

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU BİLİM DALI

İTİRAZIN KESİN OLARAK KALDIRILMASI
(Yüksek Lisans Tezi)

Zeliha Büşra TANIR

BURSA 2021

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU BİLİM DALI

İTİRAZIN KESİN OLARAK KALDIRILMASI
(Yüksek Lisans Tezi)

Zeliha Büşra TANIR

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Emine Gökçe KARABEL

BURSA 2021

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Zeliha Büşra TANIR

Öğrenci No: 701881004

Anabilim/Anasanat Dalı: Özel Hukuk

Programı: Tezli Yüksek Lisans

Statüsü: Yüksek Lisans ☒ x Doktora ☐

: Sanatta Yeterlik ☐

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 234 sayfalık kısmına ilişkin, 06/06/2021 tarihinde şahsım tarafından Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 19'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Zeliha Büşra TANIR

Öğrenci No: 701881004

Anabilim Dalı: Özel Hukuk

Programı: Tezli Yüksek Lisans

Statüsü: Y.Lisans X Doktora Sanatta Yeterlik

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Emine Gökçe KARABEL

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

TEZ ONAY SAYFASI
T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Bilim Dalı'nda 701881004 numaralı Zeliha Büşra TANIR'ın hazırladığı "İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, .../...../20..... günü-..... saatlerini arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)
Dr. Öğr. Üyesi Emine Gökçe KARABEL
Bursa Uludağ Üniversitesi

...../...../20.....

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Bilim Dalı'nda
701881004 numaralı Zeliha Büşra TANIR'ın hazırladığı “İtirazın Kesin Olarak
Kaldırılması” konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, .../...../20.....
günü-..... saatlerini arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar
sonunda adayın tezinin/çalışmasının
(başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar
verilmiştir.

Üye
Doç. Dr. Cengiz Topel ÇELİKOĞLU
Bursa Uludağ Üniversitesi

...../...../20.....

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Bilim Dalı'nda 701881004 numaralı Zeliha Büşra TANIR'ın hazırladığı "İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, .../...../20..... günü-..... saatlerini arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Dilek AYDEMİR
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

...../...../20.....

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Zeliha Büşra TANIR
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitüsü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim/Anasanat Dalı: Özel Hukuk
Bilim/Sanat Dalı : Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XIII+246
Mezuniyet Tarihi :/...../2021
Tez Danışman(lar)ı : Dr. Öğr. Üyesi Emine Gökçe KARABEL

İTİRAZIN KESİN OLARAK KALDIRILMASI

İcra Hukuku'nda geniş bir uygulama alanı bulan genel haciz yoluyla takipte ödeme emrine itiraz üzerine takip durur. Bu hâlde takibe devam etmek isteyen alacaklının elinde itirazın hükümden düşürülmesini sağlayan bazı hukukî çareler mevcuttur. Çalışmamızın konusunu oluşturan itirazın kesin olarak kaldırılması, alacaklının elinde İİK m. 68/I hükmünde düzenlenen belgelerin bulunması ve gerekli diğer şartların da gerçekleşmesi hâlinde borca itirazın hükümden düşürülmesini sağlar. Borca itirazın hükümden düşürülmesini itirazın iptali davası da sağlar. Bununla birlikte itirazın kesin olarak kaldırılması, itirazın iptali davasına göre daha süratli ve pratik bir seçenektir. İtirazın kesin olarak kaldırılması istemi icra mahkemesinde duruşmalı olarak incelenir ve basit yargılama usulüne tâbidir. İcra mahkemesinin inceleme yetkisi sınırlıdır. İtirazın kesin olarak kaldırılmasında tanık ve yemin gibi delillere başvurulamaz. İcra mahkemesi, her türlü belgeyi dâhi inceleyememekte, yalnızca İİK m. 68/I hükmünde düzenlenen belgeleri inceleyebilmektedir. Bu bağlamda icra mahkemesinin itirazın kesin olarak kaldırılması istemi incelemesi neticesinde verdiği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu nedenle icra mahkemesinin kararı üzerine taraflar genel mahkemede dava yoluna gidebilirler.

Anahtar Sözcükler: İcra Hukuku, Genel Haciz Yoluyla Takip, Ödeme Emri, Ödeme Emrine İtiraz, İtirazın Kaldırılması.

ABSTRACT

Name and Surname : Zeliha Büşra TANIR
University : Bursa Uludag University
Institution : The Institution of Social Sciences
Field : Private Law
Branch : Civil Procedure, Enforcement and Insolvency Law
Degree Awarded : Master
Page Number : XIII+246
Degree Date :/...../2021
Supervisor/s : Assistant Professor Emine Gökçe KARABEL

LIFTING THE OBJECTION PERMANENTLY

Execution proceeding ceases upon objection to the order of payment in the procedure of general foreclosure which has a wide application area in Enforcement Law. In this case, the debtee who would like to continue the execution proceeding has several legal ways to override the objection. One of the legal ways is “lifting the objection permanently” which is the subject of this article. If debtee does have documents set out in IİK article 68/I and other provisions exist, debtee can apply “lifting the objection permanently”. The action of annulment of objection can override debt objection too. However, lifting the objection permanently is an easier and more convenient legal way than action for the annulment of objection. The lifting objection permanently is examined with a trial by the execution court and is subject to a simple jurisdictional procedure. The execution court does have limited authority to examine the case. Parties cannot apply evidence such as witness and oath in the case about lifting the objection permanently. Execution court cannot analyze every document. It can only analyze documents stated in IİK article 68/I. Therefore, the verdict of the execution court is not a definitive judgement in the context of substantive law. Therefore, parties can apply to the general court after the verdict of the Execution Court.

Key Words: Enforcement Law, Ordinary Enforcement Proceedings, Order of Payment, Objection to the Order of Payment, Lifting the Objection.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ VE TAKİBİN DEVAMINI SAĞLAYAN HUKUKÎ ÇARELER

I. GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ	4
A. GENEL OLARAK	4
B. İTİRAZIN İLERİ SÜRÜLMESİ VE SONUÇLARI.....	7
1. Genel Olarak Takip Talebi, Ödeme Emri ve Ödeme Emrine İtiraz.....	7
2. Kaynağı Bakımından İtiraz Sebepleri	15
a. Maddi Hukuktan Kaynaklanan İtiraz Sebepleri.....	15
b. Takip Hukukundan Kaynaklanan İtiraz Sebepleri	16
3. İleri Sürülmesi Bakımından İtiraz Sebepleri.....	17
a. İmzaya İtiraz	17
b. Borca İtiraz	21
c. Borca ve İmzaya Birlikte İtiraz	32
4. İtirazın İleri Sürülmesi	33
5. İtirazın Hukukî Sonuçları	35
II. İTİRAZI HÜKÜMDEN DÜŞÜRMEK İÇİN HUKUKÎ ÇARELER.....	36
A. GENEL OLARAK	36
B. İTİRAZIN İPTALİ DAVASI.....	37
C. İTİRAZIN KALDIRILMASI.....	44
1. İtirazın Geçici Kaldırılması.....	44
2. İtirazın Kesin Kaldırılması.....	48
a. İtirazın Kesin Kaldırılması Kavramı.....	48
b. İtirazın Kesin Kaldırılmasının Amacı	50
c. İtirazın Kesin Kaldırılmasının Hukukî Niteliği	52

İKİNCİ BÖLÜM
İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI YOLUNA BAŞVURU KOŞULLARI

I. GEÇERLİ BİR İLÂMSIZ İCRA TAKİBİ BULUNMASI.....	60
A. İLÂMSIZ İCRA TAKİBİNİN MEVCUDİYETİ.....	60
B. İLÂMSIZ İCRA TAKİBİNİN GEÇERLİ OLMASI	64
II. ALACAĞIN VE MİKTARININ BELİRLENMESİNİN YARGILAMA GEREKTİRMEMESİ	67
III. ALACAKLININ ELİNDE İİK M. 68/1'DE DÜZENLENEN BELGE OLMASI....	69
A. GENEL OLARAK	69
B. İMZASI İKRAR EDİLMİŞ ADÎ SENET	72
1. Genel Olarak	72
2. Senedin Adî Senet Niteliğinde Olması	73
3. Adî Senedin Borç İkrarını İçermesi	76
4. Belgeler Zinciri	82
C. İMZASI NOTERLİKÇE TASDİK EDİLMİŞ SENET	84
D. RESMÎ DAİRELERİN VEYA YETKİLİ MAKAMLARIN YETKİLERİ DÂHİLİNDE USULÜNE UYGUN OLARAK VERDİKLERİ MAKBUZ VEYA BELGELER	89
1. Genel Olarak	89
2. Kanun Maddelerinde Düzenlenenler.....	92
a. <i>İcra ve İflâs Kanunu 'nda düzenlenen belgeler</i>	92
b. <i>Diğer kanunlarda düzenlenen belgeler</i>	96
3. İçtihatlarla Kabul Edilenler	97
E. RESMÎ MAKAMLAR ÖNÜNDE BORÇ İKRARINI İÇEREN BELGELER....	100
F. İİK m. 68/b UYARINCA KREDİ KURUMLARININ DÜZENLEDİKLERİ BELGELER	103
G. OKUMA YAZMA BİLMİYEN VEYA İMZA ATAMAYACAK KİŞİLER İÇİN DÜZENLENMİŞ BELGELER.....	111
H. ARABULUCULUK ANLAŞMA BELGESİ	112
IV. BORÇLUNUN SÜRESİ İÇİNDE BORCA İTİRAZ ETMİŞ OLMASI.....	115
V. ALACAKLININ İTİRAZIN İPTALİ DAVASI AÇMAMIŞ OLMASI.....	118
VI. ALACAKLININ SÜRESİ İÇERİSİNDE İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNDE BULUNMASI	120
VII. ALACAKLININ GEREKLİ HARÇ VE MASRAFLARI YATIRMIŞ OLMASI	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

I. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI PROSEDÜRÜ.....	131
A. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME.....	131
B. YARGILAMANIN TARAFLARI	136
C. YARGILAMA USULÜ	142
II. YARGILAMA SÜRECİ	146
A. ALACAKLININ İSPAT YÜKÜ VE DELİLLER	146
B. BORÇLUNUN İTİRAZINI İSPAT ETMESİ.....	155
1. Genel Olarak	155
2. Belge İle İspatı Mümkün Olan İtirazlar	157
a. Alacaklının İbraz Ettiği Belgelerden Anlaşılan İtirazlar	157
b. Borçlunun İbraz Ettiği Belgelerden Anlaşılan İtirazlar	158
3. Belgeye Bağlanması Mümkün Olmayan İtirazlar.....	162
a. İcra Mahkemesinin İncelemeye Yetkili Olduğu İtirazlar	162
b. İcra Mahkemesinin İncelemeye Yetkili Olmadığı İtirazlar	163
4. Borçlunun İtirazını İspat Etmesi veya Etmemesinin Sonuçları	164
5. Borçlunun Menfi Tespit Davası Açması.....	166
C. İCRA MAHKEMESİNİN İTİRAZLARI İNCELEME SIRASI.....	168
1. Genel Olarak	168
2. Sadece Yetki İtirazı Hâlinde	169
3. Yetki İtirazı Dışındaki Diğer Borca İtiraz Hâllerinde.....	174
4. Yetki İtirazı ve Diğer Borca İtiraz Sebeplerinin Birlikte Olması Hâlinde.....	174
5. Borçlunun İtiraz Sebepleri İle Bağlı Olması.....	175
D. BEKLETİCİ MESELE SORUNU	187
E. İCRA MAHKEMESİNCE VERİLEN KARARIN NİTELİĞİ	191
F. DOSYANIN İŞLEMDEN KALDIRILMASI	194
III. İCRA MAHKEMESİNİN VEREBİLECEĞİ KARARLAR	196
A. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİN REDDİ KARARI VE SONUÇLARI.....	196
1. Genel Olarak	196
2. Haksız Takip Tazminatı	198
3. Yargılama Gideri ve Vekalet Ücreti	202
B. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI KARARI VE SONUÇLARI	203
1. Genel Olarak	203
2. İnkâr Tazminatı	206

3. Yargılama Gideri ve Vekalet Ücreti	210
4. Mal Beyanı	211
C. ALACAKLININ İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİ GERİ ALMASI HÂLİNDE VERİLEN KARAR.....	212
D. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİN KONUSUZ KALMASI HÂLİNDE VERİLEN KARAR.....	217
III. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İNCELEMESİ SIRASINDA İFLÂS HUKUKUNA ÖZGÜ BAZI DURUMLARIN ORTAYA ÇIKMASI	219
A. BORÇLU HAKKINDA İFLÂSIN AÇILMASI	219
B. BORÇLUYA KONKORDATO MÜHLETİ VERİLMESİ	220
IV. İCRA MAHKEMESİ KARARLARINA KARŞI KANUN YOLLARI.....	224
A. İSTİNAF KANUN YOLU	224
B. TEMYİZ KANUN YOLU	229
SONUÇ	232
KAYNAKÇA.....	234

KISALTMALAR

AATUHK	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AAÜT	: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AHBVÜHFD	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AndHD	: Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ASKATK	: 7155 sayılı Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: Bent
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BBD	: Bursa Barosu Dergisi
BD	: Bankacılar Dergisi
Bkz. / bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: Cümle
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas Numarası
Ed.	: Editör
E. T.	: Erişim Tarihi
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBHGGK	: İctihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu Kararı
İİD	: İcra İflâs Dairesi

İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu
İİK Yön.	: İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İZBD	: İzmir Barosu Dergisi
K.	: Karar Numarası
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
m.	: Madde
MİHDER	: Medenî Usûl ve İcra – İflâs Hukuku Dergisi
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
NK	: 1512 sayılı Noterlik Kanunu
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
ss.	: Sayfadan Sayfaya
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TebK	: 7201 sayılı Tebligat Kanunu
THD	: Terazî Hukuk Dergisi
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
t. y.	: tarih yok
UAÜHFD	: Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
UMD	: Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
vb.	: Ve benzeri

vd. : Ve devamı
Y. : Yıl
Yarg. : Yargıtay
YÜHFD : Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

Günümüzün en dinamik hukuk dallarından birisi olan İcra Hukuku, gerek teoride gerekse uygulamada büyük öneme sahiptir. Zira her geçen gün çok sayıda kişi çeşitli hukuki ilişkiler neticesinde birbirine borçlanmaktadır. Borcun ifa edilmemesi hâlinde hukukumuzda ihkak-ı hak yasağı mevcuttur. Bu bağlamda borçlu, borcunu alacaklıya kendi rızası ile ödemediği takdirde alacaklı devlet organı olan icra organları vasıtasıyla alacağına kavuşabilmektedir.

İcra Hukuku'nun en temel kaynağı olan 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun sistematigi incelendiğinde ilâmsız icra takibinin geniş yer kapladığını ifade etmek mümkündür. Kanun koyucunun ilâmsız icra türleri içerisinde en geniş olarak genel haciz yoluyla takibe ilişkin hükümleri düzenleyip, diğer takip türlerinin bazı hükümlerinde genel haciz yoluyla takipteki hükümlere atıf yapıldığı görülmektedir.

İyi bir hukukçu olabilmek için kısaca “4+1 K” hâkimiyeti gerekmektedir. “4+1 K” formülü ise kavramlara, kurumlara, kurallara, kaynaklara ve son olarak kendine hâkim olmayı kapsamaktadır¹. Yukarıda ifade edildiği üzere İcra Hukuku ve özelinde genel haciz yoluyla icra takibi oldukça önemlidir. Çalışmamızın konusunu oluşturan itirazın kesin olarak kaldırılması da İİK'da genel haciz yoluyla takip hükümleri arasında düzenlenmiş olan icra hukukunun en temel kurumlarından birisidir. Nitekim itirazın kesin olarak kaldırılması kurumunun düzenlendiği İİK'nın 68. maddesinin İİK'nın en çok uygulanan maddesini teşkil ettiği ifade edilmiştir². Gerek teoride gerekse de uygulamada bu denli önemli bir yer oluşturan itirazın kesin olarak kaldırılması³, her hukukçunun bilmesi gereken önemli bir kurumdur.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünün başlığı; genel haciz yoluyla takipte itiraz ve takibin devamını sağlayan hukukî çarelerdir. Bu

¹ Muhammet Özkes, *Temel Hukuk Bilgisi*, 11. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 2-5.

² Sıtkı Akyazan, “İcra ve İflâs Kanununun (68) inci Maddesi Üzerine Bir İnceleme”, *Ankara, AD*, S. 11, Y. 46, Kasım 1955, s. 1046, 1047; Talih Uyar, “Takip Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İ.Y. m. 68)”, *Ankara, YD*, C. 9, S. 1-2, Ocak-Nisan 1983, s. 138; Talih Uyar, *İcra Hukukunda İtiraz*, 3 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, Manisa: Feryal Matbaacılık, 1990, s. 495; Talih Uyar, “İcra Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İİK mad. 68) (I)”, *İstanbul, LHD*, C. 3, S. 25, 2005, s. 61; Talih Uyar/Alper Uyar/Cüneyt Uyar, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, Cilt: 1- İİK. 1-82, Genişletilmiş Yeniden Yazılmış 3. Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi, 2014, s. 1107; Cebri icrayı düzenleyen mevzuat içinde uygulamada en büyük rolü oynayan hükümlerin itirazın kaldırılması hükümleri olduğuna dair bkz. Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, Baştan Sona Gözden Geçirilmiş ve (4949 Sayılı Kanun Hükümleri Gözönünde Tutulmak Suretiyle) Yenilenmiş 8. Bası, İstanbul, 2004, s. 111.

³ İİK m. 68 hükmünün başlığı olan “İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması”, çalışmamızda kısaca itirazın kesin kaldırılması olarak anılacaktır.

bölümde ilk olarak genel haciz yoluyla takipte itiraz ele alınmıştır. Bu bağlamda önce ilâmsız icra ve ilâmsız icrada itirazın kesin kaldırılması uygulamasına ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra itirazın ileri sürülmesi ve sonuçları ele alınmıştır. Bu kısımda genel haciz yoluyla takipte itiraz sebepleri genel hatlarıyla açıklanmış olup itirazın kesin kaldırılmasının dayanağı olan borca itiraz kavramı üzerinde özellikle durulmuştur. Akabinde itirazı hükümden düşürmek için hukukî çareler ele alınmıştır. Bu bağlamda itirazın iptali davası ve itirazın kaldırılması genel hatlarıyla açıklanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünün başlığı; itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru koşullarıdır. Bu bölümde itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru koşulları ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Burada sırasıyla geçerli bir ilâmsız icra takibi bulunması, alacağın ve miktarının belirlenmesinin yargılama gerektirmemesi, alacaklının elinde İİK m. 68/T'de düzenlenen belge olması, borçlunun süresi içinde borca itiraz etmiş olması, alacaklının itirazın iptali davası açmamış olması, alacaklının süresi içerisinde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması ile alacaklının gerekli harç ve masrafları yatırmış olması ele alınmıştır. Bu koşullardan alacaklının elinde İİK m. 68/T'de düzenlenen belge olması başlığı altında imzası ikrar edilmiş adî senet, imzası noterlikçe tasdik edilmiş senet, resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri makbuz veya belgeler, resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgeler, İİK m. 68/b uyarınca kredi kurumlarının düzenledikleri belgeler, okuma yazma bilmeyen veya imza atamayacak kişiler için düzenlenmiş belgeler ve arabuluculuk anlaşma belgesi detaylı olarak ele alınmıştır.

Çalışmamızın son bölümünü oluşturan üçüncü bölümünün başlığı; itirazın kesin kaldırılması isteminin incelenmesidir. Bu bölümde ilk olarak itirazın kesin kaldırılması prosedürü ele alınmıştır. Bu kapsamda görevli ve yetkili mahkeme, yargılama usulü ve yargılamanın tarafları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Akabinde yargılama süreci başlığı altında alacaklının ispat yükü ve deliller, borçlunun itirazını ispat etmesi, icra mahkemesinin itirazları inceleme sırası, bekletici mesele sorunu, icra mahkemesince verilen kararın niteliği ve dosyanın işleminden kaldırılması ele alınmıştır. Ardından icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması istemi incelemesi neticesinde verebileceği itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı ve sonuçları, itirazın kesin kaldırılması kararı ve sonuçları, alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri alması hâlinde verilen karar, itirazın kesin kaldırılması isteminin konusuz kalması hâlinde verilen karar

ele alınmıştır. Daha sonra borçlu hakkında iflâsın açılması ve borçluya konkordato mühleti verilmesi gibi itirazın kesin kaldırılması incelemesi sırasında iflâs hukukuna özgü bazı durumların ortaya çıkması hâli incelenmiştir. Bu bölümde son olarak icra mahkemesinin inceleme sonucu verdiği karara karşı başvurulabilecek kanun yolları olan istinaf ve temyiz kanun yolu ele alınarak çalışmamız tamamlanmıştır. İtirazın kesin kaldırılması, İİK’da esas itibariyle genel haciz yoluyla takip bakımından düzenlendiği için çalışmamızda da bu doğrultuda genel haciz yoluyla takip bakımından ele alınmıştır. Çalışmamız ele alınırken teorik bilgiler ve bu bağlamda doktrindeki tartışmalar irdelenmiştir. Bunun yanı sıra itirazın kesin kaldırılmasının uygulamada geniş bir yer tutması sebebiyle yargı kararlarına da yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ VE TAKİBİN DEVAMINI SAĞLAYAN HUKUKÎ ÇARELER

I. GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ

A. GENEL OLARAK

Cebrî icra, diğer adıyla takip hukuku; İİK'da temel olarak cüz'i icra (icra takibi) ve küllî icra (iflâs takibi) olarak düzenlenmiştir⁴. Benimsediğimiz görüşe göre cüz'i icra türleri; ilâmlı icra takibi (İİK m. 24-41), ilâmsız icra takibi⁵ (İİK m. 42-144/a; 167-170/b; 269-276) ve rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip (İİK m. 145-153) olmak üzere üçe ayrılmaktadır^{6,7}. İlâmlı icra türleri, konusuna göre kendi içerisinde para ve teminat alacakları (İİK m. 32-33/a) ile para ve teminat alacakları dışında olan alacaklar (İİK m. 24-31/a) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlâmlı icra takibine elinde ilâm veya ilâm mahiyetini haiz belge olan alacaklı müracaat edebilmektedir. İlâmsız icra takibi,

⁴ Cebrî icrada düzenlenen takip türlerinin sınırlı sayıda olup; kapsamının ve izlenen yolun belirli olduğuna dair bkz. Muhammet Özkes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2009, s. 98, 99.

⁵ Özellikle ilâmsız icrada olmakla birlikte icra sistemimizde alt ayrımlar da dâhil çok sayıda takip yolunun olduğu ve bu karışık sistemin daha sağlıklı olabilmesi amacıyla öneriler için bkz. Muhammet Özkes, "Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi", *İzmir, DEÜHFD*, Prof. Dr. Bilge UMAR'a Armağan, C. 11, Özel S. , 2009, s. 926 vd. ; Muhammet Özkes, "Türk İcra Hukukunun Sorunları ve Temel Haklar Bakımından Genel Değerlendirme", *İlâmsız İcra, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı - VII*, İzmir/Çeşme 24-25 Ekim 2008, Ankara: TBB Yayını, 2009, s. 271 vd..

⁶ Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar-Ayvaz/Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku*, 6. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020, s. 42-45; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin-Özkan/Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, 7. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 7-9; Özlem Yazar, *İcra ve İflâs Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2011, s. 18. Ayrıca Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, bu üç türe ilave olarak ihtiyati haczin de bir cüz'i icra türü olarak değerlendirilebileceğini ifade etmiştir (Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 9).

⁷ Doktrinde bazı yazarlar icra hukukunu ilâmlı ve ilâmsız olarak ikiye ayırmaktadır. Bu yazarlar için bkz. İlhan E. Postacioğlu, *İcra Hukuku Esasları*, 538 Sayılı Kanun Gözönünde Tutularak Yazılan 4. Bası, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1982, s. 10; Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku*, Tamamen Yeniden Yazılmış Üç Misli Genişletilmiş 3. Baskı, C. I, İstanbul: Evrim Dağıtım, 1988, s. 30; Üstündağ, *İcra*, s. 10; Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 56; Baki Kuru/Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, Gözden Geçirilmiş, 6352 sayılı Kanunla Getirilen Yenilikler ve Yapılan Değişiklikler İşlenip Değerlendirilmiş 28. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s. 34; Baki Kuru/Burak Aydın, *İstinâf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021, s. 24; İlhan E. Postacioğlu/Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları*, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010, s. 8; Erdal Tercan, *İcra ve İflâs Hukuku*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2010, s. 5; Adnan Deynekli/Sedat Kısa, *İtirazın İptali Davaları*, İcra ve İflas Kanunu'nda 6103 ve 6352 Sayılı Kanunla Yapılan Son Değişikliklere Göre Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş ve 6098 Sayılı TBK, 6100 Sayılı HMK ve 6102 Sayılı TTK Hükümleri İşlenmiş 3. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2013, s. 1; Ömer Ulukapı, *İcra ve İflâs Hukuku*, Konya: Mimoza Yayınları, 2015, s. 83; Mehmet Kâmil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2016, s. 20; Murat Atalı/İbrahim Ermenek, *İcra ve İflâs Hukuku (Takip Hukuku I – Takip Hukuku II)*, Temel Hukuk Dizisi, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 32, 33; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020, s. 20.

bir paranın ödenmesine veya teminat verilmesine⁸ dair bir icra türüdür (İİK m. 42/I). İlâmsız icra türleri de kendi içerisinde dörde ayrılmaktadır: genel haciz yoluyla takip (İİK m. 46-144/a), kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip (İİK m. 167-170/b), kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takip (İİK m. 269-276) ve abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları hakkında takip. Hukukumuzda yakın zamana kadar üç ilâmsız icra türü mevcut iken 7155 sayılı Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun⁹ ile birlikte abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları hakkında takip de ayrı ve özel bir ilâmsız icra türü olarak yürürlüğe girmiştir¹⁰. Ayrıca belirtmek gerekir ki kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takipte kira süresinin sona ermesi sebebiyle tahliye, ilâmsız icranın para ve teminat alacakları bakımından geçerli olduğu hususuna istisna teşkil etmektedir¹¹.

İtirazın kaldırılması; itirazın kesin ve geçici kaldırılması olarak ikiye ayrılmaktadır. İtirazın kesin kaldırılması, İİK sistematğinde genel haciz yoluyla takibin düzenlendiği hükümler arasında m. 68’de düzenlenmiştir. Buradan hareketle itirazın kesin kaldırılmasının, esas itibariyle genel haciz yoluyla takip için düzenlendiği ifade edilebilir.

⁸ Teminat verilmesine ilişkin alacaklar için ilâmsız icra takibi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Baki Kuru, “Teminat Alacakları İçin İlâmsız İcra Takibi Yapılması”, *Ankara, BATİDER*, C. 8, S. 3, Haziran 1976, s. 33 vd.

⁹ RG T. 19.12.2018 – S. 30630.

¹⁰ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 8, 247; Muhammet Özekes, “Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Yeni Takip Yolu (7155 sayılı Kanun’un Düzenlemesi)”, *İzmir, İZBD*, Y. 83, S. 3, Eylül 2018, s. 227; Volkan Özçelik, “Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun’a Göre İcra Takibi”, *Ankara, UMD*, Y. 7, S. 14, Aralık 2019, s. 376; Aynı yönde bkz. Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 130.

¹¹ Özekes, Tebliğ, s. 272; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 276, 277; Doktrinde birçok yazar tahliye sebeplerinde bir ayırım yapmaksızın tahliyenin, ilâmsız icranın konusuna istisna teşkil ettiğini ifade etmiştir bkz. Üstündağ, *İcra*, s. 339, 340; Kuru, *El Kitabı*, s. 816; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 35, 36; Kuru/Aydın, s. 271; Tercan, s. 6, 7; Timuçin Muşul, *İcra ve İflas Hukuku*, C. I, Güncellenmiş Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 263; Ulukapı, *İcra*, s. 83; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 301; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 44; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 21; Cengiz Topel Çelikoğlu, ““Yargı Reformu 3. Paket” Kapsamındaki İİK Değişiklikleri ve 6100 Sayılı HMK Etkileri Çerçevesinde Türk İcra – İflas Hukukunda İlâmsız İcra Prosedüründe Adi Takibe İlişkin Takip Talebi ve Takip Şartlarının İcra Memuru Tarafından İncelenmesi”, *Ankara, THD*, C. 7, S. 74, Ekim 2012, s. 61; Nazlı Gören-Ülkü, *İcra Hukukunda Ödeme Emri*, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım, 2008, s. 97, dn. 357. Ayrıca tahliye talepleri ile para ve teminat alacakları arasında kural olma-istisna olma durumunu oluşturacak bir irtibatın olmadığı yönünde bkz. Abdurrahim Karşı, *İcra ve İflas Hukuku*, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, İstanbul: Alternatif Yayıncılık, 2014, s. 136, 137.

Genel haciz yoluyla takibin yanı sıra kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle ilâmsız tahliye de İİK m. 269/d atfıyla İİK m. 68 yani genel haciz yoluyla takipteki itirazın kesin kaldırılması kıyas yoluyla uygulanmaktadır. Kira süresinin sona ermesi sebebiyle ilâmsız tahliye de İİK m. 275 hükmü dolayısıyla itirazın kaldırılması yolu uygulanmaktadır.

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takipte İİK m. 147/I, taşınmaz rehninin (ipoteğin) paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takipte de İİK m. 150/a, c. 1 gereği genel haciz yoluyla takipte düzenlenen itirazın kaldırılması hükümleri uygulanmaktadır.

Diğer bir ilâmsız icra türü olan kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itirazın kesin kaldırılması mümkün değildir¹². Yine özel bir ilâmsız icra türü olan abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları hakkında takipte de itirazın kesin kaldırılması kanaatimizce kural olarak mümkün değildir. Her iki ilâmsız takip türü için de itirazın kesin kaldırılmasının neden mümkün olmadığı çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde¹³ ele alınacaktır.

Gerek kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takip yolunda gerekse de taşınır ve taşınmaz rehninin (ipoteğin) paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takipte itirazın kaldırılması yolu mümkün olsa da biz de kanun koyucunun düzenlemesine paralel bir şekilde genel haciz yoluyla takipteki itirazın kesin kaldırılması üzerinden çalışmamızı ele alacağız. Bu bölümde genel haciz yoluyla takipte itirazı ve itiraz üzerine alacaklının icra takibine devam edebilmek için sahip olduğu hukukî çareleri ele alacağız. Çalışmamızın devam eden bölümlerinde de itirazın kesin kaldırılmasını genel haciz yoluyla takip üzerinden ele alacağız. Yine çalışmamızın genelindeki açıklamalar, genel haciz yoluyla takip için geçerli olup; yapılan açıklama başka bir takip türü ile ilgili ise cümle içerisinde bu husus belirtilmektedir.

¹² Kuru, El Kitabı, s. 808; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 365, dn. 25; Alican Fak, “Genel Haciz Yoluyla Takip ile Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takibin Karşılaştırılması”, *Ankara, THD*, C. 11, S. 116, Nisan 2016, s. 115, 118.

¹³ Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-I-A.

B. İTİRAZIN İLERİ SÜRÜLMESİ VE SONUÇLARI

1. Genel Olarak Takip Talebi, Ödeme Emri ve Ödeme Emrine İtiraz

İcra takibine yön ve şekil veren takip işlemleri doktrinde çeşitli ayrımlara tâbi tutulmuştur. Bu konuda doktrinde yapılan bir ayırım takip işlemlerinin; taraf takip işlemleri ve icra takip işlemleri olmak üzere ikiye ayrıldığı yönündedir¹⁴. İcra takip işlemleri; icra organları tarafından, borçluya yönelik olarak yapılan ve cebri icra prosedürünün ilerlemesini sağlayan işlemlerdir¹⁵. Taraf takip işlemleri ise; icra takibinin taraflarının yaptıkları icra takibine yön ve şekil veren işlemlerdir¹⁶. Taraf takip işlemleri genellikle icra takip işlemlerinin yapılmasını sağlar¹⁷. Bu konuda doktrinde yapılan ve bizim de katıldığımız diğer ayırım ise; taraf takip işlemleri ve icra organı takip işlemleri şeklinde yapılmaktadır. İcra organı takip işlemleri ise İİK m. 51 bağlamında olanlar bakımından icra takip işlemi, bunun dışındakiler bakımından icra takip işlemi olmayan icra organı işlemi (icra organı alelâde icra işlemi) olarak ikiye ayrılır. Bu doğrultuda icra takip işlemleri; icra organları tarafından borçlu aleyhine tesis edilen ve takibi ilerleten işlemlerdir. Fakat takip talebinin kabulü veya ödeme-paylaştırma gibi icra organları tarafından borçlu aleyhine tesis edilse de takibi ilerletme özelliği taşımayan işlemler, icra takip işlemi değildir. İfade etmek gerekir ki anılan işlemler de borçlunun menfaatini etkiler fakat takibi ilerletici niteliği hâiz değildir¹⁸. İcra organları tarafından borçlu aleyhine tesis edilip takibi ilerletici işlemler, aslî takip işlemi; takibi ilerletmeyenler ise talî takip işlemi olarak da ifade edilebilir¹⁹. Taraf takip işlemleri ise taraflarca yapılan,

¹⁴ Karşlı, s. 48; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 5; Nilüfer Boran-Güneysu, “İcra Takip İşlemleri”, *Ankara, TBBT*, S. 101, Y. 25, Temmuz-Ağustos 2012, s. 32. Doktrinde takip işlemlerini taraf takip işlemleri ve icra dairesi işlemleri olarak ikiye ayırıp, icra dairesi işlemlerini icra takip işlemleri ve adi icra işlemleri olarak ayıran yazarlar için bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 16, 17.

¹⁵ Sabri Şakir Ansay, *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*, 5. Bası, Ankara: İstiklâl Matbaası, 1960, s. 41; Necmeddin M. Berkin, *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*, İstanbul: Filiz Kitabevi, t. y. , s. 123; Üstündağ, İcra, s. 32; Kuru, El Kitabı, s. 147, 148; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 98; Kuru/Aydın, s. 59; Karşlı, s. 48; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 5; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 113, 114; Tercan, s. 32; Ulukapı, İcra, s. 56; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 25; Atalı/Ermenek, s. 49; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 16; Boran-Güneysu, İşlemler, s. 36; Murat Erdem, *İcra ve İflâs Hukukunda İtirazın İptali Davası*, (Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 63.

¹⁶ Karşlı, s. 48; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 5; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 113; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 16; Boran-Güneysu, İşlemler, s. 35; Yönel Özkan, *İcra İflâs Hukukunda İtirazın İptali Davası*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004, s. 74; Erdem, s. 63.

¹⁷ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 5; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 113; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 69; Yönel Özkan, s. 74; Erdem, s. 63.

¹⁸ Cengiz Topel Çelikoğlu, *İcra Dairesi Kararı*, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2017, s. 114, 115.

¹⁹ Çelikoğlu, *İcra Dairesi Kararı*, s. 119.

yalnızca takibe yön ve şekil veren ve icra kuralları aracılığıyla sonuçları belirlenen işlemlerdir²⁰.

Doktrinde takip talebi; alacaklının bir paranın ödenmesine veya teminat gösterilmesine dair icra takibinde bulunabilmesi amacıyla icra dairesine yönelmiş olduğu talebi olarak tanımlanmaktadır²¹. Bununla birlikte bu tanım, takip talebinin ilâmsız icra takibine özgü olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Fakat takip talebinin, ilâmsız veya ilâmlı icra takibi²² ayrımı yapmaksızın tüm takip türleri için mevcut olduğunu ifade etmek gerekir²³. Öte yandan çalışmamızın konusuyla ilgili olan takip talebi, genel haciz yoluyla takipte yer alan takip talebidir. Bu bağlamda bir paranın ödenmesine veya bir teminatın verilmesine ilişkin cebrî icralar kural olarak²⁴ bir takip talebi ile başlamaktadır (İİK m. 42/I). Zira icra dairesi, alacaklıdan herhangi bir talep olmaksızın işlem yapamaz. Alacaklının takip talebinde bulunması, medenî usûl hukukuna hâkim olan ilkelerden olan tasarruf ilkesinin cebrî icra hukukuna yansıyan bir görünümüdür²⁵. İcra dairesi, alacaklı veya vekilinin düzenlemiş olduğu takip talebi ile birlikte iddia edilen alacağın varlığından haberdar olmaktadır. Takip talebi, yazılı veya sözlü olarak ya da elektronik ortamda yapılmaktadır (İİK m. 58). Takip talebi, ilk taraf takip işlemidir²⁶. Takip talebinin icra takip işlemi olmayışı, tatil ve talik hâllerinde (İİK m. 51-55) de takip talebinin yapılabilmesi sonucunu doğurur²⁷. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 154/2 gereği takip talebiyle birlikte alacaklının takip konusu yaptığı alacağa ilişkin zamanaşımı kesilir²⁸.

²⁰ Çelikoğlu, İcra Dairesi Kararı, s. 115.

²¹ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 65; Gören-Ülkü, s. 13.

²² “İlamlı icra bakımından ilamın icra dairesine sunulması kural olarak talep yerine kaim olmakla birlikte (İİK, m. 32/I-İlk c. 35), para alacaklarındaki, tercih olunan takip yolunun da tasrihi gerekir; dolayısıyla ilamlı icrada da takip talebine ihtiyaç vardır.” Çelikoğlu, İcra Dairesi Kararı, s. 150, 151.

²³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 94.

²⁴ İstisnalar için bkz. Üstündağ, İcra, s. 79; Gören-Ülkü, s. 7, dn. 7.

²⁵ Özekes, İlkeler, s. 71, 72; Gören-Ülkü, s. 14.

²⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 5; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 113; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 64; Çelikoğlu, İcra Dairesi Kararı, s. 150; Boran-Güneysu, İşlemler, s. 39, 40.

²⁷ Ansay, s. 41; Berkin, Rehber, s. 193; Üstündağ, İcra, s. 85; Baki Kuru, “Ödeme Emri (İİK. m. 60-61)”, *Ankara, AD*, S. 1-2, Y. 52, Ocak-Şubat 1961, s. 40; Kuru, El Kitabı, s. 147; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 147; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 118; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 64; Talih Uyar, “İcra Hukukunda Takip Talebinin İçeriği ve İşlevleri (İİK. mad. 58)”, *İstanbul, LHD*, C. 2, S. 21, 2004, s. 2601; Boran-Güneysu, İşlemler, s. 52; Gören-Ülkü, s. 15.

²⁸ Ansay, s. 48; Burhan Gürdoğan, *İcra Hukuku Dersleri*, Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1970, s. 31; Berkin, Rehber, s. 192; Üstündağ, İcra, s. 82, 83; Kuru, İcra, s. 219; Baki Kuru, “İlamsız İcra Zamanaşımı’nın İleri Sürülmesi, *Ankara, BATİDER*, C. 13, S. 3-4, Aralık-Ocak 1986, s. 103; Kuru, El Kitabı, s. 206; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 135; Kuru/Aydın, s. 94; Ejder Yılmaz, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016, s. 296; Tercan, s. 46; Muşul, s. 322; Deynekli/Kısa, s. 46; Karşlı, s. 145; Ulukapı, İcra, s. 102; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 68; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 154;

Takip talebini alan icra memurunun kural olarak talebi maddi hukuk bakımından inceleme yetkisi bulunmamakta²⁹; takip talebinin yalnızca Kanuna uygun olup olmadığını denetleme yetkisi bulunmaktadır³⁰. Kanuna uygunluk denetimi ise şekli açıdan yapılır³¹. Kanuna uygun takip talebini alan icra dairesi, ödeme emri düzenler ve takip talebinden itibaren üç gün³² içerisinde ödeme emrini borçluya tebliğe çıkartır (İİK m. 60/I; 61/I).

İİK m. 59/I gereği alacaklı, ödeme emri tebliğ masrafını icra dairesine ödemelidir. Kanuna uygun takip talebi üzerine icra dairesinin, tebliğ masrafı ödenmiş ödeme emrini tebliğe çıkarmaması İİK m. 16/II gereğince şikâyet sebebidir³³. Öte yandan icra dairesinin alacaklının takip talebine aykırı şekilde örneğin genel haciz yoluyla takipte borçluya örnek 7 ödeme emri yerine sehven örnek 4-5 icra emri çıkartılmasında da borçlu süresiz şikâyet yoluna başvurarak icra emrinin iptalini sağlayabilir³⁴. Bunun yanında icra dairesinin ödeme emrini üç gün içerisinde borçluya tebliğe çıkarmaması, ödeme emrinin geçerliliğini etkilememektedir³⁵. Aynı şekilde icra takibinin geçerliliği de ödeme emrinin tebliğe çıkarılma süresinden etkilenmemektedir³⁶. Doktrinde ödeme emrinin üç gün içerisinde borçluya tebliğe çıkarılması hükmünün inzibati nitelikte

Atalı/Ermenek, s. 72; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 122; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 97; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 64; Uyar, Takip Talebi, s. 2601; Boran- Güneysu, İşlemler, s. 54; Gören-Ülkü, s. 89, 93, 110; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 23. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2018, s. 1324; Fak, s. 112; Yönel Özkan, s. 65; Erdem, s. 59; Hikmet Çiçek, *Teorik-Açıklamalı-İçtihatlı İcra Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012, s. 41; Aynı yönde bkz. Yarg. 6.HD, T. 17.04.2012, E. 2012/4241, K. 2012/6067, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.05.2020; Yarg. 4. HD, T. 29.06.1976, E. 1976/2723, K. 1976/6408, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.05.2020.

²⁹ Berkin, Rehber, s. 197; Kuru, Ödeme Emri, s. 36; Kuru, İcra, s. 223; Üstündağ, İcra, s. 94; Kuru, El Kitabı, s. 213; Muşul, s. 324; Deynekli/Kısa, s. 50; Ulukapı, İcra, s. 102; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 70; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 155; Atalı/Ermenek, s. 73; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 124; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 70; Yavuz Süphandağ, *İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar*, 11. Baskı, Ankara: Aristo Yayınevi, 2019, s. 315.

³⁰ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 137; Muşul, s. 325; Ulukapı, İcra, s. 102; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 70; Atalı/Ermenek, s. 73; Gören-Ülkü, s. 13; Fak, s. 113; Çiçek, İcra, s. 58, 59.

³¹ Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 70. Takip talebi ve takip şartlarının icra memuru tarafından incelenmesi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 69-77.

³² Kuru, icra dairesince ödeme emri düzenlenmesi ve tebliğe çıkartılması için düzenlenen üç günlük sürenin fazla olduğunu, yapılacak bir kanun değişikliğiyle bir güne düşürülmesi gerektiğini ileri sürmüştür (Kuru, Ödeme Emri, s. 38, 45, 46).

³³ Gören-Ülkü, s. 86.

³⁴ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 140; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 73; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 157; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 03.07.2018, E. 2018/2997, K. 2018/7203, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.05.2020.

³⁵ Gürdoğan, s. 34; Üstündağ, İcra, s. 97; Kuru, Ödeme Emri, s. 39; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 140, dn. 8; Muşul, s. 326; Karşı, s. 147, dn. 359; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 158; Nedim Meriç, "İcra ve İflas Kanunu'nda Düzenlenen Süreler ve İrade Özerkliği İlkesi Kapsamında İcra İflas Kanunu Madde 20", *İzmir, DEÜHFD*, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, C. 16, Özel S. , 2014, s. 2704; Gören-Ülkü, s. 86; Fak, s. 114.

³⁶ Gürdoğan, s. 34; Üstündağ, İcra, s. 97.

olduğu ve uyulmaması hâlinde şikâyet yoluna başvurulabileceği ifade edilmiştir³⁷. Bu ifade, ödeme emrinin tebliğe çıkarılmaması hâlinde hakkın yerine getirilmemesi sebebiyle şikâyet yoluna başvurulabileceği şeklinde anlaşılmalıdır. Zira ödeme emri geç de olsa tebliğe çıkarılmış ise alacaklının şikâyet yoluna başvurmakta hukuki yararı yoktur.

Ödeme emri tebliği, ilk³⁸ icra takip işlemidir³⁹. Bu nedenle talik hâllerinde (İİK m. 52-55) ödeme emri tebliği yapılamayacaktır⁴⁰. Ancak İİK m. 51/I gereği tatil günlerinde tebligat yapılması mümkün olduğu için, ödeme emri tebliği tatil günlerinde de yapılabilecektir. Yine icra takip işlemi olması sebebiyle ödeme emri tebliği ile birlikte zamanaşımı yeniden kesilmektedir⁴¹. Ödeme emrinin borçluya tebliği ile icra takibi hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır⁴². Ödeme emri borçluya tebliğ edilmeden, icra takip işlemlerinin ve dolayısıyla icra takibinin devamı sağlanamaz⁴³. Ödeme emri tebliğ edilmeden yapılan işlemler kural olarak⁴⁴ geçersizdir⁴⁵.

İcra takibi, bir belgeye dayalı olarak yapılmışsa belgenin onaylı örneği ödeme emrinin ekine iliştilir (İİK m. 61/I). İİK m. 58/III'te de alacağın belgeye dayanması hâlinde belgenin aslının veya alacaklı ya da mümessili tarafından tasdik edilmiş örneğinin takip talebiyle birlikte icra dairesine ibrazının zorunlu olduğu hükme

³⁷ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 74.

³⁸ Üstündağ, İcra, s. 93; Kuru, İcra, s. 224; Kuru, Zamanaşımı, s. 104; Kuru, Ödeme Emri, s. 31; Kuru, El Kitabı, s. 213; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 137; Kuru/Aydın, s. 96; Özkes, İlkeler, s. 102; Tercan, s. 46; Karşı, s. 147; Ulukapı, İcra, s. 102, dn. 165; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 70; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 99; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 155; Gören-Ülkü, s. 14, 108; Seda Kaynak, *Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz Yargılaması*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, s. 8; Yönel Özkan, s. 69.

³⁹ Berkin, Rehber, s. 123; Kuru, El Kitabı, s. 148; Muşul, s. 333; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 5; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 18; Boran- Güneysu, İşlemler, s. 36, 44, 47; Erdem, s. 59.

⁴⁰ Kuru, Ödeme Emri, s. 40; Gören-Ülkü, s. 141.

⁴¹ Kuru, Zamanaşımı, s. 104; Kuru, El Kitabı, s. 219; Kuru/Aydın, s. 99.

⁴² Kuru, Ödeme Emri, s. 37; Gören-Ülkü, s. 97.

⁴³ Necmeddin M. Berkin, *İcra Hukuku Dersleri*, 2. Bası, İstanbul: Hamle Matbaası, 1969, s. 73; Berkin, Rehber, s. 195; Postacıoğlu, İcra, s. 137; Kuru, İcra, s. 224; Kuru, Ödeme Emri, s. 31; Postacıoğlu/Altay, s. 174; Kuru, El Kitabı, s. 214; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 138; Tercan, s. 46; Deynekli/Kısa, s. 49; Karşı, s. 147; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 99; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 155; Gören-Ülkü, s. 108; Pınar Çiftçi, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010, s. 261; Kaynak, s. 8; Yönel Özkan, s. 70; Erdem, s. 59; Hasan Özkan, *Ödeme Emri ve İtiraz, İtirazın Kaldırılması ve İptali (Md. 57-71)*, Açıklamalı - İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatbikatı Serisi 4, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013, s. 46. Ödeme emrinin bu fonksiyonu, ödeme emrinde yer alan ihtar kısmından kaynaklanmaktadır (Özkes, İlkeler, s. 103).

⁴⁴ Bu kuralın istisnaları için bkz. Üstündağ, İcra, s. 93; Kuru, Ödeme Emri, s. 31, 32; Deynekli/Kısa, s. 49; Gören-Ülkü, s. 109.

⁴⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 137; Üstündağ, İcra, s. 93; Kuru, Ödeme Emri, s. 31; Postacıoğlu/Altay, s. 174; Deynekli/Kısa, s. 49; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 99; Gören-Ülkü, s. 108; Kaynak, s. 8.

bağlanmıştır. Takip dayanağı belgenin onaylı örneği, ödeme emrinin ekinde yer almıyorsa, borçlunun şikâyet yoluna başvurusu üzerine ödeme emri iptal edilmektedir⁴⁶. Borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi, takip dayanağı belgenin onaylı örneğinin ödeme emri ekinde yer almadığını şikâyet yolu ile ileri sürmesine engel teşkil etmez⁴⁷.

Ödeme emri ile borçluya borcun ve masrafların yedi gün içinde ödenmesi, bir itirazı varsa yine bu yedi gün içinde bildirmesi, borç ödenmediği veya itiraz olunmadığı takdirde icra takibine devam edileceği ihtar edilir⁴⁸ (İİK m. 60/II). Ödeme emri tebliğiyle birlikte borçluya itiraz hakkı diğer bir ifadeyle savunma hakkının tanınması hukuki dinlenilme hakkının bir gereğidir⁴⁹. Ödeme emrine itiraz, aynı zamanda usûlî bir inşâî hakkın kullanılması niteliğini hâizdir. Zira borçlunun yasal süresi içerisinde ödeme emrine itirazıyla birlikte İİK m. 66/I gereği icra takibi kendiliğinden durmaktadır. Böylelikle ödeme emrine itiraz, icra takibinin devamını önlemekte ve icra takibi ile alacaklı ve borçlu arasındaki usûlî ilişkiyi reddedici bir fonksiyona sahip olmaktadır⁵⁰.

Ödeme emrinde borçluya icra takibinin ilerlemesine ilişkin ihtarların yapılmış olması da hukuki dinlenilme hakkının icra hukukunda sınırlı olarak uygulama alanı bulması sebebiyle oluşabilecek sakıncaları gidermek için getirilmiş özel bir tedbirdir⁵¹. Bu bağlamda ödeme emri borçluya tebliğ edilmekle birlikte kanunen gerekli ihtarların

⁴⁶ Ansay, s. 50; Kuru, El Kitabı, s. 218; Yılmaz, Şerh, s. 329; Muşul, s. 294; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 126, 127; Çiçek, İcra, s. 60; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 26.09.2017, E. 2016/19590, K. 2017/11396, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 23.06.2009, E. 2009/5585, K. 2009/13816, Hukuk Türk İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.05.2020; Yarg. HGK, T. 02.02.2000, E. 2000/50, T. 2000/47, Hukuk Türk İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 16.05.2002, E. 2002/8982, K. 2002/10223 (Süphandağ, s. 318).

⁴⁷ Muşul, s. 328; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 03.05.2002, E. 2002/8295, K. 2002/9395, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.04.2021; Yarg. 12. HD, T. 09.07.2012, E. 2012/18226, K. 2012/23908, Yargıtay Karar Arama, E. T. 04.04.2021.

⁴⁸ Çalışmamızda konuyu aşmamak amacıyla ödeme emri muhtevası incelenmemiştir. Ödeme emri temel olarak bilgi ve ihtar kısımlarından oluşmaktadır. Ödeme emrindeki ihtarlar sayesinde borçlu, icra takibine karşı ne yapması gerektiğini, bunu yapmasının veya yapmamasının sonuçlarını vb. öğrenmektedir. Böylelikle borçlu, bilmediği, belki de hayatında ilk defa karşılaştığı bir alan hakkında somut olarak bilgi sahibi olmaktadır. Bu da icra hukukunda şekle sıkı bağlılık ilkesinin bir faydasıdır (Özekes, İlkeler, s. 102-104).

⁴⁹ Atalı/Ermenek, s. 74; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 124; Gören-Ülkü, s. 109; Çiftçi, s. 261; Yönel Özkan, s. 70; Erdem, s. 60. Hukuki dinlenilme hakkı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Muhammet Özekes, *Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003.

⁵⁰ Ergun Önen, *İnşâî Dâva*, Ankara: Olgaç Matbaası, 1981, s. 136; Aynı yönde bkz. Cenk Akil, *Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017, s. 42.

⁵¹ Özekes, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 239; Özekes, İlkeler, s. 146; Aynı yönde bkz. Atalı/Ermenek, s. 74; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 126.

ödeme emrinde yer almaması borçlu için süresiz şikâyet sebebidir⁵². Yine ödeme emri borçluya tebliğ edilmekle birlikte, borçluya itiraz veya ödeme imkânı sunulmadan takibin devamının sağlanması kamu düzenini ihlâl sebebiyle süresiz şikâyet sebebidir⁵³.

Ödeme emrini tebliğ alan borçlu; takip konusu borca ve/veya imzaya itiraz edebilir, borcu ve/veya imzayı açıkça kabul edebilir, borcu ödeyebilir ya da hiçbir şey yapmadan hareketsiz kalabilir. Diğer bir ifadeyle borçlu itiraz etmek zorunda değildir⁵⁴. Tam bu noktada ifade etmek gerekir ki borçlunun itirazı ödeme emrine karşı değil, takibe karşı yapılır. Fakat bu konuda ödeme emrine itiraz kavramı yaygın olarak kullanıldığından biz de çalışmamızda ödeme emrine itiraz kavramını kullanmaktayız. Borçlunun itiraz hakkı olmasına rağmen bu hakkını kullanmaması, medenî usûl hukukundaki tasarruf ilkesinin icra hukukundaki bir görünümüdür⁵⁵. Borçlu, itiraz etmediği⁵⁶ ya da itiraz edip de itirazı hükümden düşürüldüğü takdirde ödeme emri, icra kabiliyeti kazanmaktadır⁵⁷. Ödeme emrinin icra kabiliyeti kazanması; sonuçlarını, yalnızca o takip bakımından doğurmaktadır⁵⁸. Diğer bir ifadeyle borçlu, ödeme emrine itiraz etmez⁵⁹ veya itiraz eder de itirazı hükümden düşürülürse icra takibi kesinleşmektedir⁶⁰. Kesinleşmiş bir ödeme emri, icra takibinin devamını sağlayan icra takip işlemlerine dayanak oluşturması bakımından takibin temelini oluşturmaktadır⁶¹. İİK m. 78/I gereği icra takibinin kesinleşmesi üzerine alacaklı, mevcut icra dosyasında borçlunun mal beyanında bulunmasını beklemeden haciz talep edebilecektir.

⁵² Mustafa Reşit Belgesay, *İcra ve İflâs Hukuku*, Birinci Cilt İcra, İstanbul: Marifet Basımevi, 1945, s. 171; Gören-Ülkü, s. 109; Çiftçi, s. 260.

⁵³ Kuru, Ödeme Emri, s. 31.

⁵⁴ Kuru, Ödeme Emri, s. 43; Atalı/Ermenek, s. 75; Akil, İtiraz, s. 42.

⁵⁵ Özekes, İlkeler, s. 73; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 24.

⁵⁶ İlhan E. Postacıoğlu, “Ödeme Emrine İtirazın Sıhhat Şartları”, *İstanbul, İÜHFİM*, C. 16, S. 3-4, 1950, s. 783; Postacıoğlu, İcra, s. 104; Üstündağ, İcra, s. 93, 94; Kuru, Ödeme Emri, s. 44; Postacıoğlu/Altay, s. 123; Muşul, s. 333; Deynekli/Kısa, s. 1, 50; Karşlı, s. 147; Ulukapı, İcra, s. 102.

⁵⁷ Berkin, İcra, s. 73; Berkin, Rehber, s. 195; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 70; Gören-Ülkü, s. 110, 112, 113; Kaynak, s. 9. Bu durumda ödeme emrinin mahkeme dışı ilâm niteliği kazandığı yönünde bkz. Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 70; Gören-Ülkü, s. 112, 113.

⁵⁸ Deynekli/Kısa, s. 50; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 70; Gören-Ülkü, s. 112.

⁵⁹ Gürdoğan, s. 34; Yılmaz, Şerh, s. 326; Ömer Ulukapı, “İcra ve İflâs Hukukunda Gecikmiş İtiraz”, *Konya, SÜHFD*, Prof. Dr. Halil CİN’e Selçuk Üniversitesinde 10. Hizmet Yılı Armağanı, 1995, s. 301; Karşlı, s. 147; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 101; Atalı/Ermenek, s. 75; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 127; Erdem, s. 60; Uyar, İtiraz, s. 1; Uyar/Uyar/Uyar, s. 959; Yönel Özkan, s. 71.

⁶⁰ Kuru, Ödeme Emri, s. 31; Kuru, Zamanaşımı, s. 91; Kuru, İcra, s. 224; Kuru, El Kitabı, s. 214, 220; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 138; Kuru/Aydın, s. 88; Tercan, s. 46; Muşul, s. 333; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 88; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 146.

⁶¹ Kuru, El Kitabı, s. 214; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 138; Tercan, s. 46; Yönel Özkan, s. 69, 70.

Borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi hâlinde ödeme emri, ihtardan başka bir sonuca sahip olmamaktadır⁶². Bu sonuç, ödeme emrinin cebri icra tehdidi içeren bir işlem olarak kalması şeklinde de ifade edilebilir. Borçlunun itirazı üzerine alacaklının takibe devam edebilmesi için itirazı hüküm düşürmesi gerekmektedir. İtirazın kaldırılması ya da itirazın iptali ile borçlunun itirazının hükümden düşürülemediği takdirde ise ödeme emri hükümden düşmektedir⁶³.

Bizim de benimsediğimiz tanıma göre itiraz; “*Borçlunun, ödeme emrinin tebliğinden sonra icra dairesine açıkladığı ve kanun tarafından özel hukukî tesirler ile donatılmış bir beyandır*”⁶⁴. Ödeme emrine itiraz, icra takibinde alacaklının menfaati ile borçlunun savunma hakkı arasında denge kurulmasına vesile olan bir savunma aracıdır⁶⁵. Aynı zamanda bir taraf takip işlemidir⁶⁶. Borçlunun, ödeme emrine süresi içerisinde⁶⁷ itiraz etmesiyle birlikte icra takibi kendiliğinden durur (İİK m. 66). Genel haciz yoluyla takipte itiraz süresi ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün (İİK m. 62/I) olup, bu süre kesin süredir⁶⁸. İtiraz için öngörülen süre, hak düşürücü süre niteliğindedir⁶⁹. İtirazın süresi içerisinde yapıp yapılmadığını icra memuru kendiliğinden gözetir⁷⁰.

⁶² Üstündağ, İcra, s. 93; Deynekli/Kısa, s. 49, 50; Gören-Ülkü, s. 112.

⁶³ Gören-Ülkü, s. 111; Kaynak, s. 8.

⁶⁴ Üstündağ, İcra, s. 98; Doktrindeki diğer tanımlar için bkz. Postacıoğlu, Sıhhat Şartları, s. 782; Berkin, Rehber, s. 406; Kuru, İcra, s. 235; Kuru, El Kitabı, s. 222; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 143; Kuru/Aydın, s. 99; Yılmaz, Şerh, s. 334; Tercan, s. 49; Deynekli/Kısa, s. 54; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 76; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 161; Çiftçi, s. 263; Uyar, İtiraz, s. 1; Gönen Eriş, “Ödeme Emrine İtirazın İptali Davası ve Bazı Sorunlar”, *Ankara, ABD*, S. 5, 1977, s. 824; Fak, s. 114; Yönel Özkan, s. 73; Erdem, s. 63; Duygu Pişkinpaşa/Nurettin Filinte, “İcra Takiplerinde Görev ve Yetki”, *İstanbul, İBD*, C. 84, S. 6, Kasım 2010, s. 3699.

⁶⁵ Kuru, İtiraz, s. 292, 293; Yazar, s. 19.

⁶⁶ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 113; Boran-Güneysu, İşlemler, s. 39, 40; Kaynak, s. 18. Ödeme emrine itirazın icra takip işlemi sayılmadığı gibi taraf takip işlemi de sayılmadığı yönünde bkz. Yönel Özkan, s. 73, 74; Erdem, s. 63.

⁶⁷ İtiraz süresini kaçıran borçlu, koşulları oluşmuşsa gecikmiş itirazda bulunabilir (İİK m. 65). Gecikmiş itirazla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ulukapı, Gecikmiş İtiraz, s. 299 vd..

⁶⁸ Kuru, El Kitabı, s. 216; Kuru/Aydın, s. 98; Tercan, s. 53; Deynekli/Kısa, s. 57; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 106; Akil, İtiraz, s. 151; Gören-Ülkü, s. 119; Yazar, s. 26.

⁶⁹ Ulukapı, Gecikmiş İtiraz, s. 301; Muşul, s. 346; Karşlı, s. 149; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 79; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 139; Akil, İtiraz, s. 151; Meriç, s. 2709; Kiraz, s. 66; Gören-Ülkü, s. 119; Yazar, s. 25; Kaynak, s. 20; Uyar, İtiraz, s. 49; Uyar/Uyar/Uyar, s. 959. Uygur, bu süreyi zamanaşımı olarak nitelendirmiştir (Tanju Uygur, “Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler”, *Ankara, ABD*, S. 5, 1975, s. 685. Uygur’un eserindeki nitelendirmenin çelişkili olduğu yönünde bkz. Kiraz, s. 66, dn. 98.

⁷⁰ Berkin, Rehber, s. 410; Üstündağ, İcra, s. 104; Kuru, İtiraz, s. 285; Kuru, İcra, s. 262; Kuru, El Kitabı, s. 239; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 154; Kuru/Aydın, s. 107; Tercan, s. 53; Muşul, s. 346; Karşlı, s. 149; Ulukapı, İcra, s. 106; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 79; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 106; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 171; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 140; Uyar, İtiraz, s. 49; Kiraz, s. 66; Yazar, s. 26; Yönel Özkan, s. 85; Erdem, s. 73; Uyar/Uyar/Uyar, s. 959; Hasan Özkan, s. 133; Süphandağ, s. 369.

İlâmlı icra, ilâm veya ilâm niteliğindeki belgeye istinaden yapıldığı için ilâmsız icradaki gibi takibi durduracak nitelikte itiraz imkânı yoktur⁷¹. Buna karşın ilâmsız icrada borcun varlığı mercilerce tespit edilmediği için borçlunun, ödeme emrine itiraz ile takibi mahkeme kararına gerek kalmaksızın durdurma imkânı mevcuttur⁷².

Takip talebini alan icra dairesi alacaklının gerçekten alacaklı olup olmadığını araştıramadığı gibi, itirazı alan icra dairesi de borçlunun itirazında haklı olup olmadığını araştıramaz⁷³. İcra memurunun borçlunun itirazını inceleyip reddetmesi hâlinde borçlu, icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurabilir⁷⁴. Borçlunun ödeme emrine itirazı üzerine icra dairesince borçluya itiraz ettiği dair belge verilir (İİK m. 62/son).

Genel haciz yoluyla takipte alacaklının alacağının belgeye dayanması zorunlu olmamakla birlikte belgeye dayanması hâlinde İİK m. 58 gereği belge aslının veya onaylı örneğinin takip talebiyle birlikte icra dairesine verilmesi zorunludur⁷⁵. Zira takip talebinin içeriğinin düzenlendiği İİK m. 58'in 4. bendinde takip talebinde senet, senet yoksa borcun sebebinin yer alması gerektiği hükme bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle alacaklı hiçbir belgeye dayanmadan genel haciz yoluyla takipte bulunabilir. Fakat buna karşı borçlu şikâyet veya itiraz yoluna başvurursa; alacaklı sonuçlarına katlanmak zorunda kalır. Alacak belge veya senede dayanmıyorsa, alacaklı takip talebinde borcun sebebine yer vermelidir. Bu bağlamda alacaklı nasıl elinde hiçbir belge olmadan genel haciz yoluyla icra takibinde bulunabiliyorsa, borçlu da yalnızca itiraz etmek suretiyle takibi durdurabilmektedir. Bu da cebrî icra hukukunda menfaat dengesinin bir gereğidir⁷⁶. Ödeme emrine itiraz, aynı zamanda medenî usûl hukukuna hâkim olan ilkelerden tasarruf ilkesinin cebrî icra hukukundaki bir görünümüdür⁷⁷.

⁷¹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 289, 290; Nevzat Tüzerkan, "Takip hukukunda borçlunun itirazının refine dair verilen kararın neticeleri, ve temyiz kabiliyeti, borçtan kurtulma ve istirdat davaları", *Ankara, ABD*, C. 1, S. 7, 1944, s. 8, 9.

⁷² Tüzerkan, s. 9. Ancak gecikmiş itirazda icra mahkemesinin borçlunun mazeretini kabulü üzerine icra takibi durmaktadır (İİK m. 65/IV). Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte de itiraz üzerine takip kendiliğinden durmamaktadır (İİK m. 169 vd.).

⁷³ Baki Kuru, "Ödeme Emrine İtiraz", *Ankara, AD*, S. 3-4, Y. 52, Mart-Nisan 1961, s. 269; Kuru, El Kitabı, s. 222; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 143; Kuru/Aydın, s. 100.

⁷⁴ Hasan Özkan, s. 80.

⁷⁵ Berkin, Rehber, s. 189; Çiçek, İcra, s. 60.

⁷⁶ Ansay, s. 54; Postacıoğlu/Altay, s. 183; Muhammet Özekes, "İcra ve İflâs Kanunu'nda Yer Alan Kredi Kurumları ile İlgili İcra Hükümlerinin Eleştirisi", Banka Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar 8 Haziran 2007, Ankara: BATİDER Yayını, 2007, s. 100, 101; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 13; Atalı/Ermenek, s. 76; Yazar, s. 19; Kaynak, s. 8; Hikmet Çiçek, "Son Değişiklikler Çerçevesinde Ana Hatları İle İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması ve İtirazda Adres Bildirme Zorunluluğu", *İstanbul, LHD*, C. 2, S. 23, 2004, s. 3160; Çiçek, İcra, s. 91. Genel haciz yoluyla takibin başlangıcında alacaklı lehine bozulan menfaat dengesi, ödeme emrine itiraz

Borçlunun ödeme emrine itirazı, şikâyet yoluyla icra mahkemesinden ödeme emrinin iptalini istemesine engel teşkil etmemektedir⁷⁸. Ayrıca alacaklı, takip talebinde bulunurken borçlunun İİK m. 62'ye göre yapabileceği itirazın kendisine tebliği için masrafını avans olarak peşinen öder (İİK m. 59/I). Alacaklı, borçlunun ödediği paradan yaptığı masraflarını alabilir (İİK m. 59/II).

Ödeme emrine itiraz sebeplerini; kaynağı bakımından ve ileri sürülmesi bakımından itiraz sebepleri olarak ikiye ayırarak inceleyeceğiz. Kaynağı bakımından itiraz sebeplerini; takip hukukundan kaynaklanan ve maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebepleri olmak üzere; ileri sürülmesi bakımından itiraz sebeplerini borca itiraz, imzaya itiraz ile borca ve imzaya birlikte itiraz olmak üzere inceleyeceğiz.

2. Kaynağı Bakımından İtiraz Sebepleri

a. Maddi Hukuktan Kaynaklanan İtiraz Sebepleri

İtiraz sebeplerinin ekseriyetini maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebepleri oluşturmaktadır⁷⁹. Bu itiraz sebeplerinde borçlu; alacağın tamamına veya bir kısmına karşı çıkmakta yahut alacağın doğumuna engel olan veya alacağı ortadan kaldıran sebepleri ileri sürmektedir⁸⁰.

Maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebepleri; maddi hukuk anlamındaki itiraz ve def'ileri kapsamaktadır⁸¹. Alacağın mevcut olmadığı, hiç doğmadığı ya da takip talebinde gösterilen miktar kadar alacak olmadığı itirazları⁸², muacceliyet itirazı (TBK

aşamasında borçlu lehine çevrilmiştir (Çiftçi, s. 263). İlâmsız icrada alacaklının avantajlı durumunu dengelemek için borçluya itiraz ederek takibi durdurma imkânı sağlansa da bu imkânların ne kadar amaca hizmet ettiğinin tartışmaya açık olduğu yönünde bkz. Özekes, İlkeler, s. 15.

⁷⁷ Özekes, İlkeler, s. 73; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 24; Akil, İtiraz, s. 42.

⁷⁸ "... Borçlunun takibin şekline göre yasal sürede icra dairesine itiraz etmiş olması, şikâyet yoluyla icra mahkemesinden ödeme emrinin iptalini istemesine engel teşkil etmez. Zira, hakkında yeniden ödeme emri tebliği gerekeceğinden, borçlunun ödeme emrinin iptalini talep etmekte hukuki yararı bulunmaktadır. O halde mahkemece, şikâyetin kabulü ile ödeme emrinin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir." Yarg. 12. HD, T. 22.09.2011, E. 2011/1057, K. 2011/16502, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.05.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 09.07.2012, E. 2012/18226, K. 2012/23908, Hukuk Türk İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.05.2020.

⁷⁹ Postacıoğlu, Sıhhat Şartları, s. 782; Kuru, İtiraz, s. 269; Kuru, İcra, s. 236; Kuru, El Kitabı, s. 222; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 100; Tercan, s. 50; Akil, İtiraz, s. 54; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162.

⁸⁰ Üstündağ, İcra, s. 95.

⁸¹ Kuru, El Kitabı, s. 222, dn. 2; Kuru/Aydın, s. 100, dn. 1; Deynekli/Kısa, s. 63; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 132; Akil, İtiraz, s. 54; Yönel Özkan, s. 72; Erdem, s. 61.

⁸² Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 100; Deynekli/Kısa, s. 64; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 78;

m. 90 vd.)⁸³, alacağı doğuran sözleşmenin hükümsüz olduğu itirazı (TBK m. 12/II; 27)⁸⁴, zamanaşımı itirazı (TBK m. 146 vd.)⁸⁵, borcun ödendiği itirazı⁸⁶, alacağın geciktirici şarta bağlı olduğu itirazı (TBK m. 170 vd.)⁸⁷, alacaklı veya borçluya dair sıfat yokluğu itirazı⁸⁸, reddi miras sebebiyle borcun olmadığı itirazı⁸⁹, icra takibinde bulunan kişinin alacaklıyı temsile yetkili olmadığı itirazı⁹⁰, alacağın likit vasfını haiz olmadığı itirazı⁹¹, takas itirazı⁹² ve müteselsil borçluluğun bulunmadığı itirazı⁹³ maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebeplerine örnek olarak gösterilebilir.

b. Takip Hukukundan Kaynaklanan İtiraz Sebepleri

Takip hukukundan kaynaklanan itiraz sebepleri; borçlunun, alacaklının takip yapma yetkisinin olmadığına (İİK m. 60/3, c. 3) dair ileri sürdüğü itirazlardır⁹⁴. Hâl böyle olmakla birlikte borçlunun, alacaklının takip yapma yetkisine dair ileri süreceği husus;

Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 102; Akil, İtiraz, s. 54; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Yönel Özkan, s. 72; Erdem, s. 61; Kaynak, s. 23.

⁸³ Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 100; Deynekli/Kısa, s. 64; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 78; Akil, İtiraz, s. 54; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Yönel Özkan, s. 72; Erdem, s. 61, 62; Kaynak, s. 23; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 27.01.2009, E. 2008/21674, K. 2009/1560, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.05.2020.

⁸⁴ Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 100; Deynekli/Kısa, s. 64; Akil, İtiraz, s. 54; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Yönel Özkan, s. 72; Erdem, s. 61; Kaynak, s. 23.

⁸⁵ Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 100; Deynekli/Kısa, s. 64; Ulukapı, İcra, s. 107; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 78; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 132; Erdem, s. 62; Kaynak, s. 23.

⁸⁶ Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 100; Deynekli/Kısa, s. 64; Ulukapı, İcra, s. 107; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 78; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 132; Erdem, s. 62; Kaynak, s. 23.

⁸⁷ Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Deynekli/Kısa, s. 64; Akil, İtiraz, s. 54; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Yönel Özkan, s. 72; Erdem, s. 62; Kaynak, s. 23.

⁸⁸ Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Akil, İtiraz, s. 54; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162.

⁸⁹ Akil, İtiraz, s. 54; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 16.02.2015, E. 2014/27883, K. 2015/2808, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.05.2020.

⁹⁰ Postacioğlu, Sıhhat Şartları, s. 783; Akil, İtiraz, s. 54.

⁹¹ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 78; Akil, İtiraz, s. 54, 55. Alacağın likit vasfını haiz olmadığı itirazını takip hukukundan kaynaklanan itiraz sebebi olarak sınıflandıran yazarlar için bkz. Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 145; Deynekli/Kısa, s. 64; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Yönel Özkan, s. 71; Erdem, s. 61.

⁹² Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 132; Akil, İtiraz, s. 55.

⁹³ Akil, İtiraz, s. 55.

⁹⁴ Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 101; Tercan, s. 50; Deynekli/Kısa, s. 64; Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 102; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 132; Akil, İtiraz, s. 55; Yönel Özkan, s. 71; Erdem, s. 61.

icra dairesinin kendiliğinden gözetmesi gereken bir sebep ise borçlu, bu sebebi itiraz yoluyla değil; icra mahkemesinde şikâyet yoluyla ileri sürebilecektir⁹⁵.

Yetki itirazı (İİK m. 50/II)⁹⁶, derdestlik/mükerrerlik itirazı⁹⁷, hakkında borç ödemedi aciz vesikası verilen müflis borçlunun yeni mal iktisap etmediği itirazı (İİK m. 251/II)⁹⁸, alacaklının bir sözleşmeyle icra takibinde bulunmaktan vazgeçtiği itirazı⁹⁹, tahkim itirazı¹⁰⁰, takip konusu alacağın devrinin geçersiz olması sebebiyle icra takibinde bulunan alacaklının aslında takip hakkının olmadığı itirazları¹⁰¹ takip hukukundan kaynaklanan itiraz sebeplerine örnek olarak gösterilebilir.

3. İleri Sürülmesi Bakımından İtiraz Sebepleri

a. İmzaya İtiraz

Alacaklının başlattığı takip, bir adî senede¹⁰² dayanıyor ve borçlu da bu senetteki imzanın kendisine ait olmadığı iddiasında ise ödeme emrinin kendisine tebliğinden

⁹⁵ Kuru, İtiraz, s. 270; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 101; Deynekli/Kısa, s. 64; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 102; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 132, 133; Yönel Özkan, s. 71; Erdem, s. 61; Kaynak, s. 23.

⁹⁶ Postacioğlu, Sıhhat Şartları, s. 782; Kuru, İtiraz, s. 271, 272; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 101; Tercan, s. 50; Deynekli/Kısa, s. 64; Ulukapı, İcra, s. 107; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 79; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 102; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 132; Akil, İtiraz, s. 55; Nilüfer Boran-Güneysu, “Yargıtay’ın Bir Kararı Işığında İlamsız İcra Takibinde Yetki İtirazı”, *Ankara, TAAD*, S. 26, Y. 7, Nisan 2016, s. 210, 211; Yönel Özkan, s. 71; Erdem, s. 61; Kaynak, s. 23. İcra dairesinin yetkinin kamu düzenine ilişkin olduğu hâllerde bunun bir itiraz değil, şikâyet sebebi olduğu yönünde bkz. Postacioğlu, İcra, s. 109; Postacioğlu/Altay, s. 130; Adnan Deynekli, “İtirazın İptali Davasında İcra Dairesinin ve Mahkemenin Yetkisi İle İlgili Sorunlar”, *İstanbul, LHD*, C. 4, S. 39, 2006, s. 759; Cenk Âkil/Vildan Peksöz, “Para Alacaklarına İlişkin İlamsız Takipte İcra Dairelerinin Yetkisinin Belirlenmesi”, *Ankara, UAÜHFD*, C. 4, S. 8, Aralık 2016, s. 29.

⁹⁷ Kuru, İtiraz, s. 271; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Kuru/Aydın, s. 101; Tercan, s. 50; Deynekli/Kısa, s. 64; Ulukapı, İcra, s. 107; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 79; Akil, İtiraz, s. 56; Yönel Özkan, s. 71; Kaynak, s. 23; Yarg. 12. HD, T. 09.03.2004, E. 2004/2805, K. 2004/5436, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 25.03.2010, E. 2009/24854, K. 2010/7094, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020.

⁹⁸ Kuru, İtiraz, s. 273; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 144; Tercan, s. 50; Deynekli/Kısa, s. 64; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 79; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 102; Akil, İtiraz, s. 56; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Yönel Özkan, s. 71; Erdem, s. 61; Kaynak, s. 23.

⁹⁹ Kuru, İtiraz, s. 272; Kuru, İcra, s. 237; Kuru, El Kitabı, s. 223; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 145; Deynekli/Kısa, s. 64; Akil, İtiraz, s. 57; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 162; Yönel Özkan, s. 71, 72; Erdem, s. 61; Kaynak, s. 23.

¹⁰⁰ Kuru, İtiraz, s. 271-273; Kuru, El Kitabı, s. 223; Akil, İtiraz, s. 57; Taylan Özgür Kiraz, *Yargı Kararları İle Birlikte İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması (İİK md. 68-70)*, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 308.

¹⁰¹ Kuru, İtiraz, s. 272; Kuru, El Kitabı, s. 223.

¹⁰² Berkin, İcra, s. 169; Gürdoğan, s. 40; Kuru, İcra, s. 238; Kuru, El Kitabı, s. 224; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 145; Kuru/Aydın, s. 101; Tercan, s. 50; Muşul, s. 377; Deynekli/Kısa, s. 65; Karşı, s. 154; Ulukapı,

itibaren yedi gün içerisinde imzaya itiraz yolu ile takibe karşı koyabilir (İİK m.60/II, b. 3; m. 62/V). Diğer bir ifadeyle, icra takibi adî senede dayanmıyorsa borçlu, imzaya itiraz edemeyecektir. Teknolojinin gelişmesiyle yaygınlaşan ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 205/2 ile TBK m. 15/I gereği usulüne göre güvenli elektronik imza ile imzalanan elektronik verilerin, adî senet niteliğinde olması sebebiyle borçlu, elektronik imzalı adî senetteki imzaya da itiraz edebilecektir¹⁰³. Ancak icra takibine dayanak belge borçlunun imzasını içermiyorsa¹⁰⁴ örneğin takip bir resmî dairenin yetkisi dâhilinde ve usulüne göre verdiği bir belgeye dayanıyorsa imzaya itiraz söz konusu olamayacaktır¹⁰⁵. Doktrinde, 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun¹⁰⁶ öncesinde ele alınan eserlerde HMK m. 206/1 gereği borçlunun imza atamayacak bir kişi olması hâlinde noter tarafından düzenlenen senetteki mührü ya da parmak izine itirazın borca itiraz olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir¹⁰⁷. HMK m. 206'da yer alan belgeleri çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde¹⁰⁸ ayrıntılı olarak ele alacak olmakla birlikte 7251 sayılı Kanun değişikliği sonrasındaki HMK m. 206 hükmünde hem birinci hem de ikinci fıkrasında hükme bağlanan senetlerdeki mührü ya da parmak izine itiraz edilirse bu itiraz, borca itiraz olarak değerlendirilmelidir. Benzer şekilde borçlu, imzasının noter tarafından onaylandığı bir senette yer alan imzasına (itiraz mümkün olmamasına rağmen) itiraz etmiş ise bu itiraz, borca itiraz olarak değerlendirilecek ve alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilecektir¹⁰⁹.

İcra takibine itiraz için belirli bir şekil şartının veya kelimenin aranmaması kuralı¹¹⁰,

İcra, s. 106; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 163; Atalı/Ermenek, s. 80; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 133; Uyar, İtiraz, s. 94; Akil, İtiraz, s. 57; Yazar, s. 20; Yönel Özkan, s. 72; Erdem, s. 62; Kaynak, s. 31.

¹⁰³ Akil, İtiraz, s. 64; Kiraz, s. 84; Yazar, s. 36.

¹⁰⁴ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Çiçek, İcra, s. 105.

¹⁰⁵ Kuru, İcra, s. 240; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 102, 103; Tercan, s. 51; Deynekli/Kısa, s. 65; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 134; Akil, İtiraz, s. 63; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 163; Yönel Özkan, s. 72, 73; Erdem, s. 62; Özcengiz, s. 74.

¹⁰⁶ RG T. 28.07.2020 – S. 31199.

¹⁰⁷ Akil, İtiraz, s. 64; Kiraz, s. 227; Yazar, s. 37.

¹⁰⁸ Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-III-G.

¹⁰⁹ Baki Kuru, “Ödeme Emrine İtirazın Ref’i”, *Ankara, AD*, S. 11-12, Y. 52, Kasım-Aralık 1961, s. 1048; Kuru, İcra, s. 240; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 146, 147; Kuru/Aydın, s. 102; Deynekli/Kısa, s. 65; Akil, İtiraz, s. 63; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Akyazan, İnceleme, s. 1049; Yönel Özkan, s. 73.

¹¹⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 153; Üstündağ, İcra, s. 99; Postacıoğlu, Sıhhat Şartları, s. 785; Postacıoğlu/Altay, s. 192, 193; Deynekli/Kısa, s. 56; Yazar, s. 23; Yönel Özkan, s. 77; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 12.11.2018, E. 2017/7620, K. 2018/11217, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020; Yarg. 12.

imza itirazı için geçerli değildir¹¹¹. Zira İİK m. 62/V “*Borçlu takibin müstenidi olan senet altındaki imzayı reddediyorsa, bunu itirazında ayrıca ve açıkça beyan etmelidir. Aksi takdirde icra takibi yönünden senetteki imzayı kabul etmiş sayılır.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu hükümden imzaya itirazın ayrıca ve açık olarak yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Eş deyişle zımnî bir imza itirazının yapılması mümkün değildir. Borçlu şüpheye yer vermeyecek şekilde “*senetteki imzaya itiraz ediyorum*”, “*imzayı ben atmadım*”, “*imza sahtedir*”, “*imza bana ait değildir*”, “*senet imzalamadım*” gibi açık ifadeler kullanmak suretiyle imzaya itiraz etmelidir¹¹². Borçlu, ayrıca ve açıkça imza inkârında bulunmadığı takdirde senetteki imzayı kabul etmiş sayılır (İİK m. 62/V)¹¹³. Bu bağlamda örneğin borçlunun yalnızca “*borcum yoktur*” ifadesiyle itiraz etmesi, imzaya itiraz olarak kabul edilmez¹¹⁴. Öte yandan doktrinde “*Senet bana ait değildir*”, “*Senet sahtedir*” gibi ifadelerle itiraz edilmesinin geçerli bir imza itirazı olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmuştur¹¹⁵. Gerekçe olarak da itirazdan, takip konusu adî senetteki imzanın borçluya ait olmadığı anlamının çıkması hâlinde geçerli bir imza itirazı olarak kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür¹¹⁶. Buna karşın Berkin, İİK’nın mutlak ifadesi karşısında bu tarz itirazların, imza itirazı olarak kabul edilmemesi gerektiğini savunmuştur¹¹⁷. Kanaatimizce de bu şekilde yapılan itirazlar, imza itirazı olarak kabul edilmemelidir. Zira İİK’da imza itirazının ayrıca ve

HD, T. 29.11.2016, E. 2016/6019, K. 2016/23429, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020; Yarg. HGK, T. 13.05.2009, E. 2009/12-185, K. 2009/182, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020.

¹¹¹ Yazar, s. 24.

¹¹² Postacıoğlu, İcra, s. 169; Postacıoğlu/Altay, s. 211, 212; Kuru, İcra, s. 238; Kuru, El Kitabı, s. 224; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 145; Kuru/Aydın, s. 102; Tercan, s. 50; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayyaz/Hanağası, s. 163; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 134; Uyar, İtiraz, s. 94, 95; Akil, İtiraz, s. 58; Yazar, s. 24.

¹¹³ Yarg. 12. HD, T. 15.10.2012, E. 2012/12436, K. 2012/29488, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 01.03.2010, E. 2009/23174, K. 2010/4483, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020.

¹¹⁴ Postacıoğlu, İcra, s. 168; Postacıoğlu/Altay, s. 211; Kuru, El Kitabı, s. 224; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 146; Kuru/Aydın, s. 102; Tercan, s. 50, 51; Akil, İtiraz, s. 58.

¹¹⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 168, 169; Postacıoğlu/Altay, s. 211; Akil, İtiraz, s. 58; Yazar, s. 25; Uyar, İtiraz, s. 95; Uyar/Uyar/Uyar, s. 969.

¹¹⁶ Postacıoğlu, İcra, s. 168; Postacıoğlu/Altay, s. 211; Akil, İtiraz, s. 58, 60; Yazar, s. 24, 25.

¹¹⁷ Necmettin M. Berkin, “Takip Hukuku Kararlarının Temyizinde Yeni Yargıtay Dairelerinin Görevleri ve Yargıtay İcra ve İflas Dairesinin Son İçtihadları”, *İstanbul, İÜHFEM*, C. 41, S. 1-2, s. 196. Ancak yazar, makalenin ilerleyen kısımlarında bu düşüncesi ile çelişir şekilde başka bir içtihadın altında şu cümlelere yer vermiştir: “...*Maamafih, borçlunun senede karşı itirazının imzayı da kapsadığının kabul edilebildiği istisnâî hallerde, imzaya itiraz geçerli sayılabilir: meselâ, <<alacaklının elindeki senet sahtedir>> şeklindeki bir itiraz ile borçlu imzaya da itiraz etmiş olur. Fakat, borçlu, meselâ <<bu senet benden sâdir olmamıştır>> tarzında bir itirazda bulunmakla imzasını da inkâr etmiş olduğu şüphelidir. Doğrusu, alacaklının takibe koyduğu senet ile sorumlu olmak istemeyen borçlunun imzayı açık ve seçik olarak inkâr etmesidir.*” (Berkin, İçtihat, s. 209).

açıkça yapılması gerektiği belirtilmiştir. Nitekim ödeme emrinde de bu husus açıkça belirtilmektedir (İİK m. 60/II, 3). Dolayısıyla İİK'da yoruma yer bırakmayacak bir şekilde imza itirazının ayrıca ve açıkça yapılması gerektiği belirtilmişken; itirazın, yorum yoluyla imza itirazını içerdiği şeklinde bir yoruma gidilmemesi gerektiği kanaatindeyiz. Borçlu, geçerli bir imza itirazında bulunmak istediği takdirde itirazını senede yöneltmeyip, senetteki imzaya yöneltmelidir¹¹⁸. Nitekim Yargıtay da borçlunun itirazında alacaklıyı tanımadığını, ona senet vermediğini ve senedin sahte olduğunu ileri sürdüğü itirazı, ayrıca ve açıkça yapılmadığından bahisle imzaya itiraz olarak kabul etmemiştir¹¹⁹. Benzer şekilde borçlunun takip dayanağı olan taraflar arasındaki sözleşmeye itirazı, imzaya itirazı kapsamamalıdır. Zira bu hâlde de imzaya itirazın ayrıca ve açıkça yapılması koşulu oluşmamıştır.

Borçlu, ödeme emrine itiraz ile birlikte imzaya itiraz etmemişse daha sonra icra mahkemesinde imza itirazını ileri süremeyecektir (İİK m. 63). İmza itirazının sonradan ileri sürülememesi sayesinde icra takibi borçlu tarafından gereksiz olarak aksatılmayacaktır¹²⁰.

Borçlunun adi senetteki imzaya itiraz etmemesi nedeniyle imzayı kabul etmiş sayılacağı sonucu yalnızca derdest takip bakımından bağlayıcı olmaktadır. Diğer bir ifadeyle icra takibinde imzaya itiraz etmemiş borçlunun İİK m. 72 uyarınca menfi tespit veya istirdat davası açması hâlinde imzasını kabul etmiş sayılacağı hususu aleyhinde bir delil olarak kullanılamayacaktır. Borçlu açtığı bu davalarda veya hakkında açılan takiplerde imzasını inkâr edebilecektir¹²¹.

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte de imza itirazı icra mahkemesine açıkça bildirilmelidir (İİK m. 168/I, b. 4). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 778/1-i atfıyla bono için de geçerli olan TTK m. 756 hükmü gereği bono üzerindeki beyanların el ile imza edilmesi gerekmekte; el ile atılan imza yerine, mekanik herhangi bir araç veya elle yapılan veya onaylanmış bir işaret veya resmî bir şahadetnameye izin verilmemektedir. Bu bağlamda borçlu, okuma yazmasa bilmese bile bonoyu el ile imzalaması gerekir. Kaldı ki okuma yazma bilmeyen bir kişi de el ile imza atabilir.

¹¹⁸ Berkin, İçtihat, s. 196.

¹¹⁹ Yarg. 12. HD, T. 01.04.1982, E. 1982/2587, K. 1982/2953 (Uyar, İtiraz, s. 116-118). Bunun yanında kararın karşı oy yazısında somut olaydaki itirazın imzaya itiraz olarak kabul edilmesi gerektiği, imzaya itiraz için borçlunun niyetinin önem ifade ettiği, borçlunun imzayı reddettiğine dair anahtar sözcüklerin aranmaması gerektiği ileri sürülmüştür (Uyar, İtiraz, s. 117).

¹²⁰ Akil, İtiraz, s. 63; Uyar, İtiraz, s. 95.

¹²¹ Muşul, s. 345; Karşlı, s. 154; Akil, İtiraz, s. 64; Kaynak, s. 32; Uyar, İtiraz, s. 95.

Yargıtay'ın bir kararına konu olayda borçlu, okuma yazma bilmediği iddiasıyla bonodaki eliyle attığı imzaya itiraz etmiştir. Bu itiraz İİK m. 168/I, b. 4 gereği ayrıca yapılması sebebiyle icra hukuku bağlamında geçerli bir itirazdır. Fakat borçlunun okuma yazma bilmemesi bonodaki imzayı geçersiz kılmaz. Borçlunun imza itirazının incelenmesi gerekir¹²².

b. Borca İtiraz

Çalışmamızın konusunu oluşturan itirazın kesin kaldırılması, borca itiraz üzerine alacaklının icra mahkemesinden istemde bulunmasıyla başladığından borca itirazın kapsamı son derece önem arz etmektedir. Bu bağlamda uygulamada önemli yer tutan bazı borca itiraz sebeplerini daha kapsamlı olarak ele alacağız.

İmzaya itiraz dışındaki tüm itiraz sebepleri borca itiraz sebebi olarak kabul edilmektedir¹²³. Borçlu borca itiraz ederken, itiraz sebebini imza itirazında olduğu gibi ayrıca ve açıkça bildirmesi gerekmemekte; sadece “*itiraz ediyorum*” demek suretiyle borca itiraz edebilmektedir¹²⁴. Ödeme itirazı¹²⁵, takas-mahsup itirazı¹²⁶, borcun vadesinin gelmediği itirazı¹²⁷, sıfat itirazı¹²⁸, borcun şarta bağlı olduğu ve bu şartın

¹²² Yarg. 12. HD, T. 10.02.2016, E. 2015/23264, K. 2016/3295, Yargıtay Karar Arama, E. T. 04.10.2020.

¹²³ Kuru, İcra, s. 240; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Yılmaz, Şerh, s. 342; Tercan, s. 51; Deynekli/Kısa, s. 66; Karşlı, s. 153; Ulukapı, İcra, s. 107; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 78; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek, s. 84; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 136; Akil, İtiraz, s. 65; Erdem, s. 62; Fak, s. 115; Kaynak, s. 34; Uyar, İtiraz, s. 95; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971; Yönel Özkan, s. 73.

¹²⁴ Kuru, İcra, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Tercan, s. 51; Deynekli/Kısa, s. 66; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 165; Atalı/Ermenek, s. 84; Akil, İtiraz, s. 69; Uyar, İtiraz, s. 97; Kaynak, s. 34.

¹²⁵ Kuru, İcra, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Akil, İtiraz, s. 65; Tercan, s. 51; Deynekli/Kısa, s. 66; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek, s. 84; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 136; Erdem, s. 62; Uyar, İtiraz, s. 95; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971; Yönel Özkan, s. 73.

¹²⁶ Kuru, İcra, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Tercan, s. 51; Muşul, s. 338; Deynekli/Kısa, s. 66; Karşlı, s. 153; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 136; Akil, İtiraz, s. 67; Uyar, İtiraz, s. 96; Yönel Özkan, s. 73; Erdem, s. 62. Yarg. 12. HD, T. 27.06.2006, E. 2006/11099, K. 2006/14044, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.05.2020. Takas ve mahsup itirazının takibin her aşamasında ileri sürülebileceği yönünde bkz. Yarg. 12. HD, T. 07.03.1989, E. 1988/7711, K. 1989/3212 (Uyar, İtiraz, s. 64).

¹²⁷ Kuru, İcra, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Muşul, s. 338; Karşlı, s. 153; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek, s. 84; Akil, İtiraz, s. 65, 66; Uyar, İtiraz, s. 95; Yönel Özkan, s. 73; Erdem, s. 62; Fak, s. 111, dn. 6; Kaynak, s. 34; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 09.05.1983, E. 1983/2306, K. 1983/3592 (Uyar, İtiraz, s. 116). Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte senedin vadesinin gelmediği hususu, şikâyet sebebidir (Fak, s. 116).

¹²⁸ Kuru, İcra, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Akil, İtiraz, s. 67; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Erdem, s. 62; Uyar, İtiraz, s. 96; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971; Yönel Özkan, s. 73.

gerçekleşmediği itirazı¹²⁹, alacaklının takip yetkisinin olmadığı itirazı¹³⁰, senedin anlaşmaya aykırı doldurulduğu itirazları¹³¹ borca itiraza örnek olarak gösterilebilir. Yine borçlunun faiz oranına, faize faiz yürütülemeyeceği ilkesine aykırı olarak faiz istendiğine, faizin ayrı bir takip konusu yapılamayacağına ilişkin itirazları da borca itiraz sebebidir¹³².

Zamanaşımı, cebrî icra hukuku anlamında bir borca itiraz sebebidir¹³³. Alacaklının takip konusu yaptığı alacak, zamanaşımına uğramış ise icra memuru bunu kendiliğinden göz önünde bulunduramaz. Alacağın zamanaşımına uğradığını borçlu, ödeme emrine itiraz yoluyla ileri sürmelidir¹³⁴. Borçlar hukukunda da zamanaşımı ileri sürülmediği takdirde hâkim tarafından kendiliğinden göz önünde bulundurulamamaktadır (TBK m. 161). Doktrindeki baskın görüşe göre, ödeme emrine zamanaşımı itirazında bulunmayan borçlunun, menfi tespit davası (İİK m. 72) veya kesinleşen icra takibi sonunda zamanaşımına (takip talebinden önce) uğramış borcu ödediğinden bahisle istirdat davası (İİK m. 72/VII) açması mümkün değildir¹³⁵. Daha doğru bir ifadeyle HMK m. 119'a göre dilekçenin zorunlu unsurlarına yer verip gerekli harçları yatıran her borçlu menfi tespit veya istirdat davası açabilir ancak istediği gibi bir sonuç elde edemez. Yargıtay da çeşitli kararlarında doktrindeki baskın görüşe paralel olarak zamanaşımı itirazının ödeme emrine itiraz yoluyla ileri sürülmemesi hâlinde menfi tespit veya istirdat davası açılmayacağına hükmetmektedir¹³⁶. Doktrindeki azınlık görüşe göre ise borçlu, ödeme

¹²⁹ Kuru, İcra, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Tercan, s. 51; Muşul, s. 338; Deynekli/Kısa, s. 66; Karşlı, s. 153; Akil, İtiraz, s. 66; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Kaynak, s. 34; Uyar, İtiraz, s. 95; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971; Yönel Özkan, s. 73.

¹³⁰ Kuru, El Kitabı, s. 225; Akil, İtiraz, s. 67; Uyar, İtiraz, s. 95; Yönel Özkan, s. 73; "...Borçlunun itirazında <<borcu olmadığını>> bildirmesi, <<alacaklının dayanak belgeden dolayı talepte bulunamayacağı>> itirazını da kapsadığından, itirazın genişletilmesi de söz konusu olmadığı gibi, İİK'nun 62. maddesi 4. fıkrasına göre de itirazın genişletilmesinden bahsedilemez..." Yarg. 12. HD, T. 24.09.1984, E. 1984/6689, K. 1984/9474 (Uyar, İtiraz, s. 114).

¹³¹ Kuru, El Kitabı, s. 225; Akil, İtiraz, s. 66; Uyar, İtiraz, s. 95; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971; Yönel Özkan, s. 73; Yarg. 12. HD, T. 24.01.1985, E. 1984/11106, K. 1985/482 (Uyar, İtiraz, s. 114).

¹³² Akil, İtiraz, s. 69; Uyar, İtiraz, s. 96; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971.

¹³³ Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Tercan, s. 51; Muşul, s. 338; Deynekli/Kısa, s. 66; Karşlı, s. 153; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek, s. 84; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 136; Akil, İtiraz, s. 65; Erdem, s. 62; Kaynak, s. 34; Uyar, İtiraz, s. 95; Uyar/Uyar/Uyar, s. 971.

¹³⁴ Kuru, Zamanaşımı, s. 91.

¹³⁵ Bilge Umar, "Postacıoğlu'nun 538 Sayılı Kanuna göre yazdığı İcra Hukuku Esasları", *İstanbul, İÜHFİM*, C. 33, S. 3-4, 1967, s. 349; Üstündağ, İcra, s. 138; Kuru, Zamanaşımı, s. 92, 97; Kuru, El Kitabı, s. 357; Baki Kuru, *İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003, s. 40-42; Muşul, s. 438; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 138.

¹³⁶ Yarg. 19. HD, T. 20.03.2000, E. 2000/68, K. 2000/1964, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.05.2020; Yarg. HGK, T. 15.04.1972, E. 1969/4-1265, K. 1972/242, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E.

emrine itiraz etmek suretiyle zamanaşımı itirazını ileri sürmemiş olsa dâhi daha sonra menfi tespit davası açmasına hiçbir engel yoktur¹³⁷. Kanaatimizce icra takibine karşı zamanaşımı itirazında bulunmamış olan borçlu, menfi tespit davası açabileceği gibi kesinleşen icra takibi sonrasında ödeme yapmak zorunda kaldığı takdirde istirdat davası da açabilmelidir. Bu bağlamda menfi tespit davasının açılmasını mümkün gören Türk'ün menfi tespit davası açılmayacağını düşünen yazarların gerekçelerine karşı verdiği cevaplara katılıyoruz¹³⁸. Bu cevaplara ilave olarak; zamanaşımı dışındaki diğer itiraz sebeplerinin uygulama alanı bulacağı icra takiplerinde, borçlunun itiraz etmediği, böylelikle icra takibi kesinleştiği ve haciz/satış tehdidi altında kaldığı için menfi tespit davası açmasına izin verilirken¹³⁹, itiraz konusu zamanaşımı olunca menfi tespit davası açmasına izin vermemek kanaatimizce hakkaniyetli değildir. Alacağın zamanaşımına uğraması icra takibinden önce değil de icra takibinin kesinleşmesinden sonraki evrede meydana gelirse; borçlu, İİK m. 33/a kıyas yoluyla uygulanarak icranın geri bırakılması için icra mahkemesine başvurma imkânına sahiptir (İİK m. 71/II).

İİK m. 50 hükmünde düzenlenen yetki itirazı da bir borca itiraz sebebidir¹⁴⁰. Daha doğru bir ifadeyle yetki itirazının türü; birlikte yapıldığı itiraz sebebine göre değişiklik göstermektedir. Örneğin yetki itirazı, borca itiraz ile birlikte (veya tek başına) yapılmışsa borca itiraz olarak değerlendirilirken; imzaya itiraz ile birlikte yapılmışsa imzaya itiraz olarak değerlendirilmektedir¹⁴¹. Bu bağlamda imzaya itiraz ile yetki itirazı

T. 22.05.2020; Yarg. 11. HD, T. 07.07.1975, E. 1975/2912, K. 1975/4679, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.05.2020.

¹³⁷ İlhan E. Postacıoğlu, “İcra İflâs Kanununun Muaddel Hükümlerine Göre Menfi Tesbit Dâvası”, *İstanbul, İÜHFİM*, C. 32, S. 2-4, 1966, s. 831, dn. 3; Postacıoğlu, *İcra*, s. 261, dn. 26; Ahmet Türk, “Takip Konusu Alacağın Zamanaşımına Uğraması Nedeniyle Menfi Tespit Davası Açılması”, *Ankara, BATİDER*, C. XX, S. 1, 1999, s. 64, 65; Ahmet Türk, *Maddi Hukuk ve İcra-İflâs Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası*, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2006, s. 115, 116.

¹³⁸ Örneğin borçlu tarafından ödeme emrine itirazda zamanaşımı itirazı bildirilmediğinde borçlunun bu hakkından vazgeçmiş olduğu düşünülemez. Zira bunun pozitif dayanağı olmadığı gibi borçlu menfi tespit davasında itirazında ileri sürmüş olduğu sebeplerle de bağlı değildir. Yazarın cevapları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Türk, Makale, s. 64, 65; Türk, Kitap, s. 115, 116.

¹³⁹ Kuru, Menfi Tespit, s. 37-40; Kuru, El Kitabı, s. 357; Aynı yönde bkz. “...Diğer yandan ödeme emrine itiraz etmemiş (ve bu nedenle hakkındaki takip kesinleşmiş) olan borçlu da; borçlu olmadığının tesbiti için menfi tesbit davası açabilir. Bir başka anlatımla icra takibine borçlunun itiraz etmemesi suretiyle icra takibinin kesinleşmesi menfi tesbit davasının açılmasına engel teşkil etmez...” Yarg. 19. HD, T. 17.05.2004, E. 2003/8950, K. 2004/5704, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.05.2020.

¹⁴⁰ Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147; Kuru/Aydın, s. 103; Tercan, s. 51; Deynekli/Kısa, s. 66; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Akil, İtiraz, s. 66; Erdem, s. 62.

¹⁴¹ Kuru, El Kitabı, s. 225, d. 9; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 147, dn. 7; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164, 165; Atalı/Ermenek, s. 66; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 105, 136.

birlikte yapılmış ise itirazı hükümden düşürmek isteyen alacaklı, itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunmalıdır¹⁴².

Kanun koyucu yetki itirazının, esas hakkındaki itiraz yani borca itiraz veya imzaya itirazla birlikte yapılması gerektiğini hükme bağlamıştır (İİK m. 50/II, c. 1). Borçlu örneğin itiraz süresinin üçüncü gününde borca itiraz ettikten sonra dördüncü günde yetki itirazında bulunamayacaktır¹⁴³. Ancak İİK m. 50’de esas hakkındaki itirazın, yetki itirazıyla birlikte yapılması gerektiği düzenlenmediğinden; itiraz süresi içerisinde önce yetki itirazının, daha sonra esas hakkındaki itirazın yapılması mümkündür¹⁴⁴. Kuru, borçlunun, esas hakkında itirazda bulunurken yetki itirazını bildirmemesi hâlinde, takibin ilerleyen aşamalarında yetki itirazında bulunamayacağını ifade etmiştir¹⁴⁵. Boran-Güneysu ise, Kuru’nun borçlunun itiraz süresi geçtikten sonra yetki itirazında bulunamayacağını ifade ettiğini; eğer ödeme emrine itiraz için gerekli süre geçmemişse, yetki itirazının bu süre içerisinde daha sonradan da ileri sürülebilmesi gerektiğini ifade etmiştir¹⁴⁶. Borçlunun ilk olarak esas hakkında itirazda bulunup daha sonra süresi içerisinde de olsa yetki itirazında bulunmasının bu itirazların birlikte yapılması gerektiği ibaresini (İİK m. 50/II) sağlamadığı ve süresinde de olsa yetki itirazının daha sonradan ileri sürülemeyeceği; itiraz süresi geçtikten sonra zaten hiçbir itirazda bulunulamayacağından yetki itirazında bulunulamayacağı kanaatindeyiz. Nitekim İİK m. 50/II hükmünün amacı yetki itirazının reddedilmesi hâlinde esasa ilişkin itirazların incelenmesine geçilerek vakit kaybının önlenmesidir¹⁴⁷. Öte yandan, Boran-Güneysu, Kuru’nun açıklamasının itiraz süresi geçtikten sonra yetki itirazında bulunulmayacağı anlamında olduğunu belirtmişse de Boran-Güneysu’nun atıf yaptığı aynı eserin ilerleyen kısımlarında Kuru, itiraz süresi dolmadan da yetki itirazının esasa ilişkin itirazdan daha

¹⁴² Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 146; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Kaynak, s. 33. Yetki itirazı ve imza itirazının birlikte ileri sürülmesi hâlinde icra mahkemesi önce yetki itirazını inceler (Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 135, 136).

¹⁴³ Postacıoğlu, İcra, s. 110; Postacıoğlu/Altay, s. 131; Baki Kuru, “İlâmsız İcra İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz (Yetki İtirazı)”, *Makaleler*, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım, 2006, s. 512, dn. 4; Deynekli, s. 760; Deynekli/Kısa, s. 10; Akil/Peksöz, s. 33; Uyar, İtiraz, s. 97; Uyar, Tetkik Mercii, s. 8; Talih Uyar, “Genel Haciz Yoluyla Takiplerde Yetkili İcra Dairesi (İİK m. 50)”, *Ankara, THD*, C. 10, S. 106, Haziran 2015, s. 149. Çiçek, esasa ilişkin itiraz ile yetki itirazının birlikte yapılması ibaresinin bu kadar dar yorumlanmaması gerektiğini, iki itirazın mutlaka aynı gün ve aynı dilekçede yapılması gerekmediğini ileri sürmüştür (Çiçek, İcra, s. 64).

¹⁴⁴ Deynekli, s. 760; Deynekli/Kısa, s. 10, 11.

¹⁴⁵ Kuru, İtiraz, s. 271, 272; Kuru, Yetki, s. 512; Kuru, El Kitabı, s. 181; Aynı yönde bkz. Düzgün, s. 49.

¹⁴⁶ Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 213; Aynı yönde bkz. Çiçek, İcra, s. 65.

¹⁴⁷ Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 149.

sonra ileri sürülemeyeceğini ifade etmiştir¹⁴⁸. Yetki itirazının daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla ilâmsız icra takibinde icra dairesinin yetkisine kısaca değinmekte fayda görmekteyiz.

İlâmsız icra takibinde yetki ibaresinden takibin hangi yerdeki icra dairesinde yürütüleceği anlaşılmaktadır¹⁴⁹. İcra dairesinin yetkisi kamu düzenine ilişkin değildir¹⁵⁰. Ancak HMK’da kesin yetki olarak düzenlenen hâller bundan müstesnadır¹⁵¹. Böylelikle icra dairesi, yetkisizliğini kendiliğinden dikkate alamaz¹⁵². Ancak bu husus, icra dairesinin yetkisinin kamu düzenine ilişkin olmadığı hâllere özgüdür¹⁵³. Diğer bir ifadeyle yetkinin kamu düzenine ilişkin olduğu hâllerde icra dairesi yetkili olup olmadığını kendiliğinden gözetmek zorundadır. Bu durumda icra dairesi yetkisiz olmasına rağmen ödeme emrini borçluya tebliğe çıkarmış ise borçlu, icra dairesinin

¹⁴⁸ Kuru, El Kitabı, s. 231.

¹⁴⁹ Kuru, El Kitabı, s. 177; Muşul, s. 268; Deynekli/Kısa, s. 5; Ulukapı, İcra, s. 84; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 131; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 99; Âkil/Peksöz, s. 26; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 210; Tercan, s. 40; Ulukapı, İcra, s. 84; Gören-Ülkü, s. 16; Metin Düzgün, “İlâmsız İcrada Yetki İtirazı ve Bunun Giderilmesi”, *Ankara, ABD*, S. 4, Y. 54, 1997, s. 46.

¹⁵⁰ Belgesay, s. 137; Berkin, İcra, s. 68; Postacıoğlu, İcra, s. 107; Üstündağ, İcra, s. 80; Saim Üstündağ, “İlâmsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, *Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010, s. 250; Postacıoğlu/Altay, s. 126; Kuru, İtiraz, s. 271; Kuru, Yetki, s. 511; Kuru, El Kitabı, s. 179; Tercan, s. 40; Muşul, s. 272; Deynekli/Kısa, s. 9; Karşı, s. 144; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 45; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 93; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 132; Atalı/Ermenek, s. 64; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 74; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 211; Gören-Ülkü, s. 18; Talih Uyar, *İcra Hukukunda Yetki-Görev ve Yargılama Usulü <<Tetkik Mercii>>*, 2 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, Manisa: Feryal Matbaacılık, 1991, s. 4; Düzgün, s. 47; Fak, s. 112; Yönel Özkan, s. 65.

¹⁵¹ Berkin, Rehber, s. 176; Postacıoğlu, İcra, s. 106; Postacıoğlu/Altay, s. 126; Deynekli, s. 758, 759; Deynekli/Kısa, s. 9; Ulukapı, İcra, s. 87; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 45, 46; Âkil/Peksöz, s. 28, 29; Uyar, Tetkik Mercii, s. 4, 5; Uyar, “Yetkinin kamu düzeninden sayılmadığı durumlarda, icra müdürü, takip için icra dairesinin yetkisizliği kendiliğinden dikkate alamayacağından, borçlunun yetki itirazında bulunması gerekir.” cümlesi ile icra dairesinde yetkinin kamu düzeninden sayıldığı ve sayılmadığı durumlar olabileceğini ifade etmiştir (Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 148). Atalı/Ermenek/Erdoğan, davalar için uygulanan dava şartının takipler bakımından takip şartı olarak kabul edildiğinde HMK’da kesin yetki olarak düzenlenen hâllerin icra daireleri için de geçerli olduğunu ve böylelikle icra dairesinin yetkili olup olmadığını kendiliğinden değerlendirebileceğini ifade etmiştir (Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 103). Ayrıca doktrinde bazı yazarlar İİK m. 261/I’de hükme bağlanan ihtiyati haciz kararının uygulanmasının kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesinden talep edileceği hususunun kesin yetki olduğu görüşündedir. Bu yazarlar için bkz. Kuru, El Kitabı, s. 1047; Muşul, s. 273; Gören-Ülkü, s. 18.

¹⁵² Berkin, İcra, s. 68; Üstündağ, İcra, s. 80, 81; Üstündağ, Yetki, s. 250; Postacıoğlu, İcra, s. 108; Postacıoğlu/Altay, s. 129; Kuru, İtiraz, s. 271; Kuru, Yetki, s. 511; Kuru, El Kitabı, s. 179; Tercan, s. 40; Muşul, s. 274; Karşı, s. 144; Ulukapı, İcra, s. 90; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 45; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 93; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 132; Atalı/Ermenek, s. 64; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 103; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 74; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 211; Gören-Ülkü, s. 18; Uyar, Tetkik Mercii, s. 4, 7; Düzgün, s. 47.

¹⁵³ Berkin, İcra, s. 69; Deynekli/Kısa, s. 9; Âkil/Peksöz, s. 29, 33; Uyar, Tetkik Mercii, s. 7; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 148.

yetkisizliğini her zaman şikâyet yolu ile ileri sürebilecektir¹⁵⁴. Borçlu, icra dairesinin yetkisinin kamu düzenine ilişkin olmadığı hâllerde takip yapılan icra dairesinin yetkisiz olduğu iddiasındaysa ödeme emrine itiraz süresi içerisinde yetki itirazını ileri sürmelidir. Aksi takdirde icra dairesi, takip bakımından yetkili hâle gelir ve takip işlemlerine takip başlatılan icra dairesi tarafından devam edilir¹⁵⁵.

İlâmsız icra takibinde yetki hakkında 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yetki hükümleri kıyas yoluyla uygulanmaktadır (İİK m. 50/I). HMK m. 447/2 gereği mevzuatta HUMK'a yapılan atıflar için HMK'nın bu hükümlerini karşılayan maddelerine atıf yapılmış olduğu kabul edilmektedir. Bu hükümden hareketle icra dairesinin yetkisine ilişkin olarak HMK m. 5 vd. hükümleri kıyasen uygulanacaktır. İİK m. 50/I'de icra dairesinin yetkisine ilişkin HMK'daki yetki hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanacağı belirtildikten sonra *"Şu kadar ki, takibe esas olan akdin yapıldığı icra dairesi de takibe yetkilidir."* cümlesiyle HMK'dan ayrık olarak¹⁵⁶ icra takibine dayanak sözleşmenin yapıldığı yer icra dairesinin de yetkili olduğu belirtilmiştir.

İİK m. 50 hükmünde ilâmsız icra takibinde yetki için HMK'ya atıf yapıldığından hareketle yetkinin kamu düzenine ilişkin olmadığı hâllerde taraflar icra dairesinin yetkisi hakkında yetki sözleşmesi yapmak isteyebilir. Taraflar bu hâlde HMK m. 18'de belirtilen şartlara uymalıdır. Bu bağlamda HMK m. 18/2'de düzenlenen yetki sözleşmesinin yazılı olması, geçerlilik şartlarından birisidir. Buradan hareketle taraflar icra dairesi hakkında yetki sözleşmesini sözlü olarak yaptıkları takdirde yetki sözleşmesinin geçersiz olduğunu ifade etmek gerekir. Alacaklı geçersiz yetki sözleşmesinin varlığına rağmen yetki sözleşmesinde yazan ve normalde yetkili olmayan bir icra dairesinde icra takibi başlatır ve borçlu da itiraz etmez ise yetkisiz icra dairesi yetkili hâle geleceği için bu durum borçlunun geçersiz yetki sözleşmesine onay verdiği

¹⁵⁴ Berkin, İcra, s. 69, 70; Berkin, Rehber, s. 176; Postacıoğlu, İcra, s. 109; Postacıoğlu/Altay, s. 130; Deynekli, s. 759; Deynekli/Kısa, s. 9; Âkil/Peksöz, s. 29.

¹⁵⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 108; Postacıoğlu/Altay, s. 129; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 93; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 103; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 212; Gören-Ülkü, s. 18.

¹⁵⁶ Gürdoğan, s. 30; Postacıoğlu, İcra, s. 105; Üstündağ, İcra, s. 79; Postacıoğlu/Altay, s. 124, 125; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 93; Deynekli, s. 782; Atalı/Ermenek, s. 64; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 99; Fak, s. 112, dn. 19.

anlamına gelmemekle birlikte taraflar arasında zımni olarak yeni bir yetki sözleşmesinin kurulduğu kabul edilir¹⁵⁷.

Yetki itirazında bulunan borçlu, itirazında yetkili icra dairesini açıkça göstermelidir¹⁵⁸. Eğer birden fazla yetkili icra dairesi varsa seçtiği icra dairesini belirtmeli (İİK m. 50/I; HMK m. 19/2), aksi takdirde yetki itirazı geçerli olmamaktadır¹⁵⁹. Boran-Güneysu, yetki itirazının yeterli açıklıkta olmaması hâlinde, dilekçesini açıklama olanağı verilmesini, yine açıklık sağlanamadığı takdirde yetki itirazının reddedilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Buna gerekçe olarak da borçlunun özellikle avukatı olmaksızın icra takibini kendisinin takip etmesi hâlinde sade bir vatandaşın yetkili icra dairesini açıkça belirtmesini beklemenin etkin hukuki koruma ile hukuki dinlenilme hakkına¹⁶⁰ aykırı olacağını belirtmiştir. Öte yandan yetki itirazında borçlunun yetkili icra dairesini bildirmesi gerektiğinin ve belirtmemesi

¹⁵⁷ Emine Gökçe Karabel, *Yazılı Şekil Şartı*, (Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 251, 252. Bu görüşteki diğer yazarlar için bkz. Karabel, *Yazılı Şekil*, s. 252, dn. 925, 926.

¹⁵⁸ "...İİK'nun 50/1.maddesine göre, para ve teminat borçlarına ilişkin icra takiplerinde yetkili icra dairesi, HMK'nun 447/2. maddesi atfıyla aynı Kanunun yetkiye dair hükümleri kıyas yoluyla uygulanmak suretiyle belirlenir. HMK'nun 19/2. maddesi uyarınca, borçlu, yetki itirazında, yetkili icra dairesinin hangisi olduğunu bildirmek zorundadır. Aksi takdirde, yetki itirazı geçersizdir. Borçlular itiraz dilekçelerinde, icra dairesinin yetkisiz olduğunu belirtmekle yetinip, yetkili icra dairesini göstermediklerinden usulüne uygun olarak yapılmış bir yetki itirazının varlığından söz edilemez..." Yarg. 12. HD, T. 10.11.2014, E. 2014/28861, K. 2014/26579, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020; "...Takibin yapıldığı Kayseri İcra Dairesi'nin yetkisine yönelik itirazın yetkili icra dairesinin gösterilmemiş olması nedeniyle geçersiz olması ve ..." Yarg. 15. HD, T. 10.06.2014, E. 2013/6765, K. 2014/4007, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020; Yarg. 4. HD, T. 03.10.2012, E. 2012/2108, K. 2012/14155, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020.

¹⁵⁹ Kuru, El Kitabı, s. 181; Muşul, s. 274; Deynekli/Kısa, s. 11; Ulukapı, İcra, s. 90, 91; Âkil/Peksöz, s. 34; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 214; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3712; Aynı yönde bkz. "...HMK'nun 19/2. maddesi uyarınca birden fazla yetkili icra dairesi varsa, borçlu yetki itirazında seçtiği icra dairesini bildirmelidir. Aksi takdirde yetki itirazı dikkate alınmaz. HGK'nun 22.09.1976 gün ve 10/1957-2554 Sayılı ve 25.12.1987 tarih ve 1987/506-1103 Sayılı kararlarında da benimsendiği gibi, anılan hükümde, yetki itirazında bulunana, birden fazla yetkili mahkemeyi (icra dairesini) gösterme olanağı yasaklanmamıştır. Yetkili olmaları koşulu ile birden çok yetkili mahkeme (icra dairesi) belirtilmiş olsa dahi, yetkili yeri bildirme yükümlülüğü yerine getirilmiş olur. Ancak, borçlu bu yerlerden birini tercih etmelidir. Somut olayda ise, davacı borçlular vekilinin icra mahkemesinde yetki itirazında bulunurken, takip konusu çekin keşide yerinin ... olduğunu, müvekilleri borçluların ikametgahlarının ... adliyesi dahilinde olduğundan, dosyanın yetkili icra daireleri olan ... veya ... İcra Dairelerine gönderilmesini talep ettiğini belirterek, yetki itirazında bulunmuş, ancak; birden fazla olarak belirttiği yetkili icra dairelerinden hangisini seçtiğini belirtmemiştir. Davacı borçlular, yetki itirazında, HMK'nın 19/2. maddesinde yazılı "birden fazla yetkili mahkeme varsa seçtiği mahkemeyi bildirir" hükmünü yerine getirmemiştir. Bu nedenle, davacı borçluların yetki itirazı geçersizdir. O halde, mahkemece yetki itirazının reddi ile borçluların borca itirazlarının esasının incelenmesi gerekirken, yetki itirazının kabulü yönünde hüküm kurulması isabetsizdir." Yarg. 12. HD, T. 26.06.2018, E. 2017/4839, K. 2018/6756, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 22.09.2014, E. 2014/18619, K. 2014/21918, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 21.04.2015, E. 2015/832, K. 2015/10740, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020.

¹⁶⁰ Özkes, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 106-113.

hâlinde yetki itirazının geçersiz olacağının ödeme emrinde (imza itirazında olduğu gibi) açıkça yazmadığını ifade etmiştir. Bunun akabinde ödeme emrinde yetki itirazına ilişkin bu ihtarın yer almasının olması gereken hukuk bağlamında düşünülmesi gerektiğini ileri sürmüştür¹⁶¹. Kanaatimizce de olması gereken hukuk bağlamında ödeme emrinde yetki itirazının açıkça yapılması gerektiği, aksi takdirde geçersiz olacağı ihtarı yer almalıdır. Ancak ödeme emrinde buna ilişkin bir ihtar yer almasa da borçlunun yetki itirazında yetkili icra dairesini bildirmemesi hâlinde; HMK m. 19/2 hükmünün açıklığı karşısında borçluya yetki itirazını açıklama imkânı vermeksizin, yetki itirazı geçersiz kabul edilmelidir. Borçlunun itirazında yetkili icra dairesini bildirmediği durumda, icra dairesinin bu itirazı değerlendirip reddetme imkânı olmayıp, itirazı almasıyla birlikte takibi durdurması gerekmektedir¹⁶². Yetkili icra dairesinin bildirilmemesi ya da yanlış bildirilmesi, esasa ilişkin itirazın incelenmesini engellemez¹⁶³.

Alacaklı yetki itirazını kabul ederse icra dosyasının yetkili icra dairesine gönderilmesini istemekte ve yetkili icra dairesi tarafından borçluya yeni bir ödeme emri tebliğ edilmektedir¹⁶⁴. Borçlunun yetkisiz icra dairesindeki takibe itiraz etmesi, yetkili icra dairesindeki takibe karşı borca ve imzaya itiraz hakkını ortadan kaldırmamaktadır¹⁶⁵. Hatta borçlu yetkisiz icra dairesinin gönderdiği ödeme emrine

¹⁶¹ Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 223.

¹⁶² Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 216; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 17.11.2014, E. 2014/20089, K. 2014/27312, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020.

¹⁶³ Pişkinpaşa/Filinte, s. 3712.

¹⁶⁴ Berkin, Rehber, s. 177; Kuru, İtiraz, s. 272; Kuru, Yetki, s. 513; Kuru, El Kitabı, s. 182; Deynekli, s. 761-763; Muşul, s. 275, 276; Deynekli/Kısa, s. 12; Karşlı, s. 150; Ulukapı, İcra, s. 91; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 49; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 134; Atalı/Ermenek, s. 66; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 103, 104; Âkil/Peksöz, s. 34; Uyar, Tetkik Mercii, s. 10; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 150; Düzgün, s. 50, 51; Çiçek, İcra, s. 58; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3712; “...Alacaklının yetki itirazını kabulle icra dosyasını Bodrum İcra Dairesine taşıyarak yukarıda yazılan yasa maddeleri gereğince borçlu vekiline ödeme emri tebliğ olunmuştur. Yetkisiz icra Dairesinde yapılan (borcun kabulü dışındaki) işlemler geçersiz olacağından yasal süresi içerisinde yetkili icra Dairesinde çıkarılan ödeme emrine karşı itiraz edilemediğinden takip kesinleşmiştir. Bu durumda alacaklının takibine devam etmesinde yasal bir engel yoktur...” Yarg. 12. HD, T. 22.05.2007, E. 2007/8734, K. 2007/10510, Yargıtay Karar Arama, E. T. 29.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 03.05.2010, E. 2009/29831, K. 2010/10924, Yargıtay Karar Arama, E. T. 29.05.2020.

¹⁶⁵ Kuru, El Kitabı, s. 182; Deynekli, s. 763; Muşul, s. 276; Karşlı, s. 150; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 134; Atalı/Ermenek, s. 66; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 104; Uyar, Tetkik Mercii, s. 10; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 150; Düzgün, s. 51; Çiçek, İcra, s. 58; “...Alacaklı tarafça başlatılan ilamsız takipte borçlu yetki itirazında bulunmuş, dosya yetkili icra dairesine gönderilmiştir. Yetkili icra dairesinden borçluya gönderilen ödeme emri borçluya yeniden itiraz hakkı verir. Borçlunun yetkisiz icra dairesinde yaptığı borca itiraz, yetkili icra dairesinde başlatılan takip yönünden hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağından, mahkemenin, ... İcra Müdürlüğü'ne yapılan 04/08/2014 tarihli itirazdan bahisle, bu tarihten itibaren yetkili icra dairesinde başlatılan takibin durdurulmasına ilişkin kararı isabetsizdir...” Yarg. 12. HD, T. 28.12.2016, E. 2016/8172, K. 2016/26235, Yargıtay Karar Arama, E. T. 29.05.2020;

karşı sadece yetki itirazında bulunmuş esas hakkında itirazda bulunmamış olsa dâhi, yetkili icra dairesinin gönderdiği ödeme emrine karşı esas hakkında itirazda bulunabilmektedir¹⁶⁶.

Alacaklının yetki itirazını kabul etmemesi hâlinde ise takip durmakta olduğundan, takibe devam edilebilmesi için itirazın hükümden düşürülmesi gerekmektedir. İİK m. 50/II, c. 2 “*İcra mahkemesi tarafından önce yetki meselesi tetkik ve kati surette karara raptolunur.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu hükümden hareketle; borçlunun yalnızca yetki itirazında bulunması hâlinde alacaklının icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabileceği söylenebilir. İtirazın iptali davasının, takibe konu alacağı ilişkin olmayan itiraz sebeplerine uygun olmaması sebebiyle¹⁶⁷ alacaklının itirazın iptali davası açma hakkı mevcut değildir¹⁶⁸. Borçlunun esasa ilişkin itirazla birlikte yetki itirazında bulunması hâlinde ise doktrinde her iki itirazın da hükümden düşürülmesi için alacaklının icra mahkemesinde itirazın kaldırılması isteminde bulunabilmesinin yanı sıra genel mahkemeden itirazın iptali davasını açabileceği de ileri sürülmüştür¹⁶⁹. Yargıtay uygulamasında da bu konuda bir tereddüt yoktur. Kanaatimizce borçlunun hem esasa ilişkin itirazda hem de yetki itirazında bulunması hâlinde alacaklının itirazın iptali davası seçeneğine başvurabilmesi İİK m. 50/II, c. 2’de yalnızca icra mahkemesi ibaresinin geçmesi nedeniyle uygun olmasa da aksinin kabulü hâlinde kötüniyetli borçlular yüzünden alacaklının alacağına ulaşamama riski sebebiyle bu çözüm tarzını isabetli bulmaktayız.

Yarg. 19. HD, T. 02.02.2012, E. 2012/15940, K. 2012/1382, Kazancı Mevzuat İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020.

¹⁶⁶ Kuru, Yetki, s. 514; Deynekli, s. 763; Muşul, s. 276; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 134; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 104.

¹⁶⁷ Kuru, El Kitabı, s. 249; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 163; Deynekli, s. 772; Deynekli/Kısa, s. 86; Karşlı, s. 223; Ulukapı, İcra, s. 110; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 179; Atalı/Ermenek, s. 93; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 148; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 216.

¹⁶⁸ Postacıoğlu/Altay, s. 136; Kuru, Yetki, s. 515; Kuru, İcra, s. 182; Kuru, El Kitabı, s. 182; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 163; Muşul, s. 276; Deynekli, s. 772; Deynekli/Kısa, s. 86; Karşlı, s. 223; Ulukapı, İcra, s. 110; Yılmaz, Şerh, s. 275; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 113; Atalı/Ermenek, s. 66, 93; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 104, 148; Akil/Peksöz, s. 35; Kiraz, s. 100; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 216; Erdem, s. 103; Kaynak, s. 21; Uyar, İtiraz, s. 180; Uyar, Tetkik Mercii, s. 10; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 150; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1031, 1032; Düzgün, s. 51, 58; Ediz Bingöl, “İcra Hukukunda İtirazın Hükümden Düşürülmesi”, *İstanbul, İBD*, C. 87, S. 6, Kasım-Aralık 2013, s. 320; Aynı yönde bkz. Yarg. 19. HD, T. 21.02.2011, E. 2010/8115, K. 2011/2209, Yargıtay Karar Arama, E. T. 26.05.2020.

¹⁶⁹ Üstündağ, İcra, s. 81; Deynekli, s. 774; Muşul, s. 277; Deynekli/Kısa, s. 14; Karşlı, s. 223; Ulukapı, İcra, s. 91, 92; Yılmaz, Şerh, s. 275; Atalı/Ermenek, s. 66; Akil/Peksöz, s. 35, 38; Kiraz, s. 100, 101; Erdem, s. 106; Uyar, İtiraz, s. 180; Uyar, Tetkik Mercii, s. 10; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 150; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1032; Düzgün, s. 58; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3712.

İcra dairesinin yetkisi ile ilgili gerek buraya kadarki açıklamalarımızdan gerekse de çalışmamızın tümünde yeri geldikçe bağlantılı olduğu kadarıyla ele alacağımız açıklamalarımızdan yetki konusunun doktrinde ve uygulamada oldukça tartışmalı bir konu olduğu anlaşılmaktadır. Kanaatimizce yetki konusuyla ilgili tartışmalara ve uygulamadaki karışıklıklara son verilebilmesi için İİK m. 50 hükmünün, yapılacak bir kanun değişikliğiyle daha açık bir hâle getirilmesi¹⁷⁰ isabetli olabileceği gibi icra dairesinin yetkisinin mehzaz İsviçre Hukuku'nda olduğu gibi icra memuru tarafından kendiliğinden gözetilmesi ve gözetilmediği takdirde itiraza değil, şikâyetle tâbi olması hakkında kanuni düzenleme yapılması¹⁷¹ da isabetli olacaktır. Hatta yetkiyle ilgili olası tartışmalara da sebebiyet vermemesi bakımından icra dairesinin yetkisinin itiraza tâbi olmayıp şikâyetle tâbi olmasının daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.

Yargıtay uygulamasında istikrar kazandığı gibi reddi miras sebebiyle borçlu tarafından borcun olmadığına dair itiraz da borca itiraz olarak kabul edilmektedir¹⁷². Ancak bunun için reddi mirasa dair ilâmın, icra takibinin kesinleşmesinden önce alınması gerekmektedir¹⁷³.

¹⁷⁰ Deynekli, yetkiye ilişkin bazı tartışmalı konularda düzenleme yapılmasının uygun olacağını ifade etmiştir (Deynekli, s. 782).

¹⁷¹ Dilek Aydemir, "İlamsız İcra Takibinde Borca İtirazla Birlikte İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz Üzerine Açılan İtirazın İptali Davasında Yetkiye İlişkin İnceleme Hakkında Bir Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Değerlendirmesi", *İlamat Torbası*, Ed. Ali Cem Budak/Varol Karaaslan, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020, s. 134.

¹⁷² "...Somut olayda murisin takipten önce öldüğü ve mirası ret süresi geçtikten sonra mirasçılar hakkında takip başlatıldığı, mirasın reddine ilişkin mahkeme kararının ise icra takibinin yapıldığı 08.01.2014 tarihinde ve ödeme emrinin tebliğinden önce 19.9.2013 tarihinde alındığı ve kesinleştiği görülmektedir. İcra takibi mirası ret süresi geçtikten sonra başlatılmış olmakla olayda İİK. nun 53. maddesinin ve dolayısıyla aynı Kanun'un 16. maddesinin uygulama yeri yoktur. Şu hale göre, borçluların başvurusu, borca itiraz niteliğinde olup, borca itirazın ise takibin şekline göre uygulanması gereken İİK. nun 62/1. maddesi uyarınca ödeme emrinin tebliğinden itibaren yasal 7 günlük sürede icra dairesine yapılması zorunludur. O halde, icra takibinin şekline göre borçlunun borca itirazlarını icra müdürlüğü yerine icra mahkemesine bildirmesi gereksiz ve geçersiz bir işlem olup, sonuç doğurmayacağından, mahkemeye istemin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe kabulü ile takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir." Yarg. 12. HD, T. 16.02.2015, E. 2014/27883, K. 2015/2808, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 30.05.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 02.05.2016, E. 2016/8991, K. 2016/12835, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 30.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 02.03.2016, E. 2015/30106, K. 2016/5997, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 30.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 09.02.2016, E. 2015/22412, K. 2016/3190, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 30.05.2020; Yarg. HGK, T. 19.11.2014, E. 2013/2240, K. 2014/929, Yargıtay Karar Arama, E. T. 30.05.2020.

¹⁷³ "... Her ne kadar Hukuk Genel Kurulu'nun, 19.11.2014 tarih ve 2013/12-2240 E. - 2014/929 K. sayılı olup, Dairemizce de benimsenerek içtihat değişikliğine gidilen kararı ile; mirasın reddi sebebiyle borçtan sorumlu olunmadığına dair iddianın, borca itiraz olduğu ve ödeme emrinin tebliği üzerine takibin şekline göre yasal süre içinde ilgili merciye yapılması gerektiği kabul edilmiş ise de, bu ilke, mirasın reddine dair mahkeme kararının, icra takibinin kesinleşmesinden önceki bir tarihte alındığı hallerde uygulanmaktadır. Somut olayda, muris ...'in takipten önce 13.01.2010 tarihinde vefat ettiği, takibin mirasçılar hakkında 12.01.2012 tarihinde başlatıldığı, şikayetçi borçlulara ödeme emrinin 19.06.2012, 06.03.2012 ve

Derdestlik/mükerrerlik iddiası, gerek doktrinde¹⁷⁴, gerekse de Yargıtay¹⁷⁵ tarafından borca itiraz olarak kabul edilmektedir. Fakat bizim de katıldığımız görüşe göre HMK m. 114/1-ı hükmünde olumsuz dava şartı olarak düzenlenen derdestlik, icra takibinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanarak takip şartı olarak kabul edilmeli ve icra memuru derdestliği kendiliğinden dikkate almalıdır¹⁷⁶. Bununla birlikte yürürlükteki hukukumuz bakımından derdestlik, itiraz sebebi olarak kabul edildiği için biz de çalışmamızda itiraz sebebi olarak ele alacağız. Burada önemle ifade etmek gerekir ki borçlunun itirazında yalnızca derdestlik sebebini ileri sürmesi hâlinde alacaklı itirazın iptali davası açamayacak, sadece itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilecektir¹⁷⁷. Öte yandan Yargıtay'ın, tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla aynı alacak için birden fazla icra takibinde bulunulmasının mümkün olduğu uygulaması da istikrar kazanmıştır¹⁷⁸.

22.03.2012 tarihlerinde tebliğ edildiği, mirasın reddine dair davanın, takibin kesinleşmesinden sonra 28.06.2012 tarihinde açıldığı, ...1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 31.05.2013 tarih ve 2012/283 E. - 2013/253 K. sayılı ilamı ile mirası reddetmiş sayılmalarına karar verildiği, kararın 04.07.2013 tarihinde kesinleştiği görülmektedir. Bu durumda, mirasın reddine dair ilamın, takibin kesinleşmesinden sonra alındığı anlaşılmakla, borçluların talebinin borca itiraz olarak nitelendirilmesi yerinde olmayıp, mahkemece şikâyetin kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir." Yarg. 12. HD, T. 28.02.2018, E. 2016/28392, K. 2018/2090, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 30.05.2020.

¹⁷⁴ Kuru, İtiraz, s. 271; Kuru, El Kitabı, s. 223; Akil, İtiraz, s. 56, 67; Kiraz, s. 67; Uyar, İtiraz, s. 95.

¹⁷⁵ Yarg. 12. HD, T. 09.03.2004, E. 2004/2805, K. 2004/5436, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 17.12.2015, E. 2015/18278, K. 2015/32039, Yargıtay Karar Arama, E. T. 12.05.2021; Yarg. 12. HD, T. 21.06.2017, E. 2016/18076, K. 2017/9687, Yargıtay Karar Arama, E. T. 12.05.2021; Yarg. 12. HD, T. 14.05.2012, E. 2011/30873, K. 2012/16712, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 19.12.2006, E. 2006/20959, K. 2006/24128, Hukuk Türk İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 25.03.2010, E. 2009/24854, K. 2010/7094, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020.

¹⁷⁶ Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 76. Derdestlik, Yarg. 12. HD, T. 26.05.2005, E. 2005/9858, K. 2005/11334 sayılı kararında şikâyet olarak anılmıştır (Akil, İtiraz, s. 56, dn. 129).

¹⁷⁷ Kuru, İcra, s. 283; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 163; Deynekli/Kısa, s. 87; Karşı, s. 225; Ulukapı, İcra, s. 110; Atalı/Ermenek, s. 93; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 148.

¹⁷⁸ Akil, İtiraz, s. 56, dn. 131; Bu kararlardan bazıları için bkz. "...Aynı alacak için tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla birden fazla takip yapılmasına kural olarak yasal bir engel yoktur. Başka bir ifadeyle aynı alacak nedeniyle genel haciz yoluyla ilamsız takipten ayrı olarak tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla kambyo senetlerine mahsus yolla takip yapılması mümkündür..." Yarg. 13. HD, T. 19.12.2018, E. 2016/10762, K. 2018/12416, Yargıtay Karar Arama, E. T. 30.05.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 16.04.2018, E. 2016/29801, K. 2018/3140, Yargıtay Karar Arama, E. T. 30.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 25.02.2016, E. 2015/28273, K. 2016/5436, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 18.02.2016, E. 2015/27696, K. 2016/4469, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 25.05.2015, E. 2015/10493, K. 2015/14077, Yargıtay Karar Arama, E. T. 19.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 18.10.2011, E. 2011/3662, K. 2011/19138, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.05.2020.

c. Borca ve İmzaya Birlikte İtiraz

Borçlu, ödeme emrine karşı imzaya itiraz ederken, imzaya itirazıyla ters düşmeyen borca itiraz sebeplerini de ileri sürebilmektedir¹⁷⁹. Borçlunun imzaya itiraz ile birlikte imza itirazına ters düşmeyen borca itiraz sebepleri; imzaya itiraz olarak değerlendirilmekte ve böylelikle alacaklı, icra mahkemesinden itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunabilmektedir¹⁸⁰.

Borçlunun borca itirazı ile imzaya itirazı birbiriyle bağdaşmıyorsa; bizim de katıldığımız görüşe göre bu itirazın imzaya itiraz olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü borçlu, imzaya itiraz etmek suretiyle esasında borcun varlığını da inkâr etmektedir¹⁸¹. Öte yandan imza itirazının açıkça ileri sürülmesi hâlinde, bunu borca itiraz olarak kabul etmek daha doğru bir ifadeyle imza itirazını geçerli kabul etmemek kanaatimizce imza itirazının açıkça yapılması gerektiği hususuna uygun düşmeyecektir. Nitekim Yargıtay da borçlunun imza itirazıyla birlikte borcu olmadığını bildirmesi hâlini imzaya itiraz olarak değerlendirmektedir¹⁸².

İmza itirazı ile ters düşmeyen borca itiraz sebepleri daha çok senet metninden anlaşılan sebepler¹⁸³ olarak karşımıza çıkmaktadır. Borçlunun senet imzalamadığı; imzalamış olduğu kabul edilse bile senedin vadesinin gelmediği itirazı, senetteki şartın gerçekleşmediği itirazı, alacağın zamanaşımına uğradığı itirazları buna örnek olarak gösterilebilir¹⁸⁴.

¹⁷⁹ Kuru, El Kitabı, s. 224; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 146; Kuru/Aydın, s. 102; Deynekli/Kısa, s. 66; Karşlı, s. 196; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek, s. 75, 76; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 135; Yazar, s. 28; Kaynak, s. 32.

¹⁸⁰ Kuru, İcra, s. 239; Kuru, El Kitabı, s. 224, 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 146; Kuru/Aydın, s. 102; Tercan, s. 51; Karşlı, s. 196; Yazar, s. 28; Kaynak, s. 32.

¹⁸¹ Deynekli/Kısa, s. 66; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Akil, İtiraz, s. 62, 63; Yazar, s. 29, 30; Kaynak, s. 32, 33. Aksi görüşte bkz. Kuru, İcra, s. 239, dn. 13; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 146, dn. 6; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 135.

¹⁸² “Borçlu, itirazında “borcum yoktur” dedikten sonra, “kendisine emre yazılı bir senet imza etmedim” biçiminde de itiraz etmiştir. “Senet imza etmedim” biçimindeki itiraz, imzaya karşı bir itirazdır. Borçlunun, takip dayanağı senedi “bono” olarak nitelemesi itirazının niteliğini değiştirir nedenlerden değildir. Bu durumda, imzanın borçluya ait olup olmadığı konusunda İİK m.68a’ya göre inceleme yapılması gerekirken, itirazın imzaya karşı yapılmış bir itiraz olmadığı kabul edilerek, itirazın kaldırılmasına karar verilmesi, yasaya aykırıdır.” Yarg. 12. HD, T. 27.01.1981, E. 1980/8861, K. 1981/649, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 30.05.2020.

¹⁸³ Kuru, El Kitabı, s. 224; Yazar, s. 28.

¹⁸⁴ Kuru, El Kitabı, s. 224; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164; Yazar, s. 28.

4. İtirazın İleri Sürülmesi

Borçlu, ödeme emrine karşı kendisini savunmak istiyorsa ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde dilekçe ile veya sözlü olarak icra dairesine itirazını ileri sürer ve bu itiraz, icra dairesinde tutanağa bağlanır (İİK m. 62/I; İİK Yön. m. 22/II). İtiraz, elektronik ortamda yapılmış ise UYAP'ta yer alan dosyasına aktarılmaktadır (İİK Yön. m. 22/II). İtirazın icra dairesi yerine sehven icra mahkemesine yapılması hükümsüz olup hiçbir sonuç doğurmaz¹⁸⁵. Yargıtay uygulaması da itirazın icra mahkemesine yapılması hâlinde sonuç doğurmadığı yönündedir¹⁸⁶.

Ödeme emrine itiraz etmek isteyen borçlu, itirazında sebep belirtmek zorunda değildir¹⁸⁷. İtiraz, herhangi bir harca tâbi değildir¹⁸⁸. Ancak itirazın ileri sürüleceği icra dairesi, başka bir icra dairesi ise itirazın yetkili icra dairesine gönderilmesi için borçludan masraf alınmaktadır. Borçlunun ödeme emrine itirazını başka bir icra dairesi aracılığıyla göndermesi uygulamada muhabere olarak anılmaktadır¹⁸⁹. Muhabere için alınmayan masraftan icra memuru kişisel olarak sorumlu tutulmaktadır (İİK m. 62/I).

¹⁸⁵ Belgesay, s. 167; Üstündağ, İcra, s. 104; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 152; Yılmaz, Şerh, s. 338; Muşul, s. 335; Karslı, s. 148, 149; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 104; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 169; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 139; Uyar, İtiraz, s. 80; Atalı/Ermenek, s. 75; Akil, İtiraz, s. 115; Kiraz, s. 65, 66; Yönel Özkan, s. 76; Erdem, s. 65; Çiçek, İcra, s. 61, 62; Süphandağ, s. 369. Doktrinde Kuru, daha önceki eserlerinde itirazın icra dairesi yerine icra mahkemesine yapılması hâlinde icra mahkemesinin borçluyu uyarması gerektiğini, uyarmadığı takdirde itirazın geçerli kabul edilmesinin menfaatler dengesine daha uygun olacağını, öte yandan kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itirazın icra mahkemesine yapıldığını ve daha önce icra mahkemesine itirazda bulunan bir vatandaşın bunu karıştırabileceğini ifade etmiştir (Kuru, İcra, s. 257, 258; Kuru, El Kitabı, s. 235). Fakat Kuru, daha sonraki tarihli bir eserinde Yargıtay'ın metinde ifade edilen doğrultuda kararlarına yer verip bunun genel haciz yoluyla takip için geçerli olduğunu, kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itirazın icra mahkemesine yapılacağını ifade etmiştir (Kuru/Aydın, s. 106, dn. 5). Diğer bir ifadeyle Kuru'nun görüş değişikliğine gitmiş olduğu ifade edilebilir.

¹⁸⁶ "...Takibin şekline göre İİK'nun 62. maddesi uyarınca her türlü itirazın icra dairesine bildirilmesi zorunludur. Borçlunun borca itirazını da 7 gün içinde icra dairesine bildirmesi gerekli olup, icra dairesi yerine icra mahkemesine başvurması hukuki bir sonuç doğurmaz..." Yarg. HGK, T. 15.06.2016, E. 2016/12-952, K. 2016/815, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 03.04.2015, E. 2014/35128, K. 2015/8423, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 06.06.2013, E. 2013/16096, K. 2013/21106, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020.

¹⁸⁷ Belgesay, s. 165; Berkin, İcra, s. 162; Postacıoğlu, Sıhhat Şartları, s. 785; Kuru, İtiraz, s. 277, 292, 293; Kuru, İcra, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 231; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 150; Kuru/Aydın, s. 105; Tercan, s. 52; Ulukapı, İcra, s. 105; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 165; Atalı/Ermenek, s. 85; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 131; Akil, İtiraz, s. 103; Yönel Özkan, s. 80; Erdem, s. 68; Kaynak, s. 18; Uyar, İtiraz, s. 5, 92; Uyar/Uyar/Uyar, s. 942.

¹⁸⁸ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 153; Deynekli/Kısa, s. 56; Uyar, İtiraz, s. 5, 81; Tercan, s. 53; Akil, İtiraz, s. 188; Hasan Özkan, s. 80; Aynı yönde bkz. Yarg. İİD, T. 02.11.1967, E. 1967/8997, K. 1967/9500 (Uyar, İtiraz, s. 45).

¹⁸⁹ Postacıoğlu/Altay, s. 207.

4949 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁹⁰ ile yapılan bu değişiklik sayesinde borçlu, yetkisiz icra dairesine itirazda bulunarak takibi sürüncemede bırakamayacak ve itirazı, yetkili icra dairesine gönderilecektir¹⁹¹. Böylece sırf masraf alınmadı diye takip sürüncemede kalmayacaktır¹⁹². Borçlu, itirazını doğrudan yetkili icra dairesine ileri sürecek ise herhangi bir masraf alınmamaktadır.

Borçlu itiraz ederken itirazın alacaklıya tebliği için tebligat giderini yatırmak zorunda değildir. İtirazın alacaklıya tebliğ giderini alacaklı takibi başlatırken peşin olarak yatırmaktadır (İİK m. 59/I). Borçlunun itirazı, masrafı alacaklının peşin yatırdığı avanstan karşılanmak suretiyle alacaklıya üç gün içerisinde bir muhtıra ile tebliğ edilmektedir (İİK m. 62/II). İtirazın alacaklıya tebliği, alacaklının itirazın hükümden düşürülmesi yollarına başvurması için oldukça önem arz etmektedir. İtirazın alacaklıya üç gün içerisinde tebliğ edilememesi, itirazın geçerliliğini etkilememektedir¹⁹³.

Borçlu, borcun tamamına itiraz edebileceği gibi bir kısmına da itiraz edebilmektedir. İİK m. 62/IV “*Borcun bir kısmına itiraz eden borçlunun o kısmın cihet ve miktarını açıkça göstermesi lazımdır. Aksi takdirde itiraz edilmemiş sayılır.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Alacak, likit olduğu takdirde borçlu kısmi itirazını açıkça yapabilecektir¹⁹⁴. Borçlu, açıkça itiraz ettiği miktarı belirtmemişse yapmış olduğu itiraz hüküm ve sonuç doğurmayacaktır¹⁹⁵.

Öte yandan ödeme emrine itirazını ileri süren borçlunun, bu itirazını geri almasında – kayıtsız ve şartsız olması koşuluyla¹⁹⁶ – bir engel bulunmamaktadır¹⁹⁷. Borçlunun itirazı geri alma beyanı, İİK m. 8/I ve İİK Yön. m. 22/II gereği icra dairesinde tutanağa bağlanmaktadır.

¹⁹⁰ RG T. 30.07.2003 – S. 25184.

¹⁹¹ Hakan Pekcanitez, “4949 Sayılı Kanun’la İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, *Ankara, TBBD*, S. 49, 2003, s. 144; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 105; Yönel Özkan, s. 76.

¹⁹² Talih Uyar, “4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli “İcra ve İflas Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un Getirdiği Yenilikler”, *Ankara, TBBD*, S. 49, 2003, s. 167.

¹⁹³ Uyar, İtiraz, s. 124; Akil, İtiraz, s. 222.

¹⁹⁴ Postacıoğlu, Sıhhat Şartları, s. 787; Üstündağ, İcra, s. 99; Kuru, İtiraz, s. 278; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 151; Uyar, İtiraz, s. 15; Akil, İtiraz, s. 80.

¹⁹⁵ Yarg. 12. HD, T. 04.06.2018, E. 2017/1995, K. 2018/5765, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.05.2020.

¹⁹⁶ Kuru, İcra, s. 260; Kuru, El Kitabı, s. 237; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 153; Muşul, s. 347; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 106; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 170; Deynekli/Kısa, s. 57; Akil, İtiraz, s. 225.

¹⁹⁷ Üstündağ, İcra, s. 99; Kuru, İtiraz, s. 285; Kuru, İcra, s. 260; Kuru, El Kitabı, s. 237; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 153; Muşul, s. 347; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 106; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 170; Deynekli/Kısa, s. 57; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 78; Akil, İtiraz, s. 225.

5. İtirazın Hukukî Sonuçları

Geçerli bir itirazın en önemli hukukî sonucu; İİK m. 66 uyarınca icra takibinin kendiliğinden durmasıdır. İtiraz üzerine icra takibinin durması için icra dairesinin ya da icra mahkemesinin yahut herhangi bir makamın kararına ihtiyaç yoktur¹⁹⁸. Borçlunun itiraz sebebinden bağımsız olarak, itiraz üzerine icra takibinin durması; alacaklının gerçekten alacaklı olup olmadığı takibin başında belli olmadığı için borçluyu koruyucu bir düzenlemedir¹⁹⁹. Aynı zamanda alacaklı ile borçlu arasında da eşitlik sağlayıcı bir düzenlemedir²⁰⁰. Borçlunun, borcun aslına itiraz etmeyip yalnızca takibin masrafına itiraz etmesi hâlinde takip durmamaktadır²⁰¹. İtirazın geçerli olup olmadığı²⁰² ve icra takibinin durup durmayacağı konusunda takdir hakkı icra memuruna aittir²⁰³. Ancak itirazın geçerliliği için gerekli şartların tam olması hâlinde icra memurunun herhangi bir inisiyatifi yoktur²⁰⁴. İtirazın geçerliliğine dair icra memurunca verilen karar izhari bir karardır²⁰⁵. İtiraz üzerine takibin durmasından itiraz hükümden düşürülene kadar geçen süreçte icra takip işlemleri yapılamaz²⁰⁶. Öte yandan ödeme emrine itiraz etmesi, borçlunun şikâyet yoluna başvurmasına engel değildir²⁰⁷.

Kısmi itiraz hâlinde yalnızca itiraz edilen kısım için icra takibi durmaktadır. İtiraz edilmeyen kısım için icra takibi devam etmektedir (İİK m. 66/I, c. 3)²⁰⁸. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte ise icra takibinin durması, genel haciz yoluyla takipte olduğu gibi kolay olmamakta, bazı ek şartlar gerekmektedir²⁰⁹.

¹⁹⁸ Belgesay, s. 170; Ansay, s. 54; Yılmaz, Şerh, s. 358; Tercan, s. 54; Muşul, s. 346.

¹⁹⁹ Kiraz, s. 28, 29; Akil, İtiraz, s. 210, 211.

²⁰⁰ Kuru, El Kitabı, s. 240; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 157; Deynekli/Kısa, s. 77, 78; Uyar, İtiraz, s. 122; Akil, İtiraz, s. 219; Yönel Özkan, s. 75; Erdem, s. 63; Uyar/Uyar/Uyar, s. 985.

²⁰¹ Uyar, İtiraz, s. 123; Aynı yönde bkz. Yarg. İİD, T. 15.10.1956, E. 1956/4970, K. 1956/4996 (Uyar, İtiraz, s. 138, 139).

²⁰² Postacıoğlu, İcra, s. 175; Postacıoğlu/Altay, s. 218; Akil, İtiraz, s. 215; Uyar/Uyar/Uyar, s. 986.

²⁰³ Uyar, İtiraz, s. 122; Uyar/Uyar/Uyar, s. 986.

²⁰⁴ Karşlı, s. 154.

²⁰⁵ Akil, İtiraz, s. 212; Aynı yönde bkz. Yarg. HGK, T. 30.03.2016, E. 2014/939, K. 2016/442, Yargıtay Karar Arama, E. T. 08.06.2020.

²⁰⁶ Üstündağ, İcra, s. 104; Kuru, İtiraz, s. 292; Kuru, İcra, s. 273; Kuru, El Kitabı, s. 239; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 157; Muşul, s. 346; Akil, İtiraz, s. 222; Yönel Özkan, s. 85; Erdem, s. 73; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 14.03.1989, E. 1988/6824, K. 1989/3531 (Uyar, İtiraz, s. 125); Yarg. 12. HD, T. 31.05.2010, E. 2010/1851, K. 2010/13216, Yargıtay Karar Arama, E. T. 08.06.2020.

²⁰⁷ "...Borçlunun hakkında yapılan takipte pasif takip ehliyeti bulunmadığı yönündeki başvurusu şikâyet niteliğinde olup, genel haciz yoluyla takipte borçlunun, icra dairesinde borca itiraz etmiş olması, icra mahkemesine şikâyet yoluyla başvurarak, takip ehliyeti yokluğu sebebiyle takibin iptalini istemesine engel teşkil etmez. Bir başka anlatımla, borçlunun özetlenen talepte bulunmasında hukuki yararı vardır..." Yarg. 12. HD, T. 01.12.2016, E. 2016/30430, K. 2016/24199, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.06.2020.

²⁰⁸ Yarg. 12. HD, T. 11.03.2010, E. 2009/23782, K. 2010/5681, Yargıtay Karar Arama, E. T. 08.06.2020.

²⁰⁹ Fak, s. 111.

Geçerli bir itirazın diğer bir sonucu, itiraz hükümden düşürülene kadar borçlunun mal beyanında bulunma yükümlülüğünden kurtulmasıdır (İİK m. 60/II, b. 4). İtirazı hükümden düşürülen borçlu, İİK m. 75 gereği itirazın kesin veya geçici kaldırılması ya da itirazın iptali kararının tefhim veya tebliğinden itibaren üç gün içerisinde mal beyanında bulunmak zorundadır.

II. İTİRAZI HÜKÜMDEN DÜŞÜRMEK İÇİN HUKUKÎ ÇARELER

A. GENEL OLARAK

Kötüniyetli borçlunun itiraz edip takibi durdurmak suretiyle takibi sürüncemede bırakması olasılığına karşı kanun koyucu alacaklıya birtakım imkânlar tanımıştır. Alacaklının, borçlunun itirazı ile duran icra takibi karşısında iki imkânı vardır. Bunlar; itirazın iptali davası açmak (İİK m. 67) ve itirazın (kesin ve geçici) kaldırılması yoluna başvurmak seçenekleridir. Gerek itirazın kaldırılması gerekse de itirazın iptali davası, alacaklı ile borçlu arasında menfaat dengesini sağlamak amacıyla düzenlenen kurumlardır²¹⁰.

Alacak davası ise borçlunun itirazını hükümden düşürmemektedir. Çünkü alacak davası, İİK m. 67/IV'te "*Birinci fıkrada yazılı itirazın iptali süresini geçiren alacaklının umumi hükümler dairesinde alacağını dava etmek hakkı saklıdır.*" şeklinde hükme bağlanmıştır. Alacak davası seçeneğine, itirazın iptali davası açmak için gereken sürenin geçtiği hâllerde, alacağın zamanaşımına uğramaması koşuluyla, başvurulabilmektedir. Daha doğru bir ifadeyle alacak zamanaşımına uğramış olsa dâhi alacak davası açılabilir fakat davalı zamanaşımı def'ini ileri sürerse dava reddedilir. İtirazın iptali davası için gereken süre geçtiği takdirde takip düşeceği²¹¹ için itirazı hükümden düşürmeye gerek kalmayacaktır.

Bu başlık altında itirazı hükümden düşüren hukukî çarelerden itirazın iptali davası ile itirazın kaldırılması seçeneklerine değineceğiz. İtirazı hükümden düşürmemesi sebebiyle alacak davasına değinmeyeceğiz. Öte yandan başlık olarak itirazın kesin kaldırılmasının diğer benzer kurumlardan ayırt edilmesi ya da farkları gibi bir başlık kullanmayı tercih etmedik. Zira itirazın kesin kaldırılması ile itirazın geçici kaldırılması

²¹⁰ İbrahim Ermenek/Betül Azaklı-Arslan, "İcra ve İflâs Hukuku Açısından Ticarî Davalarda Arabulucuya Başvuru Zorunluluğu (TTK m. 5/A)", *Ankara, TBBD*, S. 148, Y. 33, Mayıs-Haziran 2020, s. 152; Yazar, s. 39.

²¹¹ Üstündağ, *İcra*, s. 106; Kuru, *El Kitabı*, s. 254; Kuru/Aydın, s. 113; Karslı, s. 155; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 151.

ve itirazın iptali davaları birbirinden çok açık bir şekilde farklıdır. Her şeyden önce itirazın kesin kaldırılması bir dava değil iken²¹², itirazın iptali bir davadır. Yine itirazın kesin kaldırılmasında görevli mahkeme icra mahkemesi iken, itirazın iptali davasında görevli mahkeme genel mahkemelerdir. İtirazın kesin kaldırılması ile itirazın geçici kaldırılmasında da durum pek farklı değildir. Çünkü alacaklı, borçlunun borca itirazı durumunda itirazın kesin kaldırılmasına başvuracak; imzaya itirazı durumunda itirazın geçici kaldırılmasına başvuracaktır. Belki imzaya itiraz ile borca itirazın birlikte yapılması durumunda alacaklı itirazın geçici ya da kesin kaldırılması yoluna başvuracağı konusunda tereddüt edebilirse de esasında bu tereddüt, bu iki kurumun benzer olmasından değil; itirazın niteliğinde tereddüde düşülmesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim doktrinde de bu konuda fikir birliği sağlanmış değildir²¹³. Elbette itirazın kesin kaldırılması ile itirazın geçici kaldırılması kurumları arasında pek çok benzerlik de mevcuttur²¹⁴. Örneğin alacaklının bu yollara başvurabilmesi için elinde belirli belgelerin mevcut olmasının gerekmesi ya da her ikisinin de icra mahkemesinde görülmesi gibi. Bu başlık altında belirtilen kurumlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklardan ziyade kurumların yüzeysel de olsa ne olduklarının anlaşılması amacıyla kurumların kendileri ele alınacaktır. Çalışmamızın bütününde bu kurumlar arası benzerlik ve farklılıklara yeri geldikçe değinilmiştir.

B. İTİRAZIN İPTALİ DAVASI

Ödeme emrine itiraz üzerine itirazı hükümden düşürmek isteyen alacaklının elinde İİK m. 68, m. 68/a veya m. 68/b’de belirtilen belgelerden biri mevcut değilse yalnızca itirazın iptali davası açabilir²¹⁵. Öte yandan, elinde İİK m. 68, m. 68/a veya m. 68/b’de

²¹² Bkz. BİRİNCİ BÖLÜM-II-C-2-c.

²¹³ Bkz. BİRİNCİ BÖLÜM-I-B-3-c.

²¹⁴ “...Her ikisi birbirinden şartları ve hükümleri bakımından ayrılırsa da; her ikisinde de uygulanacak muhakeme esas itibariyle aynıdır.” (Üstündağ, İcra, s. 111); “Her iki kurumun da hukukî niteliği; başvuru yeri ve süresi; yargılama harç ve giderleri; yargılama usûlü aynıdır...” (Yazar, s. 39, dn. 83).

²¹⁵ Belgesay, s. 182; Ansay, s. 60; Gürdoğan, s. 38; Üstündağ, İcra, s. 105; Baki Kuru, “Ödeme Emrine İtirazın İptali Dâvası ve İcra İnkâr Tazminatı”, *Ankara, AD*, S. 7-8, Y. 52, Temmuz-Ağustos 1961, s. 677; Kuru, İcra, s. 278; Postacioğlu/Altay, s. 221; Kuru, El Kitabı, s. 249; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 161; Kuru/Aydın, s. 112; Tercan, s. 57; Muşul, s. 353, 354; Deynekli/Kısa, s. 80; Karslı, s. 155; Ulukapı, İcra, s. 117; Yılmaz, Şerh, s. 381; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 100; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 108; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 178; Atalı/Ermenek, s. 87; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 148; Talih Uyar, “Takip Hukukunda İtirazın İptali Davası (İİY. m. 67)”, *Ankara, YD*, C. 11, S. 3, Temmuz 1985, s. 269; Fak, s. 118; Yönel Özkan, s. 86; Hasan Özkan, s. 166; Duygu Bilsel, “İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması”, *İstanbul, İBD*, C. 84, S. 1, Ocak-Şubat 2010, s. 223; Bingöl, s. 316.

belirtilen belgelerden bulunan alacaklı; ister itirazın kesin veya geçici kaldırılması seçeneğine isterse de itirazın iptali davası seçeneğine başvurabilir²¹⁶. Bu belgelerden birine sahip olan alacaklının seçim serbestisi, para alacaklarının yanı sıra teminat alacakları için de geçerlidir. Ancak konusu paradan başka bir şey olan teminat alacakları bakımından itirazın kesin veya geçici kaldırılması yolu mümkün olmayıp, itiraz ancak itirazın iptali davasına konu olabilmektedir²¹⁷.

İtirazın iptali davası İİK m. 67’de düzenlenmiştir. İtirazın iptali davasında görevli mahkeme genel mahkemeler olup, yetkili mahkeme konusunda doktrinde çeşitli tartışmalar mevcuttur²¹⁸. Bizim de katıldığımız görüşe göre itirazın iptali davasında yetkili mahkeme; HMK m. 6 vd. hükümlerine göre belirlenmelidir²¹⁹. İİK m. 67/I’de “genel hükümler dairesinde” ibaresinin yer alması²²⁰ ve İİK m. 69/II, 72/VIII ile 89/III’teki gibi yetkili mahkemenin icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesi olduğuna dair bir düzenleme olmaması²²¹ sebebiyle itirazın iptali davasında yetkili mahkeme; HMK’daki genel yetki kurallarına göre belirlenmelidir. Bu sebeple borçlu, ödeme emrine itirazında yetki itirazını ileri sürmemiş olsa dâhi itirazın iptali davasında genel

²¹⁶ Gürdoğan, s. 38; Berkin, Rehber, s. 420; Üstündağ, İcra, s. 105; Kuru, İtirazın İptali, s. 677; Kuru, İcra, s. 278; Postacıoğlu/Altay, s. 221; Kuru, El Kitabı, s. 249; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 161; Kuru/Aydın, s. 112; Tercan, s. 57, 58; Muşul, s. 353; Deynekli/Kısa, s. 79; Karşı, s. 155; Ulukapı, İcra, s. 117; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 100; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 108; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 178; Atalı/Ermenek, s. 87; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 148; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 269; Kiraz, s. 72, 99; Özcengiz, s. 72; Eriş, s. 822; Fak, s. 118; Hasan Özkan, s. 166; Bilsel, s. 223; Bingöl, s. 316.

²¹⁷ Vasfi Raşit Seviğ, *Doktrin ve İçtihatlar Açısından Türk İcra ve İflas Kanunu*, İcra C. I, Ankara: İş ve Ekonomi Matbaası, 1966, s. 141; Berkin, Rehber, s. 179; Kuru, Teminat, s. 36, 37; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 128; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 142; Deynekli/Kısa, s. 4; Ulukapı, İcra, s. 96; Atalı/Ermenek, s. 69; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 62; Kiraz, s. 48; Aynı yönde bkz. Yarg. İİD’nin 05.01.1938 tarihli kararı “İlâmsız icra para borçlarına münhasırdır. Eşyanın teslimi hakkında yapılan takipte borçlu itiraz etmiş ise, alacaklının mahkemeye müracaatla ilâm istihsal etmesi lâzımdır. Ref’i itiraz (itirazın kaldırılması) talebile tetkik merciine müracaat edilemez.” (Kuru, Teminat, s. 37, dn. 18).

²¹⁸ Anılan tartışmalar için bkz. Deynekli, s. 764, 765; Yönel Özkan, s. 124, 125.

²¹⁹ Berkin, Rehber, s. 422; Kuru, İtirazın İptali, s. 678; Kuru, İcra, s. 286; Kuru, El Kitabı, s. 251; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 164; Kuru/Aydın, s. 113; Deynekli, s. 765; Deynekli/Kısa, s. 16, 100; Tercan, s. 56; Muşul, s. 397; Ulukapı, İcra, s. 111; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 112; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 181; Atalı/Ermenek, s. 67; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 149; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 218; Erdem, s. 96; Aydemir, s. 124; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 279; Eriş, s. 830; Yönel Özkan, s. 123; Çiçek, İcra, s. 68, 69; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3716. İtirazın iptali davasında yetkili mahkemenin, icra dairesinin bağlı olduğu yer mahkemesi olduğu görüşünde olan yazarlar için bkz. Üstündağ, İcra, s. 106, 107; Üstündağ, Yetki, s. 251, 252; Karşı, s. 224, 231.

²²⁰ Deynekli, s. 765; Deynekli/Kısa, s. 16.

²²¹ Kuru, İcra, s. 287; Kuru, El Kitabı, s. 252; Deynekli, s. 765; Deynekli/Kısa, s. 16; Aydemir, s. 124; Çiçek, İcra, s. 68, 69. Ayrıca Uyar, yapılacak kanunda tıpkı diğer davalarda olduğu gibi itirazın iptali davası için de icra takibinin yapıldığı yer mahkemesinin yetkili olduğunun açık bir şekilde belirtilmesinin çok yerinde olacağını ifade etmiştir (Uyar, İtiraz, s. 223; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1033).

mahkemenin yetkisine²²² ilk itirazda bulunabilir²²³. Bu durumda mahkeme, yetki ilk itirazını inceleyebilecektir²²⁴. Yine yetkinin kesin yetki olması hâlinde de mahkeme yetkiyi kendiliğinden inceleyebilecektir²²⁵. Yargıtay'ın itirazın iptali davasında yetkili mahkemenin genel hükümlere göre belirlendiği yönünde kararları²²⁶ olduğu gibi Üstündağ'a²²⁷ atıf yapmak suretiyle takibin yapıldığı icra dairesinin bağlı olduğu yer mahkemesinin yetkili olduğunu ifade eden kararları²²⁸ da vardır.

İtirazın iptali davasının hukukî niteliği doktrinde tartışmalıdır²²⁹. Bizim de katıldığımız görüşe göre itirazın iptali davası; takip hukukuna özgü birtakım sonuçlar doğuran eda davasıdır²³⁰. İtirazın iptali davası ile ilgili tam bu noktada değinmek istediğimiz önemli bir nokta da itirazın iptali davasının ticari bir uyumsuzlığa ilişkin

²²² Olması gereken hukuk bakımından itirazın iptali davasının görüldüğü genel mahkeme ile icra dairesinin yetkisinin paralel hale getirilmesi gerektiği yönünde bkz. Kuru, İcra, s. 289; Kuru, El Kitabı, s. 252, dn. 22; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 218; Yönel Özkan, s. 131.

²²³ Postacıoğlu, İcra, s. 112; Postacıoğlu/Altay, s. 134; Kuru, Yetki, s. 512, dn. 5; Kuru, İcra, s. 287; Kuru, El Kitabı, s. 181; Deynekli, s. 760; Deynekli/Kısa, s. 16, 107; Muşul, s. 400; Âkil/Peksöz, s. 35, 36; Erdem, s. 96, 97; Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 218; Aydemir, s. 124; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 279; Düzgün, s. 49, dn. 20; Çiçek, İcra, s. 69; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3716; Aynı yönde bkz. "...Takibin yapıldığı Kayseri İcra Dairesi'nin yetkisine yönelik itirazın yetkili icra dairesinin gösterilmemiş olması nedeniyle geçersiz olması ve Kayseri İcra Dairesi'nin yetkisinin kesinleşmesi o takiple ilgili itirazın iptali davasına bakacak mahkemenin yetkisinin de kesinleştiği sonucunu doğurmaz. İİK'nın 72/ son maddesine göre takibin yapıldığı yer mahkemelerinin yetkisi menfi tespit ve istirdat davaları ile sınırlı olup itirazın iptali davasında uygulanmaz. Bu sebeple süresinde yapılan yetki ilk itirazının kabul edilerek yetki yönünden dava dilekçesinin reddine ve dosyanın talep halinde yetkili İstanbul Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde mahkemenin yetkisine yönelik ilk itirazla ilgili bir değerlendirme yapılmadan davanın esasının incelenmesi doğru olmamış, kararın bu yönden bozulması gerekmiştir." Yarg. 15. HD, T. 10.06.2014, E. 2013/6765, K. 2014/4007, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.05.2020.

²²⁴ Deynekli, s. 773; Deynekli/Kısa, s. 16; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3716; Aynı yönde bkz. Yarg. 19. HD, T. 14.04.1992, E. 1992/846, K. 1992/1304, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.06.2020; Yarg. 11. HD, T. 31.01.2000, E. 1999/9716, K. 2000/442, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.06.2020.

²²⁵ Deynekli/Kısa, s. 103; Aydemir, s. 124 ve s. 132, dn. 32.

²²⁶ Yarg. 17. HD, T. 27.01.2016, E. 2014/6945, K. 2016/1011, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020; Yarg. 19. HD, T. 16.04.2001, E. 2001/2193, K. 2001/2927, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020.

²²⁷ Üstündağ'ın itirazın iptali davasında yetkili mahkeme konusunda görüşü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Üstündağ, İcra, s. 106, 107; Üstündağ, Yetki, s. 251, 252. Karşı da itirazın iptali davasının icra takibinin başlatıldığı yer mahkemesinde açılması gerektiği kanaatindedir (Karşı, s. 224, 231).

²²⁸ Yarg. 3. HD, T. 20.05.2019, E. 2017/8728, K. 2019/4727, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020; Yarg. 3. HD, T. 15.11.2018, E. 2017/1129, K. 2018/11651, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020; Yarg. HGK, T. 27.11.2013, E. 2013/13-372, K. 2013/1606, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020.

²²⁹ Doktrinde ileri sürülen tartışmalar için bkz. Deynekli/Kısa, s. 81, 82; Yönel Özkan, s. 12-16; Erdem, s. 7-13.

²³⁰ Berkin, Rehber, s. 420, 421; Yönel Özkan, s. 31-33; İtirazın iptali davasının takip hukukuna özgü bir tahsil davası olduğu yönünde bkz. Deynekli/Kısa, s. 82. Ermenek/Azıklı-Arslan, itirazın iptali davasının tespit, eda veya inşai dava şeklinde ayırım yapılmaksızın icra iflâs hukukuna özgü bir dava olduğu görüşündedir (Ermenek/Azıklı-Arslan, s. 160).

olduğu hâllerde ASKATK m. 20 ile eklenen TTK m. 5/A²³¹ uyarınca dava şartı olarak arabuluculuğa tâbi olup olmadığı hususudur. Bu husus doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğunu ileri süren yazarlar²³² olduğu gibi dava şartı arabuluculuğa tâbi olmadığını ileri süren yazarlar²³³ da vardır. Kanaatimizce itirazın iptali davası, dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğundan en azından doktrinde dava şartı arabuluculuğa tâbi olan yazarların görüşlerin gerekçelerini ifade etmekte fayda vardır. Doktrinde Budak, görüşüne gerekçe olarak TTK m. 5/A'da geçen “alacak ve tazminat davaları” ibaresi ile davadaki talep sonucunun değil, dava sebebinin dikkate alındığını ifade etmiştir²³⁴. Paslı, görüşüne gerekçe olarak alacaklının itirazın iptali davası açarken netice-i talep kısmında alacağının tahsilini talep etmese bile alacağının varlığının tespitini istediğini, dava sonunda verilen kararın alacağın var olup olmadığına yönelik olduğunu, dava sonunda alacaklının icra takibine devam edip kendisine belirli miktar paranın ödendiğini ifade etmiştir²³⁵. Kurt-Konca, asliye ticaret mahkemesinde görülen itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğu görüşünde olmakla birlikte buna ilişkin özel bir gerekçe belirtmemiş; belirli bir paranın ödenmesine ilişkin alacak ve tazminat talepleri için alacaklının dava açabileceği gibi icra takibinde de bulunabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca yazar, ticari uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuğun kapsamını açıklarken uyuşmazlığın ticari dava niteliğinde olması, uyuşmazlık konusunun (para miktarı fark etmeksizin) belirli bir paranın ödenmesi olması ve davada alacak veya tazminat taleplerinin ileri sürülmesi gerektiğini

²³¹ TTK m. 5/A/1 “Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.” şeklinde hükme bağlanmıştır.

²³² Ali Cem Budak, “Ticari Davalarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, *İstanbul, MİHDER*, C. 15, S. 42, 2019/1, s. 33; Ali Paslı, “Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi: Türk Ticaret Kanunu 5/A Maddesinin Yorumlanması”, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk*, Ed. Ceyda Süral Efeçinar/Mehmet Ertan Yardım, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 22; Nesibe Kurt-Konca, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk”, *Seta Perspektif*, S. 225, Aralık 2018, s. 5; İlker Koçyiğit/Alper Bulur, *Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk*, Ankara: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı Yayını, 2019, s. 67; Cihan Nebi Kökbudak, *Ticari Uyuşmazlıkların Arabuluculuk Yöntemi İle Çözülmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 121.

²³³ Ömer Ekmekçi/Muhammet Özkes/Murat Atalı/Vural Seven, *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 196, 197; Mehmet Ertan Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk*, Ed. Ceyda Süral Efeçinar/Mehmet Ertan Yardım, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 103; Süha Tanrıver, “Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, *Ankara, TBB*, S. 147, Y. 32, Mart-Nisan 2020, s. 123; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 111; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 181, 182; Ermenek/Azaklı-Arslan, s. 154-160.

²³⁴ Budak, Arabuluculuk, s. 33.

²³⁵ Paslı, s. 22.

ifade etmiştir²³⁶. Kökbudak, görüşüne gerekçe olarak itirazın iptali davasında alacaklının alacak ve tazminat talebinin olmadığını, mahkemenin de hükmünde alacağın tahsiline ilişkin bir karar vermediğini fakat temel ilişkide alacağın devamına yönelik bir talebinin olduğunu ifade etmiştir²³⁷. Koçyiğit/Bulur ise uyuşmazlığın dava şartı arabuluculuk kapsamında olması hâlinde itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğunu ifade etmiş fakat özel bir gerekçeye yer vermemiştir²³⁸. Kanaatimizce itirazın iptali davası, dava şartı arabuluculuğa tâbidir. Zira itirazın iptali davası, takip hukukuna özgü birtakım sonuçlar doğursa da özü itibariyle eda davası niteliğindedir ve böylece takipten bağımsız olarak da sonuç doğurabilmektedir. Diğer bir ifadeyle takip hukukuna özgü sonuçlar doğuruyor olması, itirazın iptali davasının eda davası niteliğini etkilememektedir²³⁹. Nitekim bizim de katıldığımız görüşe göre itirazın iptaline karar veren mahkemenin, alacağın tahsiline de karar vermesi gerekmektedir²⁴⁰. Bu da itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğunu göstermektedir²⁴¹. Bölge Adliye Mahkemesi kararlarına bakıldığında itirazın iptali

²³⁶ Kurt-Konca, s. 4, 5.

²³⁷ Kökbudak, s. 121.

²³⁸ Koçyiğit/Bulur, s. 67.

²³⁹ Yönel Özkan, s. 185; Erdem, s. 157.

²⁴⁰ Berkin, Rehber, s. 423; Kuru, İtirazın İptali, s. 682; Postacıoğlu/Altay, s. 224, 226; Yılmaz, Şerh, s. 369, 370; Tercan, s. 56; Ulukapı, İcra, s. 112; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 180, 181; Yönel Özkan, s. 185; Erdem, s. 157; Doktrinde bazı yazarlar mahkemenin itirazın iptaline ve alacağın tahsiline karar verilmişse ya da verilmemişse şeklinde bir ayırım yapmışlardır. Buradan bahisle mahkemenin itirazın iptali ile birlikte alacağın tahsiline de karar verebileceği anlaşılmaktadır. Bu yazarlar için bkz. Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 168; Uyar, İtiraz, s. 208. Alacaklının itirazın iptali ile birlikte alacağın tahsilini de talep etmesinde hukukî yararı olduğu yönünde bkz. Kuru, İcra, s. 286; Kuru, El Kitabı, s. 272, 273; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 181. Alacaklının itirazın iptali ile birlikte borçlunun takip konusu alacağı ödemeye mahkûm edilmesini istemesine gerek olmadığı fakat talep edilmişse mahkemenin itirazın iptali ile birlikte borçluyu dava konusu alacağı ödemeye mahkûm edeceğine dair bkz. Muşul, s. 402, 408. İtirazın iptali davası neticesinde alacağın tahsiline ilişkin karar verilmediği yönünde bkz. Muşul, s. 402; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 111; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 150. Yargıtay uygulaması aksi yöndedir (Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 180).

²⁴¹ Doktrinde Ermenek/Azaklı-Arslan, itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olmadığı görüşünde olmakla birlikte, itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olup olmadığını farklı görüşler üzerinden değerlendirirken alacaklının talebi üzerine mahkemenin takibin devamı ile birlikte alacağın tahsiline karar vermesi hâlinde belirli miktar paranın ödenmesi talebi mevzu bahis olduğu için bu olasılıkta itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğunu ifade etmiştir (Ermenek/Azaklı-Arslan, s. 158). Fakat Doktrinde Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, itirazın iptali davasını eda davası kabul edip, davada alacağın tahsiline de karar verildiği görüşünü benimsemelerine rağmen davanın amacının doğrudan alacağın tahsili olmayıp takibin devamının sağlanması olduğu gerekçesiyle itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olmadığı görüşündedir (Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 180-182). Kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira itirazın iptali davasının niteliğini eda davası olarak kabul edip dava sonunda alacağın tahsiline karar verileceği görüşünü benimsemek, itirazın iptali davasını dava şartı arabuluculuğa tâbi tutmayı beraberinde getirir. Ayrıca doktrinde bazı yazarlar, kanaatimizce de isabetli olarak, itirazın iptali davasında alacaklının asıl amacının alacağının tahsili olduğunu ifade etmiştir (Deynekli/Kısa, s. 82; Yönel Özkan, s. 30).

davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğunu belirten kararlar²⁴² olduğu gibi tâbi olmadığını belirten kararlar²⁴³ da mevcuttur. BAM kararları arasındaki farklılık sebebiyle bu uyuşmazlığın giderilmesi için 2020 yılında Yargıtay’a başvuru yapılmış ve Yargıtay 23. HD, itirazın iptali davasının alacağın tahsilini sağlama amacına hizmet ettiği gerekçesiyle itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğuna kesin olarak karar vermiştir²⁴⁴.

İtirazın iptali davası, alacaklı tarafından borçlunun itirazının tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde borçluya karşı açılmalıdır (İİK m. 67/I). Bu bir yıllık süre hak düşürücü süredir²⁴⁵. Tebliğden itibaren bir yıllık süre geçirilmiş ise alacaklı, genel hükümler çerçevesinde alacağını dava edebilecektir (İİK m. 67/IV). İtirazın iptali davası, genel hükümlere göre görüldüğünden (İİK m. 67/I) alacaklı ile borçlu arasındaki hukuki

²⁴² “...Dava, İİK'nun 67.maddesi uyarınca bankacılık işleminden kaynaklanan itirazın iptali davasıdır. 6102 Sayılı TTK'nun 5/A maddesi uyarınca konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması dava şartıdır. Eldeki dava itirazın iptali davasıdır. İtirazın iptali davasında alacaklı ödeme emri ile takip konusu yaptığı alacağın varlığının tespitini talep etmekte ise de, sonuçta alacağın tahsilini amaçlamaktadır. Bu nedenle itirazın iptali davası takip hukukuna özgü bir tahsil davasıdır. Dolayısıyla itirazın iptali davası arabuluculuk dava şartına tabi davalardandır. Somut olay bakımından ise davacı vekilince dava dilekçesi ekinde 28/08/2019 tarihli "Hukuk Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Son Tutanağı"nın sunulduğu görülmüştür. Dolayısıyla arabuluculuk dava şartı yerine getirilmiştir. Mahkemece bu husus gözetilerek yargılamaya devam edilmesi gerekirken yanılığlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır...” İstanbul BAM 16. HD, T. 23.03.2020, E. 2020/793, K. 2020/760, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020; Aynı yönde bkz. İstanbul BAM 15. HD, T. 25.02.2020, E. 2020/389, K. 2020/304, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020; İstanbul BAM 15. HD, T. 15.01.2020, E. 2020/27, K. 2020/79, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020; İstanbul 13. HD, T. 15.01.2020, E. 2020/39, K. 2020/45, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.06.2020.

²⁴³ “...Kaldı ki TTK nun 5/A maddesinin incelenmesinde "bu kanunun 4.maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalarda, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır." bu madde de sadece alacak ve tazminat ödenmesine ilişkin davaların kastedildiği açık olup. itirazın İptali davasının arabuluculuğa baş vurulmadığı gerekçesiyle reddedilmesi de yasal düzenlemeye aykırıdır...” İstanbul BAM 19. HD, T. 11.04.2019, E. 2019/1062, K. 2019/937, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.06.2020; Aynı yönde bkz. İstanbul BAM 19. HD, T. 11.04.2019, E. 2019/1060, K. 2019/936, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.04.2021; İstanbul BAM 19. HD, T. 11.04.2019, E. 2019/1075, K. 2019/939, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.04.2021; “...icra takibiyle itirazın iptali davası arasındaki organik bağ da dikkate alındığında; [itirazın iptali] dava[sını] karakterize eden öğeler, borçlunun, itirazının iptaline ve takibin devamına karar verilmesiyle icra inkar tazminatına çarptırılmasıdır (İİK m 67). Bu boyutları itibariyle sözü edilen dava, takip prosedürünün bütünü içinde yer alan, esas itibariyle onun ayrılmaz bir parçasını oluşturan ve takibin işleyişini sağlamaya yönelmiş bulunan bir dava konumunda bulunduğu için, dava şartı arabuluculuk kurumunun kapsamı dışında kalır...” Sakarya BAM 7. HD, T. 17.06.2020, E. 2020/808, K. 2020/670, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.04.2021.

²⁴⁴ Yarg. 23. HD, T. 04.12.2020, E. 2020/1943, K. 2020/4052, Yargıtay Karar Arama, E. T. 19.03.2021.

²⁴⁵ Muşul, s. 395; Karşlı, s. 234; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 151; Kiraz, s. 98; Erdem, s. 75; Yönel Özkan, s. 87; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 271; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1005; Eriş, s. 831; Düzgün, s. 57; Bingöl, s. 320.

ilişkinin türüne göre HMK’da düzenlenen deliller kullanılabilir²⁴⁶. Örneğin taraflar ticari defterlerine dayanabilir ve üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılabilir. Nitekim Yargıtay da isabetli olarak itirazın iptali davasında taraf defterlerinin birbirini doğrulamadığı farklı bilirkişi raporlarından anlaşılmasına rağmen eksik inceleme ile hüküm kuran ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur²⁴⁷.

İtirazın iptali davası devam ederken hatta verilmişse itirazın iptali kararı kesinleşene kadar alacaklı için haciz isteme süresi işlememektedir (İİK m. 78/II). İtirazın iptali davasını kazanan alacaklı, icra takibinin devamını yani haciz ve akabindeki diğer işlemlerin yapılmasını isteyebilecektir²⁴⁸. Alacaklı ilâmı icra dairesine ibraz ederek takibin devamını sağlasa da yargılama gideri, vekâlet ücreti ve hükmedilen tazminatın tahsil ediliş şekli doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bazı yazarlar bu alacak kalemlerinin ilâmlı icra takibi ile tahsil edilebileceği görüşündeyken²⁴⁹; bazı yazarlar icra takibinin yapıldığı dosyadan tahsil edilebileceği görüşündedir²⁵⁰. Yargıtay ise her iki tahsil şekline de izin vermektedir²⁵¹. Öte yandan alacaklı, itirazın iptali davasının kabul edildiği (ve alacağın tahsiline karar verildiği) ilâmı icra dosyasına ibraz ederek takibin devamını isteyebilmesinin yanı sıra ilâmlı icra takibi de yapabilecektir²⁵². İtirazın iptali davasının reddedilmesi ve bu kararın kesinleşmesiyle birlikte takip iptal edilir²⁵³. Dava sonunda borçlu itirazında haksız bulunursa borçlu, takibinde haksız ve kötüniyetli bulunursa alacaklı; diğer tarafın talebi üzerine davada kabul edilen veya reddedilen

²⁴⁶ Belgesay, s. 175; Postacıoğlu, İcra, s. 181; Kuru, İcra, s. 294; Postacıoğlu/Altay, s. 224; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 166; Kuru/Aydın, s. 115; Tercan, s. 56; Muşul, s. 404; Karşlı, s. 237; Ulukapı, İcra, s. 114; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 104; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 113; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 183; Atalı/Ermenek, s. 94; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 152; Kiraz, s. 105; Uyar, İtiraz, s. 226; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 279; Eriş, s. 832; Yönel Özkan, s. 169; Hasan Özkan, s. 166; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1061, 1062; Bingöl, s. 322.

²⁴⁷ Yarg. 19. HD, T. 06.03.2014, E. 2013/6887, K. 2014/4415, Yargıtay Karar Arama, E. T. 04.10.2020.

²⁴⁸ İtirazın iptali davasında verilen kararlar ve sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi ile tartışmalar için bkz. Yönel Özkan, s. 175-200; Erdem, s. 149-168.

²⁴⁹ Deynekli/Kısa, s. 293; Karşlı, s. 223; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 112; Uyar, İtiraz, s. 208; Yönel Özkan, s. 188, 189.

²⁵⁰ Kuru, İcra, s. 300; Kuru, El Kitabı, s. 261; Muşul, s. 408, 409.

²⁵¹ İlgili Yargıtay kararları için bkz. Postacıoğlu/Altay, s. 225, dn. 16; Kuru, El Kitabı, s. 261, dn. 78.

²⁵² Ansay, s. 60; Gürdoğan, s. 39; Berkin, Rehber, s. 423; Kuru, İtirazın İptali, s. 682; Kuru, İcra, s. 300; Postacıoğlu/Altay, s. 224, 226; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 185; Yönel Özkan, s. 188; Uyar, İtiraz, s. 208. Doktrinde aksi yönde düşünen yazarlar için bkz. Muşul, s. 402; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 111; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 150; Yönel Özkan, s. 187, dn. 625 ve s. 188, dn. 626’da anılan yazarlar.

²⁵³ Berkin, Rehber, s. 426; Kuru, İtirazın İptali, s. 680; Kuru, İcra, s. 295; Kuru, El Kitabı, s. 257; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 166; Kuru/Aydın, s. 115; Tercan, s. 57; Deynekli/Kısa, s. 214; Karşlı, s. 242; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 116; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 184; Atalı/Ermenek, s. 95; Yönel Özkan, s. 180; Erdem, s. 153; Düzgün, s. 61; Bingöl, s. 325.

miktarın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir (İİK m. 67/II).

C. İTİRAZIN KALDIRILMASI

1. İtirazın Geçici Kaldırılması

Borçlunun takip dayanağı adî senet altındaki imzaya itiraz etmesi hâlinde icra takibine devam etmek isteyen alacaklı, İİK m. 68/a gereği icra mahkemesinde itirazın geçici kaldırılması yoluna başvuracaktır. İtirazın geçici kaldırılmasında görevli mahkeme icra mahkemesidir (İİK m. 4/I; 68/a/I). Yetkili mahkeme ise itiraz edilen takibin yer aldığı icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesidir²⁵⁴. İmza itirazı hâlinde alacaklının itirazın geçici kaldırılması yerine itirazın iptali davası açmasına bir engel bulunmamaktadır. Doktrinde bazı yazarlarca bu hâlde, alacaklılara itirazın iptalinin daha emin bir yol olması sebebiyle itirazın geçici kaldırılması istemi yerine itirazın iptali davası açmaları önerilmiştir²⁵⁵.

Alacaklının itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunabilmesi için takip dayanağı adî senet, kayıtsız ve şartsız olarak para borcu ikrarını içermelidir²⁵⁶. Adî senet şartlı bir şekilde borç ikrarını içeriyor ise bu şartın gerçekleşip gerçekleşmediğini sınırlı inceleme yetkisi olan icra mahkemesi inceleyemeyeceği için itirazın geçici kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verilecektir²⁵⁷. Alacaklı, itirazın tebliğinden itibaren altı ay içerisinde itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunmalıdır. Altı aylık süre, hak düşürücü süre niteliğindedir²⁵⁸. Altı ay içerisinde itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunmayan alacaklı, aynı alacak için bir daha ilâmsız icra takibinde bulunamaz²⁵⁹.

7201 sayılı Tebligat Kanunu m. 11/1 gereği vekil ile takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır. Ancak itirazın geçici kaldırılması duruşması için yapılacak tebligat, itirazı

²⁵⁴ Yılmaz, Şerh, s. 386; Yazar, s. 54; Uyar, İtiraz, s. 787; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1191, 1192; Hasan Özkan, s. 496.

²⁵⁵ Kuru, İcra, s. 389; Kuru, El Kitabı, s. 314; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 197; Kuru/Aydın, s. 128; Karşı, s. 194; Uyar, İtiraz, s. 783, 784; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1188.

²⁵⁶ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1060; Kuru, İcra, s. 391; Kuru, El Kitabı, s. 315; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 199; Kuru/Aydın, s. 130; Tercan, s. 63; Muşul, s. 377; Karşı, s. 195; Ulukapı, İcra, s. 123; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 127; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 215; Kiraz, s. 78; Yazar, s. 33, 44; Uyar, İtiraz, s. 784; Akyazan, İnceleme, s. 1058; Çiçek, İcra, s. 105; Bingöl, s. 339.

²⁵⁷ Kuru, El Kitabı, s. 315; Muşul, s. 377; Yazar, s. 33.

²⁵⁸ Kuru, El Kitabı, s. 276; Yazar, s. 50; Uyar, İtiraz, s. 786; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1191; Bingöl, s. 339.

²⁵⁹ Ulukapı, İcra, s. 123; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 280, 281.

borçlunun vekili yapmış olsa dâhi ayrıca borçluya da yapılır²⁶⁰. Borçluya tebligat yapılmaması hâlinde borçlu vekiline tebligat yapılmış olsa dâhi vekile, müvekkili borçluyu itirazın geçici kaldırılması duruşmasında hazır etmesi konusunda sorumluluk yükletilemez²⁶¹. Kanaatimizce bu hâlde yani borçluya tebligat yapılmadığı durumda usulsüz tebligattan söz edilemez. Burada önce tebligatın, belgelendirme ve yazılı bildirim olmak üzere iki unsurdan oluştuğunu ifade etmek gerekir. Usulsüz tebligatın söz konusu olabilmesi için tebligatın iki unsuru mevcut olmalı fakat tebligat, tebligat hukuku mevzuatına aykırı olarak yapılmış olmalıdır²⁶². Mevcut durumda ise borçluya herhangi bir tebligat yapılmadığı için tebligatın unsurları oluşmamıştır. Ayrıca TebK m. 32 gereği usulsüz tebligat söz konusu olduğunda muhatap, tebligatın yapıldığını öğrenmişse bu tebligat geçerli hâle gelir ve muhatabın beyan ettiği tarih tebliğ tarihi olarak kabul edilir. Bu bağlamda tebligatın borçluya yapılmadığı fakat borçlunun vekiline yapıldığı hâllerde borçlu büyük olasılıkla tebligattan haberdar olacağından, kendisine tebligatın yapılmamasını usulsüz tebligat olarak kabul ettiğimizde, borçluya ayrıca tebligat yapılmasının anlamı kalmayacaktır. Kanaatimizce borçluya tebligatın yapılmaması hâlinde tebliğ yokluğu söz konusudur. Zira belgelendirme ve yazılı bildirim unsurlarının oluşmaması tebligata vücut veremeyeceği için tebliğ yokluğuna yol açar²⁶³.

İmzaya itiraz eden borçlu, itirazın geçici kaldırılması duruşmasında bulunmak zorundadır (İİK m. 68/a/II). Bu zorunluluk borçlunun kendisi için geçerlidir. Diğer bir ifadeyle borçlu ölmüş ise mirasçıları duruşmada bulunmak zorunda değildir²⁶⁴. Borçlu mazereti olmaksızın duruşmaya gelmemiş ise, tebligata ihtar olarak yazılması şartıyla, itirazın geçici kaldırılmasına ve borçlunun takibe dayanak alacak miktarının yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edilmesine karar verilir (İİK m. 68/a/V). Borçlunun duruşmada bulunma zorunluluğu ilk duruşma için geçerlidir. Borçlu ilk duruşmaya gelip kendisinden izahat alınıp yazı yazdırılmış ve imza attırılmışsa daha sonraki

²⁶⁰ Üstündağ, İcra, s. 122, dn. 359; Kuru, İcra, s. 376; Kuru, El Kitabı, s. 232, 317; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 200; Muşul, s. 379; Karslı, s. 196; Yazar, s. 60; Uyar, İtiraz, s. 787; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1192; Çiçek, İcra, s. 105, 106; Bingöl, s. 340.

²⁶¹ “...İhtarlı davetiye borçlu asile gönderilmesi gerek, vekile çıkarılan davetiye ile aynı hukuki sonuca ulaşılması (68/a-5.maddenin tatbiki) mümkün değildir. Mahkemeye usul hükümlerinde yer almadığı halde vekile müvekkilini hazır etmesi konusunda sorumluluk yüklenmesi doğru değildir...” Yarg. 12. HD, T. 09.07.2012, E. 2012/4910, K. 2012/24037, Yargıtay Karar Arama, E. T. 08.04.2021.

²⁶² Muşul, s. 162; Derya Belgin-Güneş, “Tebliğ Yokluğu”, *İstanbul, İÜHFM*, C. LXXIV, S. 1, 2016, s. 221, 222.

²⁶³ Muşul, s. 162; Belgin-Güneş, s. 221.

²⁶⁴ Uyar, İtiraz, s. 790; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1195.

duruşmalarda bulunma zorunluluğu yoktur²⁶⁵. İcra mahkemesinin yetki çevresi dışında olan borçlu da istinabe yoluyla isticvap edilecekse, aynı zorunluluğa tâbidir (İİK m. 68/a/II, c. son).

İcra hâkimi duruşmada taraflardan izahat alır (İİK m. 68/a/I, c. son). İzahat yeterli olmadığı takdirde imza incelemesine geçilir²⁶⁶. İmza incelemesi, tatbiki medar imza mevcut ise bu imzayla; mevcut değilse borçluya yazdırılacak yazı ve atırılacak imza (istiktab²⁶⁷) ile mukayese suretiyle yapılır. Hâkim gerekli gördüğü takdirde oturumun bir defadan fazla ertelenmesine sebep olmayacak şekilde bilirkişi incelemesi yaptırabilir (İİK m. 68/a/III). İcra mahkemesinin bilirkişi incelemesine istinaden hüküm kurabilmesi için bilirkişi raporunun imzanın borçluya ait olup olmadığı hususunda kesin bilgi içermesi gerekir. Diğer bir ifadeyle bilirkişi raporu ihtimal üzerine yazılmış ise icra mahkemesi bu raporu hükme esas alamaz²⁶⁸. Nitekim Yargıtay da isabetli olarak taraflar arasındaki sözleşmedeki imzaya itiraz üzerine kesin kanaat içermeyen Adli Tıp Kurumu'ndan alınan rapora istinaden hüküm kuran asliye hukuk mahkemesi kararını bozmuştur²⁶⁹.

İcra mahkemesi, imza incelemesi neticesinde adî senet altındaki imzanın borçluya ait olmadığı kanaatine varırsa itirazın geçici kaldırılması isteminin reddine; imzanın borçluya ait olduğu kanaatine varırsa itirazın geçici kaldırılmasına karar verecektir. İtirazın geçici kaldırılması isteminin kabulü hâlinde borçlu, istemin reddi hâlinde alacaklı, diğer tarafın talebi üzerine yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir (İİK m. 68/a/VIII). İmzanın borçluya ait olduğu anlaşıldığı takdirde borçlu ayrıca takibe dayanak alacak miktarının yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edilir (İİK m. 68/a/VI). Gerek para cezası gerekse de tazminatın ödenmesi; tarafların kendi pozisyonuna göre açacağı bazı davalar neticelene kadar ertelenir, tarafların davayı kazanması hâlinde ortadan kalkar (İİK m. 68/a/VI, c. son; 68/a/VIII, c. son).

²⁶⁵ Karşlı, s. 198; Kaynak, s. 33, 34; Uyar, İtiraz, s. 792; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1198; Çiçek, İcra, s. 106.

²⁶⁶ Berkin, İcra, s. 169; Berkin, Rehber, s. 439; Gürdoğan, s. 41; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1060; Kuru, El Kitabı, s. 319, 320; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 201; Karşlı, s. 200; Ulukapı, İcra, s. 124; Yazar, s. 62.

²⁶⁷ Berkin, İcra, s. 170; Berkin, Rehber, s. 439; Postacioğlu, İcra, s. 219; Üstündağ, İcra, s. 123; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1061; Postacioğlu/Altay, s. 281; Kuru, İcra, s. 405; Kuru, El Kitabı, s. 322; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 201; Muşul, s. 380; Karşlı, s. 201; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 217; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 170; Yazar, s. 66; Uyar, İtiraz, s. 796; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1206; Bingöl, s. 342. İstiktab hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Sıtkı Akyazan, "İcra ve İflâs Kanununun 68 inci Maddesi Üzerinde Bir İnceleme", *Ankara, AD, S. 12, Y. 46, Aralık 1955*, s. 1142-1155.

²⁶⁸ Berkin, Rehber, s. 440.

²⁶⁹ Yarg. 3. HD, T. 17.12.2018, E. 2017/9808, K. 2018/12867, Yargıtay Karar Arama, E. T. 04.10.2020.

İtirazın geçici kaldırılması kararı verilmesi ve ödeme emrindeki sürenin de geçmesi hâlinde alacaklının talebi üzerine borçlunun malları üzerine geçici haciz konulur (İİK m. 69/I). Diğer bir ifadeyle alacaklı takibin devamını talep edebilirse de bu takibe devamı sınırlıdır²⁷⁰. Borçlu, itirazın geçici kaldırılması kararının tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde borçtan kurtulma davası açarak (İİK m. 69/II) itirazın geçici kaldırılması kararının ve varsa geçici haczin kesinleşmesini engeller (İİK m. 69/III). Geçici haciz, borçlunun borçtan kurtulma davası açması olasılığında alacaklıyı himaye eden bir vasıta²⁷¹. Fakat geçici hacizde alacaklı, haczedilen malların satışını isteyemez ve bu süre zarfında İİK m. 106'da düzenlenen satış isteme süreleri işlemez (İİK m. 108/I). Bu bağlamda doktrinde bir yazar tarafından geçici haczin, ihtiyati tedbir niteliğinde olduğu ifade edilmiştir²⁷². Üzerine geçici haciz konulan mallar ancak kıymetinin süratle düşmesi hâlinde veya muhafazası masraflı ise satılabilecektir (İİK m. 108/II).

İcra mahkemesinin itirazın geçici kaldırılması istemi üzerine vereceği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir²⁷³. İcra mahkemesinin verdiği itirazın geçici kaldırılması kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi sebebiyle borçlu genel mahkemede borçtan kurtulma davası açabilecektir²⁷⁴. Borçtan kurtulma davası niteliği itibariyle bir menfi tespit davasıdır²⁷⁵. Borçtan kurtulma davasının niteliğinin menfi tespit davası olması nedeniyle, doktrinde borçtan kurtulma davasının ticari

²⁷⁰ Üstündağ, İcra, s. 125; Muşul, s. 385; Karşı, s. 194.

²⁷¹ Üstündağ, İcra, s. 125; Yazar, s. 93.

²⁷² Tüzerkan, s. 9.

²⁷³ Berkin, Rehber, s. 441; Kuru, İcra, s. 422; Kuru, El Kitabı, s. 325; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 204; Kuru/Aydın, s. 132; Yılmaz, Şerh, s. 390; Tercan, s. 64, 65; Karşı, s. 204, 205; Ulukapı, İcra, s. 125; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 96; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 219; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 172; Yazar, s. 72; Uyar, İtiraz, s. 897; Talih Uyar, "İcra Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası (İİK. m. 69/II, III, IV, V)", *Ankara, TBBD*, S. 58, Y. 18, Mayıs-Haziran 2005, s. 323; Akyazan, İnceleme Devamı, s. 1169; Bingöl, s. 343, 344.

²⁷⁴ Kuru, El Kitabı, s. 325, 326; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 204; Kuru/Aydın, s. 132; Yılmaz, Şerh, s. 390; Tercan, s. 65; Karşı, s. 204, 205; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 219; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 172; Uyar, İtiraz, s. 897; Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 323; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1223.

²⁷⁵ Ansay, s. 59; Gürdoğan, s. 43; Berkin, Rehber, s. 443; Üstündağ, İcra, s. 126; Baki Kuru, "Borçtan Kurtulma Dâvası", *Ankara, AD*, S. 2, Y. 53, Şubat 1962, s. 131; Postacıoğlu/Altay, s. 287; Kuru, İcra, s. 422; Kuru, El Kitabı, s. 328; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 204; Kuru/Aydın, s. 134; Yılmaz, Şerh, s. 402; Tercan, s. 66; Muşul, s. 385; Karşı, s. 205; Ulukapı, İcra, s. 126; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 131; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 220; Atalı/Ermenek, s. 83; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 172; Kiraz, s. 92; Yazar, s. 103; Uyar, İtiraz, s. 897; Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 323; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1223; Tüzerkan, s. 11.

uyuşmazlığa ilişkin olması hâlinde, dava şartı arabuluculuğa tâbi olduğu görüşüne²⁷⁶ katılamıyoruz. Süresinde açılan ve alacağın yüzde on beşi oranında teminat yatırılan borçtan kurtulma davası ile dava sonuçlanana kadar takip durmaya devam eder²⁷⁷. İtirazın geçici kaldırılması üzerine borçlunun malları üzerine geçici haciz konulmuş ise borçtan kurtulma davası ile birlikte kesin hacze dönüşmesi engellenmiş olur (İİK m. 69/III). Borçtan kurtulma davasının sonucuna²⁷⁸ göre ya takip hükümsüz hâle gelecek ve böylelikle varsa geçici haciz kalkacak²⁷⁹ ya da itirazın geçici kaldırılması kararı kesin kaldırma kararına, varsa geçici haciz de kesin hacze dönüşecektir (İİK m. 69/III). Borçtan kurtulma davasını kaybeden taraf, dava veya hükmedilen miktarın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere uygun bir tazminata mahkûm edilir (İİK m. 69/V).

2. İtirazın Kesin Kaldırılması

a. İtirazın Kesin Kaldırılması Kavramı

Genel haciz yolu ile takipte borçlunun, ödeme emrine itiraz süresi içerisinde itiraz etmesiyle icra takibi durmaktadır (İİK m. 66). İcra takibinin durması üzerine alacaklının icra takibinin devamını sağlayabilmesi için borçlunun itirazını hükümden düşürmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, icra takibi itiraz edilmeksizin kesinleşmiş ise itirazın hükümden düşürülmesine de ihtiyaç kalmayacak ve icra takibi devam edebilecektir. İtiraz üzerine, takibe devam etmek isteyen alacaklı ya genel mahkemelerde itirazın iptali davası açacak ya da itirazın kaldırılması yoluna gidecektir. Eğer alacaklıya icra

²⁷⁶ Koçyiğit/Bulur, s. 67, 68. Menfi tespit davasının, dava şartı arabuluculuğa tâbi olmadığı yönünde ayrıntılı bilgi için bkz. Muhammet Özekes/Pınar Çiftçi, “Menfi Tespit Davalarını Zorunlu Arabuluculuğa Dahil Saymanın Gereksizliği Üzerine (İstanbul BAM Kararları Örneğinden Bir Bakış)”, *Ankara, TBB*, S. 148, Y. 33, Mayıs-Haziran 2020, s. 101 vd.

²⁷⁷ Kuru, Borçtan Kurtulma, s. 136; Kuru, İcra, s. 423; Kuru, El Kitabı, s. 333; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 207; Kuru/Aydın, s. 135; Yılmaz, Şerh, s. 403; Karlı, s. 206, 208; Ulukapı, İcra, s. 126; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 131; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 222; Atalı/Ermenek, s. 83; Kiraz, s. 85; Yazar, s. 106; Uyar, İtiraz, s. 904; Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 333; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1233; Akyazan, İnceleme Devamı, s. 1169; Çiçek, İcra, s. 107.

²⁷⁸ Borçtan kurtulma davasının sonuçlarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, Borçtan Kurtulma, s. 137-139; Yazar, s. 116-120; Uyar, İtiraz, s. 905-908; Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 334 vd.; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1233-1238.

²⁷⁹ Belgesay, s. 185; Ansay, s. 60; Berkin, İcra, s. 172; Gürdoğan, s. 44; Üstündağ, İcra, s. 125; Kuru, Borçtan Kurtulma, s. 137; Kuru, İcra, s. 441; Kuru, El Kitabı, s. 334; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 208; Kuru/Aydın, s. 135; Yılmaz, Şerh, s. 403; Tercan, s. 66; Muşul, s. 387; Karlı, s. 209; Ulukapı, İcra, s. 127; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 99; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 132; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 223; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 176; Kiraz, s. 92; Yazar, s. 119; Uyar, İtiraz, s. 905; Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 334; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1234; Tüzerkan, s. 12.

takibinin devamını sağlamak için yalnızca külfetli ve vakit alıcı olan²⁸⁰ itirazın iptali davası imkânı tanınmış olsaydı, ilâmsız icra takibinin amaç edindiği çabukluk ve basitlik ilkeleri zedelenir, ilâmsız icra takibi işlemez hâle gelirdi²⁸¹. Çünkü alacaklı, borçlunun itiraz etmemesi haricinde, her hâlükârda genel mahkemelerde alacağını ispat etmek zorunda kalır ve lehine ilâm aldığı takdirde takibe devam edebilirdi²⁸². Oysa ilâmsız icra takibinin amacı, alacaklının genel mahkemelerde dava açma yoluna gidip ilâm almasını gerektirmeksizin alacağına süratli bir şekilde kavuşmasını sağlamaktır²⁸³. Bu anlamda alacaklıya itirazın iptali davasından başka itirazın ilâmsız icra prosedürü içinde²⁸⁴ hükümden düşürülmesini sağlayan itirazın kesin kaldırılması imkânı da tanınmıştır. Böylelikle itirazın cebri icra hukuku içerisinde kaldırılması düzenlemesi ile alacaklı, kötüniyetli borçlunun haksız olarak takibi durdurmasına karşı; borçlu da alacaklının gerçekte mevcut olmayan bir alacak için takipte bulunmasına karşı daha hızlı bir şekilde korunmaktadır²⁸⁵. Netice itibariyle itirazın hükümden düşürülmesi bakımından; itirazın kesin kaldırılması, itirazın iptali davasına kıyasla daha süratli ve pratik bir seçenektir²⁸⁶.

İtirazın kesin kaldırılması İİK m. 68’de düzenlenmiştir. Alacağı itiraza uğramış olan alacaklı, ancak takibe konu alacağa ilişkin olarak İİK m. 68/I’deki belgelerden birine ya da birden fazlasına sahip ise itirazın kesin kaldırılması yoluna gidebilecektir. Buradan hareketle itirazın kesin kaldırılması kısaca; elinde belirli belgeler bulunan alacaklının, borçlunun borca itirazını hükümden düşürmesini sağlayan bir imkân olarak tanımlanabilir.

²⁸⁰ Üstündağ, İcra, s. 111; Kuru, İtirazın Ref’i, s. 1044; Kuru/Aydın, s. 117; Karşı, s. 157; Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Kiraz, s. 29; Bingöl, s. 327.

²⁸¹ Kuru, İcra, s. 320; Kuru, El Kitabı, s. 275; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 173; Kuru/Aydın, s. 118; Karşı, s. 157; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Bilsel, s. 222; Bingöl, s. 327.

²⁸² Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 117.

²⁸³ Kuru, İcra, s. 320; Kuru, El Kitabı, s. 275; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 173; Kuru/Aydın, s. 117, 118; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Bilsel, s. 222.

²⁸⁴ Berkin, Rehber, s. 426, 427; Üstündağ, İcra, s. 111; Kuru, İtirazın Ref’i, s. 1044; Kuru, İcra, s. 321; Postacioğlu/Altay, s. 240; Kuru, El Kitabı, s. 275; Kuru/Aydın, s. 117; Karşı, s. 157; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Uyar, İtiraz, s. 493; Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 173; Ulukapı, İcra, s. 116; Kiraz, s. 29; Türk, Kitap, s. 49, 50; Bilsel, s. 221.

²⁸⁵ Üstündağ, İcra, s. 110, 111; Kiraz, s. 29; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 117.

²⁸⁶ Seviğ, s. 224; Berkin, Rehber, s. 426; Kuru, İcra, s. 278 ve oradaki dn. 3; Tercan, s. 57; Karşı, s. 157; Yılmaz, Şerh, s. 379; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 117; Atalı/Ermenek, s. 87; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 146; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Uyar, İtiraz, s. 493; Bingöl, s. 327.

İtirazın kesin kaldırılması imkânı, her türlü itiraz için geçerli olmayıp; borca itiraz hâlinde geçerlidir. İmzaya itiraz hâlinde ise alacaklı, itirazın kesin kaldırılması yerine itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurabilecektir.

Elinde İİK m. 68/I'deki belgelerden bulunan alacaklının itirazın kesin kaldırılması yolunu tercih etmesi hâlinde icra mahkemesi, inceleme neticesinde alacaklıyı haklı bulduğu takdirde alacaklının istemini kabul eder yani itirazın kesin kaldırılması kararı verir. Bu durumda alacaklı, icra takibinin devamını sağlamak amacıyla icra dairesinden İİK m. 78 gereği kesin (icraî) haciz isteyebilmektedir. Alacaklının, itirazın geçici kaldırılmasından farklı olarak geçici haciz yerine kesin haciz isteyebilmesi bu yolun itirazın kesin kaldırılması olarak adlandırılmasına sebep olmuştur²⁸⁷.

4949 sayılı Kanun öncesinde İİK m. 67, 68 ve 68/a'nın başlığı doğru bir şekilde düzenlenmemişti²⁸⁸. İİK m. 67'nin başlığı "*6-İtirazın iptali a) Mahkemeye başvurmak suretiyle*" şeklindeydi. İİK m. 68'in başlığı da "*b) İtirazın kesin olarak kaldırılması suretiyle*" idi. 4949 sayılı Kanun değişikliği ile İİK m. 67'nin başlığı "*6-İtirazın hükümden düşürülmesi a) İtirazın iptali*" olarak, İİK m. 68'in başlığı "*b) İtirazın kesin olarak kaldırılması*" olarak değiştirilmiştir. Bu değişiklik öncesinde İİK m. 67 ve m. 68'in başlıklarına sistematik olarak bakıldığında itirazın kesin kaldırılması, itirazın iptalinin bir türüymüş gibi yer almaktaydı. Fakat değişiklikle birlikte hem itirazın iptali davası hem de itirazın kesin kaldırılması, itirazın hükümden düşürülmesinin türleri olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda 4949 sayılı Kanun ile değiştirilen başlık konuyu daha iyi ifade etmesi bakımından isabetli olmuştur²⁸⁹.

b. İtirazın Kesin Kaldırılmasının Amacı

İlâmsız icra, hukukumuzda ilk olarak Alman Hukuku'ndan istifade edilerek hazırlanmış olan 15.03.1928 tarih ve 1215 sayılı "İcra Kanununa Bazı Mevad İlâvesine Mütcellik Kanun" ile dâhil olmuştur²⁹⁰. Ancak bu Kanun'da itirazın kaldırılması düzenlenmemiş olup itiraz üzerine icra takibine devam etmek isteyen alacaklı için yalnızca itirazın mahkemece iptali imkânı mevcut idi. Daha sonra İsviçre "Borç İçin

²⁸⁷ Kuru, İcra, s. 323, 324; Kuru, El Kitabı, s. 278; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 176; Kuru/Aydın, s. 119; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 194; Çiçek, İcra, s. 92; Bingöl, s. 330.

²⁸⁸ Pekcanitez, Değerlendirme, s. 146.

²⁸⁹ Uyar, Yenilikler, s. 170; Çiçek, İcra, s. 95.

²⁹⁰ Ansay, s. 5; Saim Üstündağ, *İcra ve İflas Kanunu'nun Düntü ve Bugünü*, İstanbul: Evrim Kitabevi, 1990, s. 5; Kiraz, s. 7; Talih Uyar, "İcra ve İflas Hukukumuzun Tarihçesi", *Ankara, AD, S. 1, Y. 63*, Ocak 1972, s. 73.

Takip ve İflâs Federal Kanunu”ndan iktibas edilen ve cebrî icra hukukunu tek kanun altında toplayan 24.04.1929 tarih ve 1424 sayılı İcra ve İflâs Kanunu yürürlüğe girmiştir. Ancak 1424 sayılı Kanun’da İsviçre’den farklı olarak itirazın kaldırılması incelemesi, icra mahkemesine havale edilmiştir²⁹¹. 1424 sayılı Kanun tasarısı hakkında hazırlanan Adliye Encümeni mazbatasında çalışmamızla bağlantılı olduğu kısmına yer vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz:

“Şimdiye kadar icra muamelelatı yalnız mahkemelerden sadır olan ilâmların tenfizine ve icra kabiliyetini haiz senedat ve vesaikin icrasına münhasır iken bu lâyiha alacaklıya hakkını almak için elinde bir ilâm veya bir senet bulunmasına mecbur olmaksızın icra dairesine müracaat eylemesi salahiyetini vermiş olup dairelerin de bu müracaat üzerine borçluya bir ödeme emri tebliğ ederek icra takiplerine iptidar etmeleri lâyihanın en bariz vasfı olmak üzere kaydedilebilir. Geçen sene M.Alice kabul buyurulan 1215 numaralı kanun ile ilâmsız icra usulünün tatbikine başlanmış ve on aylık bir tecrübenin intizardan çok fazla iyi neticeler verdiği Ad. vekili Bf. in ihsâî ve mukayeseli malûmata müstenit izahatından anlaşılmış olduğuna göre bu lâyiha daha vasi ve şamil surette o hükümleri de ihtiva etmekle beraber hakkın istifası emrinde seri ve salim şekillerde icra takip yolları ve usulleri kabul eylemiş olduğundan halkın mahkemelerde uğraşmalarına mahal kalmadan ekseri alacakların yalnız icra daireleri vasıtalı ile tahsil olunabilmesine imkân hasıl olacaktır. Lâyihada alacaklının müraatile başlayan icra takibine mütenazır olarak borçlunun hukukunu ve defilerini mahfuz bulunduracak hükümler mevcuttur. Ezcümle ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlunun itirazı ile takibin durması ve itiraz merciince gerek borçlunun itirazının ve gerek alacaklının itirazın ref’i talebinin tetkikile bir karara raptı keyfiyeti borçlunun haklarına karşı bir teminattır.”²⁹²

Alacaklı, elinde hiçbir belge bulunmadan ve hatta gerçekten alacaklı olmasa dâhi genel haciz yoluyla ilâmsız icra takibinde bulunabilmektedir. Buna paralel olarak borçlu da herhangi bir itiraz sebebi bildirmeksizin icra takibini durdurabilmektedir. Fakat kötüniyetli borçlu, sırf icra takibini geciktirmek maksadıyla itiraz ederek icra takibini durdurabilecek ve takipten beklenen fayda olumsuz yönde etkilenecektir. Bu itirazın, elinde belirli belgeler bulunan alacaklının cebrî icra hukuku bağlamında alacaklı ve

²⁹¹ Kiraz, s. 8; Uyar, Tarihçe, s. 73, 74.

²⁹² Üstündağ, İİK Gelişimi, s. 7, 8.

borçlunun menfaatini dengeleyecek şekilde, genel mahkemelere nazaran pratik ve hızlı bir şekilde hükümden düşürülüp takibe devam edilmesi amacıyla itirazın kesin kaldırılması kurumu düzenlenmiştir²⁹³.

İtirazın kesin kaldırılmasının amacı, Uyar tarafından borçlunun borca itirazının kesin olarak ortadan kaldırılması olarak ifade edilmiştir²⁹⁴. Kanaatimizce Uyar'ın ifade etmiş olduğu amaç doğru olmakla birlikte eksiktir. Zira borçlunun borca itirazı itirazın iptali ile de kaldırılabilmekte hatta çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ifade edeceğimiz üzere²⁹⁵ itirazın kesin kaldırılması uyuşmazlığı maddi anlamda çözmemesine karşın itirazın iptali davası sonucunda verilen karar uyuşmazlığı maddi anlamda çözmektedir. Bu nedenle biz de itirazın kesin kaldırılmasının amacını; elinde belirli belgeler bulunan alacaklının, genel mahkemelere nazaran itirazın daha kısa sürede hükümden düşürülmesi olarak ifade eden yazarların²⁹⁶ belirttiği amacı daha isabetli bulmaktayız. Nitekim Yargıtay kararlarında da itirazın kaldırılmasının; ilâmsız icranın amaç edindiği çabukluk ve basitlik ilkelerini gerçekleştirmek üzere, icra mahkemesinde borçlunun itirazının hızlı ve kolay şekilde kaldırılması amacıyla düzenlendiği ifade edilmiştir²⁹⁷.

c. İtirazın Kesin Kaldırılmasının Hukukî Niteliği

İtirazın kaldırılmasının hukukî niteliği doktrinde tartışmalıdır. İtirazın kaldırılması; itirazın kesin ve geçici kaldırılmasını kapsamı²⁹⁸ sebebiyle, itirazın kaldırılması

²⁹³ Üstündağ, İcra, s. 110, 111; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 117; Cemal Fazıl Karakaş, *İcra ve İflas Hukukunda Banka Alacaklarının Korunması*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019, s. 98; Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Çiçek, Adres, s. 3160; Çiçek, İcra, s. 91, 92; Bilsel, s. 222.

²⁹⁴ Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Uyar, İtiraz, s. 495; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 62; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1107.

²⁹⁵ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-E.

²⁹⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 117; M. Kamil Yıldırım/Ozan Tok, "İtirazın Kaldırılması Yargılamasında Delil Başlangıcının Delil Değeri", *İstanbul, MÜHF-HAD*, C. 22, S. 1, 2016, s. 246.

²⁹⁷ "...İtirazın kaldırılması teknik anlamda bir dava olmayıp, borçlunun itirazı ile duran ilamsız icra takibine yine ilamsız icra prosedürü içinde devam edilmesini sağlayan bir yoldur. İlamsız icranın amaç edindiği çabukluk ve basitlik ilkelerini gerçekleştirmek üzere, alacaklıya borçlunun itirazını icra mahkemesinde çabuk ve basit şekilde kaldırma olanağı tanınmak üzere düzenlenmiştir..." Yarg. HGK, T. 14.01.2014, E. 2014/6-1237, K. 2015/32, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.06.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. HGK, T. 12.03.2008, E. 2008/12-256, K. 2008/237, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 16.05.2020.

²⁹⁸ "...itirazın kesin veya geçici olarak kaldırılması ibareleri farklı hukuki sonuçlar doğuran ve yanlış uygulamalara sebep olunmaması için özenle seçilip hatasız kullanılması gereken deyimlerdir. Yerel mahkemece hem kısa kararda ve hem de gerekçeli kararın son bölümünde itirazın geçici olarak kaldırıldığı yazılmasına karşın yine gerekçeli karar içindeki itirazın kaldırılmasına" şeklindeki sözcüklere dayanılarak kendi içinde çelişkili bu hükmün özel dairece bozulması üzerine, dil kurallarından vs. den bahisle eski hükümde öğrenilmesi yasaya ve takip hukuku kurallarına aykırı bulunmaktadır..."

hakkındaki tartışmalar itirazın kesin kaldırılmasını da kapsamaktadır. Bu bağlamda biz de doktrindeki tartışmalara paralel olarak itirazın kaldırılması üzerinden açıklamalarımızı yapacak olsak da bu açıklamalarımız itirazın kesin kaldırılması için de geçerlidir. Doktrindeki farklı görüşlerin yanı sıra Yargıtay kararlarında da itirazın kaldırılması için terim birliği sağlanmış değildir. Doktrindeki görüşler temel olarak; itirazın kaldırılmasını dava olarak niteleyenler ile dava olarak nitelendirmeyenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu görüşleri dava olarak niteleyen yazarlardan başlayarak ifade etmekte fayda vardır.

Önen, itirazın kaldırılmasını usulî inşâî bir dava olarak nitelendirmektedir. Yazara göre alacaklının ilâmsız icra takibi başlatması ve icra dairesinin borçluya ödeme emri göndermesiyle birlikte alacaklı ile borçlu arasında usulî bir ilişki kurulmaktadır. Süresi içerisinde yapılan ödeme emrine itiraz ile birlikte borçlu, bu usulî ilişkiyi reddetmektedir. İtiraz üzerine duran icra takibinin devamını sağlayabilmek için alacaklının itirazın kaldırılması isteminde bulunması ve alacaklının icra mahkemesinde haklı görülmesi hâlinde verilen itirazın kaldırılması kararı, sonuçlarını cebri icra hukuku üzerinde doğurmaktadır. İtirazın kaldırılması isteminde bulunan alacaklının istemi kabul edilip itirazın kaldırılmasına ve icra takibinin devamına karar verildiğinde; itirazın kalkmasına ve durmakta olan icra takibinin yeniden devam etmeye başlamasına yol açacak; böylelikle taraflar arasındaki hukukî ilişki değişecektir²⁹⁹.

Umar, itirazın kaldırılmasını; alacaklının elinde itiraza rağmen ilâmsız takibi devam ettirebilecek nitelikte belgelerden olup olmadığını ya da borçlunun elinde takibi engelleyebilecek nitelikte belgelerden olup olmadığını icra mahkemesi hükmüyle belirlemeye yönelik bir tespit davası olarak nitelendirmektedir³⁰⁰.

Karslı, itirazın kaldırılmasını icra mahkemesinin özel bir mahkeme statüsünde olması sebebiyle dava olarak nitelendirmektedir. Yazar, icra mahkemesinde itirazın kaldırılması davası ile basit yargılama usulü çerçevesinde alacaklının istemiyle mahkemenin önüne gelen iki taraf arasındaki bir uyuşmazlığın sıkı şekil şartlarına tâbi bir inceleme ile çözüldüğünü diğer bir ifadeyle yargılamanın tüm unsurlarının

Yarg. HGK, T. 19.06.1991, E. 1991/12-314, K. 1991/385, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020.

²⁹⁹ Önen, s. 135-137; İsviçre doktrininde usulî inşâî dava görüşünü ileri süren yazarlar için bkz. Kiraz, s. 39.

³⁰⁰ Bilge Umar, “Kuru/Arslan/Yılmaz’ın İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı Üzerine Gözlemler (15. Basım)”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Yayına Hazırlayan Hakan Pekcanitez, Ankara: TBB Yayını, 2004, s. 703.

bulunduğunu ifade etmiştir. İcra mahkemesinde verilen kararın kesin hüküm oluşturmamasının, itirazın kaldırılması isteminin dava niteliğinde olmadığına dayanak bir sebep olamayacağını belirtmiştir³⁰¹.

Kiraz, itirazın kaldırılmasını ilâmsız icra takibinin devamını amaçlayan ve alacağın varlığının takip hukukunda tespitine yarayan bir takip hukuku davası olarak nitelendirmektedir. Buna gerekçe olarak da borçlunun itirazıyla birlikte alacağın çekişmeli hâle geldiği, icra mahkemesinin re'sen bu itirazı inceleme konusu yapamayacağı ancak alacaklının istemi üzerine inceleyebileceği, alacaklının itirazın kaldırılması isteminde bulunurken tıpkı genel mahkemelerde olduğu gibi başvurma harcı yatırdığını, itirazın kaldırılmasının iki taraf sistemine dayalı olduğu, bazı davalardaki gibi basit yargılama usulünün uygulandığı, yargılamanın alacaklının iddia ettiği alacağın olup olmadığının tespitine ilişkin olduğu, icra mahkemesi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesinden bahisle dava olarak kabul etmemenin uygun olmadığını çünkü bu iki meselenin birbiriyle bağlantılı olmadığını ileri sürmüştür³⁰².

Özcengiz, itirazın kaldırılmasını bir dava olarak; icra mahkemesini de asliye hukuk mahkemesi olarak nitelendirmektedir. İtirazın kaldırılması isteminin duruşmalı olarak incelenmesi yazarın itirazın kaldırılmasını dava olarak nitelendirilmesine sebep olmuştur. Yazar, Harçlar Kanunu Genel Tebliği gereği başvurma harcı icra mahkemesinde açılacak davalarda alınsa da itirazın kaldırılmasının duruşmalı olarak incelenen bir dava olması sebebiyle itirazın kaldırılmasında da başvurma harcının alınması gerektiği kanaatindedir³⁰³.

Yıldırım/Deren-Yıldırım, itirazın kaldırılmasının dava olarak nitelendirilmesinin de mümkün olduğunu ifade etmiştir. Fakat bu davanın maddi hukuka yönelik etkisinin olmadığını; nitekim itirazın kaldırılması istemi reddedilen alacaklının itirazın iptali davası açabileceğini, itirazı kaldırılan borçlunun da menfi tespit veya istirdat davası açabileceğini belirtmiştir³⁰⁴.

Üstündağ, itirazın kaldırılması için dava terimini kullanmaktan açıkça kaçınmak³⁰⁵ suretiyle; itirazın kaldırılmasında alacağın maddi hukuk bakımından mevcut olup

³⁰¹ Karşlı, s. 158, 159.

³⁰² Kiraz, s. 40-43.

³⁰³ M. Nezir Özcengiz, *Tetkik Mercii*, Ankara: Fon Matbaası, 1975, s. 9, 73.

³⁰⁴ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 82.

³⁰⁵ Kiraz, s. 37.

olmadığına ilişkin bir tespit yapılmadığını, yalnızca senedin icra kabiliyetine dair karar verildiğini, bu nedenle de itirazın kaldırılması kararının mahkeme hükmü karakterinde olmadığını ve maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil etmediğini savunmuştur³⁰⁶. Benzer şekilde Postacıoğlu da itirazın kaldırılması için dava terimini kullanmamış; itirazın kaldırılması prosedürü kavramını kullanmıştır³⁰⁷.

Berkin, itirazın kaldırılmasını ödeme emrine itirazın hükümden düşürülüp icra takibine devam edilmesini sağlayan bir yol olarak nitelendirmiştir³⁰⁸. Seviğ, itirazın kaldırılması isteminin esasa ait bir dava olmadığını, sadece takipte bir hadise olduğunu ifade etmiştir³⁰⁹.

Atalı/Ermenek, itirazın kaldırılması isteminin icra mahkemesi tarafından incelenmesinin bir yargılama faaliyeti olduğunu fakat dava olmadığını ifade etmiştir³¹⁰. Atalı/Ermenek/Erdoğan da itirazın kaldırılmasının bir dava niteliğinde olmadığını bununla birlikte çekişmesiz yargı işi niteliğinde de olmadığını ifade etmiştir³¹¹.

Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, itirazın kaldırılmasının dava niteliğinde olmadığını; takip hukukuna özgü bir yol olduğunu ifade etmiştir. Buna gerekçe olarak da itirazın kaldırılmasında genel hükümlere göre yapılan bir yargılama olmadığını ve bu nedenle icra mahkemesi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğini ileri sürmüşlerdir. İtirazın kaldırılması ile alacaklının alacağı takip hukuku içerisinde tespit edilmekte, bu bağlamda tespit davasını andırsa da sonuçlarını sadece takip hukuku üzerinde doğurduğundan takip hukukuna özgü bir yol olarak nitelendirilmektedir³¹².

³⁰⁶ Üstündağ, İcra, s. 111, dn. 327; Aynı yönde bkz. Uyar, Takip Hukuku, s. 138.

³⁰⁷ Postacıoğlu, İcra, s. 190; Postacıoğlu/Altay, s. 240.

³⁰⁸ Berkin, Rehber, s. 426.

³⁰⁹ Seviğ, s. 224.

³¹⁰ Atalı/Ermenek, s. 90. Ayıca doktrinde bazı yazarlar, itirazın kaldırılmasıyla ilgili ele aldıkları makalelerinde itirazın kaldırılmasını, itirazın kaldırılması yargılaması olarak ifade etmişlerdir (Yıldırım/Tok, s. 241 vd.; Nilüfer Boran-Güneysu, “İtirazın Kaldırılmasında İtiraz Sebepleriyle Bağlılık ve Teksif İlkesi”, *İstanbul, MİHDER*, C. 10, S. 28, 2014/2, s. 42 vd.).

³¹¹ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 164.

³¹² Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 117; Aynı görüşte olan yazarlar için bkz. Tercan, s. 58; Ali Yeşilirmak, “Geçerli Bir Tahkim Anlaşmasının Varlığına Rağmen Genel Haciz Yoluyla Takip Yapılabilir Mi?”, *Ankara, TBBD*, S. 96, Y. 24, Eylül-Ekim 2011, s. 222, 223; Türk, Kitap, s. 50; Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 42; Kudret Aslan, *Medenî Usul Hukukunda Davanın Geri Alınması*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016, s. 534; Koçyiğit/Bulur, s. 67; Bingöl, s. 327. İtirazın kaldırılmasının takip hukukuna özgü bir yol olduğundan bahisle itirazın kaldırılması yolunda icra mahkemesinin düzenlediği tutanakların İİK m. 8 çerçevesinde olmadığı yönünde bkz. Vildan Peksöz, “İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, *İstanbul, MÜHF-HAD*, Cevdet YAVUZ’a Armağan, C. 22, S. 3, 2016, s. 2379.

Kuru ve doktrindeki çoğunluk görüş itirazın kaldırılmasının bir dava niteliğinde olmadığını; ilâmsız icra prosedüründe borçlunun borçlu olup olmadığının tespitini sağlayan bir yol olduğunu ileri sürmüştür³¹³. Bu bağlamda Kuru, HMK’da davalara özgü düzenlenen gider avansı hükümlerinin, dava niteliğinde olmayan itirazın kaldırılması için uygulanamayacağını ifade etmiştir. Fakat uygulamada icra hâkiminin gider avansı yatırması için alacaklıya kesin süre vermesi hâlinde olası mağduriyetlerin önüne geçmek amacıyla alacaklılara gider avansı yatırımlarını ve bu hususu daha sonra kanun yolunda ileri sürmelerini tavsiye etmiştir³¹⁴.

Yıldırım/Tok, itirazın kaldırılmasının dava niteliğinde olmadığını, bir hukukî çare olarak kabul edildiğini ileri sürmektedir³¹⁵.

Yargıtay ise itirazın kaldırılmasının dava niteliğinde olmadığını şu cümlelerle ifade etmiştir: *“İtirazın kaldırılması teknik anlamda bir dava olmayıp, borçlunun itirazı ile duran ilamsız icra takibine yine ilamsız icra prosedürü içinde devam edilmesini sağlayan bir yoldur. Alacaklıya borçlunun itirazını icra mahkemesinde çabuk ve basit şekilde kaldırma olanağı tanınmak üzere düzenlenmiştir.”*³¹⁶ Hâl böyle olmakla birlikte Yargıtay, bazı kararlarında itirazın kaldırılması için dava terimini kullanmıştır³¹⁷. Kanaatimizce Yargıtay’ın bazı kararlarında itirazın kaldırılması davası terimini kullanmış olması, itirazın kaldırılmasını bir dava olarak nitelendirdiği anlamına gelmemelidir. Dava teriminin kullanılmasının hukukî nitelendirmeden ziyade alışkanlık

³¹³ Kuru, İcra, s. 321; Kuru, El Kitabı, s. 276; Kuru/Aydın, s. 118; Uyar, İtiraz, s. 524; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 174; Tercan, s. 58; Ulukapı, İcra, s. 116; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Bilsel, s. 222. İtirazın kaldırılmasının bir dava olmadığı, borçlunun borca itiraz etmesi hâlinde alacaklının başvurabileceği bir yol olduğu yönünde bkz. Çiçek, Adres, s. 3160; Çiçek, İcra, s. 92; Kökbudak, s. 120.

³¹⁴ Kuru, El Kitabı, s. 276.

³¹⁵ Yıldırım/Tok, s. 245; Aynı yönde bkz. “...Özellikle belirtilmelidir ki, icra mahkemesinin görev alanına giren itirazın kaldırılması (m. 68 ve 68A) ve şikâyet (m.16) başvuruları usul hukuku anlamında “dava” niteliği taşımamaktadır...” Yarg. HGK, T. 27.03.2015, E. 2013/6-1654, K. 2015/1106, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T., 02.05.2020.

³¹⁶ Yarg. HGK, T. 14.01.2014, E. 2014/6-1237, K. 2015/32, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T., 02.05.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. HGK, T. 27.03.2015, E. 2013/6-1654, K. 2015/1106, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T., 02.05.2020; Yarg. HGK, T. 12.03.2008, E. 2008/12-256, K. 2008/237, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.05.2020; Yarg. HGK, T. 27.04.2011, E. 2010/12-641, K. 2011/218, Yargıtay Karar Arama, E. T. 31.05.2020; Yarg. 12. HD, T. 27.02.1990, E. 1989/8745, K. 1990/1848 (Uyar, İtiraz, s. 548); Yarg. 12. HD, T. 30.01.1986, E. 1985/7618, K. 1986/981, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 13.08.2020.

³¹⁷ “Taraflar arasındaki icra takibine itirazın kaldırılması davasının yapılan yargılaması...” Yarg. 13. HD, T. 10.04.2019, E. 2016/7136, K. 2019/4773, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.05.2020; Yarg. 23. HD, T. 20.03.2018, E. 2016/1482, K. 2018/2275, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.05.2020; Yarg. HGK, T. 17.06.2015, E. 2014/6-264, K. 2015/1671, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.05.2020.

sonucu bir kullanım olduğu kanaatindeyiz. Zira Yargıtay'ın aynı karar içerisinde itirazın kaldırılması için hem dava terimini kullanması hem de itirazın kaldırılmasının bir dava olmadığını ifade etmesi³¹⁸ kanaatimizce alışkanlık sonucu bir kullanım olduğunun göstergesidir. Benzer şekilde Yargıtay, dava niteliğinde olmayan ihalenin feshi için de ihalenin feshi davası terimini kullanmaktadır³¹⁹.

İtirazın kaldırılmasını dava olarak niteleyen yazarların görüşlerinin dayanaklarından biri olan itirazın kaldırılmasının basit yargılama usulüne tâbi olması sebebi isabetli değildir. Nasıl ki HMK m. 385/1 gereği çekişmesiz yargı işlerinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulü uygulanması onu bir dava³²⁰ hâline getirmiyorsa aynı durum, itirazın kaldırılması için de geçerli olmalıdır. Yine itirazın kaldırılmasını dava niteliğinde kabul eden bir yazarın görüşüne gerekçe olarak ileri sürdüğü itirazın kaldırılması isteminin duruşmalı olarak incelenmesi sebebi isabetli değildir. Zira bazı çekişmesiz yargı işlerinde de ilgililer duruşmaya çağrılıp dinlenebilmekte³²¹; ancak bu husus çekişmesiz yargı işini bir dava hâline getirmemektedir. Öte yandan icra mahkemesini asliye hukuk mahkemesi niteliğinde kabul etmek de mümkün değildir. Zira icra mahkemesinin, asliye hukuk mahkemesi niteliğinde kabul edilmesi hâlinde itirazın kaldırılması kurumunun bir anlamı kalmayacaktır. Bunun dışında itirazın kaldırılması kararıyla birlikte alacaklının alacaklı olduğunun cebrî icra hukuku bakımından tespiti sebebiyle itirazın kaldırılması, tespit davasına benzese dâhi bu karar sonuçlarını yalnızca cebrî icra hukuku üzerinde doğurduğu için itirazın kaldırılmasını tespit davası olarak kabul etmek de mümkün değildir³²². Yine itirazın kaldırılmasını usulî inşâî dava olarak kabul etmek de mümkün değildir. Zira inşâî etkiye öncelikli olarak inşâî dava neticesinde verilen inşâî hükümler hâiz olsa da inşâî etki, inşâî dava neticesinde verilen inşâî hükümler dışında da oluşabilir. Bu bağlamda itirazın

³¹⁸ “Taraflar arasındaki "itirazın kaldırılması" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; ... İtirazın kaldırılması teknik anlamda bir dava olmayıp, ...” Yarg. HGK, T. 12.03.2008, E. 2008/12-256, K. 2008/237, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 16.05.2020.

³¹⁹ Yarg. 1. HD, T. 22.12.2020, E. 2018/4875, K. 2020/6882, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.03.2021; Yarg. 1. HD, T. 14.12.2020, E. 2020/3182, K. 2020/6712, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 08.12.2020, E. 2020/3260, K. 2020/10290, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 18.04.2019, E. 2019/5223, K. 2019/6845, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.03.2021.

³²⁰ Baki Kuru/Alî Cem Budak, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Başlıca Getirdiği Yenilikler”, *İstanbul, İBD*, C. 85, S. 5, Eylül-Ekim 2011, s. 33; “Oysa çekişmesiz yargı bir dava değildir ve davaya ilişkin kavramlar da burada tam bir anlam taşımaz.” (Hakan Pekcanıtez/Oğuz Atalay/Muhammet Özkes, *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 8. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 34).

³²¹ Kuru/Budak, s. 40.

³²² Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 117; Aslan, s. 534.

kaldırılması kararı, duran icra takibinin devamını sağlaması sebebiyle taraflar arasındaki hukuki ilişkide değişiklik meydana getirdiğinden inşai etkiyi haiz olsa da maddi hukuk bakımından varlığı tespit edilen inşai hak bulunmadığı için inşai hüküm teşkil etmez³²³. Kanaatimizce itirazın kaldırılması; dava olmayıp, takip hukukuna özgü bir yoldur. Zira itirazın kaldırılması istemi, genel hükümlere göre incelenmemekte ve böylelikle verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir. İtirazın kaldırılması istemi üzerine verilen karar, sonuçlarını yalnızca takip hukuku üzerinde doğurmaktadır. Öte yandan itirazın kaldırılmasının bu niteliği, icra mahkemesince yapılan incelemenin bir yargılama faaliyeti olduğu gerçeğini de değiştirmemektedir.

İtirazın kaldırılması bir dava olmadığından HMK m. 119'da dava dilekçesinde bulunması gereken tüm kayıtlar, itirazın kaldırılması isteminde bulunan alacaklının dilekçesinde veya başvuru tutanağında bulunmak zorunda değildir³²⁴.

İtirazın kaldırılması dava olmayıp, takip hukuku bakımından alacaklıya bahsedilen hukuki bir yoldur. TTK m. 5/A ticari davaların dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğunu düzenlemiştir. Bu nedenle de itirazın kaldırılması dava şartı arabuluculuk kapsamında sayılmayacaktır³²⁵. Yine benzer şekilde itirazın kaldırılmasının bir dava olmaması sebebiyle itirazın kaldırılması sırasında tahkim iddiası ileri sürülemeyecektir³²⁶. Yeri gelmişken ifade etmek gerekir ki bizim de katıldığımız görüşe göre taraflar arasında geçerli bir tahkim anlaşmasının mevcudiyetine rağmen tahkim anlaşmasının alacaklı tarafı, borçlu tarafına karşı ilâmsız icra takibi başlatabilmektedir. Borçlunun itiraz etmesi hâlinde ise alacaklı icra mahkemesinden itirazın kaldırılması

³²³ Hakan Hasırcı, *İflâsın Takiplere Etkisi*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 271-273.

³²⁴ Kuru, *İcra*, s. 374; Kuru, *El Kitabı*, s. 303; Kuru/Arsalan/Yılmaz, s. 191; Kuru/Aydın, s. 124; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 209; "... İtirazın kaldırılması usulüne gelince; alacaklı itirazın kaldırılması için yetkili İcra Mahkemesi'ne başvurur ve bu başvuruyu dilekçe ile veya sözlü olarak yapabilir. İtirazın kaldırılması bir dava olmadığı için, alacaklının dilekçesinde (veya başvuru tutanağında), dava dilekçesinde yer alması gereken unsurların bulunması gerekmemektedir. Ancak, alacaklı ve borçlunun isim ve adresleri ile borçluya karşı bir icra takibi yapıldığı, borçlunun ödeme emrine itiraz ettiği, bu itirazın haksız olduğu belirtilmeli ve borçlunun itirazının kaldırılması ile yüzde kırktan aşağı olmamak üzere tazminata mahkum edilmesi istenmelidir..." Yarg. HGK, T. 12.03.2008, E. 2008/12-256, K. 2008/237, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 16.05.2020. Aksi yönde bkz. Karşlı, s. 160; Kiraz, s. 250, 251.

³²⁵ Tanrıver, *Arabuluculuk*, s. 123; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 117; Koçyiğit/Bulur, s. 67; Kökbudak, s. 120; Gökçe Varol, "İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü", *Ankara, AndHD*, C. 6, S. 2, Temmuz 2020, s. 443, 444.

³²⁶ Kuru, *El Kitabı*, s. 193, 276; Uyar, *İtiraz*, s. 531; Uyar, *Kesin Kaldırma II*, s. 590; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1159; "Alacaklı ile borçlu arasında bir tahkim sözleşmesi bulunsada dahi, alacaklı hakemde dava açmadan icra takibinde bulunabilir. Borçlu, <<alacaklının hakemde dava açması gerektiğinden>> bahisle itiraz edemez. İtirazın kaldırılması sırasında dahi tahkim iddiası ileri sürülemez. Çünkü itirazın kaldırılması talebi bir dava değildir..." Yarg. 12. HD, T. 27.02.1990, E. 1989/8745, K. 1990/1848 (Uyar, *İtiraz*, s. 548).

isteminde bulunabilmekte ancak genel mahkemede itirazın iptali davası açamamaktadır³²⁷. Nitekim anılan bu fark da itirazın kaldırılmasının dava niteliğinde olmamasından kaynaklanmaktadır. Yine dava niteliğinde olmaması ve uyuşmazlığı nihai olarak çözmemesi sebebiyle itirazın kaldırılması, hakemde görülemez³²⁸. Fakat alacaklı, itirazın iptali davasını hakem veya hakem heyetinde açabilir. Öte yandan İİK m. 67’de düzenlenen tazminatın cebri icra hukukuna ilişkin bir yaptırım olup mahkeme tarafından karar verilmesi gerektiği için hakemde görülen itirazın iptali davasında tazminata karar verilemez³²⁹.

³²⁷ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 606. Yeşilirmak’a göre geçerli bir tahkim anlaşmasının mevcudiyetine rağmen genel haciz yoluyla takip yapılabilmesinin yanı sıra sözleşme özgürlüğü ilkesi gereği icra hukukunda da tahkim anlaşmasına bir değer vermek gerekmektedir. Tahkim anlaşması ile tarafların itirazın kaldırılması imkânından da feragat ettiklerini kabul etmek gereklidir. Kaldı ki itirazın kaldırılması uyuşmazlığı nihai olarak çözmemektedir. Taraflar tahkim anlaşmasıyla uyuşmazlığı nihai olarak tahkimde çözmek istediği için uyuşmazlığı geçici olarak çözüme kavuşturan itirazın kaldırılması yoluna cevaz vermemek gerekmektedir (Yeşilirmak, s. 224). Kiraz’a göre tahkim anlaşmasının mevcudiyetine rağmen genel haciz yoluyla takip yapmak sözleşme özgürlüğü, dürüstlük kuralı ve hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz. Alacaklının genel haciz yoluyla takipte bulunması ve borçlunun ödeme emrine tahkim itirazında bulunması üzerine itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması tahkim anlaşmasının ihlâli anlamına gelir. Bu hâlde icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar vermelidir (Kiraz, s. 305-308). Karşı ise bu hâlde icra mahkemesinin görevsizlik kararı vermesi gerektiği kanaatindedir (Karşı, s. 190).

³²⁸ Yeşilirmak, s. 223.

³²⁹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 113; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 151.

İKİNCİ BÖLÜM

İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI YOLUNA BAŞVURU KOŞULLARI

I. GEÇERLİ BİR İLÂMSIZ İCRA TAKİBİ BULUNMASI

A. İLÂMSIZ İCRA TAKİBİNİN MEVCUDİYETİ

İtirazın kesin kaldırılması yoluna başvurunun ilk koşulu, geçerli bir ilâmsız icra takibinin mevcudiyetidir. İlâmlı icrada, borçluya ilâmsız icrada olduğu gibi itiraz ederek takibi durdurma imkânı tanınmadığı için itirazı hükümden düşürmek için çeşitli seçeneklere ve böylelikle itirazın kesin kaldırılması yoluna gerek olmayacaktır³³⁰. İlâmsız icra takibi İİK m. 42 gereği para veya teminat alacakları için geçerli olmakla birlikte her türlü teminat alacağı, itirazın kesin kaldırılmasına konu olamamaktadır. Alacaklı, gerekli şartları taşıması şartıyla konusu para olan teminat alacakları için itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilirken; konusu paradan başka bir şey olan teminat alacakları için itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuramamaktadır³³¹. Öte yandan para alacağına dayalı icra takiplerinin uygulamada daha fazla yer alması nedeniyle çalışmamız da genel olarak para alacağı üzerinden ele alınmıştır.

İlâmsız icra takibi kavramından ilâmsız icra takibinin tüm türleri anlaşılmamalıdır. İlâmsız icra türleri; genel haciz yoluyla takip (İİK m. 46-144/a), kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip (İİK m. 167-170/b), kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takip (İİK m. 269-276) ve abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları hakkında takip olmak üzere dörde ayrılır. ASKATK ile birlikte abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları için ayrı ve özel bir ilâmsız icra türü de 01.06.2019 tarihinde hukukumuzda yürürlüğe girmiştir³³². Bunlar haricinde bir de rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takibin kendi içerisinde ayrıldığı ilâmlı ve ilâmsız türleri vardır. Çalışmamızın konusunu oluşturan itirazın kesin kaldırılmasının, İİK'nın sistematigi de dikkate alındığında ilâmsız icra türleri içerisinde esas itibariyle genel haciz yoluyla takip için düzenlendiği anlaşılmaktadır.

³³⁰ Kiraz, s. 45; Bilsel, s. 224.

³³¹ Berkin, Rehber, s. 179, 419; Seviğ, s. 141; Kuru, Teminat, s. 36, 37; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 128; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 142; Deynekli/Kısa, s. 4; Ulukapı, İcra, s. 96; Atalı/Ermenek, s. 69; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 62; Kiraz, s. 48; Bilsel, s. 224. Eriş, ilâmsız icranın para borçlarına münhasır olduğunu ve alacaklının teminat alacakları için –ayrım yapmaksızın- yalnızca itirazın iptali davası açabileceğini ifade etmiştir (Eriş, s. 823).

³³² Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 8, 247; Özekes, Abonelik, s. 227; Özçelik, s. 376; Aynı yönde bkz. Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 130.

Bir ilâmsız icra türü olan kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte, bu takibe ilişkin maddelerden biri olan İİK m. 170/b'de; İİK m. 62 ilâ 72. maddelerin kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibin niteliğine aykırı düşmediği müddetçe uygulanacağı hükme bağlanmıştır. İtirazın kesin kaldırılmasının düzenlendiği İİK m. 68 ve m. 68/b hükümleri de kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibin niteliğine uygun olmadığından itirazın kesin kaldırılması hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Ancak İİK m. 68'in 4. fıkrası kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip için de uygulanabilir niteliktedir³³³. İtirazın kesin kaldırılmasının kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe neden uygun olmadığı hususuna gelince; borçlu borca itirazını doğrudan icra mahkemesine yaptığı ve bu itiraz satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmadığı (İİK m. 169/c. 2) için itirazın kesin kaldırılması yolu mümkün olmamaktadır. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte itiraz, borçlu aracılığıyla icra mahkemesinin önüne gelmekte diğer bir ifadeyle alacaklının bu itirazı hükümden düşürmek için icra mahkemesine yeni bir müracaatta bulunmasına gerek kalmamaktadır³³⁴. Alacaklı, borçlunun itirazı üzerine başlayan yargılama kapsamında iddialarını ileri sürebilmektedir. Bu bağlamda bu takip türünde alacaklının itirazın iptali davası açması da mümkün değildir³³⁶. Hâl böyle olmakla birlikte Muşul, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte de itirazın iptali davasının uygulama alanı bulunduğunu ifade etmiştir³³⁷. Ayrıca çalışmamızın ilerleyen kısımlarında detaylı olarak izah edecek olmakla birlikte bu noktada Yargıtay İBHGKK gereği bononun zamanaşımına uğraması ve bu nedenle kambiyo senedi vasfını yitirmesi hâlinde delil

³³³ Kuru, El Kitabı, s. 808.

³³⁴ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 365, dn. 25; Fak, s. 115, 118. Ayrıca bkz. "Bonoya dayanılarak yapılan takipte tetkik merci yerine icra dairesine itiraz yapılmışsa, takip kesinleşir. İcra dairesinden takibin devamını istemek yerine, merciiden itirazın kaldırılması istenemez." Yarg. 12. HD, T. 18.03.1991, E. 1990/10471, K. 1991/3374, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 16.05.2020. Genel haciz yoluyla takipteki itirazın kaldırılması yargılaması ile kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipteki itiraz yargılamasının giriş safhalarında rollerin yer değiştirdiğine dair bkz. Kaynak, s. 173, 174.

³³⁵ Doktrinde Kiraz, itirazın kaldırılması kurumunun ilâmsız icra yollarından birine gidilmesi hâlinde uygulama alanı bulunduğunu ifade ettikten sonra dipnot olarak şu cümleye yer vermiştir: "Yani genel haciz yolu (md.67), rehinin paraya çevrilmesi yolu ile ilâmsız takip (md. 147 ve 150 a) ve kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip (md. 170/II) yollarından birine." (Kiraz, s. 48, dn. 15). Kanaatimizce Kiraz'ın kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip için itirazın kaldırılmasının uygulama alanı bulunduğu ifadesine katılmak çalışmamız içerisinde açıkladığımız nedenlerle mümkün değildir.

³³⁶ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 363, dn. 16; Fak, s. 118; Aynı yönde bkz. Deynekli, s. 763.

³³⁷ Muşul, s. 390.

başlangıcına dönüşeceğini³³⁸; bononun bu hâliyle genel haciz yoluyla takip edilmesine rağmen itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmadığını ifade etmekte fayda vardır³³⁹.

ASKATK m. 7/3'te itiraz üzerine takibin duracağı ve duran takip hakkında İİK'nın ilgili hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. İİK'nın ilgili hükümleri İİK m. 67-69 hükümlerini kapsamaktadır³⁴⁰. İtirazın kesin kaldırılmasının düzenlendiği İİK m. 68 hükmünün de ilgili hükümler kapsamında yer aldığı açıktır. Doktrinde Çelikoğlu, ASKATK'ya tâbi bir takipte itiraz üzerine kural olarak itirazın kaldırılması ve itirazın iptali seçeneklerine başvurma'nın mümkün olduğunu fakat itirazın kaldırılması yolunda itirazın geçici kaldırılmasına başvurma'nın mümkün olup olmadığını belirli olmadığını ifade etmiştir. Yazar, borçlunun itirazında takibin dayanağı olan abonelik sözleşmesini reddetmesi hâlinde alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayıp itirazın iptali davası açabileceğini; fakat borçlunun itirazında borç ilişkisini kabul edip ifa ve diğer itfa hâlleri sebebini bildirmesi hâlinde alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabileceğini ifade etmiştir³⁴¹. Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında alacaklının elindeki belgenin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmasa bile borçlunun borç ilişkisini kabul edip ödeme olgusunu ileri sürmesi hâlinde icra mahkemesinin alacaklının elindeki belgenin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olup olmadığını incelemeksizin borçlunun ödeme olgusunu inceleyeceğini ifade edeceğiz³⁴². Bu bağlamda her ne kadar ASKATK m. 7/3'te itiraz üzerine duran takip hakkında İİK'nın ilgili hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş ve bu hükümler arasında itirazın kesin kaldırılması yer alıyor olsa da kanaatimizce abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları hakkında takipte kural olarak itirazın kesin kaldırılmasının mümkün olmadığını fakat borçlunun borç ilişkisini kabul edip ödeme olgusunu ileri sürmesi hâlinde itirazın kesin kaldırılmasının mümkün olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Zira bu takip türünde takip dayanağı belge/belgeler, İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden değildir. Nitekim Yargıtay da daha önce fatura ve su abonelik sözleşmesine dayalı olarak yapılan bir genel haciz yoluyla takipte bu belgelerin İİK m.

³³⁸ Yarg. İBHGGK, T. 25.12.2019, E. 2019/1, K. 2019/8, RG T. 14.07.2020 – S. 31185. Bu kararda zamanaşımına uğrayan ve bu sebeple kambyo senedi vasfını yitirerek delil başlangıcına dönüşen bonodaki vade tarihinin, temel ilişkiye dayanılarak yapılan icra takibi veya davada temerrüde esas alınamayacağına hükmedilmiştir.

³³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. İKİNCİ BÖLÜM-III-B-3.

³⁴⁰ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 257; Özekes, Abonelik, s. 254.

³⁴¹ Cengiz Topel Çelikoğlu, "7155 Sayılı ASKATK ile Oluşturulan Merkezi Takip Sistemi ve İşlemleri", *Ankara, TNBHD*, Y. 7, S. 2, 2020, s. 122, 123.

³⁴² Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-III-A.

68/I anlamında belge olmadığını ve alacağın varlığının yargılama gerektirdiğine hükmetmiştir³⁴³. Ayrıca bu takip türü bakımından itirazın geçici kaldırılmasının da mümkün olmadığını ifade etmek gerekir³⁴⁴. Zira ASKATK'da imza itirazı düzenlenmediği³⁴⁵ gibi ASKATK m. 9'da hüküm bulunmayan hâllerde İİK hükümlerinin uygulanacağı hükmünün kapsamına imza itirazının alınması da uygun düşmez³⁴⁶. Doktrinde mezkur takipte imza itirazının mümkün olmaması sebebiyle takibin abonelik sözleşmesine dayanması hâlinde sözleşmedeki imzaya itiraz etmek isteyen borçlunun bu itirazını borç ilişkisi bulunmadığı ve böylece borcun doğmadığından hareketle borca itiraz olarak ileri sürebileceği ifade edildiği³⁴⁷ gibi alacaklının takibat icrası hakkına dair itiraz olarak ileri sürülebileceği fakat bunun imzaya itirazla ilgili olmayıp sıfat ile ilgili olduğu ve bunun da aslında bir borca itiraz sebebi olduğu da ifade edilmiştir³⁴⁸. Bu konuda hangi görüş benimsenirse benimsensin abonelik sözleşmesindeki imzasını inkâr etmek isteyen borçlunun bunu her hâlde borca itiraz sebebi olarak ileri sürebileceği, imzaya itiraz olarak ileri süremeyeceği açıktır.

Diğer bir ilâmsız icra türü olan kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takibin de çeşitli hükümlerinde itirazın kaldırılması yolunun uygulanacağı düzenlenmiştir. Kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle ilâmsız tahliyede İİK m. 269/d atfıyla İİK m. 68 yani genel haciz yoluyla takipte düzenlenen itirazın kesin kaldırılması kıyas yoluyla uygulanmaktadır³⁴⁹. Kira süresinin sona ermesi sebebiyle ilâmsız tahliyede de İİK m. 275 hükmü sebebiyle itirazın kaldırılması yolu uygulanmaktadır³⁵⁰.

Cebrî icranın bir türü olan rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip bakımından da çeşitli hâllerde itirazın kaldırılması uygulanabilmektedir. Taşınır rehninin paraya

³⁴³ Yarg. 12. HD, T. 25.10.2010, E. 2010/10959, K. 2010/24503, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020.

³⁴⁴ Çelikoğlu, Merkezi Takip Sistemi, s. 122, 123.

³⁴⁵ ASKATK m. 5/1'de ödeme emrinin içeriği düzenlenmiştir. Bu fıkranın b bendi “Yetkiye, borcun tamamına veya bir kısmına ya da alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazı varsa bunun da aynı süre içinde beyan edilmesi gerektiği” şeklinde hükme bağlanmıştır.

³⁴⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özekes, Abonelik, s. 244; Çelikoğlu, Merkezi Takip Sistemi, s. 122.

³⁴⁷ Çelikoğlu, Merkezi Takip Sistemi, s. 122. Yazarın, borçlunun itirazında abonelik sözleşmesini ret hâlinde itirazın kesin kaldırılmasının mümkün olmadığı görüşünün temelinde de esasında bu husus vardır. Diğer bir ifadeyle yazar, borçlunun imzaya itiraz edemeyeceğinden hareketle borca itiraz olarak sözleşmeyi reddedeceği ve itirazın kesin kaldırılmasında da imza incelemesinin İİK m. 68/V hükmü dışında yapılamayacağı için bu hâlde yalnızca itirazın iptali davasının mümkün olduğunu ifade etmiştir (Çelikoğlu, Merkezi Takip Sistemi, s. 122, 123).

³⁴⁸ Özekes, Abonelik, s. 244.

³⁴⁹ Yarg. 6. HD, T. 18.02.2010, E. 2009/12408, K. 2010/1669, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.05.2020.

³⁵⁰ Yarg. 6. HD, T. 11.04.2012, E. 2012/2736, K. 2012/5752, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.06.2020.

çevrilmesi yoluyla ilâmsız takipte İİK m. 147/I, c. 1³⁵¹; taşınmaz rehninin (ipoteğin) paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takipte de İİK m. 150/a/I, c. 1³⁵² gereği genel haciz yoluyla takipte düzenlenen itirazın kaldırılması hükümleri uygulanmaktadır.

694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname m. 8 ile getirilen ve daha sonra 7078 sayılı Kanun m. 8 ile aynen kabul edilen İİK m. 42/III'e göre idarî yargının görev alanına giren konularda ilâmsız takip yapılamayacaktır. İdarî yargının görev alanına giren konularda ilâmsız icra takibi yapılamayacağı için itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmak da mümkün olmayacaktır. Bu tür bir konuda alacaklının ilâmsız takip yapması hâlinde idare, ödeme emrine itiraz etse dâhi alacaklı tarafından itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunulamayacaktır³⁵³.

B. İLÂMSIZ İCRA TAKİBİNİN GEÇERLİ OLMASI

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilmesi için ilâmsız icra takibinin geçerli olması gerekmektedir. Ayrıca ifade etmek gerekir ki uyuşmazlık konusu alacak, dava şartı olarak arabuluculuğa tâbi olsa dâhi doğrudan ilâmsız icra takibi yapılmasına bir engel bulunmamaktadır³⁵⁴. Öte yandan ilâmsız icra takibinin geçerli bir biçimde mevcut oluşu alacaklıya mutlaka itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru ve bu başvurusundan lehine hak çıkarma garantisi vermemektedir. Zira geçerli bir ilâmsız icra takibinin bulunması itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru şartlarından yalnızca bir tanesidir. Diğer gerekli şartlar olmadığı sürece tek başına geçerli bir ilâmsız icra takibinin mevcudiyeti bir anlam ifade etmemektedir.

İlâmsız icra takibinin geçersiz olması hâlinde alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz³⁵⁵. Takibin, borçlu tarafından her aşamada şikâyet yolu ile iptal edilebilir olması hâli buna örnek olarak verilebilir³⁵⁶. Zira şikâyet yoluyla iptal edilen bir takip geçmişe etkili³⁵⁷ olarak iptal edildiği için itirazın kesin kaldırılması aracılığıyla

³⁵¹ Yarg. 12. HD, T. 05.06.2018, E. 2017/2115, K. 2018/5871, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.06.2020.

³⁵² Yarg. 12. HD, T. 07.04.2016, E. 2016/7510, K. 2016/10376, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 21.06.2020.

³⁵³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 89.

³⁵⁴ Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 195; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 89; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 141.

³⁵⁵ Karşı, s. 168; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 63; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1108; Bilsel, s. 223.

³⁵⁶ Kiraz, s. 49; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 63; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1108; Bilsel, s. 224.

³⁵⁷ Kiraz, s. 49, dn. 22; Bilsel, s. 224.

alacaklıya iptal edilen takibe devam etme imkânı tanınmamalıdır³⁵⁸. Bu bağlamda para ve teminat alacağı dışında bir alacak için ilâmsız icra takibi yapılması hâlinde borçlu borca itiraz etmişse dâhi, alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz³⁵⁹.

Doktrinde bazı yazarlarca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre tahsil edilebilecek bir alacak için genel haciz yoluyla takip yapılması üzerine alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacağı çeşitli Yargıtay kararlarıyla³⁶⁰ da örneklendirilerek ifade edilmiştir³⁶¹. Fakat Yargıtay kararlarında 2004-2005 tarihli HGK kararlarına da atıf yapılarak kamu alacakları için genel haciz yoluyla takip yapılamayacağına dair bir hüküm bulunmadığı, alacaklının kamu alacağının tahsili için AATUHK'e göre tahsil veya genel haciz yoluyla tahsil için seçimlik hakka sahip olduğu hususunun uygulamada istikrar kazandığı ifade edilmektedir³⁶². Pek çok kararda

³⁵⁸ Kiraz, s. 49, dn. 25.

³⁵⁹ Kiraz, s. 45; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 63; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1108, 1109; Bilsel, s. 224.

³⁶⁰ Yarg. 12. HD, T. 05.05.2003, E. 2003/6754, K. 2003/9998, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 01.04.2004, E. 2004/3209, K. 2004/7769, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.06.2020.

³⁶¹ Kiraz, s. 45-47; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 63; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1108, 1109.

³⁶² “...Dava konusu uyumsuzluk; davacı ... tarafından, idari para cezasına dayalı olarak yapılan genel haciz yoluyla takibe yönelik itirazın iptali istemine ilişkindir. İdari para cezaları ve benzeri kamu alacaklarının genel haciz yoluyla takip edilemeyeceğine ilişkin yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda alacaklı/davacı seçimlik hakka sahiptir. Alacaklı/davacı, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca tahsil yoluna başvurabileceği gibi, 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümleri uyarınca da takip yoluna başvurabilir. 2004 s. İcra ve İflas Kanunu'nun “Hukuku amme borçları” başlıklı 47. maddesinde, para cezası ile diğer hukuku amme borçlarının takibi hakkındaki kanunlar hükmünün mahfuz olduğu ve 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un 1. maddesinde “Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur” denilse de bu hükümler seçimlik hakkı bulunan davacının genel hükümler uyarınca takip ve dava yoluna başvurmasına engel değildir. Bu nedenle davacının genel hükümler çerçevesinde takip ve dava yoluna başvurmasında hukuki yararı bulunduğunun kabul edilmesi gereklidir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun; 02/06/2004 tarih ve 2004/1-293 esas, 2004/319 karar sayılı ilamı, 06/10/2004 tarih ve 2004/1-433 esas, 2004/483 karar sayılı ilamı, 02/03/2005 tarih ve 2005/1-116 esas, 2005/135 karar sayılı ilamı ve 16/09/2015 tarih ve 2015/4-417 esas, 2015/1755 karar sayılı ilamları bu yönde olup, uygulama kararlılık kazanmıştır. Somut olayda, davacının kamu alacağını genel haciz yoluyla takip edemeyeceğine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmadığından, bu konuda seçimlik hakkı bulunan davacının genel hükümler uyarınca takip ve dava yoluna başvurmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Davacı, alacağının 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Yasa uyarınca tahsili yoluna başvurabileceği gibi genel haciz yoluyla takibi yoluna da başvurabilir. Mahkemece açıklanan yönler gözetilerek, işin esası incelenip oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, takip konusu alacağın idari para cezalarına ilişkin olduğu ve davaya konu alacağın takibinin genel haciz yoluyla yapılmasının mümkün olmadığı şeklinde yerinde olmayan bir gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.” Yarg. 4. HD, T. 17.10.2019, E. 2017/1461, K. 2019/4742, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.06.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 4. HD, T. 05.03.2020, E. 2020/241, K. 2020/1137, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.07.2020; Yarg. 12. HD, T. 23.02.2016, E. 2015/28002, K. 2016/4883, Kazancı

bu hususun uygulamada istikrar kazandığı ifade edilmesine rağmen, Yargıtay'ın (üstelik yakın tarihli) aksi yönde kararı da mevcuttur³⁶³. Kanaatimizce Yargıtay'ın istikrar kazanmış uygulamasında ifade edilen kamu alacakları için genel haciz yoluyla takip yapılamayacağına dair bir düzenleme olmadığı ve bu sebeple alacaklının genel haciz yoluyla takip yoluna da başvurabileceği hususu isabetli değildir. Zira AATUHK, kural olarak temeli kamu hukukuna dayanan alacaklar için geçerli olup; genel haciz yoluyla takip, temeli özel hukuka dayanan alacaklar için geçerlidir³⁶⁴. Yine İİK m. 47 hükmünde kamu alacaklarının takibi hükümlerinin saklı olduğu ancak Devletin sözleşmeden veya haksız fiilden kaynaklanan alacakları hakkında İİK hükümlerinin uygulanacağı yoruma açık olmayacak şekilde düzenlendiği kanaatindeyiz. Benzer şekilde İİK m. 42/III hükmünde de idari yargı yoluna tâbi alacaklar için ilâmsız icra takibi kapatılmış; eş deyişle icra dairelerinin görevi dışında bırakılmıştır. Ayrıca kamu alacaklarının tahsili usûlünün düzenlendiği AATUHK, özel hukuk alacaklarının tahsilinin düzenlendiği İİK'ya göre özel kanun niteliğindedir³⁶⁵. Sonuç olarak kamu alacağının tahsili için alacaklının genel haciz yoluyla takip başlatması ve borçlunun borca itirazı üzerine alacaklı, itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamamalıdır. Zira bu durumda kanaatimizce geçersiz bir takip mevcuttur. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde bu istemi reddedilmelidir. Borçlu da genel haciz yoluyla yapılan bu takibin şikâyet yoluyla iptalini sağlayabilmelidir.

Bunun dışında sözleşmeden ya da haksız fiilden doğan alacaklar gibi bazı para alacaklarının ilâmsız icra takibine uygun olup olmadığına dair doktrinde birtakım tartışmalar yapılmıştır. Fakat bugün için bu tartışmanın bir öneminin kalmadığını

İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.06.2020; Yarg. HGK, T. 16.09.2015, E. 2015/4-417, K. 2015/1755, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.06.2020.

³⁶³ “Alacaklı ... tarafından, 2011, 2012 ve 2013 yıllarına dair bina emlak vergisi alacağına dair genel haciz yoluyla takip başlatıldığı, borçlunun yasal süresi içinde yaptığı itiraz nedeni ile takibin durduğu, alacaklı icra mahkemesine başvurarak itirazın kaldırılmasını talep ettiği, mahkemece itfa hususunda belge bulunmadığından bahisle itirazın kaldırılması isteminin kabulüyle takibin devamına karar verildiği anlaşılmıştır. İİK'nun 47. maddesi hükmüne göre para cezası ve kamu alacaklarının tahsili hakkında İcra ve İflas Kanunu hükümleri uygulanmaz. Bu alacakların takibi 6183 Sayılı Kanun'a göre yapılır. Anılan Kanun'un 1. maddesine göre...Somut olayda 1319 Sayılı Kanun uyarınca tahakkuk etmiş bina emlak vergileri genel haciz yolu ile ilâmsız icra takip konusu yapılmış olup yukarıda açıklanan Kanun hükmü uyarınca vergi alacağının takibi İcra ve İflas Kanunu'na göre değil 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun'a göre yapılacağından mahkemece kamu düzenine dair bu husus kendiliğinden gözönüne alınarak itirazın kaldırılması talebinin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin kabulüyle takibin devamı yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 01.06.2015, E. 2015/5379, K. 2015/14970, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.06.2020.

³⁶⁴ Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 62.

³⁶⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 351.

düşündüğümüz için bu tartışmalara değinmeyeceğiz³⁶⁶. Kanaatimizce de isabetli olarak Yargıtay, eski kararlarının aksine, İİK m. 42 hükmüne göre kaynağı ne olursa olsun bütün para alacakları için ilâmsız icra takibi yapılabileceğini ifade etmektedir³⁶⁷. Fakat bir alacağın ilâmsız icra takibi ile takip edilmesi, itirazın kesin kaldırılması yoluna mutlak anlamda izin vermeyecektir. Örneğin haksız fiilden doğan alacağa istinaden ilâmsız takip yapılması ve itiraz edilmesi hâlinde hem alacaklının elinde İİK m. 68/I belgesi yoktur³⁶⁸ hem de itiraz hâlinde alacağın miktarının belirlenmesi genel mahkemelerde yargılama gerektirmektedir.

II. ALACAĞIN VE MİKTARININ BELİRLENMESİNİN YARGILAMA GEREKTİRMEMESİ

Kural olarak alacak hakkı, alacaklıya borçlunun borçlandığı edimi gerek dava gerekse de cebrî icra yoluyla talep ve takip hakkı vermektedir. Ancak bazı alacaklar bakımından bu kural geçerli değildir. Bu kuralın istisnasını, borçlar hukukunda eksik borç olarak da ifade edilen, alacaklının dava ve cebrî icra yoluyla borçluyu zorlayamadığı fakat isterse borçlunun borcunu ifa etmesinde bir sakınca olmayan borçlar oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle alacaklı, yalnızca borçlu borcunu ifa etmek istediği takdirde alacağına kavuşabilmektedir³⁶⁹. Kumar ve bahisten doğan borçlar (TBK m. 604-606), evlenme simsarlığından doğan ücret borçları (TBK m. 524), ahlâkî ödevlerden doğan borçlar (TBK m. 78), zamanaşımına uğramış borçlar eksik borçlara³⁷⁰ örnek olarak gösterilebilir. Borçlu, bu tür bir borcu isteyerek ifa etmişse de daha sonra ifa ettiği edimin iadesini isteyemez (TBK m. 605/2; m. 78/2).

³⁶⁶ Bu tartışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kiraz, s. 50-56.

³⁶⁷ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 140; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 111; “... İİK.nun 42 maddesi hükmüne göre hiçbir ayırım yapılmadan bütün para alacakları için ilamsız icra takibi yapılması mümkündür. Takibe konu alacak ister haksız fiil ister sebepsiz iktisap sebebiyle doğmuş olsun elinde borç doğuran bir belge olsun veya olmasın ilamsız icra yolu ile takip yapılmasına engel olarak bir kanun hükmü mevcut değildir. Zira alacaklı, takip talebinde muayyen bir para alacağı talebinde bulunduğu zaman, icra müdürü bu alacağın doğmuş bir alacak olup olmadığını araştırmaya girmeden ödeme emrini tanzim cihetine gider. Bundan sonra borçlunun ödeme emrine itiraz edip etmemesine kalır. Şayet borçlu ödeme emrine itirazda bulunmazsa ödeme emri kesinleşir. Bu durumda hem icra Tetkik mercii ve hem mahkemeye iş düşmemiş olur...” Yarg. 13. HD, T. 28.03.2003, E. 2002/12176, K. 2003/3621, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.12.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 11. HD, T. 05.02.2001, E. 2000/9781, K. 2001/792, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.12.2020; Yarg. 4. HD, T. 29.06.1976, E. 1976/2723, K. 1976/6408, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.12.2020; Yarg. 5. HD, T. 05.06.2018, E. 2016/18828, K. 2018/11376, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020. Ayrıca aynı görüşte bkz. Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 65, 66.

³⁶⁸ Muşul, s. 354.

³⁶⁹ Eren, s. 88.

³⁷⁰ Eksik borç çeşitleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, s. 89-95.

Alacaklının İİK m. 68/I'de düzenlenen belgeye dayanan alacağı, maddi hukuk bakımından geçerli değilse eş deyişle eksik borç icra takibine konu edilmiş ve borçlu da bu borcun (somut olaydaki eksik borcun türüne göre) eksik borç olup takip edilemeyeceğini yazılı belgesiyle birlikte belirterek itiraz edip takibi durdurmuşsa alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacaktır³⁷¹.

Alacaklı, borçluya icra takibi başlattığında borçlunun alacak miktarına itirazı üzerine kimi alacak miktarının belirlenmesi, genel mahkemelerde yargılama gerektirmektedir. Diğer bir ifadeyle alacak, likit bir alacak olmadığı takdirde bu alacağın belirlenmesi yargılama gerektirir. Likit alacak; alacağın miktarının doğumu anında belirli olduğu³⁷² eş deyişle alacağın miktarını belirlemek için tüm unsurları bilinen veya bilinebilecek durumda olduğu³⁷³, alacağın miktarının belirlenmesi için tarafların arasında kararlaştırılmasına veya mahkeme hükmüne ihtiyaç olmayan³⁷⁴ alacaklardır. Alacaklı da itirazın kesin kaldırılması yoluna itirazın iptalindeki gibi her türlü alacak için değil, belgeye/senede dayalı likit alacaklar için başvurabilecektir³⁷⁵. Doktrinde miktarı kesin bir şekilde belirli olmayan, miktarının belirlenmesi genel mahkemelerde yargılama gerektiren alacakların ilâmsız icra takibine konu edilemeyeceği ileri sürülmüşse de³⁷⁶ bugün için bu görüşün uygulanabilirliği kalmamıştır. Alacağın miktarının belirlenmesi yargılama gerektiriyorsa alacaklı ilâmsız icra yoluyla takipte bulunabilecek fakat itiraz üzerine itirazın kesin kaldırılması yoluna değil, itirazın iptali davası yoluna başvurabilecektir.

Alacaklı, likit olmayan yani miktarı belirli olmayan ve mahkeme tarafından yapılan yargılama neticesinde tayin edilebilecek bir alacak için takipte bulunmuş ve borçlunun itirazı üzerine takip durmuş ise itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz³⁷⁷. Nitekim Yargıtay da takip konusu yapılan alacağın tahsil edilip edilmeyeceğinin yargılama neticesinde anlaşılabileceği hâllerde itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurulamayacağını, başvurulmuşsa da istemin reddi yönünde karar verilmesi

³⁷¹ Kiraz, s. 60, 61; Uyar, İtiraz, s. 521; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 64; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1109; Bilsel, s. 225.

³⁷² Üstündağ, İcra, s. 108; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 169; Karşı, s. 168; Kiraz, s. 62.

³⁷³ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 169; Karşı, s. 168.

³⁷⁴ Gürdoğan, s. 38; Üstündağ, İcra, s. 108; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 169, 170; Karşı, s. 168; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 106; Kiraz, s. 62.

³⁷⁵ Berkin, Rehber, s. 420, 427; Gürdoğan, s. 40; Kiraz, s. 61, 62.

³⁷⁶ Kiraz, s. 52, 53, 55; Özcengiz, s. 70.

³⁷⁷ Karşı, s. 168; Kiraz, s. 61, 62; Uyar, İtiraz, s. 521, 522; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 64; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1109; Bilsel, s. 225.

gerektiğine hükmetmektedir³⁷⁸. Sınırlı inceleme yetkisi olan icra mahkemesi, uyuşmazlığın esasını çözümlemek için yargılamaya yetkili değildir³⁷⁹. Fakat bu hâlde icra mahkemesi, görevsizlik kararı vermemeli; itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar vermelidir³⁸⁰.

III. ALACAKLININ ELİNDE İİK M. 68/T'DE DÜZENLENEN BELGE OLMASI

A. GENEL OLARAK

Alacaklıya ilâmsız icra prosedürü içerisinde kolay ve hızlı bir şekilde borçlunun itirazını hükümden düşürme imkânı tanınırken, borçlunun haklarının zarar görmemesi amacıyla alacaklının elinde borçlunun gerçekten borçlu olduğuna dair birtakım güçlü

³⁷⁸ “Alacaklı tarafından borçlu aleyhine banka dekontuna dayalı olarak genel haciz yolu ile ilamsız takip başlatıldığı, borçlunun süresi içerisinde icra dairesine müracaat ederek alacaklıya hiçbir borçlarının bulunmadığı ve alacaklının yabancı uyruklu şirket olması nedeniyle teminat göstermesi gerektiği iddiasıyla takibe itiraz etmesi üzerine, alacaklının itirazın kaldırılması talebi ile icra mahkemesine başvurduğu, mahkemece borçlu tarafça alacaklıya gönderilen ihtarname içeriğindeki borçlu beyanları doğrultusunda talebin kabulü ile itirazın kaldırılmasına ve % 20 tazminata hükmedildiği görülmektedir. ...Somut olayda, takip dayanağı yapılan banka dekontunun kayıtsız şartsız borç ikrarını içermediği, borçlu tarafından icra dairesine verilen itiraz dilekçesinde de, borcun kabul edilmediği, mahkemece hükme dayanak yapılan borçlu tarafça alacaklıya gönderilen ihtarname içeriğinde de borçlunun alacağı kabul yerine geçecek bir beyanı olmadığı, taraflar arasındaki sözleşme doğrultusunda borçluya havale yolu ile gönderilen paranın geri iadesi koşullarının oluşup oluşmadığı dolayısıyla alacağın varlığı ile tahsil edilip edilmeyeceğinin yargılamayı gerektirdiği görülmüştür. O halde, mahkemece yazılı gerekçe ile istemin kabulü yönünde hüküm tesisi de isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 24.11.2015, E. 2015/17953, K. 2015/29144, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 30.03.2015, E. 2014/33114, K. 2015/7619, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 13.03.2014, E. 2014/4437, K. 2014/7372, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 30.09.2013, E. 2013/21678, K. 2013/30513, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 24.02.2003, E. 2003/125, K. 2003/3218, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 09.12.2002, E. 2002/24085, K. 2002/25961, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 11.11.2003, E. 2003/23008, K. 2003/22226, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020; Yarg. 12. HD, T. 30.11.1998, E. 1998/13173, K. 1998/13640, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020.

³⁷⁹ Kiraz, s. 62; Aynı yönde bkz. “Davacı alacaklı tarafından davalı borçlu aleyhine kira alacağı ve tahliye istemli olarak başlatılan icra takibine davalı borçlunun itirazı üzerine davacı icra mahkemesinden itirazın kaldırılması ve tahliye isteminde bulunmuş mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş karar davalı borçlu tarafından temyiz edilmiştir. ... Davalı borçlu itirazında, açıkça sözlü kira akdine karşı çıktığına göre taraflar arasındaki uyuşmazlık yargılamayı gerektirir. Bu sebeple dar yetkili icra mahkemesi uyuşmazlık hakkında karar veremez. Mahkemece uyuşmazlığın yargılamayı gerektirdiğinden bahisle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde yargılamaya devam edilerek işin esası hakkında karar verilmesi doğru değildir.” Yarg. 8. HD, T. 14.03.2017, E. 2017/1487, K. 2017/3555, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.06.2020.

³⁸⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 196; Postacıoğlu/Altay, s. 248, 249; Ulukapı, İcra, s. 118.

belgeler aranmıştır³⁸¹. Diğer bir ifadeyle takibin devamı hâlinde borçlunun haklarının zarar görmeyeceği, alacaklının elindeki güçlü belgeler sayesinde önceden tahmin edilebilir durumda olmalıdır³⁸². Nitekim elinde hiçbir belge dâhi olmayan bir kişi alacaklı olduğunu iddia ederek herhangi bir kişiye karşı genel haciz yoluyla takip başlatabilmektedir. Fakat itiraz üzerine duran takibe devam etmek isteyen alacaklı, takibi başlatırken sahip olduğu olanağa sahip olmayıp, elinde yalnızca belirli belgeler bulunması hâlinde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilecektir. Borca itiraz üzerine, elinde itirazın kesin kaldırmasını sağlayıcı güçlü belgeler olmayan alacaklı; yalnızca itirazın iptali davası ile itirazı hükümden düşürebilecektir.

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilmesi için elinde olması gereken belgeler, İİK m. 68/I'de sınırlı sayıda sayılmak suretiyle düzenlenmiştir. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması için ibraz ettiği belgenin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden olup olmadığı icra mahkemesi tarafından kendiliğinden gözetilir³⁸³. İİK m. 68/I'de düzenlenen belgeler; imzası ikrar edilmiş adî senet, imzası noterlikçe tasdik edilmiş senet, resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne uygun olarak verdikleri makbuz ya da belgelerdir. İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerin yanı sıra doktrinde de resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgeler de itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olarak kabul edilmektedir³⁸⁴. Yine İİK m. 68/b'de hükme bağlanan kredi kullandıran tarafından düzenlenen belgeler de itirazın kesin kaldırılması için elverişli belgelerdendir. Esasında alacaklının itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilmesi ile başvurusundan olumlu bir netice alması farklı hususlardır. Diğer bir ifadeyle alacaklı, elinde İİK m. 68/I ve m. 68/b'deki belgelerden olmasa dâhi itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. Ancak bu isteminden lehine bir hüküm elde edemeyecektir. Ayrıca ifade etmek gerekir

³⁸¹ Üstündağ, İcra, s. 111; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1044, 1045; Kuru, İcra, s. 321; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 173; Kuru, El Kitabı, s. 275; Kuru/Aydın, s. 118; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Kiraz, s. 29.

³⁸² Üstündağ, İcra, s. 111.

³⁸³ Postacıoğlu, İcra, s. 199; Postacıoğlu/Altay, s. 252; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 86; Uyar, Takip Hukuku, s. 154.

³⁸⁴ Kuru, El Kitabı, s. 291, 292; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 185, 186; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 86; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 121; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 203, 204; Atalı/Ermenek, s. 90; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162; Kiraz, s. 215-222; Bilsel, s. 231.

ki İsviçre Hukuku'nda itirazın kesin kaldırılması için elverişli belgeler; ilâm (alacaklının borçlu aleyhine elde ettiği) ve ilâma eşdeğer olan belgeler olarak düzenlenmiştir³⁸⁵.

Alacaklının elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen güçlü belgelerden olmadığı hâlde lehine hüküm elde etme olasılığının olduğu istisnai bir durum vardır. O da borçlunun borcu kabul etmesi hâlidir. Borçlu, icra dairesinde borca itiraz ederken ya da itirazın kesin kaldırılması duruşmasında borcu kabul ediyor ve ödeme olgusunu ileri sürüyorsa alacaklının alacağını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmesine gerek kalmaksızın icra mahkemesi, borçlunun ödeme iddiasını inceleyecek ve ona göre karar verecektir³⁸⁶.

Olması gereken hukuk bakımından Özekes'in önerdiği icra sisteminde ise elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden olan alacaklı, alacaklının doğrudan genel haciz yoluyla takip başlatmasının ardından itiraz üzerine icra mahkemesine başvuru yapamayacak; aksine alacaklı öncelikle takip yapma izni almak için icra mahkemesine başvuracaktır. Bunun üzerine icra mahkemesi, borçluyu davet edecek ve eğer borçlunun elinde alacaklının elindeki belgeyle aynı kuvvette belge var ise alacaklının genel mahkemelerde dava açmak suretiyle ilâmlı icra yoluna başvurması istenecektir. Aksi takdirde yani borçlunun elinde alacaklının elindeki belgeyle aynı kuvvette belge yok ise alacaklının icra takibinde bulunması kabul edilecek ve alacaklının takip yapması icra mahkemesince kabul edildiğinden borçluya yalnızca ödeme veya menfi tespit davası açması için süre verilebilecektir. Alacaklının elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden bulunmaması hâlinde ise doğrudan ilâmsız icra yoluna başvuramayacak, önce dava açmak suretiyle ilâmlı icra yoluna başvurabilecektir. Önerilen icra sistemi önce yargı denetiminden geçtiği için alacaklı çeşitli engellerle karşılaşmayacak, yargı denetimi dışında borçlunun malvarlığına dokunulmayacaktır. Bu sistem sayesinde sorunlar baştan giderilmiş olacak ve hukuk devleti ilkesine daha uygun düşecektir³⁸⁷. Aynı zamanda önerilen bu sistem, şimdiki sisteme kıyasla takip ekonomisine de daha

³⁸⁵ Postacıoğlu/Altay, s. 241. Türk Hukuku'ndaki itirazın kesin kaldırılması için elverişli belgelerin, İsviçre Hukuku'nda itirazın geçici kaldırılması için elverişli olduğuna dair bkz. Üstündağ, İcra, s. 112; Postacıoğlu/Altay, s. 241.

³⁸⁶ Kuru, El Kitabı, s. 278, 279; Muşul, s. 362; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 83; Kiraz, s. 287; Uyar, İtiraz, s. 521; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 63, 64; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1109; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 25.05.2017, E. 2016/14380, K. 2017/8175, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.07.2020; Yarg. 12. HD, T. 09.12.2019, E. 2018/15508, K. 2019/17595, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.07.2020; Yarg. 12. HD, T. 25.05.2010, E. 2010/918, K. 2010/12674 (Süphandağ, s. 405, 406).

³⁸⁷ Özekes, Kredi Kurumları, s. 107, 108; Özekes, Öneri, s. 931-934; Özekes, Tebliğ, s. 275, 276.

uygun olacaktır³⁸⁸. Karşılı ise itirazın hükümden düşürülmesi için ayrı ayrı itirazın kesin kaldırılması, itirazın geçici kaldırılması ve itirazın iptali davası yerine maddi anlamda kesin hüküm oluşturan tek bir dava türü ile itirazın hükümden düşürülmesinin daha isabetli olabileceğini ifade etmiştir³⁸⁹.

B. İMZASI İKRAR EDİLMİŞ ADÎ SENET

1. Genel Olarak

Alacaklının itirazın kesin kaldırması yoluna başvurabilmesini sağlayan belgelerden ilki imzası ikrar edilmiş adî senettir. Kanun koyucu itirazın kesin kaldırılması için açıkça imzası ikrar edilmiş adî senet aramış olup herhangi bir delil başlangıcı itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir³⁹⁰. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilmesi için elinde imzası ikrar edilmiş adî senet olması gerekirken, itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunabilmesi için imzası inkâr edilmiş adî senet olması gerekmektedir³⁹¹.

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunurken dayanabileceği imzası ikrar edilmiş adî senedin konusunun, para veya teminat alacağına ilişkin olması gerekmektedir. Para veya teminat alacağı dışındaki bir alacağı konu alan adî senetler, ilâmsız icra takibine ve dolayısıyla genel haciz yoluyla takibe konu olamayacağı için itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir³⁹². Bu bağlamda örneğin 6 Mart 2020 tarihinde beş çuval patatesin teslim edileceğine ilişkin sözleşme hazırlanmış ve borçlu tarafından da imzalanmışsa senet, adî senet niteliğini kazanmakla birlikte konusu para veya teminat alacağına ilişkin olmadığı için itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmayacaktır³⁹³. Öte yandan bir adî senedin İİK m. 68/I anlamında belge olabilmesi için borcun sebebini içermesi zorunlu bir unsur değildir³⁹⁴. İmzası ikrar edilmiş adî senedin unsurları kısaca; senedin adî senet niteliğinde olması ve bu adî senedin borç ikrarını

³⁸⁸ Çiftçi, s. 255.

³⁸⁹ Karşılı, s. 156, 157.

³⁹⁰ Üstündağ, İcra, s. 112, 113; Postacıoğlu, İcra, s. 202; Postacıoğlu/Altay, s. 255; Yıldırım/Tok, s. 247, 248; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 195; Kiraz, s. 122.

³⁹¹ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1060; Kuru, El Kitabı, s. 315; Kuru/Aydın, s. 129; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 215; Kiraz, s. 79; Yazar, s. 40; Yönel Özkan, s. 46, dn. 130; Çiçek, İcra, s. 105.

³⁹² Atalı/Ermenek, s. 88; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 159, 160.

³⁹³ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160.

³⁹⁴ Kuru/Aydın, s. 119; Muşul, s. 366; Karşılı, s. 162.

içermesi olarak ifade edilebilir. Bu kısımda imzası ikrar edilmiş adî senedin unsurlarını ve ardından belgeler zincirini açıklayacağız.

2. Senedin Adî Senet Niteliğinde Olması

Adî senet kavramına geçmeden önce belge ve senet kavramlarının farklı olduğunu ifade etmekte fayda vardır. HMK'nın dördüncü kısım ikinci bölümünün başlığı olarak “*Belge ve Senet*” ibaresinin kullanılması da belge ve senedin farklı kavramlar olduğunun bir göstergesidir³⁹⁵. HMK m. 199’da belge “*Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu maddede nelerin belge olduğu örneklendirilirken senet de bu hükme dâhil edilmiştir. Diğer bir ifadeyle belge, senedi de içine alan bir üst kavramdır. Bu bağlamda her belge, kanun anlamında senet değildir³⁹⁶. Oysa her senet aynı zamanda bir belgedir³⁹⁷. Belge, genel anlamda bilgiyi taşımaya elverişli ortamı ya da şeyi ifade eder³⁹⁸.

Senet genel anlamda, iradeyi dışarı yazılı şekilde yansıtan belgedir³⁹⁹. Senet hukukî anlamda ise; kişinin kendi hazırladığı veya başka kimseye hazırlattığı, kendi aleyhine sonuç doğuran yazılı belgedir⁴⁰⁰. Bu bağlamda itirazın kesin kaldırılması için elverişli olacak senedin de icra takibinin tarafını teşkil eden borçludan sadır olması gerekmektedir⁴⁰¹. Aynı zamanda bu senedin, alacağın varlığını az çok göstermesi yeterli olmayıp; takibe konu alacağın temelini oluşturacak bir vasıfta olması gerekir⁴⁰². Senetler düzenlenme biçimi ve ispat gücüne göre resmî senetler ve adî senetler olmak

³⁹⁵ Hakan Pekcanitez, “Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı’nın Tanıtımı”, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, *Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-V*, Ankara/8-9 Eylül 2006, Ankara: TBB Yayını, 2007, s. 24; İsmet Mazlum, *Medeni Usul Hukukunda Belge ve Senet Ayrımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 12, 13.

³⁹⁶ Pekcanitez, Tasarı, s. 24; Mustafa Serdar Özbek, *Noter Senetlerinde Sahtelik*, 4. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2018, s. 72; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 372.

³⁹⁷ Özbek, s. 72.

³⁹⁸ Pekcanitez, Tasarı, s. 24; Mazlum, s. 13.

³⁹⁹ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 372; Mazlum, s. 28.

⁴⁰⁰ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 372; Kiraz, s. 120; Mazlum, s. 28; Bingöl, s. 331.

⁴⁰¹ Postacıoğlu, İcra, s. 190, 191; Belgesay, s. 179; Üstündağ, İcra, s. 113; Postacıoğlu/Altay, s. 243. Senet, bizzat borçlu tarafından sadır olabileceği gibi borçluyu temsile, borç altına sokmaya yetkili kişi tarafından da sadır olabilir (Belgesay, s. 179).

⁴⁰² Postacıoğlu, İcra, s. 191; Postacıoğlu/Altay, s. 243.

üzere ikiye ayrılmaktadır⁴⁰³. Resmî senetler, resmî bir memurun ya da makamın katılımı ile düzenlenen senetlerdir⁴⁰⁴. Adî senetler ise resmî bir memur ya da makamın katılımı olmaksızın düzenlenen senetlerdir⁴⁰⁵. İtirazın kesin kaldırılması için elverişli olan senet, adî senet olduğundan bu senedin düzenlenmesi esnasında herhangi bir resmî memur ya da makamın katılımı olmayacaktır. Bu bağlamda borçlunun kendi aleyhine düzenlendiği bir yazılı belge, adî senedin koşullarını taşıdığı için bu belge adî senet olarak nitelenebilecektir. Bir sözleşme dâhi adî senet niteliğinde olabilecektir. Ancak tek başına adî senedin varlığı itirazın kesin kaldırılmasını sağlamayacaktır⁴⁰⁶. Adî senedin varlığı dışında bu kısımda yer verdiğimiz tüm şartların gerçekleşmesi koşuluyla itirazın kesin kaldırılması sağlanabilecektir.

Her şeyden önce adî senede istinaden icra takibi başlatan alacaklı, senedin alacaklısı; borçlu ise senedin borçlusu olmalıdır. Fakat adî senedin alacaklısı senedi başka bir kişiye temlik etmiş ve temlik alan kişi senede istinaden icra takibinde bulunmak istiyorsa; icra takibine dayanak belge olarak senet yanında temliknameyi veya bunların örneklerini eklemelidir⁴⁰⁷.

Adî senet, borçlunun imzasını içermelidir⁴⁰⁸. Zaten borçlunun imzasını içermeyen belge, adî senet niteliğini kazanamayacaktır. Bu bağlamda borçlunun imzasının yer almadığı bir belge, itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir. Örneğin borçlunun imzasını içermeyen delil başlangıcı niteliğindeki belgeler⁴⁰⁹, faturalar⁴¹⁰, makbuzlar⁴¹¹,

⁴⁰³ Senet çeşitleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özbek, s. 71-77; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 376-386; Mazlum, s. 39-46.

⁴⁰⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 376; Karabel, Yazılı Şekil, s. 30; Mazlum, s. 39; Ahmet Metin Gökler, *Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralı ile Bu Kuralın İstisnaları*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 51, 52.

⁴⁰⁵ Özbek, s. 73; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 379; Kiraz, s. 120; Karabel, Yazılı Şekil, s. 24; Mazlum, s. 44; Gökler, s. 44; Bingöl, s. 331.

⁴⁰⁶ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 159.

⁴⁰⁷ Kuru, İcra, s. 329; Kuru, El Kitabı, s. 281, 282; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178, 179; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 196.

⁴⁰⁸ Postacioğlu, İcra, s. 198; Postacioğlu/Altay, s. 251; Kuru, İcra, s. 328; Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Kuru/Aydın, s. 120; Karşlı, s. 163; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 88; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 119; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 195; Kiraz, s. 120; Çiçek, Adres, s. 3162; Çiçek, İcra, s. 96; Bilsel, s. 228.

⁴⁰⁹ Postacioğlu, İcra, s. 202; Postacioğlu/Altay, s. 255; Kuru, İcra, s. 328; Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Kuru/Aydın, s. 120; Karşlı, s. 163; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 88; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 195; Kiraz, s. 122; Uyar, İtiraz, s. 496; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1118.

⁴¹⁰ Kuru, İcra, s. 328; Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Kuru/Aydın, s. 120; Muşul, s. 372; Karşlı, s. 163; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 88; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 195; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160; Kiraz, s. 122; Uyar, İtiraz, s. 503; Uyar, Takip Hukuku, s. 139; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 78; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1131;

fotokopiler⁴¹², faksalar⁴¹³ ve tek taraflı işlemler⁴¹⁴ itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir. Ticari defterler de itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴¹⁵. Atalı/Ermenek/Erdoğan, Yargıtay kararlarının⁴¹⁶ aksine, faturaların borçlunun imzasını içermeyip yalnızca alacaklının imzasını içerdiğinden kural olarak itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmasa da TTK m. 21 uyarınca fatura borçluya gönderilmiş ve borçlu sekiz gün içinde faturanın içeriğine itiraz etmemişse; itirazın kesin kaldırılması için elverişli olabileceğini ifade etmiştir⁴¹⁷. Yine e-mail⁴¹⁸ veya facebook, twitter, instagram, linkedin vb. sosyal medya platformlarından gönderilen mesajlar da borçlunun imzasını içermediğinden itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir. Sosyal medya mesajları ve e-mail, borçlunun imzasını içermediğinden itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmasa da HMK m. 205/2 uyarınca usulüne göre güvenli elektronik imza ile imzalanan elektronik veriler itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁴¹⁹. Yine senet altında imza yerine mühür ve parmak izi var ve borçlunun bunları ikrar etmesi gibi gerekli diğer şartlar da gerçekleşirse, bu senet İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belgedir⁴²⁰.

Adî senedin itirazın kesin kaldırılmasını sağlayabilmesi için yalnızca borçlunun imzasını içermesi yeterli değildir. Adî senet altında yer alan imzanın ayrıca imzayı atan kişi yani borçlu tarafından açıkça ikrar edilmiş olması veya açıkça itiraz etmemek

Çiçek, Adres, s. 3162; Çiçek, İcra, s. 96; Bingöl, s. 331; Yarg. 12. HD, T. 16.04.2018, E. 2016/30087, K. 2018/3131, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.12.2020.

⁴¹¹ Berkin, İcra, s. 167; Üstündağ, İcra, s. 113; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1046; Kuru, İcra, s. 343; Kuru, El Kitabı, s. 288; Karşı, s. 163; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160; Uyar, İtiraz, s. 496; Uyar, Takip Hukuku, s. 139; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 80; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1134; Yarg. 12. HD, T. 28.03.2013, E. 2013/1801, K. 2013/11674, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.12.2020.

⁴¹² Kuru, El Kitabı, s. 283; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 179; Kuru/Aydın, s. 121; Karşı, s. 164; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197; Kiraz, s. 121; Uyar, İtiraz, s. 497; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1119; Bingöl, s. 331.

⁴¹³ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 179; Karşı, s. 164; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1119; Bingöl, s. 331.

⁴¹⁴ Karşı, s. 163.

⁴¹⁵ Berkin, İcra, s. 167; Berkin, Rehber, s. 428; Postacıoğlu, İcra, s. 202; Postacıoğlu/Altay, s. 255; Kuru, İcra, s. 328; Muşul, s. 361; Karşı, s. 163; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Uyar, İtiraz, s. 505; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 81; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1134; Yarg. 12. HD, T. 24.03.2014, E. 2014/6179, K. 2014/8363, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.12.2020.

⁴¹⁶ Yarg. 12. HD, T. 16.01.2007, E. 2006/22397, K. 2007/256, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 17.06.2013, E. 2013/14376, K. 2013/22706, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020.

⁴¹⁷ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160, 161.

⁴¹⁸ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 88.

⁴¹⁹ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 86; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 195; Kiraz, s. 144; Bilsel, s. 228.

⁴²⁰ Üstündağ, İcra, s. 118; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 119.

suretiyle İİK m. 62/V gereği takip bakımından imzanın borçludan sadır olmuş sayılması gereklidir⁴²¹. İİK m. 62/V gereği imza itirazı ayrıca ve açıkça yapılması gerektiğinden borçlu ayrıca ve açıkça imza itirazında bulunmamış ise senetteki imzasını icra takibi yönünden kabul etmiş sayılır. Doktrindeki bazı yazarlar borçlunun imzasını ayrıca ve açıkça inkâr etmemesi hâlinde bu imzanın borçlu tarafından ikrar etmiş sayıldığını ifade etmişlerdir⁴²². Daha doğru bir ifadeyle yazarlar bu durumda imzanın kabul edilmiş sayılacağını da ikrar edilmiş sayılacağını da ifade etmişler, kabul edilme ile ikrar edilme arasında bir ayırım yapmamışlardır. Muşul'a göre ise imzanın ikrar ile kabul edilmiş sayılması kavramları farklı hukukî sonuçlar doğurmaktadır. Muşul, ikrar nitelendirmesinin İİK'nın lafzıyla bağdaşmadığını ve imzası ikrar edilmiş sayılan borçlunun, imzası takip bakımından kabul edilmiş sayılan borçludan farklı olarak, takip dayanağı senet altındaki imzayı başka bir takip veya davada inkâr edemeyeceğini ifade etmiştir⁴²³. Biz de borçlunun imzasını ayrıca ve açıkça inkâr etmemesi hâlinde imzanın ikrar edilmiş sayılması teriminin kullanılmasında böyle bir ayırım görmemekteyiz. Öte yandan borçlunun açıkça imza inkârında bulunmaması, ister kabul edilmiş ister ikrar edilmiş sayılsın İİK m. 62/V'te icra takibi yönünden sonuç doğuracağı ifade edildiği için takip dayanağı senet altındaki imzanın borçlu tarafından başka bir icra takibinde veya davada inkâr edebileceği kanaatindeyiz.

3. Adî Senedin Borç İkrarını İçermesi

Alacaklının dayandığı adî senedin itirazın kesin kaldırılmasına elverişli olabilmesi için belirli⁴²⁴ bir para borcu ikrarını içermelidir. Bu bağlamda borçlunun borçlu

⁴²¹ Kuru/Aydın, s. 120, 121; Muşul, s. 364, 368; Ulukapı, İcra, s. 117; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 119; Kiraz, s. 121, 122. Postacioğlu, senet altındaki imzanın borçludan kaynaklanması durumunu üçe ayırmıştır. Bunlar imzanın borçlu tarafından inkâr edilmemesi, imzanın borçlu tarafından inkâr edilmekle birlikte bu senedin noterlikçe onaylama şeklinde ya da resmî makamların yetkisi dâhilinde verdikleri belge şeklinde olması ve ödeme emrine itiraz ederken inkâr edilen imzanın itirazın kaldırılması duruşmasında borçlu tarafından kabul edilmesi durumlarıdır (Postacioğlu, İcra, s. 199-202; Postacioğlu/Altay, s. 252-255).

⁴²² Kuru, El Kitabı, s. 282; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 179; Kuru/Aydın, s. 121; Karşı, s. 164; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 103, 119; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 164, 196; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 159; Kiraz, s. 121; Uyar, İtiraz, s. 502; Uyar, Takip Hukuku, s. 139; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 78; Bilsel, s. 228; Bingöl, s. 332.

⁴²³ Muşul, s. 365.

⁴²⁴ Postacioğlu, İcra, s. 191; Üstündağ, İcra, s. 112; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1046; Kuru, İcra, s. 328; Postacioğlu/Altay, s. 244; Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Kuru/Aydın, s. 119, 120; Tercan, s. 59; Karşı, s. 163; Ulukapı, İcra, s. 117; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 119; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Kiraz, s. 127; Çiçek, Adres, s. 3161; Çiçek, İcra, s. 95; Bilsel, s. 228; Bingöl, s. 330.

olduğunu gösteren fakat miktarı belirli olmayan örneğin alacaklının dayandığı adî senet üzerinde borçlunun ödeme yaptığını gösteren kayıtlar var fakat ne miktarda ödeme yaptığı belirli değil ise diğer bir ifadeyle alacağın miktarı kesin olarak belirli değilse bu adî senet, itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴²⁵.

Öte yandan borç ikrarının sebebinin de bir önemi yoktur⁴²⁶. Bu borç ikrarı aynı zamanda kayıtsız ve şartsız olmalıdır⁴²⁷. Borçlunun kayıtsız şartsız borç ikrarını ve imzasını içeren mektup dâhi itirazın kesin kaldırılması için elverişli olabilecektir⁴²⁸. Fakat kayıtsız şartsız borç ikrarı içermeyen ve borçlunun borçlanma iradesini taşımayan bir senet itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmaz. Örneğin “A kişisinden 5000 TL aldım.” cümlesini içeren bir senetten borçlunun borç ikrarı ve borçlanma iradesi anlaşılmadığı için İİK m. 68/I anlamında belge olmaz⁴²⁹.

Borç ikrarı, geçerli olmalıdır. Diğer bir ifadeyle butlan⁴³⁰ veya herhangi bir sebeple geçersiz olmamalıdır. İmzası ikrar edilmiş adî senedin içerdiği borç ikrarı bir kayda veya şarta bağlıysa itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmayacaktır. Örneğin borçlunun belirli miktardaki bir parayı malların kendisine belirli bir tarihe kadar teslim edilmesi şartıyla ödeyeceğine dair hazırladığı imzası borçlu tarafından ikrar edilmiş bir adî senet, kayıtsız şartsız borç ikrarı içermediğinden bahisle itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴³¹. Yine cezai şart alacağının bulunduğu belge de kayıtsız şartsız borç ikrarı içermediğinden ve icra mahkemesinin cezai şartı indirme yetkisi

⁴²⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 163; Postacıoğlu/Altay, s. 205; Kiraz, s. 127; Uyar, İtiraz, s. 498; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 71; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1120; Alacaklı ile borçlunun ödenen miktar üzerinde anlaşamaması hâlinde senedin kayıtsız şartsız borç ikrarı içermediğinden hareketle itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmadığı yönünde bkz. Kuru, İcra, s. 366; Kuru, El Kitabı, s. 299. Aksi yönde bkz. Umar, s. 346, 347.

⁴²⁶ Üstündağ, İcra, s. 113; Karşlı, s. 162; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 119; Kiraz, s. 126; Uyar, İtiraz, s. 497; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1119; Bingöl, s. 330.

⁴²⁷ Belgesay, s. 180; Berkin, İcra, s. 167; Postacıoğlu, İcra, s. 191; Üstündağ, İcra, s. 113; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1046; Kuru, İcra, s. 327; Postacıoğlu/Altay, s. 244; Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 177; Kuru/Aydın, s. 119, 120; Tercan, s. 59; Karşlı, s. 162; Ulukapı, İcra, s. 117; Yılmaz, Şerh, s. 379; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 88; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 119; Atalı/Ermenek, s. 88; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160; Kiraz, s. 127; Uyar, İtiraz, s. 496; Uyar, Takip Hukuku, s. 139; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 69; Çiçek, Adres, s. 3161; Çiçek, İcra, s. 95; Bilsel, s. 229; Bingöl, s. 330; Yarg. 12. HD, T. 28.02.2017, E. 2016/31659, K. 2017/2876, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.12.2020.

⁴²⁸ Çiçek, Adres, s. 3161; Çiçek, İcra, s. 95; Yarg. 12. HD, T. 07.11.1978, E. 1978/8577, K. 1978/8979, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 27.12.2020.

⁴²⁹ Karşlı, s. 163; Kiraz, s. 126; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 69; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1117.

⁴³⁰ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 88.

⁴³¹ Atalı/Ermenek, s. 88; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160.

olmadığından itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴³². Benzer şekilde iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler de kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarı içermediği için itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴³³. Zira örneğin alım-satım sözleşmesi gibi iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde tarafların borç ikrarı, karşı tarafın edimini yerine getirmesi veya edimini yerine getirmek için usulüne uygun bir şekilde teklif edilmesi şartına bağlanmış bir borç ikrarıdır⁴³⁴. Alacaklının, elindeki sözleşmeye istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilmesi için alacaklı kendi edimini yerine getirdiğini ispat etmelidir. Ancak alacaklının kendi edimini yerine getirdiğinin ispatı herhangi bir belge ile değil, İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden biriyle yapılmalıdır⁴³⁵.⁴³⁶ Eğer alım-satım sözleşmesinde satıcı alacaklının kendi edimini yerine getirdiği yazıyor ve alıcı borçlunun borcunu belirli bir tarihte ödeyeceği yazıyorsa bu sözleşme de kayıtsız şartsız borç ikrarı içerdiğinden İİK m. 68/I anlamında belge kabul edilir⁴³⁷.

Alacaklının borçluya belirli bir para verdiğine dair makbuz, adî senet niteliğinde olmadığı gibi borç ikrarı da içermemektedir⁴³⁸. Benzer şekilde borçlunun alacaklıdan belli miktarda para aldığını gösteren banka dekontu da kayıtsız şartsız borç ikrarı içermediğinden itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴³⁹. Taahhütname de borç

⁴³² Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Aynı yönde bir karar için bkz. Kuru, İcra, s. 327, dn. 24.

⁴³³ Belgesay, s. 180; Berkin, İcra, s. 168; Berkin, Rehber, s. 428; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1046; Postacioğlu, İcra, s. 192; Postacioğlu/Altay, s. 245; Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Aydın, s. 120; Muşul, s. 367; Yılmaz, Şerh, s. 379; Kiraz, s. 132; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 26.03.2004, E. 2004/2511, K. 2004/7267 (Süphandağ, s. 410).

⁴³⁴ Muşul, s. 367.

⁴³⁵ Berkin, İcra, s. 168; Berkin, Rehber, s. 431; Postacioğlu, İcra, s. 192; Üstündağ, İcra, s. 113, 114; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1046; Postacioğlu/Altay, s. 245; Muşul, s. 367; Karşı, s. 163; Yılmaz, Şerh, s. 379; Atalı/Ermenek, s. 88; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Kiraz, s. 134; Uyar, İtiraz, s. 503; Uyar, Takip Hukuku, s. 140; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1119.

⁴³⁶ Alacaklı edimini yerine getirdiğini ispatlamak için tanık veya diğer karinelere dayanamaz (Belgesay, s. 180).

⁴³⁷ Kuru, İcra, s. 326; Kuru, El Kitabı, s. 280; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 177; Kuru/Aydın, s. 119; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197, 198; Kiraz, s. 133, 134.

⁴³⁸ Belgesay, s. 179; Berkin, İcra, s. 167; Postacioğlu, İcra, s. 191; Üstündağ, İcra, s. 113; Postacioğlu/Altay, s. 244.

⁴³⁹ "...Somut olayda, alacaklının banka dekontuna dayalı olarak genel haciz yolu ile takip yaptığı anlaşılmaktadır. Banka dekontu İİK'nun 68. maddesinde yazılı mücerret borç ikrarını içeren belge niteliğinde değildir. Borçlu tarafından banka dekont içeriği ve takip konusu borçla ilgili hukuki ilişki de kabul edilmediğine göre alacaklı, banka dekontuna dayalı olarak itirazın kaldırılmasını isteyemez. Bu durumda mahkemece, alacağın varlığı ve miktarı yargılamayı gerektirdiğinden, itirazın kaldırılması isteminin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir..." Yarg. 12. HD, T. 03.04.2014, E. 2014/7320, K. 2014/9927, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 31.08.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 24.11.2015, E. 2015/17953, K. 2015/29144, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T.

ikrarını içeren senet niteliğinde olmadığı için itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴⁴⁰. Fakat banka teminat mektubu bedelini ödeyen banka, ödediği parayı rücu etmek için kontrgaranti veren borçluya ilâmsız takipte bulunduğu itiraz üzerine parayı muhataba ödediğini gösteren makbuz ve diğer belgeler ile belgeler zinciri kapsamında itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁴⁴¹. Öte yandan bankanın banka teminat bedelini ödememesi üzerine, muhatabın borçlu bankaya karşı yaptığı ilâmsız takibe borçlu banka itiraz ederse; bizim de katıldığımız görüşe göre banka teminat mektubu kayıtsız şartsız borç ikrarı içeren belge niteliğinde kabul edilmeli ve böylece itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmalıdır⁴⁴².

İmzası ikrar edilmiş adi senette borçlunun ikrar ettiği borç, herhangi bir kayıt veya şarta bağlıysa itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir. Burada alacağın tahsil edilip edilemeyeceği, tahsil edilecekse miktarının tespiti yargılama gerektirir. Bu nedenle herhangi bir kayıt veya şarta bağlı borç ikrarı içeren senede istinaden alacaklı itirazın kesin kaldırılması seçeneğine değil, itirazın iptali davası seçeneğine başvurmak zorunda kalır⁴⁴³. Ancak alacaklı, bu kayıt veya şartın gerçekleştiğini İİK m. 68/T'de düzenlenen belgelerle ispat edebilecek durumda ise itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. Alacaklı, icra mahkemesinde senette yer alan bu kayıt veya şartın gerçekleştiğini ispat eder ve de borçlunun başkaca itirazı olmaz ya da itirazı olur da kayda değer kabul edilmez ise itirazın kesin kaldırılması kararı verilir⁴⁴⁴.

Bizim de katıldığımız görüşe göre imzası ikrar edilmiş adî senet hakkında tahrifat iddiası üzerine senedin İİK m. 68/I belgesi olup olmadığı hakkında icra mahkemesinde bilirkişi incelemesi yaptırılabilir. Bilirkişi incelemesi neticesinde senedin kayıtsız şartsız borç ikrarı içermediği tespit edilirse alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemi reddedilir. Fakat senet, kayıtsız şartsız borç ikrarı içermesi özelliğini koruyorsa itirazın kesin kaldırılmasına karar verilir⁴⁴⁵. Burada kayıtsız şartsız borç ikrarı içermesi özelliğini

31.08.2020; Yarg. 12. HD, T. 11.06.2009, E. 2009/4587, K. 2009/12569, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 31.08.2020.

⁴⁴⁰ Üstündağ, İcra, s. 113.

⁴⁴¹ Kuru, İcra, s. 341; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 182; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 199; Kiraz, s. 140; Uyar, İtiraz, s. 502; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 71, 72; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1120; Aynı yöndeki kararlar için bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 1120, dn. 98.

⁴⁴² Kuru, İcra, s. 340, 341; Kiraz, s. 141; Aynı yöndeki kararlar için bkz. Kuru, İcra, s. 341, dn. 70. Aksi yönde bkz. Uyar, İtiraz, s. 502; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 71; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1120.

⁴⁴³ Ulukapı, İcra, s. 118.

⁴⁴⁴ Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 177; Uyar, İtiraz, s. 497; Bilsel, s. 229.

⁴⁴⁵ Postacıoğlu/Altay, s. 251; Kuru, İcra, s. 333, 334; Kuru, El Kitabı, s. 283; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 180; Karslı, s.164; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 90; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120;

koruyan tahrif edilmiş senet, icra mahkemesince tahrif edilmemiş hâli üzerinden dikkate alınır⁴⁴⁶. Yine tamamen yırtılmış ve sonra parçaları birleştirilmiş bir senet, borcun ödendiğini gösterdiğinden itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴⁴⁷. Senedin borç ödenmeden yırtılıp yırtılmadığı konusundaki uyuşmazlığın çözümü genel mahkemelerde yargılama gerektirir⁴⁴⁸. Fakat senet katlanma yerlerinden düzenli olarak yırtılmış ve birleştirilmiş ise itirazın kesin kaldırılması için elverişli olabilecektir⁴⁴⁹.

Adî havale niteliğindeki belgeler de itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴⁵⁰. Bu bağlamda süresinde bankaya ibraz edilmeyen çek, adî havale niteliğinde olduğundan genel haciz yoluyla takip edilince itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge niteliğinde değildir⁴⁵¹. Fakat kambyo senedi vasfını taşıyan ve süresinde bankaya ibraz edilen çek, mücerret borç ikrarı içerdiğinden İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁴⁵².

Alacaklı, TTK uyarınca gerekli unsurları içeren ve dolayısıyla kambyo senedi vasfında olan bonoya dayalı genel haciz yoluyla takipte bulunursa; borca itiraz üzerine

Kiraz, s. 129, 130; Uyar, İtiraz, s. 496; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 69; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1118; Bingöl, s. 331; Yarg. 12. HD, T. 13.03.1979, E. 1979/961, K. 1979/2116, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.12.2020; Benzer yönde bkz. Özcengiz, s. 77. Tahrife uğramış senedin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmadığı yönünde bkz. Berkin, İcra, s. 168; Üstündağ, İcra, s. 117.

⁴⁴⁶ Kuru, İcra, s. 334; Kuru, El Kitabı, s. 283; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 180; Ulukapı, İcra, s. 118; Kiraz, s. 129; Uyar, İtiraz, s. 545; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 69; Talih Uyar, “İcra Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İİK. Mad. 68) (III)”, *İstanbul, LHD*, C. 3, S. 27, 2005, s. 919, 920; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1184; Yarg. 12. HD, T. 25.01.2013, E. 2012/23238, K. 2013/2101, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 15.01.2021.

⁴⁴⁷ Postacioğlu, İcra, s. 198; Üstündağ, İcra, s. 117; Postacioğlu/Altay, s. 251; Kuru, İcra, s. 332; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 180; Karşı, s.164; Ulukapı, İcra, s. 118; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 90; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197; Kiraz, s. 130; Uyar, İtiraz, s. 496; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 69; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1118; Bingöl, s. 331; Aynı yönde Yargıtay kararları için bkz. Postacioğlu/Altay, s. 251, dn. 63.

⁴⁴⁸ Postacioğlu, İcra, s. 198; Postacioğlu/Altay, s. 251; Kuru, İcra, s. 332; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 180; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197; Kiraz, s. 130; Uyar, İtiraz, s. 496; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 69; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1118.

⁴⁴⁹ Postacioğlu, İcra, s. 198; Postacioğlu/Altay, s. 251; Kuru, İcra, s. 332, 333; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 180; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197; Bingöl, s. 331.

⁴⁵⁰ Yarg. 12. HD, T. 23.05.2002, E. 2002/10043, K. 2002/10771, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.10.2020.

⁴⁵¹ Kuru, El Kitabı, s. 280, dn. 12; Kiraz, s. 123, 124; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Yarg. 12. HD, T. 14.02.2011, E. 2010/20183, K. 2011/579, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 04.12.2003, E. 2003/24521, K. 2003/23546, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 18.04.2011, E. 2011/1894, K. 2011/6831, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020. Süresinde ibraz edilmeyen çekin maddi hukuk açısından adî havale niteliğinde, ispat hukuku açısından delil başlangıcı niteliğinde olduğu konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Şafak Narbay/Ferhat Çelik, “Süresi İçerisinde İbraz Edilmeyen Çekin Hukuki Niteliği”, *İstanbul, LHD*, C. 14, S. 167, 2016, s. 6054-6065.

⁴⁵² Yarg. 12. HD, T. 09.07.2013, E. 2013/17040, K. 2013/25721, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020.

itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. Zira mezkur bono, İİK m. 68/I bağlamında borç ikrarı içerir⁴⁵³. Buna mukabil alacaklı, eksik unsurlu bir kambiyo senedine istinaden genel haciz yoluyla icra takibinde bulunur ve senet, kambiyo senedi vasfını yitirmesine rağmen kayıtsız şartsız borç ikrarı içeriyorsa yine itirazın kesin kaldırılması için elverişli olur. Örneğin bono ibaresini yahut düzenleme tarihini içermeyen bir bono adî senet niteliğinde olduğu için itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir. Fakat çek ibaresini veya düzenleme tarihi ya da yerini içermeyen bir çek, adî senet sayılmayıp adî havale veya delil başlangıcı niteliğinde sayıldığı için itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴⁵⁴. Çekle ilgili ifade edilen hususlar, poliçe için de geçerlidir. Yine vade tarihi, düzenleme tarihinden önce olan bir bonoya istinaden yapılan genel haciz yoluyla takipte borçlunun borca itirazı üzerine; takip dayanağı bono, bono vasfını yitirse de borçlu itirazında açıkça imza inkârında bulunmadığından İİK m. 68/I anlamında imzası ikrar edilmiş belge kabul edilir⁴⁵⁵. Fakat zamanaşımına uğramış bir bono itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁴⁵⁶. Zira Yargıtay İBHGKK'da ifade edildiği üzere zamanaşımına uğramış ve bu sebeple kambiyo senedi vasfını kaybeden bono, delil başlangıcına dönüşmektedir. Bu İBHGKK'da zamanaşımına uğrayan ve imzası inkâr edilmeyen bononun adî senede dönüşmeyip temel borç ilişkisi bakımından delil başlangıcına dönüşeceği konusunda doktrin ve uygulamanın hemfikir olduğu ifade edilmiştir⁴⁵⁷. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak açıklayacağımız üzere delil başlangıcı, itirazın kesin kaldırılması için elverişli

⁴⁵³ Yarg. 12. HD, T. 17.02.2014, E. 2014/2298, K. 2014/4169, Yargıtay Karar Arama, E. T. 20.04.2021.

⁴⁵⁴ Kiraz, s. 123, 124; Uyar, İtiraz, s. 496, 497; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1118; "...İcra takibinin dayanağı 30.10.2003 vade tarihli ve 2.000.00.YTL. bedelli senettir. Bu belgenin TTK'nun 688.maddesinde yazılı unsurları taşımadığı için kambiyo senedi vasfında olmadığı görülmektedir. Bu sebeple alacaklının genel haciz yoluyla takip şeklini seçtiği tespit edilmiştir. ... Somut olayda alacaklının dayandığı adi senet mücerret borç ikrarını içerdiği için buna dayalı olarak İcra Mahkemesinden borçlunun itirazının kaldırılması istenebilir..." Yarg. 12. HD, T. 26.11.2007, E. 2007/19317, K. 2007/22075, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 30.10.2012, E. 2012/12953, K. 2012/30598, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020; Yarg. 11. HD, T. 06.02.1989, E. 1988/8997, K. 1989/541 (Uyar, İtiraz, s. 658, 659).

⁴⁵⁵ Yarg. 12. HD, T. 15.01.2013, E. 2012/24366, K. 2013/483, Yargıtay Karar Arama, E. T. 04.10.2020.

⁴⁵⁶ Yılmaz, Şerh, s. 381; Uyar, İtiraz, s. 497; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 70; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1119; Aynı yönde bkz. "...Zamanaşımına uğramış bono İİK'nun 68/I. maddesi anlamında belge olmadığı gibi keşideci yasal süre içinde protesto edilmediği için bononun hamilinin lehtarı takip hakkı da bulunmamaktadır..." Yarg. 12. HD, T. 18.11.2015, E. 2015/16706, K. 2015/28630, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 26.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 18.11.2013, E. 2013/27350, K. 2013/36273, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.04.2021; Yarg. 12. HD, T. 27.05.2014, E. 2014/12508, K. 2014/15156, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.04.2021.

⁴⁵⁷ Yarg. İBHGKK, T. 25.12.2019, E. 2019/1, K. 2019/8, RG T. 14.07.2020 – S. 31185.

değildir⁴⁵⁸. Bu bağlamda zamanaşımına uğrayan ve imzası inkâr edilmeyen bir bono, itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir. Fakat aynı bono, delil başlangıcı niteliğinde olması sebebiyle itirazın iptali davası için elverişlidir.

4. Belgeler Zinciri

Belgeler zinciri, birbiriyle bağlantılı birden fazla belgenin bir bütün olarak itirazın kesin kaldırılması için elverişli hâlde olduğu belgeler olarak tanımlanabilir⁴⁵⁹. Alacaklının elindeki bir belge tek başına itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olmamakla birlikte birbiriyle bağlantılı birden fazla belge bir bütün olarak itirazın kesin kaldırılması için elverişli oluyorsa; alacaklı bu belgeler zincirine dayanarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilecektir⁴⁶⁰. İİK m. 68 hükmünde belgeler zinciri anılmamıştır. Ancak bu husus, İİK m. 68’de değişiklik yapan 538 sayılı Kanun’un Hükümet tasarısı gerekçesinde “*Maddede yapılan değişiklik evvelâ itirazın kaldırılmasına yarayacak vesikanın münderecatını tâyine mâtuf bulunmuştur. Vesikanın bu vasıfta bulunması için borç ikrarını mutazammın olması lâzımdır. Eğer bir vesika başlı başına borcun doğmuş olduğunun delilini ihtiva etmiyorsa bu takdirde birbirini ikmâl eden vesikalara ihtiyaç olmayacaktır. Meselâ; iki tarafa borç yüklenen bir mukaveleye müsteniden itirazın kaldırılmasını isteyen alacaklı aynı zamanda bu mukavele mücibince kendisine terettübeden borcun yerine getirilmiş olduğunu resmî veya imzası ikrar edilmiş bir makbuzla isbat etmek mecburiyetinde kalacaktır.*”⁴⁶¹ şeklinde ifade edilmiştir. İİK m. 68 hükmünde belgeler zinciri açıkça düzenlenmemişse

⁴⁵⁸ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-A.

⁴⁵⁹ Kuru, İcra, s. 335; Kuru, El Kitabı, s. 283; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 180, 181; Tercan, s. 59; Karşı, s.165; Yılmaz, Şerh, s. 380; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160; Kiraz, s. 134; Uyar, İtiraz, s. 504; Uyar, Takip Hukuku, s. 140; Bilsel, s. 228, 229.

⁴⁶⁰ Postacioğlu, İcra, s. 194; Postacioğlu/Altay, s. 246; Kuru, İcra, s. 335; Kuru, El Kitabı, s. 283; Muşul, s. 366; Karşı, s.165; Yılmaz, Şerh, s. 380; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Uyar, İtiraz, s. 504; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 80; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1133; Bilsel, s. 228, 229; Bingöl, s. 331. Yargıtay’ın belgeler zincirini itirazın kesin kaldırılması için elverişli kabul eden bir kararı için bkz. Yarg. 12. HD, T. 03.04.1978, 2063/3073 (Kuru, İcra, s. 337, 338).

⁴⁶¹ 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/280), Millet Meclisi S. Sayısı: 461, Dönem 1, Toplantı 2, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_d01/c029/mm_01029078ss0461.pdf, E. T. 13.12.2020, s. 8.

de İİK m. 68/b hükmünde düzenlenmiştir⁴⁶². Yine İİK m. 150/a ve m. 150/ı hükümleri de belgeler zincirine örnektir.

İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması istemini incelerken belgenin tek bir belge olmasından ziyade belgenin veya belgeler zincirinin itirazın kesin kaldırılmasına elverişli belge olup olmadığını incelemelidir⁴⁶³. Öte yandan bu inceleme, icra mahkemesinin sınırlı inceleme yetkisine aykırılık teşkil etmez. Zira buradaki inceleme de belgeler zincirine dâhil olan belgelerin İİK m. 68'e göre incelenmesinden başka bir şey değildir⁴⁶⁴. Nitekim bu husus yukarıda yer verdiğimiz İİK m. 68'in Hükümet gerekçesinden anlaşılabildiği gibi İİK m. 150/a'nın birinci bendinde de açıkça ifade edilmiştir. Bu bağlamda icra mahkemesi, belgeler zincirinden borçlunun kayıtsız şartsız belirli bir miktarın borçlusu olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılmasına karar verecektir⁴⁶⁵. Örneğin alacaklı, şarta bağlı borç ikrarı içeren alım-satım sözleşmesine istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz⁴⁶⁶. Fakat alacaklı alım-satım sözleşmesi ile birlikte kendi ediminin konusunu oluşturan malı borçluya teslim ettiğini gösteren bir başka İİK m. 68/I belgesi ile veya alım-satım sözleşmesinde İİK m. 68/T'e uygun şekilde borçlunun imzasını içeren bir kayıt ile birlikte itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. İcra mahkemesi, incelemesi neticesinde alacaklının dayandığı belgelerin birbiriyle bağlantılı olduğunu ve İİK m. 68/T'e uygun olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılması kararı verir; aksi takdirde itirazın kesin kaldırılması istemini reddeder⁴⁶⁷. Yine benzer şekilde bir alacak, geciktirici şarta bağlanmış ise tek başına itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmamasına rağmen geciktirici şartın gerçekleştiğini gösteren bağlantılı bir başka belge ile birlikte itirazın kesin kaldırılması için elverişli olur. Ancak alacak, bozucu şarta bağlı ise borçlunun bozucu şartın gerçekleştiğini belgelendirmesi üzerine alacağın icra kabiliyeti kalmamaktadır⁴⁶⁸.

Borçlunun alacaklıdan belirli bir miktarda para aldığını gösteren banka dekontu tek başına itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmasa da bu paranın borç olarak

⁴⁶² Ayrıntılı bilgi için bkz. İKİNCİ BÖLÜM-III-F.

⁴⁶³ Muşul, s. 367.

⁴⁶⁴ Kuru, İcra, s. 336; Kuru, El Kitabı, s. 284; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 181; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 199.

⁴⁶⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160.

⁴⁶⁶ Kuru, El Kitabı, s. 284; Muşul, s. 367; Karşı, s.165; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 198; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160.

⁴⁶⁷ Kuru, El Kitabı, s. 284; Muşul, s. 367, 368; Karşı, s.165; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 160; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 199; Kiraz, s. 134; Uyar, İtiraz, s. 504; Uyar, Takip Hukuku, s. 141, 142; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 80; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1133; Bingöl, s. 332.

⁴⁶⁸ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 87.

alındığını gösteren başka bir belge de var ise bu belgeler bütün olarak itirazın kesin kaldırılması için elverişli olabilecektir⁴⁶⁹.

C. İMZASI NOTERLİKÇE TASDİK EDİLMİŞ SENET

1512 sayılı Noterlik Kanunu gereği noter senetleri; düzenleme ve onaylama olmak üzere iki şekildedir. Düzenleme şeklindeki noter senetleri, adından da anlaşılacağı üzere noter tarafından düzenlenir. İlgili kişi, isteği hakkındaki beyanı söyledikten sonra noter ilgili kişinin isteğini yazar. Düzenlenen belge okuması için ilgili kişiye verilir ve yazılanlar, ilgili kişinin isteğine uygun ise altı ilgili kişi tarafından imzalanır. İlgili kişi imzalıktan sonra noter de belgeyi imzalar ve mühürler (NK m. 84-86). Düzenleme şeklindeki noter senetlerinin resmî senet olduğuna dair bir tereddüt yoktur. Fakat imzası noterlikçe tasdik edilmiş yani onaylama şeklindeki noter senetlerinin niteliği doktrinde tartışmalıdır⁴⁷⁰.

İİK m. 38 gereği para borcu ikrarını⁴⁷¹ içeren düzenleme şeklindeki noter senetleri, ilâm mahiyetini haiz belgelerdendir. Böylelikle düzenleme şeklindeki noter senetleri, kayıtsız şartsız⁴⁷² para borcu ikrarını içermesi hâlinde ilâmlı icra takibine konu olabilecektir. Düzenleme şeklindeki noter senedinin karşılıklı edimleri içeren, iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde olması hâlinde ilâm mahiyetini haiz değildir ve ilâmlı icra takibine konu olamaz⁴⁷³.

⁴⁶⁹ Kuru, El Kitabı, s. 291; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 184; Uyar, Takip Hukuku, s. 154.

⁴⁷⁰ Onaylama şeklindeki noter senetlerinin niteliği hakkındaki tartışma hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özbek, s. 128-134. Vural, para borcunu içeren gerek düzenleme gerekse de onaylama şeklindeki noter senetlerinin icra iflâs hukuku bakımından resmî senet olduğunu ifade etmiştir (Perihan Vural, “İcra ve İflâs Kanunu ve Noterlik Kanunu Açısından Noterlik Senetleri”, *İcra-İflas Kanunu Uygulamasında Güncel Sorunlar Sempozyumu*, İstanbul, 17 Haziran 1977, İstanbul Ticaret Odası Mevzuat Dizisi No:1, İstanbul: Hüsniyat Matbaası, 1978, <https://docplayer.biz.tr/22626268-Icra-iflas-kanunu-sempozyumu.html>, E. T. 09.07.2020, s. 98).

⁴⁷¹ Mücerret borç ikrar edilen noter senetleri, ilâm mahiyetini haiz değildir (Necmeddin M. Berkin, “Senetlerin Tanzimi ve Takip Hukuku Bakımından Ehemmiyeti”, *İstanbul, İÜHFM*, C. 13, S. 2, 1947, s. 653). Düzenleme şeklindeki noter senetlerinin, ilâm mahiyetini haiz olabilmesi için borç ikrarının yalnızca para borcuna ilişkin olmasının eleştirisi için bkz. Berkin, Senetlerin Tanzimi, s. 654; Çiğdem Yazıcı-Tıktık, “Bir İşin Yapılmasına veya Yapılmamasına İlişkin İlâmların İcrası”, *İzmir, DEÜHFD*, Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ’e Armağan, C. 16, Özel S., 2014, s. 2750, 2751.

⁴⁷² Berkin, Rehber, s. 431; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048; Kuru, İcra, s. 344; Süha Tanrıver, *İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Ankara: Yetkin Yayınları, 1996, s. 117, 118; Tercan, s. 59; Karslı, s. 177; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Atalı/Ermenek, s. 89; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 200; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 161; Kiraz, s. 145; Yazıcı-Tıktık, s. 2751; Erhan Fırat, *Özel Kanunlarda Düzenlenen İlâm Niteliğinde Belgeler*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016, s. 20; Uyar, İtiraz, s. 505; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 81; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1136; Gökler, s. 55; Bingöl, s. 332; Aynı yönde bkz. Yarg. İİD, T. 14.11.1947, 4445/3976 (Vural, s. 103).

⁴⁷³ Berkin, Senetlerin Tanzimi, s. 655, 656; Tanrıver, İlâmlı İcra, s. 118, 119; Kiraz, s. 145, dn. 126; Yazıcı-Tıktık, s. 2751; Fırat, s. 20; Vural, s. 103; Aynı yönde bkz. “...İ.İ.K.nun 38. maddesi gereğince,

Kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren düzenleme şeklinde noter senetleri, ilâm mahiyetini haiz belge olduğu için ilâmlı icra takibine konu olabilecektir. İlâmlı icra takibinde, genel haciz yoluyla takipteki gibi itiraz imkânı olmadığından itirazın kesin kaldırılması yolu da gündeme gelemeyecektir⁴⁷⁴. Yargıtay İBHGKK gereği ilâmlar, ilâmsız icra takibine konu olamazlar⁴⁷⁵. Ancak bu İBHGKK'da ilâm mahiyetini haiz belgelere ilişkin böyle bir ibareye yer verilmemiştir. Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, bu İBHGKK'da yalnızca ilâmların karara bağlanması, ilâm mahiyetini haiz belgelere ilişkin duruma değinilmemesi nedeniyle kararın dar yorumlanarak icra takibi türüne ilişkin bu sınırlamanın yalnızca ilâmlara özgü olduğunu ifade etmişlerdir. Nitekim yazarlara göre bu sınırlamayı ilâm mahiyetini haiz belgeler için kabul etmemek, hak arama hürriyetine de daha uygun olacaktır⁴⁷⁶. Atalı/Ermenek/Erdoğan ise aynı görüşü paylaşmakla yani bu İBHGKK'nın ilâm mahiyetini haiz belgeler için geçerli olmaması gerektiğini ileri sürmekle birlikte gerekçe olarak alacaklının ilâmlı icra yerine ilâmsız icra yoluna başvurmakla borçlunun durumunu ağırlaştırmadığını, aksine kendi durumunu ağırlaştırdığını ifade etmiştir⁴⁷⁷. Bu konuda bir uyuşmazlık, Yargıtay'a intikal etmiş ve Yargıtay, İBHGKK'nın yalnızca ilâmlar için geçerli olduğunu; ilâm

para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir. Diğer bir ifade ile, para borcu ikrarını içeren düzenleme şeklindeki noter senetleri ilam niteliğindedir. Ancak, bu senetlerin ilam sayılabilmeleri için, öncelikle noterce düzenleme şeklinde yapılması ve kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını içermeleri gerekmektedir. Noterce düzenleme şeklinde yapılmasına rağmen iki tarafa borç yükleyen, karşılıklı edimleri içeren bir sözleşme ilam sayılmaz. Somut olayda, alacaklı vekilinin, takip dayanağı olarak, 4.2.2010 tarih ve 3167 yevmiye numaralı noter tarafından düzenlenen "düzenleme şeklinde para borcu ikrarını havi senet ve alacağın tasfiyesi sözleşmesi" başlıklı belgeyi ibraz ederek ilamlı takip yapmak istediği, icra müdürlüğünce belgenin iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliğinde olması sebebiyle ilam hükmünde kabul edilemeyeceği gerekçesiyle borçluya icra emri gönderilmesi talebinin reddedilerek, örnek (7) ödeme emrinin tebliğe çıkarılmasına karar verildiği görülmektedir. Alacaklı vekilince ibraz edilen noterce düzenlenen dayanak belgenin 2. maddesinde yer alan, "borçlular ... 30.12.2009 tarihi itibarıyla 172.238,90-TL borçları bulunduğunu kayıtsız şartsız kabul ve beyan ve ikrar ederler." şeklindeki ibareden anılan belgenin kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını içerdiği anlaşılmaktadır. Söz konusu belge, iki tarafa karşılıklı edimler yükleyen sözleşme niteliğinde olmayıp, borçlular tarafından ikrar edilen borcun ne şekilde ödeneceğine (borcun tasfiyesine) ilişkindir. Dayanak belge bu haliyle, İ.İ.K.nun 38. maddesi anlamında, para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senedi niteliğindedir..." Yarg. 12. HD, T. 18.10.2011, E. 2011/19224, K. 2011/19395, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.07.2020.

⁴⁷⁴ Berkin, İcra, s. 168; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 161.

⁴⁷⁵ "...Açıklanan tüm bu olgular karşısında ilamların genel haciz yolu ile ilamsız takibe konu edilmesinin icra hukukuna ve yargılama tekniğine uygun düşmediği, bu yola başvurmakta alacaklının hukuki yararının bulunmadığı gibi borçlunun hukuki durumunun ağırlaştırıldığı ve taraflar arasındaki menfaatler dengesinin bozulduğu sonucuna varılmış ve içtihatların "ilama dayalı bir alacağın ilamsız takip konusu yapılamayacağı" yönünde birleştirilmesine karar verilmiştir." Yarg. İBHGKK, T. 26.05.2017, E. 2017/2, K. 2017/3, RG T. 21.07.2017 – S. 30130.

⁴⁷⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 288, dn. 25.

⁴⁷⁷ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 416.

mahiyetini haiz belgenin ilâmsız icra takibine konu olabileceğine hükmetmiştir⁴⁷⁸. Kanaatimizce yürürlükteki hukukumuz açısından Yargıtay'ın ilâm mahiyetini haiz belgenin ilâmsız icraya konu olabileceğine karar verirken yer verdiği gerekçesi isabetlidir. Ancak olması gereken hukuk açısından ilâm mahiyetini haiz belgenin de tıpkı ilâm gibi ilâmsız icraya konu edilememesi gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü Yargıtay İBHGKK'da ilâmların ilâmsız icra takibine konu edilememesinin gerekçesi olarak ifade edilen menfaatler dengesinin bozulması, hukukî yarar yokluğu ve böylece dürüstlük kuralına aykırılık gibi gerekçeler ilâm mahiyetini haiz belgenin ilâmsız icraya konu olması hâlinde de söz konusudur. Tüm bu hususlar bir kenara, İİK m. 68/I'de düzenlenmiş olan düzenleme şeklindeki noter senetleri değil; imzası noterlikçe tasdik edilen borç ikrarını içeren senetler eş deyişle onaylama şeklindeki noter senetleridir. Ancak yürürlükteki hukukumuz bakımından düzenleme şeklindeki noter senetleri de ilâmsız icra takibine konu olabileceği⁴⁷⁹ için alacaklının buna istinaden genel haciz yolu ile takipte bulunması ve borçlunun itiraz etmesi üzerine alacaklının itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurması hususunda tereddütler ortaya çıkacaktır. Aslan/Akyol-Aslan, itirazın kesin kaldırılmasını sağlayan belgelerin düzenlendiği İİK m. 68/I'de ilâm ve düzenleme şeklindeki noter senetlerinin yer almadığını, böylelikle kanun koyucunun ilâm ya da ilâm mahiyetini haiz belgeye dayalı bir alacağın ilâmlı icra ile takip edilmesini amaçladığını ifade etmiştir⁴⁸⁰. Kuru⁴⁸¹ ve Uyar⁴⁸² ise düzenleme şeklindeki noter senetlerine istinaden ilâmsız takip yapılabileceğini ve itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunulabileceğini fakat İİK m. 68/I'de düzenlenen noter senetlerinin bunlar olmadığını ifade etmiştir. Yazarların görüşlerini dile getirdikleri eserler, İBHGKK öncesidir. Nitekim daha sonra İBHGKK ile ilâmlar için ilâmsız icra yolu kapatılsa da

⁴⁷⁸ "...Dava, kefalet sözleşmesinden kaynaklanan itirazın iptali istemine ilişkindir. Dava konusu belgenin ilam niteliğinde olması nedeniyle İİK 38. maddesi yollamasıyla 32. maddesi uyarınca ilamların icrası yoluyla takip edilebilir ise de aksinin yapılamayacağı yani ilamsız ... takibine konu edilemeyeceğine ilişkin bir düzenleme kanunda yer almamaktadır. 26.05.2017 gün ve 2017/2 esas, 2017/3 karar sayılı ... İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurul Kararında elinde ilam olan alacaklının ilamsız takip yoluna başvurulamayacağına karar verilmiş ise de bu kararın ilam niteliğinde belgeleri kapsamaması da göz önünde bulundurularak davacının dava konusu senet nedeniyle ilamsız takip yapabileceğinin kabulü ile sonuca gidilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır." Yarg. 23. HD, T. 05.02.2019, E. 2016/4052, K. 2019/288, Yargıtay Karar Arama, E. T. 04.05.2020.

⁴⁷⁹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120.

⁴⁸⁰ Kudret Aslan/Leyla Akyol-Aslan, "İlama Bağlı Para Alacağı İçin İlamsız İcra Takibi Yapılması, Dürüstlük Kuralına ve Hayatın Olağan Akışına Aykırı Mıdır?", Prof. Dr. Ramazan ARSLAN'a Armağan, C. 1, Ed. Emel Hanağası/Mustafa Göksu, Ankara: Yetkin Yayınları, 2015, s. 207.

⁴⁸¹ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048.

⁴⁸² Uyar, İtiraz, s. 505; Uyar, Takip Hukuku, s. 142; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 81; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1136.

ilâm mahiyetini haiz belgeler için ilâmsız icra yolu hâlâ açıktır. Öte yandan Atalı/Ermenek, Yargıtay İBHGKK ve Yargıtay'ın anılan kararından sonra yayımladıkları eserde ilâm mahiyetini haiz olan düzenleme şeklindeki noter senetlerinin ancak ilâmlı icra takibine konu olabileceğini, ilâmsız icra takibine konu olamayacağını ve böylelikle itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmadığını ifade etmiştir⁴⁸³. Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası ise mezkur kararlar sonrası yayımladıkları eserde Kuru ve Uyar'ın ifade ettiği gibi İİK m. 68/I'de düzenlenen noter senetlerinin onaylama şeklindeki noter senetleri olduğunu fakat düzenleme şeklindeki noter senetlerinin de ilâmsız icra takibine konu olması hâlinde itirazın kesin kaldırılmasını sağlayacağını ifade etmiştir⁴⁸⁴. Kanaatimizce her ne kadar İİK m. 68/I'deki belgeler sınırlı sayıda sayılmış ve içerisinde düzenleme şeklindeki noter senetleri sayılmamış olsa da Kuru, Uyar ve Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası'nın ifade ettiği gibi düzenleme şeklindeki noter senetleri de evleviyetle itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olarak kabul edilmelidir. Aksinin kabulü hakkaniyetli olmayacaktır. Zira adî senetler bile itirazın kesin kaldırılması için elverişli iken resmî senet niteliğindeki düzenleme şeklindeki noter senedinin aynı güçte kabul edilmemesi hatta itirazın kesin kaldırılması bakımından daha düşük güçte olması kabul edilemez.

İİK m. 68/I'de düzenlenen itirazın kesin kaldırılmasına elverişli noter senetleri; imzası noterlikçe tasdik edilen borç ikrarını içeren senetler eş deyişle onaylama şeklindeki noter senetleridir. Onaylama şeklindeki noter senetlerinde; senedin içeriği noter tarafından düzenlenmez. İlgili kişi, daha önce içeriği düzenlenmiş senedin altına noter huzurunda imza atar ya da daha önce düzenlenmiş ve imzası atılmış senedin altındaki imzanın kendisine ait olduğunu noter huzurunda kabul eder. Noter de senetteki imzanın, huzurundaki ilgili kişiye ait olduğuna dair senedi imzalar ve mühürler (NK m. 90-93). Eş deyişle buradaki imza onaylaması, imzayı atan kişiye ait olduğunun şerh ile belgelendirilmesi şeklinde yapılır⁴⁸⁵. Noterin imza tasdiki, senedin içeriğini kapsamaz; yalnızca tasdik edilen imzanın ilgili kişiye (borçluya) ait olduğu belgelendirilmiş olur (NK m. 82/III). Tasdik hükümleri yalnızca imza için geçerli olmayıp; mühür, parmak izi ve imza yerine geçen el işaretinin noter tarafından onaylanması hâlinde de geçerlidir (NK m. 93). Bu bağlamda imza değil de NK m. 93'de ifade edilenlerin noter huzurunda

⁴⁸³ Atalı/Ermenek, s. 89.

⁴⁸⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 200 ve oradaki dn. 7.

⁴⁸⁵ Karabel, Yazılı Şekil, s. 43.

onaylanması hâlinde de İİK m. 68/I'de düzenlenen itirazın kesin kaldırılmasına elverişli belgelerden kabul edilir⁴⁸⁶. Yine imzası tasdik edilmiş yabancı noter senetleri de İİK m. 68/I bağlamında itirazın kesin kaldırılmasına elverişli noter senetlerindendir⁴⁸⁷.

İmzası noterlikçe tasdik edilen senede dayalı takip yapan alacaklının itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilmesi için; bu senedin kayıtsız şartsız para borcu ikrarı⁴⁸⁸ ile belirli bir meblağı içermesi⁴⁸⁹ ve senedin de borçludan sâdir olması gerekmektedir⁴⁹⁰. Ancak senedin borçludan sâdir olması şartı bakımından, alacaklının elindeki senet imzası noterlikçe tasdik edilen senet olduğu için ayrıca borçlunun ikrarı gerekmemektedir⁴⁹¹. Bu bağlamda imzası ikrar edilmiş adî senet ile imzası noterlikçe tasdik edilen senedin cebrî icra hukuku bakımından aynı güçte olduğunun ifade edilmesinde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Lâkin adî senedin borçlusu tarafından imza ikrar edilmemişse imzası noterlikçe tasdik edilen senet ile aynı güçte olamayacaklardır⁴⁹².

İmzası noterlikçe tasdik edilen senedin borçlusu, bu senedin altındaki imzasını inkâr edemez⁴⁹³. Nitekim borçlunun imzasını inkâr edememesi için, imzanın noterlikçe tasdiki; NK'da öngörülen şekilde diğer bir ifadeyle kanuni bir şekilde yapılmaktadır. Bu sebeple borçlunun imzayı inkâr etmesi hâlinde dâhi alacaklı, imzanın borçluya ait olduğuna dair herhangi bir ispat yükü altında değildir⁴⁹⁴.

Adî senede dayalı yapılan takipte borçlunun imzayı inkâr etmesi hâlinde alacaklı, itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurur ve icra mahkemesi imzanın borçluya ait olup olmadığını İİK m. 68/a'da düzenlenen yöntemlerle inceler. Eş deyişle adî

⁴⁸⁶ Kiraz, s. 145, dn. 128; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 28.11.1978, E. 1978/9180, K. 1978/9620, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.07.2020.

⁴⁸⁷ Kuru, El Kitabı, s. 289; Tanrıver, İlâmlı İcra, s. 123; Karşı, s. 178; Atalı/Ermenek, s. 89; Bingöl, s. 332, 333; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 30.10.2012, E. 2012/12007, K. 2012/30549, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.07.2020.

⁴⁸⁸ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048; Kuru, İcra, s. 345; Kuru, El Kitabı, s. 289; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 183; Kuru/Aydın, s. 121; Tercan, s. 59; Karşı, s. 178; Ulukapı, İcra, s. 118; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120; Atalı/Ermenek, s. 89; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 200; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 161; Kiraz, s. 147; Uyar, İtiraz, s. 506; Uyar, Takip Hukuku, s. 142; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 82; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1136; Vural, s. 108; Çiçek, Adres, s. 3162; Çiçek, İcra, s. 96; Bilsel, s. 230.

⁴⁸⁹ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048; Tercan, s. 59; Kiraz, s. 147, 148; Uyar, İtiraz, s. 506; Uyar, Takip Hukuku, s. 142; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 82; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1136; Vural, s. 108.

⁴⁹⁰ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048; Kiraz, s. 148; Vural, s. 108.

⁴⁹¹ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048; Kiraz, s. 148; Vural, s. 108.

⁴⁹² Akyazan, İnceleme, s. 1049.

⁴⁹³ Kuru, El Kitabı, s. 225; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 161; Kiraz, s. 146; Akyazan, İnceleme, s. 1048; Özcengiz, s. 74.

⁴⁹⁴ Kiraz, s. 146; Akyazan, İnceleme, s. 1048.

senetlerde imza inkârı hâlinde alacaklı, itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz. Ancak imzası noterlikçe tasdik edilen senede dayalı yapılan takipte (mümkün olmamasına rağmen) borçlu imzayı inkâr etse bile alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁴⁹⁵. Bu durumda icra mahkemesi inkâr edilen (noterlikçe tasdik edilmiş) imzayı inceleyemez⁴⁹⁶. Zira noterlikçe tasdik edilen imza, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerliliğini korumaktadır (NK m. 82/III, c. son). Bu durumda borçlu - genel mahkemelerde- imzanın kendisine ait olmadığını; borçlunun takipten önce imzanın kendisine ait olmadığı iddiası ile açtığı menfî tespit davası ile ya da takip devam ederken sahtelik iddiası ile açacağı menfî tespit davası ile ispat edebilecektir (İİK m. 72)⁴⁹⁷. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması üzerine icra mahkemesi, borçlunun İİK m. 68/II gereği itirazını ispat edebilecek belge gösterememesi hâlinde⁴⁹⁸, itirazın kesin kaldırılmasına karar verecektir⁴⁹⁹. Netice itibariyle icra mahkemesi, borçlunun sahtelik iddiası ile genel mahkemelerde menfî tespit davası açması hâlinde bunu bekletici mesele yapamayacak ve yargılama neticesinde kararını verecektir.

D. RESMÎ DAİRELERİN VEYA YETKİLİ MAKAMLARIN YETKİLERİ DÂHİLİNDE USULÜNE UYGUN OLARAK VERDİKLERİ MAKBUZ VEYA BELGELER

1. Genel Olarak

Resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri makbuz veya belgeler; daha önce ele aldığımız İİK m. 68/T'de düzenlenen

⁴⁹⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 200; Akyazan, İnceleme, s. 1049; Postacıoğlu/Altay, s. 253; Kuru, İcra, s. 345; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 183; Tercan, s. 59; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 120, 121; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 201; Uyar, İtiraz, s. 505, 506; Uyar, Takip Hukuku, s. 142; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 81, 82; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1136; Çiçek, Adres, s. 3162; Çiçek, İcra, s. 96; Bilsel, s. 230.

⁴⁹⁶ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048, 1049; Kuru, İcra, s. 345; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 183; Muşul, s. 365; Karşı, s. 177; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 201; Kiraz, s. 147; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 82; Akyazan, İnceleme, s. 1049; Yönel Özkan, s. 73; Vural, s. 108.

⁴⁹⁷ Kiraz, s. 147; Vural, s. 108; Aynı yönde bkz. Kuru, İcra, s. 345, dn. 85; Kuru, El Kitabı, s. 225; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 183, dn. 14; Muşul, s. 365; Karşı, s. 177; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 121; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 201; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 161; Uyar, İtiraz, s. 506; Uyar, Takip Hukuku, s. 142; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 82; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1136; Yönel Özkan, s. 73; Çiçek, Adres, s. 3162; Çiçek, İcra, s. 96; Varol, s. 445; Bilsel, s. 230.

⁴⁹⁸ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1048, 1049; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 183; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 201; Kiraz, s. 147.

⁴⁹⁹ Postacıoğlu, İcra, s. 200; Akyazan, İnceleme, s. 1049; Postacıoğlu/Altay, s. 253; Çiçek, Adres, s. 3162; Çiçek, İcra, s. 96.

belgelerden farklı olarak borçlunun imzasını içermez. Bu belgelerin borçlunun imzasını içermemesine bağlı olarak da imza ikrarını veya imza tasdikini içermeyeceği sonucuna ulaşılır. Borçlunun imzasıyla dâhil olmadığı, resmî daireler veya yetkili makamlar tarafından verilen bu belgelerin itirazın kesin kaldırılmasına elverişli olabilmesi için; borçlunun kayıtsız şartsız belirli bir para borcunu ödemek zorunda olduğunu göstermesi gereklidir⁵⁰⁰. Doktrinde bazı yazarlar borçlunun kayıtsız şartsız belirli bir para borcunu ödemek zorunda olduğunu göstermesi şartı yerine kayıtsız şartsız belirli bir para borcu ikrarı içermesi şartını ifade etmişlerdir⁵⁰¹. Atalı/Ermenek/Erdoğan ise kanaatimizce de isabetli olarak, resmî daire veya yetkili makamların verdikleri belgelerin yalnızca borçlunun borçlu olduğunu tespit ettiğinden bahisle bu belgelerde belirli bir para borcu ikrarı olamayacağını ifade etmiştir⁵⁰².

İtirazın kesin kaldırılmasına elverişli belgeler bakımından İİK m. 68/I'de yalnızca resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usûlüne uygun olarak verdikleri belgeler sayılmamış, ayrıca makbuzlar da dâhil edilmiştir. Hâl böyle olmakla birlikte posta veya banka makbuzu gibi makbuzlar, borçlunun kayıtsız şartsız belirli bir para borcunu ödemesi gerektiğini göstermediğinden tek başına itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir⁵⁰³. Diğer bir ifadeyle salt makbuz, alacaklının alacağını kesin olarak göstermemektedir⁵⁰⁴. Alacaklının elinde ayrıca borçlunun kendisinden makbuzdaki parayı borç olarak almış olduğunu gösteren bir başka belge de mevcut olduğu takdirde, mezkur belge ve makbuz birlikte itirazın kesin kaldırılması için elverişli olacaktır⁵⁰⁵. Doktrinde Karaaslan, adî senet ve imzası noterlikçe tasdik edilmiş senet için aranan belgenin borç ikrarı (yazarın ifadesiyle) içermesi şartının; resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri

⁵⁰⁰ Kuru, İcra, s. 346; Kuru, El Kitabı, s. 289, 290; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 183; Kuru/Aydın, s. 121; Karslı, s. 178; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 121; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 201; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162; Çiçek, Adres, s. 3162; Çiçek, İcra, s. 97; Bilsel, s. 230, 231.

⁵⁰¹ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1049; Tercan, s. 60; Kiraz, s. 149; Bingöl, s. 333.

⁵⁰² Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162.

⁵⁰³ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1051; Kuru, İcra, s. 350; Kuru, El Kitabı, s. 291; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 184; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 121; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 202; Uyar, İtiraz, s. 510; Uyar, Takip Hukuku, s. 154; Bingöl, s. 333; Aynı yönde bkz. "...banka dekontu, İİK'nun 68.maddesi kapsamında, kayıtsız şartsız borç ikrarı içeren belge niteliğinde değildir. ..." Yarg. 12. HD, T. 26.01.2016, E. 2015/26504, K. 2016/2178, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.10.2020.

⁵⁰⁴ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 87.

⁵⁰⁵ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1051; Kuru, İcra, s. 350; Kuru, El Kitabı, s. 291; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 184; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 202; Uyar, İtiraz, s. 510; Uyar, Takip Hukuku, s. 154; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 88; Bingöl, s. 333.

makbuz ve belgeler için aranmayacağını ifade etmiş; banka makbuzunun itirazın kesin kaldırılmasını sağlamamasının kayıtsız şartsız borç ikrarı (yazarın ifadesiyle) içerip içermediğine dayandırılması görüşüne katılmamıştır. Yine Karaaslan'a göre makbuzların, borcun varlığını gösteren bir başka belge ile birlikte itirazın kesin kaldırılmasını sağlaması hakkında kanuni bir düzenlemenin yapılması daha isabetli olacaktır⁵⁰⁶. Gerçekten de İİK m. 68/I'nin lafzına bakıldığında adî senetler ve imzası noterlikçe tasdik edilmiş senetler bakımından açıkça borç ikrarını içermesi gerektiğinin belirtilmesine karşın resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri makbuz ve belgeler için borç ikrarına dair herhangi bir ibareye yer verilmediği görülmektedir. Fakat ifade ettiğimiz üzere Atalı/Ermenek/Erdoğan'ın da belirttiği gibi resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri makbuz ve belgelerde borçlunun borçlu olduğu tespit edildiğinden bu belgeler bakımından borç ikrarı söz konusu olamayacaktır. Bu bağlamda kanaatimizce resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri makbuz veya belgelerde kayıtsız şartsız borç ikrarı şartı aranmamalı fakat borçlunun kayıtsız şartsız olarak borçlu olduğunu göstermesi şartı aranmalıdır. Çünkü örneğin açıklama kısmı boş bırakılmış bir banka havale makbuzu, borçlunun kayıtsız şartsız olarak borçlu olduğunu göstermediğinden tek başına itirazın kesin kaldırılmasını sağlamamaktadır. Nitekim TBK m. 102/I'de de kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödemenin, muaccel bir borç için yapılmış sayıldığı hükme bağlanmıştır. Bunun yanı sıra Yargıtay kararlarında da açıklama kısmı boş bırakılmış banka havale makbuzunun itirazın iptali davalarında davacının borç verdiğini değil, aksine kendisinin borçlu olup borcunu ödediğine karine teşkil ettiğini; aksinin ispatının davacıya ait olduğu ifade edilmiştir⁵⁰⁷. Öte yandan Karaaslan'ın da ifade ettiği gibi makbuzlar için borcun varlığını gösteren bir başka belge ile birlikte itirazın kesin kaldırılmasını sağlayacağı hususunun 538 sayılı Kanun m. 38 ile değiştirilen İİK m. 68'in Hükümet tasarısı gerekçesinde bu duruma işaret etmekle kalmayıp kanuni bir düzenlemeye kavuşturulması kanaatimizce de daha isabetli olurdu. Ayrıca burada

⁵⁰⁶ Varol Karaaslan, "Banka Dekontu ve Havale Makbuzunun Delil Değeri", *İstanbul, MİHDER*, C. 12, S. 35, 2016/3, s. 629, 630.

⁵⁰⁷ Yarg. 13. HD, T. 03.10.2013, E. 2013/11284, K. 2013/24182, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.12.2020; Yarg. 11. HD, T. 14.10.2015, E. 2015/3797, K. 2015/10463, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.12.2020.

Karaaslan'ın da isabetli olarak belirttiği üzere banka makbuzunun yetkili makamların yetkileri dâhilinde verdikleri belge kapsamında sayılmasının nedeni olarak Bankacılık Kanunu m. 4 gereği bankaların faaliyet konuları arasında para transfer işlemlerinin bulunması ileri sürülebilir⁵⁰⁸.

İİK m. 68/I'de anılan resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri makbuz ve belgelerden hangilerinin itirazın kesin kaldırılması için elverişli belgelerden olduğu ya çeşitli kanun maddelerinde açıkça ifade edilmiştir ya da içtihatlarla kabul edilmiştir. Bu belgelerin çoğunluğunu çeşitli kanun maddelerinde düzenlenenler oluşturmaktadır. Bu belgelerden bazılarının kanunlarla bazılarının içtihatlarla kabul edilmesinin; itirazın kesin kaldırılmasına elverişli belgelerin İİK m. 68/I'de düzenlenmiş olması bakımından herhangi bir sorun teşkil etmediği kanaatindeyiz. Zira belgenin türü İİK m. 68/I'de açıkça ifade edilmiş ve bu belgelerin itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru için elverişli olduğu İİK m. 68/I'de düzenlenmiştir. Diğer bir ifadeyle gerekli belge türü İİK m. 68/I'de belirtilmiş ancak bahsi geçen bu belgelerin neler olduğu çeşitli kanun maddesi ya da içtihatlarla bırakılmıştır. Kanunlarımızın somut olay yöntemi eş deyişle kazuistik metod ile değil, soyut kural yöntemi ile hazırlandığı⁵⁰⁹ göz önünde bulundurulduğunda bu durum son derece doğaldır. Biz de bu kısımda bu belgeleri kanun maddelerinde düzenlenenler ve içtihatlarla kabul edilenler olmak üzere iki şekilde inceleyeceğiz.

2. Kanun Maddelerinde Düzenlenenler

a. İcra ve İflâs Kanunu'nda düzenlenen belgeler

Resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri belgelerin kanun maddelerinde düzenlenen kısmı, İİK'da düzenlenen belgeler ve diğer kanunlarda düzenlenen belgeler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu başlık altında İİK'da düzenlenen belgeleri açıklayacağız. Açıklamalarımıza geçmeden önce konuyla ilgili birçok Yargıtay kararında ifade edilen şu cümlelere yer vermeyi isabetli görmekteyiz:

“İİK'nun 68/1. maddesi gereğince, talebine itiraz edilen alacaklının takibi, imzası ikrar veya noterlikçe tasdik edilen borç ikrarını içeren bir senede yahut resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre

⁵⁰⁸ Karaaslan, s. 629, 630.

⁵⁰⁹ Özekes, Hukuk Bilgisi, s. 87, 88.

verdikleri bir makbuz veya belgeye müstenit ise, alacaklı itirazın kaldırılmasını isteyebilir. Yukarıda belirtilen kanun maddesinde yer alan yetkili makamların düzenledikleri belgelerin bu nitelikte belge kabul edilebilmeleri için bu belgelerin, kanunda, İİK'nun 68. maddesinde sayılanlardan olduğuna ilişkin özel hüküm bulunması gerekir (İİK'nun 143/2, 105/1, 251/1, 634 Sayılı Kanun'un 37. maddesi gibi). ”⁵¹⁰

Borç ödemedен aciz belgesi (İİK m. 105/I; 143/II; 251), İİK m. 68/I'de düzenlenen resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usûlüne uygun olarak verdikleri belge kapsamındadır. Zira İİK Yön. m. 51 gereği borç ödemedен aciz belgesi, resmî daire olan icra dairesi tarafından düzenlenmekte ve İİK m. 143/II gereği borç ikrarını içeren senet hükmündedir.

Borç ödemedен aciz belgesi, borç ikrarını içeren senet hükmünde olması yönüyle itirazın kesin kaldırılmasını sağlayan bir belgedir. Ancak itirazın kesin kaldırılmasını sağlayan borç ödemedен aciz belgesi, kesin aciz belgesidir. Çünkü geçici aciz belgesi, borç ikrarını içeren senet hükmünde değildir⁵¹¹. Ayrıca ifade etmek gerekir ki kesin aciz belgesinin borç ikrarını içeren senet hükmünde olma niteliği yalnızca cebrî icra hukuku bakımındandır. Diğer bir ifadeyle kesin aciz belgesi, maddi hukuk bakımından borç ikrarı içermemektedir⁵¹². Bu bağlamda kesin aciz belgesi, itirazın kesin kaldırılması yolunda itirazın kesin kaldırılması işlevini sağlayabildiği hâlde; maddi hukuk incelemesinin yapıldığı itirazın iptali davası ve diğer maddi hukuka ilişkin davalarda kesin delil teşkil etmez⁵¹³. Öte yandan kesin aciz belgesinin takip hukuku alanında

⁵¹⁰ Yarg. 12. HD, T. 03.04.2014, E. 2014/7320, K. 2014/9927, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 31.08.2020; Yarg. 12. HD, T. 16.04.2018, E. 2016/30087, K. 2018/3131, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 18.09.2017, E. 2017/4679, K. 2017/10870, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 09.04.2015, E. 2014/32941, K. 2015/9212, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.12.2020.

⁵¹¹ Üstündağ, İcra, s. 305; Kuru, El Kitabı, s. 750; Kiraz, s. 151, 152; Melih Işık, *İcra Hukukunda Borç Ödemedен Aciz Belgesi ve Bu Nitelikteki Haciz Tutanakları (İİK m. 143, 105)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 342; Aynı yönde bkz. “...Geçici aciz belgesi, kesin aciz belgesinden farklı olarak İİK.68 madde anlamında borç ikrarını havi bir senet niteliğinde değildir... 2004 sayılı İİK'nun 143. maddesinde tanımını bulan ve icra takibi sonunda paraların paylaşılmasından sonra alacaklıya verilen belge niteliğinde olan kesin aciz belgesi ise İİK. m.68 anlamında borç ikrarını havi bir senet mahiyetinde olup alacaklıya iptal davası açma hakkını verir...” Yarg. HGK, T. 29.02.2012, E. 2012/17-49, K. 2012/114, Yargıtay Karar Arama, E. T. 10.11.2020.

⁵¹² Üstündağ, İcra, s. 305; Kuru, El Kitabı, s. 745; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 274; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 361; Kiraz, s. 151; Işık, s. 23.

⁵¹³ Üstündağ, İcra, s. 305; Kiraz, s. 151; Işık, s. 139.

doğurduğu bu etki borçluya yönelik olup, borçlunun kefiline karşı böyle bir etkisi bulunmamaktadır⁵¹⁴.

Elinde kesin aciz belgesi bulunan alacaklının, bu alacağına dayanak olan kesin aciz belgesi ile icra takibi başlatması ve borçlunun itiraz etmesi hâlinde; bu belgeye istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabileceği ifade edilebilir. Ancak alacaklı, kesin aciz belgesini aldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde borçluya karşı icra takibinde bulunursa borçluya ödeme emri tebliğ edilmesine gerek olmadığından (İİK m. 143/III) borçlunun ödeme emrine itiraz olanağı yoktur⁵¹⁵. Bu bağlamda kesin aciz belgesinin verildiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde yapılan icra takibinde itirazın kesin kaldırılması yolu uygulama alanı bulamayacaktır.

İflâstaki borç ödemeden aciz belgesinin durumu biraz daha farklıdır. İİK m. 251/I *“İdare, paraları dağıtırken alacağının tamamını alamamış olan her alacaklıya ödenmemiş miktar için aciz vesikası verir. Vesikada müflisin alacağı kabul veya reddettiği yazılır. Kabul halinde vesika 68 inci maddenin 1 inci fıkrasında yazılı senet mahiyetinde olur.”* şeklinde hükme bağlanmıştır. Buradan hareketle alacağın ancak müflis tarafından kabul edilmesi hâlinde aciz belgesinin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olduğunu ifade etmek gerekir. Elinde aciz belgesi bulunan alacaklı, müflisin yeni mal iktisap etmesi hâlinde borçluya karşı yeniden takip talebinde⁵¹⁶ bulunur ve borçlu itiraz ederse; alacaklı bu belgeye istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilecektir (İİK m. 251/II). Alacağın müflis tarafından kabul edilmemesi hâlinde de alacaklı, elindeki aciz belgesine istinaden takipte bulunabilir ancak bu belge İİK m. 68/I belgesi olarak kabul edilemez. Bu durumda alacaklı, itiraz üzerine itirazın kesin kaldırılması seçeneği yerine itirazın iptali davası seçeneğine başvurmak mecburiyetinde kalacaktır⁵¹⁷.

⁵¹⁴ Işık, s. 137.

⁵¹⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 362; Işık, s. 128.

⁵¹⁶ İİK m. 251/II’de anılan takip talebi ile kastedilenin hangi tür takip olduğu hakkında tartışmalar ve Türk hukukundaki baskın görüşün hem haciz hem de iflâs yoluyla takip olabileceği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Işık, s. 43-45.

⁵¹⁷ Işık, s. 41, 42; Aynı yönde bkz. “...Davası (alacağı) ikinci alacaklılar toplantısı tarafından kabul edilen alacaklı (davacı), iflastaki paylaştırmada nazara alınır ve alacağın ödenmeyen bölümü için kendisine aciz vesikası verilir. (İİK 251.m) Bu aciz belgesine müflisin (ikinci alacaklılar toplantısı tarafından kabul edilmiş olan) alacağı kabul etmediği de yazılır. (İİK.251/1 c.2.) Bu halde borç ödemeden aciz belgesi 68. maddenin birinci fıkrasındaki senet niteliğinde olmayacağından, borçlu alacaklının yapacağı yeni bir takipte veya açacağı yeni davada, borçlu olmadığını ileri sürebilir ve böylece alacaklının alacağını tartışma konusu yapabilir...” Yarg. 11. HD, T. 12.01.2004, E. 2003/13840, K. 2004/2, Hukuk Türk İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.11.2020.

İİK’da rehin açığı belgesi; geçici rehin açığı belgesi (İİK m. 150/f) ve kesin rehin açığı belgesi (İİK m. 152) olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir. Eskiden rehin açığı belgesinin itirazın kesin kaldırılmasına elverişli belge olup olmadığı doktrinde tartışmalıydı⁵¹⁸. 538 sayılı Kanun değişikliği ile İİK m. 152’ye dördüncü fıkra eklenmiş ve bu tartışma önemini yitirmiştir. İtirazın kesin olarak kaldırılmasını sağlayan rehin açığı belgesi, İİK m. 152/IV’te hükme bağlanan “*Rehin açığı belgesi, borç ikrarını mutazammın senet mahiyetindedir.*” cümlesi gereği kesin rehin açığı belgesidir. Kesin rehin açığı belgesi, İİK Yön. m. 54 gereği resmî daire olan icra dairesi tarafından düzenlendiği ve İİK m. 152/IV’te borç ikrarını içeren senet mahiyetinde olduğu hükme bağlandığı için İİK m. 68/I’de düzenlenen belgelerden resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usûlüne uygun olarak verdikleri belge kapsamındadır. Fakat geçici rehin açığı belgesi itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir.

Kesin rehin açığı belgesinin İİK m. 68 bağlamında itirazın kesin kaldırılmasını sağlayabilmesi için ise rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilâmsız takip neticesinde verilmiş olması gerekmektedir. Yoksa örneğin ilâmlı takip neticesinde verilen kesin rehin açığı belgesi, ilâmlı takipte dayanağı olan ilâm veya ilâm mahiyetini haiz belge ile birlikte ilâm hükmünde olduğu için ilâmlı takip yapılacaktır⁵¹⁹.

Kesin rehin açığı belgesinin itirazın kesin kaldırılmasına elverişli belge olma özelliği sayesinde alacaklının bu belgeye istinaden icra takibinde bulunması kolaylaştırılmış⁵²⁰ olup itirazın iptali davası açmasına da bir engel bulunmamaktadır⁵²¹. Öte yandan kesin rehin açığı belgesi; itirazın iptali davasında (maddi hukuk bakımından), itirazın kesin

⁵¹⁸ Kuru, İtirazın Ref’i, s. 1050, 1051; Kiraz, s. 153, dn. 181; D. Nurdan Korkmaz, *İcra Hukukunda Rehin Açığı Belgesi*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 75.

⁵¹⁹ Kuru, El Kitabı, s. 1027, 1028; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 433, 434; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 439; İbrahim Özbay/Ferhat Çelik, “İcra ve İflâs Hukukunda Rehin Açığı Belgesi”, *Ankara, TAAD*, S. 34, Y. 9, Nisan 2018, s. 24; Mustafa Okan Yağcı, “Rehin Açığı Belgesi”, *İstanbul, YÜHFD*, Özel Sayı: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin Kuruluşunun 20. Yılı Armağanı C: II, C. XIII, S. 2, 2016, s. 325; Işık, s. 72; “...Somut olayda, takip dayanağı kesin rehin açığı belgesinin verildiği Ankara Gayrimenkul 22. Satış İcra Müdürlüğü’nün 2007/1586 esas sayılı takip dosyasında alacaklı tarafından borçlu aleyhinde ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip yapıldığı ve borçluya icra emri gönderildiği anlaşılmaktadır. O halde, alacaklının bu kesin rehin açığı belgesi ile borçlusu aleyhinde ilamlı takip yapması ve icra emri düzenlenmesinde bir usulsüzlük bulunmadığı nazara alınarak Mahkemece, borçlunun şikayetin reddi yerine yazılı gerekçeyle kabulü ve icra emrinin iptaline dair hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 26.01.2009, E. 2009/556, K. 2009/1424, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.10.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 8. HD, T. 19.10.2015, E. 2014/16009, K. 2015/18573, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.10.2020.

⁵²⁰ Üstündağ, İcra, s. 333; Özbay/Çelik, s. 22; Kiraz, s. 154; Yağcı, s. 324.

⁵²¹ Özbay/Çelik, s. 23; Kiraz, s. 154; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 03.12.2015, E. 2015/16867, K. 2015/30379, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.10.2020.

kaldırılmasında olduğu gibi alacağın varlığını gösteren kesin bir delil değildir⁵²². Bu nedenle itirazın iptali davasının görüldüğü genel mahkeme, borçlunun maddi hukuk bakımından borçlu olup olmadığını araştırır⁵²³. Diğer bir ifadeyle kesin rehin açığı belgesinin borç ikrarını içeren senet niteliğinde olması, yalnızca cebrî icra hukuku bakımından itirazın kesin kaldırılması için geçerlidir⁵²⁴. Kesin rehin açığı belgesinin itirazın kesin kaldırılmasını sağlayabilmesi için borçlu aleyhine düzenlenen rehin açığı belgesi ile borçlu aleyhine takipte bulunulması gereklidir. Diğer bir ifadeyle borçlu hakkında düzenlenen kesin rehin açığı belgesi ile borçlunun kefil hakkında icra takibinde bulunulması hâlinde itirazın kesin kaldırılmasına elverişli belge niteliğinde kabul edilmemelidir⁵²⁵. Ayrıca ifade etmek gerekir ki itirazın kesin kaldırılması bakımından kesin rehin açığı belgesinin borç ikrarını içeren senet niteliği her zaman için geçerli değildir. Bu nitelik, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması hâlinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren bir sene (İİK m. 152/III) sonrasında ortaya çıkar. Zira alacaklı, belirtilen hâllerden bir sene içerisinde genel haciz yoluyla takipte bulunursa borçluya ödeme emri tebliğine gerek kalmayacağı için itiraz ve itirazın kesin kaldırılması gibi müesseseler uygulama alanı bulmayacaktır⁵²⁶.

b. Diğer kanunlarda düzenlenen belgeler

Bu başlık altında yürürlükte olan hukukumuzda çeşitli kanunlarda düzenlenen belgeleri kısaca ifade edeceğiz⁵²⁷.

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu m. 37/son gereği kesinleşen işletme projeleri veya kat malikleri kurulunun işletme giderleri ile ilgili kararları, İİK m. 68/I anlamında belge kabul edilmiştir. Bu kararların geçersizliği ileri sürülüp genel mahkemede ispatlanmadığı sürece ilâmsız icra takibi yapılabilecek⁵²⁸ ve itirazın kesin kaldırılması

⁵²² Üstündağ, İcra, s. 333; Kuru, El Kitabı, s. 1028; Karşı, s. 180; Özbay/Çelik, s. 23; Kiraz, s. 154; Yağcı, s. 324; Korkmaz, s. 126; Işık, s. 72.

⁵²³ Kuru, El Kitabı, s. 1028; Özbay/Çelik, s. 23; Kiraz, s. 154; Yağcı, s. 324; Korkmaz, s. 126; Işık, s. 73.

⁵²⁴ Üstündağ, İcra, s. 332; Kuru, El Kitabı, s. 1028; Özbay/Çelik, s. 23; Yağcı, s. 324; Korkmaz, s. 75; Işık, s. 71, 72.

⁵²⁵ Korkmaz, s. 125.

⁵²⁶ Kuru, El Kitabı, s. 1028; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 434; Muşul, s. 369; Karşı, s. 180; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 439; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 473; Özbay/Çelik, s. 23; Kiraz, s. 153; Yağcı, s. 324; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 27.11.2014, E. 2014/28807, K. 2014/28544, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.10.2020.

⁵²⁷ Eskiden İİK m. 68/I anlamında belge niteliğinde olduğunu hükme bağlayıp yürürlükten kaldırılmış olan kanun maddeleri için bkz. Karşı, s. 180, 181; Kiraz, s. 172-174.

⁵²⁸ Muşul, s. 362, 363; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 28.06.2012, E. 2012/6399, K. 2012/22995, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.12.2020.

için elverişli belge olabilecektir. Yine aynı Kanun m. 72/II gereği blok kat malikleri, toplu yapı temsilcileri ve geçici yönetim kurulu kararları da İİK m. 68/I anlamında belge sayılmaktadır.

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu m. 32/IV gereği mikrofilmlerden veya mikrofişlerden alınan kopyalar ya da elektronik veya manyetik ortamlardan çıkarılan bilgileri içeren belgeler, bu kopya ve belgelerin birbirlerini teyit etmeleri kaydıyla asıllarına gerek kalmaksızın İİK m. 68/I anlamında belge kabul edilmiştir.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 81/II gereği masraf iştirak payları belirlenen süre içinde ödenmediği takdirde birlikler tarafından icra takibi başlatılır. Bu takip bakımından masraf iştirak paylarının ödenmesine dair kararlar, İİK m. 68/I anlamında belge sayılmaktadır.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 24/21 gereği aidatlar ve giderlere katılma payları yönetmelikte belirtilen süre içinde ödenmediği takdirde Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından icra takibi başlatılır. Giderlere katılma paylarının ödenmesine dair kararlar, İİK m. 68/I anlamında belge kabul edilmektedir.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu m. 31/4 gereği ihraççıların borçlanma araçlarına ilişkin ödeme yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle, Merkezî Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi tarafından düzenlenip hak sahiplerine verilen belge, İİK m. 68/I anlamında belge kabul edilmektedir. Yine aynı Kanun m. 75/5 gereği Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği üyelik aidatları, Statüde belirlenen süre içinde ödenmediği takdirde, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği tarafından icra takibi başlatılır. Bu takip bakımından Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği aidatlarının ödenmesine dair kararlar İİK m. 68/I anlamında belge kabul edilmektedir.

3. İctihatlarla Kabul Edilenler

Çeşitli kanun maddelerinde açıkça düzenlenen belgelerin İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olmasında herhangi bir tereddüt olmamasına karşın; kanun maddelerinde açıkça düzenlenmeyen belgelerin itirazın kesin kaldırılmasına elverişli olup olmadığı tereddüt oluşturabilir. Bu durumda takibe dayanak belgenin, itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olup olmadığının tespiti

icra hâkiminin takdirinde olacaktır⁵²⁹. Bu çerçevede icra hâkimi, belgeden borçlunun belirli bir para borcunu kayıtsız şartsız ödemek zorunda olduğunun anlaşılıp anlaşılmadığını inceler. Bu başlık altında Yargıtay içtihatlarıyla kabul edilen resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri bazı belgelere yer vereceğiz. Bu belgeler somut olaya göre çoğaltılabilir.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı gereği kira tespitine ilişkin kesinleşmiş bir karar, kira farkı sebebiyle yapılan ilâmsız takipte itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁵³⁰. Öte yandan müspet tespit hükümlerinin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Kuru, borçlunun belirli bir para için kayıtsız şartsız borçlu olduğunu gösteren müspet tespit hükümlerinin (hükümde alacağın varlığının ve miktarının açık bir şekilde yer alması koşuluyla) resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri belge kapsamında kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir⁵³¹. Tanrıver ise Öktemer'in⁵³² görüşüne katılarak müspet tespit hükümlerinin resmî makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri belge kapsamında olarak düşünmenin doğru bir yaklaşım olmadığı görüşündedir. Bu görüşe dayanak olarak müspet tespit hükümlerinin itirazın kesin kaldırılmasına dayanak olursa taşıdıkları ilâm niteliğinin zedeleneyeceği ifade edilmiştir. Zira icra mahkemesi kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden daha sonra taraflarca genel mahkemelerde dava açılacaktır. Böylelikle müspet tespit hükümlerinin İİK m. 68/I anlamında belge niteliğinde kabul edilmesi bu belgelerin daha sonra genel mahkemelerde de tartışılabilirliğine yol açar ki bu da tespit hükümlerinin maddi gerçekliği belirleme vasfıyla bağdaşmaz⁵³³. Kanaatimizce borçlunun kayıtsız şartsız borçlu olduğunu gösteren müspet tespit hükümleri resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri belgeler kapsamında itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir.

⁵²⁹ Üstündağ, *İcra*, s. 118; Kuru, *İtirazın Ref'i*, s. 1049; Karşı, s. 178; Kiraz, s. 149; Uyar, *İtiraz*, s. 521; Uyar, *Takip Hukuku*, s. 154; Talih Uyar, "İcra Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İİK. mad. 68) (II)", *İstanbul, LHD*, C. 3, S. 26, 2005, s. 578; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1145; Akyazan, *İnceleme*, s. 1050.

⁵³⁰ Yarg. İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E. 1979/1, K. 1979/3, RG T. 13.01.1980 – S. 16868.

⁵³¹ Kuru, *İtirazın Ref'i*, s. 1051; Kuru, *İcra*, s. 349; Kuru, *El Kitabı*, s. 290; Kuru/Aydın, s. 122; Aynı yönde bkz. Gürdoğan, s. 56; Atalı/Ermenek, s. 89; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162; Uyar, *İtiraz*, s. 507; Talih Uyar, *İcra Hukukunda İlâmlı Takipler*, 2 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, Manisa: Feryal Matbaacılık, 1991, s. 7, 8; Uyar, *Kesin Kaldırma I*, s. 86.

⁵³² Y. Semih Öktemer, "Kira Parasının Tesbiti Davalarına Ait İlâmların Yerine Getirilmesi", *Ankara, AD*, 1979/3-4, s. 153.

⁵³³ Tanrıver, *İlâmlı İcra*, s. 68, 69.

Tedbir nafakasına ilişkin ara kararlar, ilâm ya da ilâm mahiyetini haiz belge olmadığından ilâmsız icra yoluyla takip edilebilirler⁵³⁴. Alacaklının, tedbir nafakasına ilişkin ara kararı genel haciz yoluyla takipte bulunmasının ardından borçlu itiraz ederse alacaklı, itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilir. Zira ara kararlar, İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurmak için elverişli belgelerdendir⁵³⁵. Yine tazminat davasında verilen geçici ödeme kararı da ara karar olması sebebiyle genel haciz yoluyla takip yapılabilir ve resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri belgeler kapsamında itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁵³⁶.

İcra kefilinin, icra dairesi tarafından borcu ödemiş olan icra kefiline düzenleyip verdiği rücu belgesine istinaden genel haciz yoluyla takip yapması ve itiraz üzerine resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde usulüne uygun olarak verdikleri belgeler kapsamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli olup olmadığı konusunda Yargıtay'ın itirazın kesin kaldırılması için elverişli olduğuna hükmeden kararları⁵³⁷ olduğu gibi itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmadığına hükmeden kararları⁵³⁸ da mevcuttur. Fakat tespit edebildiğimiz kadarıyla Yargıtay'ın icra dairesi

⁵³⁴ Yarg. 12. HD, T. 07.03.2017, E. 2016/12349, K. 2017/3363, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.07.2020; Yarg. 12. HD, T. 05.11.2015, E. 2015/16171, K. 2015/26831, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.07.2020.

⁵³⁵ "...Somut olayda takibe dayanak yapılan ... Aile Mahkemesi'nin 15.12.2014 tarih ve 2014/111 Esas sayılı ara kararı İİK'nun 68/1. maddesinde belirtilen belgelerden olduğu gibi..." Yarg. 12. HD, T. 29.11.2017, E. 2017/6105, K. 2017/14806, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.07.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 18.02.2019, E. 2018/5604, K. 2019/2342, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.07.2020; Yarg. 8. HD, T. 28.03.2016, E. 2014/24856, K. 2016/5647, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 07.07.2020.

⁵³⁶ Kuru/Aydın, s. 122; Yarg. 12. HD, T. 16.10.2014, E. 2014/17657, K. 2014/23921, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 04.07.2013, E. 2013/16428, K. 2013/25387, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.12.2020.

⁵³⁷ "...Takibe dayanak yapılan Ankara 24. icra Müdürlüğü'nün 96/3080, 20.5.1997 tarihli rücu belgesi İİK'nun 68. maddesine yazılı resmi dairelerin ve yetkili makamların yetkisine dayalı olarak vermiş olduğu bir belge niteliğindedir..." Yarg.12. HD, T. 31.10.1997, E. 1997/10793, K. 1997/11967, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 16.03.2004, E. 2004/1461, K. 2004/6141 (Kiraz, s. 191, 192).

⁵³⁸ "...Alacaklı icra müdürlüğünce verilen rücu belgesine dayanarak takip yapmıştır. Anılan dosyada takip borçlusu olan kişilerin borcun ne kadarından sorumlu oldukları hususu sıfat durumları itibariyle yargılamayı gerektirir. Bu nedenle rücu belgesi düzenlenen dosyanın borçlusunun, icra dosyasına ödemiş olduğu borç için rücu belgesi alıp, ödenen bu parayı ayrı bir dosyada genel haciz yolu ile diğer borçlulardan talep etmesi yerinde değildir. Diğer taraftan borçluların borcu ya da borcu doğuran hukuki ilişkiyi kabul ettiklerine dair açık ya da zımni beyanları da bulunmamaktadır. O halde mahkemece, İİK'nun 68. maddesinde belirtilen belge niteliğini taşımayan rücu belgesine dayalı itirazın kaldırılması isteminin reddi gerekirken, yazılı gerekçe ile itirazın kaldırılmasına karar verilmesi isabetsizdir." Yarg. 12. HD, T. 16.12.2010, E. 2010/17423, K. 2010/30461, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 05.10.2015, E. 2015/11356, K. 2015/22929, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 15.02.2016, E. 2016/134, K. 2016/3751, Yargıtay Karar Arama, E. T.

tarafından düzenlenen rücu belgesinin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olduğuna dair kararları tarih itibariyle eski ve azınlıkta olan kararlardır. Yargıtay'ın çoğu kararında ifade ettiği üzere rücu belgesine istinaden yapılan takipte alacağın miktarının tespiti yargılama gerektirdiğinden bahisle itirazın kesin kaldırılması için elverişli değildir.

E. RESMÎ MAKAMLAR ÖNÜNDE BORÇ İKRARINI İÇEREN BELGELER

Resmî makamlar yani resmî dairelerde veya memurlar huzurunda düzenlenen borç ikrarını içeren tutanak ve belgeler, İİK m. 68/I'de düzenlenmiş değildir. Bu belge türü, gerek doktrinde gerekse de çeşitli içtihatlar aracılığıyla itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge türlerinden kabul edilmiştir. İİK m. 68/I'de düzenlenmeyen bu belge türünün itirazın kesin kaldırılması için elverişli sayılması, imzası noterlikçe tasdik edilmiş senetlere kıyas edilerek olmuştur⁵³⁹. Hatta doktrinde bu belgelerdeki imzanın resmî makamlar önünde atıldığından hareketle imzası noterlikçe tasdik edilmiş senetlerden daha kuvvetli olduğu ifade edilmiştir⁵⁴⁰. Resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgeler, imzası noterlikçe tasdik edilmiş senetlere benzediği için borçlunun bu belgedeki imzasını açıkça inkâr etmesi hâlinde dâhi alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. Bu durumda icra mahkemesi, inkâr edilen imzayı inceleyemediği için borçlunun genel mahkemelerde sahtelik davası (İİK m. 72) açması gerekir⁵⁴¹.

Resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgeler, İİK m. 68/I'de düzenlenmemesine rağmen itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir. Fakat kanaatimizce resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belge türünün de İİK m. 68/I'de açıkça düzenlenmesi isabetli olurdu. Nitekim bu belge türünün İİK m. 68/I'de açıkça düzenlenmesi, İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerin sınırlı sayıda olma özelliği ile de uyumlu olacaktır.

25.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 21.07.2009, E. 2009/7939, K. 2009/16511, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 19.04.2004, E. 2004/5316, K. 2004/9631, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 27.02.2003, E. 2003/1140, K. 2003/3779, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 25.12.2020.

⁵³⁹ Kuru, İcra, s. 350; Kuru, El Kitabı, s. 291; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 185; Atalı/Ermenek, s. 90; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 203; Bingöl, s. 333.

⁵⁴⁰ Karşlı, s. 183.

⁵⁴¹ Kuru, İcra, s. 352; Kuru, El Kitabı, s. 292; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 186; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 204; Bingöl, s. 333, 334.

Resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgelerin itirazın kesin kaldırılmasını sağlayabilmesi için bu belgelerdeki borç ikrarının da diğer belgelerde olduğu gibi kayıtsız şartsız para borcuna ilişkin olması gerekmektedir⁵⁴². Örneğin İİK m. 8/IV gereği icra ve iflâs dairelerinin tutanakları aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir. İcra tutanakları, imzayı atan kişi aleyhine kesin delil niteliğindedir. Borçlunun kayıtsız şartsız borçlu olduğunu ikrar eden ve imzasını içeren icra tutanakları itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁵⁴³. Bu bağlamda bizim de katıldığımız görüşe göre ihtiyati haciz tutanağında borçlu olduğunu ikrar eden borçluya karşı daha sonra yapılan icra takibine borçlunun itiraz edememesi gerekirse⁵⁴⁴ de itiraz etmesi hâlinde, ihtiyati haciz tutanağı itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁵⁴⁵. Özekes, borçlunun borçlu olduğunu ikrar eden ihtiyati haciz tutanağının itirazın kesin kaldırılması için elverişli olmasının gerekçesini; borçlunun ihtiyati haciz tutanağında yer alan bu beyanının imzası ikrar edilmiş belge niteliğinde olmasına dayandırmıştır⁵⁴⁶. Yine müflis borçlunun iflâs idaresi görüşmelerinde borcunu ikrar etmesi hâlinde de alacaklı, bu belgeye istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁵⁴⁷. Benzer şekilde borçlunun konkordato komiseri önünde kabul ettiği yahut konkordato projesinde beyan ettiği

⁵⁴² Kuru, El Kitabı, s. 291; Karlı, s. 183; Atalı/Ermenek, s. 90; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162.

⁵⁴³ Kuru, İcra, s. 350, 351; Kuru, El Kitabı, s. 291, 292; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 185; Karlı, s. 183; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 203; Kiraz, s. 216; Peksöz, s. 2396; Bingöl, s. 333.

⁵⁴⁴ Muhammet Özekes, *İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 1999, s. 292; Emel Hanağası, “Takipten Önceki İhtiyati Haciz Kararının İnfazı Sırasındaki İkrarın İmzaya İtiraz Hakkına Etkisi”, *Ankara, ABD, Y. 66, S. 3, Yaz 2008*, s. 163; Kiraz, s. 219. Bu görüşün aksi yönünde bkz. Yarg. HGK, T. 23.01.2008, E. 2008/12-25, K. 2008/3, Yargıtay Karar Arama, E. T. 27.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 14.04.2008, E. 2008/5077, K. 2008/7852, Yargıtay Karar Arama, E. T. 27.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.01.2017, E. 2016/32859, K. 2017/238, Yargıtay Karar Arama, E. T. 27.03.2021.

⁵⁴⁵ Kuru, İcra, s. 351; Kuru, El Kitabı, s. 292 ve s. 1050, dn. 73; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 185; Karlı, s. 183; Özekes, İhtiyati Haciz, s. 292; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 121; Atalı/Ermenek, s. 90; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 203; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162; Hanağası, s. 163; Kiraz, s. 217; Peksöz, s. 2397; Varol, s. 446; Bilsel, s. 231; Bingöl, s. 333; Aynı yönde bkz. “... Ancak, borçlunun ihtiyati haciz uygulaması sırasında 31.03.2004 tarihinde borcu kabul ettiği görülmektedir. Bu durumda itirazın kaldırılması isteminin Mahkemece incelenmesi sırasında, alacaklının artık İİK.nun 68/1. maddesinde belirtilen bir belgesinin mevcut olup olmadığı hususu üzerinde durulmasına gerek ve yer yoktur. Çünkü, anılan maddede yazılı belgelerle ispatlanacak olan hukuki ilişki ve borçtur. Borç kabul edildiğine ve bir ödeme belgesi de sunulmadığına göre Mahkemece itirazın kaldırılmasına karar verilmelidir. (HGK.nun 04.12.1985 tarih ve 12/27-984 s.k.) Aksine düşüncelerle yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 23.09.2004, E. 2004/15215, K. 2004/20110, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 05.08.2020; Aynı yöndeki bazı kararlar için bkz. Özekes, İhtiyati Haciz, s. 292, dn. 80. Aksi yöndeki bazı kararlar için bkz. Özekes, İhtiyati Haciz, s. 293, dn. 81. Borçlunun haciz veya ihtiyati haciz sırasındaki ikrarının borçluyu takip hukuku yönünden bağladığı fakat maddi hukuk yönünden bağlamadığı yönünde ayrıntılı bilgi için bkz. Kiraz, s. 217-222.

⁵⁴⁶ Özekes, İhtiyati Haciz, s. 292.

⁵⁴⁷ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162.

borçları içeren belgeler de konkordatonun tasdik edilmemesi üzerine borçlu hakkında yapılan takipte itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁵⁴⁸.

İcra dairesi önünde yapılan sulhlerin niteliği tartışmalıdır⁵⁴⁹. İcra dairesi önünde yapılan sulhlerin niteliği konusunda baskın görüş mahkeme içi sulh olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir⁵⁵⁰. Azınlıkta kalan görüş ise mahkeme dışı sulh olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir⁵⁵¹. Çalışmamız bakımından icra dairesi önünde yapılan sulhlerin niteliği bu belgenin İİK m. 38 anlamında ilâm mahiyetini haiz belge mi yoksa İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge mi olduğu noktasında önem taşır. Diğer bir ifadeyle icra dairesi önünde yapılan sulhler, mahkeme içi sulh olarak kabul edilirse İİK m. 38 gereğince ilâm mahiyetini haiz belgelerden olup ilâmlı icraya konu olabilecektir. Yargıtay ise bu belgeleri eskiden İİK m. 38 gereği ilâm mahiyetinde kabul ederken⁵⁵² daha sonra içtihat değişikliğine giderek İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olduğunu kabul etmiştir⁵⁵³. Uyar, doktrindeki baskın görüşe paralel olarak Yargıtay'ın eski içtihatlarının daha doğru olduğunu ifade etmiştir⁵⁵⁴. Kanaatimizce Yargıtay'ın içtihat değişikliği isabetlidir. Çünkü biz de icra dairesi önünde yapılan sulhlerin, doktrindeki azınlık görüş doğrultusunda mahkeme dışı sulh olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu bağlamda icra dairesi önünde yapılan sulhler İİK m. 38 anlamında ilâm mahiyetini haiz belge olmayacak fakat İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olabilecektir.

⁵⁴⁸ Kuru, İcra, s. 351, 352; Kuru, El Kitabı, s. 292; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 185, 186; Karslı, s. 183; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 86; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 121; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 203, 204; Peksöz, s. 2396; Bingöl, s. 333.

⁵⁴⁹ Süha Tanrıver, "Mahkeme Huzurunda Yapılan Sulhler", *Ankara, AÜSBFD*, C. 49, S. 1, 1994, s. 341; Fırat, s. 13.

⁵⁵⁰ Tanrıver, Sulh, s. 341; Fırat, s. 13. Ayrıca bu görüşte olan yazarlar için bkz. Tanrıver, Sulh, s. 341, dn. 31; Fırat, s. 13, dn. 54.

⁵⁵¹ Tanrıver, Sulh, s. 341. Ayrıca bu görüşte olan yazarlar için bkz. Tanrıver, Sulh, s. 341, dn. 34. Bu yazarlar dışında Tanrıver de mahkeme dışı sulh olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir (Tanrıver, Sulh, s. 341).

⁵⁵² Yarg. İİD, T. 07.07.1953, E. 1953/3226, K. 1953/3560 (Uyar, İlâmlı Takipler, s. 127).

⁵⁵³ "Taraflar arasında Sulh Hukuk hakimi huzurunda yapılan sulh anlaşmasında ivaz miktarı tayin edilmemiştir. Taraflar, icra zaptında yek diğerine verilmesi lâzım gelen miktarı tesbit etmişler ve alacaklılar bu miktarın tahsili için takip yaparak borçluya icra emri göndermişlerdir. İmza yönünden bu anlaşma sulh hakimi huzurunda olmadığından, İİK.'nın 38. maddesinde yazılı bir belge olmayıp, 68. maddede yazılı belge niteliğindedir. O halde, borçluya icra emri gönderilemez." Yarg. 12. HD, T. 08.10.1979, E. 1979/7450, K. 1979/7700 (Uyar, İlâmlı Takipler, s. 126).

⁵⁵⁴ Uyar, İlâmlı Takipler, s. 127.

F. İİK m. 68/b UYARINCA KREDİ KURUMLARININ DÜZENLEDİKLERİ BELGELER

İİK m. 68/b uyarınca kredi kullandıran tarafın düzenledikleri belgeleri açıklamadan önce bu konunun başlı başına bir çalışma konusu teşkil edebileceğini fakat çalışmamızla bağlantılı olduğu kadarıyla sınırlı bir açıklama yapacağımızı ifade etmek gerekir⁵⁵⁵.

68/b maddesi henüz İİK’da düzenlenmemiş iken hukukumuzda mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu m. 90 hükmü mevcut idi. Mezkur Kanunun 90. maddesi yalnızca alacaklı bankaların açtığı cari hesap şeklinde işleyen kredi sözleşmeleri için geçerliydi⁵⁵⁶. Daha sonra 3494 Sayılı 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, 3182 Sayılı Bankalar Kanununun İki Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun⁵⁵⁷ değişikliğiyle birlikte 3182 sayılı Bankalar Kanunu’nun 90. maddesi yürürlükten kaldırılarak İİK’ya 68/b maddesi ilave edilmiştir. 3494 sayılı Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu’nda yer alan madde gerekçelerinden 5. maddenin gerekçesinde bu husus aynen şu şekilde ifade edilmiştir: *“Halen yürürlükte bulunan 3182 sayılı Bankalar Kanununun 90 ıncı maddesinde yer alan düzenlemenin esasen sadece bankaları ilgilendirmedüğinden İcra ve İflas Kanunu içinde yer alması öngörülmüş, uygulamada önem taşıyan kısa, orta, uzun vadeli krediler de maddenin kapsamına alınmıştır.”*⁵⁵⁸ Fakat ifade etmek gerekir ki İİK m. 68/b hükmünün mehzat İsviçre İİK’da karşılığı bulunmamaktadır⁵⁵⁹.

İİK m. 68/b hükmü, kredi kullandıran taraf olan alacaklı lehine düzenlemeler içermektedir. Bu maddenin amacı kredi kullandıran taraf olan alacaklının, kredi kullanan taraf olan borçluya karşı genel haciz yoluyla takip yapması hâlinde borçlunun

⁵⁵⁵ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bilgehan Yeşilova, *İcra ve İflâs Hukukunda Kredi Alacaklarının Tahsili*, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

⁵⁵⁶ Ejder Yılmaz, “Kredi Kuruluşlarının İİK m. 68/b ve İİK m. 150/1 Hükümlerinden Yararlanması”, *Prof. Dr. Ramazan ARSLAN’a Armağan*, C. 2, Ed. Emel Hanağası/Mustafa Göksu, Ankara: Yetkin Yayınları, 2015, s. 1867, 1868; Müjgan Tunç-Yücel, *Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takibi*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010, s. 240.

⁵⁵⁷ RG T. 25.11.1988 – S. 20000.

⁵⁵⁸ 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, 3182 Sayılı Bankalar Kanununun İki Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Zonguldak Milletvekili Güneş Müftüoğlu’nun 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun 18.2.1965 Tarih ve 538 Sayılı Kanunla Değişik 1 inci Maddesinin 2 nci Fıkrasının Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (1/488, 2/57), TBMM S. Sayısı: 113, Dönem: 18, Yasama Yılı: 2, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c016/tbmm18016021ss0113.pdf> E. T. 15.10.2020, s. 2.

⁵⁵⁹ Karakaş, s. 100.

takibe karşı koyma imkânını sınırlamak ve borçlu takibe karşı koyduğunda da kredi kullandıran tarafın elindeki kayıt ve belgeler vasıtasıyla bunu hızlı bir şekilde bertaraf etmek suretiyle takibin devamını sağlamaktır⁵⁶⁰. Nitekim bu madde, kredi kullandıran tarafın alacağı için ispat kolaylığı gibi avantajlar sağlaması nedeni ve diğer başka nedenlerle doktrinde eleştirilmiştir⁵⁶¹. Özekes’in önerdiği icra sistemine göre; Devlet dışında banka da dâhil herhangi bir kurum veya kişiye hukukun temel ilkelerini zorlayacak şekilde ayrıcalıklı yetkiler tanınmamalıdır⁵⁶².

İİK m. 68/b hükmünün başlığı “*Borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen kredilerde itirazın kesin olarak kaldırılması*” olarak ifade edilmiştir. Bu başlıktan hareketle itirazın kesin kaldırılmasının geçerli olduğu kredi türlerinin; borçlu cari hesap şeklinde işleyen krediler ve kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen krediler olduğu söylenebilir. Ayrıca hem 3494 sayılı Kanun’un madde gerekçesinden hem de İİK m. 68/b’de “banka” ibaresine yer verilmeyip “kredi kullandıran taraf” ibaresine yer verilmesinden hareketle bu hükmün yalnızca bankalar için geçerli olmadığı, bankalar haricindeki diğer kredi kurumları için de bu hükmün geçerli olduğu ifade edilebilir⁵⁶³. Öte yandan kredi kullandıran taraf yalnızca bankalar olmamakla birlikte genelde bankalardır⁵⁶⁴. Ayrıca ifade etmek gerekir ki İİK m. 68/b hükmü, tüketici kredileri bakımından uygulanmaz. Zira 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, tüketici kredisi kullanan borçluları diğer kredi borçlularından ayrı tutarak tüketicinin koşullarını iyileştirmek amacıyla hazırlanan özel bir kanundur. Diğer bir ifadeyle TKHK, İİK’ya göre özel niteliktedir. Ayrıca TKHK kapsamında verilen tüketici kredileri nedeniyle alacağın varlık ve miktarı, muaccel olup olmadığı gibi konular TKHK’ya göre yargılama yapılarak çözümlenmelidir. Oysa sınırlı inceleme yetkisi olan icra mahkemesi böyle bir inceleme yapamamaktadır⁵⁶⁵.

⁵⁶⁰ Özekes, Kredi Kurumları, s. 103.

⁵⁶¹ Üstündağ, İcra, s. 116; Postacıoğlu/Altay, s. 264; Karanlı, s. 166 vd.; Özekes, Kredi Kurumları, s. 109-117; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 203; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 162, 163; Karakaş, s. 101; Y. Semih Öktemer, “İcra ve İflas Kanununun 68/b ve 150/ı Maddelerine İlişkin Uygulama”, *Ankara, YD, C. 23, S. 1-2, Ocak-Nisan 1997*, s. 156.

⁵⁶² Özekes, Kredi Kurumları, s. 108; Özekes, Öneri, s. 925.

⁵⁶³ Yılmaz, Kredi, s. 1870, 1871. Ayrıca doktrindeki çeşitli tartışmalar ve uygulama hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, Kredi, s. 1871-1885.

⁵⁶⁴ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 122; Yeşilova, s. 56; Talih Uyar, “İİK’nın 68/b Maddesi Üzerine Bir İnceleme”, *Bursa, BBD, C. 41, S. 96, Mart 2016*, s. 176; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1213; Bingöl, s. 334.

⁵⁶⁵ Muşul, s. 363, 371, 372; Kiraz, s. 170, 171; Aynı yönde bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 163; Yarg. 12. HD, T. 19.12.2019, E. 2018/13941, K. 2019/18208, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.12.2020;

Borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen kredilerde kredi kullandıran taraf, kredi kullanan tarafın kredi sözleşmesinde belirttiği adresine, borçlu cari hesap sözleşmesinde belirtilen dönemleri veya kısa, orta, uzun vadeli kredi sözleşmelerinde yazılı faiz tahakkuk dönemlerini takip eden on beş gün içinde bir hesap özetini noter aracılığı ile gönderir (İİK m. 68/b/I, c. 1). Kredi kullandıran tarafın, kredi kullanan tarafa noter aracılığıyla gönderdiği ihtar, uygulamada “hesap kat (kesme, kesim) ihtarı” olarak ifade edilmektedir⁵⁶⁶. Burada kredi kullandıran tarafın, kredi kullanan tarafa hesap özetini noter aracılığı ile göndermesi gerektiğine dikkat çekmekte fayda vardır. Eğer kredi kullandıran taraf hesap özetini noter aracılığı ile göndermez ise İİK m. 68/b hükmü uygulama alanı bulmaz⁵⁶⁷. Yine benzer şekilde kredi kullandıran taraf on beş günlük hak düşürücü süreye uymaz ise de İİK m. 68/b hükmü uygulama alanı bulmaz⁵⁶⁸. Ayrıca bu noktada İİK m. 68/b hükmünün İİK m. 150/ı hükmünden farklı olarak yalnızca nakdi krediler için geçerli olduğunu ve borçluya gönderilen hesap özetinin kredi sözleşmesini sona erdirmedeğini, devam eden sözleşme süresi içerisinde belirli bir borçlu cari hesap veya faiz tahakkuk dönemine ilişkin borcun belirlenmesi gayesini güttüğünü ifade etmek gerekir⁵⁶⁹. İİK m. 68/b’nin birinci fıkrasının son cümlesi 4949 sayılı Kanun m. 18 ile değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklik ile kötüniyetli borçluların adres değişikliğinin kredi kullandıran tarafa bildirmemek suretiyle takibin sürüncemede kalması önlenmek istenmiştir⁵⁷⁰. Zira kötüniyetli borçlular kredi sözleşmesinde yazan adreslerini değiştirip yeni adresini kredi kullandıran tarafa bildirmemek suretiyle kendilerine tebligatın yapılmasını önlemektedirler⁵⁷¹. 4949 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde borçlunun kredi sözleşmesinde gösterilen adresini değiştirmesi hâlinde yurt içinde bir adresi noter aracılığıyla kredi kullandıran tarafa bildirmesi gerekmektedir. Borçlunun yeni adresini bu şekilde bildirmemesi hâlinde hesap özetinin eski adrese ulaştığı tarih tebliğ tarihi sayılmaktadır (İİK m.

Yarg. 12. HD, T. 09.02.2017, E. 2016/25142, K. 2017/1608, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.12.2020.

⁵⁶⁶ Yılmaz, Şerh, s. 395.

⁵⁶⁷ Postacıoğlu/Altay, s. 265; Yılmaz, Şerh, s. 395; Tunç-Yücel, İpotek, s. 243, 244; Yeşilova, s. 67; Kiraz, s. 155, 156; Karakaş, s. 110; Uyar, İtiraz, s. 511; Uyar, İİK m. 68/b, s. 176; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1214; Öktemer, s. 163.

⁵⁶⁸ Öktemer, s. 162.

⁵⁶⁹ Ali Cem Budak, *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 189; Tunç-Yücel, İpotek, s. 245.

⁵⁷⁰ Pekcanitez, Değerlendirme, s. 146; Karşı, s. 174; Tunç-Yücel, İpotek, s. 244, 245; Uyar, Yenilikler, s. 171.

⁵⁷¹ Karşı, s. 174; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 122.

68/b/I, c. son). Böylelikle TebK m. 35'te yer alan düzenleme, ayrıca İİK m. 68/b hükmünde de yer almıştır⁵⁷².

Kredi kullanan taraf, süresi içinde gönderilen hesap özeti muhtevasına, alındığından itibaren bir ay içinde itiraz edebilir (İİK m. 68/b/II). Bu fıkra da yer alan “gönderilen” ibaresi, 4949 sayılı Kanun m. 18 değişikliğinden önce “aldığı” ibaresi şeklindeydi. Değişiklik öncesinde hesap özeti mutlaka borçlu tarafından kredi kullandıran taraftan alması gerektiği şeklinde anlaşıldığı için kötüniyetli borçlular hesap özetlerini kredi kullandıran taraftan almamak suretiyle suistimal ediyor, böylece hesap özetleri kesinleşmiyordu⁵⁷³. Ayrıca bu fıkra da kredi kullanan tarafın hesap özeti itiraz edebileceği ifade edilmiş fakat itirazın şekline ilişkin herhangi bir ibareye yer verilmemiştir. Kanun koyucu itirazın şekline ilişkin bir ayırım yapmadığından kredi kullanan tarafın hesap özeti her şekilde itiraz edebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kredi kullanan taraf, yapmış olduğu bu itirazını her türlü belge ile ispat edebilecektir⁵⁷⁴. Öte yandan tebliğ edilen hesap özeti, ödeme emri niteliğinde olmadığı için kredi kullanan taraf, hesap özeti itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebepleriyle bağlı değildir⁵⁷⁵.

Kredi sözleşmeleri ve bunlarla ilgili süresinde itiraz edilmemiş hesap özetleri ile ihtarnameler ve kredi kullandıran tarafından usulüne uygun düzenlenmiş diğer belge ve makbuzlar İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belgelerden sayılırlar (İİK m. 68/b/III, c. 1). Hemen ifade etmekte fayda vardır ki kanun koyucu kredi kullandıran tarafa icra takibi bakımından ayrıcalıklı veya özel bir icra takip usulü tanımamıştır⁵⁷⁶. Diğer bir ifadeyle kredi kullanan taraf hem hesap özeti itiraz etmemiş hem de borcunu ödememiş ise kredi kullandıran taraf, kredi kullanan taraf hakkında genel haciz yoluyla takip yapabilecektir. Kredi kullanan taraf da borca itiraz ederse; kredi kullandıran taraf mezkur belgelere istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilecektir. Kredi kullanan tarafından itiraz edilmeyen hesap özeti içeriği, cebrî icra hukuku bakımından kesinleşmiş olur⁵⁷⁷. Öte yandan hesap özeti itiraz edilmediği

⁵⁷² Karşlı, s. 174.

⁵⁷³ Pekcanitez, Değerlendirme, s. 146.

⁵⁷⁴ Karşlı, s.166; Yeşilova, s. 83; Kiraz, s. 157; Uyar, İtiraz, s. 512; Uyar, İİK m. 68/b, s. 177; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1215; Öktemer, s. 165.

⁵⁷⁵ Karakaş, s. 111.

⁵⁷⁶ Karakaş, s. 117.

⁵⁷⁷ Kuru, El Kitabı, s. 287; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 88; Kiraz, s. 158; Uyar, İİK m. 68/b, s. 177; Yarg. 12. HD, T. 31.10.2006, E. 2006/16837, K. 2006/20124, Yargıtay Karar Arama, E. T. 14.12.2020.

hâlde kredi kullandıran taraf dilerse itirazın kesin kaldırılması yerine itirazın iptali davası seçeneğini tercih edebilecektir⁵⁷⁸. Tam bu noktada ifade etmek gerekir ki İİK m. 68/b/III, c. 1'in Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne bu cümlelerin iptali için dava açılmış fakat bu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığı oybirliği ile kabul edilmiştir⁵⁷⁹.

Kredi kullanan taraf, itiraz etmediği hesap özetiyle dayandığı belgelerde kendisine izafe edilen imzayı kabul etmiş sayılır⁵⁸⁰. Bu hüküm, İİK m. 150/a yani ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte gönderilen ödeme emrine itirazın kaldırılması için icra mahkemesine başvuru hâlinde de uygulanır (İİK m. 68/b/III). Kredi kullanan tarafın, itiraz etmediği hesap özetiyle dayandığı belgelerde kendisine izafe edilen imzayı kabul etmiş sayılması için hesap özeti ile birlikte hesap özetiyle dayanağı belgelerin örneğinin kredi kullanan tarafa gönderilmesi gerekir⁵⁸¹. Yine bu fıkra da 4949 sayılı Kanun m. 18 ile bir değişiklik söz konusudur. 4949 sayılı Kanun ile ihtarnameler de bu fıkraya dâhil edilmiştir. İhtarnameler, değişiklik öncesinde İİK m. 68/I belgesi olarak kabul edilmez iken değişiklikle birlikte İİK m. 68/I belgesi olarak kabul edilmiştir. Bu sayede faiz tahakkuk döneminde gönderilen hesap özetiyle itiraz etmeyen kredi kullanan, kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarnameye itiraz ederek takibi geciktiremeyecektir⁵⁸². Diğer bir ifadeyle kredi kullanan, hesap özetiyle itiraz etmemiş fakat kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarnameye itiraz etmiş olsa dâhi kredi kullandıran taraf İİK m. 68/b hükmü gereği itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁵⁸³.

Doktrinde İİK m. 68/b/III, c. 1 gereği hesap özetiyle itiraz edilse de edilmese de kredi kullandıran tarafından düzenlenmiş diğer belgelerin de İİK m. 68/I belgesi sayıldığı ifade edilmiştir⁵⁸⁴. Buna karşın kredi sözleşmesi ve buna göre kredi kullandıran tarafından düzenlenen diğer belge, makbuz ve ihtarnamelerin yalnızca hesap özetiyle itiraz edilmemesi hâlinde ve hesap özetiyle birlikte belgeler zinciri kapsamında İİK m.

⁵⁷⁸ Yeşilova, s. 119.

⁵⁷⁹ AYM, T. 14.01.2010, E. 2007/36, K. 2010/6, RG T. 19.03.2010 - S. 27526.

⁵⁸⁰ Kredi kullanan taraf, ödeme emrine itiraz ederken imza itirazında bulunamayacaktır (Yeşilova, s. 128; Tunç-Yücel, İpotek, s. 253). Kredi kullanan taraf, hesap özetiyle itiraz etmemesine rağmen genel haciz yoluyla takipte ödeme emrine itiraz ederken imza itirazında bulunursa bu itiraz, borca itiraz olarak değerlendirilmelidir. Bu hâlde alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmalıdır (Yeşilova, s. 128, dn. 545).

⁵⁸¹ Budak, İpotek, s. 191.

⁵⁸² Pekcanitez, Değerlendirme, s. 146, 147; Karslı, s. 176; Uyar, Yenilikler, s. 171.

⁵⁸³ Tunç-Yücel, İpotek, s. 251.

⁵⁸⁴ Özekes, Kredi Kurumları, s. 113, 114; Yeşilova, s. 95; Öktemer, s. 165.

68/I belgesi sayılması gerektiği de ifade edilmiştir⁵⁸⁵. Kanaatimizce de kredi sözleşmesi ve buna göre kredi kullandıran tarafından düzenlenen diğer belge, makbuz ve ihtarnameler, hesap özetine itiraz edilmemesi hâlinde ve hesap özetiyle birlikte belgeler zinciri kapsamında İİK m. 68/I belgesi olarak kabul edilmelidir. Örneğin kredi kullandıran alacaklı yalnızca kredi sözleşmesine istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz. Zira kredi sözleşmesi, kayıtsız şartsız borç ikrarı içermez; borçlunun belirli bir limit dâhilinde kredi kullanabileceğini gösterir. Fakat alacaklı, kredi sözleşmesiyle birlikte borçlunun bu limit dâhilinde kredi kullandığını gösteren borçlunun imzasını içeren makbuz, bono, tediye fişi gibi belgelerle birlikte itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁵⁸⁶.

İfade etmek gerekir ki İİK m. 68/b'de düzenlenen itirazın kesin kaldırılması incelemesinin İİK m. 68'de düzenlenen itirazın kesin kaldırılması incelemesinden farkı yoktur⁵⁸⁷. Bu nedenle alacaklının İİK m. 68/b hükmünden faydalanabilmesi için İİK m. 68 bağlamında itirazın kesin kaldırılması için gerekli tüm şartlar mevcut olmalıdır⁵⁸⁸. Öte yandan her ne kadar İİK m. 68/b/II'de hesap özetine süresi içerisinde itiraz etmeyen kredi kullanan tarafın hesap özeti gerçeğe aykırılığını ancak borcunu ödedikten sonra dava edebileceği hükme bağlanmışsa da bu fıkra istisnai nitelikte olduğu için dar yorumlanmalıdır. Diğer bir ifadeyle bu fıkra, borçlunun genel mahkemelerde hesap özeti gerçeğe aykırı olduğuna dair açtığı davalara ilişkin olmalı; borçlu hesap özeti gerçeğe aykırılığı itirazı da dâhil olmak üzere tüm itirazlarını itirazın kesin kaldırılması incelemesinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ibraz edebilmelidir⁵⁸⁹.

İİK m. 68/b hükmü, kredi kullanan taraf yani borçlu için düzenlenmiş olup; borçlunun kefiline dair herhangi bir ibare içermemektedir. TBK m. 590/III gereği alacaklının, kredi sözleşmesinin kefiline karşı takipte bulunabilmesi için asıl borcun

⁵⁸⁵ Tunç-Yücel, İpotek, s. 250, 251; Karakaş, s. 102, 113; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 80; Bu görüşteki bazı yazarlar için bkz. Tunç-Yücel, İpotek, s. 250, dn. 132. Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 11.10.2004, E. 2004/16925, K. 2004/21409, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020; Yarg. 12. HD, T. 11.06.2004, E. 2004/10129, K. 2004/14910, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.12.2020.

⁵⁸⁶ Kuru, İcra, s. 341, 342; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 181; Karlı, s. 171; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 199; Yeşilova, s. 99; Uyar, Takip Hukuku, s. 140, 141; Aynı yönde bkz. Yarg. İİD, T. 10.02.1967, E. 1967/956, K. 1967/1203 (Uyar, İtiraz, s. 603, 604). Kredi sözleşmesi ile diğer belgelerin birlikte belgeler zinciri oluşturduğu takdirde itirazın kesin kaldırılması için elverişli olduğu yönünde ve metinde verilen aynı örnek için bkz. Budak, İpotek, s. 191. Bu konuda ikili bir ayrım için bkz. Karakaş, s. 103. Aksi yönde bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 1133, 1134; Yarg. 12. HD, T. 02.06.1988, T. 1987/10149, K. 1988/7192 (Uyar, İtiraz, s. 601, 602).

⁵⁸⁷ Karakaş, s. 119; Uyar, İİK m. 68/b, s. 179; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1219.

⁵⁸⁸ Karlı, s.168.

⁵⁸⁹ Yeşilova, s. 132, 133.

muaccel olduğu kefile bildirmesi gerekmektedir⁵⁹⁰. Diğer bir ifadeyle hesap özeti, kredi sözleşmesinin kefileline de tebliğ edilmelidir⁵⁹¹. Alacaklı tarafından İİK m. 68/b kapsamında kefile hesap özeti gönderilmez ise alacaklının elindeki sözleşme ve belgeler İİK m. 68/I belgesi kabul edilemeyeceği için alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacak, bulunması hâlinde de istemi reddedilecektir⁵⁹².

Yargıtay uygulamasında⁵⁹³ ve bu uygulamaya istinaden doktrinde⁵⁹⁴ kredi kullandıran tarafın kredi kullanan tarafa genel haciz yoluyla takip yapabilmesi için kredi kullanan tarafın hesap özetine itiraz edebileceği süre olan bir aylık sürenin geçmesi gerektiği ifade edilmiştir. Fakat Karakaş'ın ifade ettiği gibi genel haciz yoluyla takipte bulunabilmek için maddi hukuk bakımından muaccel olan bir alacağın takip edilmesi yeterli olduğu için bunu bir takip şartı olarak kabul etmemek gerekir. Daha doğru bir ifadeyle bir alacağın icra yoluyla takip edilebilmesi için kanunlarda özel olarak şartlar düzenlenebilmekle birlikte İİK m. 68/b'deki düzenleme bu anlamda bir takip şartı olarak nitelendirilemez. Bu durumda hesap özetine itiraz süresi olan bir ay geçmeden kredi kullandıran tarafın genel haciz yoluyla takip başlatamayacağından ziyade itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmaktan vazgeçtiğini kabul etmek daha isabetli

⁵⁹⁰ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 90; Yazarlar asıl borcun muacceliyeti ihtarının kefile yapılması gerektiğini ancak hesap kat ihtarına gerek olmadığını ifade etmişlerdir (Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 90).

⁵⁹¹ Yılmaz, Şerh, s. 398; Karalı, s.166; Kiraz, s. 159; Uyar, İtiraz, s. 512; Uyar, İİK m. 68/b, s. 178; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1218, 1219; Yarg. 12. HD, T. 23.11.1993, E. 1993/14291, K. 1993/18329, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.12.2020.

⁵⁹² "... Dosya incelenmesinde asıl borçluya hesap özeti gönderilmediği gibi kefilede hesap özetlerinin tebliğ edildiğine dair bir belge bulunmadığından takip konusu belgeler İİK'nun 68/I. maddesindeki belgelerden sayılmaz. Alacaklı tarafca kefile İİK'nun 68/b maddesi kapsamında ihtarname gönderilmediğinden cari hesap sözleşmesi, kefalet sözleşmesi ve bunlarla ilgili takip konusu belgeler İİK'nun 68/I. maddesinde belirtilen belgelerden sayılamazlar.Bu durumda alacağın tahsil edilip edilmeyeceği yargılamayı gerektireceğinden mahkemece itirazın kaldırılması isteminin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir." Yarg. 12. HD, T. 05.06.2006, E. 2006/9635, K. 2006/11856, Yargıtay Karar Arama, E. T. 14.12.2020. Aksi görüşte bkz. Öktemer, s. 167, 168.

⁵⁹³ "...Borçlu Mobilya ...A.Ş.ve arkadaşları hakkında kredi sözleşmesine dayalı olarak genel haciz yolu ile takip başlatılmış ve borçlulara örnek 7 ödeme emri tebliğ edilmiştir. İİK.nun 68/b maddesi hükmü uyarınca noter aracılığıyla borçlulara gönderilen hesap özeti ihtarı ise 14.10.2009 tarihinde tebliğ olunmuştur. İzmir 7.İcra Dairesinin 2009/19591 E. Sayılı takip dosyası fotokopisinden anlaşıldığı üzere takibin 4.11.2009 tarihinde açıldığı görülmektedir. Açıklanan durum itibariyle, ihtarname tebliğinden itibaren İİK.nun 68/b maddesinin 2.fikrasında belirtilen bir aylık itiraz süresinin dolması beklenmeden ve yasal prosedür tamamlanmadan yapılan takip usulsüz olup, bu durumda takip konusu belgeler İİK.nun 68.maddesinde belirtilen belge niteliğini kazanmadığından alacaklı, borçlu tarafından itiraz konusu yapılan faiz ve masrafa ilişkin olarak itirazın kaldırılmasını talep edemez. O halde mahkemece alacaklı isteminin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde istemin kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir." Yarg. 12. HD, T. 21.03.2011, E. 2010/23475, K. 2011/3938, Yargıtay Karar Arama, E. T. 15.12.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 08.03.2011, E. 2010/22476, K. 2011/2911, Yargıtay Karar Arama, E. T. 15.12.2020.

⁵⁹⁴ Postacıoğlu/Altay, s. 266; Kiraz, s. 157.

olacaktır⁵⁹⁵. Öte yandan hangi görüş benimsenirse benimsensin kredi kullandıran taraf bu hâlde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacaktır. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde ise istemi reddedilir.

Yine 4949 sayılı Kanun m. 18 ile İİK m. 68/b'ye dördüncü fıkra eklenmiştir. Bu fıkraya göre kredi kullanan tarafın kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarname içeriğine itiraz etmiş olması, kredi hesabının kesilmesi ve borcun ödenmesine ilişkin ihtarnameden önce tebliğ edilen ve itiraz edilmeyerek kesinleşmiş bulunan faiz tahakkuk dönemlerine ilişkin hesap özetlerinin muhtevasına itiraz edilmemiş olmasının sonuçlarını ortadan kaldırmaz. Bu durumda, önceki dönemlere ilişkin kesinleşmiş hesap özetleri hakkında ikinci fıkra hükümleri uygulanır. Bu fıkra ile kredi kullanan tarafın kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarname içeriğine itiraz etmesi ile birlikte daha önce kesinleşmiş olan hesap özetlerinin akıbeti hakkındaki endişeler giderilmek istenmiştir⁵⁹⁶. İİK m. 68/b/IV hükmünde faiz tahakkuk dönemlerine ilişkin hesap özetlerine yer verildiği için bu fıkranın yalnızca karz şeklinde işleyen kredi sözleşmeleri için geçerli olduğunu, borçlu cari hesap sözleşmeleri ve bunlar gereği gönderilen hesap özetleri için geçerli olmadığını ifade etmek gerekir⁵⁹⁷. Bu fıkra sayesinde alacaklının hakları korunmuş ve işlemler sürüncemede kalmamış olur⁵⁹⁸. Diğer bir ifadeyle daha önceden itiraz edilmeyerek kesinleşmiş hesap özetleri İİK m. 68/I anlamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge sayılacak ve kredi kullanan taraf, kesinleşmiş hesap özetinin gerçeğe aykırılığını ancak borcunu ödedikten sonra dava edebilecektir (İİK m. 68/b/II). Bu yaptırım, kredi kullanana yüklenmiş ağır bir yaptırımdır⁵⁹⁹. Yine bu noktada ifade etmekte fayda var ki İİK m. 68/b/II'nin Anayasa'ya aykırı olduğundan bahisle bu

⁵⁹⁵ Karakaş, s. 118.

⁵⁹⁶ Pekcanitez, Değerlendirme, s. 147; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Uyar, Yenilikler, s. 171.

⁵⁹⁷ Budak, İpotek, s. 192; Tunç-Yücel, İpotek, s. 256. Ayrıca bkz. "... belirli bir faiz tahakkuk dönemine ilişkin hesap özetine itiraz edilmemiş olmasının "sonucu", sadece o hesap özütünün gönderildiği tarih itibarıyla belirli bir faiz borcunun mevcut olduğu hakkında bir belge teşkil etmesidir. Hesap özetine itiraz edilmemesi, itiraz edilmeyen hesap özetine gösterilen borcun daha sonraki bir tarihte ödenmiş olup olmadığını göstermek bakımından bir değer ve anlam taşımaz. Bu nedenle, kanımca, geçmiş faiz tahakkuk dönemlerine ilişkin hesap özetlerine dayandırılan icra takiplerine karşı, borcun daha sonraki tarihlerde ödenmiş veya başka şekilde sona ermiş olduğu her zaman icra dairesinde, borca itiraz yoluyla ileri sürülebilir." (Budak, İpotek, s. 192).

⁵⁹⁸ Pekcanitez, Değerlendirme, s. 147; Uyar, Yenilikler, s. 171.

⁵⁹⁹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 203.

fıkranın iptali için AYM’de dava açılmış fakat Anayasa’ya aykırı olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir⁶⁰⁰.

İİK m. 68/b hükmü birçok yönüyle eleştirilmiştir. Çalışmamızın kapsamını aşmamak amacıyla bu eleştirilerin itirazın kesin kaldırılması yönüne bakan kısmını ifade edecek olursak; İİK m. 68/b hükmü her şeyden önce itirazın kesin kaldırılmasının düzenlendiği İİK m. 68’e ve amacına aykırıdır. Zira itirazın kesin kaldırılmasında alacaklı, kendi hazırlamış olduğu ve kayıtsız şartsız borç ikrarını içermeyen belgelere dayanamaz iken alacaklı kredi kullandıran taraf olduğunda kanun koyucu tarafından bu belgelere izin verilmiştir. Şöyle ki; İİK m. 68/b/III’te borçluya tebliğ edilen ve süresinde itiraz etmediği hesap özetleri ile kredi kullandıran tarafından düzenlenen diğer belge ve makbuzlar İİK m.68/I belgesi olarak sayılmıştır. Diğer bir ifadeyle alacaklının kendi hazırladığı ve her zaman için kayıtsız şartsız borç ikrarını içermeyen hesap özetleri itiraz edilmemesi koşuluyla İİK m. 68/I belgesi olabileceği gibi borçluya tebliğ edilmemiş ve itiraz hakkı tanınmamış olan kredi kullandıran tarafından düzenlenen diğer belge ve makbuzlar da İİK m. 68/I belgesi olabilecektir⁶⁰¹. Bu durumda kredi kullandıran tarafından düzenlenen diğer belge ve makbuzlarda yapılan olası hataların bedeli borçluya yüklenmiş olmaktadır⁶⁰².

G. OKUMA YAZMA BİLMİYEN VEYA İMZA ATAMAYACAK KİŞİLER İÇİN DÜZENLENMİŞ BELGELER

HUMK döneminde ihtiyar heyeti tarafından onaylanan belgelerin HUMK m. 297 gereği itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olarak kabul edilip edilmediği ve hangi belge türüne girdiği tartışmalı olmakla birlikte⁶⁰³ doktrinde bu belgelerin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olduğu kabul edilmekteydi⁶⁰⁴. HMK ile birlikte ihtiyar

⁶⁰⁰ AYM, T. 14.01.2010, E. 2008/62, K. 2010/7, RG T. 19.03.2010 - S. 27526. Ayrıca İİK m. 68/b’deki düzenlemelerin iptali istemi üzerine verilen ret kararlarının eleştirisi için bkz. Özkes, Öneri, s. 925, dn. 7.

⁶⁰¹ Özkes, Kredi Kurumları, s. 109, 110; Aynı yönde bkz. Postacıoğlu/Altay, s. 264; Karşlı, s. 171; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 163. İİK m. 68/b hakkındaki detaylı eleştiriler için bkz. Özkes, Kredi Kurumları, s. 109-117. Budak, kredi kullandıran tarafından düzenlenen diğer belge ve makbuzlar ibaresinden bankanın tek taraflı olarak düzenlediği her türlü belgeyi kapsayacak şekilde geniş yorumlanmaması gerektiğini ifade etmiştir (Budak, İpotek, s. 191).

⁶⁰² Karakaş, s. 114.

⁶⁰³ Karşlı, s. 183, 184; Kiraz, s. 223; Uyar, İtiraz, s. 509.

⁶⁰⁴ Berkin, Rehber, s. 431, 432; Kuru, İcra, s. 352, 353; Kuru, İtirazın Ref’i, s. 1052; Karşlı, s. 184; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 86; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 163, 164; Kiraz, s. 226; Uyar, İtiraz, s. 509, 510.

heyeti tarafından onaylanan belgeler işlerliğini yitirdiği için bu tartışmalara yer vermeye lüzum görmemekteyiz⁶⁰⁵.

HUMK m. 297 hükmünün yerini HMK m. 206 hükmü almıştır. HMK m. 206 hükmü daha önce imza atamayanlar için düzenlenmiş iken 7251 sayılı Kanun ile imza atamayanların durumu okuma yazma bilip bilmemesine göre ikiye ayrılmıştır. HMK m. 206/1 gereği okuma ve yazma bilmediği için imza atamayanların mühür veya bir alet ya da parmak izi kullanmak suretiyle yapacakları hukuki işlemleri içeren belgelerin senet niteliğini taşıyabilmesi, noterler tarafından düzenleme biçiminde oluşturulmasına bağlıdır. HMK m. 206/2 gereği okuma ve yazma bildiği hâlde imza atamayanların mühür veya bir alet ya da parmak izi kullanmak suretiyle yapacakları hukuki işlemleri içeren belgelerin senet niteliğini taşıyabilmesi, noterler tarafından onaylanmasına veya düzenlenmesine bağlıdır. Ayrıca HMK m. 206/3 *“İmza atamayan kimselerin, cüzdanla iş yapmayı usul edinmiş kuruluşlarla olan işlemlerde kullanacakları mühür, kazanmış imza, işaret veya parmak izinin, işlemin başlangıcında hesap defterine veya cüzdanına basılmış olması veya önceden noterde bir örneği saklanmak üzere onanmış bulunması yeterli olup, her işlemde ayrıca onamaya bağlı değildir.”* şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu hükümle kanun koyucu imza atamayan kişiler için hem güvenirliliğin hem de kolaylığın sağlanmasını amaçlamıştır⁶⁰⁶.

Bu bağlamda okuma yazma bilmeyen veya imza atamayacak durumda olan kişiler için bu belgeler, HMK m. 206 hükmüne uygun olarak düzenlenmiş olmak şartıyla itirazın kesin kaldırılması için elverişlidir⁶⁰⁷. Öte yandan burada yürürlükteki hukukumuz ve olması gereken hukuk bakımından ilâm mahiyetini hâiz belgelerin ilâmsız icra takibine konu olup olamayacağı noktasında daha önceki açıklamalarımıza atıf yapmakla yetiniyoruz⁶⁰⁸.

H. ARABULUCULUK ANLAŞMA BELGESİ

Hukukumuzda ilk defa ihtiyari olarak yürürlüğe giren arabuluculuk kurumu, zamanla belirli uyuşmazlıklar bakımından dava şartı hâline gelmiştir. Günümüz hukuk sisteminde arabuluculuğun oldukça önemli olması sebebiyle biz de arabuluculuk

⁶⁰⁵ HUMK dönemindeki tartışmalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kiraz, s.223-228; Uyar, İtiraz, s. 509, 510; Uyar, Takip Hukuku, s. 154, 155; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 87, 88.

⁶⁰⁶ Karabel, Yazılı Şekil, s. 44.

⁶⁰⁷ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 164.

⁶⁰⁸ Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-III-C.

görüşmeleri sonunda tarafların anlaşma sağladığı belgeyi ayrı bir başlık altında ele almayı uygun gördük.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nda dava şartı arabuluculuk sonunda tarafların anlaşması hâlinde bu anlaşma ve sonuçları için özel bir düzenleme yapılmadığından hareketle HUAK m. 18/A/20 hükmü gereği niteliğine uygun düştüğü ölçüde HUAK'taki diğer hükümler uygulanır⁶⁰⁹. Buna göre gerek dava şartı arabuluculukta gerekse de ihtiyari arabuluculukta arabuluculuk görüşmeleri sonunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır (HUAK m. 18/1). Bu hükmün lafzından arabuluculuk anlaşma belgesinin düzenlenmesinin zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Arabuluculuk anlaşma belgesi düzenlenmesinin önemi esas itibariyle taraflarca bu belgenin ilâm mahiyetini haiz olmasını arzu etmeleri hâlinde kendini göstermektedir. Bu bağlamda taraflar, anlaşmalarına ilâm mahiyeti kazandırmak istiyorlarsa arabuluculuk anlaşma belgesini HUAK'ta belirtilen şekilde düzenlemeleri gerekir⁶¹⁰. Taraflar arabuluculuk görüşmeleri sonunda anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. İcra edilebilirlik şerhi içeren arabuluculuk anlaşma belgesi, ilâm mahiyetinde belge sayılır (HUAK m. 18/2). Taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları arabuluculuk anlaşma belgesi, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilâm mahiyetinde belge sayılır (HUAK m. 18/4).

Taraflar, aralarındaki anlaşmayı metne aktarmak istedikleri takdirde bu anlaşmayı adî yazılı şekilde ya da düzenleme veya onaylama şeklinde noter senedi olarak düzenleyebilir⁶¹¹. Doktrinde sadece tarafların imzaladığı adî yazılı şekilde düzenlenen anlaşma belgesinin dava veya icra takibinde adî senede ilişkin sonuçlar doğuracağı ve imzanın borçlu tarafından inkâr edilmediği hâlde bu belgenin itirazın kesin kaldırılması için elverişli olduğu ifade edilmiştir⁶¹². Bizim de katıldığımız görüşe göre ise mahkeme dışı sulh niteliğindeki arabuluculuk anlaşma belgesi icra edilebilirlik şerhi alınmadığı zaman ilâmsız icra takibine konu edildiğinde arabulucu, arabuluculuk faaliyetini

⁶⁰⁹ Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 180.

⁶¹⁰ Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 181.

⁶¹¹ Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 109; Fırat, s. 50; Koçyiğit/Bulur, s. 43.

⁶¹² Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 110, 116; Benzer yönde bkz. Fırat, s. 50; Koçyiğit/Bulur, s. 43. Arabuluculuk anlaşma belgesinin adî yazılı şekilde düzenlenmesi hâlinde bu belge, hukuk davasında HMK anlamında kesin delil olarak kabul edilir (Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 110; Fırat, s. 50; Koçyiğit/Bulur, s. 43).

İdareden aldığı yetkiye istinaden kamu hizmeti şeklinde yürüterek arabuluculuk anlaşma belgesini hazırladığı için bu belgenin resmî makamların yetkileri dâhilinde düzenledikleri belgeler kapsamında itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olduğunu kabul etmek gerekir⁶¹³. Öte yandan taraflar arabuluculuk anlaşma belgesini düzenleme veya onaylama şeklinde noter senedi olarak düzenlemişler ise bu belge, noter senetlerinin hükümlerine tâbi olur⁶¹⁴.

Yukarıda belirtilenler dışında, taraflarca dava açıldıktan sonra arabuluculuğa başvurulup anlaşılması ve mahkemeye ibraz edilerek bu anlaşma belgesine göre karar verilmesinin istenmesi hâlinde anlaşma, mahkeme hükmüne dönüşeceği için ilâm olarak kabul edilir (HMK m. 315/1) ve ilâmlı icra takibine konu olur. Fakat taraflarca anlaşma mahkemeye ibraz edilmekle birlikte anlaşma içerisindeki sulhün mahkemece tespit edilmesi talep edilirse bu anlaşma belgesi mahkeme içi sulh kabul edilerek ilâm mahiyetini haiz belge niteliğinde olur⁶¹⁵. Ayrıca tam bu noktada yürürlükteki hukukumuzda ilâmların ilâmsız icra takibine konu olamadığını fakat ilâm mahiyetini haiz belgelerin ilâmsız icra takibine konu olmasında bir engel olmadığını yinelemek gerekir. Bu bağlamda ilâm mahiyetini haiz arabuluculuk anlaşma belgesinin de genel haciz yoluyla icra takibine konu edilmesi hâlinde itirazın kesin kaldırılması için elverişli olabileceğini ifade etmek gerekir.

Doktrinde Ermenek/Azaklı-Arslan, ticari uyuşmazlığa ilişkin itirazın iptali davasının dava şartı arabuluculuğa tâbi olup olmadığını farklı görüşler çerçevesinde değerlendirirken; alacaklının itirazın iptali davası açmadan önce arabuluculuğa başvurması ve tarafların arabuluculuk görüşmelerinde anlaşması fakat borçlunun anlaşmaya rağmen borcunu ödememesi hâlini açıklamıştır. Yazarlar, bu hâlde alacaklının arabuluculuk anlaşma belgesiyle daha önce ödeme emrine itirazla birlikte duran icra takibine devam edemeyeceğini fakat icra edilebilirlik şerhi almak suretiyle ilâmlı icra takibi yapabileceği gibi arabuluculuk anlaşma belgesinin kayıtsız şartsız para borcu ikrarı içermesi ve süresi içerisinde olmak şartıyla itirazın kaldırılması isteminde

⁶¹³ Cengiz Topel Çelikoğlu, “6325 Sayılı HUAK’a Göre Arabuluculuk Yoluna Başvurulması ve Çözüm Anlaşmasının Mahkeme ve İcra Usulleri İle İlişkisi”, *Prof. Dr. Ejder YILMAZ’a Armağan*, C. 1, Ed. Emel Hanağası/Mustafa Göksu, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s. 714, 715; Bu görüşteki diğer yazarlar için bkz. Çelikoğlu, Çözüm Anlaşması, s. 715, dn. 183.

⁶¹⁴ Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 110; Fırat, s. 50; Koçyiğit/Bulur, s. 43.

⁶¹⁵ Çelikoğlu, Çözüm Anlaşması, s. 707, 712, 713; Ekmekçi/Özekes/Atalı/Seven, s. 116.

bulunabileceğini de ifade etmiştir⁶¹⁶. Ayrıca yazarlar, itirazın kaldırılması süresinin takip hukukuna özgü olmasından yani dava açılmasıyla bir ilgisi olmadığından hareketle alacaklının dava şartı arabuluculuğa başvurmasıyla birlikte HUAK m. 18/A gereği hak düşürücü sürelerin işlemeyeceği hususunun itirazın kaldırılması süresi için geçerli olmadığı görüşündedir⁶¹⁷.

Netice itibarıyla gerek ilâm mahiyetini haiz olan gerekse de ilâm mahiyetini haiz olmayan arabuluculuk anlaşma belgesi, itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olarak kabul edilmelidir. Ayrıca burada ilâm mahiyetini haiz belgelerin yürürlükteki hukukumuz ve olması gereken hukuk bakımından ilâmsız icra takibine konu olup olamayacağı noktasında daha önceki açıklamalarımıza atıf yapmakla yetiniyoruz⁶¹⁸. Öte yandan Ermenek/Azaklı-Arslan'ın itirazın iptali davasından önce dava şartı arabuluculuğa başvurulmuş olması hâlinde arabuluculuk anlaşma belgesiyle itirazın kaldırılması isteminde bulunabileceğine ilişkin görüşüne katılamamaktayız. Zira çalışmamızın ilerleyen kısımlarında ifade edeceğimiz üzere alacaklının itirazın iptali davası açmamış olması, itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru koşullarından birisidir⁶¹⁹. Bu bağlamda alacaklı esasında itirazın iptali davası açmadan önce arabuluculuğa başvurmakla birlikte davayı açmamış olsa da iradesini itirazın iptali davası yolunda göstermiş olur. Diğer bir ifadeyle henüz derdest bir itirazın iptali davası bulunmasa da alacaklının iradesi sebebiyle itirazın iptali davası yoluna gidilmiş kabul edilmelidir. Dolayısıyla alacaklı bu şekilde alınan bir arabuluculuk anlaşma belgesiyle itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacağından süre yönünden herhangi bir değerlendirmeye de ihtiyaç kalmamaktadır.

IV. BORÇLUNUN SÜRESİ İÇİNDE BORCA İTİRAZ ETMİŞ OLMASI

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilmesi için ödeme emrine itirazın, borca itiraz olarak yapılması gerekmektedir. Borçlunun imzaya itirazı hâlinde ise alacaklının İİK m. 68/a gereği itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunması gerekmektedir. İmzaya itiraz dışındaki tüm itiraz sebepleri; borca itiraz sebebini oluşturmaktadır.

⁶¹⁶ Ermenek/Azaklı-Arslan, s. 157.

⁶¹⁷ Ermenek/Azaklı-Arslan, s. 157, dn. 42.

⁶¹⁸ Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-III-C.

⁶¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. İKİNCİ BÖLÜM-V.

Borçlunun süresi içerisinde borca itiraz edebilmesi için kendisine genel haciz yoluyla takipte kullanılan örnek 7 ödeme emri tebliğ edilmelidir. Yargıtay, alacaklının genel haciz yoluyla icra takibinde bulunmasının ardından icra dairesinin örnek 7 ödeme emri yerine sehven örnek 4-5 icra emri göndermesi üzerine borçlunun itiraz ederek icra takibini durdurması ve alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde, icra mahkemesinin işin esasına girmeden genel haciz yoluyla icra takibinde borçluya icra emri gönderilemeyeceği gerekçesiyle itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı vermesi gerektiğine hükmetmiştir⁶²⁰.

Borçlu, borca itirazını ödeme emri tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde icra dairesine bildirmelidir (İİK m. 62/I). Ödeme emrinde süre unutulmuş ise borçlunun itirazının süresinde yapıldığı kabul edilmelidir⁶²¹. Ödeme emrinde itiraz süresinin yedi günden daha az bir süre yazılması olasılığında; borçlu, icra mahkemesinde şikâyet yoluyla ödeme emrinin iptalini sağlayabileceği⁶²² gibi yasal süre olan yedi gün içerisinde icra dairesine itirazlarını da bildirebilmektedir⁶²³. Ödeme emrinde itiraz süresinin yedi günden daha fazla bir süre yazılması olasılığında ise; borçlu, kendi lehine olan bu durumu şikâyet sebebi yapamayacak, fakat alacaklı şikâyet yoluyla ödeme emrinin iptalini sağlayabilecektir⁶²⁴. Bu durumda ödeme emrine itiraz süresi, ödeme emrinde belirtilen uzun süre kadar olacaktır⁶²⁵.

Süresinden sonra yapılan itiraz geçerli olmamakta ve takip kesinleşmektedir. Borca hiç itiraz edilmemesi ya da süresinden sonra itiraz edilmesi üzerine alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmasında hukukî yararı bulunmamaktadır⁶²⁶. Zira geçerli bir itiraz olmadığından takip durmamıştır ve alacaklı, haciz talebini doğrudan

⁶²⁰ Yarg. 12. HD, T. 03.07.2018, E. 2018/2997, K. 2018/7203, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.05.2020.

⁶²¹ Muşul, s. 335; Akil, İtiraz, s. 186; Uyar, İtiraz, s. 48; Uyar/Uyar/Uyar, s. 959; Yarg. 12. HD, T. 26.05.2000, E. 2000/7273, K. 2000/8633, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.05.2020.

⁶²² Postacıoğlu, İcra, s. 140; Postacıoğlu/Altay, s. 177; Kuru, El Kitabı, s. 216; Deynekli/Kısa, s. 52; Gören-Ülkü, s. 120; Çiçek, İcra, s. 61.

⁶²³ Berkin, Rehber, s. 412; Kuru, El Kitabı, s. 216; Deynekli/Kısa, s. 52; Gören-Ülkü, s. 120; Çiçek, İcra, s. 61.

⁶²⁴ Kuru, El Kitabı, s. 216; Gören-Ülkü, s. 120.

⁶²⁵ Berkin, Rehber, s. 412; Postacıoğlu, İcra, s. 140; Üstündağ, İcra, s. 100; Postacıoğlu/Altay, s. 177; Kuru, El Kitabı, s. 216; Muşul, s. 335; Deynekli/Kısa, s. 52; Gören-Ülkü, s. 120; Uyar, İtiraz, s. 48; Uyar/Uyar/Uyar, s. 959; Hasan Özkan, s. 46; Aynı yönde bkz. "İİK'nun 62.maddesi uyarınca itiraz süresi ödeme emrinin tebliğ tarihinden itibaren 7 gün olup bu sürenin ödeme emrinde gösterilmesi gerekir. Ödeme emrinde süre 7 günden fazla gösterildiği takdirde gösterilmiş olan süre içerisinde yapılan itirazın süresinde yapıldığının süre hiç gösterilmemiş ise kanuni süreye bakılmaksızın itirazın süresinde yapıldığının kabulü gerekir..." Yarg. 12. HD, T. 26.05.2000, E. 2000/7273, K. 2000/8633, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.05.2020.

⁶²⁶ Umar, s. 347; Kiraz, s. 67; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 66; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1113; Bilsel, s. 226.

icra dairesine yöneltebilecektir. Diğer bir ifadeyle hükümden düşürülmesi gereken bir itiraz olmayıp, bu hâlde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmak fuzuli işlem den başka bir şey değildir⁶²⁷. Alacaklının takibin devamını icra dairesinden istemesi gerekir iken; itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde ise icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar vermesi gerekmektedir⁶²⁸. Borçlunun itirazının geçerli olmamasına rağmen icra memurunun takibi durdurması hâlinde alacaklının başvuracağı yol, itirazın kesin kaldırılması yerine durdurma işleminin iptal edilmesi için şikâyet yolu olmalıdır⁶²⁹. Bu şikâyet, süresiz olarak yapılabilmelidir (İİK m. 16/II)⁶³⁰. Nitekim Yargıtay, süresinden sonra yapılan itiraz üzerine icra dairesince takibin durdurulması işleminin ardından alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunduğu bir uyuşmazlıkta hukuki nitelendirmenin hâkime ait olması kuralı gereği mahkemece başvurunun icra memurunun işlemine karşı şikâyet olarak nitelendirilip takibin durdurulması kararının iptal edilmesi gerektiğine hükmetmiştir⁶³¹.

Süresi geçtikten sonra yapılan itiraz üzerine alacaklının şikâyet yolu yerine itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurması ile ilintili olarak; icra mahkemesinin süresinden sonra yapılan itirazın geçersizliğini kendiliğinden dikkate alıp almaması hususu

⁶²⁷ “İcra ve İflâs Kanununu 66’ncı maddesinde belirtildiği gibi; ancak kanunî müddet içinde yapılan itiraz takibi durdurur. İtiraz müddetinde yapılmamış ise alacaklının talebi üzerine icra memuru takip muamelelerine, alacağın tamamı için devam eder. Böyle bir durumda alacaklının ref’i itiraz isteği ile tetik mercie (icra mahkemesine) başvurması lüzumsuz ve fuzuli bir muameledir.” Yarg. İİD, T. 30.01.1968, 582/857 (Akil, İtiraz, s. 224, dn. 890); “İcra takibi sırasında borçluya gönderilen 49 örnek ödeme emri tebliği üzerine borçlu itirazda bulunmadığı gibi 06.05.2002 tarihinde icra müdürlüğüne verdiği mal beyanı dilekçesinde “takip alacaklısına borcum 485.000.000 TL’dir kendisine boş senet verdim. Ancak anlaşmanın hilafına doldurmuştur. Bu konuda kendisi ile görüşüp anlaşacağını hukuki anlamda sonuç alamayacağını düşündüğümünden borca itiraz etmiyorum” demekle borca itirazı olmadığını açıkça bildirmiştir. Bu durumda, alacaklı vekilinin mercie itirazın kaldırılması yolundaki başvurusu fuzuli olup, mercie itirazın kaldırılması başvurusunun bu nedenle reddi gerekirken, borca itiraz edildiğinin kabul edilerek itirazın kaldırılmasına ve borçlu aleyhine inkar tazminatına hükmedilmesi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 14.11.2002, E. 2002/22239, K. 2002/23451, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 28.06.2020.

⁶²⁸ Kiraz, s. 67; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 66; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1113; Bilsel, s. 226; “Borçluya 49 örnek ödeme emri 24.8.1988 tarihinde tebliğ edilmiş olup, 5.9.1988 tarihinde süre geçtikten sonra itiraz edilmiştir. Alacaklı vekilinin kesinleşen takibine devam etmesi gerekirken, mercie gelmesi fuzuli bir işlem olup, bu nedenle reddedilmesi zorunlu idi...” Yarg. 12. HD, T. 05.06.1989, E. 1989/1, K. 1989/8263 (Uyar, İtiraz, s. 61); Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 29.12.1988, E. 1988/4039, K. 1988/16247 (Uyar, İtiraz, s. 61, 62); Yarg. 12. HD, T. 24.03.1988, E. 1987/6197, K. 1988/3641 (Uyar, İtiraz, s. 62).

⁶²⁹ Kuru, El Kitabı, s. 238; Akil, İtiraz, s. 222, 223; Kiraz, s. 68; Bilsel, s. 226; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 21.02.2000, 2098/2761 (Akil, İtiraz, s. 223, dn. 886); İcra memurunun geçerli olmayan itirazı geçerli kabul edip takibe devam etmekten kaçınması hâlinde alacaklının şikâyet yoluna başvuracağı yönünde bkz. Postacıoğlu, İcra, s. 176; Postacıoğlu/Altay, s. 219.

⁶³⁰ Kuru, El Kitabı, s. 238; Akil, İtiraz, s. 223; Kiraz, s. 68; Bilsel, s. 226.

⁶³¹ Yarg. 12. HD, T. 23.06.2009, E. 2009/5593, K. 2009/13837, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 27.06.2020.

doktrinde tartışmalıdır. Postacıoğlu, İİK m. 66/I, c. 2’de yer alan süresi geçtikten sonra yapılan itiraz üzerine alacaklının talebi üzerine icra memurunun icra takip işlemlerine alacağın tamamı için devam edeceği düzenlemesinden hareketle itirazın süresi içerisinde yapılıp yapılmadığının icra memuru tarafından belirleneceğini, bu bağlamda bunun şikâyet yoluna tâbi olduğunu ve icra mahkemesinin süresinden sonra yapılan itirazın geçersizliğini kendiliğinden dikkate alamayacağını ifade etmiştir⁶³². Umar ise Postacıoğlu’nun bu görüşünü eleştirmiş ve İİK m. 66/I, c. 2’de yer alan ifadenin önceden beri uygulanagelen icra mahkemesinin itirazın geçerli olup olmadığını kendiliğinden inceleme yetkisini kaldırmadığını; hem icra dairesinin hem de icra mahkemesinin, süresi geçtikten sonra yapılan itirazın geçersizliğini kendiliğinden dikkate alabileceğini ifade etmiştir. Buradan hareketle ortada geçerli bir itiraz olmadığından alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmasında hukukî yararının olmadığını belirtmiştir⁶³³. Kanaatimizce Umar’ın ifade ettiği gibi süresi geçtikten sonra yapılan itirazın geçersizliğini gerek icra dairesi gerekse de icra mahkemesi kendiliğinden dikkate almalıdır.

V. ALACAKLININ İTİRAZIN İPTALİ DAVASI AÇMAMIŞ OLMASI

Alacaklı, borçlunun itirazını hükümden düşürmek için itirazın iptali davası açtığı takdirde; itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacaktır⁶³⁴. İtirazın iptali davası açan alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaması iki şekilde gerçekleşebilir. İlk olarak; alacaklı itiraz üzerine itirazın iptali davası yolunu tercih etmiştir, dava derdest iken bu davayı geri alarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz⁶³⁵. İkinci olarak; alacaklı itiraz üzerine itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş, ardından istemini geri alıp itirazın iptali davası açmıştır fakat sonra açtığı itirazın iptali davası devam ederken tekrar itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz⁶³⁶. Zira alacaklı genel mahkemede açtığı itirazın iptali davasında itirazın

⁶³² Postacıoğlu, İcra, s. 176, 180; Postacıoğlu/Altay, s. 219, 220, 227, 228.

⁶³³ Umar, s. 347.

⁶³⁴ Kuru, İtirazın İptali, s. 677; Karslı, s. 168.

⁶³⁵ Berkin, İcra, s. 167; Berkin, Rehber, s. 420; Postacıoğlu, İcra, s. 178, dn. 1; Kuru, İcra, s. 281; Üstündağ, İcra, s. 105; Muşul, s. 396; Deynekli/Kısa, s. 79; Karslı, s. 168, 169; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 110; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 179; Uyar, İtiraz, s. 181; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 66, 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1113; Kiraz, s. 72; Bilsel, s. 226.

⁶³⁶ Postacıoğlu, İcra, s. 178, dn. 1; Üstündağ, İcra, s. 105; Kuru, İcra, s. 281, 282; Deynekli/Kısa, s. 79; Uyar, İtiraz, s. 181; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1113; Bilsel, s. 226; “*itirazın ref’i*

kesin kaldırılmasına kıyasla daha geniş imkânlarla sahiptir ve bu geniş imkânları bırakıp yalnızca belirli belgelerin incelenemediği icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılmasını istemek hukukî yarar ile bağdaşmaz⁶³⁷. Görüldüğü üzere itirazın iptali davası derdest iken alacaklının bu davayı geri alıp itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması mümkün değildir. Ancak tam tersi mümkündür. Yani ilk olarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunan alacaklı, istemini geri alıp süresi içerisinde olmak koşuluyla itirazın iptali davası açabilecektir⁶³⁸. Zira kanunen buna bir engel yoktur⁶³⁹. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri alması ile ilgili detaylı bilgi çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ele alınacaktır⁶⁴⁰.

Borca itiraz üzerine alacaklının iki hukukî çareden birini seçmesi ve seçtiği bu hukukî çare türünü değiştirmesinin yanı sıra alacaklının her iki hukukî çareye aynı anda başvurma olasılığı da mevcuttur. Bu olasılığa yani aynı anda itirazın iptali davası açmak ve itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmak isteyen alacaklıya izin verilecek midir? Doktrinde bazı yazarlar, alacaklının, itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmasıyla birlikte itirazın iptali davasını da açmasına izin vermek gerektiğini ifade etmiştir. Çünkü buna ilişkin hiçbir kanuni engel olmadığı gibi icra mahkemesindeki itirazın kesin kaldırılması incelemesi genel mahkemede derdestliğe sebep olmamaktadır⁶⁴¹. Buna karşın Karşı, itirazın kaldırılmasını dava olarak nitelendirdiği

için mercie yaptığı müracaatı terk ederek dâva açan alacaklının tekrar ref'i itiraz yoluna dönüp takipte bulunması 67. maddenin ruhuna aykırı olduğu gibi... Yarg. İİD, T. 18.11.1960, E. 1960/8022, K. 1960/7981 (Kiraz, s. 72, dn. 127).

⁶³⁷ Muşul, s. 396.

⁶³⁸ Berkin, İcra, s. 167; Berkin, Rehber, s. 420; Postacıoğlu, İcra, s. 178, dn. 1; Üstündağ, İcra, s. 105; Kuru, İcra, s. 281; Postacıoğlu/Altay, s. 223; Muşul, s. 395; Deynekli/Kısa, s. 79; Karşı, s. 169; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 100; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 110; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 179; Atalı/Ermenek, s. 93; Uyar, İtiraz, s. 181; Kiraz, s. 72, 73.

⁶³⁹ Kiraz, s. 73.

⁶⁴⁰ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-III-C.

⁶⁴¹ Yılmaz, Şerh, s. 362; Kiraz, s. 73; Çiçek, İcra, s. 71-74; Aynı yönde bkz. "...İcra tetkik merciinde itirazın kaldırılması isteği, mahkemede bir dava için derdestliğe esas teşkil etmediği gibi, merciin kesinleşmiş kararları da mahkemede bir yönünden kesin hüküm sayılmaz. Bu itibarla alacaklı bu iki hakkı bir arada kullanabilir. Bunu önleyen bir yasa hükmü yoktur..." Yarg. 6. HD, T. 19.12.1986, E. 1986/12472, K. 1986/14712 (Uyar, İtiraz, s. 326); "... Tetkik Mercinin baktığı şikayet ve itirazın kaldırılması istemleri hukuki nitelikleri itibarıyla bir dava sayılamaz. Yine Tetkik Mercinin bu işler hakkında verdiği kararlar maddi anlamda da kesin hüküm teşkil etmez. Hal böyle olunca bir alacak hakkında İcra Tetkik Mercinde inceleme yapılmakta olması, aynı alacak için hukuk mahkemesinde açılan itirazın iptali davasına karşı derdestlik ilk itirazında bulunmaya yetki vermeyeceği çok açıktır..." Yarg. 13. HD, T. 12.11.1993, E. 1993/9059, K. 1993/8632 (Çiçek, İcra, s. 71). Çiçek, bu kararın 4949 sayılı Kanun değişikliği öncesinde yani itirazın iptali davasının düzenlendiği İİK m.67'de itirazın kaldırılması için icra mahkemesine başvurmak istemeyen alacaklının itirazın iptali davası açabileceği düzenlendiği için karar tarihinde yürürlükte olan İİK'ya aykırı olduğunu ifade etmiştir (Çiçek, İcra, s. 72).

için itirazın kaldırılması devam ederken alacaklının itirazın iptali davası açması hâlinde; davalı borçlunun itirazın iptali davasında derdestlik iddiasında bulunabileceği kanaatindedir⁶⁴². Kanaatimizce alacaklının aynı anda itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurmasına ve itirazın iptali davası açmasına izin verilmemelidir. Zira özellikle alacaklının elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden bulunması hâlinde alacaklının her iki hukukî çareye aynı anda başvurmasında hukukî yarar yoktur.

Öte yandan alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemi kabul edilmiş ve kesinleşmiş ise alacaklının itirazın iptali davası açmasında hukukî yarar mevcut olmadığından itirazın iptali davasının genel mahkemece reddedilmesi gerekmektedir⁶⁴³.

VI. ALACAKLININ SÜRESİ İÇERİSİNDE İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNDE BULUNMASI

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurma süresi; itirazın kendisine veya varsa vekiline tebliğinden itibaren altı aydır (İİK m. 68/I). Alacaklı, itirazın kesin kaldırılması istemini dilekçeyle, UYAP üzerinden veya sözlü olarak yapabilecektir. Alacaklının sözlü olarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde bu istemi tutanağa bağlanır ve tutanağın altı alacaklıya imzalatılır⁶⁴⁴. Alacaklı, sözlü olarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilirse de günümüz koşullarında pek uygulama kabiliyetinin bulunduğu söylenemez. Öte yandan gecikmiş itiraz hâlinde borçlunun mazeretinin icra mahkemesinde kabul edilmesi üzerine icra takibi durduğu için alacaklı aynı celsede sözlü olarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. Bu hâlde icra mahkemesi tahkikata devam ederek gerekli kararı verir (İİK m. 65/IV). Bu imkân alacaklıya gecikmiş itirazın hızlı ve pratik bir şekilde kaldırılması için tanınmıştır. Fakat alacaklı, celse sırasında itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunma imkânından faydalanmaz ise itirazın kesin kaldırılması için gerekli olan altı ay içerisinde de itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁶⁴⁵. Alacaklı, celse sırasında itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunarak takip ekonomisi ilkesine de hizmet etmiş olur⁶⁴⁶.

⁶⁴² Karslı, s. 159.

⁶⁴³ Kiraz, s. 73.

⁶⁴⁴ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 158.

⁶⁴⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 107; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 144; Uyar, İtiraz, s. 54.

⁶⁴⁶ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 144.

İtirazın kesin kaldırılması için gerekli olan altı aylık süre, hak düşürücü süre niteliğindedir⁶⁴⁷. İcra hâkimi tarafından süresinde itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurulup başvurulmadığı kendiliğinden göz önünde bulundurulur⁶⁴⁸. Eğer süresi geçtikten sonra itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunulmuşsa, bu istem, icra mahkemesi tarafından esasa girilmeden reddedilecektir⁶⁴⁹. Öte yandan itiraz alacaklıya tebliğ edilmeden önce alacaklı itirazdan haberdar olmuşsa kendisine itirazın tebliğini beklemeksizin itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁶⁵⁰.

Elde olmayan sebeplerle kanunda belirtilen süre içerisinde işlemi yapamayan tarafa HMK m. 95 vd. eski hâle getirme kurumu düzenlenmiştir. Fakat bu kuruma, İİK'da yer verilmemiştir. Eski hâle getirme kurumuna benzer olarak İİK'da gecikmiş itiraz kurumu düzenlenmiştir fakat o da yalnızca itiraz işlemi için geçerlidir. Bu bağlamda altı aylık süresi içerisinde elde olmayan sebeplerle itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayan alacaklı, eski hâle getirme kurumundan yararlanamamalıdır⁶⁵¹. Benzer şekilde doktrinde bazı yazarlar, şikâyet süresinin kaçırılması hâlinde HMK'da düzenlenip İİK'da düzenlenmeyen eski hâle getirme kurumunun uygulanamayacağını ifade etmiştir⁶⁵². İlk etapta İİK'da düzenlenmeyen eski hâle getirme kurumunun, itirazın kesin kaldırılmasının niteliğine uygun düşüp kıyasen uygulanabileceği düşünülebilir. Fakat eski hâle getirme kurumu dava sırasında yapılamamış usûl işlemleri için geçerli olup, davanın süresi içerisinde açılmaması hâlinde uygulanabilir nitelikte değildir⁶⁵³.

⁶⁴⁷ Kuru, İcra, s. 322; Kuru, El Kitabı, s. 276; Kuru/Aydın, s. 118; Deynekli/Kısa, s. 79; Karşlı, s. 161; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 86; Tercan, s. 58; Muşul, s. 361; Ulukapı, İcra, s. 117; Yılmaz, Şerh, s. 383; Atalı/Ermenek, s. 87; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 193; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 158; Kiraz, s. 258; Uyar, İtiraz, s. 524; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1113; Bingöl, s. 328.

⁶⁴⁸ Kuru, İcra, s. 322; Kuru, El Kitabı, s. 276, 277; Tercan, s. 58; Muşul, s. 361; Deynekli/Kısa, s. 79; Karşlı, s. 161; Yılmaz, Şerh, s. 383; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 193; Ulukapı, İcra, s. 117; Kiraz, s. 259; Uyar, İtiraz, s. 524; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1113; Yarg. 8. HD, T. 31.01.2013, E. 2012/13525, K. 2013/1000, Yargıtay Karar Arama, E. T. 20.04.2021.

⁶⁴⁹ Kuru, İcra, s. 322; Kuru, El Kitabı, s. 276; Tercan, s. 58; Karşlı, s. 161; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 193; Kiraz, s. 259; Bingöl, s. 328; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 20.09.2012, E. 2012/8649, K. 2012/27151, Yargıtay Karar Arama, E. T. 10.08.2020.

⁶⁵⁰ Kuru, İcra, s. 260; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 153; Yılmaz, Şerh, s. 363; Muşul, s. 346, 347; Karşlı, s. 155; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 209.

⁶⁵¹ Kiraz, s. 264.

⁶⁵² Postacıoğlu, İcra, s. 65; Postacıoğlu/Altay, s. 70; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 141; İcra hukukundaki süreler bakımından aynı yönde bkz. Üstündağ, İcra, s. 74; Berkin, Rehber, s. 121. Şikâyet süresi veya icra hukukundaki süreler bakımından aksi yönde bkz. Belgesay, s. 36; Ansay, s. 38; Gürdoğan, s. 22; Kuru, İcra, s. 135; Kuru, El Kitabı, s. 146. Yargıtay'ın icra hukukunda eski hâle getirme talebinde bulunulabileceğini kabul eden kararları için bkz. Postacıoğlu/Altay, s. 70, dn. 65'teki kararlar; Yarg. 12. HD, T. 16.06.1986, E. 1986/7793, K. 1986/6907 (Uyar, Tetkik Mercii, s. 882, 883).

⁶⁵³ Kiraz, s. 265.

Ayrıca kanaatimizce İİK’da itiraz için gecikmiş itiraz kurumunun düzenlemesi fakat diğer işlemler için böyle bir düzenleme yapılmaması; kanun koyucunun eski hâle getirme gibi bir kurumu İİK’daki diğer işlemler için uygulanmasını istemediği yönündeki iradesini göstermektedir. Öte yandan alacaklı itirazın kesin kaldırılması istemi için gerekli altı aylık süreyi kaçırmış olsa da kalan süresi içerisinde itirazın iptali davası açabilecektir. Diğer bir ifadeyle HMK m. 95/2 hükmü de alacaklının eski hâle getirme talebinde bulunmasını engellemektedir. Zira alacaklı, itirazın iptali davası sayesinde alacağına başka bir hukuki yoldan kavuşabilecektir. Doktrinde Atalı/Ermenek/Erdoğan, kanaatimizce de isabetli olarak, şikâyet süresini kaçıran alacaklının eski hâle getirme kurumundan faydalanamayacağını ifade ettikten sonra sürelerin hak düşürücü nitelikte olması göz önünde bulundurularak işlemin yapılabilmesi için eski hâle getirme gibi bir kuruma imkân tanınmasının uygun olacağını ifade etmiştir⁶⁵⁴. Bu bağlamda HMK’da olduğu gibi İİK’da da eski hâle getirme kurumuna benzer bir kurumun düzenlenmesi isabetli olacaktır.

Altı ay içerisinde itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurmayan alacaklı aynı alacak için bir daha ilâmsız icra takibinde bulunamaz (İİK m. 68/I, c. son). Alacaklının süresi içerisinde itirazın kesin kaldırması yoluna başvurmaması hâlinde aynı alacak için bir daha ilâmsız icra takibinde bulunamayacağı sonucu, alacaklının itirazın tebliğinden itibaren bir yıllık süre içerisinde itirazın iptali davası açmaması hâlinde geçerlidir⁶⁵⁵. Alacaklı, altı ay içerisinde itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurmamışsa icra takibi düşmez⁶⁵⁶. Çünkü alacaklı, itirazın kesin kaldırılması imkânını kaybetse de kalan süresi içerisinde itirazın iptali davası açma imkânı vardır. İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmayan alacaklı, süresi içerisinde itirazın iptali davası da açmamış ise takip düşmektedir⁶⁵⁷. Alacaklı, süresi içerisinde itirazın kesin kaldırılması ve itirazın iptali davası seçeneklerine başvurmamış ise düşen takibe devam edemese de takip talebinde bulunmanın maddî hukuk bakımından sonuçları devam etmektedir⁶⁵⁸.

⁶⁵⁴ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 141.

⁶⁵⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Atalı/Ermenek, s. 94; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 158; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1114; Bilsel, s. 227; Bingöl, s. 328.

⁶⁵⁶ Kuru, İcra, s. 322; Kuru, El Kitabı, s. 277; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 193; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1114; Bilsel, s. 227; Bingöl, s. 328.

⁶⁵⁷ Kuru, İcra, s. 322; Kuru, El Kitabı, s. 277; Kuru/Aydın, s. 113; Deynekli/Kısa, s. 80; Karşı, s. 155; Atalı/Ermenek, s. 93; Muşul, s. 353; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 86; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 193; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 151; Kiraz, s. 262; Bingöl, s. 328.

⁶⁵⁸ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118.

İtiraz üzerine süresi içerisinde itirazın kesin kaldırılması ve itirazın iptali davası seçeneklerine başvurmayan alacaklı takibe devam edemeyeceği ve aynı alacak için yeni bir ilâmsız takipte bulunamayacağı için elindeki tek imkân; İİK m. 67/IV gereği alacağı için borçluya dava açıp (kazandığı takdirde) mahkeme kararına istinaden ilâmlı icra takibinde bulunmak olacaktır⁶⁵⁹. Süresi içerisinde gerekli hukukî çarelere başvurmayan alacaklı, aynı alacak için ilâmsız takipte bulunmak isterse; icra memuru takip talebini kabul edip borçluya ödeme emri göndermemelidir. Aksi takdirde icra memurunun bu davranışı, süresiz şikâyet (İİK m. 16/II) tâbidir⁶⁶⁰.

Altı aylık itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru süresinin başlangıcı, itirazın alacaklıya tebliğ edildiği (İİK m. 62/II) tarihtir (İİK m. 68/I). İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunma süresinin itirazın alacaklıya tebliğinden itibaren başlayacağı hususu ilk kez 538 sayılı Kanun⁶⁶¹ ile İİK m. 67'nin 4. fıkrasına⁶⁶² getirilmiştir⁶⁶³. 538 sayılı Kanun'un getirdiği tebliğ ile öğrenme öncesinde süre, alacaklının itirazı öğrendiği tarih ile başlamaktaydı⁶⁶⁴. Daha sonra 4949 sayılı Kanun ile itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru süresinin alacaklıya tebliğinden itibaren başlayacağı hususu, itirazın iptali davasının düzenlendiği İİK m. 67/IV'ten kaldırılarak İİK m. 68/I'e alınmıştır.

İİK m. 59/I gereği alacaklı, takibi başlatırken borçlunun itirazının kendisine tebliğ masrafını peşin olarak ödemektedir. Alacaklının, itirazın kendisine tebliği için gereken masrafı icra dairesine ödememesi ve böylece itirazın kendisine tebliğ edilmemesi hâlinde de itiraz geçerli bir itirazın sonuçlarını doğurmaktadır⁶⁶⁵. Ancak borçlunun itirazının, alacaklıya tebliği itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilmek için

⁶⁵⁹ Muşul, s. 353; Karşı, s. 161; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Atalı/Ermenek, s. 93; Kiraz, s. 260, 261; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1114.

⁶⁶⁰ Kuru, İcra, s. 322, 323; Kuru, El Kitabı, s. 277; Karşı, s. 161; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 193; Kiraz, s. 260; Uyar, Kesin Kaldırma I, s. 67; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1114; Bingöl, s. 329.

⁶⁶¹ RG T. 06.03.1965 - S. 11946.

⁶⁶² Değiştirilen maddenin gerekçesi şöyledir: "62 nci madde ile ilgili olarak, 67 nci maddenin birinci ve dördüncü fıkrasındaki sürelerin başlangıcı, itirazın tebliği tarihine irca edilmiş ve madde bu esas dâhilinde düzenlenmiştir." , 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bâzı madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/280; C. Senatosu 1/415), Dönem: 1, Toplantı: 4, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/CS_t04/c022/cs_04022013ss0481.pdf , E. T. 24.09.2020, s. 3.

⁶⁶³ İtirazın kesin kaldırılmasını ilgilendiren bu hükmün itirazın iptali davasının düzenlendiği İİK m. 67'de düzenlenmesinin eleştirisi için bkz. Kiraz, s. 254, 255; Talih Uyar, *Uygulamalı İcra ve İflas Hukuku*, C. I, 2 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, İzmir: Feryal Matbaacılık, 1993, s. 91.

⁶⁶⁴ Kiraz, s. 253.

⁶⁶⁵ Akil, İtiraz, s. 222; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 25.02.1991, 9745/2223 (Akil, İtiraz, s. 222, dn. 882).

sürenin başlangıcını belirlemesi bakımından önemlidir. Diğer bir ifadeyle; itiraz, alacaklıya tebliğ edilmedi ise alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması için altı aylık süre işlemeye başlamayacaktır⁶⁶⁶. Aynı husus, itirazın iptali davası için de geçerlidir. Buna göre itirazın iptali davasına başvuru süresi de itirazın alacaklıya tebliğ tarihinden itibaren başlamaktadır (İİK m. 67/I). İtiraz, alacaklıya tebliğ edilmemişse itirazın iptali davası açma süresi işlemeye başlamayacaktır⁶⁶⁷. Yargıtay bazı kararlarında TebK'ya uygun bir şekilde yani alacaklının, borçlunun itirazını tebligat yoluyla değil de haricen öğrenmesi hâlinde itirazın kaldırılması ve itirazın iptali davası yollarına başvurabilmek için gereken hak düşürücü sürenin işlemeye başlamadığına hükmetmektedir⁶⁶⁸. Ne var ki Yargıtay bazen bu kararların aksi yönünde kararlar da vermektedir⁶⁶⁹. Yargıtay'ın aksi yöndeki kararlarının somutlaştırılması için kararların bilgi kısmına kısaca yer vermekte fayda vardır:

“Yerleşik uygulamada da bu sebeple ödeme emrine itiraz Tebligat Kanunu'nun düzenlediği şekilde alacaklı veya vekiline tebliğ edilmemişse, sair suretlerle itirazdan haberdar olunduğu ileri sürülse dahi hak düşürücü sürenin başlamayacağı kabul edilmektedir (Hukuk Genel Kurulu'nun 21.10.2015 tarihli, 2013/19-2415 E., 2015/2335 K. sayılı kararı). Ne var ki, bu yönde tebligat kendisine yapılmamış olsa bile alacaklının ödeme emrine itirazın hükümden düşürülmesi için öngörülen kanuni yollara başvurabilir ve bu hâlde salt ödeme emrine itiraz alacaklıya henüz tebliğ edilmediği gerekçesiyle erken dava açıldığından bahsedilemeyeceği açıktır. Alacaklı, bu şekilde itirazın kaldırılması yönünde icra hukuk mahkemesine başvurduğunda, başka bir anlatımla, ödeme emrine itirazın tüm hukuki anlam ve sonuçlarına vakıf olduğunu ve hükümden düşürülmesi gerektiğini mahkemeye verdiği dava dilekçesiyle bildirdiğinde, tebliğ ile aranan öğrenme ve belgelendirme unsurları aynı anda tümüyle

⁶⁶⁶ Yarg. 12. HD, T. 23.06.2004, E. 2004/12749, K. 2004/16511, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.08.2020.

⁶⁶⁷ Yarg. HGK, T. 01.03.2017, E. 2015/1048, K. 2017/380, Hukuk Türk İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.08.2020.

⁶⁶⁸ Yarg. HGK, T. 21.10.2015, E. 2013/2415, K. 2015/2335, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.08.2020; Yarg. HGK, T. 27.11.2013, E. 2013/11-360, K. 2013/1605, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.08.2020; Yarg. 3. HD, T. 18.04.2019, E. 2017/6653, K. 2019/3595, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.08.2020; Yarg. HGK, T. 18.06.2019, E. 2017/19-1651, K. 2019/707, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.08.2020.

⁶⁶⁹ Yarg. HGK, T. 28.02.2019, E. 2018/602, K. 2019/218, Yargıtay Karar Arama, E. T. 24.04.2021; Yarg. 3. HD, T. 16.01.2020, E. 2019/4064, K. 2020/285, Yargıtay Karar Arama, E. T. 24.04.2021; Yarg. 19. HD, T. 10.02.2016, E. 2015/11299, K. 2016/2074, Yargıtay Karar Arama, E. T. 24.04.2021.

gerçekleşmiş olacağından, itirazın kaldırılması dilekçesinin verilmesi ödeme emrine itirazın tebliği hükmünde sayılmalı ve hak düşürücü sürenin de bu tarihten itibaren işleyeceği kabul edilmelidir.”⁶⁷⁰

Aksi yönde verilen kararlar kanaatimizce hem İİK m. 68’e hem de TebK’ya aykırıdır. Nitekim bu kararlardan biri olan 2019 tarihli Yarg. HGK kararının devamında yer verilen karşı oy yazılarının bir tanesine yer vermek bile kararın hatalı olduğunu anlatmaya fazlasıyla yetecek niteliktedir:

“Yerel mahkeme ve Özel Daire arasındaki uyuşmazlık itirazın iptali davasında İİK’nın 67. maddesinde öngörülen hak düşürücü sürenin başlangıcına ilişkindir. Hak düşürücü süreler kamu düzeni ile ilgilidir ve bu nedenle uygulanma koşulları kanun hükümleri çerçevesinde belirlenir. Hâkim tarafından resen uygulanacak bu hükümler yoruma ve takdire göre değişen şekilde esnetilemez. Kanun koyucu madde metninde şekilci yaklaşımla, açıkça ve kesin bir dille tebliğ koşulunu aramış, başka bir anlatımla, bir yıllık sürenin hakkı söndüren bir süre olması nedeniyle alacaklının borçlunun itirazlarına tam olarak muttali olması, bunun da ancak itirazın tebliği yoluyla sağlanması öngörülmüştür. İİK’nın 16. maddesinde şikâyetler için öngörülen şekilde “öğrenme”ye değer atfetmemiştir. Tebligat Kanunu anlamında tebliğin ne şekilde yapılacağı çekişmesiz olduğu gibi, tebliğe tabi işlerde öğrenmeye hukuki netice bağlanabilmesi için de anılan 7201 Sayılı Kanun’un 32. maddesine göre usule aykırı dahi olsa mutlaka muhatabı adına çıkarılmış bir tebligatın varlığı şart olduğundan somut olayda bu hükmün de uygulanması mümkün değildir. Borçlunun ödeme emrine itirazının geçici kaldırılması yönünde talepte bulunulması itirazın kaldırılmasının hukuki sonuçları ile itirazın iptali davalarının mahiyeti arasındaki farklar ve bir tarafın kendisinin ileri sürdüğü bir vakianın doğruluğunu bildirmesinin 6100 Sayılı HMK’nın 188/1 maddesi anlamında ikrar niteliği taşımayacağı da gözetildiğinde alacaklı aleyhine sonuç doğuramaz. Hâl böyle olunca direnme hükmünün bozulması gerektiği kanaatinde olduğumdan saygıdeğer Kurul çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne katılmam mümkün olmamıştır.”⁶⁷¹

⁶⁷⁰ Yarg. 3. HD, T. 16.01.2020, E. 2019/4064, K. 2020/285, Yargıtay Karar Arama, E. T. 24.04.2021; Yarg. HGK, T. 28.02.2019, E. 2018/602, K. 2019/218, Yargıtay Karar Arama, E. T. 24.04.2021.

⁶⁷¹ Yarg. HGK, T. 28.02.2019, E. 2018/602, K. 2019/218, Yargıtay Karar Arama, E. T. 24.04.2021.

İtirazın alacaklıya tebliği hususunun uygulamada sorun teşkil ettiğinden hareketle Uyar kanun değişikliği önerisinde bulunmuştur. Yazar, icra takiplerinin hız kazanması amacıyla itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuru süresinin itirazın alacaklıya tebliği ile değil, itirazın yapıldığı tarih ile başlamasının daha isabetli olacağını ifade etmiştir⁶⁷². Kiraz ise bu değişikliğin yapılması hâlinde eleştirilere maruz kalabileceğini, alacaklının itirazın varlığından haberdar olmasını sağlayacak en iyi yolun itirazın kendisine tebliği ile olacağını ve itiraz tarihinin tespitinin uygulamada ayrıca bir meşguliyete neden olacağını ifade etmiştir⁶⁷³. İcra takiplerinin büyük çoğunluğunun bir vekil aracılığıyla takip edilmesi, borçlunun itiraz ettiğinin alacaklı veya vekili tarafından UYAP üzerinden kolaylıkla görülebilmesi ve masraf sorunu nedeniyle uygulamada tebligat hususunun sıkıntı yaratması ile birlikte icra takiplerinin sürüncemede kalması nedeniyle bu önerinin kanun değişikliği ile uygulamaya geçirilmesi isabetli olabilir. Fakat bu uygulama tebligat hukuku ilkelerine aykırı olacaktır. Bu bağlamda Uyar'ın önerisinin isabetli olmadığı kanaatindeyiz.

Borçlunun ödeme emrine vekili aracılığıyla itiraz etmesi ve alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde; itirazın kesin kaldırılması davetiyesinin yani tebligatın borçlunun kendisine değil, takibe itiraz eden borçlu vekiline gönderilmesi gerekir⁶⁷⁴. İtirazın iptali davası için durum biraz daha farklıdır. Yargıtay'ın itirazın iptali davası için tebligatın itiraz eden borçlu vekiline yapılması gerektiğine hükmeden kararları⁶⁷⁵ olduğu gibi tebligatın borçlunun kendisine yapılması gerektiğini ifade eden

⁶⁷² Uyar, Uygulama, s. 91.

⁶⁷³ Kiraz, s. 254, dn. 90.

⁶⁷⁴ Kuru, İcra, s. 375; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124; Kiraz, s. 283; Uyar, İtiraz, s. 529; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1152; “... İcra takibi ile borca itiraz üzerine icra mahkemesinde açılan itirazın kaldırılması davası, birbirini tamamlayan ve bütünlük arz eden takip hukuku işlemleridir. Tebligat Kanunu'nun 11.maddesi ve Avukatlık Kanununun 41.maddesine göre, vekille takip edilen işlerde tebligatın vekile yapılması zorunludur. İcra takip dosyasında borca itiraz, borçlular vekili tarafından yapılmıştır. Bu durumda, dava dilekçesinin vekile tebliğ edilerek, usulüne uygun olarak taraf teşkili sağlandıktan sonra işin esasının incelenmesi gerekirken, asile tebligat yapılmak suretiyle, taraf teşkili sağlanmadan, davalı borçluların savunma hakkı kısıtlanmak suretiyle karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır. ...” Yarg. 6. HD, T. 13.04.2016, E. 2015/9988, K. 2016/3004, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020; Yarg. 6. HD, T. 26.05.2016, E. 2015/11557, K. 2016/4138, Yargıtay Karar Arama, E. T. 12.08.2020; Yarg. 6. HD, T. 01.12.2014, E. 2014/12375, K. 2014/13238, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020. Bu kararlar, kiralanan taşınmazlara özgü tahliye yoluyla takipteki itirazın kaldırılması ile ilgili olmakla birlikte itirazın kesin kaldırılması için de aynı usul geçerlidir. Ayrıca bkz. Yarg. 12. HD, T. 13.05.1987, E. 1986/10032, K. 1987/6475 (Uyar, İtiraz, s. 695); Yarg. 12. HD, T. 06.11.1986, E. 1986/1561, K. 1986/11797 (Uyar, İtiraz, s. 696); Yarg. 12. HD, T. 01.10.1984, E. 1984/7615, K. 1984/9808 (Uyar, İtiraz, s. 696).

⁶⁷⁵ “...7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun 11 ve Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 18. maddeleri gereğince vekil ile takip edilen işlerde, tebligatın vekile yapılması zorunludur. Somut olayda; davalı vekili aracılığıyla ... 11. İcra Müdürlüğü'nün 2011/2283 Esas ve yenileme ile 2013/13827

kararları⁶⁷⁶ da mevcuttur. Görüldüğü üzere itirazın iptali davası tebligatının borçlu asile mi yoksa itirazı yapan borçlu vekiline mi yapılacağına dair uygulamada bir yeknesaklık yoktur. Kanaatimizce bu konuda bir yeknesaklık sağlanmalıdır. Sağlanacak yeknesaklık ise ödeme emrine itiraz eden borçlu vekilinin itirazın iptali davasının ayrı bir işlem/dava olması ve aynı vekilin ayrı bir işlem/dava olan itirazın iptali davasında yetkili olup olmadığı davanın başında belirli olmadığından itirazın iptali tebligatı, borçlu asile yapılması yönünde olmalıdır. İtirazın kesin kaldırılması tebligatının itiraz eden vekile yapılmasında herhangi bir tereddüt ve sakınca yoktur. Zaten itirazın kesin kaldırılması takip hukukuna özgü bir yol olduğundan, itirazın kesin kaldırılması yolunun bir nevi icra takibinin devamı niteliğinde olduğu⁶⁷⁷ ve ödeme emrine itiraz eden borçlu vekilinin itirazın kesin kaldırılmasında da borçlunun vekili olacağı kabul edilebilir. Kaldı ki

esas sayılı dosyasında gönderilen Ödeme emrine karşı süresi içerisinde borca itiraz ettiğinden ve vekile ait vekaletname takip dosyası içinde bulunduğundan, itirazın iptali davasında, ekinde dava dilekçesi bulunan ve üzerinde duruşma gününün yazılı olduğu tebligatın vekile yapılması gerekirken asile yapılması doğru değildir...” Yarg. 13. HD, T. 22.02.2018, E. 2015/36321, K. 2018/2344, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 13. HD, T. 25.01.2018, E. 2017/708, K. 2018/725, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020; Yarg. 13. HD, T. 03.10.2017, E. 2016/2731, K. 2017/8956, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020.

⁶⁷⁶ “... Bir kimsenin umumi vekil olması müvekkilin talimatı olmadan bütün davaları takip etme zorunluluğunu ona yüklemes. İcra takibine maruz kalan borçlu vekil marifetiyle takibe itiraz etmiş olsa dahi, itiraz üzerine duran icra takibine devam için alacaklının açtığı itirazın iptali davası bakımından borçlunun itiraz aşamasında tayin ettiği avukatın itirazın iptali davası için de yetkili olup olmadığı davanın açıldığı sırada belli olmadığından, itirazın iptali davası dilekçesinin vekile değil asile tebliği gerekir. Somut olayda dava dosyasına vekaletname ibraz etmeyen, itirazın iptali davasını takip konusunda yetkilendirildiği belli olmayan, icra dosyasına itiraz dilekçesi veren avukata yapılan tebligatla taraf teşkili usulen sağlanmamıştır. Bu nedenle borçluya usulen tebligat yapıp taraf teşkili sağlanmadan ve davalının savunma hakkı kısıtlanarak karar verilmiş olması doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir. ...” Yarg. 15. HD, T. 02.11.2004, E. 2004/2041, K. 2004/5550, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. HGK, T. 11.03.2015, E. 2013/19-1679, K. 2015/1014, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020. Ayrıca Yargıtay bazı kararlarında da bu dipnotun başında yer alan Yarg. 15. HD’nin 2004 tarihli kararına da açıklamaları içerisinde yer vermektedir, bu kararlardan bazıları için bkz. Yarg. 9. HD, T. 23.01.2018, E. 2017/23538, K. 2018/1023, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020; Yarg. 22. HD, T. 11.12.2017, E. 2016/27238, K. 2017/28403, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020; Yarg. 9. HD, T. 23.09.2019, E. 2016/9394, K. 2019/16511, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020.

⁶⁷⁷ Bir sonraki dipnotta yer verilen Yarg. HGK kararında icra takibi ile itirazın kesin kaldırılmasının farklı avukatlık işleri olduğu, nitekim haklı çıkılması hâlinde ikisinde de ayrı vekalet ücretlerinin hükmolunacağı ifade edilmiştir. Bu açıklama, kanaatimizce de isabetlidir. Ancak itirazın kesin kaldırılması, itirazın iptali davasına nazaran icra takibi ile sıkı ilişki içerisinde. İtirazın iptali davası, genel hükümlere göre genel mahkemede görülen bir davadır; takipten bağımsız olarak da sonuç doğurur. İtirazın kesin kaldırılması ise takip hukukuna özgü bir yol olup yine bir başka icra organı olan icra mahkemesi vasıtasıyla yürütülmektedir. Bu bağlamda kesin bir şekilde itirazın kesin kaldırılması için, icra takibinin devamı diyemsek de birbiriyle bağlantısı yüksek olan işlemlerdir. Nitekim Yarg. HGK’da da itirazın kesin kaldırılması tebligatının itiraz eden borçlu vekiline yapılmasında bir isabetsizlik bulunmadığı da ifade edilmiştir. Ancak itirazın kesin kaldırılmasını takip etmek istemeyen vekile de bu durumu icra mahkemesine bildirme olanağı pek tabii olarak tanınmıştır.

borçlu vekili, itirazın kesin kaldırılması için kendisine yapılan tebligat üzerine bu işi takip etmeyeceğini yargılama başlamadan icra mahkemesine bildirebilir⁶⁷⁸.

İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmak için İİK m. 68 gereği altı aylık süre gerekirken özel olarak yedi günlük sürenin arandığı bazı hâller vardır. Bunlardan bir tanesi gecikmiş itiraz hâlinde; daha önce borçlunun mallarına haciz konulmuş ise mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliğinden itibaren alacaklının yedi gün içerisinde itirazın kesin kaldırılması veya itirazın iptali davası yoluna başvurusu hâlidir. Yedi günlük süre haczin muhafazası için gerekli olup yedi gün içerisinde bu hukukî çarelere başvurulmazsa haciz kalkar (İİK m. 65/V). Fakat bu hâlde yalnızca haciz kalkmakta; alacaklının itirazın hükümden düşürülmesi için sahip olduğu itirazın kesin kaldırılması yoluna altı aylık ve itirazın iptali davası yoluna bir yıllık süreler içerisinde başvurma hakkı devam etmektedir⁶⁷⁹. İtirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilmek için özel olarak yedi günlük sürenin arandığı diğer bir hâl ise ihtiyati haczi tamamlayan merasimde karşımıza çıkmaktadır. Alacaklı, ihtiyati haczin ardından icra takibinde bulunmuş ve bu takibe borçlu tarafından itiraz edilmiş ise alacaklı itirazın kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde itirazın kesin kaldırılması veya itirazın iptali davası yoluna başvurmaya mecburdur. Alacaklı yedi gün içerisinde bu hukukî çarelere başvurmaz ise ihtiyati haciz hükümsüz kalacaktır (İİK m. 264/II, IV). Buradaki yedi günlük süre de ihtiyati haczin muhafazası için gereklidir. Diğer bir ifadeyle yedi gün içerisinde itirazın kesin kaldırılması ya da itirazın iptali davasına başvurulmadığı için ihtiyati haciz kendiliğinden hükümsüz hâle gelse de icra takibi

⁶⁷⁸ “...somut olaya bakıldığında; alacaklı banka tarafından borçluya kat ihtarı 22.09.2005 tarihinde tebliğ edilmiş ve borç tanınan sürede ödenmediğinden borçlu aleyhine kredi kartı alacaklarının tahsili için genel haciz yoluyla takibe geçilmiştir. Takip talebinde borçlunun adresi gösterilmiş ve borçluya ödeme emrinin tebliği üzerine 17.11.2005 tarihinde borçlu vekilince takibe konu borcun tamamına, faize ve fer'ilerine itiraz edilmiş; takibin durdurulması istenmiştir. Alacaklı vekilince itirazın kaldırılmasının istenmesi üzerine de, bu isteme ilişkin dilekçe borçlu vekiline tebliğ edilmiştir. Hemen vurgulamakta yarar vardır ki, başlangıçta alacaklı vekilinin itirazın kaldırılması istemli dilekçesinin icra dosyasında itirazda bulunan borçlu vekiline tebliğinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Ne var ki, borçlu vekili itirazın kaldırılmasına ilişkin istemle ilgili yargılama başlamadan kendisinin bu yargılamada borçlu vekili sıfatıyla hareket etmeyeceğini bildirmiş ve bu hususun müvekkiline tebliğini istemiştir. Burada itirazın kaldırılması istemiyle ilgili yargılama Avukatlık Kanunu anlamında ayrı bir iş olup, vekilin açıkça burada vekil olarak hareket etmeyeceğini bildirmiş olması karşısında icra dosyasındaki vekaletin bu iş için sürdüğünü kabul edebilmek olanaklı değildir. Derhal borçluya tebligat yapılarak itirazın kaldırılması yargılamasında bizzat hazır bulunması veya kendisini vekille temsil ettirmesi gerektiği, aksi halde yargılamaya yokluğunda devam edilip, sonuçlandırılacağı usulünce bildirilmeli ve borçluya bu yolla savunma hakkı tanınması yanında, taraf teşkili yönünden de ortaya çıkan eksiklik giderilmelidir. ...” Yarg. HGK, T. 12.03.2008, E. 2008/12-256, K. 2008/237, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.08.2020.

⁶⁷⁹ Postacıoğlu, İcra, 174; Postacıoğlu/Altay, s. 217; Karşı, s. 161; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 107.

devam ettiğinden alacaklının altı aylık süre içerisinde itirazın kesin kaldırılması veya bir yıllık süre içerisinde itirazın iptali davası seçeneklerine başvurma hakkı devam eder⁶⁸⁰.

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmasıyla daha önce itiraz üzerine duran takip, durmakta devam eder. İİK m. 78/II gereği haciz isteme süresi, ödeme emrinin borçluya tebliğinden itibaren bir sene olmakla birlikte itiraz veya dava hâlinde bunların vukuundan hükmün kesinleşmesine kadar geçen süre hesaba katılmamaktadır. İİK m. 78/II hükmünde “*itiraz veya dava halinde bunların vukuundan hükmün katileşmesine kadar*” ibaresi sebebiyle hesaba katılmaması gereken sürenin başlangıç noktası önemlidir. Burada hesaba katılmaması gereken sürenin başlangıç noktasının, itiraz tarihi olmayıp, alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemiyle icra mahkemesine başvurma tarihinin olduğu kabul edilmelidir⁶⁸¹. Zira (süresi içerisinde olmak kaydıyla) itirazın kesin kaldırılması istemiyle icra mahkemesine başvuru tarih alacaklının iradesindedir. Fakat alacaklının icra mahkemesine başvurusundan sonra yargılama süresine bir etkisi yoktur. Bu bağlamda salt itiraz üzerine haciz isteme süresi durmamalıdır⁶⁸². Daha açık ifade edecek olursak itirazın kendisine tebliği üzerine alacaklı bir hafta sonra itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabileceği gibi beş ay sonra da istemde bulunabilir. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabileceği fakat istemde bulunmadığı zaman zarfında haciz isteme süresinin işlediği kabul edilmeli; alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunduğu tarihte haciz isteme süresi durmalıdır. Aksi hâlde alacaklının muhtemel keyfi davranışının sonucu borçluya yükletilmiş olacaktır. İİK m. 78/II gereği itirazın kesin kaldırılması isteminin kabulü kararının kesinleşmesi hâlinde alacaklının haciz isteme süresi, kaldığı yerden işlemeye devam eder. İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi hâlinde alacaklının haciz isteme yetkisi olmayacaktır.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki kira süresinin sona ermesi sebebiyle ilâmsız tahliye itirazın kaldırılmasında (İİK m. 275) itirazın kaldırılması isteminde bulunma süresi, genel haciz yoluyla takipteki itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunma süresinden farklıdır. İİK m. 275 hükmünde itirazın kaldırılması isteminde bulunmak için kiralayana herhangi bir süre öngörülmemiştir. Oysa hem genel haciz yoluyla takipte (İİK m. 68/I)

⁶⁸⁰ Özkes, İhtiyati Haciz, s. 376; Karşı, s. 162; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s. 339, 340; Kiraz, s. 258.

⁶⁸¹ Ansay, s. 67; Berkin, Rehber, s. 210; Postacıoğlu, İcra, s. 179; Postacıoğlu/Altay, s. 227.

⁶⁸² Postacıoğlu, İcra, s. 179; Postacıoğlu/Altay, s. 227.

hem de kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle ilâmsız tahliyede itirazın kaldırılmasında (İİK m. 269/III) altı aylık süreye yer verilmiştir. Bizim de katıldığımız görüşe göre diğer takip türlerinde belirtilen altı aylık süre bu takip türü için geçerli olmayacak, İİK’da bir süre belirtilmediği için alacaklının hakkı sınırlanmayarak herhangi bir süreye bağlı olmaksızın icra mahkemesinden itirazın kaldırılması isteminde bulunulabilecektir⁶⁸³.

VII. ALACAKLININ GEREKLİ HARÇ VE MASRAFLARI YATIRMIŞ OLMASI

Harç, yargı organlarının sağladığı hizmet nedeniyle harç pulu yapıştırılması suretiyle belirli miktar ve oranda alınan para olarak tanımlanır⁶⁸⁴. Alacaklı, itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunurken başvurma harcı⁶⁸⁵ ve maktu karar ve ilâm harcı⁶⁸⁶ yatırmalıdır.

Uygulamada UYAP üzerinden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunan alacaklı vekili başvurma harcı, peşin harç, vekalet harcı, vekalet pulu ve gider avansı yatırmaktadır.

⁶⁸³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 286.

⁶⁸⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 551.

⁶⁸⁵ Kuru, El Kitabı, s. 302; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 191; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 71; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 209; Kiraz, s. 244.

⁶⁸⁶ Kuru, El Kitabı, s. 302; Kiraz, s. 244.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

I. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI PROSEDÜRÜ

A. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Medenî yargı içerisinde bir uyuşmazlığın konu bakımından hangi mahkemede değerlendirilip karara bağlanılacağı hususu görev kuralları ile ilintilidir. Görevli mahkeme tespit edildikten sonra o uyuşmazlığın yer itibarıyla hangi il veya ilçede değerlendirilip karara bağlanması gerektiği ise yetki kuralları ile ilgilidir⁶⁸⁷. Borçlunun borca itirazı üzerine takibe devam etmek isteyen alacaklının borçlu ile aralarında olan uyuşmazlığı yargı yoluna taşınması gerekmektedir. Elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden olan alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunarak takibe daha seri bir şekilde devam edebilecektir.

İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmak isteyen alacaklı bu istemini icra mahkemesinde ileri sürmelidir. Diğer bir ifadeyle bu uyuşmazlığı çözmek için görevli mahkeme icra mahkemesidir. Görevli mahkemenin icra mahkemesi olduğu İİK'nın çeşitli maddelerinden anlaşılmaktadır. İlk olarak itirazın kesin kaldırılmasının düzenlendiği İİK m. 68 hükmünün ikinci fıkrasından icra mahkemesinin görevli olduğu anlaşılmaktadır. Bunun haricinde İİK m. 4 hükmünde de icra mahkemesinin icra dairesine karşı ileri sürülen itirazları incelemekle görevli olduğu düzenlenmiştir.

Genel haciz yoluyla takipte itirazın kesin kaldırılmasında görevli mahkeme icra mahkemesi olmasına karşın; genel (adi) iflâs yoluyla takipte itirazın kaldırılmasında görevli mahkeme aynı zamanda iflâs isteminin görüldüğü asliye ticaret mahkemesidir (İİK m. 156/III). Ancak genel (adi) iflâs yoluyla takipte iflâs ödeme emrine itirazda genel haciz yoluyla takipte ödeme emrine itirazdaki gibi imzaya ve borca itiraz ayrımı olmadığından itirazın geçici ve kesin kaldırılması ile itirazın iptali davası imkânları yoktur⁶⁸⁸.

24.04.1929 tarih ve 1424 sayılı İcra ve İflâs Kanunu, mehzazı olan İsviçre Kanunu'ndan farklı olarak itirazın kesin kaldırılması incelemesinde görevli mahkemeyi

⁶⁸⁷ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 61, 62; Dilek Karademir-Aydemir, *Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi*, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019, s. 35, 36.

⁶⁸⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 474.

icra mahkemesi olarak kabul etmiştir⁶⁸⁹. Postacıoğlu, bu farklılığın isabetli olduğunu ifade etmiştir⁶⁹⁰.

İtirazın kesin kaldırılması bakımından görevli olan icra mahkemesi, eskiden İİK'da “tetkik mercii”, “icra tetkik mercii”, “mercii” olarak geçmekteydi. Fakat daha sonra 5092 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁶⁹¹ m. 11 ile İİK'ya geçici madde eklenmiş ve İİK'da geçen tetkik mercii gibi ibareler icra mahkemesi olarak değiştirilmiştir. Bu değişikliğin amacı uygulamada tetkik merciiilerinin özel bir mahkeme olup olmadığına dair oluşan tereddüt ve karışıklıkların giderilmesidir⁶⁹². Öte yandan İİK'da değişiklik yapılmadan önce diğer bir ifadeyle tetkik mercii gibi ibareler İİK'da varlığını sürdürmekteyken AYM, icra tetkik merciiilerinin mahkeme olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmişse⁶⁹³ de bu ibarelerin kaldırılıp icra mahkemesi ibaresine yer verilmesi isabetli olmuştur⁶⁹⁴. Netice itibarıyla icra mahkemelerinin; asliye mahkemelerinin yargı çevresinde bulunan, icra iflâs uyuşmazlıkları için kurulmuş özel bir mahkeme olduğunu ifade etmek gerekir⁶⁹⁵.

İİK m. 4/I, c. 1 “*İcra ve iflâs dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların incelenmesi icra mahkemesi hâkimi yahut kanun gereğince bu görev kendisine verilmiş olan hâkim tarafından yapılır.*” şeklinde, İİK m. 13/I, c. 1 “*İcra ve iflâs daireleri, 4 üncü maddedeki esaslara göre icra mahkemesi hâkiminin daimî gözetimi ve denetimi altındadır.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu hükümlerden de anlaşılacağı üzere; icra mahkemesi, kanunun izin verdiği durumlarda bir nevi denetim makamıdır⁶⁹⁶. İcra dairesinin yetkisine göre icra mahkemesinin yetkisi belirlenmektedir⁶⁹⁷. Eş deyişle, icra takibinin yürütüldüğü icra dairesinin tâbi olduğu

⁶⁸⁹ Postacıoğlu, İcra, s. 12; Kiraz, s. 8, 239; Uyar, Tarihçe, s. 73, 74. İsviçre Hukuku'nda itirazın kaldırılması istemini inceleme görevinin genel mahkemelere ait olduğuna dair bkz. Postacıoğlu, İcra, s. 12, 210; Postacıoğlu/Altay, s. 11; Kiraz, s. 239.

⁶⁹⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 12; Postacıoğlu/Altay, s. 11.

⁶⁹¹ RG T. 21.02.2004 – S. 25380.

⁶⁹² Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 51; Varol, s. 437.

⁶⁹³ AYM, T. 26.10.1965, E. 1965/25, K. 1965/57, RG T. 08.12.1965 – S. 12171.

⁶⁹⁴ Karslı, s. 67.

⁶⁹⁵ Karademir-Aydemir, s. 70.

⁶⁹⁶ Ejder Yılmaz, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İcra İflâs Uyuşmazlıklarında Uygulanabilirliği”, Prof. Dr. Ramazan ARSLAN'a Armağan, C. 2, Ed. Emel Hanağası/Mustafa Göksu, Ankara: Yetkin Yayınları, 2015, s. 1849.

⁶⁹⁷ Kuru, İcra, s. 180; Kuru, El Kitabı, s. 181; Deynekli, s. 760; Deynekli/Kısa, s. 11; Tercan, s. 41; Atalı/Ermenek, s. 67; Düzgün, s. 49, dn. 20. İcra mahkemesinin yetkisinin HMK'daki genel hükümlere göre belirlenmesi gerektiğine dair bir görüş için bkz. Âkil/Peksöz, s. 37.

icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılmasını incelemeye yetkilidir⁶⁹⁸. Alacaklı, yetkili icra mahkemesine gönderilmek üzere başka bir icra mahkemesi vasıtasıyla da itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. Bu durumda alacaklı, başvurma harcı ve posta giderini başvurduğu icra mahkemesine öder⁶⁹⁹.

Doktrinde bazı yazarlar, itirazın kesin kaldırılması istemini inceleyen icra mahkemesinin bu yetkisinin kesin yetki olduğunu ileri sürmüştür⁷⁰⁰. Bu görüşe göre yetki, kamu düzenini ilgilendirdiği için icra mahkemesi yetkili olup olmadığını kendiliğinden gözetecektir⁷⁰¹. Yine kesin yetki olması sebebiyle taraflar yetki sözleşmesiyle başka bir yer icra mahkemesini yetkili olarak tayin edemezler⁷⁰². Bizim de katıldığımız Karşı'nın görüşüne göre ise icra mahkemesinin yetkisinin kesin yetki olması, mutlaka icra takibinin yapıldığı icra dairesinin tâbi olduğu yer icra mahkemesinin yetkili olması anlamındadır. İtirazın kesin kaldırılması istemi üzerine icra mahkemesi, kendisinin yetkili olup olmadığını yani icra takibinin yapıldığı icra dairesi ile aynı yerde olup olmadığını kendiliğinden gözetecektir. İcra mahkemesi, ödeme emrine karşı yetki itirazı ileri sürülmedikçe, icra dairesinin icra takibi bakımından yetkili olup olmadığını ve buradan hareketle kendisinin yetkili olup olmadığını inceleyemeyecektir. Özetle icra mahkemesinin kendiliğinden bakabileceği tek şey icra takibinin yapıldığı icra dairesinin kendisine tâbi olup olmadığıdır⁷⁰³. Aksi takdirde yani ödeme emrine karşı yetki itirazı ileri sürülmediği hâlde icra mahkemesinin takibin yapıldığı icra dairesinin yetkili olup olmadığını kendiliğinden inceleyebilmesi, icra dairelerinin yetkisinin kamu düzenine ilişkin olmaması ile bağdaşmaz.

⁶⁹⁸ Belgesay, s. 178; Berkin, Rehber, s. 39, 433; Üstündağ, Yetki, s. 251; Postacıoğlu, İcra, s. 209, 210; Postacıoğlu/Altay, s. 267; Kuru, İcra, s. 191, 372; Kuru, El Kitabı, s. 302; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 122; Kuru/Aydın, s. 86, 124; Tercan, s. 61, dn. 30; Muşul, s. 356; Karşı, s. 159; Ulukapı, İcra, s. 120; Yılmaz, Şerh, s. 382; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 40, 41; Kiraz, s. 239; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 136; Uyar, İtiraz, s. 528; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 583; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1150; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3714; Bilsel, s. 235; Bingöl, s. 327; "Alacaklı tarafından Bakırköy İcra Dairesinde genel haciz yolu ile icra takibine geçilerek borçluya örnek 49 no'lu ödeme emri tebliğ ettirilmiş, takibin şekline göre borçlunun yasal sürede icra dairesine verdiği borca itiraz dilekçesi ile icra takibi durmuştur. Alacaklı İİK.nun 68. maddesi uyarınca itirazın kaldırılması istemi ile yaptığı başvurunun İİK.nun 4. maddesi uyarınca icra takibinin yapıldığı icra dairesinin bağlı olduğu Bakırköy İcra Tetkik Mercii Hakimliğince incelenip sonuçlandırılması gerekir..." Yarg. 12. HD, T. 18.03.2003, E. 2003/3172, K. 2003/5590, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.02.2021; İtirazın kaldırılması ve tahliye talepli bir uyumsuzluk için aynı yönde bkz. Yarg. HGK, T. 21.03.2001, E. 2001/12-235, K. 2001/269, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.02.2021.

⁶⁹⁹ Kuru, İcra, s. 373; Kuru, El Kitabı, s. 302; Karşı, s. 159; Kiraz, s. 240.

⁷⁰⁰ Kuru, İcra, s. 372; Kuru, El Kitabı, s. 302; Kiraz, s. 239.

⁷⁰¹ Kuru, İcra, s. 372; Kuru, El Kitabı, s. 302; Kiraz, s. 240; Karşı, s. 159; Uyar, İtiraz, s. 528; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 583; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1150; Bilsel, s. 235.

⁷⁰² Kiraz, s. 240; Karşı, s. 159.

⁷⁰³ Karşı, s. 160.

İcra mahkemesi, kendi yetkisizliğine karar verdiği takdirde HMK m. 20 uygulama alanı bulur. Diğer bir ifadeyle alacaklı, HMK m. 20'ye uygun bir şekilde yetkisiz icra mahkemesinden itirazın kesin kaldırılması dosyasının yetkili icra mahkemesine gönderilmesini talep etmelidir. Alacaklı HMK m. 20'ye uygun şekilde talepte bulunmadığı takdirde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmamış sayılır. Bu hâlde alacaklı, yetkili icra mahkemesinden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir. Fakat bunun için icra mahkemesine itirazın kesin kaldırılması süresi içerisinde başvurması ve yeniden harç yatırması gerekir⁷⁰⁴.

Borçlunun icra dairesinin yetkisine itiraz etmemesi ve diğer borca itiraz sebeplerini ileri sürmesi hâlinde itirazın kesin kaldırılması isteminin incelendiği icra mahkemesinin yetkisine itiraz edilip edilemeyeceği hususu tartışmalıdır. Doktrinde baskın görüş borçlunun icra dairesinin yetkisine itiraz etmemesi ile icra dairesi yetkisiz olsa dâhi yetkili hâle geleceği ve böylelikle aynı yetki çevresindeki icra mahkemesi de yetkili hâle geleceğinden borçlunun itirazın kesin kaldırılması istemini inceleyen icra mahkemesinin yetkisine itiraz edemeyeceği yönündedir⁷⁰⁵. Bu görüşe karşı doktrinde azınlık görüş olarak icra dairesinin yetkisizliği icra takibine itiraz ile ileri sürülmemişse de icra mahkemesinin yetkisine itiraz edilebilmesi gerektiği de ileri sürülmüştür. Azınlık görüşte olan yazarlar gerekçe olarak ödeme emrine karşı ileri sürülen yetki itirazının yalnızca icra dairesinin yetkisiyle sınırlı olduğunu, itirazın kesin kaldırılması istemini inceleyen icra mahkemesinin yetkisinin icra dairesine göre belirleneceğine dair İİK'da ve HMK'da herhangi bir hüküm olmadığını, icra mahkemesinin yetkisinin HMK hükümlerine göre belirlenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir⁷⁰⁶. Kanaatimizce icra mahkemesinin yetkisi icra dairesinin yetkisine göre belirlendiği için icra dairesinin yetkisine itiraz edilmediğinde icra dairesi yetkisiz de olsa takip bakımından yetkili hâle geldiği için borçlu, icra mahkemesinin yetkisine de itiraz edememelidir. Öte yandan benimsediğimiz görüş, icra mahkemesinin yetkisinin kesin yetki olması kuralıyla çelişiyor gibi gözükse de daha önce de ifade ettiğimiz gibi buradaki kesin yetki, icra dairesinin tâbi olduğu yer bakımından kesin yetkidir. Diğer bir ifadeyle icra dairesinin

⁷⁰⁴ Kuru, İcra, s. 372, 373; Kuru, El Kitabı, s. 302; İcra mahkemesinin kendisinin yetkisiz olduğunu tespit etmesi üzerine yetkisizlik kararı ile birlikte dosyanın talep hâlinde yetkili icra mahkemesine gönderilmesi kararı vermesi gerektiğine dair bkz. Kiraz, s. 240.

⁷⁰⁵ Kuru, Yetki, s. 512, dn. 5; Kuru, İcra, s. 180; Kuru, El Kitabı, s. 181; Kuru/Aydın, s. 83; Deynekli, s. 760; Deynekli/Kısa, s. 11; Düzgün, s. 49, dn. 20; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3714.

⁷⁰⁶ Âkil/Peksöz, s. 37.

yetkisine itiraz yapılmadığı sürece icra mahkemesi yalnızca önüne gelen icra dosyasının yer aldığı icra dairesi ile kendisinin aynı yerde olup olmadığını inceleyecektir. Eğer ödeme emrine karşı yetki itirazı da ileri sürülmüş ise o hâlde icra dairesinin takip bakımından yetkili olup olmadığını inceleyecektir.

Yine bu konu ile bağlantılı olarak borçlunun hem icra dairesinin yetkisine hem de icra mahkemesinin yetkisine itiraz etmesi hâlinde icra mahkemesinin ilk olarak hangi itirazı inceleyeceği meselesine değinmek gerekir. İcra mahkemesi, ilk olarak kendisine yapılan yetki itirazını inceler çünkü eğer icra mahkemesi yetkisiz ise icra dairesine karşı ileri sürülen yetki itirazı yetkili icra mahkemesi tarafından incelenmelidir. Bu hâlde icra mahkemesi kendisinin yetkisiz olduğuna karar verirse yetkisizlik kararı verir ve HMK m. 20 hükmü uygulama alanı bulur⁷⁰⁷. İtirazın iptali davası bakımından ise Yargıtay uygulaması icra dairesinin yetkisine itiraz edilmiş ise genel mahkemenin yetkisine itiraz edilse de edilmese de mahkemenin önce icra dairesinin yetkisini inceleyeceği yönündedir⁷⁰⁸. Doktrinde Yılmaz, Yargıtay'ın bu uygulamasını, uygulamanın icra dairesinin yetkili olup olmadığına yetkisiz mahkeme tarafından karar verildiği anlamına geldiği gerekçesiyle eleştirmiştir⁷⁰⁹. Yine doktrinde bazı yazarlar da hem icra dairesinin yetkisine hem de mahkemenin yetkisine itiraz edilmesi hâlinde itirazın iptali davasına bakan mahkemenin önce kendi yetkisini inceleyeceği, kendisini yetkili bulduğu takdirde icra dairesinin yetkisini inceleyeceği görüşündedir⁷¹⁰. Buna karşın Karşlı, itirazın iptali davasında yetkili mahkemenin icra dairesinin bağlı bulunduğu yerdeki mahkeme olduğu görüşünde olması sebebiyle mahkemenin, icra dairesinin yetkisini incelemesiyle aslında kendi yetkisini de incelemiş olacağını; böylelikle tartışılacak bir meselenin de kalmayacağını ifade etmiştir⁷¹¹. Öte yandan hem icra dairesinin hem genel mahkemenin

⁷⁰⁷ Yılmaz, Şerh, s. 279; Doktrinde mahkeme türü ve ilâmsız icra takibiyle bağlantısı olup olmadığı fark etmeksizin, mahkemenin önüne gelen dava kendi coğrafi yetkisinde değil ise kesin yetki olduğu hâlde kendiliğinden, kesin yetki olmadığı hâlde ilk itiraz üzerine önce kendi yetkisi hakkında karar vermesi gerektiği görüşünde olan yazarlar için bkz. Aydemir, s. 128 ve oradaki dn. 19.

⁷⁰⁸ Yarg. 15. HD, T. 09.10.2013, E. 2012/6858, K. 2013/5517, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021; Yarg. HGK, T. 25.10.2018, E. 2017/13-534, K. 2018/1567, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021; Yarg. HGK, T. 28.03.2001, E. 2001/19-267, K. 2001/311, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021; Yarg. HGK, T. 04.07.2019, E. 2017/15-261, K. 2019/854, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021; Yarg. HGK, T. 20.11.2002, E. 2002/19-900, K. 2002/994, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021; Yarg. 3. HD, T. 14.11.2018, E. 2017/1087, K. 2018/11533, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021; Yarg. 15. HD, T. 24.03.2015, E. 2014/3179, K. 2015/1457, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.04.2021.

⁷⁰⁹ Yılmaz, Şerh, s. 281.

⁷¹⁰ Deynekli/Kısa, s. 108; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 105; Aydemir, s. 129.

⁷¹¹ Karşlı, s. 232.

yetkisine itiraz edilmesi hâlinde itirazın iptali davasına bakan mahkemenin, icra dairesine karşı ileri sürülen yetki itirazını inceleyemeyeceği yönünde düşünen yazarlar da vardır⁷¹². İtirazın iptali davası bakımından gerek icra dairesine karşı ileri sürülen yetki itirazının yetkili mahkeme tarafından incelenmesi gerektiği için gerekse de takibin yetkili icra dairesinde yapılmasının itirazın iptali davasının bir koşulu olarak aranması⁷¹³ (dava şartı olması) isabetli olmadığı⁷¹⁴ için; itirazın iptali davasına bakan mahkemenin önce icra dairesine karşı ileri sürülen yetki itirazını değil, mahkemeye karşı ileri sürülen yetki itirazını incelemesi gerektiği kanaatindeyiz.

İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunulan icra mahkemesi, ilgili icra dosyasını icra dairesinden ister. İcra dairesi de ilgili icra dosyasını icra mahkemesine göndermek zorundadır (İcra ve İflâs Kanunu Tatbikatına Dair Nizamname⁷¹⁵ m. 26).

B. YARGILAMANIN TARAFLARI

Kural olarak genel haciz yoluyla icra takibinin tarafları olan alacaklı ile borçlu, itirazın kesin kaldırılması incelemesinin de taraflarını oluşturmaktadır. İcra takibinin alacaklısı, itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunan taraf; borçlusu ise kendisine karşı isteminde bulunulan karşı taraf olarak karşımıza çıkmaktadır. İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunan taraf; alacaklının kendisi, alacaklının mirasçısı ya da alacağı temlik alan kişiler olabilir. Kendisine karşı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunulan taraf da borçlunun kendisi ya da borçlunun mirası reddetmeyen mirasçıları olabilir⁷¹⁶. İtirazın kesin kaldırılması yolunun teknik anlamda bir dava olmaması sebebiyle tarafların davacı ve davalı olarak anılmaması kavramsal açıdan isabetli olacaktır.

İcra takibinin tarafları ile itirazın kesin kaldırılması yolunun tarafları çoğunlukla aynı kişiler olsa da istisnaen temlik (devir) nedeniyle taraflarda değişiklik olabilmektedir. TBK m. 183 vd. düzenlenen alacağın temliki (devri), icra takibine konu edilen alacaklar

⁷¹² Kuru, El Kitabı, s. 252; Yönel Özkan, s. 134. İtirazın iptali davasına bakan mahkemenin icra dairesine karşı ileri sürülen yetki itirazını inceleyemeyeceği yönünde bkz. Erdem, s. 109, 110.

⁷¹³ Yarg. 19. HD, T. 08.02.2010, E. 2009/3948, K. 2010/1150, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.04.2021; Yarg. HGK, T. 25.10.2018, E. 2017/13-534, K. 2018/1567, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021.

⁷¹⁴ Boran-Güneysu, Yetki İtirazı, s. 220; Aydemir, s. 131-133. Doktrinde yetkili icra dairesinde icra takibi yapılmasının itirazın iptali davasının bir koşulu olduğu yönünde bkz. Yılmaz, Şerh, s. 372.

⁷¹⁵ RG T. 02.10.1932 – S. 2215.

⁷¹⁶ Uyar, İtiraz, s. 524, 525; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 578, 579; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1145, 1146.

bakımından da mümkündür⁷¹⁷. Alacaklı, TBK m. 183/1 gereği borçlunun rızasını aramaksızın takip konusu alacağını üçüncü bir kişiye temlik edebilir. TBK m. 188/1 gereği borçlu, alacaklıya karşı sahip olduğu savunmaları temlik alan alacaklıya karşı ileri sürebileceği için kesinleşmemiş bir alacak da temlik edilebilir⁷¹⁸. Alacaklı, borçlunun itirazından sonra icra dosyasını başkasına temlik etmiş ise itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunacak olan alacaklı; eski alacaklı değil, temlik alan alacaklıdır. Zira temlikle birlikte alacak üzerindeki tasarruf yetkisi temlik alan alacaklıya geçmektedir⁷¹⁹. Temlik alan alacaklı, icra takibine kaldığı aşamadan devam edeceği için temlik eden alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş ise bundan sonraki aşamasına yani itirazın kesin kaldırılması duruşmasına temlik alan alacaklı katılacaktır⁷²⁰. Alacağın temlikinde takibin alacaklı tarafı değiştiği gibi borcun nakli (TBK m. 195 vd.) hâlinde de takibin borçlu tarafı değişebilir. Borcun naklinde de alacağın temlikine benzer şekilde, yeni borçluya karşı icra takibine kaldığı aşamadan itibaren devam edilmesi gerekir⁷²¹. Örneğin eski borçlu icra takibine itiraz etmiş ise alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunurken karşı taraf olarak yeni borçluyu göstermelidir.

İcra takibinin tarafları ile itirazın kesin kaldırılması incelemesinin taraflarının farklı olduğu bir başka durum da ölüm hâlidir. Borçlunun borca itiraz ettikten sonra ölmesi hâlinde mirasçılara ayrıca ödeme emri tebliğ edilmeksizin itirazın kesin kaldırılması duruşması mirasçılara (miras ortaklığına) karşı yürütülür⁷²². Yinelemek gerekir ki

⁷¹⁷ Ansay, s. 50; Baki Kuru, “İcra Takibi Konusu Alacağın Temliki”, *Makaleler*, İstanbul: Arıkan Basım Yayın Dağıtım, 2006, s. 495; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 73, 74; Kiraz, s. 272; Ekrem Törüner, “Takip Konusu Alacağın Temliki”, *Ankara, ABD*, S. 4, Y. 50, Temmuz 1993, s. 606.

⁷¹⁸ Törüner, s. 606.

⁷¹⁹ Kuru, Temlik, s. 499; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 128; Kiraz, s. 274; Çiçek, İcra, s. 92; Aynı yönde bkz. “...Somut olayda, alacaklı Ü....İ..Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. tarafından 23.01.2008 tarihinde borçlu S...K... hakkında genel haciz yolu ile ilamsız icra takibine başlandığı, örnek 7 numaralı ödeme emrinin 25.01.2008 tarihinde adı geçene tebliğinden sonra Bursa 10.Noterliğinin 06.02.2008 tarih ve 5958 yevmiye nolu temliknamesi ile K.....Demir Çelik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ne temlik edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda yukarıda açıklandığı üzere, alacak üzerindeki tasarruf yetkisi takibe başlandıktan sonra dosya alacağını temlik alan K..Demir Çelik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ne geçmiş olmakla, adı geçen temlik alacaklısının alacaklı sıfatıyla itirazın kaldırılması istemiyle İcra Mahkemesine başvurulmasında yasaya aykırılık bulunmamaktadır. O halde Mahkemece alacaklının itirazın kaldırılmasına yönelik isteminin esasının incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 16.12.2008, E. 2008/18560, K. 2008/22118, Yargıtay Karar Arama, E. T. 17.06.2020.

⁷²⁰ Kuru, Temlik, s. 499; Kiraz, s. 274.

⁷²¹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 128; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 92.

⁷²² Kuru, İcra, s. 158 ve s. 375, dn. 190; Kuru, El Kitabı, s. 161; Uyar da Yargıtay’ın bu konudaki kararına yer vermiş ve bu şekilde uygulamanın daha pratik olduğunu ifade etmiştir (Uyar, İtiraz, s. 10); Aynı yönde bkz. Yarg. İİD, T. 06.03.1956, E. 1956/1258, K. 1956/1288 (Uyar, İtiraz, s. 40). Aksi yönde bkz.

burada bahsi geçen mirasçı, borçlunun mirası reddetmeyen mirasçısıdır. Mirası reddeden mirasçıya karşı borçlu mirasbırakanın borcu dolayısıyla icra takibi yapılamaz ve daha önce yapılan icra takibine devam edilemez⁷²³. Öte yandan alacaklı, mirası reddetmeyen mirasçıların hepsine karşı takibi ve dolayısıyla itirazın kesin kaldırılması istemini yöneltmek mecburiyetinde değildir. Çünkü mirasçılar mirasbırakanın borcundan müteselsilen sorumludur (TMK m. 641) ve alacaklı alacağını mirasçıların bir tanesinden de tahsil edebilir (TBK m. 163)⁷²⁴. Mirasçılara veya miras ortaklığına karşı takibe devam edilebilmesi için üç gün süreyle takip geri bırakılır. Mirasçılar mirası hemen kabul etmişse üç günlük takibin geri bırakılması yeterli olur. Fakat mirasçılar mirası kabul veya reddetmemiş ise TMK'da belirlenen süreler geçinceye kadar takip geri kalır (İİK m. 53/I).

Miras ortaklığına karşı icra takibinin devam edebilmesi için ise İİK m. 53/II'de hükme bağlanan şartların gerçekleşmesi gereklidir. Bu şartlar; miras ortaklığının henüz paylaşılmamış veya resmi tasfiyeye tâbi tutulmamış yahut mirasçılar arasında aile şirketi tesis olunmamış olmalıdır. Bu hâlde borçlu hayatta olsaydı hangi usul tatbik olunacak idi ise miras ortaklığına karşı ona göre takip devam eder (İİK m. 53/II). Miras ortaklığının tüzel kişiliği olmadığı ve dolayısıyla taraf ehliyeti olmadığı için takip ya tüm mirasçılara ya da miras ortaklığı temsilcisine karşı devam ettirilmelidir⁷²⁵. Bu bağlamda borçlu ölmeden önce ödeme emrine itiraz etmiş ve alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş ise itirazın kesin kaldırılması duruşmasına tüm mirasçılar veya miras ortaklığı temsilcisi davet edilmelidir⁷²⁶.

İcra takibi sırasında borçlunun ölmesi hâlinde borçlunun mirasçılarına karşı takip hangi aşamada kalmış ise o aşamadan itibaren devam edilmesi gerektiği⁷²⁷ hâlde borçlunun ölmeden önce takibin kesinleşmiş olması hâlinde borçlunun mirasçılarına

Yarg. 12. HD, T. 11.06.1979, E. 1979/5010, K. 1979/5373 (Uyar, İtiraz, s. 39); Yarg. 12. HD, T. 01.04.1980, E. 1980/1533, K. 1980/3033 (Uyar, İtiraz, s. 39).

⁷²³ Kuru, İcra, s. 155, dn. 20; Kuru, El Kitabı, s. 160, dn. 27; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 92; Uyar, İtiraz, s. 9.

⁷²⁴ Kuru, İcra, s. 155, 156; Kuru, El Kitabı, s. 160; Kuru/Aydın, s. 67; Kiraz, s. 279; Uyar, İtiraz, s. 9.

⁷²⁵ Kuru, İcra, s. 154; Kuru, El Kitabı, s. 159; Kuru/Aydın, s. 67; Kiraz, s. 278; Uyar, İtiraz, s. 8.

⁷²⁶ Kiraz, s. 278; Uyar, İtiraz, s. 8; Yarg. İİD, T. 10.02.1969, E. 1969/1652, K. 1969/1547 (Uyar, İtiraz, s. 38, 39).

⁷²⁷ Bu konuda ayrıntılı bilgi ve ödeme emri tebliği ile ilgili örnekler için bkz. Kuru, İcra, s. 156-158; Kuru, El Kitabı, s. 160, 161; Kuru/Aydın, s. 68; Yılmaz, Şerh, s. 287, 288; Aynı yönde bkz. Üstündağ, İcra, s. 63, 64. Kanaatimizce isabetli olmamakla birlikte, takibe mirasçılara karşı devam edilmesi için mirasçılara ödeme emri tebliğ edilmesi gerektiği yönünde bkz. Yarg. 12. HD, T. 26.03.1980, E. 1980/1394, K. 1980/2855 (Uyar, İtiraz, s. 34).

karşı takibe devam küçük bir farklılık gösterir. Bu hâlde borçlunun mirasçılarına yeni bir ödeme emri tebliğ edilmese⁷²⁸ de mirasçılardan, takibin kendilerine devam ettirildiğine ilişkin muhtıranın tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde kişisel itiraz sebeplerini ileri sürmesine imkân tanınmalıdır⁷²⁹.

Yargıtay'ın itirazın kaldırılması duruşması sırasında borçlunun öldüğünün tespit edilmesi üzerine alacaklının icra takibini mirasçılara ya da miras ortaklığına yöneltmesi için işlem yapmak üzere konusu kalmayan itirazın kaldırılması isteminin reddi kararı verilmesi gerektiği yönünde kararları vardır⁷³⁰. Fakat kanaatimizce bu kararlar isabetli değildir. Zira bu kararlarda mirasçılara ödeme emri gönderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. İtirazın kesin kaldırılması her ne kadar icra takibi olmasa da icra takibini doğrudan ilgilendirmektedir. Diğer bir ifadeyle borçlunun ölümü hâlinde icra takibinin mirasçılara karşı kaldığı aşamadan itibaren devam edilmesi gerektiği hususu, icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması için de geçerli olmalıdır. Bu bağlamda borçlunun mirasçılarına ödeme emri göndermesine imkân olmayıp, borçlunun mirasçıları itirazın kesin kaldırılması duruşmasına davet edilmelidir. Öte yandan kanaatimizce burada HMK m. 55'in de itirazın kesin kaldırılması incelemesinin niteliğine uygun düştüğünü kabul etmek gerekir. HMK m. 55 gereği borçlunun mirasçıları, mirası kabul veya reddetmemiş ise bu hususta kanunla belirlenen süreler geçinceye kadar itirazın kesin kaldırılması incelemesi ertelenmelidir.

Alacaklı, borçlunun mirası reddetmeyen mirasçılara karşı takibe devam edebileceği gibi yeni bir ilâmsız icra takibi de yapabilir. Yine burada mirasçılar arasında müteselsil

⁷²⁸ Postacıoğlu, İcra, s. 240, 241 ve s. 241, dn. 9; Postacıoğlu/Altay, s. 308; Üstündağ, İcra, s. 64; Kuru, İcra, s. 158; Kuru, El Kitabı, s. 161; Kuru/Aydın, s. 68; Uyar, İtiraz, s. 10; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 11.03.2002, E. 2002/3597, K. 2002/4903, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 12.02.1981, E. 1981/885, K. 1981/1325 (Uyar, İtiraz, s. 36, 37). Aksi yöndeki kararlar için bkz. Kiraz, s. 280, dn. 235; Yarg. 12. HD, T. 09.05.1978, E. 1978/4029, K. 1978/4145 (Uyar, İtiraz, s. 35, 36).

⁷²⁹ Kuru, İcra, s. 158; Kuru, El Kitabı, s. 161; Kuru/Aydın, s. 68; Uyar, İtiraz, s. 10, 11; "Mirasçılar hakkındaki takip ilk takibin devamı niteliğinde olduğundan adı geçenler için yeniden ödeme emri çıkarılmasına gerek bulunmamaktadır. Takibin kendilerine karşı devam ettirilmesi dileğinin borçlulara tebliği yeterlidir. Böyle olmayıp ödeme emri çıkarılması fazladan bir muamele olduğundan mirasçılar, mirasın ölümünden önceki işlemlere karşı itiraz edemezler. Mirasçıların başvurusu mirasçı olunmadığı, mirasın red edildiği... gibi itirazlarla, imhal, itfa, zamaşaşımına (İİK.71) benzer itirazlar olabilir..." Yarg. 12. HD, T. 24.05.2004, E. 2004/9120, K. 2004/13042, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.03.2021; Benzer yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 19.03.2007, E. 2007/2701, K. 2007/5159, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.03.2021.

⁷³⁰ Yarg. 12. HD, T. 20.06.1986, E. 1985/13503, K. 1986/7170, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 20.04.1989, E. 1988/10822, K. 1989/5840 (Uyar, İtiraz, s. 634); Yarg. 12. HD, T. 11.09.1989, E. 1989/1699, K. 1989/10302 (Uyar, İtiraz, s. 634); Yarg. 12. HD, T. 30.05.1988, E. 1987/9394, K. 1988/6952 (Uyar, İtiraz, s. 634); Yarg. 12. HD, T. 24.12.1987, E. 1987/1717, K. 1987/13650 (Uyar, İtiraz, s. 635).

sorumluluk olduğu için alacaklı, mirasçılarının dilerse hepsini dilerse bir veya birkaç tanesini takip talebinde borçlu olarak gösterebilir. Bu bağlamda itirazın kesin kaldırılması incelemesinde de borçlu taraf, alacaklının takip talebinde borçlu olarak gösterdiği ve borca itiraz eden mirasçıdır⁷³¹. Ayrıca ifade etmek gerekir ki alacaklının aynı alacağı için borçlunun mirasçılarının yeni bir takip yapması derdestliğe sebep olmaz, zira bu hâlde takibin tarafları farklıdır.

İcra takibi başladıktan sonra alacaklının ölmesi hâlinde ise icra takibine alacaklının tüm mirasçıları veya miras ortaklığı temsilcisi devam eder⁷³². İcra takibine mirasçıların hep birlikte veya miras ortaklığı temsilcisinin devam etmesinin sebebi iştirak hâlinde mülkiyetin mevcudiyetidir. İcra takibi sırasında alacaklı ölmüş ve borçlu itiraz etmiş ise tüm mirasçıların birlikte itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması gereklidir. Fakat miras paylaşıldıktan sonra mirasçıların her biri tek başına kendi payına düşen alacağı için icra takibi yapıp itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir⁷³³. Miras paylaşılmadan önce alacaklının mirasçılarından yalnızca bir tanesinin icra takibinde bulunması üzerine borçlu, asıl alacaklının öldüğü ve başka mirasçıların da bulunduğu itirazında bulunabilir. Borçlunun itirazı üzerine alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunursa; icra mahkemesi borçlunun ibraz ettiği veraset ilâmından asıl alacaklının başka mirasçıların da olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir⁷³⁴.

Ölü bir kişi hakkında icra takibi yapılırsa taraf ehliyeti kamu düzenini ilgilendirdiği için süresiz şikâyeteye tâbidir⁷³⁵. Öte yandan Yargıtay uygulamasına göre alacaklı tarafından ölü kişinin mirasçısı yerine ölü kişi hakkında icra takibi yapılması, maddi hata ile kabul edilebilir bir yanlışlığa dayanması hâlinde ve dürüstlük kuralına aykırı olmamak şartıyla alacaklının HMK m. 124/3, 4 gereği taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlışlığın düzeltilmesi mümkündür. Bu hâlde alacaklı, ek takip talebi ile borçlunun mirasçılarını takibe dâhil edebilmektedir⁷³⁶. Taraf ehliyetinin bir takip şartı olması

⁷³¹ Kiraz, s. 282.

⁷³² Kuru, İcra, s. 153; Kuru, El Kitabı, s. 159; Kuru/Aydın, s. 66; Kiraz, s. 276.

⁷³³ Kiraz, s. 276, 277; Yarg. 12. HD, T. 20.01.1980, E. 1980/7751, K. 1980/367 (Uyar, İtiraz, s. 763).

⁷³⁴ Özcengiz, s. 75, 76.

⁷³⁵ Yarg. 12. HD, T. 31.10.2011, E. 2011/4503, K. 2011/22463, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.03.2021.

⁷³⁶ Yarg. 12. HD, T. 17.01.2017, E. 2016/8471, K. 2017/496, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.05.2016, E. 2016/8718, K. 2016/13983, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.03.2021; Doktrinde Kuru da kabul edilebilir bir yanlışlığa dayalı olarak takip talebinin

sebebiyle başlangıçta sakat doğan bir icra takibinin çeşitli imkânlarla ayakta tutulmaya çalışılması kanaatimizce isabetli değildir. Nitekim doktrinde Yılmaz da ölü kişinin taraf ehliyeti bulunmadığı ve bu nedenle takip geçersiz olduğu için ölü kişi hakkında takip yapılması üzerine takibin mirasçılara veya miras ortaklığına karşı devam ettirilemeyeceğini ifade etmiştir⁷³⁷.

Yargıtay'ın alacaklının ölü bir kişi hakkında takip yapıp itirazın kaldırılması isteminde bulunması üzerine icra mahkemesinin itirazın kaldırılması isteminin reddi kararı verilmesi gerektiğine dair kararları vardır⁷³⁸. Uyar/Uyar/Uyar, bu içtihadın HMK m. 124/4 hükmü karşısında geçerliliğini yitirdiğini ifade etmiştir⁷³⁹. Kanaatimizce, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, başlangıçta taraf ehliyeti yokluğu sebebiyle sakat doğan bir icra takibini HMK m. 124/4 ile ayakta tutmaya çalışmak isabetli değildir. Bu bağlamda Yargıtay'ın itirazın kaldırılması isteminin reddi kararı verilmesi gerektiğine dair kararlarının isabetli olduğu kanaatindeyiz.

Dava prosedüründe karşı tarafın açık rızası ile mümkün olan iradî taraf değişikliğinin (HMK m. 124), icra takipleri bakımından uygulanması mümkün değildir⁷⁴⁰. Diğer bir ifadeyle alacaklı, icra takibi başlattığı borçluyu tek taraflı olarak değiştirip icra takibini başka bir borçluya karşı devam ettiremez ya da yeni borçlu ekleyemez. Bu hâlde icra takibine dâhil edilmek istenilen borçluya karşı yeni bir icra takibi başlatılmalıdır⁷⁴¹. Bu bağlamda alacaklı hangi borçluya karşı genel haciz yoluyla takipte bulunduyorsa borçlunun borca itirazı üzerine kendisine karşı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunulan borçlu da icra takibinde yer alan borçludur.

İtirazın kesin kaldırılması incelemesi her ne kadar bir dava olmasa da mahkeme huzurunda yapılan bir yargılamadır. Bu nedenle bu yargılamanın taraflarının taraf ehliyetini, takip ehliyetini ve alacaklı ile borçlu sıfatlarını hâiz olmaları gereklidir. Taraflar taraf ve takip ehliyetini hâiz olsalar da sıfat yönünden gerekli sıfata hâiz değiller ise borçlu, borca itiraz sebebi olan sıfat itirazını ileri sürmek suretiyle takibi

taraflarında yanlışlık veya eksiklik olduğu takdirde HMK m. 124/4 kıyas yoluyla uygulanarak icra müdürünün taraf değişikliğini kabul etmesi gerektiğini ifade etmiştir (Kuru, El Kitabı, s. 163).

⁷³⁷ Yılmaz, Şerh, s. 288; Ölü bir kişi hakkında icra takibi yapılması hâlinde taraf ehliyeti yokluğu sebebiyle icra takibi iptal edilir ve bu eksikliğin düzeltilme olanağı yoktur (Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 91). Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 28.09.1995, E. 1995/11495, K. 1995/12417 (Yılmaz, Şerh, s. 288).

⁷³⁸ Yarg. 12. HD, T. 16.03.2004, E. 2004/1474, K. 2004/6110, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 12.09.1989, E. 1989/498, K. 1989/10379 (Uyar, İtiraz, s. 633, 634).

⁷³⁹ Uyar/Uyar/Uyar, s. 1147.

⁷⁴⁰ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 128; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 66.

⁷⁴¹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 128.

durdurabilir. Taraflar gerekli sıfatı taşııyorsa icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir⁷⁴². Bu bağlamda örneğin şirket hakkında başlatılan bir icra takibinde şirketi temsil yetkisi olmayan bir kişi ödeme emrine itiraz ederse bu itiraz geçerli olmadığı için alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmasında hukuki menfaat yoktur. Alacaklı buna rağmen itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş ise bu istemin reddi gerekir⁷⁴³.

C. YARGILAMA USULÜ

“Yargılama usulleri” başlıklı İİK m. 18/I “*İcra mahkemesine arzedilen hususlar ivedi işlerden sayılır ve bu işlerde basit yargılama usulü uygulanır.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu hüküm, hem İİK’da şikâyet konusunun düzenlendiği İİK m. 16 ve 17’den sonra yer almış hem de maddenin üçüncü fıkrasında şikâyet ile ilgili bir hususa yer verilmiştir. Yılmaz, doktrindeki genel görüşün ve Yargıtay uygulamasının aksine, icra mahkemesine arz edilen hususlar ibaresinden icra mahkemesine arz edilen bütün hususların değil; yalnızca şikâyet hususunun basit yargılama usulüne tâbi olduğu görüşündedir. Çünkü İİK m. 18 hükmüne rağmen ayrıca İİK’nın çeşitli maddelerinde icra mahkemesinin farklı görevleri için de basit yargılama usulünün uygulanacağı düzenlenmiştir. Yılmaz, bu karışıklığın ortadan kaldırılması için icra mahkemelerinde basit yargılama usulünün uygulandığı hususunun daha genel bir hüküm ile ifade edilmesi gerektiğini belirtmiştir⁷⁴⁴. Hâl böyle olmakla birlikte İİK m. 18 hükmünün kapsamı tartışmasında hangi görüş benimsenirse benimsensin çalışmamız itibariyle sonuç değişmeyecektir. Zira itirazın kaldırılması hükümlerinin düzenlendiği İİK m. 68 ilâ m. 69 hükümlerinden sonra gelen ve böylelikle itirazın kesin ve geçici kaldırılması incelemelerini tayin eden “Karar ve müddet” başlıklı İİK m. 70 “*İcra mahkemesi, itirazın kaldırılması hakkındaki talep üzerine iki tarafı davet eder ve 18 inci madde hükmüne göre kararını verir.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması için her hâlükârda İİK m. 18 uygulanacaktır. İİK m. 18’de de icra mahkemesine arz edilen işlerde basit yargılama usulünün uygulandığı açıkça ifade edildiği için itirazın kesin kaldırılması incelemesinde de basit yargılama usulü

⁷⁴² Kiraz, s. 265, 266.

⁷⁴³ Yarg. 6. HD, T. 10.03.2014, E. 2014/1667, K. 2014/2811, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.02.2021.

⁷⁴⁴ Yılmaz, Uygulanabilirlik, s. 1849, 1850.

uygulanacaktır. Nitekim basit yargılama usulü, tıpkı itirazın kesin kaldırılması incelemesinde olduğu gibi, niteliği itibariyle daha kısa sürede incelenip daha çabuk bir şekilde sonuçlandırılabilen dava ve işlerde uygulanan bir usuldür⁷⁴⁵. İtirazın iptali davası ise dava konusu uyuşmazlığın türüne göre görevli olduğu mahkemede uygulanan yazılı veya basit yargılama usulüne tâbi olur⁷⁴⁶.

Basit yargılama usulüne tâbi işlerde HMK m. 320/1 gereği mümkün olan hâllerde dosya üzerinden karar verilmektedir. Basit yargılama usulüne tâbi olan itirazın kesin kaldırılmasında ise İİK m. 70 gereği icra mahkemesi tarafları en kısa zamanda⁷⁴⁷ meşruhatlı davetiye ile duruşmaya davet eder. Taraflardan biri ya da her ikisi de icra takibini bir vekil aracılığıyla takip ediyorsa itirazın kesin kaldırılması için duruşma davetiyesinin de vekile veya vekillere tebliğ edilmesi gereklidir⁷⁴⁸. Diğer bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması basit yargılama usulüne tâbi olmasına rağmen dosya üzerinden karar vermek mümkün değildir. Zira İİK’da açık hükmün varlığı hâlinde HMK hükmünü uygulamak doğru olmayacaktır. Nitekim Yargıtay da dosya üzerinden karar verilmiş olan icra mahkemesinde itirazın kaldırılması ve kiralananın tahliyesi istemini, İİK’nın HMK’ya göre özel kanun niteliğinde olduğu ve İİK m. 70 gereği zorunlu olarak duruşma açılarak incelenmesi gerektiği gerekçesiyle bozmuştur⁷⁴⁹. Yine benzer şekilde basit yargılama usulünde dava ve cevap dilekçeleri yazılı olmak zorunda (HMK m. 317/1) olmasına karşın, İİK m. 18/II gereği icra mahkemesindeki istem ve cevaplar dilekçe ile yani yazılı olarak olabileceği gibi icra mahkemesine ifade zapt ettirmek suretiyle yani sözlü olarak da olabilmektedir⁷⁵⁰. Gerek anılan farklılıklar gerek icra mahkemesinin değerlendirebileceği deliller bakımından esasında icra mahkemesinde basit yargılama usulünün tam olarak uygulandığı söylenemez⁷⁵¹. Zira burada HMK’da düzenlenen basit yargılama usulünün niteliğine uygun düştüğü ölçüde

⁷⁴⁵ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 462; Varol, s. 442.

⁷⁴⁶ Berkin, Rehber, s. 445; Deynekli/Kısa, s. 144; Kiraz, s. 107.

⁷⁴⁷ Kuru, İcra, s. 375; Kuru, El Kitabı, s. 304; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 192; Karşı, s. 188; Yılmaz, Şerh, s. 404; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 209; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124; Kiraz, s. 283.

⁷⁴⁸ Kuru, El Kitabı, s. 304; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 192; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 209; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. İKİNCİ BÖLÜM-VI.

⁷⁴⁹ Yarg. 6. HD, T. 27.03.2012, E. 2012/1804, K. 2012/4862, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.12.2020.

⁷⁵⁰ Varol, s. 443.

⁷⁵¹ Karşı, s. 91; Cengiz Topel Çelikoğlu, “HMK Yargılama Modelinde İlk derece Mahkemelerinde Sözlü Yargılama ve Hüküm Evresi”, *İstanbul, MİHDER*, C. 14, S. 40, 2018/2, s. 528.

uygulanması söz konusudur. İcra mahkemesinin genel hükümlere tâbi olarak görülmeyen incelemelerinde (çalışmamız bakımından itirazın kesin kaldırılması) olduğu gibi çekişmesiz yargı ve geçici hukuki koruma taleplerinde de basit yargılama usulü uygulanmakla birlikte kural olarak kısaltılmış şekilde uygulanır. Bu bağlamda örneğin bu üç alanda da sözlü yargılama ve hüküm aşaması kural olarak HMK'da düzenlenen basit yargılama usulünde uygulandığı şekliyle cereyan etmez⁷⁵². Nitekim İsviçre Hukuku'nda istisnai durumlara ilişkin özel usuller dışında olağan usul, basitleştirilmiş usul ve kısa usul olmakla birlikte bu üç alanda kısa usul uygulanmaktadır. Bu usul, kural olarak dilekçeler teatisi ile derhal ibraz edilebilecek delillerin (temelde belge delili) mahkemenin takdir edeceği şekilde dosya üzerinden veya duruşmalı olarak incelenerek karar verilip tamamlanır⁷⁵³. Doktrinde bu usulün duruşmalı olması hâlinde ön inceleme aşamasına ihtiyaç olmadığı ifade edilmiştir⁷⁵⁴.

Ayrıca İİK m. 18/I gereği icra mahkemesine arz edilen hususlar ivedi işlerden sayıldığı için itirazın kesin kaldırılması istemi adli tatilde de görülmeye devam etmektedir (HMK m. 103/1-h)⁷⁵⁵.

Borçlunun genel haciz yoluyla yapılan takip üzerine takip konusu adı senetteki imzaya ayrıca ve açıkça itiraz etmesi hâlinde alacaklı, itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunacaktır. Fakat borçlu icra mahkemesindeki duruşmada daha önce itiraz ettiği imzayı kabul ederse; bu senet, imzası ikrar edilmiş adı senet hâline geleceği için itirazın geçici kaldırılması istemi, kesin kaldırılması istemine dönüşür ve icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılmasının gerekip gerekmediğini inceler⁷⁵⁶. Adı senetteki imzanın borçlu tarafından icra mahkemesinde ikrar edilmesi ile icra hâkiminde imzanın borçluya ait olduğu konusunda kanaat oluşması farklı neticeler doğurur. Borçlunun imzasını ikrar etmesi hâlinde itirazın kesin kaldırılması kararı verilirken; icra

⁷⁵² Çelikoğlu, Sözlü Yargılama, s. 527-529.

⁷⁵³ Bkz. Çelikoğlu, Sözlü Yargılama, s. 529, dn. 269.

⁷⁵⁴ Bkz. Bohnet, p. 22, 25 (Çelikoğlu, Sözlü Yargılama, s. 529, dn. 269'dan naklen).

⁷⁵⁵ Doktrinde Muşul, icra mahkemesini teknik anlamda mahkeme olarak kabul etmediğinden bahisle HMK'da adli tatil hükümlerinin mahkemeler için geçerli olduğunu fakat icra mahkemeleri için geçerli olmadığını ifade etmiştir (Muşul, s. 44, 396). Kanaatimizce günümüz hukuk sisteminde bu görüşün geçerliliği kalmamıştır.

⁷⁵⁶ Postacıoğlu, İcra, s. 200; Kuru, Zamanaşımı, s. 99; Postacıoğlu/Altay, s. 253; Kuru, İcra, s. 415; Kuru/Aydın, s. 130, 131; Muşul, s. 383; Karslı, s. 195, 200; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 128, 129; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 217; Yazar, s. 63; Varol, s. 455; Uyar, İtiraz, s. 503, 513; Uyar, Takip Hukuku, s. 140; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1131. İfade edilen hâlde alacaklının icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilecek hâle geldiği yönünde bkz. Kiraz, s. 78.

hâkiminde imzanın borçluya ait olduğu konusunda kanaat oluşması hâlinde İİK m. 68/a/III gereği itirazın geçici kaldırılması kararı verilir⁷⁵⁷.

Alacaklı, icra mahkemesinden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmak yerine itirazın iptalini ya da icra takibinin devamını istemiş ise icra mahkemesi bu istemi itirazın kesin kaldırılması istemi olarak ele alıp incelemelidir⁷⁵⁸. Fakat alacaklı, istemini icra dairesinin takibi durdurma işleminin iptali olarak ifade etmiş ise taleple bağlılık ilkesi gereği icra mahkemesinin bu istemi itirazın kesin kaldırılması istemi olarak ele alması mümkün değildir⁷⁵⁹.

İtirazın kesin kaldırılmasını inceleyen icra mahkemesi; önce görevli ve yetkili olup olmadığı, alacaklının icra mahkemesine süresinde başvurup başvurmadığı, tarafların alacaklı ve borçlu sıfatına sahip olup olmadığı gibi yönlerden yani usul yönünden inceler. İcra mahkemesi usul yönünden bir eksiklik yok ise esas yönünden incelemeye geçer; usul yönünden bir eksiklik var ise esas yönünden incelemeye geçmeden istemi reddeder⁷⁶⁰.

İcra mahkemesindeki itirazın kesin kaldırılması incelemesi için UYAP'ta dosya tutulur. İtirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde icra mahkemesinin verdiği karar, HMK m. 297'de yazan hususları içermelidir. Ayrıca HMK m. 298 ilâ 301 hükümleri, icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde vereceği karar için de geçerlidir (İİK Yön. m. 82).

İtirazın kesin kaldırılması istemini inceleyen icra mahkemesi, borçlu borcun tamamına itiraz etse dâhi tıpkı genel mahkemelerde olduğu gibi tarafların haklılık durumuna göre inceleme konusu yapılan meblağın bir kısmı için itirazın kesin kaldırılması, bir kısmı için itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı verebilir⁷⁶¹. Ayrıca icra mahkemesi verdiği kararında yargılama giderlerine yer vermek zorundadır.

⁷⁵⁷ Muşul, s. 382, dn. 69.

⁷⁵⁸ Kiraz, s. 243, 244; Uyar, İtiraz, s. 529; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 585; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1153; "...Somut olayda, alacaklı vekili icra mahkemesine başvurmuş ve itirazın iptali istemi yanında takibin devamına karar verilmesini ve borçlunun tazminatla sorumlu tutulmasını istemiştir. Alacaklı vekili "icra mahkemesine" müracaat ettiğine ve takibin devamını istediğine göre dilekçede yer alan "itirazın iptali" sözcüğünden adı geçen "itirazın kaldırılması" amaçladığı sonucuna varılmalıdır..." Yarg. 12. HD, T. 20.02.2007, E. 2006/24804, K. 2007/2789, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 13.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 27.03.1984, E. 1984/284, K. 1984/3629 (Uyar, İtiraz, s. 737); Yarg. 12. HD, T. 25.11.1982, E. 1982/8043, K. 1982/8690 (Uyar, İtiraz, s. 745, 746).

⁷⁵⁹ Kiraz, s. 244; Yarg. 12. HD, T. 03.12.2002, E. 2002/25137, K. 2002/25821, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021.

⁷⁶⁰ Kiraz, s. 285; Uyar, İtiraz, s. 530; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 586, 587; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1154, 1155.

⁷⁶¹ Kuru, İcra, s. 386; Karşı, s. 192.

Yargılama giderleri; harç, masraf ve vekalet ücreti olarak üçe ayrıldığı⁷⁶² için icra mahkemesi kararında her üç kalem de yer alır. Ayrıca icra mahkemesi kararlarından alınan harç, maktu harçtır⁷⁶³.

II. YARGILAMA SÜRECİ

A. ALACAKLININ İSPAT YÜKÜ VE DELİLLER

İtirazın kesin kaldırılması istemi incelemesinde ispat yükü⁷⁶⁴ alacaklıya aittir⁷⁶⁵. Alacaklının ispat yükü alacağın varlığına ilişkin değildir. Alacaklı, takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayandığını ispat etmelidir.

Alacaklı, takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayandığını ispat etmesi üzerine borçlu da itirazını aynı güçte belgeyle ispat eder⁷⁶⁶. Borçlu da alacaklı gibi itirazını, kural olarak, İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edebilecektir. Görüldüğü üzere kanun koyucu alacaklı ile borçlu arasında ibraz edeceği belgeler bakımından herhangi bir farklılık oluşturmamıştır⁷⁶⁷. Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında ifade edeceğimiz üzere tarafların ibraz edeceği banka makbuzunun ispat gücü bakımından doktrin ve uygulamada ortaya çıkan görüş farklılığı bundan müstesnadır⁷⁶⁸. Öte yandan alacaklının takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgeye dayandığını ispatlama zorunluluğu var iken borçluya itirazını herhangi bir belge ile ispat edebilme kolaylığı sağlansaydı; takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen güçlü belgeye dayalı olduğunu ispatlayan alacaklı aleyhine bir durum yaratılmış olur ve icra takibi gecikmiş olurdu⁷⁶⁹.

⁷⁶² Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 550.

⁷⁶³ Kuru, İcra, s. 381; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 211.

⁷⁶⁴ “İspat yükü, belli bir olayın gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda vakıa iddiasında bulunan tarafa düşen usûlî bir yüküdür.” (Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 344).

⁷⁶⁵ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-B-1.

⁷⁶⁶ Postacıoğlu/Altay, s. 257, 258; Kuru, İcra, s. 377; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1053; Kuru, El Kitabı, s. 305; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 186, 192; Muşul, s. 373; Karşlı, s. 189; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 82; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 125; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 210; Atalı/Ermenek, s. 91; Kiraz, s. 229, 286; Bilsel, s. 232, 236. Borçlu müflisin yeni mal iktisap etmediği sebebiyle itiraz etmesi hâlinde (İİK m. 251/II) ise borçlunun yeni mal iktisap ettiğinin ispatı alacaklıya düşmektedir (Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 186, dn. 22; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 204; Kiraz, s. 286, dn. 35).

⁷⁶⁷ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1053; Kiraz, s. 229; Uyar, İtiraz, s. 532; Uyar, Takip Hukuku, s. 156; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 593, 594; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1163.

⁷⁶⁸ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-B-2-b.

⁷⁶⁹ Kiraz, s. 229.

İcra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması isteminin sınırlı belgelerle incelemesi usûl ekonomisinin icra hukukundaki görünümü⁷⁷⁰ olan takip ekonomisine de uygundur⁷⁷¹. Fakat icra mahkemesinin, cebrî icra prosedürü içinde basit ve süratli bir inceleme yapması taraflar arasındaki menfaat dengesinin ihlâl edileceği anlamına gelmemelidir⁷⁷². İcra mahkemesi bir yandan incelemesini süratli bir şekilde yapmalı, bir yandan da tarafların hukuki dinlenilme ve adil yargılanma hakkı gibi çeşitli haklarını ihlâl etmeden adil ve hakkaniyetli kararlar vermelidir⁷⁷³. Diğer bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması incelemesinde gerek alacaklının gerekse de borçlunun sınırlı belgelerle açıklama ve ispat haklarını kullanmaları, taraflara hukuki dinlenilme hakkının tanınması noktasında herhangi bir tereddüt uyandırmamalıdır. Zira normal bir yargılamadan farklı olarak burada sınırlı açıklama ve ispat hakkının tanınmasının nedeni cebrî icra işlerinin niteliğinden kaynaklanmaktadır⁷⁷⁴. Öte yandan itirazın kesin kaldırılmasının amacı itirazın iptali davasına nazaran daha kısa sürede itirazın hükümden düşürülmesi olduğu için bu yargılamada özel ispat usullerinin düzenlenmesi bir gerekliliktir⁷⁷⁵.

İtirazın kesin kaldırılması incelemesinde, alacaklının takibin İİK m. 68/T'de düzenlenen belgelere dayalı olduğunu ispat etmesi hâlinde ardından borçlunun itirazını İİK m. 68/T'de düzenlenen belgelerle ispat edeceğini ifade etmiştir. Fakat alacaklının takip talebinde dayandığı senette tarihin yer almaması ve borçlunun itirazında bu senede karşı zamanaşımı itirazında bulunması hâlinde ispat yükünü hangi tarafın taşıdığı doktrinde tartışmalıdır. Postacıoğlu, genel mahkemede yapılan bir yargılama olsaydı zamanaşımı def'inin ispatının davalı tarafa ait olduğunu fakat ilâmsız icradaki şekil kuralları gereği farklı bir çözüm tarzının benimsenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu görüşe göre itirazın kesin kaldırılması incelemesinde alacaklının alacağını İİK m. 68/T'de düzenlenen belgelerle ispat etmek zorunda olması, üzerinde tarihin yer aldığı bir senede dayanmasını gerektirir. En azından borçlunun zamanaşımı itirazı hâlinde senedin tarihi bu itirazın haklı olmadığını ortaya koymalıdır⁷⁷⁶. Umar, bu konudaki ispat yükünün borçluya ait olduğunu ifade etmiştir. Çünkü itirazın kesin kaldırılmasında alacaklının alacağını İİK m. 68/T'de düzenlenen belgelerle ispat etmesi yeterlidir.

⁷⁷⁰ Çiftçi, s. 121.

⁷⁷¹ Varol, s. 437.

⁷⁷² Çiftçi, s. 121; Özcengiz, s. 1; Varol, s. 437.

⁷⁷³ Varol, s. 437.

⁷⁷⁴ Özekes, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 235; Özekes, İlkeler, s. 142.

⁷⁷⁵ Yıldırım/Tok, s. 246.

⁷⁷⁶ Postacıoğlu, İcra, s. 205; Postacıoğlu/Altay, s. 258.

Alacaklıya ayrıca alacak hakkının doğumuna engel olan veya hakkını düşüren vakıaların ispatı yüklenmemiştir. Borçlu, bu hususu itiraz sebebi yapmalı ve zamanaşımı def'inden yararlanan tarafın kendisi olması sebebiyle bu hususun ispatı da kendisine ait olmalıdır⁷⁷⁷. Kuru, bu hâlde borçlunun zamanaşımı itirazını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmesi gerektiğini, borçlunun itirazını ispat etmesi üzerine alacaklı zamanaşımının kesildiğini veya tatile uğradığını iddia ederse alacaklının bu iddiasını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edebileceğini ifade etmiştir⁷⁷⁸. Uyar ise itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunacak olan alacaklının alacağının kesin bir belgeye dayanması gerektiğini, buradan hareketle üzerinde tarih yer almayan bir senede istinaden alacaklının itirazın iptali davası açmasının daha uygun olacağını ve alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde de isteminin reddedilmesinin gerektiğini ifade etmiştir⁷⁷⁹. Kanaatimizce de itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunan alacaklının alacağı kesin bir belgeye dayanmalıdır. Alacaklının takibe konu alacağını bir senede dayandırması, aynı zamanda senedin tarih içermesini de gerektirir. Bu bağlamda alacaklı, üzerinde tarihin yer almadığı bir senede istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunursa icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar vermelidir.

İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması istemini sıkı şekil şartlarına tâbi bir yargılamayla inceler⁷⁸⁰. Diğer bir ifadeyle icra mahkemesinin yetkisi sınırlı bir yetkidir⁷⁸¹. İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması istemini sınırlı bir inceleme yapmak suretiyle hükme bağlar⁷⁸². Öyle sınırlı bir incelemedir ki bu inceleme, icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması incelemesini yalnızca İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle yapabilir⁷⁸³. Alacaklı alacağını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle, borçlu da itirazını aynı nitelikte belgelerle ispat edebilmektedir. İtirazın kesin kaldırılması

⁷⁷⁷ Umar, s. 346-348.

⁷⁷⁸ Kuru, Zamanaşımı, s. 97.

⁷⁷⁹ Uyar, İtiraz, s. 539; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 912; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1174, 1175.

⁷⁸⁰ Muşul, s. 360, 373; Karşı, s. 189.

⁷⁸¹ Yılmaz, Şerh, s. 48, 49; Yarg. HGK, T. 16.04.2014, E. 2013/1310, K. 2014/532, Yargıtay Karar Arama, E. T. 22.05.2020.

⁷⁸² Tercan, s. 58; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Atalı/Ermenek, s. 91; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Kiraz, s. 300, 301; Türk, Kitap, s. 49; Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 42; Bingöl, s. 328.

⁷⁸³ Muşul, s. 373; Ulukapı, İcra, s. 116, 117; Tercan, s. 58; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Kiraz, s. 301.

duruşmasında sınırlı delil sistemi⁷⁸⁴ geçerli olduğundan tanık dinlenilmez, yemin teklifi verilmez⁷⁸⁵. Aynı şekilde keşif de mümkün değildir⁷⁸⁶.

İtirazın kesin kaldırılması incelemesinde kural olarak tanık delili mümkün olmamakla birlikte Yargıtay, uygulamadaki pratik ihtiyaçlar dolayısıyla tanık dinlenilmesine istisnaen de olsa cevaz vermiştir⁷⁸⁷. Örneğin Yargıtay, tedbir nafakası ara kararına istinaden genel haciz yoluyla takip yapan alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması olayında müşterek çocuğun borçlunun yanında kaldığından bahisle çocuğun bakım ve beslenme gibi ihtiyaçlarının borçlu tarafından karşılandığının tanık delili ile ispatlanmasına cevaz vermiştir. Çünkü borçlunun nafaka borcu olsa da müşterek çocuğun kendisinin yanında kaldığı sürede bakım ve beslenme gibi ihtiyaçlarını karşıladığı oranda nafaka borcundan kurtulmaktadır⁷⁸⁸. Doktrinde bir yazar, borçlunun senette ismi yazan borçlunun kendisi olmadığı yönünde itiraz edebileceğini, bu durumda icra mahkemesinin nüfus kayıtlarını isteyeceğini ve bu durumun tespiti için tanık da dinlenebileceğini ifade etmiştir⁷⁸⁹. Kanaatimizce icra mahkemesinin sınırlı bir inceleme yetkisinin olduğunu, her türlü belgeyi bile inceleyemediğini yalnızca İİK m. 68/I'de düzenlenen belgeleri inceleyebildiğini göz önünde bulundurduğumuzda hangi konuda olursa olsun hiçbir şekilde tanık deliline cevaz verilmemesi gereklidir.

Öte yandan bazı hâllerde bilirkişi incelemesi mümkündür⁷⁹⁰. Nitekim tahrifat iddiası üzerine icra mahkemesinin bilirkişi incelemesi yapabileceğini daha önce ifade etmiştik. Bilirkişi incelemesi dışında bilirkişi incelemesinden farklı olan fakat benzerlik gösteren uzman görüşünün de itirazın kesin kaldırılması incelemesinde delil olarak kullanılıp kullanılamayacağı üzerinde durmak gerektiği kanaatindeyiz. HMK m. 293'te

⁷⁸⁴ Türk, Kitap, s. 50.

⁷⁸⁵ Berkin, İcra, s. 173; Berkin, Rehber, s. 445; Kuru, İcra, s. 353; Kuru, El Kitabı, s. 276; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 174, 192; Kuru/Aydın, s. 122; Tercan, s. 58; Muşul, s. 360; Karşı, s. 189; Yılmaz, Şerh, s. 48; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 82; Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Atalı/Ermenek, s. 91; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192; Kiraz, s. 301; Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 51; Uyar, İtiraz, s. 531; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 590; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1159; Bingöl, s. 328; Yarg. 12. HD, T. 13.11.2000, E. 2000/16408, K. 2000/17238, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 29.12.2020.

⁷⁸⁶ Tercan, s. 58; Kiraz, s. 301.

⁷⁸⁷ Muşul, s. 360 ve oradaki dn. 10; Karşı, s. 189.

⁷⁸⁸ Yarg. 12. HD, T. 14.02.2012, E. 2011/17206, K. 2012/3436, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 01.02.2021.

⁷⁸⁹ Özcengiz, s. 75.

⁷⁹⁰ Karşı, s. 189; Yargıtay'ın itirazın kaldırılması incelemesinde bilirkişi incelemesiyle ilgili verdiği bazı kararlar için bkz. Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 590-592; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1159-1161.

düzenlenen uzman görüşünü delil olarak kabul ettiğimizde⁷⁹¹ itirazın kesin kaldırılması incelemesinde de mümkün olduğu kanaatindeyiz. Zira Yargıtay, bilirkişi raporunun kullanıldığı davalarda tarafların bilirkişi raporuna karşı itiraz ederken uzman görüşünü mahkemeye ibraz etmesi ve ikisinin birbiriyle çelişmesi hâlinde bu çelişkinin giderilmesi amacıyla yeni bir bilirkişi heyetinden rapor alınması gerektiğine hükmetmektedir⁷⁹². Aynı durumu itirazın kesin kaldırılması incelemesine uygulayabilmenin mümkün olduğu örneğin bilirkişi incelemesinin mümkün olduğu hâllerde tarafların uzman görüşü alıp mahkemeye ibraz edebileceği ve icra mahkemesinin uzman görüşünü değerlendirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

İfade etmek gerekir ki itirazın kesin kaldırılması incelemesindeki kanunen öngörülen belgeyle ispat zorunluluğu, HMK m. 200’de düzenlenen senetle ispat zorunluluğundan farklıdır. Diğer bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması için senetle ispat zorunluluğu olmayıp⁷⁹³ kanunen öngörülen belgeyle ispat zorunluluğu mevcuttur. Bu bağlamda delil başlangıcı deliline gelecek olursak delil başlangıcı, senetle ispat zorunluluğunun bir istisnası niteliğindedir (HMK m. 202). Delil başlangıcı delinin caiz olabilmesi için HMK uyarınca senetle ispatı zorunlu olan bir vakıa gereklidir. Fakat itirazın kesin kaldırılması incelemesinde senetle ispat zorunluluğu söz konusu değildir⁷⁹⁴. Dolayısıyla itirazın kesin kaldırılması incelemesinde delil başlangıcı delili de elverişli değildir⁷⁹⁵.

İtirazın iptali davası, genel hükümlere görüldüğünden (İİK m. 67/I) HMK’daki ispat vasıtaları kullanılabilir⁷⁹⁶. Diğer bir ifadeyle itirazın iptali davasında, itirazın kesin kaldırılmasında olduğu gibi yalnızca İİK m. 68/I’deki belgeler değil, HMK’da düzenlenen diğer ispat vasıtaları da kullanabilmektedir. İtirazın iptali davasına bakan genel mahkemenin inceleme yetkisi icra mahkemesi gibi sınırlı olmadığı için verilen

⁷⁹¹ “...HMK’nın 293. maddesi hükmü kapsamında tarafların aldığı uzman görüşü takdiri delil niteliğindedir...” Yarg. 11. HD, T. 11.12.2019, E. 2019/4265, K. 2019/8115, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.03.2021.

⁷⁹² Yarg. 15. HD, T. 10.11.2016, E. 2015/5127, K. 2016/4635, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.03.2021; Yarg. 16. HD, T. 06.03.2019, E. 2018/5667, K. 2019/1477, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.03.2021; Yarg. 11. HD, T. 04.05.2016, E. 2015/10467, K. 2016/5052, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.03.2021.

⁷⁹³ Her ne kadar İİK m. 68/I’de resmi ve adi senetler itirazın kesin kaldırılması için elverişli belge olarak düzenlenmişse de bu husus, teknik anlamda senetle ispat zorunluluğu bulunduğu anlamına gelmemektedir (Yıldırım/Tok, s. 247).

⁷⁹⁴ Yıldırım/Tok, s. 247.

⁷⁹⁵ Üstündağ, İcra, s. 112, 113; Postacıoğlu, İcra, s. 202; Postacıoğlu/Altay, s. 255; Yıldırım/Tok, s. 247, 248; Kiraz, s. 122.

⁷⁹⁶ Berkin, İcra, s. 172; Berkin, Rehber, s. 445; Postacıoğlu, İcra, s. 181; Postacıoğlu/Altay, s. 224; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 279; Eriş, s. 832; Hasan Özkan, s. 166; Yönel Özkan, s. 169; Bingöl, s. 322.

karar da maddi anlamda kesin hüküm oluşturmaktadır⁷⁹⁷. Benzer şekilde genel (adi) iflâs yoluyla takipte de itirazın kaldırılması genel hükümlere göre görülmektedir (İİK m. 158/II). Buradan hareketle asliye ticaret mahkemesinin itirazın kaldırılmasına ilişkin incelemesinin maddi anlamda kesin hüküm oluşturduğunu ifade etmek gerekir⁷⁹⁸.

Alacaklının genel haciz yoluyla takip talebinde bulunurken İİK m. 58 gereği varsa takip dayanağı belge veya senedin aslı veya onaylı örneğini eklemesinin zorunlu olduğunu, ekmediği takdirde belge veya senet ödeme emri ile borçluya tebliğ edilemediği için borçlunun şikâyet yoluna başvurabileceğini daha önce ifade etmiştik⁷⁹⁹. Borçlunun şikâyet yoluna başvurmayıp da ödeme emrine itiraz etmesi hâlinde alacaklının daha önce dayanmadığı belge veya senede itirazın kesin kaldırılması safhasında dayanıp dayanamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bazı yazarlar bu hâlde alacaklının itirazın kesin kaldırılması safhasında bu belge veya senede dayanabileceğini ileri sürmüşlerdir⁸⁰⁰. Bu görüşte olan bazı yazarlara göre borçlu ilk defa itirazın kesin kaldırılması safhasında görmüş olduğu belge veya senede karşı bütün savunma sebeplerini bildirebileceği için alacaklının daha önce dayanmadığı belge veya senede istinaden itirazın kesin kaldırılmasını istemesine bir engel bulunmamaktadır⁸⁰¹. Yine aynı yazarlar, borçlunun icra takibinde senedi görmeden imzaya itiraz edip daha sonra icra mahkemesinde senedin aslını görüp imzasını kabul ettiğinde senet metninden anlaşılmayan itiraz sebeplerini dâhi ileri sürebilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁸⁰². Nasıl ki borçlu ödeme emrine itiraz ederken sebep bildirirse de bildirmese de daha sonra icra mahkemesinde senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebiliyorsa menfaatler dengesi gereği alacaklı da daha önce dayanmadığı bir senede veya belgeye dayanabilmelidir⁸⁰³. Alacaklının daha önce ibraz etmediği belgeleri icra mahkemesinde ibraz edebileceği görüşünde olan bazı yazarlar da borçlunun bu belgedeki imzaya icra mahkemesinde itiraz edebileceğini ve icra mahkemesinin de bu itirazı inceleyebileceğini ileri sürmüşlerdir⁸⁰⁴. Yine bu görüşteki bazı yazarlar da borçlunun

⁷⁹⁷ Berkin, Rehber, s. 445; Postacıoğlu, İcra, s. 181; Postacıoğlu/Altay, s. 224; Hasan Özkan, s. 166; Bingöl, s. 322.

⁷⁹⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 478.

⁷⁹⁹ Bkz. BİRİNCİ BÖLÜM-I-B-1.

⁸⁰⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 134, 135; Postacıoğlu/Altay, s. 169, 170; Muşul, s. 294, 295; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124, 125.

⁸⁰¹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 125; Aynı yönde bkz. Yönel Özkan, s. 81, 82.

⁸⁰² Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 129.

⁸⁰³ Yönel Özkan, s. 81, 82.

⁸⁰⁴ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 165.

senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini itirazın kesin kaldırılması safhasında ileri sürebilmesi nedeniyle alacaklının takip dayanağı belgeyi takip talebiyle birlikte ibraz etmemiş olmasının borçlunun savunma hakkını kısıtlamadığını ifade etmiştir⁸⁰⁵. Aynı doğrultuda bazı yazarlar, İİK m. 68/a hükmü gereği takip talebinin ekinde senedin aslı veya onaylı örneğinin yer almamasının takip talebinin geçerliliğini etkilemediğini ifade etmiştir. Zira borçlu takip talebi ve ödeme emrinin ekinde yer almayan, görmediği senetteki imzasına itiraz etse bile itirazın kaldırılması duruşmasında alacaklı senedi ibraz ettiğinde imzasını kabul edebilecek; bu nedenle para cezası ile yargılama giderlerine mahkûm edilmeyecektir (İİK m. 68/a/VII)⁸⁰⁶. Doktrinde bazı yazarlara göre ise alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunurken İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayanabilmesi için; borçluya karşı takip başlatırken takip talebinin ekinde de aynı belgeye dayanmış olması gerekmektedir. Aksi hâlde yani alacaklı daha önce takip talebinde göstermediği ve icra dairesine ibraz etmediği bir belgeye dayanarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz⁸⁰⁷. Doktrinde bir yazar ise alacaklının takip talebiyle birlikte senedin aslını icra dairesine ibraz etmediği hâlde itirazın kaldırılması isteminde bulunurken veya en geç ilk duruşmada senedin aslını ibraz etmesi gerektiğini ve senedi ilk kez gören borçlunun imzaya itiraz edebileceğini, icra mahkemesinin de bu itirazı inceleyebileceğini ifade etmiştir. Fakat ardından alacaklının takip talebiyle birlikte senedi ibraz etmemiş ve senede dayandığını da bildirmemiş olması hâlinde daha önce ibraz etmediği ve bildirmediği senede dayalı olarak itirazın kaldırılması isteminde bulunamayacağını ifade etmiştir⁸⁰⁸. Yargıtay uygulaması da alacaklının takip talebinde dayanmadığı bir belgeye itirazın kesin kaldırılması safhasında dayanamayacağı yönündedir⁸⁰⁹. Fakat benzer bir uyuşmazlıkta Yargıtay HGK aksi yönde karar vermiştir. Karara konu olayda borçlu, takip dayanağı belgenin mevcut olmadığını şikâyet yoluyla ileri sürmemiş olup ödeme emrine karşı yetki ve

⁸⁰⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 134, 135; Postacıoğlu/Altay, s. 170.

⁸⁰⁶ Üstündağ, İcra, s. 91, 92; Postacıoğlu, İcra, s. 133; Postacıoğlu/Altay, s. 168. Postacıoğlu buna ilaveten borçlu ödeme emrine itiraz sırasında görmediği senetteki imzasını mali külfete katlanmaksızın inkâr edebildiği için borçlunun görmediği senetteki imzasını açıkça inkâr etmemesi hâlinde de mevcut takip bakımından imzanın borçludan sadır olmuş sayılacağı sonucunun geçerli olduğunu ifade etmiştir (Postacıoğlu, İcra, s. 135, 136; Postacıoğlu/Altay, s. 171).

⁸⁰⁷ Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Aydın, s. 120; Karşı, s. 163, 164; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 151; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 68; Kiraz, s. 82, 128; Gören-Ülkü, s. 67.

⁸⁰⁸ Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 587; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1155, 1156.

⁸⁰⁹ Yarg. 12. HD, T. 23.05.1996, E. 1996/6079, K. 1996/6978 (Süphandağ, s. 413); Yarg. 12. HD, T. 25.09.1996, E. 1996/10107, K. 1996/11025, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.06.2001, E. 2001/9464, K. 2001/10387, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 23.02.2021.

esasa ilişkin itirazlarını bildirmiş ve alacaklı da itirazın kaldırılması safhasında takip dayanağı belgeyi ibraz etmiştir. Borçlu itirazın kaldırılması yargılamasına katılmamış ve takip dayanağı belgeye ilişkin herhangi bir itirazda bulunmamıştır. Yargıtay HGK ise alacaklının itirazın kaldırılması safhasında ibraz ettiği belgelerin icra mahkemesince değerlendirilmesinde yasal bir engel olmadığını ifade etmiştir⁸¹⁰. Bu karardaki takip dayanağı belgenin yer almamasının borçlu tarafından şikâyet yoluyla ileri sürülmediği için itirazın kaldırılması safhasında şikâyetin değerlendirilemeyeceği ifadesi isabetlidir. Bununla birlikte borçlu itirazın kaldırılması yargılamasına katılmasa ya da takip dayanağı belgenin eksikliğini itiraz yoluyla ileri sürmese de alacaklının itirazın kaldırılması safhasında bu belgeleri ibraz edebileceğini ve icra mahkemesinin değerlendirebileceğini ifade etmek kanaatimizce hatalıdır. Zira takip talebinin düzenlendiği İİK m. 58’de bentler hâlinde takip talebinin içeriği hükme bağlandıktan sonra *“Alacak belgeye dayanmakta ise, belgenin aslının veya alacaklı yahut mümessili tarafından tasdik edilmiş, borçlu sayısından bir fazla örneğinin takip talebi anında icra dairesine tevdi mecburidir.”* cümlesine yer verilmiştir. Diğer bir ifadeyle alacaklı takipte bulunurken bir senede dayanıyorsa takip talebine bu senedin aslını veya onaylı örneğini iliştiirmek zorunda olduğu çok açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bu bağlamda alacaklı, takip talebinin ekine iliştiirmediği bir belge veya senede istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacağı kanaatindeyiz. Her şeyden önce alacaklının elinde takip dayanağı bir senet olduğu hâlde bunu takip talebinin ekine iliştiirmemesi dürüstlük kuralıyla bağdaşmaz. Çünkü borçlu ödeme emrine itiraz ederken takip talebinin ekinde yer alan senedi gözüyle görür ve dilediği tüm itiraz sebeplerini icra dairesine bildirebilir. Aksi hâlde senedi ilk defa itirazın kesin kaldırılması safhasında gören borçlunun senede karşı tüm savunma sebeplerini değil, İİK m. 63’te belirtildiği gibi yalnızca senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebilir. Senet metninden anlaşılan itiraz sebepleri de sınırlı itiraz sebeplerini oluşturmaktadır. Öte yandan alacaklı icra takibinde bulunmak ve bu takip için hazırlanmak örneğin belge toplamak için önünde uzun bir zaman dilimi var iken bunu takip hazırlığı safhasında ihmal edip

⁸¹⁰ Yarg. HGK, T. 27.04.2011, E. 2010/12-641, K. 2011/218, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 26.02.2021. Borçlunun ödeme emri ekindeki eksikliği yasal süresinde icra mahkemesi nezdinde ileri sürmemesi hâlinde daha sonra itirazın kaldırılması aşamasında icra mahkemesinin bu eksikliği kendiliğinden dikkate alamayacağı yönünde bkz. Yarg. 12. HD, T. 17.04.2006, E. 2006/5642, K. 2006/8113, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.03.2021; Belge eksikliği süresi içerisinde şikâyet yoluna konu edilmediyse daha sonra ileri sürülemeyeceği ve dikkate alınamayacağı yönünde bkz. Yılmaz, Şerh, s. 317.

itirazın kesin kaldırılması safhasına bırakmak da hakkaniyetli olmayacaktır. Ayrıca bu çözüm tarzı, borçlunun itiraz sebepleriyle bağılılığı (İİK m. 63) karşısında alacaklının da iddia sebepleriyle bağılı olması bakımından menfaatler dengesine uygun olur⁸¹¹. Bu bağlamda alacaklı takip talebinin ekine iliştiirmedığı bir senede istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacaktır. Alacaklının takip talebinde göstermediğı ve icra dairesine ibraz etmediğı bir senet veya belge, İİK m. 68/I'de düzenlenen bir belge olsa dâhi ilk defa itirazın kesin kaldırılması safhasında ibraz edildiğı takdirde ise icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir⁸¹². Yine benzer şekilde alacaklı takip talebinde bir adî senede dayanıp itirazın kesin kaldırılması safhasında başka bir adî senede dayanamaz⁸¹³. Aynı gerekçelerle alacaklının takip talebinin ekine iliştiirmedığı bir adî senede istinaden itirazın geçici kaldırılması isteminde bulunamayacağını ifade etmek gerekir⁸¹⁴.

Tüm bunların yanında alacaklı takip talebinde bulunurken senedin onaylı örneğini takip talebinin ekine iliştiirmiş (İİK m. 58/III) ise itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunurken takip dayanağı senedin aslını icra mahkemesine ibraz etmesi gereklidir⁸¹⁵. Fotokopi, senet niteliğinde olmadığı için alacaklının icra mahkemesine ibraz ettiğı fotokopiyi borçlu kabul etmediğı sürece icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması yönünde karar veremez⁸¹⁶. Aynı şekilde borçlunun da belgenin aslını ibraz etmesi zorunlu olup borçlunun belgenin aslının elinde bulunmaması sebebiyle fotokopisini ibraz etmesi hâlinde alacaklı fotokopiyi kabul etmediğı sürece icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması kararı verir⁸¹⁷. Benzer şekilde alacaklı senedi kaybetmiş ise gazeteye bu yönde ilan verse dâhi itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz⁸¹⁸.

Alacaklı ile borçlunun ibraz edeceği belge türleri arasında bir farklılık oluşturulmamış iken belgelerin ibraz şeklinde bir farklılık olduğu söylenebilir. Yukarıda

⁸¹¹ Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 68.

⁸¹² Yarg. 12. HD, T. 20.03.2017, E. 2016/12635, K. 2017/4124, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.01.2021.

⁸¹³ Kuru, İcra, s. 329; Kuru, El Kitabı, s. 281; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 178; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 196; Kiraz, s. 128.

⁸¹⁴ Kiraz, s. 82.

⁸¹⁵ Kuru, İcra, s. 374; Kuru, El Kitabı, s. 282; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 179; Kuru/Aydın, s. 121; Karşı, s. 161, 164; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197; Kiraz, s. 131.

⁸¹⁶ Kuru, İcra, s. 332; Kuru, El Kitabı, s. 283; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 179; Kuru/Aydın, s. 121; Karşı, s. 164; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 197; Kiraz, s. 131, 132.

⁸¹⁷ Kuru, İcra, s. 364; Kuru, El Kitabı, s. 298; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 189; Karşı, s. 187; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 125; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 207.

⁸¹⁸ Kuru, İcra, s. 332; Kuru, El Kitabı, s. 283; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 180; Karşı, s. 164; Kiraz, s. 128.

belirtildiği üzere alacaklının İİK m. 68/I'de düzenlenen belgeye istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilmesi için belgeyi daha önce icra dairesine takip başlatırken takip talebinin ekinde ibraz etmiş olması gerekir iken borçlu için daha önceden ibraz şartı aranmamıştır. Borçlu ödeme emrine itiraz ederken icra dairesine belge ibraz etmek zorunda olmayıp daha sonra itirazın kesin kaldırılması duruşmasında da (itiraz sebepleriyle sınırlı olmak koşuluyla) belge ibraz edebilecektir⁸¹⁹. Burada alacaklı ile borçlu arasındaki belge ibraz şeklindeki farklılık nedeniyle alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesi ihlâli konusunda bir tereddüt oluşabilirse de kanaatimizce burada menfaat dengesi ihlâli söz konusu değildir. Örneğin alacaklı alacağın zamanaşımının dolmasına az bir süre kala icra takibinde bulunmuş, borçlu da alacaklının takip konusu yaptığı alacağı yıllar önce ödemiş olsun. Alacaklı kötüniyetli bir şekilde yıllar önce borçluya verdiği belirli miktarda para için takip yapmakta fakat borçlu yıllar önce ödemesini yaptığı için ödeme yaptığına dair belgeyi aniden bir icra takibiyle karşılaştığında ödeme emrine itiraz süresi olan yedi gün gibi kısa bir süre içerisinde bulmakta zorlanabilir. Elbette her zaman alacaklı kötüniyetli olmasa da borçlu gerçekte borçlu olmadığı ya da borcun sona erdiği hâllerde yedi gün içerisinde buna ilişkin belgeyi ibraz edemediği gerekçesiyle daha sonra itirazın kesin kaldırılması duruşmasında da borçlunun belge ibraz etmesini engellemenin hakkaniyetli olmayacağı kanaatindeyiz.

B. BORÇLUNUN İTİRAZINI İSPAT ETMESİ

1. Genel Olarak

İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunan alacaklı, takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayandığını ispat etmeye çalışır. Diğer bir ifadeyle ispat yükü alacaklıya aittir. Alacaklı, takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayandığını ispat edemezse itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verilir.

Eğer alacaklı, takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayandığını ispat ederse borçlu itirazını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmeye çalışacaktır⁸²⁰. Fakat

⁸¹⁹ Uyar, İtiraz, s. 532; Uyar, Takip Hukuku, s. 156; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 594; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1163.

⁸²⁰ Postacıoğlu/Altay, s. 257, 258; Kuru, İcra, s. 356; Kuru, El Kitabı, s. 305; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 186; Kuru/Aydın, s. 125; Tercan, s. 61; Muşul, s. 359, 373; Karşı, s. 185, 189; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 125; Atalı/Ermenek, s. 91; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 204; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 165; Kiraz, s. 286; Bilsel, s. 232; Bingöl, s. 334.

borçlu müflisin yeni mal iktisap etmediği itirazı (İİK m. 251/II), itirazın borçlu tarafından ispat edileceğinin istisnasını oluşturur. Bu hâlde borçlunun yeni mal iktisap ettiğinin ispatı alacaklıya aittir⁸²¹.

Borçlu, itirazını İİK m. 68/I'de düzenlenen senet veya makbuz yahut belge ile ispat ederse itirazın kesin kaldırılmasının isteminin reddi yönünde karar verilir (İİK m. 68/III). Eğer borçlu itirazını varit gösterecek bir belge ibraz edemez ise itirazın kesin kaldırılmasına karar verilir (İİK m. 68/II). Görüldüğü üzere kanun koyucu itirazın kesin kaldırılması bakımından; hem alacaklı hem de borçlu için İİK m. 68/I'de düzenlenen belgeleri aramıştır. Borçlunun, itirazın kesin kaldırılması istemine karşı çıkabilmesi için elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen güçlü belgeler yerine herhangi bir belge yeterli olsaydı diğer bir ifadeyle icra mahkemesi borçlunun gösterdiği her belgeyi inceleyebilseydi; alacaklının İİK m. 68/I'de düzenlenen belge ile alacağını ispatlamasına karşın icra takibi gecikmiş olurdu. Bu sebeple yani icra takibinin gecikmesini önlemek amacıyla borçlunun itirazın kesin kaldırılması istemine karşı çıkabilmesi, sıkı kanunî şartlara bağlanmıştır⁸²². Buradan hareketle tam (kesin) ispatın arandığını, yani yaklaşık ispatın mümkün olmadığını ve böylece hâkime serbesti tanınmadığını ifade etmek gerekir.

Borçlu, kural olarak itirazını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edebilecektir (İİK m. 68/III). Ancak yetki itirazı gibi bazı itirazlar vardır ki bu itirazların İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayanması mümkün değildir. Ayrıca ifade etmek gerekir ki takip ehliyetinin bulunmadığı hususu gibi icra mahkemesinin kendiliğinden araştıracağı konularda alacaklı ya da borçlunun herhangi bir belge ibraz etmesine gerek yoktur⁸²³. Bu başlık altında borçlunun itirazını ispat ederken belge gösterip göstermediğini, gösterecekse hangi belgeleri göstermesi gerektiğini çeşitli başlıklar altında inceleyeceğiz. Bu bağlamda ilk olarak belge ile ispatı mümkün olan itirazlar ve belgeye bağlanması mümkün olmayan itirazlar olarak sınıflandıracağız. Belge ile ispatı mümkün olan itirazları da alacaklının ibraz ettiği belgeden anlaşılan itirazlar ve borçlunun ibraz ettiği belgelerden anlaşılan itirazlar olarak; belgeye bağlanması

⁸²¹ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 186, dn. 22; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 204; Kiraz, s. 286, dn. 35.

⁸²² Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1052, 1053; Kiraz, s. 229.

⁸²³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Bingöl, s. 335.

mümkün olmayan itirazları ise icra mahkemesinin incelemeye yetkili olduğu itirazlar ve icra mahkemesinin incelemeye yetkili olmadığı itirazlar olarak ele alacağız.

2. Belge İle İspatı Mümkün Olan İtirazlar

a. Alacaklının İbraz Ettiği Belgelerden Anlaşılan İtirazlar

İtirazın kesin kaldırılması isteminde bulunan alacaklı, alacağını İİK m. 68/T'de düzenlenen belgelerle ispat edebilecektir. Bu bağlamda bu belgeleri tekrar ifade etmek gerekirse; imzası ikrar edilmiş adî senet, imzası noterlikçe tasdik edilmiş senet, resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne uygun olarak verdikleri makbuz ya da belgeler, resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgelerdir.

Borçlu, itirazını belge ile ispat etmek zorunda olmakla birlikte bu belgeyi kendisinin ibraz etmesi zorunlu değildir⁸²⁴. Eğer borçlunun itirazı, alacaklının icra mahkemesine ibraz ettiği İİK m. 68/I belgelerinden anlaşılabilirse; borçlunun itirazını ispat edebilmesi için belge ibraz etmesine ihtiyaç kalmayacaktır⁸²⁵. Hatta Uyar'a göre borçlunun ödeme emrine itiraz dilekçesinde alacaklının ibraz ettiği belgeden anlaşılan itiraz sebepleri dışında başka itiraz sebepleri olsa dâhi bu itiraz sebeplerinin ispatı için İİK m. 68/I belgesi ibraz etmesi zorunlu değildir⁸²⁶. Uyar'ın görüşü isabetli olsa da eğer borçlunun başka itiraz sebepleri de var ve bu itiraz sebepleri İİK m. 68/I belgesine dayanıyorsa borçlunun bu belgeleri icra mahkemesine ibraz etmesinde herhangi bir sakınca olmadığı hatta alacaklının ibraz ettiği belgeden anlaşılan itiraz sebebinde olası bir probleme karşı borçlunun lehine olacağı kanaatindeyiz.

Zamanaşımı⁸²⁷ ve borcun vadesinin gelmediği itirazları⁸²⁸ alacaklının ibraz ettiği belgeden anlaşılan itiraz sebeplerine örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda borçlu

⁸²⁴ Kuru, İcra, s. 358; Kuru, El Kitabı, s. 295; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 188; Karşı, s. 186; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 205; Bingöl, s. 335.

⁸²⁵ Berkin, Rehber, s. 430; Üstündağ, İcra, s. 119; Postacıoğlu, İcra, s. 204; Postacıoğlu/Altay, s. 258; Kuru, El Kitabı, s. 295; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 188; Muşul, s. 375, 376; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 206; Karşı, s. 186; Kiraz, s. 230; Bilsel, s. 233.

⁸²⁶ Uyar, İtiraz, s. 532; Uyar, Takip Hukuku, s. 156, 157.

⁸²⁷ Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1053; Kuru, Zamanaşımı, s. 97; Kuru, İcra, s. 359; Kuru, El Kitabı, s. 295; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 188; Tercan, s. 61; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 206; Kiraz, s. 230; Uyar, Takip Hukuku, s. 157; Akyazan, İnceleme, s. 1053; Bingöl, s. 335.

⁸²⁸ Kuru, İcra, s. 359; Kuru, El Kitabı, s. 295; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 188; Kuru/Aydın, s. 122; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 206; Kiraz, s. 230; Uyar, Takip Hukuku, s. 157; Bingöl, s. 335.

ayrıca bir belge ibraz etmeksizin alacaklının ibraz ettiği İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden ibraz etmesiyle itirazını ispat edebilecektir. İcra mahkemesi alacaklının ibraz ettiği belgeden borçlunun itirazında haklı olduğuna kanaat getirirse itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir. Aksi takdirde yani belgeden borçlunun itirazında haksız olduğu anlaşılıyorsa itirazın kesin kaldırılması kararı verecektir. Örneğin alacaklının takibinde dayandığı eş deyişle ibraz ettiği belgeyi borçlu kabul etmekle birlikte alacağın zamanaşımına uğradığını ödeme emrine itiraz yoluyla ileri sürebilir. Borçlunun zamanaşımını itirazı alacaklının ibraz ettiği İİK m. 68/I belgesinden anlaşılıyorsa icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir. Ancak alacaklı, zamanaşımının kesilmiş olduğunu ve böylelikle alacağın zamanaşımına uğramadığını ileri sürer ve ispat ederse icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması kararı verecektir⁸²⁹. Alacaklı, bu iddiasını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmelidir⁸³⁰.

b. Borçlunun İbraz Ettiği Belgelerden Anlaşılan İtirazlar

Borçlu, alacaklının ibraz ettiği belgelerden anlaşılmayan itirazlarını İİK m. 68/III gereği İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmelidir. Bu belgeler; alacaklı tarafından imzası ikrar edilmiş adı belge, alacaklının imzası noterlikçe tasdik edilmiş belge yahut resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usûlüne uygun olarak verdikleri makbuz veya belgelerdir. Yine HMK m. 206'ya uygun olarak düzenlenen belgeler de borçlu tarafından itirazının ispatı için ibraz edilebilir⁸³¹. Borçlunun icra mahkemesine ibraz edeceği belge, ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebebine ilişkin ve itiraz sebebini haklı çıkarmaya yönelik olmalıdır⁸³².

İtirazın kesin kaldırılması bakımından alacaklı ile borçlunun ibraz edeceği belgeler arasında kanunen herhangi bir ayrım olmamasına karşın doktrin ve Yargıtay uygulaması bakımından banka makbuzu açısından alacaklı ile borçlu bakımından bir ayrım yapılmıştır⁸³³. Zira çalışmamızın önceki kısımlarında⁸³⁴ ifade ettiğimiz üzere tek başına banka makbuzu alacaklının alacağını ispatlamaya yeterli değildir. Ancak borçlu

⁸²⁹ Akyazan, İnceleme, s. 1053.

⁸³⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 203; Postacıoğlu/Altay, s. 256; Kuru, İcra, s. 359.

⁸³¹ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 190; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 207; Kiraz, s. 234.

⁸³² Postacıoğlu, İcra, s. 206; Postacıoğlu/Altay, s. 259; Karşı, s. 186; Kiraz, s. 231.

⁸³³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Karaaslan, s. 627-630.

⁸³⁴ Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-III-D-1.

bakımından tek başına banka havale makbuzu, resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usûlüne uygun olarak verdikleri makbuz veya belgelerden olup borçlunun ödeme itirazını ispatı için yeterlidir⁸³⁵. Öte yandan borçlunun ibraz edeceği bu makbuzun, takip konusu alacak dışında başka bir alacak için verilmiş olması olasılığına karşın, takip konusu alacağa ilişkin olduğunun da ispatlanması gereklidir⁸³⁶.

Borçlu, İİK m. 63 gereği ödeme emrine itiraz ederken itiraz sebeplerini açıkça bildirmelidir. Borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imza alacaklı tarafından ikrar edilmiş veya resmî olarak tasdik edilmiş ise herhangi bir sorun yoktur. Örneğin borçlu, alacaklının kendisine mehil verdiği veya borcu ödeme itirazını alacaklıdan sadır olan imzası ikrar edilmiş adî belge, imzası noterlikçe tasdik edilmiş belge, resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne uygun olarak verdikleri makbuz ya da belge ile ispat edebilir⁸³⁷. Yine borcu doğuran sebebin gerçekleşmediği, borçlunun da alacaklıdan alacağı olduğu ve borcu ile alacağını takas ettiği, mirası reddettiği ve borçlunun konkordatosunun tasdik edildiği itirazları borçlunun İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmesi gereken itirazlardandır⁸³⁸. Benzer şekilde borçlu, alacaklıya daha önce aynı borç için açmış olduğu menfi tespit davası sonucunda aldığı menfi tespit hükmünü resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne uygun olarak verdikleri belgeler kapsamında icra mahkemesine ibraz edebilir⁸³⁹. Borçlunun itirazlarının borçlu tarafından İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edilmesi hâlinde icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir (İİK m. 68/III).

Borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imza alacaklı tarafından inkâr edilirse bu durumda icra mahkemesi İİK m. 68/a hükmüne göre imza incelemesi yapar. İcra

⁸³⁵ Kuru, İcra, s. 367; Kuru, El Kitabı, s. 299, 300; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 190; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 207.

⁸³⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123.

⁸³⁷ Yarg. 12. HD, T. 29.11.2017, E. 2017/6105, K. 2017/14806, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 01.09.2020.

⁸³⁸ Kuru, İcra, s. 360, 361; Kuru, El Kitabı, s. 296; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 189; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 206; Kiraz, s. 230, 231; Bingöl, s. 335. Ayrıca sınırlı yetkili icra mahkemesinde takas ve mahsup iddiası Yargıtay tarafından kural olarak üç hâlde nazara alınabilir. Bunlar; takasa konu alacak İİK m. 68'de düzenlenen belgelere dayanmalı, bu alacakla ilgili olarak icra takibi yapılmış ve kesinleşmiş olmalı, alacak ilâma bağlanmış olmalıdır. Bu kararlardan bazıları için bkz. Yarg. 12. HD, T. 06.04.2010, E. 2009/26727, K. 2010/8246, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.05.2021; Yarg. 12. HD, T. 05.11.2018, E. 2018/4815, K. 2018/10782, Yargıtay Karar Arama, E. T. 06.05.2021; Yarg. HGK, T. 12.10.1994, E. 1994/12-251, K. 1994/593, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.05.2021.

⁸³⁹ Kuru, İcra, s. 368; Kuru, El Kitabı, s. 300; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 190; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 207.

mahkemesi, imza incelemesi neticesinde imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirirse itirazın kesin kaldırılması istemini reddeder ve alacaklıyı belgenin taalluk ettiği miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder. Alacaklı genel mahkemede dava açarsa para cezasının infazı dava sonuna kadar ertelenir. Genel mahkemede açılan dava sonunda alacaklı alacağını ve borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ispatlarsa bu para cezası kalkar (İİK m. 68/V). Görüldüğü üzere İİK m. 68/V hükmünün lafzında para cezasının kalkması için alacaklının genel mahkemede açtığı davada hem alacağını hem de imzanın kendisine ait olmadığını ispatlaması unsurları aranmıştır. Bu hükümden hareketle Postacıoğlu, kanaatimizce de isabetli olarak, alacaklının davayı (imza tartışma konusu yapılmaksızın) alacaklı olduğunu ispatlayarak kazanması hâlinde imzanın alacaklıya ait olmadığı ispatlanmadığı için para cezasının kalkmayacağını ifade etmiştir⁸⁴⁰. Para cezasının infazının ertelenmesi ve alacaklının haklı çıkması durumunda kalkması hâlinin genel mahkemede davanın ne kadar süre içerisinde açılması gerektiği açık değildir. Bu nedenle para cezasına ilişkin hükmün kesinleşmesinden hemen sonra dava açılmış olmalıdır⁸⁴¹.

İcra mahkemesi, imza incelemesi neticesinde imzanın alacaklıya ait olmadığına kanaat getirirse itirazın kesin kaldırılması kararı verir. Öte yandan borçlunun ibraz ettiği belgenin, alacaklının imzası noterlikçe tasdik edilmiş belge olması hâlinde alacaklı imza inkârında bulunamaz. Alacaklı bu belge altındaki imzaya itiraz ederse icra mahkemesi imza itirazını inceleyemediğinden itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir⁸⁴². Yine borçlunun ibraz ettiği belge örneğin ödeme itirazını gösterir belge, alacaklı tarafından kabul edilmekle birlikte başka bir alacağına ilişkin olduğu ileri sürülür fakat bu iddia alacaklı tarafından İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edilemez ise icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir⁸⁴³. Öte yandan borçlunun ibraz ettiği ödeme belgesinin tarihi takibe konu olan

⁸⁴⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 208; Postacıoğlu/Altay, s. 261.

⁸⁴¹ Uyar, İtiraz, s. 533; Uyar, Takip Hukuku, s. 157; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 595; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1164.

⁸⁴² Kuru, El Kitabı, s. 299; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 189, 190; Kuru/Aydın, s. 123; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 207; Kiraz, s. 234; Bilsel, s. 234.

⁸⁴³ Kuru, El Kitabı, s. 301; Akyazan, İnceleme, s. 1053.

alacağın vade tarihinden önce ise bu ödemenin takibe konu olan alacağa ilişkin olduğunun İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispatı borçluya aittir⁸⁴⁴.

Borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imzanın inkârı ancak icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması duruşması esnasında meydana gelebilecektir⁸⁴⁵. Belge altındaki imza alacaklı veya vekili tarafından inkâr edilebilir. Ancak duruşmada alacaklı bulunmayıp imza inkârını alacaklı vekili inkâr ettiği takdirde vekil, müvekkili olan alacaklıyı bir sonraki oturumda imza incelemesi için hazır bulundurmaya veya masrafını vermek suretiyle davetiye tebliğ ettirmeye mecburdur. Bir sonraki oturuma kabule değer bir mazereti olmaksızın gelmeyen alacaklı, borçlunun ibraz ettiği belgede yazılı miktar hakkındaki itirazın kesin kaldırılması isteminden vazgeçmiş sayılır (İİK m. 68/VI). Alacaklı, icra mahkemesinin yargı çevresi dışında bulunuyor ise icra mahkemesinin bir sonraki itirazın kesin kaldırılması oturumunda hazır bulunmak zorunda olup olmadığı hükümde açık değildir. Uyar'a göre bu durumda İİK m. 68/a/II hükmü kıyasen uygulanarak talimat yoluyla alacaklının ifadesi alınmasına karar verilmelidir⁸⁴⁶.

Borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imza alacaklı tarafından kabul edilmekle birlikte tahrifat iddiası ileri sürülürse icra mahkemesi bilirkişi incelemesi yaptırmak suretiyle karar verecektir. Buna göre bilirkişi incelemesi neticesinde borçlunun ibraz ettiği belgede tahrifat yapıldığı tespit edilmişse icra mahkemesi belgenin tahrifattan önceki hâlini esas alarak karar verir. Belgede tahrifat yapılmadığı tespit edilmişse icra mahkemesi alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini reddeder⁸⁴⁷.

Borçlu, alacaklıya olan borcunu ödediğini fakat buna ilişkin makbuzun alacaklının elinde olduğunu iddia ederse icra mahkemesi alacaklıya bu iddianın doğru olup olmadığını sormalıdır. Alacaklı, makbuzun kendisinde olduğunu kabul eder veya sükut ederse icra mahkemesi bu makbuzu ibraz etmesi için alacaklıya kesin süre verir (HMK m. 220/1). Alacaklı kendisine verilen kesin süre içerisinde makbuzu ibraz etmez ise HMK m. 220/3 kıyasen uygulanarak icra mahkemesi, alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini reddetmelidir. Fakat alacaklı makbuzun kendisinde olmadığını ileri sürerse HMK m. 220/2, 3 uygulanamayacağından icra mahkemesi itirazın kesin

⁸⁴⁴ Kuru, El Kitabı, s. 301.

⁸⁴⁵ Üstündağ, İcra, s. 120.

⁸⁴⁶ Uyar, İtiraz, s. 533; Uyar, Takip Hukuku, s. 158; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 595; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1164.

⁸⁴⁷ Kuru, İcra, s. 363, 364; Kuru, El Kitabı, s. 298; Karşı, s. 187; Kiraz, s. 231, 232.

kaldırılması kararı verir⁸⁴⁸. Zira HMK m. 220/2’de elinde belgenin bulunmadığını ileri süren tarafa mahkemenin yemin teklif edeceği hükme bağlanmıştır. Oysa icra mahkemesinde yalnızca İİK m. 68/I’de düzenlenen belgelere dayalı bir inceleme söz konusudur. Diğer bir ifadeyle hem borçlu ödemeye dair makbuz ibraz edemediği hem de alacaklı makbuzun kendisinde olmadığını ileri sürdüğünde yemin deliline dayanılmadığı için borçlu itirazını ispatlayamamış olmakta ve böylece icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı vermesi gerekmektedir.

Benzer şekilde borçlu, alacaklıya borcunu ödediğini fakat bu makbuzun üçüncü bir kişi veya resmî makam elinde olduğunu iddia ederse icra mahkemesi, üçüncü kişi veya resmî makamdaki bu makbuzu ibraz etmesini isteyebilir (HMK m. 216; m. 221). Yine icra mahkemesinde İİK m. 68/I’de düzenlenen belgeler dışında başka bir delil incelemesi söz konusu olmadığı için HMK m. 221/2, 3’e göre makbuzu ibraz etmeyen üçüncü kişi tanık olarak dinlenemeyecektir⁸⁴⁹. Bu hâlde de borçlu itirazını ispatlayamadığı için icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması kararı vermelidir.

3. Belgeye Bağlanması Mümkün Olmayan İtirazlar

a. İcra Mahkemesinin İncelemeye Yetkili Olduğu İtirazlar

Belgeye bağlanması mümkün olmayan itirazlar, icra mahkemesinin incelemeye yetkili olduğu ve incelemeye yetkili olmadığı itirazlar olarak iki farklı başlık altında ele alınmalıdır. Zira her iki kategoride yer alan itirazlar, belgeye bağlanması mümkün olmamakla birlikte icra mahkemesi tarafından verilen karar farklı şekilde cereyan etmektedir.

Belgeye bağlanması mümkün olmayıp icra mahkemesinin incelemeye yetkili olduğu itirazlara; yetki itirazı (İİK m. 50/II), borçlu müflisin yeni mal iktisap etmediği itirazı (İİK m. 251/II) örnek olarak verilebilir⁸⁵⁰. Borçlu, bu itirazlarını herhangi bir belgeye dayandırmak zorunda değildir. İcra mahkemesi bu itirazları inceleme yetkisini haizdir (İİK m. 50/II; m. 251/II). Yeri gelmişken tekrar ifade etmek gerekir ki kural olarak borçlu itirazını kendisi ispat etmekle yükümlü olmakla birlikte borçlu müflisin yeni mal

⁸⁴⁸ Kuru, İcra, s. 365; Kuru, El Kitabı, s. 298, 299; Karşı, s. 187; Kiraz, s. 233.

⁸⁴⁹ Kuru, İcra, s. 366; Kuru, El Kitabı, s. 299; Karşı, s. 187, 188; Kiraz, s. 234.

⁸⁵⁰ Kuru, İcra, s. 356, 357; Kuru, El Kitabı, s. 294; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 187; Tercan, s. 61; Karşı, s. 185, 186; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 204; Kiraz, s. 230; Bingöl, s. 334.

iktisap etmediği itirazında bulunması hâlinde (İİK m. 251/II) borçlunun yeni mal iktisap ettiğini alacaklı ispat edecektir⁸⁵¹.

b. İcra Mahkemesinin İncelemeye Yetkili Olmadığı İtirazlar

Belgeye bağlanması mümkün olmayan itirazlardan yetki itirazı ve borçlu müflisin yeni mal iktisap etmediği itirazı dışındaki itirazları icra mahkemesi inceleme yetkisini haiz değildir. Bu itirazlara; alacaklının dayandığı senedin borçlu tarafından hata, hile, ikrah (TBK m. 30-39) sonucu alacaklıya verildiği ve geçerli olmadığı⁸⁵², borçlunun satıcı alacaklıdan aldığı malın ayıplı olduğu (TBK m. 219 vd.), alacaklının dayandığı senedin altındaki imzanın borçlu tarafından fiil ehliyetini haiz olmadığı (TMK m. 9-16) anda imzalandığı itirazları örnek olarak gösterilebilir⁸⁵³. Senedin muvazaalı olduğu⁸⁵⁴ ve senet metninin sonradan doldurulduğu⁸⁵⁵ itirazları da belgeye bağlanması mümkün olmayan icra mahkemesinin inceleyemediği itirazlardandır.

Borçlu, niteliği gereği belgeye bağlanması mümkün olmayan bir itiraz söz konusu olduğunda itirazını ispat edebilmek için belge ibraz edemeyecektir. Borçlu itirazını ispat için belge sunamadığı ve icra mahkemesi de itirazı incelemeye yetkili olmadığı için icra mahkemesince itirazın kesin kaldırılması kararı verilecektir (İİK m. 68/II). Önemle ifade etmek gerekir ki bu durumda icra mahkemesinin verebileceği tek karar; itirazın kesin kaldırılması kararıdır. Bu hâlde icra mahkemesi görevsizlik kararı veremez⁸⁵⁶ yahut borçluya genel mahkemede itirazını ispat etmesi için süre verip bunu bekletici mesele yapamaz (İİK m. 68/IV, c. son).

⁸⁵¹ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 186, dn. 22; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 204.

⁸⁵² Berkin, İcra, s. 168; Berkin, Rehber, s. 435; Postacıoğlu, İcra, s. 208; Üstündağ, İcra, s. 121; Postacıoğlu/Altay, s. 262; Kuru, İcra, s. 357; Kuru, El Kitabı, s. 294; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 187; Tercan, s. 61; Karşlı, s. 186; Ulukapı, İcra, s. 120; Muşul, s. 361; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 205; Kiraz, s. 230; Bingöl, s. 335.

⁸⁵³ Üstündağ, İcra, s. 121; Kuru, İcra, s. 357; Kuru, El Kitabı, s. 294; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 187; Tercan, s. 61; Karşlı, s. 186; Ulukapı, İcra, s. 120; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 205; Kiraz, s. 230.

⁸⁵⁴ Üstündağ, İcra, s. 121; Kuru, El Kitabı, s. 294; Karşlı, s. 186. Borç senedinin muvazaalı olduğuna ilişkin itirazın borçlunun ibraz edeceği belgeler kapsamında ele alan yazarlar için bkz. Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 188; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 206.

⁸⁵⁵ Kuru, El Kitabı, s. 294; Yarg. 12. HD, T. 24.12.2004, E. 2004/21855, K. 2004/26797, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 16.08.2020.

⁸⁵⁶ Postacıoğlu, İcra, s. 208; Üstündağ, İcra, s. 121; Postacıoğlu/Altay, s. 262; Kuru, İcra, s. 357; Kuru, El Kitabı, s. 294; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 187; Karşlı, s. 186; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 123; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 205; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 167; Bingöl, s. 335.

4. Borçlunun İtirazını İspat Etmesi veya Etmemesinin Sonuçları

Alacaklının alacağını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmesi üzerine borçlu da itirazını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat etmeye çalışır. İcra mahkemesinde kural olarak borçluya itirazını ispat etmesi için süre verilmez. Fakat borçlu, murisinin bir alacağı sebebiyle takip ediliyor olup da terekenin borca batık olduğunu ileri sürerse icra mahkemesi borçluya bu konuda ilâm getirmesi için uygun bir süre verir (İİK m. 68/IV).

Borçlu, itirazında haklı olduğunu İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat ederse icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir (İİK m. 68/III). Borçlu, itirazında haklı olduğunu İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edemezse icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması kararı verir (İİK m. 68/II). Borçlunun itirazını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edememesi üzerine icra mahkemesi, görevsizlik kararı vermemelidir⁸⁵⁷.

Açıkladığımız üzere her itiraz sebebi belgeye bağlanmaya müsait değildir. Belgeye bağlanması mümkün olmayan bir itiraz sebebi söz konusu olduğunda borçlu ne ödeme emrine itiraz ederken icra dairesine ne de itirazın kesin kaldırılması incelemesi için icra mahkemesine belge ibraz edebilecektir. Hâl böyle olmakla birlikte her ne kadar belgeye bağlanmasa da icra mahkemesinin incelemeye yetkili olduğu bir itiraz sebebi söz konusu ise icra mahkemesi belge aramaksızın borçlunun itirazını inceleyebilecek ve bu itirazı haklı bulursa itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verecektir. Fakat borçlu itirazında haklı değilse icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması kararı verecektir. Öte yandan borçlunun itirazı hem belgeye bağlanamayan türden hem de icra mahkemesinin inceleyemeyeceği türden bir itiraz ise icra mahkemesinin verebileceği tek karar itirazın kesin kaldırılması kararıdır. Bu durum, icra mahkemesinin sınırlı inceleme yetkisinden kaynaklanmakta ve belki borçlu haklı olduğu hâlde aleyhine bir sonuç ortaya çıkmaktadır. İşte tam bu noktada borçlu, itirazındaki haklılığını ispat edebilmek için menfi tespit davası açabilecektir. Öte yandan borçlu ödeme itirazında bulunuyor ve bu itirazını İİK m. 68/I belgesi ile ispat edemiyor fakat alacaklı, borçlunun

⁸⁵⁷ Üstündağ, İcra, s. 121; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1054; Kuru, El Kitabı, s. 301, dn. 70; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 190, dn. 25; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 208; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 167; Bingöl, s. 336.

ödeme olgusunu kabul ediyorsa; icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verecektir⁸⁵⁸.

Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında⁸⁵⁹ detaylı şekilde ele alacağımız fakat konuyla bağlantısı sebebiyle kısaca değineceğimiz husus ise borçlunun itiraz sebepleriyle bağlı olması ve itirazına ilişkin belge ibraz edebilmesidir. İİK m. 63 gereği ödeme emrine itiraz eden borçlu, itirazın kesin kaldırılması duruşmasında itiraz sebeplerini değiştiremez ve genişletemez. Alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılan itiraz sebepleri bundan müstesnadır. Bu bağlamda alacaklı ödeme emrine itiraz ederken hangi itiraz sebeplerini ileri sürmüş ise icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması incelemesinde de ancak itiraz sebeplerine ilişkin belge ibraz edebilecektir. Örneğin borçlu ödeme emrine itiraz ederken herhangi bir belge ibraz etmeden yalnızca ödeme sebebi ile itiraz etmişse daha sonra icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması incelemesinde yalnızca itiraz sebebi olan ödeme olgusuna dair İİK m. 68/T’de düzenlenen belgelerden ibraz edebilecektir. Borçlu, itirazın kesin kaldırılması incelemesinde ödeme itirazını İİK m. 68/T’de düzenlenen belgelerden biriyle ispatlayamamışsa yeni bir itiraz sebebine dayalı belge örneğin alacaklının kendisine mehil verdiği dair belge ibraz edemeyecektir⁸⁶⁰. Burada dikkat çekmek istediğimiz bir başka nokta da borçlunun yalnızca “borca itiraz ediyorum” ifadesiyle bile icra takibi kendiliğinden duracağından borçlunun ödeme emrine itiraz ederken itirazını ispat için belge ibraz etmesine ihtiyaç yoktur. Fakat itirazında haklı olduğunu ispat etmek isteyen borçlu, itirazın kesin kaldırılması incelemesinde İİK m. 68/I belgesiyle itirazını ispat

⁸⁵⁸ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 190; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 208.

⁸⁵⁹ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-C-5.

⁸⁶⁰ Uyar, İtiraz, s. 532; Uyar, Takip Hukuku, s. 156; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 594; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1163. Nitekim konuyla ilgili Yargıtay’ın bir kararında “...Somut olayda takibe dayanak yapılan ... Aile Mahkemesi’nin 15.12.2014 tarih ve 2014/111 Esas sayılı ara kararı İİK’nun 68/1. maddesinde belirtilen belgelerden olduğu gibi, borçlunun icra dairesine verdiği dilekçesinde itirazını ödeme olgusuna dayandırdığı açıktır. Öte yandan, borçlu tarafından yargılama sırasında mahkemeye ibraz edilen cevap dilekçesinde de ödeme belgeleri sunduğu ve anılan belgelerin takibe konu nafaka borcu için yapılan ödemeleri gösteren dekontlar olduğunu ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece, borçlu tarafından ibraz edilen ödeme belgelerinin İİK’nun 68. maddesi kapsamında incelenerek borçlunun ödeme iddiasının değerlendirilmesi ve hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile itirazın kaldırılması isteminin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsiz olup, hükmün bu sebeple bozulması gerekirken, Dairemizce sehven mahkemece itirazın kaldırılması gerektiği gerekçesi ile mahkeme kararının bozulduğu anlaşılmakla, borçlu vekilinin karar düzeltme isteminin kabulüyle yukarıda açıklanan sebeplerle ve değişik gerekçe ile kararın bozulması gerekmiştir.” cümlelerinden borçlunun ödeme emrine itiraz ederken ödeme olgusuna dayanması ve icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması incelemesinde cevap dilekçesinde ödemeye dair belgeler sunmasında bir engel olmadığı anlaşılmaktadır. Kararın tamamı için bkz. Yarg. 12. HD, T. 29.11.2017, E. 2017/6105, K. 2017/14806, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 01.09.2020.

etmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle borçlunun ödeme emrine itiraz ederken icra dairesine belge ibraz etmemesi, daha sonra itirazın kesin kaldırılması incelemesinde belge ibraz etmesine engel teşkil etmez. Dikkat çekmek istediğimiz bir başka nokta ise belgenin ibraz edilme şeklindeki farklılıktır. Alacaklı İİK m. 68/I'de düzenlenen bir belgeye istinaden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilmesi için takip talebinde aynı belgeye dayanması gerekmekte⁸⁶¹ iken borçlu ödeme emrine itiraz ederken itirazın ispatı için belge ibraz etmese de daha sonra itirazın kesin kaldırılması incelemesinde ibrazında bir sorun oluşturmamasıdır.

5. Borçlunun Menfi Tespit Davası Açması

Borçlunun itirazı, belgeye bağlanması mümkün olmayan ve icra mahkemesinin inceleme yetkisini haiz olmadığı bir itiraz olduğu takdirde icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması kararı verir (İİK m. 68/II). Borçlu, itirazını elinde belge olmadığı için icra mahkemesinde ispatlayamamış ve belge dışı diğer deliller ile ispat edebilecek ise genel mahkemede menfi tespit davası açmasında fayda vardır⁸⁶². Ancak itirazın kesin kaldırılması kararından sonra açılan menfi tespit davası kural olarak icra takibini durdurmaz. İhtiyati tedbir yolu ile icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmesi engellenebilir (İİK m. 72/III).

Menfi tespit davasının icra takibinden önce açılması⁸⁶³ ve icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verilmesi hâlinde (İİK m. 72/II) icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması istemi hakkında karar verip veremeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bazı yazarlar bu hâlde icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı verebileceğini ancak ihtiyati tedbir kararı sebebiyle takibin sonraki aşamalarının yani haciz vd. işlemlerin yapılamayacağı görüşündedir⁸⁶⁴. Bazı

⁸⁶¹ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-A.

⁸⁶² Tercan, s. 61; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124.

⁸⁶³ Borçlunun menfi tespit davası açması, alacaklının icra takibinde bulunmasına da (itiraz üzerine) itirazın kesin veya geçici kaldırılması yoluna başvurmasına da engel değildir (Postacioğlu, Menfi Tespit, s. 835; Üstündağ, İcra, s. 131; Kuru, Menfi Tespit, s. 30; Kuru, El Kitabı, s. 354; Türk, Kitap, s. 245). Takip ve davanın farklı şeyler olması sebebiyle borçlu, menfi tespit davasını; icra takibine ve itirazın kesin kaldırılması istemine derdestlik itirazı olarak ileri süremez (Postacioğlu, Menfi Tespit, s. 835; Türk, Kitap, s. 245). Menfi tespit davası hükme bağlanmadığı sürece kural olarak icra takibine etkisi yoktur. İİK m. 72/II gereği menfi tespit davasının, icra takibini durdurabilmesi için mahkeme tarafından teminat karşılığı ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerekir (Postacioğlu, Menfi Tespit, 832, 835; Üstündağ, İcra, s. 131, 132; Kuru, Menfi Tespit, s. 30; Kuru, El Kitabı, s. 354; Talih Uyar, *Menfi Tespit ve İstirdat Davaları* (İİK. m. 72), Ankara: Bilge Yayınevi, 2017, s. 23; Türk, Kitap, s. 245, 246).

⁸⁶⁴ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124; İcra mahkemesinin menfi tespit davasını bekletici mesele yapamayacağı yönünde bkz. Muşul, s. 465.

yazarlar ise icra mahkemesinin menfi tespit davasını bekletici mesele yapacağını, itirazın kesin kaldırılması kararı veremeyeceği görüşündedir⁸⁶⁵. İcra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı vermemesinin de alacaklının icra takibinin durdurulması hakkındaki ihtiyati tedbir kararından önce itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş olması hâlinde geçerli olduğu; alacaklının ihtiyati tedbir kararından sonra itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamayacağı ifade edilmiştir⁸⁶⁶. Yargıtay'ın icra takibinin durdurulması hakkındaki ihtiyati tedbir kararının, icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması istemini incelemesine engel olmayacağı; ihtiyati tedbir kararının icra memurluğu tarafından göz önünde bulundurulacağı yönünde kararı mevcuttur⁸⁶⁷. Fakat bunun yanında Yargıtay'ın aksi yönde de yani icra mahkemesinde menfi tespit davasının bekletici mesele yapılması gerektiği yönünde de kararları mevcuttur⁸⁶⁸. Kanaatimizce icra takibinin durdurulması hakkındaki ihtiyati tedbir kararına rağmen icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı verebileceği ancak takibin sonraki işlemlerine devam edilemeyeceği görüşü isabetlidir. Zira bu görüş hem İİK m. 68/IV'te bekletici mesele yapılabilecek tek istisnanın başka bir duruma ilişkin olması hususuna hem de İİK m. 72/II'deki icra takibinin durdurulması hususuna uygundur. İtirazın kesin kaldırılması kararı verilmesi, takip devam edecekmiş gibi bir izlenim oluştursa da takibin devamındaki işlemlerin yapılamaması; icra takibinin durdurulması amacına hizmet ettiği kanaatindeyiz. Nitekim bizim de isabetli bulduğumuz görüş, yukarıda yer verdiğimiz bir Yargıtay kararı ile de aynı doğrultudadır⁸⁶⁹. Aksi görüşün kabulü, İİK m. 72/II ile uyumlu olsa da İİK m. 68/IV ile uyumlu olmadığı kanaatindeyiz.

⁸⁶⁵ Kuru, İcra, s. 358; Kuru, Menfi Tespit, s. 33; Kuru, El Kitabı, s. 295, 302, 355; Kuru/Arslan/Yılmaz/Arslan, s. 188, 191, 218; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 205, 208; Kiraz, s. 235; Uyar, Menfi Tespit, s. 64; Türk, Kitap, s. 252; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 589; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1158. Postacıoğlu, bekletici mesele hususuna değinmeden icra takibinin durması ve icra mahkemesi faaliyetinin icra takibinin bir hadisesi olması sebebiyle icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı veremeyeceğini ifade etmiştir (Postacıoğlu, Menfi Tespit, 835).

⁸⁶⁶ Postacıoğlu, Menfi Tespit, s. 835; Kuru, Menfi Tespit, s. 33; Kuru, El Kitabı, s. 355; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 218; Uyar, Menfi Tespit, s. 64; Türk, Kitap, s. 252.

⁸⁶⁷ "... iş mahkemesince ihtiyat tedbir yolu ile icra takibinin dava sonuna kadar durdurulmasına karar verilmiş olmasının, İcra Tetkik mercinin işin esasını inclemesine engel teşkil etmeyeceğine, tedbir kararı icra memurluğunca gözönünde bulundurulacağına göre, usul ve yasaya uygun olan direnme kararının onanması gerekir." Yarg. HGK, T. 27.11.1981, E. 1980/12-3317, K. 1981/771, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.08.2020. Kararın eleştirisi için bkz. Türk, Kitap, s. 252.

⁸⁶⁸ Muşul, s. 465, dn. 122'deki Yarg. 12. HD, T. 14.05.1981, E. 3458, K. 3885 ve Yarg. 12. HD, T. 14.05.1981, E. 3433, K. 4884 kararları.

⁸⁶⁹ Bkz. dn. 867'deki karar.

C. İCRA MAHKEMESİNİN İTİRAZLARI İNCELEME SIRASI

1. Genel Olarak

İtirazın kesin kaldırılması istemi üzerine alacaklının takibin İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelere dayalı olduğunu ispat edeceğini, alacaklının ispatı üzerine borçlunun itiraz sebeplerini İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edeceğini daha önce detaylı bir şekilde açıklamıştık. Bu başlık altında ise icra mahkemesinin borçlunun itiraz türüne göre ne şekilde bir inceleme yapacağını ele alacağız. Tam bu noktada yinelemek gerekir ki icra mahkemesi borçlunun itiraz sebeplerini incelemeye geçmeden önce görev, hukukî yarar ve kesin hüküm bulunmaması gibi çeşitli dava şartlarının mevcut olup olmadığını tespit etmeli; dava şartlarının mevcut olduğunu tespit ettikten sonra anılan incelemeye geçmelidir⁸⁷⁰. İtirazın kaldırılması bir dava olmamakla birlikte netice itibarıyla mahkemede yapılan bir yargılama faaliyeti olduğu için dava şartlarının itirazın kaldırılması bakımından da geçerli olduğunu kabul etmek gerekir.

İcra mahkemesi, incelemesini borçlunun itiraz ettiği kısım üzerinden yapar⁸⁷¹. Borçlu kısmi itirazda bulunmuş ise borçlunun kabul ettiği borç kısmı icra mahkemesince inceleme konusu yapılamaz⁸⁷². Daha doğru bir ifadeyle alacaklı, genelde borçlunun itiraz ettiği kısmı kaldırmak için itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunduğu için icra mahkemesi alacaklının talep ettiği kısmı inceleme konusu yapar. Bu da taleple bağlılık ilkesinin bir gereğidir. Örneğin Yargıtay, borçlunun yetki itirazı ve kısmi itirazda bulunduğu bir takipte alacaklının yalnız yetki itirazının kaldırılması için icra mahkemesinden itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunduğu, kısmi itiraz için itirazın iptali davası açma hakkını saklı tuttuğu bir uyuşmazlıkta; icra mahkemesinin yetki itirazı yanında alacaklının talebini aşarak kısmi itirazı da incelemesini bozma sebebi yapmıştır⁸⁷³.

İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması istemini incelerken borçlunun itiraz türü önemlidir. Çalışmamızın birinci bölümünde ayrımını yaptığımız maddi hukuktan ve takip hukukundan kaynaklanan itiraz sebepleri burada önem taşır. İcra mahkemesi borçlunun itirazını incelerken ilk önce takip hukukundan kaynaklanan borca itiraz sebeplerini inceler. Borçlunun itirazında haklılığı icra mahkemesince tespit edilirse icra

⁸⁷⁰ Kiraz, s. 299.

⁸⁷¹ Uyar, İtiraz, s. 531; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 587; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1156.

⁸⁷² Yarg. 12. HD, T. 02.11.1982, E. 1982/7457, K. 1982/7923 (Uyar, İtiraz, s. 746).

⁸⁷³ Yarg. 12. HD, T. 03.12.2004, E. 2004/19571, K. 2004/25101, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021.

mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir. Bu durumda maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebeplerinin incelenmesine gerek yoktur⁸⁷⁴. Fakat icra mahkemesince borçlunun takip hukukundan kaynaklanan itirazında haklı olmadığı tespit edilirse maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebeplerinin incelemesine geçilir⁸⁷⁵. Bunun yanında icra mahkemesinde borca itiraz sebepleri incelenirken önemli olan; borçlunun takip tarihi itibarıyla itirazının haklı olup olmadığıdır⁸⁷⁶.

Takip hukukundan kaynaklanan başka itiraz sebepleri de olmakla birlikte belki de en önemli veya karmaşık olarak nitelendirilebilecek itiraz sebebi yetki itirazıdır. Bu nedenle çalışmamız bakımından da icra mahkemesinin yetki itirazını incelemesini daha detaylı ele almak gerekir. Bu bağlamda bu kısımda sırasıyla borçlunun sadece yetki itirazı hâlini, yetki itirazı dışındaki borca itiraz hâllerini ve yetki itirazı ile diğer borca itiraz sebeplerinin birlikte olması hâlini ele alacağız. Bu ayrıma göre icra mahkemesinin incelemesi ele alındıktan sonra da borçlunun icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması incelemesinde borca itiraz sebepleriyle bağlılığını ele alacağız. Yinelemek gerekir ki icra mahkemesinin, icra dairesinin yetkisine karşı ileri sürülen yetki itirazını inceleyebilmesi için önce kendisinin yetkili olması gerekir.

2. Sadece Yetki İtirazı Hâlinde

Çalışmamızın önceki bölümlerinde yetki itirazı hakkında detaylı açıklamada bulunmuştuk. Çok kısaca ifade etmek gerekirse; imza itirazı dışındaki tüm itiraz sebepleri, borca itiraz sebebini oluşturduğu için yetki itirazı da bir borca itiraz sebebidir. Yetki itirazı, esas hakkındaki itiraz ile birlikte yapılır (İİK m. 50/II, c. 1). Borçlu, ödeme emrine itiraz ederken sadece yetki itirazında bulunursa alacaklının bu itirazı hükümden düşürebileceği tek yol itirazın kesin kaldırılmasıdır. Alacaklı bu hâlde itirazın iptali davası açamayacaktır. Fakat bu hâl, alacaklının yetki itirazını kabul etmemesi hâli için geçerlidir. Alacaklının yetki itirazını kabul etmesi hâlinde alacaklının talebiyle takibe

⁸⁷⁴ Kuru, İcra, s. 377; Kuru, El Kitabı, s. 304; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 192; Muşul, s. 358; Karlı, s. 188; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 209, 210; Kiraz, s. 299, 300; Varol, s. 453; Bilsel, s. 235, 236; “...Borçlu icraya yapmış olduğu itirazında mükerrerlik iddiasında da bulunduğu göre, mercice mükerrerliğe konu dosya getirilmeden sonuca varılması doğru değildir...” Yarg. 12. HD, T. 10.10.2003, E. 2003/15290, K. 2003/19665, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 02.03.2021.

⁸⁷⁵ Kuru, İcra, s. 377; Kuru, El Kitabı, s. 304, 305; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 192; Muşul, s. 358; Karlı, s. 188; Ulukapı, İcra, s. 120; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 82; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 210; Kiraz, s. 300; Varol, s. 453; Bilsel, s. 236.

⁸⁷⁶ Muşul, s. 375.

yetkili icra dairesinden devam edileceği için yetki itirazı bakımından hükümden düşürülecek bir itiraz kalmamış olacaktır. Alacaklının yetki itirazını kabul etmesi ve talepte bulunmasıyla birlikte yetkili icra dairesinden borçluya yeni ödeme emri tebliğ edilecek ve borçlunun bu ödeme emrine karşı esasa ilişkin itiraz hakkı doğacaktır⁸⁷⁷. Postacıoğlu/Altay, alacaklının yetki itirazını hangi sürede kabul etmesi gerektiği konusunda yalnızca yetki itirazı varsa İİK m. 68 kıyasen uygulanarak altı ay, hem esasa ilişkin itiraz hem de yetki itirazı varsa İİK m. 67 kıyasen uygulanarak bir yıl olması gerektiğini ifade etmiştir⁸⁷⁸. Yine aynı yazarlar alacaklının, borçlunun yetki itirazını kabul ettikten sonra dosyanın ne kadar süre içerisinde yetkili icra dairesine gönderileceği konusunda burada HMK m. 20 hükmünün kıyas yoluyla uygulanarak iki hafta olduğunu ifade etmişlerdir⁸⁷⁹. Kuru ise alacaklının altı ay içerisinde itirazın kesin kaldırılmasını isteyebileceği gerekçesiyle yine aynı altı ay içerisinde dosyanın yetkili icra dairesine gönderilmesini talep edebileceğini ifade etmiştir⁸⁸⁰. Kanaatimizce burada yetki itirazını kabul eden alacaklı, HMK m. 20 gereği iki hafta içerisinde yetkisiz icra dairesinden talepte bulunarak yetkili icra dairesinden borçluya ödeme emrinin tebliğ edilmesini talep etmelidir. Borçlu yeni ödeme emrine karşı esasa ilişkin itirazlarını bildirmesi gerektiği hâlde bildirmemiş ve buna rağmen alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş ise icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir⁸⁸¹. Zira bu hâlde kaldırılması gereken bir itiraz bulunmamaktadır.

Alacaklı icra mahkemesinde alacağını ispat ettikten sonra borçlu da yetki itirazını ispat etmelidir. Fakat yetki itirazı için borçlunun herhangi bir belge ibraz etmesine gerek yoktur. Borçlu, yetki itirazına dair herhangi bir belge ibraz etmese dâhi icra mahkemesi bu itirazı incelemeye yetkilidir (İİK m. 50). İcra mahkemesi, icra takibi bakımından takibin yapıldığı icra dairesinin yetkili olduğu eş deyişle borçlunun itirazının haksız olduğu kanaatine varırsa itirazın kesin kaldırılmasına karar verir. Bu karar ile birlikte

⁸⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. BİRİNCİ BÖLÜM-I-B-3-b.

⁸⁷⁸ Postacıoğlu/Altay, s. 132, 137.

⁸⁷⁹ Postacıoğlu/Altay, s. 132; Üstündağ, takip hukukunda HMK m. 20'nin uygulanması kabul edildiği takdirde burada da HMK m. 20'nin uygulanması gerektiği kanaatindedir (Üstündağ, Yetki, s. 253).

⁸⁸⁰ Kuru, Yetki, s. 513, dn. 8.

⁸⁸¹ Deynekli, s. 763.

icra takibi kesinleşmiş olur ve alacaklı haciz talebinde bulunabilir (İİK m. 78)⁸⁸². Fakat icra mahkemesi, takibin yapıldığı icra dairesinin yetkisiz olduğu diğer bir ifadeyle alacaklının yanlış yerde icra takibi başlattığı kanaatine varırsa itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir.

Doktrinde çoğu yazar, icra mahkemesinin borçlunun yetki itirazını haklı bulması hâlinde *“itirazın kaldırılması talebinin reddine, ödeme emrinin iptaline ve takip dosyasının talep halinde yetkili ... icra dairesine gönderilmesine”* kararı vermesi gerektiğini ifade etmiştir⁸⁸³. Bu görüşteki yazarlardan birisi bu karar yerine, yetki yönünden takibin iptali kararı verilmemesi gerektiğini ilave etmiştir⁸⁸⁴. Bazı yazarlar, bu hâlde icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması istemini reddedip takibin iptaline karar vereceğini ifade etmiştir⁸⁸⁵. Üstündağ ise bu hâlde icra mahkemesinin yalnızca itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı vermesi gerektiğini; ödeme emrinin ya da takip talebinin iptali kararı veremeyeceğini ifade etmiştir⁸⁸⁶. Biz de doktrindeki baskın görüşe katılmaktayız. Diğer bir ifadeyle icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması isteminin reddine, ödeme emrinin iptaline ve icra dosyasının talep hâlinde yetkili icra dairesine gönderme kararı vermelidir.

İcra mahkemesinin, icra dairesinin yetkisizliği sebebiyle itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı vermesi hâlinde alacaklının ne şekilde hareket etmesi gerektiği tartışmalıdır. Doktrindeki bu tartışma, İİK m. 50/I’de yer alan HMK’nın yetki hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanacağı atfının kapsamında HMK m. 20 (HUMK m. 193) hükmünün olup olmadığından kaynaklanmaktadır. Doktrinde bazı yazarlar HMK m. 20 hükmüne yapılan atfın İİK m. 50 kapsamında olduğu ve alacaklının HMK m. 20 kapsamında hareket etmesi gerektiği kanaatindedir. HMK m. 20/1 *“Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, taraflardan birinin, bu karar verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden, süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise*

⁸⁸² Kuru, İcra, s. 190; Kuru, Yetki, s. 518; Kuru, El Kitabı, s. 187; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 121; Kuru/Aydın, s. 86; Deynekli, s. 775; Muşul, s. 361; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 136; Atalı/Ermenek, s. 66; Deynekli/Kısa, s. 15; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 151.

⁸⁸³ Kuru, İcra, s. 188; Kuru, Yetki, s. 516; Kuru, El Kitabı, s. 185; Kuru/Aydın, s. 85; Deynekli, s. 774; Deynekli/Kısa, s. 14; Yılmaz, Şerh, s. 278; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 151; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 07.10.2008, E. 2008/17582, K. 2008/16618, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 05.03.1984, 13/2434 (Yönel Özkan, s. 135 ve oradaki dn. 424). Buna karşın Uyar bazı başka eserlerinde icra mahkemesinin yetkisizlik sebebiyle dosyanın talep hâlinde yetkili icra dairesine gönderilmesi kararı vereceğini ifade etmiştir (Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1186).

⁸⁸⁴ Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 151; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1186.

⁸⁸⁵ Atalı/Ermenek, s. 66; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 104.

⁸⁸⁶ Üstündağ, Yetki, s. 258-260.

kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde dava açılmamış sayılır ve görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkemece bu konuda resen karar verilir.” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu görüşe göre alacaklı HMK m. 20’de belirtilen tarihlerden itibaren iki hafta içinde yetkisiz icra dairesine başvurarak dosyanın yetkili icra dairesine gönderilmesini talep etmelidir. Aksi hâlde icra takibi yapılmamış sayılır. Alacaklı yetkisiz icra dairesine başvurarak dosyanın yetkili icra dairesine gönderilmesini talep ederse; yetkili icra dairesi borçluya yeni bir ödeme emri tebliğ eder. Yetkili icra dairesinde yapılan takip daha önceki takibin devamı sayılır. Bu nedenle daha önce yetkisiz icra dairesinde yapılan takip ile birlikte ortaya çıkan hukuki sonuçlar ve böylece kesilmiş olan zamanaşımı korunmuş olur. Ayrıca alacaklının yetkili icra dairesinde tekrardan harç yatırmasına gerek yoktur. Fakat alacaklının yetkisiz icra dairesine başvurarak dosyanın yetkili icra dairesine gönderilmesini talep etmemesi hâlinde takip yapılmamış sayılacağı için daha önceki takiple ortaya çıkan hukuki sonuçlar ve böylece kesilmiş olan zamanaşımı korunmaz. Ayrıca alacaklı yeni bir takip yaparsa tekrardan harç yatırması gerekmektedir⁸⁸⁷. Yargıtay uygulaması da bu doğrultudadır⁸⁸⁸. Aynı görüşte olan Âkil/Peksöz ise icra takibine uygun düştüğü sürece HMK’daki yetkiye ilişkin tüm hükümlerin yani HMK m. 20 hükmünün de İİK m. 50 atfı sebebiyle icra takiplerine uygulanması gerektiğini; zira İİK m. 50 atfında hangi maddelerin bu kapsamda yer aldığına dair bir sayma ya da kısıtlama yapılmadığını, kaldı ki İİK’da HMK m. 20 hükmünün yerini tutacak hükmün de olmadığını ifade etmiştir⁸⁸⁹. Doktrindeki diğer görüşe göre ise dava mekanizması ile icra mekanizmasının farklı olduğu, İİK m. 50 hükmü icra dairesinin yetkisini düzenlediği ve buradaki HMK atfının bu kadar geniş yorumlanmaması gerektiği için HMK m. 20 hükmü uygulanmamalıdır. Bu hâlde icra

⁸⁸⁷ Kuru, İcra, s. 188, 189; Kuru, Yetki, s. 516, 517; Kuru, El Kitabı, s. 185, 186; Kuru/Aydın, s. 85; Yılmaz, Şerh, s. 278, 279; Deynekli, s. 774, 775; Deynekli/Kısa, s. 14, 15; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 151.

⁸⁸⁸ Yarg. 12. HD, T. 18.10.2010, E. 2010/22255, K. 2010/23589, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 12.03.2020, E. 2019/4717, K. 2020/2602, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 14.01.2020, E. 2018/14546, K. 2020/135, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 18.06.2004, E. 2004/12218, K. 2004/16194, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.02.2021. Ayrıca HMK m. 20’nin takip hukukunda da geçerli olduğuna dair bkz. Yarg. 12. HD, T. 12.06.2014, E. 2014/14782, K. 2014/17122, Yargıtay Karar Arama, E. T. 12.02.2021.

⁸⁸⁹ Âkil/Peksöz, s. 27.

mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar vermeli; bu kararın kesinleşmesi üzerine alacaklı da yetkili icra dairesinde yeniden icra takibi başlatmalıdır⁸⁹⁰. Kanaatimizce İİK m. 50 atfının kapsamında HMK m. 20 hükmü de yer aldığı için bu hâlde HMK m. 20 hükmü uygulanmalıdır. Öte yandan Deynekli, isabetli olarak, HMK m. 20 hükmünün icra dairelerinin yetkisi bakımından uygulanıp uygulanmayacağı hususu hakkında düzenleme yapılmasının uygun olacağını ifade etmiştir⁸⁹¹.

Bu konu ile ilişkili bir başka tartışma konusu da alacaklının HMK m. 20 hükmü uyarınca hareket edip, yetkili icra dairesinden borçluya ödeme emri tebliğ edildiğinde borçlunun bu ödeme emrine karşı esasa ilişkin itirazda bulunmasının gerekip gerekmediğidir. Bizim de katıldığımız görüşe göre bu hâlde yetkisiz icra dairesinden gönderilen ödeme emri iptal edilmiş olduğu için yetkisiz icra dairesinin gönderdiği ödeme emrine karşı yapılan itirazların, yetkili icra dairesinden gönderilen ödeme emrine karşı yapıldığı kabul edilemez. Borçlu, yeni ödeme emrine karşı yetki itirazında bulunamasa da esasa ilişkin itirazlarını bildirmelidir⁸⁹². Borçlu, yetkili icra dairesinden gönderilen ödeme emrine karşı itirazlarını bildirmez ve buna rağmen alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunur ise icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması istemini reddedecektir⁸⁹³.

İcra mahkemesinin yetki itirazı sebebiyle itirazın kesin kaldırılması isteminin kabulü ya da reddi yönünde karar verilmesi hâlinde akla İİK m. 68/son'da düzenlenen istemin esasa ilişkin sebeplerle kabulü ya da reddi hâlinde diğer tarafın talebi üzerine tazminata hükmedilip hükmedilemeyeceği akla gelebilir. Yetki itirazının kabulü ya da reddi esasa ilişkin bir neden olmadığı için icra mahkemesi, tarafları İİK m. 68/son'da düzenlenen tazminata mahkûm etmeyecektir⁸⁹⁴.

⁸⁹⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 111, 112; Postacıoğlu/Altay, s. 133, 134; Üstündağ, Yetki, s. 260; Üstündağ, İcra, s. 79, 80, 84; Muşul, s. 282, 283; Karşlı, s. 159; Aynı yönde bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 104; Aynı yönde bir karar için bkz. Yarg. HGK, T. 24.09.1969, E. 968/İc. – 685 – K. 698 (Üstündağ, Yetki, s. 260-262). Üstündağ, bu hâlde alacaklının yetkili icra dairesinde tekrardan harç ödemesi gerektiği kanaatinde (Üstündağ, Yetki, s. 260) iken Postacıoğlu, iptal edilen işlemler için uygulanan ödenen harcın mahsup edilmesi hakkındaki hükmün burada da kıyasen uygulanarak alacaklının iki kez harç ödememesi gerektiği kanaatindedir (Postacıoğlu, İcra, s. 111; Postacıoğlu/Altay, s. 134). Kiraz, bu tartışmayı icra mahkemesinin kendi yetkisizliğine karar vermesi hâli için ele almış ve bu görüşteki yazarların görüşüne katılmıştır (Kiraz, s. 240-242).

⁸⁹¹ Deynekli, s. 782.

⁸⁹² Kuru, Yetki, s. 516, dn. 17; Deynekli, s. 763; Deynekli/Kısa, s. 18. Aksi yönde bkz. Üstündağ, Yetki, s. 258; Âkil/Peksöz, s. 38, 39.

⁸⁹³ Deynekli, s. 763.

⁸⁹⁴ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-III-A-2 ve III-B-2.

3. Yetki İtirazı Dışındaki Diğer Borca İtiraz Hâllerinde

İcra mahkemesi, yetki itirazı dışındaki diğer borca itiraz sebepleri ileri sürüldüğünde borca itiraz sebeplerini inceler. Bu hâlde icra mahkemesi, borçlunun borca itiraz sebeplerini haklı bulur ise itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı; borçlunun borca itiraz sebeplerini haklı bulmaz ise itirazın kesin kaldırılması kararı verir.

4. Yetki İtirazı ve Diğer Borca İtiraz Sebeplerinin Birlikte Olması Hâlinde

Borçlunun yetki itirazıyla birlikte diğer borca itiraz sebeplerini birlikte ileri sürmesi hâlinde takibe devam etmek isteyen alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabileceği gibi itirazın iptali davası açabileceğini de ifade etmiştik. Alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunması hâlinde İİK m. 50/II, c. 2 gereği önce yetki itirazı incelenip kati surette karara bağlanır⁸⁹⁵. Çünkü eğer icra dairesinin yetkisiz olduğu tespit edilir ise bu tespit ile birlikte yetkisiz icra dairesi tarafından yapılan işlemlerin geçerliliğine zeval gelir ve bu işlemlerin yetkili icra dairesi tarafından yeniden yapılması gerekir⁸⁹⁶. Nitekim İİK m. 50/II, c. 2 hükmü, icra mahkemesince önce takip hukukundan kaynaklanan itiraz sebeplerinin incelendiğinin de bir göstergesidir. Ayrıca ifade etmek gerekir ki İİK m. 50/II, c. 2’de yetki itirazının kati surette karara bağlanılacağı ibaresi, icra mahkemesinin yetki itirazını inceleyip kararını verdikten sonra tekrar yetki itirazını inceleyemeyeceği anlamındadır⁸⁹⁷. Hukukumuzda istinaf kanun yolunun yürürlüğe girmedeği dönemde eski İİK m. 363/I, b. 2 hükmü sebebiyle yetkiyle ilgili hususlarda doktrinde çeşitli tartışmalar yapılmış olmakla birlikte şu anki sistemimizde bu tartışmaların bir önemi kalmamıştır⁸⁹⁸. Bu bağlamda buradaki kati surette karara bağlanılacağı ibaresi kanun yoluna başvuru yolunun kapalı olduğu anlamına gelmemelidir.

⁸⁹⁵ “...Somut olayda, borçlular icra dairesine verdikleri itiraz dilekçelerinde, icra dairesinin yetkisine de itirazda bulundukları ve alacaklı bu yöndeki itirazın da kaldırılması istemiyle icra mahkemesine başvurduğuna göre, anılan talep konusunda mahkemece herhangi bir değerlendirme yapılmadan sonuca gidilmiş olması, yukarda değinilen İİK’nun 50/2. maddesi hükmüne aykırıdır. O halde mahkemece, öncelikle alacaklının, yetki itirazının kaldırılması isteminin çözümlenmesi ve borçluların yetki itirazı yerinde görülmez ise, borca itirazın kaldırılması talebinin incelenmesi suretiyle oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, yetki itirazının kaldırılması istemi incelenmeksizin ve bu konuda olumlu ya da olumsuz bir karar verilmeksizin eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 23.01.2017, E. 2016/9433, K. 2017/825, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021.

⁸⁹⁶ Muşul, s. 358; Bilsel, s. 235.

⁸⁹⁷ Postacıoğlu, İcra, s. 111; Postacıoğlu/Altay, s. 133.

⁸⁹⁸ Bkz. dn. 1185.

İlk önce yetki itirazını inceleyen icra mahkemesi, yetki itirazını haklı bulursa yani icra dairesinin yetkisiz olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir. İcra mahkemesince önce yetki itirazı çözümlendiği için icra mahkemesi yetki itirazını haklı bulduğunda esas hakkındaki itiraz sebeplerini incelemeye geçemez⁸⁹⁹. Çalışmamızın önceki kısımlarında yer vermiş olduğumuz icra mahkemesinin yetki itirazını haklı bulması üzerine alacaklının ne şekilde hareket edeceğine dair tartışma ve bilgiler bu noktada da geçerli olacaktır⁹⁰⁰.

İcra mahkemesi, yetki itirazını haklı bulmaz ise diğer borca itiraz sebeplerini incelemeye geçer⁹⁰¹. Borçlunun yetki itirazını haklı bulmayan icra mahkemesi yetki itirazını ara karar ile reddettiği için bu karara karşı ancak esasa ilişkin itirazın kesin kaldırılması nihai kararı ile birlikte kanun yoluna başvurulabilir⁹⁰². İcra mahkemesince yetki itirazının haksızlığının tespit edilmesinden sonra itirazın kesin kaldırılması isteminin ve dolayısıyla icra takibinin akıbetini diğer borca itiraz sebepleri belirleyecektir. İcra mahkemesi, borca itiraz sebeplerinin haksız olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılmasına; haklı olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılması isteminin reddine karar verir.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki alacaklı hem yetki itirazı hem de borca itirazın kaldırılması için icra mahkemesine başvurabileceği gibi ilk önce yetki itirazının kaldırılması için icra mahkemesine başvurup bu itiraz kaldırılıp kesinleştikten sonra kalan süresi içerisinde icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunabilir ya da genel mahkemede itirazın iptali davası açabilir⁹⁰³.

5. Borçlunun İtiraz Sebepleri İle Bağlı Olması

İtirazın kesin kaldırılması istemi üzerine icra mahkemesinde yapılan incelemede dikkat edilmesi gereken hükümlerden bir tanesi de İİK m. 63'tür. İİK'nın "İtiraz sebepleri" başlıklı 63. maddesi "*İtiraz eden borçlu, itirazın kaldırılması duruşmasında,*

⁸⁹⁹ Kuru, İcra, s. 188; Kuru, El Kitabı, s. 185; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 121; Kuru/Aydın, s. 86; Deynekli, s. 774; Muşul, s. 358; Yılmaz, Şerh, s. 278; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 136; Deynekli/Kısa, s. 14; Âkil/Peksöz, s. 35.

⁹⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-C-2.

⁹⁰¹ Kuru, İcra, s. 190; Kuru, Yetki, s. 518; Kuru, El Kitabı, s. 187; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 122; Kuru/Aydın, s. 86; Deynekli, s. 775; Deynekli/Kısa, s. 15; Muşul, s. 358; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 136; Atalı/Ermenek, s. 66; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 105; Uyar, İtiraz, s. 541; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 913; Pişkinpaşa/Filinte, s. 3714.

⁹⁰² Kuru, Yetki, s. 518, dn. 22.

⁹⁰³ Kuru, El Kitabı, s. 183; Kuru/Aydın, s. 84, 85.

alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılanlar dışında, itiraz sebeplerini değiştiremez ve genişletemez.” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu hükümden ödeme emrine itiraz eden borçlunun daha sonra itirazın kesin kaldırılması duruşmasında itiraz sebeplerini değiştiremeyeceği ve genişletemeyeceği anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması incelemesinde icra mahkemesinin inceleme yetkisi, itiraz sebepleriyle sınırlıdır⁹⁰⁴. Alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılan itiraz sebepleri bundan müstesnadır. Borçlu itiraz sebeplerini genişletemeyeceği ve değiştiremeyeceği gibi icra mahkemesi de borçlunun ileri sürmediği bir itiraz sebebini kendiliğinden dikkate alıp değerlendiremeyecektir⁹⁰⁵. İtirazın kesin kaldırılması incelemesinde icra mahkemesi hâkimi yalnızca İİK m. 68’in koşullarını kendiliğinden dikkate alıp değerlendirebilme yetkisini haizdir⁹⁰⁶.

Borçlunun itiraz sebepleri ile bağılılığı 538 sayılı Kanun değişikliği neticesinde hukukumuzda yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme 4949 sayılı Kanun m. 14 ile değişikliğe uğramıştır. 4949 sayılı Kanun değişikliği öncesinde İİK m. 63 “*Borçlu, 62. maddenin dördüncü fıkrasındaki istisnalar dışındaki itiraz sebeplerini değiştiremez ve genişletemez*” şeklinde hükme bağlanmış idi. İİK m. 63 hükmünün atıf yaptığı İİK m. 62/IV ise “*Borçlu, itirazında sebep bildirmediği taktirde itirazın kaldırılması duruşmasında ancak alacaklının istinat ettiği senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebilir*” şeklinde hükme bağlanmış idi. İİK’nın 62. maddesinin dördüncü fıkrası da yine aynı kanun olan 4949 sayılı Kanun m. 103 ile yürürlükten kaldırılmıştır. İİK m. 63’teki değişiklik ile ödeme emrine itiraz ederken sebep bildiren borçlu ile hiç sebep bildirmeyen borçlu arasında eşitlik sağlanması amaçlanmıştır. Çünkü hükmün eski hâli, ödeme emrine itirazında sebep bildiren borçlu aleyhine haksız bir durum oluştuyordu. Bu değişiklik öncesinde Yargıtay bazı kararlarında⁹⁰⁷ ödeme emrine itiraz ederken sebep bildiren borçlunun itirazın kesin kaldırılması duruşmasında

⁹⁰⁴ Kiraz, s. 293; Fak, s. 117.

⁹⁰⁵ Üstündağ, İcra, s. 120; Kuru, İcra, s. 381; Postacıoğlu/Altay, s. 206; Kuru, El Kitabı, s. 306; Karşlı, s. 190; Kiraz, s. 293, 294; “*Alacaklının takip dayanağı senetlerle ilgili olarak genel haciz yolu ile başlattığı takibe karşı borçlunun yasal süresi içerisinde icra dairesine bildirdiği itiraz nedenleri içinde senetlerin zamanaşımına uğradığı yolunda bir itirazı yoktur. Bu nedenle Merciiice resen zamanaşımı dikkate alınarak alacaklı isteminin reddine karar verilmesi isabetsizdir. Merciiice alacaklının itirazın kaldırılması istemi için İ.İ.K.’nın 68.madde koşullarında incelenecek oluşacak sonuca göre bir karar vermek gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir.*” Yarg. 12. HD, T. 07.07.2003, E. 2003/13253, K. 2003/15956, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.01.2021.

⁹⁰⁶ Postacıoğlu, İcra, s. 164; Postacıoğlu/Altay, s. 206.

⁹⁰⁷ Yarg. 12. HD, T. 18.02.1981, E. 1981/154, K. 1981/1556 (Kuru, Zamanaşımı, s. 94); Yarg. 12. HD, T. 04.05.1978, E. 1978/3872, K. 1978/4000 (Kuru, Zamanaşımı, s. 99).

senet metninden anlaşılan itiraz sebepleri de dâhil olmak üzere hiçbir itiraz sebebi ileri süremeyeceğine hükmederken; ödeme emrine itiraz ederken sebep bildirmeyen borçlunun itirazın kesin kaldırılması duruşmasında senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebileceğine hükmetmekteydi⁹⁰⁸. Bu husus doktrinde de eleştirilmekteydi⁹⁰⁹. Bu bağlamda 4949 sayılı Kanun değişikliği isabetli olmuştur. 4949 sayılı Kanun değişikliği sayesinde ödeme emrine itiraz ederken sebep bildiren borçlu ile sebep bildirmeyen borçlu arasında herhangi bir fark kalmamıştır. Her iki borçlu da icra mahkemesinde senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebilecektir. Borçlular arasındaki tek fark; ödeme emrine itiraz ederken sebep bildiren borçlunun daha önce ödeme emrinde ileri sürmüş olduğu itiraz sebeplerini icra mahkemesinde de ileri sürebilmesidir⁹¹⁰. Bu hususu fark kavramı ile ifade etmiş olsak da esasında fark olarak nitelendirilemez. Zira borçlu, daha önce ileri sürmüş olduğu itiraz sebeplerini icra mahkemesinde tekrar ileri sürmekle birlikte daha önce bildirdiği itiraz sebeplerini korumuş olur.

Senette yer alan vadeye göre alacağın zamanaşımına uğradığı itirazı⁹¹¹, alacağın muaccel olmadığı itirazı⁹¹², tahrifat itirazı⁹¹³, senette yer alan meşruhat sebebiyle alacağın şarta bağlı olduğu ve şartın gerçekleşmediği itirazı⁹¹⁴, senette ismi yazılı

⁹⁰⁸ Pekcanitez, Değerlendirme, s. 145; Uyar, Yenilikler, s. 168.

⁹⁰⁹ Bu hususu eleştiren yazarlar için bkz. Kuru, İcra, s. 244, 245; Kuru, Zamanaşımı, s. 94, 95; Uyar, İtiraz, s. 93.

⁹¹⁰ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 193; Kuru/Aydın, s. 125; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 210.

⁹¹¹ Belgesay, s. 165; Berkin, Rehber, s. 407; Postacioğlu, İcra, s. 162; Berkin, İcra, s. 162; Gürdoğan, s. 36; Postacioğlu/Altay, s. 258; Kuru, İcra, s. 242; Kuru, Zamanaşımı, s. 93; Kuru, El Kitabı, s. 305; Postacioğlu/Altay, s. 204; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 193; Kuru/Aydın, s. 125; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 83; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 104; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 165, 210; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 137; Kiraz, s. 295; Varol, s. 454; Uyar, İtiraz, s. 94; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 913; Uyar/Uyar/Uyar, s. 965; Çiçek, İcra, s. 103; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 02.07.2004, E. 2004/12933, K. 2004/17573, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 29.01.2021; Yarg. 12. HD, T. 22.10.1991, E. 1991/3575, K. 1991/10893, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 15.01.2021; Yarg. 12. HD, T. 24.02.2016, E. 2015/27100, K. 2016/5228, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021.

⁹¹² Postacioğlu, İcra, s. 163; Postacioğlu/Altay, s. 205; Kuru, İcra, s. 242; Kuru, El Kitabı, s. 305; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 193; Kuru/Aydın, s. 125; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 83; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 104; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 165, 210; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 137; Kiraz, s. 295; Uyar, İtiraz, s. 94; Uyar/Uyar/Uyar, s. 965; Özcengiz, s. 75; Varol, s. 454; Çiçek, İcra, s. 103.

⁹¹³ Postacioğlu, İcra, s. 164; Kuru, İcra, s. 243; Postacioğlu/Altay, s. 206; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 165; Kiraz, s. 295; Uyar, İtiraz, s. 94; Uyar/Uyar/Uyar, s. 965; Yarg. 12. HD, T. 25.01.2013, E. 2012/23238, K. 2013/2101, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 15.01.2021.

⁹¹⁴ Berkin, Rehber, s. 407; Postacioğlu, İcra, s. 162; Berkin, İcra, s. 162; Gürdoğan, s. 36; Postacioğlu/Altay, s. 204; Kuru, İcra, s. 243; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 104; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 165; Kiraz, s. 295; Özcengiz, s. 75.

borçlunun kendisi olmadığı itirazı⁹¹⁵ senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerine örnek olarak verilebilir. Yine istenen alacak miktarının senette yazan miktardan fazla olduğu, istenen faiz oranının senette yazan faiz oranından fazla olduğu ve faizin işletilmeye başlatıldığı tarihin senette yazan tarihten önceki bir tarih olduğu itirazları da senet metninden anlaşılan itiraz sebepleridir⁹¹⁶. Senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürmek isteyen borçlu, icra mahkemesindeki ilk duruşmada ileri sürmelidir⁹¹⁷. Bu itiraz türleri alacaklının ibraz ettiği senet metninden anlaşıldığı için borçlunun bu itirazlarını ispat etmek için ayrıca belge ibraz etmesine ihtiyaç yoktur⁹¹⁸.

Yetki itirazı⁹¹⁹, imza itirazı⁹²⁰, ödeme itirazı⁹²¹, takas itirazı⁹²², muvazaa itirazı⁹²³, senedin hatır senedi olduğu itirazı⁹²⁴ ve borçlunun iflâstan sonra yeni mal iktisap etmediği itirazı⁹²⁵ senet metninden anlaşılan bir itiraz sebebi olmadığı için, borçlu ödeme emrine itiraz ile ileri sürmediği takdirde daha sonra icra mahkemesinde ileri süremez. Nitekim İİK m. 62/V gereği borçlu ödeme emrine itiraz ederken ayrıca ve

⁹¹⁵ Özcengiz, s. 75.

⁹¹⁶ Kuru, İcra, s. 243; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 165; Kiraz, s. 295.

⁹¹⁷ Kuru, İcra, s. 378; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 193; Kuru/Aydın, s. 125; Karşlı, s. 189; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 83; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 210; Kiraz, s. 297; Varol, s. 454; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 913; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1175; Çiçek, İcra, s. 103. Senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerinin yargılama bitinceye kadar ileri sürülebileceği yönünde bir karar için bkz. Yarg. 12. HD, T. 28.02.2012, E. 2011/20341, K. 2012/5479, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 22.04.2021.

⁹¹⁸ Postacıoğlu, İcra, s. 205; Postacıoğlu/Altay, s. 258.

⁹¹⁹ Kuru, İcra, s. 180, 243; Kuru/Aydın, s. 104; Deynekli/Kısa, s. 67; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166; Kiraz, s. 296; Uyar, İtiraz, s. 94, 540; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 149; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1175.

⁹²⁰ Kuru, İcra, s. 243; Kuru/Aydın, s. 104, 121; Deynekli/Kısa, s. 67; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166; Akil, İtiraz, s. 63; Kiraz, s. 296; Uyar, İtiraz, s. 95; Uyar/Uyar/Uyar, s. 965; Aynı yönde bkz. "...Alacaklının <<itirazın ref'i>> için mercie müracaatı üzerine yapılan duruşma sırasında borçlu vekili verdiği 24.9.1979 tarihli dilekçede <<takip dayanağı senedi ilk defa gördük-lerini, bu sebeple senetdeki imzanın müvekkiline ait olmadığını ve borcun ödenmesine dair bir ihbar da yapılmadığından muaccel hale gelmediğini ve uyuşmazlığın mahkemece halli gerekeceğini>> bildirerek alacaklının talebinin reddini istemiş ve mercice <<itirazda, imza inkârı olmadığından>> bahisle, itirazın kesin olarak kaldırılmasına karar verilmiştir. Borçlu bu kararı yukarıda yazılı nedenlerle temyiz etmiştir. İİK.'nın 62. maddesinin 5. fıkrası gereğince borçlu itirazında <<ayrıca ve açıkça imzayı inkâr ettiğini bildirmediği takdirde bu takip yönünden senetdeki imzayı kabul etmiş sayılacağı>> öngörülmüştür. Bu itibarla imzaya yönelen itiraz, senet metninden anlaşılan bir itiraz sebebi olamayacağından, sözü geçen maddenin 4. fıkrası hükümlerine girmeyeceğinden, imza üzerinde inceleme yapılmadan karar verilmesi doğrudur..." Yarg. 12. HD, T. 03.12.1979, E. 1979/9076, K. 1979/9280 (Uyar, İtiraz, s. 109); Yarg. 12. HD, T. 22.02.2016, E. 2015/28170, K. 2016/4723, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021.

⁹²¹ Berkin, Rehber, s. 408; Postacıoğlu, İcra, s. 163; Berkin, İcra, s. 162, 163; Gürdoğan, s. 36; Kuru, İcra, s. 243; Postacıoğlu/Altay, s. 203; Kuru, El Kitabı, s. 297; Kuru/Aydın, s. 104; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166; Kiraz, s. 296; Uyar, İtiraz, s. 94; Uyar/Uyar/Uyar, s. 965.

⁹²² Kuru, İcra, s. 243; Kuru/Aydın, s. 104; Deynekli/Kısa, s. 67; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166; Kiraz, s. 296; Uyar, İtiraz, s. 94; Uyar/Uyar/Uyar, s. 965.

⁹²³ Berkin, İcra, s. 162, 163; Berkin, Rehber, s. 408; Postacıoğlu, İcra, s. 161; Kuru, İcra, s. 243, 244; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166; Kiraz, s. 296.

⁹²⁴ Kuru, İcra, s. 244; Deynekli/Kısa, s. 67; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166.

⁹²⁵ Kuru, İcra, s. 244; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166; Kiraz, s. 296.

açıkça imza itirazında bulunmadığı sürece icra takibi yönünden senetteki imzayı kabul etmiş sayılmaktadır. Benzer şekilde İİK m. 50/II gereği yetki itirazının esas hakkındaki itirazla birlikte yapılması gerektiği için yetki itirazı da daha sonra ileri sürülemeyecektir. Alacaklının borçluya mehil verdiği itirazı senet metninden anlaşılmamakla⁹²⁶ birlikte eğer senette borçluya mehil verildiğine dair bir meşruhat yer alıyorsa senet metninden anlaşılan itiraz sebebi kabul edilir⁹²⁷. Aynı husus zamanaşımı için de geçerlidir. Diğer bir ifadeyle senette yer alan vadeden alacağın zamanaşımına uğradığı gözüküyorsa senet metninden anlaşılan bir itiraz sebebidir fakat senette herhangi bir vade veya tarih yer almıyorsa bu hâliyle senet metninden anlaşılamadığı için daha önce ileri sürülmeyen zamanaşımı itirazı ileri sürülemez⁹²⁸. Yine ödeme itirazı da alacaklının dayandığı belge dışında başka bir belgeye dayanıyorsa icra mahkemesinde ileri sürülemediği hâlde alacaklının dayandığı belgede borçlunun ödeme yaptığı yer alıyorsa borçlu da icra mahkemesinde alacaklının dayandığı belgede yer alan ödeme miktarı kadar ödeme itirazında bulunabilir⁹²⁹.

Alacaklının dayanmış olduğu senette ödeme yapıldığına dair bilginin yer aldığı fakat ödeme miktarının belirli olmadığı senede istinaden itirazın kesin kaldırılmasının isteyemeyeceğini ifade etmiştik. Bu husus, alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılan bir sebep olduğu için borçlu daha önce itiraz sebebini bildirmemiş olsa da icra mahkemesinde bu itirazını ileri sürebilecektir⁹³⁰.

Borçlu, senet metninden anlaşılan bir sebep olmadığı için icra mahkemesinde alacaklının takibe hak ve yetkisinin bulunmadığı itirazını ileri süremez. Fakat borçlu ödeme emrine itiraz ederken icra takibinde bulunan kişiye borcu olmadığı sebebini ileri sürmüş ise bu sebebin alacaklının takibe hak ve yetkisinin bulunmadığı sebebi ile örtüştüğü icra mahkemesince kabul edilerek borçlunun bu itirazını ispatlamasına izin verilebilir⁹³¹.

İİK m. 63 gereği itirazın kesin kaldırılması duruşmasında senet metninden anlaşılan itiraz sebepleri dışında itiraz sebebi ileri sürülemez de takip konusu alacağın temlik

⁹²⁶ Kuru, İcra, s. 243; Kuru/Aydın, s. 104; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166; Kiraz, s. 296.

⁹²⁷ Berkin, Rehber, s. 407; Postacıoğlu, İcra, s. 163; Berkin, İcra, s. 162; Kuru, İcra, s. 243; Postacıoğlu/Altay, s. 205; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166.

⁹²⁸ Berkin, İcra, s. 162, dn. 1; Berkin, Rehber, s. 407, dn. 2.

⁹²⁹ Postacıoğlu, İcra, s. 163; Kuru, İcra, s. 243; Postacıoğlu/Altay, s. 205; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 166.

⁹³⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 163; Postacıoğlu/Altay, s. 205.

⁹³¹ Özcengiz, s. 75.

edilmesi hâlinde bu hükme bir istisna tanınmalıdır. Takip konusu alacağın bir başkasına temlik edilmesi, temlik alan alacaklının borçluya borcunun olması ve borçlunun ödeme emrine itiraz ettikten sonra temlik hususunu öğrenmesi hâlinde; borçlunun, İİK m. 63 hükmünden bağımsız olarak itirazın kesin kaldırılması sırasında temlik alan alacaklıya karşı takas def'ini ileri sürebilmesine imkân tanımak gerekir⁹³².

Doktrinde bazı yazarlar, borçlunun ödeme emrine itiraz ederken yalnızca yetki itirazında bulunması ve icra mahkemesinin yetki itirazını haksız bulduğunda itirazın kesin kaldırması kararı vereceğini belirterek bu hâlde icra mahkemesinde senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri süremeyeceğini yani İİK m. 63 hükmünün burada uygulama alanı bulmadığı görüşündedir⁹³³. Postacıoğlu/Altay da İİK m. 63 hükmünü zikretmeden borçlunun ödeme emrine itirazında yalnızca yetki itirazını ileri sürmesi hâlinde itirazın kesin kaldırılması safhasında esasa ilişkin itirazlarını ileri süremeyeceğini ifade etmiştir⁹³⁴. Zira icra mahkemesinin yetki itirazını haklı bulması hâlinde itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı verdiğiinde alacaklının HMK m. 20 gereği yetkili icra dairesinden gönderdiği ödeme emrine karşı borçlu, esasa ilişkin itirazlarını ileri sürebilecektir. İcra mahkemesinin yetki itirazını haklı bulmaması hâlinde ise ödeme emri kesinleşeceği için borçlunun esasa ilişkin itirazlarını ileri sürmesi mümkün değildir. Ayrıca yazarlar, İİK m. 50 hükmünde geçen yetki itirazının esasa ilişkin itirazla birlikte yapılması gerektiğinin amacının bu durum olduğunu ifade etmiştir⁹³⁵. Atalı/Ermenek/Erdoğan da İİK m. 63 hükmünü zikretmeden borçlunun yedi günlük ödeme emrine itiraz süresi içerisinde yalnızca yetkiye itiraz etmekle alacaklının diğer taleplerini kabul ettiğini ve icra mahkemesinin yetki itirazını haklı bulmaması hâlinde borçlunun başka bir itiraz sebebi ileri süremeyeceğini ifade etmiştir⁹³⁶. Kanaatimizce de ilgili görüş ve gerekçeleri kendi çerçevesinde isabetlidir. Buna ilave olarak yetki itirazı bakımından böyle bir ayırım yapılmasının nedeninin yetki itirazının usule ilişkin bir itiraz sebebi olduğu söylemek de yanlış olmayacaktır.

HMK'da düzenlenen iddia ve savunmayı genişletme ve değiştirme yasağı ile istisnaları olan ıslah ve karşı tarafın açık rızası imkânlarının itirazın kesin

⁹³² Kuru, Temlik, s. 501; Kiraz, s. 275.

⁹³³ Kuru, İcra, s. 189, 190; Kuru, Yetki, s. 517; Kuru, El Kitabı, s. 186, 187; Deynekli, s. 775; Deynekli/Kısa, s. 15.

⁹³⁴ Postacıoğlu/Altay, s. 129.

⁹³⁵ Postacıoğlu/Altay, s. 129, 130.

⁹³⁶ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 104, 105.

kaldırılmasında borçlunun itiraz sebepleri ile bağılı olması kuralında uygulanıp uygulanamayacağı akla gelebilir. Bu soruya cevap verebilmek için öncelikli olarak HMK'nın icra hukuku uyuşmazlıklarında uygulanıp uygulanmayacağı probleminin çözülmesi gereklidir. HMK ile İİK arasında sıkı bir bağı mevcut olduğı açıktır⁹³⁷. İİK'nın açıkça HMK'ya atıf yaptığı hâllerde HMK hükümlerinin uygulanacağı izahtan varestedir. Buradaki temel sorun tıpkı iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı ve istisnalarında olduğı gibi İİK'nın açıkça HMK'ya atıf yapmadığı hâllerden kaynaklanmaktadır. İİK'nın açıkça HMK'ya atıf yapmadığı icra hukuku uyuşmazlıklarında HMK'nın uygulanıp uygulanmayacağı hususu doktrin ve uygulamada farklı görüşlere sebep olmuştur⁹³⁸. Bu konuda bizim de benimsediğimiz görüşe göre İİK'da HMK'ya açıkça atıf yapılmayan icra hukuku uyuşmazlıklarında niteliğine uygun düştüğü ölçüde HMK kıyasen uygulanmalıdır⁹³⁹. Nitekim Yargıtay da bazı kararlarında bu yöndeki uygulamasını çok veciz bir şekilde ifade etmiştir:

*“6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, İcra ve İflas Kanunu'nda bir hüküm olmayan hallerde, ancak İcra ve İflas Kanunu'nda açıkça gönderme olması (İİK 50, 68/a-4 gibi) veya bu kanunun özel veya genel hükümlerine aykırı olmaması (zorunlu dava arkadaşlığı) hallerinde uygulanabilir. ”*⁹⁴⁰

İİK'da atıf bulunmayan icra hukuku uyuşmazlıklarında HMK hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağını genel olarak açıkladıktan sonra meseleyi bir de konumuz bakımından ele almak gerekir. Bilindiğı üzere itirazın kesin kaldırılmasında basit yargılama usulü uygulanmaktadır. İcra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılmasında ise basit yargılama usulünün yanı sıra İİK'nın itirazın kesin kaldırılması ile ilgili hükümleri de uygulanmaktadır⁹⁴¹. Daha doğru bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması incelemesinde; basit yargılama usulüne ilişkin olarak önce kendi usul

⁹³⁷ Yılmaz, Uygulanabilirlik, s. 1846.

⁹³⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, Uygulanabilirlik, s. 1852-1865.

⁹³⁹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 67; Çelikoğlu, Takip Şartları, s. 66.

⁹⁴⁰ Yarg. 12. HD, T. 21.04.2014, E. 2014/9285, K. 2014/11622, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.10.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. HGK, T. 08.06.2016, E. 2014/12-1128, K. 2016/774, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.10.2020; Yarg. 12. HD, T. 14.04.2016, E. 2015/33640, K. 2016/11111, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.10.2020; Yarg. 12. HD, T. 26.05.2014, E. 2014/12741, K. 2014/14937, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 19.10.2020; Yarg. 12. HD, T. 05.10.2017, E. 2017/1578, K. 2017/12029'daki karşı oy yazısı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.10.2020; Yarg. 12. HD, T. 04.07.2018, E. 2018/10711, K. 2018/7319'daki karşı oy yazısı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.10.2020.

⁹⁴¹ Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 46.

hükümleri uygulanmalı, ardından HMK'daki genel hükümler uygulanmalıdır⁹⁴². HMK m. 319 gereği basit yargılama usulünün uygulandığı yargılamalarda iddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı mevcuttur. HMK m. 322/1 göndermesi sebebiyle bu yasağın istisnaları ise ıslah ve karşı tarafın açık rızasıdır (HMK m. 141/2). Bu bağlamda borçlunun itiraz sebeplerini ıslah yolu ile değiştiremeyeceği ve genişletmeyeceği konusunda doktrindeki yazarlar hemfikirdir⁹⁴³. Daha doğru bir ifadeyle hemen aşağıda ifade edeceğimiz üzere bazı yazarlar itiraz sebeplerinin karşı tarafın rızasıyla genişletebileceğini ileri sürerken ıslahtan bahsetmemişlerdir. Bu yazarların cümlelerinin mefhum-u muhalifinden bu konuda ıslah yolunu kabul etmedikleri anlaşılmaktadır.

Borçlunun ilk duruşmada cevap verdikten sonra ve daha sonraki duruşmalarda itiraz sebeplerini karşı tarafın yani alacaklının açık rızasıyla değiştirip genişletebileceği hususu tartışmalıdır. Doktrinde itiraz sebeplerinin karşı tarafın yani alacaklının açık rızasıyla değiştirilemeyeceği ve genişletilemeyeceğini savunan yazarlar⁹⁴⁴ olduğu gibi değiştirilip genişletilebileceğini savunan yazarlar⁹⁴⁵ da mevcuttur. Alacaklının açık rızasıyla borçlunun itiraz sebeplerini değiştirip genişletebileceği görüşünde olan yazarlar, basit yargılama usulünde uygulanan savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı ve istisnası olan karşı tarafın açık rızasının itirazın kesin kaldırılması bakımından da geçerli olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca Uyar, itiraz sebeplerinin değiştirilemeyeceğine ve genişletilemeyeceğine dair hükmün alacaklı lehine konulan bir hüküm olduğunu ve alacaklının kendi lehine olan bu hükmün uygulanmasından vazgeçebileceğini ifade etmiştir⁹⁴⁶. İtiraz sebeplerinin karşı tarafın açık rızasıyla değiştirilemeyeceği ve genişletilemeyeceğini savunan Atalı/Ermenek/Erdoğan, bu görüşlerine gerekçe olarak İİK m. 63'te açık bir şekilde

⁹⁴² Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 465; İcra mahkemesinde genel hükümlere tâbi olmayan yargılamaların yürütülmesinde önce Kanunda yer alan usul kurallarının uygulanacağı yönünde bkz. Çelikoğlu, Sözlü Yargılama, s. 528.

⁹⁴³ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 158; Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 52; Orhan Eroğlu, *Islah*, (7251 Sayılı Kanunla Temmuz 2020'de Yapılan Değişiklikle) Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 224.

⁹⁴⁴ Berkin, Rehber, s. 408, 435; Postacıoğlu, İcra, s. 161; Berkin, İcra, s. 163; Üstündağ, İcra, s. 98; Postacıoğlu/Altay, s. 203; Karslı, s. 189, 190; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 125; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 158, 159; Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 53; Bilsel, s. 236.

⁹⁴⁵ Kuru, İcra, s. 378-380; Kuru, El Kitabı, s. 305; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 193; Kuru/Aydın, s. 125; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 83; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayyaz/Hanağası, s. 210, 211; Kiraz, s. 297; Varol, s. 454; Uyar, İtiraz, s. 541; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 913, 914; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1176; Zamanaşımı itirazı bakımından aynı yönde bkz. Kuru, Zamanaşımı, s. 95, 96.

⁹⁴⁶ Uyar, İtiraz, s. 541; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 914; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1176.

borçlunun itiraz sebeplerini değiştiremeyeceği ve genişletemeyeceğinin düzenlendiğini, buna ilişkin verilen tek istisnanın da senet metninden anlaşılan itiraz sebepleri olduğunu ifade etmiştir⁹⁴⁷. Aynı görüşte olan bazı yazarlar da İİK m. 63'te HMK'ya atıf olmadığı için bu konuda HMK hükümlerini uygulamanın mümkün olmadığını ifade etmiştir⁹⁴⁸. Eroğlu ise hem alacaklı hem de borçlu için iddia veya savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağının itirazın kesin kaldırılması bakımından da geçerli olduğunu fakat bunların istisnaları olan ıslah ve karşı tarafın rızasının geçerli olmadığını ifade etmiştir. Yazar, karşı tarafın rızasıyla iddia ve savunmanın genişletilip değiştirileceğine dair bir düzenleme olmamasına rağmen bu görüşte olan yazarlara karşı neden karşı tarafın rızasının kabul edilip de ıslahın kabul edilmediği sorusuyla karşılık vermiştir⁹⁴⁹. Boran-Güneysu ise borçlunun itiraz sebepleriyle bağlılığını özellikle teksif ilkesi olmak üzere çeşitli ilkeler ile birlikte değerlendirmiştir. Buna göre cebrî icra hukukunda önemli bir ilke olan tasarruf ilkesi gereği alacaklının rızasıyla borçlunun itiraz sebeplerini değiştirilip genişletilebileceği ileri sürülebilirse de tasarruf ilkesi tarafların her zaman her istediğini yapabilmesine imkân tanımaz. İcra hukuku sıkı şekil kurallarına tâbi olduğundan işlemlerin belirli usul ve şekilde yapılması gerekir. İİK m. 63 hükmü, teksif ilkesi ile aynı amaca hizmet etse de icra hukukuna münhasır bir hükümdür. İtirazın kaldırılmasında teksif ilkesi ve istisnaları uygulanamaz. Sonuç olarak İİK m. 63 hükmü açık ve emredici bir hükümdür. Bu hükümde borçlunun itiraz sebeplerine bağlılığına getirilen tek istisna senet metninden anlaşılan itiraz sebepleridir. Buradan hareketle borçlu, alacaklının rızasıyla itiraz sebeplerini değiştiremeyecek ve genişletemeyecektir. Olması gereken hukuk bakımından ise hukuk bilmeyen kişilerin mağdur olmaması amacıyla ödeme emrinde buna ilişkin bir ihtarın yapılması isabetli olacaktır⁹⁵⁰. Bu konuda Yargıtay ise alacaklının rızasıyla borçlunun itiraz sebeplerini değiştirip genişletilebileceğine hükmetmiştir⁹⁵¹. Kanaatimizce İİK m. 63'te açıkça borçlunun itirazın kaldırılması duruşmasında senet metninden anlaşılanlar dışında itiraz sebeplerini değiştiremeyeceği ve genişletemeyeceği hükme bağlandığından borçlunun itiraz sebeplerini genişletip

⁹⁴⁷ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 158, 159.

⁹⁴⁸ Berkin, Rehber, s. 408; Postacıoğlu, İcra, s. 161; Berkin, İcra, s. 163; Postacıoğlu/Altay, s. 203; Karşlı, s. 189, 190.

⁹⁴⁹ Eroğlu, s. 223 ve oradaki dn. 569.

⁹⁵⁰ Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 52, 53.

⁹⁵¹ Yarg. HGK, T. 12.04.1967, E. 1966/İc-İf.-1246, K. 199 (Uyar, İtiraz, s. 775, 776); Yarg. İİD, T. 07.10.1965, E. 1965/10701, K. 1965/10831 (Uyar, İtiraz, s. 776).

değiştirebilmesi için HMK'da düzenlenen ıslah ve karşı tarafın açık rızası hükümlerini uygulamak İİK'ya aykırı olacaktır. Bu bağlamda borçlunun itiraz sebeplerini değiştirip genişletebileceği tek hâl, senet metninden anlaşılan sebeplerin mevcut olması hâli olup HMK'daki bu imkânlar uygulanmayacaktır. Aksinin kabulü, İİK'da açıkça düzenlenen bir hususun HMK hükümleri ile dolandırılması anlamına gelecektir.

Savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı ve istisnası olan alacaklının açık rızasının icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması için de geçerli olduğunu ifade eden Kuru, bu yasağın ödeme emrine itiraz ederken mevcut olan itiraz sebepleri için geçerli olduğunu; borçlunun ödeme emrine itirazından sonra doğan sebepleri bu yasağa takılmadan ileri sürebileceğini ifade etmiştir. Borçlunun ödeme emrine itiraz etmesinden sonra alacaklıya ödeme yapması ya da ödeme emrine itirazdan sonra borçluya takas ileri sürme yetkisinin gelmesi buna örnek olarak verilebilir⁹⁵². Karşı ise İİK'da itiraz sebepleri bakımından ödeme emrinden önce veya sonra doğan şeklinde bir ayırım olmadığı için İİK'da açıkça yer almayan bir sistemin uygulanamayacağını, bu sorunun takibin iptal ve taliki yoluyla çözümlenebileceğini ifade etmiştir⁹⁵³. Her iki yazarın görüşü de borçlunun menfaatlerini korumak noktasında isabetli olsa da kanaatimizce Kuru'nun ifade ettiği üzere ödeme emrine itirazdan sonra doğan sebeplerin icra mahkemesinde serbestçe bildirilmesi daha isabetli olacaktır. Nitekim bu çözüm tarzı, hem HMK m. 145'te hükme bağlanan sonradan delil gösterilmesi düzenlemesi ile paralellik göstermekte hem de takip ekonomisine uygun düşmektedir.

Borçlunun yanı sıra alacaklı da itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunurken sunduğu iddia ve delillerini değiştiremez ve genişletemez. Bunun haricinde alacaklı, itirazın kesin kaldırılması istemini tamamen ıslah etmek suretiyle başka bir isteme de çeviremez. Bu bağlamda örneğin itirazın kesin kaldırılması istemi ihalenin feshi istemine çevrilemeyecektir⁹⁵⁴. Benzer şekilde alacaklı takip talebinde ileri sürmediği ve itiraza uğramayan bir alacağı için talebini ıslah veya karşı tarafın rızası suretiyle artırarak itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunamaz. Alacaklı, alacak miktarını artırmak istiyorsa yeni bir takip talebinde bulunması gereklidir⁹⁵⁵.

⁹⁵² Kuru, İcra, s. 380; Kuru, El Kitabı, s. 306.

⁹⁵³ Karşı, s. 190.

⁹⁵⁴ Eroğlu, s. 224.

⁹⁵⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 109.

Borçlunun itiraz sebeplerini değiştiremeyeceği ve genişletemeyeceği konusunda dikkat edilmesi gereken bir nokta da İİK m. 63'ün lafzında da geçtiği üzere bu hususun yalnızca itirazın kaldırılmasına münhasır olmasıdır. Diğer bir ifadeyle alacaklı itirazın kesin kaldırılması yerine itirazın iptali davası seçeneğini tercih etmişse borçlu, ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebeplerini değiştirip genişletebilir yahut hiç itiraz sebebi ileri sürmemişse yeni itiraz sebepleri ileri sürebilir⁹⁵⁶. Yani itirazın iptali davasında borçlu, yalnızca senet metninden anlaşılan itiraz sebepleriyle sınırlandırılmış değildir. Bunun sebebi ise itirazın iptali davasında verilen hükmün maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesidir⁹⁵⁷. Hâl böyle olmakla birlikte Atalı/Ermenek, ödeme emrine itiraz ederken zamanaşımı itirazını ileri sürmeyen borçlunun itirazın iptali davası açılması hâlinde de zamanaşımı def'ini ileri sürememesi gerektiğini ifade etmiştir⁹⁵⁸. Fakat bu ifadeye katılmak kanaatimizce mümkün değildir. Zira İİK m. 63 hükmü itirazın iptali davası için geçerli olmadığı yani borçlu itiraz sebepleri ile bağlı olmadığı için daha önce ileri sürmemiş olsa da itirazın iptali davasında zamanaşımı def'ini ileri sürebilecektir⁹⁵⁹. Nitekim Yargıtay da ödeme emrine itirazda zamanaşımı itirazını ileri sürmeyen borçlunun itirazın iptali davasında esasa cevap süresi içerisinde zamanaşımını ileri sürebileceğine hükmetmiştir⁹⁶⁰. Öte yandan Kuru/Aydın ise borçlunun ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü sebepleri itirazın iptali davasında cevap veya ikinci cevap dilekçesinde de mutlaka ileri sürmesi gerektiğini, aksi takdirde mahkemenin ödeme emrine itiraz sebeplerini dikkate alamayacağını fakat ödeme emrine itiraz ederken ileri sürülen zamanaşımı itirazının tekrardan itirazın iptali davasında ileri sürülmesine gerek olmadığını ifade etmiştir⁹⁶¹. Deynekli/Kısa da borçlunun ödeme emrine itiraz ederken zamanaşımı itirazını ileri sürmesi hâlinde açılan itirazın iptali davasında tekrardan ileri sürmesinin gerekmediğini ifade etmiştir. Buna gerekçe olarak borçlunun ödeme emrine itiraz ederken yalnızca zamanaşımı itirazında bulunması üzerine alacaklının itirazın iptali davası açması hâlinde; davacının davayı açma sebebi

⁹⁵⁶ Yarg. 22. HD, T. 18.06.2019, E. 2019/4274, K. 2019/13257, Yargıtay Karar Arama, E. T. 24.01.2021.

⁹⁵⁷ Atalı/Ermenek, s. 85.

⁹⁵⁸ Atalı/Ermenek, s. 94.

⁹⁵⁹ Yılmaz, Şerh, s. 373; Deynekli/Kısa, s. 137.

⁹⁶⁰ Yarg. 11. HD, T. 12.01.2015, E. 2014/11939, K. 2015/102, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 18.01.2020.

⁹⁶¹ Kuru/Aydın, s. 114. Fakat Kuru, eski tarihli eserlerinde borçlunun ödeme emrine itiraz ederken zamanaşımı itirazını ileri sürse bile itirazın iptali davasında da ileri sürmesi gerektiğini; aksi takdirde mahkemenin zamanaşımını kendiliğinden değerlendiremeyeceğini ifade etmiştir (Kuru, Zamanaşımı, s. 100; Kuru, İcra, s. 294).

zamanaşımı itirazının iptal edilmesi olduğu için mahkemenin kendiliğinden zamanaşımı itirazının yerinde olup olmadığını değerlendireceğini ileri sürmüştür⁹⁶². Bizim de katıldığımız Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası'nın görüşüne göre ise borçlu, itiraz sebepleri arasında bir ayırım yapmaksızın ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebeplerini itirazın iptali davasında cevap veya ikinci cevap dilekçesi ile ileri sürmelidir. Aksi takdirde mahkeme, ödeme emrine itirazda belirtilen itiraz sebeplerini kendiliğinden ele alamaz⁹⁶³. Fakat kanaatimizce aynı hususu icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması için söylemek mümkün değildir. Zira icra takibi ile itirazın kesin kaldırılması arasındaki sıkı ilişki sebebiyle borçlu ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebeplerini itirazın kesin kaldırılması istemi üzerine icra mahkemesine belirtmemiş ise icra mahkemesi, borçlunun ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebeplerini kendiliğinden dikkate almalıdır. Buna karşılık olarak itirazın iptali davasının da itiraz üzerine açıldığı ve icra takibiyle bağlantılı olduğu ileri sürülebilirse de itirazın iptali davasının takipten bağımsız olarak da sonuçlar doğuruyor olması cevap olarak ileri sürülebilir. Oysa itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verilen karar, sonuçlarını yalnızca takip üzerinde doğurur. Yine bu bağlamda itirazın kesin kaldırılması istemini inceleyen icra mahkemesi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi fakat itirazın iptali davasını inceleyen genel mahkemenin kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesi ileri sürülebilir. Yine görüşümüze karşılık olarak icra mahkemesinde borçlunun itiraz sebepleri ile bağlı olduğu ileri sürülebilirse de borçlunun itiraz sebepleri ile bağlı olması ile kastedilen borçlunun itiraz sebeplerini genişletememesidir. Ayrıca itirazın kesin kaldırılması ile itirazın iptali davasında arasındaki kanaatimize göre olan bu farklılık, çalışmamızın önceki bölümlerinde açıkladığımız tebligat uygulaması ile de benzerlik göstermektedir. Yargıtay'ın ödeme emrine itirazı borçlunun vekili yapmış olsa dâhi itirazın kesin kaldırılması tebligatının itirazın kesin kaldırılmasında borçlu vekiline yapılması gerektiğine hükmederken; itirazın iptali davası tebligatının borçlu vekiline yapılması gerektiğini hükmeden kararları olduğu gibi borçlu asile yapılması gerektiğine hükmeden

⁹⁶² Deynekli/Kısa, s. 138; Borçlunun itirazın iptali davasında zamanaşımı def'ini ileri sürmemiş olması hâlinde aynı yönde bkz. Yılmaz, Şerh, s. 373, 374. Kanaatimizce de isabetli olan aksi yönde kararlar için bkz. Yarg. 19. HD, T. 08.02.2012, E. 2011/7411, K. 2012/1764, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 08.02.2021; Yarg. 17. HD, E. 2012/12219, K. 2013/504, Yargıtay Karar Arama, E. T. 19.04.2021; Yarg. 17. HD, T. 30.05.2013, E. 2012/10028, K. 2013/8056, Yargıtay Karar Arama, E. T. 19.04.2021.

⁹⁶³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 183.

kararları da mevcut olup itirazın iptali davası tebligatının borçlu asile yapılması gerektiğini ayrıntılı olarak açıklamıştık⁹⁶⁴. Nitekim tebligat uygulamasındaki bu farklılığın sebebi de icra takibi ile itirazın kesin kaldırılması arasındaki ilişkinin itirazın iptali davasına nazaran daha sıkı olmasıdır.

D. BEKLETİCİ MESELE SORUNU

İcra mahkemesi, ne alacaklıya alacağını ne de borçluya itirazını ispat etmesi için genel mahkemeye müracaat ederek ilâm getirmeleri için süre verir. Tarafların ispat etmek zorunda olduğu argümanları ispat edemediği hâllerde verilecek karar somut olaya göre itirazın kesin kaldırılması veya itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı olacaktır. Diğer bir ifadeyle icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması incelemesinde kural olarak borçlunun ileri sürdüğü bir itiraz sebebi ya da alacaklının ileri sürdüğü bir iddia bekletici mesele yapılamaz. Bu kuralın istinasını ise borçlunun, murisinin bir alacağı için takip edilip de terekenin borca batık olduğunu ileri sürmesi hâli oluşturur. Bu hâlde icra mahkemesi borçluya bu hususta bir ilâm getirmesi için uygun bir süre verir (İİK m. 68/IV). Bu hâl dışında örneğin borçlunun başka bir savunma sebebi ileri sürmesi yahut alacaklının alacağını İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerle ispat edememesi üzerine icra mahkemesi taraflara genel mahkemede dava açması için süre veremez. İcra mahkemesinin süre vermemesine rağmen taraflar genel mahkemede dava açarsa icra mahkemesi bu davayı bekletici mesele yapamaz.

İcra mahkemesinin bekletici mesele yapabildiği diğer bir ifadeyle borçluya itirazını ispat edebilmesi için süre verdiği tek istisna İİK m. 68/IV'te düzenlenmiştir. Bu istisnai hâlin dışında itirazın kesin kaldırılması isteminin kabul veya reddi için ileri sürülen iddia ve savunmalar bekletici mesele yapılamaz. Bu düzenleme, 538 sayılı Kanun değişikliğinin bir sonucudur. Bu değişiklik öncesinde İİK m. 68'de bekletici meseleye ilişkin herhangi bir açıklık bulunmadığı için icra mahkemesi farklı iddia ve savunmaları bekletici mesele yapılabiliyordu⁹⁶⁵. Bu bağlamda yapılan kanun değişikliğinin de uygulamadaki karışıklığı önlemesi bakımından son derece isabetli olduğu kanaatindeyiz.

⁹⁶⁴ Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-VI.

⁹⁶⁵ Kiraz, s. 310, dn. 156; Uyar, Takip Hukuku, s. 158; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 589; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1158.

İcra mahkemesinin bekletici mesele yapabileceği tek hâl olan İİK m. 68/IV hükmü borçlunun murisinin borcu sebebiyle takip edilmesi ve borçlunun terekenin borca batık olduğunu iddia etmesi hâli için geçerlidir. Diğer bir ifadeyle icra takibi yapılmadan önce borçlunun murisi ölmüş ve bunun üzerine alacaklı, murisin mirasçısı olan kişiye genel haciz yoluyla icra takibinde bulunmuş olmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus İİK'nın lafzında “*terekenin borca batık olduğunu*” ibaresinin geçiyor olmasıdır. Zira mirasın ret hakkı TMK m. 605'te iki fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Bu iki hâl; mirasın gerçek reddi ve mirasın hükmen reddi hâlidir⁹⁶⁶. İİK m. 68/IV'te belirtilen miras hukukuna ilişkin husus; mirasın gerçek reddi hâli değildir. Nitekim hakkında takip başlatılan borçlu, daha önce miras reddettiğine dair sulh hukuk mahkemesinden almış olduğu belgeyi icra mahkemesine ibraz ederse itirazını ispat etmiş olur. Sulh hukuk mahkemesinden alınan bu belge, İİK m. 68'de düzenlenen yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usûlüne uygun olarak verdikleri belgeler kapsamındadır. Fakat doktrinde bazı yazarlar, hakkında takip başlatılan borçlunun daha önce sulh hukuk mahkemesinden böyle bir belge almadığı hâlde de İİK m. 68/IV hükmünün kıyasen uygulanarak icra mahkemesinin bu belgeyi getirmesi için borçluya uygun bir süre vereceğini ifade etmişlerdir⁹⁶⁷. Buna karşın bizim de katıldığımız görüşe göre icra mahkemesi, borçluya miras reddettiğine ilişkin belgeyi (mahkeme kararını) ibraz etmesi için süre veremez ve bu hususu bekletici mesele yapamaz. Miras reddettiğini iddia eden borçlunun bu iddiasını icra mahkemesinde belge ibrazı ile derhal ispatlaması gereklidir⁹⁶⁸. Ayrıca reddi miras süresinin başlangıcının tespiti icra mahkemesinin sınırlı inceleme yetkisini aştığı için icra mahkemesi reddi miras süresinin geçip geçmediği konusunda bir inceleme yapamaz⁹⁶⁹.

Öte yandan İİK m. 68/IV'te düzenlenen hususun miras hukukunda mirasın hükmen ret hâlini (TMK m. 605/II) kastedip kastetmediği irdelenmelidir. TMK m. 605/II'nin lafzında “*mirasbırakanın ödemedен aczi*” ibaresi yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle İİK m. 68/IV'te borca batıklık kavramına yer verilirken TMK m. 605/II'de ödemedен acz kavramına yer verilmektedir. Doktrinde TMK m. 605/II'de yer verilen “*ödemedен acz*” kavramının “*borca batıklık*” olarak anlaşılmasının mirasın hükmen reddi kurumunun

⁹⁶⁶ Hasan Petek, “Mirasın Hükmen Reddi”, *Journal of Yaşar University*, C. 8, S. Özel, 2013, s. 2193, 2194.

⁹⁶⁷ Kuru, İcra, s. 368; Muşul, s. 463.

⁹⁶⁸ Berkin, Rehber, s. 430.

⁹⁶⁹ Muşul, s. 463.

amacına daha uygun olacağı ifade edilmiştir⁹⁷⁰. Çünkü ödemeden acz kavramı, borçlunun borcunu ödemeye yetecek mevcudunun bulunmasını fakat bu mevcudunu hemen nakte dönüştürememesi nedeniyle borcunu ödemekte sıkıntı yaşamasını ifade ederken; borca batıklık kavramı, borçlunun borcunun mevcudundan daha fazla olduğunu ifade eder⁹⁷¹. Tüm bunlardan hareketle İİK m. 68/IV'te ifade edilen bekletici mesele yapılabilecek istisnai hâlin TMK m. 605/II'de hükme bağlanan mirasın hükmen ret hâli olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Diğer bir ifadeyle hakkında takip başlatılan borçlu, mirasın hükmen reddedilmiş olduğunu ödeme emrine itiraz ederken ileri sürebilir fakat sınırlı yetkili icra mahkemesinin bu itirazı inceleme yetkisi olmadığı için borçluya bu konuda ilâm getirmesi için uygun bir süre verir ve bu davayı bekletici mesele yapar⁹⁷². Terekenin borca batık olduğunun tespitine dair ilâmı vermede görevli mahkeme, asliye hukuk mahkemesidir⁹⁷³.

Muşul, İİK m. 68/IV'ün lafzı gereği icra mahkemesinin, bekletici mesele kararını, borçlunun kendisine verilen süre içerisinde dava açtığına dair belgeyi icra mahkemesine ibraz etmesinden daha önce verdiği gerekçesiyle icra mahkemesinin bekletici mesele kararı verebilmesi için borçlunun bu hususta dava açıp ilâm getirmek için kendisine süre verilmesini talep etmesinin yeterli olduğunu ifade etmiştir⁹⁷⁴. Buna karşın Kuru, borçlunun kendisine verilen süre içerisinde dava açtığına dair belgeyi icra mahkemesine ibraz etmesi üzerine icra mahkemesinin bu davayı bekletici mesele yapacağını ileri sürmüştür⁹⁷⁵. Kanaatimizce Kuru'nun ifade ettiği gibi borçlunun kendisine verilen süre içerisinde dava açtığına dair belgeyi icra mahkemesine ibrazı üzerine icra

⁹⁷⁰ Cumhuriyet Rüzgaresen, "Mirasbırakanın Borca Batık Olması", *Erzincan, EÜHFD*, C. XIV, S. 1-2, 2010, s. 281. Ayrıca ödemeden acz konusunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmesine rağmen ödemeden acz kavramının borca batıklık olarak anlaşılması konusunda hemfikir olduklarına dair bkz. Rüzgaresen, s. 277-279.

⁹⁷¹ Rüzgaresen, s. 281. Bu kavramların anlamı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Rüzgaresen, s. 272-277.

⁹⁷² Muşul, s. 463, 464; Petek, s. 2225; Karademir-Aydemir, s. 295.

⁹⁷³ Petek, s. 2226; Karademir-Aydemir, s. 295; Aynı yönde bkz. Yarg. 14. HD, T. 05.04.2016, E. 2015/2918, K. 2016/4100, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.02.2021; Yarg. 14. HD, T. 03.06.2020, E. 2016/13088, K. 2020/3284, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.02.2021; Yarg. 14. HD, T. 19.10.2020, E. 2017/4515, K. 2020/6319, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.02.2021; Yarg. 14. HD, T. 30.05.2019, E. 2016/11514, K. 2019/4967, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.02.2021. Doktrinde terekenin borca batık olduğunun tespitine dair ilâmı vermede görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olduğu yönünde bir görüş için bkz. Muşul, s. 463, dn. 119. Terekenin borca batıklığının tespitinde yetkili mahkeme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Karademir-Aydemir, s. 296, 297.

⁹⁷⁴ Muşul, s. 464.

⁹⁷⁵ Kuru, İcra, s. 369; Aynı yönde bkz. Uyar, İtiraz, s. 542, 543; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 589; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1158.

mahkemesinin bekletici mesele kararı vermesi, bekletici mesele kurumunun niteliğine daha uygun düşer.

Doktrinde Muşul, icra mahkemesinin borçluya verdiği sürenin; borçlunun dava açtığına dair belgeyi icra mahkemesine ibraz etmesi için değil, borçlunun terekenin borca batık olması sebebiyle mirasın hükmen reddedildiğine dair ilâm getirmesi için olduğunu ifade etmiştir. Fakat yazar, bunun akabinde icra mahkemesinin borçluya verdiği süre zarfında borçlunun dava açması ve mahkemenin henüz karar vermemiş olması hâlinde borçluya yüklenebilen bir kusur olmadığını ve borçlunun süresinde dava açtığına dair belgeyi icra mahkemesine ibraz etmesinin süreye uymuş olduğunu gösterdiğini, ilâmın da bu süre zarfında alınmasının aranmaması gerektiğini ifade etmiştir⁹⁷⁶. Bekletici meseleye dair İİK m. 68/IV hükmünü “Bekletici sorun” başlıklı HMK m. 165 hükmü ile birlikte değerlendirmek gereklidir. Zira İİK m. 68/IV hükmünde borçluya sürenin icra mahkemesine ilâm getirmesi için verildiği ifade edilmiştir. Fakat HMK m. 165/2 hükmünde mahkemenin taraflara görevli mahkemeye başvurması için süre vereceği ifade edilmiştir. Buna göre süresi içerisinde görevli mahkemeye başvurulduğu diğer bir ifadeyle dava açıldığı takdirde bu dava sonuçlanana kadar asıl dava ertelenir⁹⁷⁷. Bu hâlde İİK m. 68/IV hükmünün lafzi yorumu verilen süre içerisinde mahkemenin henüz karar vermemesi olasılığında borçlu için sıkıntı oluşturabilecektir. Bu bağlamda olması gereken hukuk bakımından İİK m. 68/IV hükmünün HMK m. 165/2 hükmüne paralel olacak şekilde düzeltilmesi isabetli olur. Diğer bir ifadeyle yapılacak kanunda borçluya süre, ilâm getirmesi için değil; dava açması için verilmelidir. Nitekim bu husus, bir önceki paragrafta ifade etmiş olduğumuz Kuru’nun görüşü ile de uyumluluk göstermektedir. Netice itibarıyla borçlu kendisine verilen süre içerisinde dava açıp lehine ilâm aldığı takdirde bu ilâmı icra mahkemesine ibraz eder ve icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması istemini reddeder. Fakat mahkemenin borçlunun iddia ettiği yönde ilâm vermemesi ve bu ilâmın borçlu tarafından icra mahkemesine ibraz edilmesi üzerine icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması kararı verecektir.

İcra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesinde bekletici mesele yapabileceği tek hâl İİK m. 68/IV’te hükme bağlansa ve bu hâl dışında hiçbir sebebin bekletici mesele yapılamayacağı belirtilmiş olsa da çalışmamızın önceki kısımlarında

⁹⁷⁶ Muşul, s. 464.

⁹⁷⁷ Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 302.

icra takibinden önce borçlunun menfi tespit davası açması hâlinde doktrinde icra mahkemesinin menfi tespit davasını bekletici mesele yapması gerektiğine dair görüşler ve Yargıtay kararları olduğunu ifade etmiştik⁹⁷⁸. Bu konudaki görüşümüzün bekletici mesele yapılmayacağı yönünde olduğuna da yer vermiştik. Aynı görüşümüz, icra takibinden sonra açılan menfi tespit davaları için de geçerlidir. Diğer bir ifadeyle icra takibinden sonra menfi tespit davası açılmış ve genel haciz yoluyla icra takibinde borca itiraz üzerine alacaklı itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş ise icra mahkemesi, menfi tespit davasını bekletici mesele yapamayacak ve incelemesine devam edip kararını verecektir (İİK m. 72/III). Zira icra mahkemesinde bekletici mesele yapılabilecek tek hâl İİK m. 68/IV'te hükme bağlanmıştır⁹⁷⁹. Aynı gerekçeyle (İİK m. 68/IV) menfi tespit davasının adı senedin sahtelik iddiasıyla açılması hâlinde de icra mahkemesinin, sahtelik iddiasıyla açılan menfi tespit davasını bekletici mesele yapamayacağı ve incelemesine devam edip kararını vermesi gerektiği kanaatindeyiz⁹⁸⁰. Öte yandan Yargıtay'ın başka hâllerde de bekletici mesele yapılabileceğine dair kararı mevcut⁹⁸¹ olup İİK m. 68/IV hükmünün açık ve net ifadesi karşısında kararın hatalı olduğunu ifade etmek gerekir.

E. İCRA MAHKEMESİNCE VERİLEN KARARIN NİTELİĞİ

İtirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verilen karar, taraflar arasındaki uyuşmazlığı maddi anlamda çözmemekte⁹⁸²; takibe konu alacağın maddi hukuk

⁹⁷⁸ Bkz. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-II-B-5.

⁹⁷⁹ Kuru, İcra, s. 485, 486; Kuru, Menfi Tespit, s. 51; Kuru, El Kitabı, s. 360; Türk, Kitap, s. 257, 258; Aynı yönde bkz. "...Genel hükümler uyarınca açılan menfi tespit davası takip hukukuna göre ve basit usulde yargılama yapılan icra mahkemesinde bekletici mesele yapılamaz. Aksinin kabulü İcra İflas Hukukunun temel ilkeleri ve icra yargılamasının varlık nedeni ile bağdaşmaz..." Yarg. 12. HD, T. 04.07.2006, E. 2006/11878, K. 2006/14654, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 13.03.2021; Yarg. HGK, T. 27.11.1981, E. 1980/12-3317, K. 1981/771, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 13.03.2021. Aksi yönde kararlar için bkz. Uyar, Menfi Tespit, s. 209, dn. 313.

⁹⁸⁰ Muşul, s. 466; Özbek, s. 377, 378. İcra mahkemesinin sahtelik iddiasıyla açılan menfi tespit davasını bekletici mesele yapması gerektiği yönünde bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 1157.

⁹⁸¹ "İzmir 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 16.10.1986 tarihli kararı MK. 'nun 565. maddesinin son fıkrası hükmü gereğince iş bu itirazın kaldırılması başvurusunun reddini gerektirecek nitelikte değildir. Her ne kadar <<terekenin borçları hakkında defter tutma işleminin devamı müddetince icra takibi yapılamaz>> ise de, bu hal, açılmış icra takiplerinde özellikle mercie intikal etmiş başvurularda <<bekletici mesele>> sayılmalı ve defter tutma işleminin sonucu beklenmelidir. MK. 'nun 565. maddesi alacaklının bu konudaki isteğinin reddine gerekçe yapılamaz." Yarg. 12. HD, T. 18.02.1988, E. 1987/4035, K. 1988/1652 (Uyar, Tetkik Mercii, s. 612).

⁹⁸² Karşlı, s. 192; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Kiraz, s. 321; Çiçek, Adres, s. 3160; Çiçek, İcra, s. 92; Bilsel, s. 237.

anlamında varlığına ya da yokluğuna dair bir tespit barındırmamaktadır⁹⁸³. Bu yolda, takip konusu alacağa dayanak belgenin, mevcut takip bakımından takip konusu yapıлып yapılamayacağına dair karar verilir⁹⁸⁴. Böylelikle icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması incelemesinde verilen karar, taraflar arasında maddi anlamda kesin hüküm (HMK m. 303) teşkil etmemektedir⁹⁸⁵. İcra mahkemesi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi; icra mahkemesinin uyuşmazlık hakkında İİK'da düzenlenen özel ispat hukuku hükümleri nedeniyle sınırlı bir inceleme yetkisine dayalı olarak karar vermesinden kaynaklanmaktadır⁹⁸⁶.

İtirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verilen karar, yalnızca ilâmsız icra takibi bakımından taraflar arasında kesin hüküm teşkil etmektedir⁹⁸⁷. Karar, yine bu doğrultuda; müstakbel bir itirazın kesin kaldırılması bakımından kesin hüküm teşkil etmektedir⁹⁸⁸. Bu bağlamda itirazın kesin kaldırılması kararının, sonuçlarını yalnızca cebrî icra hukuku alanında doğurduğu⁹⁸⁹ ifade edilebilir. Hâl böyle olmakla birlikte Üstündağ, itirazın kesin kaldırılması kararının teorik olarak yalnızca cebrî icra hukukuna ilişkin sonuçlar doğursa bile çoğu hâlde pratik olarak uyuşmazlığın maddi hukuk bağlamında çözüme götürebileceğini ifade etmiştir⁹⁹⁰. Benzer şekilde Kiraz da itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verilen kararın çoğu hâlde maddi

⁹⁸³ Seviğ, s. 205; Berkin, Rehber, s. 436; Üstündağ, İcra, s. 111, dn. 327; Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Kiraz, s. 30.

⁹⁸⁴ Seviğ, s. 205; Üstündağ, İcra, s. 111, dn. 327; Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Kiraz, s. 30.

⁹⁸⁵ Belgesay, s. 186; Berkin, İcra, s. 172; Berkin, Rehber, s. 436; Üstündağ, İcra, s. 111, dn. 327; Postacıoğlu/Altay, s. 241, 273; Kuru, İcra, s. 383, 385; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1058, 1059; Kuru, El Kitabı, s. 308, 311; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 174; Kuru/Aydın, s. 126, 127; Tercan, s. 62; Muşul, s. 375; Deynekli/Kısa, s. 79; Karslı, s. 192, 193; Yılmaz, Şerh, s. 383; Ulukapı, İcra, s. 28; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118, 126; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 211, 212; Türk, Kitap, s. 50; Atalı/Ermenek, s. 90; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 164; Kiraz, s. 30, 321, 330; Boran-Güneysu, Bağlılık, s. 42; Karakaş, s. 99; Uyar, İtiraz, s. 545, 546; Uyar, Takip Hukuku, s. 157; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 920, 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1185, 1186; Çiçek, İcra, s. 104, 105; Bilsel, s. 237.

⁹⁸⁶ Postacıoğlu/Altay, s. 241; Kuru, El Kitabı, s. 276; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 174; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 118; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 192, 193; Yıldırım/Tok, s. 246; Tercan, s. 58; Türk, Kitap, s. 50; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 164; Varol, s. 459; Bingöl, s. 328.

⁹⁸⁷ Berkin, İcra, s. 22; Gürdoğan, s. 13; Kuru, İcra, s. 383, 385; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1058, 1059; Kuru, El Kitabı, s. 308, 311; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194, 195; Kuru/Aydın, s. 126, 127; Karslı, s. 192, 193; Ulukapı, İcra, s. 29; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 211, 212; Kiraz, s. 321, 330; Uyar, İtiraz, s. 545, 546; Uyar, Takip Hukuku, s. 157; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 920, 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1185, 1186; Bilsel, s. 237.

⁹⁸⁸ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195, dn. 35; Kiraz, s. 330; Yıldırım/Tok, s. 246.

⁹⁸⁹ Muşul, s. 375; Uyar, Takip Hukuku, s. 138; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 82; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 211; Kiraz, s. 29.

⁹⁹⁰ Üstündağ, İcra, s. 111.

gerçeği ortaya koysa da normatif hâliyle yalnızca cebri icra hukuku alanında sonuç doğurduğunu ifade etmiştir⁹⁹¹.

İtirazın iptali davasında genel mahkeme tarafından verilen karar, taraflar arasında maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmektedir⁹⁹². Bu nedenle itirazın iptali davasını kaybeden borçlu menfi tespit veya istirdat davası açamaz⁹⁹³. Aynı şekilde itirazın iptali davasını kaybeden alacaklı da genel mahkemede aynı alacak için dava açamaz⁹⁹⁴. Fakat itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden tarafların genel mahkemede birbirine karşı dava açmasını engellemez⁹⁹⁵. Örneğin itirazın kesin kaldırılması kararı verildiğinde borçlu menfi tespit veya istirdat davası (İİK m. 72) açabilir⁹⁹⁶. Çünkü borçlunun itirazı kesin kaldırıldığında; alacaklının iddia ettiği alacak maddi hukuk bağlamında muhakeme edilmemiş, yalnızca belirli belgelerle alacaklının takipte haklı olduğu ispatlanmıştır⁹⁹⁷. İtirazın kesin kaldırılması istemi reddedilen alacaklı da alacak davası ya da kalan süresi içerisinde genel mahkemede itirazın iptali davası açabilir⁹⁹⁸. Fakat alacak davası, itirazın iptali davasında olduğu gibi bir yıllık süreden kalan süreye tâbi olmayıp alacağın tâbi olduğu zamanaşımı süresi içerisinde açılabilir⁹⁹⁹. İcra mahkemesinin kararı maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için itirazın kesin kaldırılması istemi

⁹⁹¹ Kiraz, s. 322.

⁹⁹² Belgesay, s. 174; Berkin, İcra, s. 172; Berkin, Rehber, s. 422; Kuru, İtirazın İptali, s. 680; Deynekli/Kısa, s. 80; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 191; Atalı/Ermenek, s. 94; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 146, 147; Kiraz, s. 104; Uyar, İtirazın İptali Makale, s. 280; Hasan Özkan, s. 166.

⁹⁹³ Belgesay, s. 174; Berkin, Rehber, s. 422; Kuru, İtirazın İptali, s. 680; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 191; Atalı/Ermenek, s. 95; Kiraz, s. 104.

⁹⁹⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 191; Atalı/Ermenek, s. 95; Kiraz, s. 104.

⁹⁹⁵ Belgesay, s. 174; Üstündağ, İcra, s. 25; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Tercan, s. 62, 63; Yılmaz, Şerh, s. 384; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 211; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 146; Kiraz, s. 322; Karakaş, s. 99; Varol, s. 460; Bilsel, s. 237.

⁹⁹⁶ Berkin, Rehber, s. 436, 437; Üstündağ, İcra, s. 111, dn. 327; Kuru, İcra, s. 385, 386; Postacıoğlu/Altay, s. 241, 273; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1059; Kuru, El Kitabı, s. 311; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195; Kuru/Aydın, s. 127; Karslı, s. 192; Yılmaz, Şerh, s. 384; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 92; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Atalı/Ermenek, s. 92; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 167; Uyar, İtiraz, s. 545; Uyar, Takip Hukuku, s. 158; Kiraz, s. 30, 322, 323; Yıldırım/Tok, s. 246; Türk, Kitap, s. 50; Karakaş, s. 99; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 920; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1185; Akyazan, İnceleme, s. 1056; Çiçek, İcra, s. 105; Bingöl, s. 328.

⁹⁹⁷ Yıldırım/Tok, s. 246.

⁹⁹⁸ Berkin, İcra, s. 167; Üstündağ, İcra, s. 122; Postacıoğlu/Altay, s. 241, 273; Kuru, İcra, s. 383; Kuru, El Kitabı, s. 308 ve oradaki dn. 102; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Muşul, s. 375, 396; Yılmaz, Şerh, s. 383; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 92, 100; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 110, 126; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Atalı/Ermenek, s. 92, 93; Kiraz, s. 30, 330; Türk, Kitap, s. 50; Karakaş, s. 99; Uyar, İtiraz, s. 546; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1186; Çiçek, İcra, s. 104.

⁹⁹⁹ Seviğ, s. 223; Gürdoğan, s. 38; Kuru/Aydın, s. 113; Deynekli/Kısa, s. 81; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 182; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 151.

reddedilen alacaklı, itirazın iptali davası açtığı takdirde davalı borçlu, icra mahkemesindeki itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı nedeniyle kesin hüküm itirazında bulunamaz¹⁰⁰⁰. Aynı şekilde alacaklı da menfi tespit veya istirdat davası açan borçluya karşı kesin hüküm itirazında bulunamaz¹⁰⁰¹. Hâl böyle olmakla birlikte icra mahkemesinin kararı, genel mahkemede takdiri delil olarak değerlendirilebilir¹⁰⁰².

İtirazın kesin kaldırılması istemi reddedilen alacaklının kalan süresi içerisinde itirazın iptali davası açabileceği, 4949 sayılı Kanun m. 15 ile İİK m. 67/I'de yapılan değişikliğin bir sonucudur. 4949 sayılı Kanun değişikliği öncesinde İİK m. 67'de "*icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep etmek istemeyen*" ibaresi yer aldığı için itirazın kesin kaldırılması istemi reddedilen alacaklının itirazın iptali davası açıp açamayacağı konusunda netlik ve birlik yoktu¹⁰⁰³. Bu bağlamda Yargıtay'ın da her iki yönde kararları mevcut idi¹⁰⁰⁴. Fakat 4949 sayılı Kanun değişikliği ile birlikte bu tartışmaların bir önemi kalmamış; itirazın kesin kaldırılması istemi reddedilen alacaklının süresi içerisinde itirazın iptali davası açılabilmesi konusunda bir tereddüt kalmamıştır. Öte yandan itirazın kesin kaldırılması istemi üzerine alacaklı icra mahkemesinde bir hak elde etmiş yani lehine karar almış ise o kararın infazı yerine itirazın iptali davası açmasında hukuki menfaati yoktur¹⁰⁰⁵.

F. DOSYANIN İŞLEMDEN KALDIRILMASI

İtirazın kesin kaldırılması istemi üzerine icra mahkemesinin İİK m. 18 hükmüne göre karar vereceği İİK m. 70'te hükme bağlanmıştır. İİK m. 18/III'te taraflar duruşmaya gelmese bile icra mahkemesinin gereken kararı vereceği düzenlenmiştir. Doktrinde Yılmaz, İİK m. 70'in İİK m. 18'e atfı sebebiyle, itirazın kesin kaldırılması incelemesinde taraflar duruşmaya gelmese dâhi icra mahkemesinin dosyanın işlemde kaldırılması kararı veremeyeceğini ifade etmiştir¹⁰⁰⁶. Kanaatimizce bu görüşe katılmak

¹⁰⁰⁰ Kuru, El Kitabı, s. 308; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Kiraz, s. 330.

¹⁰⁰¹ Kuru, İcra, s. 386; Kuru, El Kitabı, s. 311, 312; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195; Kuru/Aydın, s. 127; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 92; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Kiraz, s. 323.

¹⁰⁰² Kiraz, s. 323.

¹⁰⁰³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 110.

¹⁰⁰⁴ Bu kararlardan bazıları için bkz. Uyar, Yenilikler, s. 169, 170.

¹⁰⁰⁵ Muşul, s. 396; Deynekli/Kısa, s. 124; Yarg. 3. HD, T. 15.11.2005, E. 2005/10218, K. 2005/11884, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.01.2021.

¹⁰⁰⁶ Yılmaz, Şerh, s. 406.

mümkün değildir. Zira her ne kadar itirazın kesin kaldırılması istemi üzerine icra mahkemesinin İİK m. 18 hükmüne göre karar vereceği düzenlenmişse de açıkça şikâyet kurumunu ilgilendiren İİK m. 18/III hükmünü itirazın kesin kaldırılması incelemesi bakımından uygulamak kanaatimizce doğru olmayacaktır. Yargıtay da bir kararında İİK m. 18/III hükmü gereği icra mahkemesinin taraflar gelmese de yargılama yapacağını fakat yetki itirazının bu nitelikte olmadığından duruşmaya yalnızca taraflardan birinin gelip de devam etmek istemediğini bildirmesi hâlinde dosyanın işlemden kaldırılacağına hükmetmiştir¹⁰⁰⁷.

Doktrinde baskın görüş itirazın kesin kaldırılması duruşmasına tarafların gelmemesi veya yalnızca bir tarafın duruşmaya gelip de dosyayı takip etmeyeceğini bildirmesi hâlinde dosyanın işlemden kaldırılacağını (HMK m. 150) kabul etmiştir¹⁰⁰⁸. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir¹⁰⁰⁹. Bu bağlamda duruşmaya her iki taraf da gelirse veya gelen taraf, dosyayı takip etmek isterse icra mahkemesi incelemesini yapacaktır. Bunun dışında duruşmaya gelmeyen tarafın veya tarafların duruşmaya gelmemekte geçerli bir mazereti mevcut ve icra mahkemesine bildirilmişse dosyanın işlemden kaldırılması kararı verilemez.

Postacıoğlu, dosyanın işlemden kaldırılması hâlinde ödeme emrinin hüküm ve etkilerini koruduğu bir yıl içerisinde yenileme talebi üzerine itirazın kesin kaldırılması isteminin inceleneceğini ifade etmiştir¹⁰¹⁰. Kanaatimizce burada yenileme talebi için gerekli süre bir yıl olmayıp, üç aydır. Çünkü HMK m. 322/1 atfı sebebiyle basit yargılama usulünde de uygulanan dosyanın işlemden kaldırılmasının hükme bağlandığı İİK m. 150’de yenileme talebi süresi üç ay olarak düzenlenmiştir. Nitekim Yargıtay da icra mahkemesinde görülen çeşitli yargılamalarda işlemden kaldırılan dosyanın üç ay

¹⁰⁰⁷ Yarg. 12. HD, T. 01.02.2002, E. 2002/1503, K. 2002/2066, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.02.2021.

¹⁰⁰⁸ Kuru, İcra, s. 376; Kuru, El Kitabı, s. 304; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 192; Karlı, s. 188; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 82; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 209; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 158; Kiraz, s. 284; Aynı sonucu alacaklının duruşmaya gelmemesi hâli için ifade eden yazarlar için bkz. Postacıoğlu, İcra, s. 210, 211; Postacıoğlu/Altay, s. 268; Aynı sonucu her iki tarafın da duruşmaya gelmemesi hâli için ifade eden yazarlar için bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 1153; Özcengiz, s. 73.

¹⁰⁰⁹ Yarg. 12. HD, T. 01.02.2002, E. 2002/1503, K. 2002/2066, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.02.2021; Yarg. 8. HD, T. 30.04.2018, E. 2017/5586, K. 2018/11840, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 24.03.1989, E. 1988/8764, K. 1989/4150 (Uyar, İtiraz, s. 644); Yarg. 12. HD, T. 21.04.1986, E. 1985/10396, K. 1986/4600 (Uyar, İtiraz, s. 644).

¹⁰¹⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 211; Postacıoğlu/Altay, s. 268.

içerisinde yenilenebileceğini ifade etmiştir¹⁰¹¹. HMK m. 320/4 gereği basit yargılama usulüne tâbi davalarda işlemten kaldırılan dosya, yenilendikten sonra tekrar takipsiz bırakıldığı takdirde dava açılmamış sayılmaktadır. Bu bağlamda yazılı yargılama usulünün (HMK m. 150/6) aksine basit yargılama usulüne tâbi itirazın kesin kaldırılması incelemesinin yalnızca bir kez işlemten kaldırılma imkânı vardır.

III. İCRA MAHKEMESİNİN VEREBİLECEĞİ KARARLAR

A. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİN REDDİ KARARI VE SONUÇLARI

1. Genel Olarak

İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde alacaklının takip yapmakta haksız olduğunu, borçlunun itirazında haklı olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verir. İcra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı vermesinin birtakım sonuçları vardır. Bu sonuçları sırasıyla genel olarak, haksız takip tazminatı ile yargılama gideri ve vekalet ücreti bakımından ayrı ayrı ele almakta fayda vardır.

İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararının en önemli sonucu icra takibinin son bulmasıdır¹⁰¹². Diğer bir ifadeyle alacaklı daha önce itiraz üzerine duran takibe devam edemeyecektir¹⁰¹³. Fakat alacaklının süresi içerisinde itirazın iptali davası açması hâlinde itirazın iptali davası sona erene kadar icra takibi durmaya devam eder¹⁰¹⁴. Daha doğru bir şekilde ifade etmek gerekirse alacaklı, itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı üzerine süresi içerisinde itirazın iptali davası açmaz ise icra takibi son

¹⁰¹¹ “...Somut olayımızda borçlu, 29.09.2009 tarihinde dosyanın işlemten kaldırılması üzerine harçlandırdığı dilekçeyle usulüne uygun olarak 25.12.2009 tarihinde yasal 3 aylık süre dolmadan yenileme talebinde bulunmuştur. Bu durumda mahkemece yenileme dilekçesi dikkate alınarak taraflara duruşma gününün tebliğ edilmesi gerekirken, yenileme dilekçesi dikkate alınmaksızın davanın açılmamış sayılmasına karar verilmeside doğru değildir.” Yarg. 12. HD, T. 21.07.2010, E. 2010/6874, K. 2010/19816, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 17.05.2012, E. 2011/31742, K. 2012/17536, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 26.01.2009, E. 2008/21057, K. 2009/1442, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 17.02.2021.

¹⁰¹² Kuru, İcra, s. 383; Kuru, El Kitabı, s. 308; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Kuru/Aydın, s. 126; Tercan, s. 62; Muşul, s. 375; Karşı, s. 193; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Uyar, İtiraz, s. 546; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1186; Çiçek, İcra, s. 104; Bingöl, s. 336.

¹⁰¹³ Ansay, s. 57; Kuru, İcra, s. 383; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1058; Kuru, El Kitabı, s. 308; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Kuru/Aydın, s. 126; Tercan, s. 62; Muşul, s. 375; Karşı, s. 193; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Atalı/Ermenek, s. 92; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 166; Kiraz, s. 330.

¹⁰¹⁴ Atalı/Ermenek, s. 92.

bulur¹⁰¹⁵. Alacaklı, itirazın iptali davasından lehine karar alır ise icra takibinin devamını sağlayabilir. Öte yandan alacaklının aynı alacak için genel mahkemede alacak davası açması ve kazanması hâlinde icra takibinin devamını sağlaması mümkün değildir. Alacaklı bu hâlde ilâmlı icra takibinde bulunabilecektir¹⁰¹⁶. Zira itirazın iptali davası ve itirazın kesin kaldırılması alacaklının icra takibine devam edebilmesini sağlayan diğer bir ifadeyle borçlunun itirazını hükümden düşüren hukukî çarelerdir. Fakat genel mahkemede açılan alacak davası, icra takibinden bağımsız açılan bir dava olup, itirazın hükümden düşürülmesini sağlayıcı bir işlevi yoktur.

İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararının kesinleşmesiyle beraber alacaklının ilâmsız icra imkânı kalmaz¹⁰¹⁷. İfade ettiğimiz üzere ilâmsız icra takibine devam etmek isteyen alacaklı, süresi içerisinde itirazın iptali davası açabilir. Fakat alacaklı itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde reddedilen alacağı için daha sonra tekrar ilâmsız icra takibinde bulunamaz¹⁰¹⁸. İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararıyla birlikte, alacaklının takip talebinde bulunmasıyla alacağın zamanaşımının kesilmesi sonucu değişmemektedir¹⁰¹⁹.

Alacaklı, elinde İİK m. 68/I anlamında belge olmadığı hâlde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmuş ise icra mahkemesinin vereceği karar; itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararıdır. İcra mahkemesi, bu durumda uyuşmazlığın yargılamayı gerektirdiğinden bahisle görevsizlik kararı veremeyecektir¹⁰²⁰. Benzer

¹⁰¹⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 166.

¹⁰¹⁶ Berkin, İcra, s. 167; Üstündağ, İcra, s. 106; Kuru, İcra, s. 384; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1058; Kuru, El Kitabı, s. 309; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Kuru/Aydın, s. 126; Muşul, s. 375; Karlı, s. 193; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Atalı/Ermenek, s. 93; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 166.

¹⁰¹⁷ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 166.

¹⁰¹⁸ Kuru, İcra, s. 383; Kuru, El Kitabı, s. 308; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Kuru/Aydın, s. 126; Karlı, s. 193; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Uyar, İtiraz, s. 546; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1186; Çiçek, İcra, s. 104.

¹⁰¹⁹ Kuru, El Kitabı, s. 206.

¹⁰²⁰ Berkin, Rehber, s. 431; Kuru, İcra, s. 353; Üstündağ, İcra, s. 121; Postacıoğlu, İcra, s. 202; Postacıoğlu/Altay, s. 256; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1052; Kuru, El Kitabı, s. 292; Karlı, s. 185; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 167; Kiraz, s. 330; "...İcra mahkemesi İİK.nun 68.maddesi uyarınca yapacağı inceleme sonucu itirazın kaldırılması isteminin reddine ya da kabulüne karar verir. Görevsizlik kararı ise veremez. Buna göre alacaklının dayandığı belgenin İİK.nun 68.maddesinde sayılanlardan olmaması halinde alacağın tahsili yargılamayı gerektireceğinden icra mahkemesince itirazın kaldırılması istemi reddedilir..." Yarg. 12. HD, T. 05.06.2012, E. 2012/1510, K. 2012/19223, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 27.12.2020; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 17.09.2015, E. 2015/8887, K. 2015/21661, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 27.02.2018, E. 2016/28742, K. 2018/1990, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 10.06.2008, E. 2008/9524, K. 2008/11992, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021. Görevsizlik kararının verilmesi gerektiğine dair bir karar için bkz. Yarg. Tevhidi İçtihat Genel Kurulu, T. 15.03.1950, E. 28, K. 6, RG T. 30.06.1950 - S. 7546.

şekilde alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunduğu alacak çekişmeliyse ve çekişmenin çözümü için yargılama yapılması gerekiyorsa icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı vermelidir. İcra mahkemesi, alacağın genel mahkemelerde yargılamayı gerektirdiğinden bahisle görevsizlik kararı veremeyecektir¹⁰²¹. İcra mahkemesi görevsizlik kararı vermemesi gerektiği hâlde görevsizlik kararı verir ve bu karar kesinleşirse alacaklı genel mahkemelerde dava açabilir. Bu hâlde itirazın kesin kaldırılması bir dava olmadığı ve HMK m. 20 hükmü davalar için verilen görevsizlik kararları hakkında uygulandığı için HMK m. 20 hükmünün uygulanması mümkün değildir¹⁰²². Kanaatimizce de hem İİK’da görevsizliğe dair bir hüküm yoktur hem de İİK m. 20 hükmü mezkur uyuşmazlığın niteliğine uygun düşmemektedir. Zira her ne kadar itirazın kesin kaldırılmasında bir yargılama yapılsa da gerek dava olmaması gerekse de kendine özgü hükümleri sebebiyle genel mahkemedeki yargılamadan farklıdır. Bu farklılık nedeniyle icra mahkemesinden genel mahkemelere yargılama konusu uyuşmazlığın gönderilmesinin uygun olmadığı kanaatindeyiz. Fakat icra mahkemesi, genel mahkemelerin görev alanına giren maddi hukuka ilişkin uyuşmazlıkların kendi önüne gelmesi hâlinde görevsizlik kararı verebilir. Zira icra mahkemesi kural olarak takip hukukuna ilişkin uyuşmazlıklara bakmakla görevlidir¹⁰²³.

2. Haksız Takip Tazminatı

İİK’da alacaklı ile borçlu arasında menfaat dengesini korumaya ilişkin hükümler yer alsa da gerek alacaklı gerekse borçlu haklarını kullanırken dürüstlük kuralına uygun davranmaları gereklidir¹⁰²⁴. Nitekim kanun koyucu da alacaklı, borçlu ve hatta üçüncü kişilerin haklarını kullanırken dürüstlük kurallarına uygun davranmaları, kötünietli davranmamaları amacıyla çeşitli hükümler öngörmüştür. İİK m. 68/son’da öngörülen

¹⁰²¹ Yarg. 12. HD, T. 30.01.1986, E. 1985/7618, K. 1986/981, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 13.08.2020. Ayrıca icra mahkemesinin yargılamayı gerektiren uyuşmazlıkları çözemeyeceği fakat takibe konu olan alacağa faiz yürütülüp yürütülmeyeceği, faiz yürütülecekse bu faizin oranı ve başlangıcı uyuşmazlıklarını çözebileceğine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 905-910; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1166-1172.

¹⁰²² Kuru, İcra, s. 353, 354; Kuru, El Kitabı, s. 293.

¹⁰²³ Yarg. HGK, T. 19.11.2003, E. 2003/3-737, K. 2003/700, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.02.2021.

¹⁰²⁴ Ayşe Kılınç, “İcra Tazminatına Hükmedilebilmesinde Talep Koşulu ve Taleple Bağlılık İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi”, *İzmir, DEÜHFD*, C. 21, S. 1, 2019, s. 211.

somut olayın şartlarına göre tarafların mahkûm edileceği tazminat da bu hükümlerden bir tanesidir¹⁰²⁵.

İİK m 68/son'da itirazın kesin kaldırılması isteminin esasa ilişkin nedenlerle reddi hâlinde alacaklının, borçlunun talebi üzerine yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edileceği hükme bağlanmıştır.

İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi üzerine alacaklının haksız takip tazminatına mahkûm edilebilmesi için alacaklının kötünîyetli olması bu tazminatın bir şartı değildir¹⁰²⁶. Oysa itirazın iptali davasında alacaklının tazminata mahkûm edilebilmesi için alacaklının kötünîyetli olması bu tazminatın bir şartıdır (İİK m. 67/II). İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi üzerine alacaklının haksız takip tazminatına mahkûm edilebilmesi için borçlunun talebinin olması ve alacaklının isteminin esasa ilişkin nedenlerle reddedilmesi bu tazminatın en önemli şartlarıdır. Alacaklının mahkûm edildiği bu tazminat, haksız bir şekilde borçluya karşı genel haciz yoluyla takipte bulunmasının bir neticesidir¹⁰²⁷.

4949 sayılı Kanun m. 16 ile İİK m. 68/son'un ilk cümlesinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik öncesinde itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi veya kabulü kararının esastan olup olmadığına bakılmaksızın taraflar tazminata mahkûm ediliyordu. Diğer bir ifadeyle icra mahkemesi kararını ister esastan ister usulden versin her hâlükârda tazminata hükmediyordu¹⁰²⁸. 4949 sayılı Kanun değişikliği sonrasında esasa ilişkin nedenler dışında örneğin usule ilişkin nedenlerle reddi hâlinde alacaklının haksız takip tazminatına mahkûm edilemeyeceği açıktır¹⁰²⁹. Bu bağlamda alacaklının altı aylık süre geçtikten sonra itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunup isteminin reddedilmesi¹⁰³⁰, yetkisiz icra dairesinde takip başlattığından bahisle yetki itirazı haklı bulunup itirazın kesin kaldırılması isteminin reddedilmesi¹⁰³¹, taraf ehliyeti sebebiyle isteminin reddedilmesi¹⁰³², derdestlik itirazının kabul edilmesi nedeniyle itirazın kesin

¹⁰²⁵ Özekes, İlkeler, s. 40; Kılınç, s. 212; Aynı yönde bkz. Atalı/Ermenek, s. 96.

¹⁰²⁶ Kuru, İcra, s. 382; Kuru, El Kitabı, s. 307; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 194; Yılmaz, Şerh, s. 384; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 92; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 211; Kiraz, s. 327; Çiçek, İcra, s. 104; Bingöl, s. 336.

¹⁰²⁷ Kuru, İcra, s. 382; Kuru, El Kitabı, s. 307; Kiraz, s. 327; Kılınç, s. 214; Bingöl, s. 336.

¹⁰²⁸ Pekcanitez, Değerlendirme, s. 146.

¹⁰²⁹ Yılmaz, Şerh, s. 384; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 166.

¹⁰³⁰ Yılmaz, Şerh, s. 384; Uyar, Yenilikler, s. 170.

¹⁰³¹ Yılmaz, Şerh, s. 384; Atalı/Ermenek, s. 92; Uyar, Yenilikler, s. 170.

¹⁰³² Yılmaz, Şerh, s. 384.

kaldırılması isteminin reddedilmesi¹⁰³³ hâli de esasa ilişkin neden teşkil etmediği için alacaklı haksız takip tazminatına mahkûm edilmez. Doktrinde bazı yazarlar, alacaklının elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden olmaması sebebiyle itirazın kesin kaldırılması istemi reddedildiği hâlde; bu ret hâlinin esasa ilişkin neden teşkil etmeyeceği için alacaklının haksız takip tazminatına mahkûm edilmediğini ifade etmiştir¹⁰³⁴. Yargıtay da alacaklının elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden olmaması sebebiyle itirazın kesin kaldırılması isteminin reddedilmesini esasa ilişkin neden olarak kabul etmemektedir¹⁰³⁵. Doktrinde Kiraz, bu yöndeki Yargıtay kararlarını eleştirmiştir. Yazar, bu eleştirisine gerekçe olarak; icra mahkemesinin önce usulî şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini incelediğini, usulî şartların gerçekleştiğinin tespiti üzerine belge incelemesine geçtiğini ve böylelikle belge incelemesinin esasa ilişkin bir inceleme olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşe göre alacaklının haksız takip tazminatına mahkûm edilmesi gerekir¹⁰³⁶. Benzer şekilde Uyar da icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması istemini önce usul yönünden incelediğini, usul yönünden eksiklik yok ise esas yönünden incelemesi gerektiğini ve bunun için de önce alacaklının elinde İİK m. 68/I belgesi olup olmadığını araştırdığını ifade etmiştir¹⁰³⁷. Atalı/Ermenek/Erdoğan ise elinde İİK m. 68/I'de düzenlenen belgelerden olmayan alacaklının istemi hakkında görevsizlik kararı verilmemesi gerektiğinin gerekçesini açıklarken, alacaklının elinde bu belgeler olmadan itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmasıyla isteminin reddedileceğini ve haksız takip tazminatına hükmedileceğini kabul ettiğini, bunun yanında icra mahkemesince görevsizlik kararı verildiğinde haksız takip tazminatına hükmedilemediğini ifade etmiştir¹⁰³⁸. Kanaatimizce de icra

¹⁰³³ Kuru, El Kitabı, s. 306, dn. 89; Kiraz, s. 328, 329.

¹⁰³⁴ Ulukapı, İcra, s. 123; Çiçek, İcra, s. 101.

¹⁰³⁵ “...Somut olayda, alacaklının itirazın kaldırılması istemi, alacaklının dayandığı belgenin İİK'nın 68/1. maddesinde sayılan belgelerden olmaması, başka bir deyişle, esasa ilişkin olmayan bir nedenle reddedilmiş olup, bu durumda mahkemece alacaklı aleyhine tazminata hükmedilmemesi gerekirken, yazılı gerekçe ile borçlular lehine tazminata hükmolunması isabetsiz olup, kararın belirtilen neden ile bozulması gerekir ise de, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması gerekmiştir.” Yarg. 12. HD, T. 20.02.2019, E. 2018/13019, K. 2019/2594, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.10.2017, E. 2016/20491, K. 2017/12270, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 22.02.2016, E. 2015/28231, K. 2016/4769, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.06.2009, E. 2009/4587, K. 2009/12569, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 05.01.2021; Yarg.12. HD, T. 19.04.2004, E. 2004/4547, K. 2004/9696, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 05.01.2021.

¹⁰³⁶ Kiraz, s. 302, 328.

¹⁰³⁷ Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 586, 587; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1155.

¹⁰³⁸ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 167.

mahkemesinin belge incelemesi esasa ilişkin bir inceleme olduğu için alacaklının elinde İİK m. 68/I belgesi olmadığında istemi reddedildiğinde alacaklı haksız takip tazminatına mahkûm edilmelidir.

Öte yandan alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminin zamanaşımı sebebiyle reddedilmesi hâlinde bu ret sebebinin niteliği tartışmalıdır. Doktrinde zamanaşımı incelemesinin esasa ilişkin bir inceleme olmadığı ileri sürüldüğü¹⁰³⁹ gibi esasa ilişkin bir inceleme olduğu¹⁰⁴⁰ da ileri sürülmüştür. Yargıtay ise bu incelemenin esasa ilişkin bir inceleme olmadığını kabul etmektedir¹⁰⁴¹. Kanaatimizce zamanaşımı incelemesi, esasa ilişkin bir incelemedir ve Yargıtay'ın kararlarına katılmak mümkün değildir.

İİK m. 68/son'da haksız takip tazminatının miktarı olarak en az yüzde yirmi oranında tazminat öngörülmüştür. Bu oran asgari bir oran olup icra mahkemesi, gerekli şartlar oluştuğunda bu oranın üzerinde bir tazminata hükmedebilir. Hükümdeki oranda tazminata hükmedilmesi için tarafların zarara uğradığını ispat etmesine ihtiyaç yoktur. Fakat bu oranın üzerinde bir tazminat isteyen tarafın oran üzerindeki zararını ispat etmesi gerekmektedir¹⁰⁴².

İİK m. 68 hükmüne bu tazminatın düzenlendiği son fıkra, 3222 Sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve 3182 Sayılı Bankalar Kanununun 92, 93 ve 94 üncü Maddeleri ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 500 üncü Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun¹⁰⁴³ m. 6 ile birlikte eklenmiştir. Mevcut fıkradaki yüzde yirmi olan tazminat oranı, 3222 sayılı Kanun döneminde yüzde on beş idi. Daha sonra 3494 sayılı Kanun m. 2 ile bu oran yüzde kırka çıkarıldı. Yine 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların

¹⁰³⁹ Uyar, Yenilikler, s. 170.

¹⁰⁴⁰ Yılmaz, Şerh, s. 384.

¹⁰⁴¹ "...İcra mahkemesince alacaklının itirazın kaldırılması istemi sadece takip dayanağı belgenin zamanaşımına uğraması nedeniyle işin esası incelenmeksizin reddedildiğinden ve dolayısıyla borçlu yararına tazminat verilebilmesi için aynı maddenin son bendinde öngörülen "talebin esasa ilişkin nedenlerle reddi" şeklindeki koşul oluşmadığından alacaklının tazminatla sorumlu tutulması isabetsiz olup, hükmün bu nedenle bozulması gerekir ise de, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması gerekmektedir." Yarg. 12. HD, T. 22.12.2014, E. 2014/25411, K. 2014/31157, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.01.2021; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 24.01.2019, E. 2018/10594, K. 2019/1087, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.01.2021; Yarg. 12. HD, T. 24.12.2018, E. 2018/8259, K. 2018/14068, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.01.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.11.2013, E. 2013/27085, K. 2013/35418, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.01.2021; Yarg. 12. HD, T. 14.06.2005, E. 2005/9854, K. 2005/12824, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 14.01.2021.

¹⁰⁴² Atalı/Ermenek, s. 97; Kılınç, s. 215.

¹⁰⁴³ RG T. 15.06.1985 – S. 18785.

Ertelenmesi Hakkında Kanun¹⁰⁴⁴ m. 12 ile fıkranın bugünkü hâlini oluşturan yüzde yirmiye düşürüldü. Ayrıca 6352 sayılı Kanun m. 11 ile de İİK m. 67 hükmüne “*Bu Kanunda öngörülen icra inkar tazminatı, kötü niyet tazminatı ve benzeri tazminatların tespitinde, takip talebi veya davadaki talep esas alınır.*” fıkrası eklenmiştir. İlgili fıkra her ne kadar itirazın iptali davasının düzenlendiği maddeye eklenmiş olsa da İİK’da düzenlenen tüm tazminatları ve böylece İİK m. 68/son’da düzenlenen haksız takip ve inkâr tazminatını da kapsamaktadır. Bu bağlamda itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde hükmedilen tazminatın tespitinde de takip talebi veya incelemedeki talep esas alınmaktadır.

Alacaklı, haksız takip tazminatına mahkûm edilmekle birlikte bu tazminatı tehir etme imkânı mevcuttur. İtirazın kesin kaldırılmasının isteminin reddi kararı maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için alacaklının genel mahkemede dava açma imkânı olduğundan alacaklı dava açarsa hükmolunan tazminatın tahsili dava sonuna kadar tehir olunur¹⁰⁴⁵. Alacaklı, genel mahkemede açtığı davayı alacağın bir kısmı için açmışsa tehir olunan kısım dava konusu yapılan kısım kadardır. Dava konusu yapılmayan kısma denk gelen haksız takip tazminatı, ilâmlı icra takibi ile tahsil edilebilir¹⁰⁴⁶. Eğer alacaklının genel mahkemede açmış olduğu dava lehine sonuçlanır ise daha önce hükmedilmiş olan haksız takip tazminatı kalkar (İİK m. 68/son). Bu hâlde alacaklının açtığı dava alacak davası ise dava alacaklı lehine sonuçlansa da lehine tazminata hükmedilmez fakat dava itirazın iptali davası ise lehine tazminata hükmedilebilecektir¹⁰⁴⁷. Zira alacak davası, HMK hükümlerine tâbi olan bir dava olup bu dava neticesinde tazminata hükmedilmesi söz konusu değildir. Eğer alacaklı açmış olduğu itirazın iptali davasını da kaybederse burada tekrar aleyhine tazminata mahkûm edilebilecektir¹⁰⁴⁸.

3. Yargılama Gideri ve Vekalet Ücreti

İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararıyla birlikte alacaklıyı yargılama giderine ve borçlu kendini vekil ile temsil ettirmişse kaldırılması

¹⁰⁴⁴ RG 05.07.2012 – S. 28344.

¹⁰⁴⁵ Yarg. 12. HD, T. 30.06.2004, E. 2004/13198, K. 2004/17284, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 05.01.2021.

¹⁰⁴⁶ Kuru, El Kitabı, s. 308, 309.

¹⁰⁴⁷ Kuru, İcra, s. 303, 384; Kuru, El Kitabı, s. 309 ve oradaki dn. 107; Kiraz, s. 331; İtirazın iptali davası için aynı yönde bkz. Uyar, İtiraz, s. 213.

¹⁰⁴⁸ Kiraz, s. 331.

istenilen itiraza konu alacağın miktarına bağlı olarak Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ndeki maktu vekalet ücret tutarını geçmemek kaydıyla nispi vekalet ücretine mahkûm eder¹⁰⁴⁹. Bu bağlamda icra mahkemesinde inceleme konusu yapılan meblağ ne kadar büyük olursa olsun hükmedilecek tutar AAÜT'deki tutardır. Fakat meblağ AAÜT'nin altındaysa vekalet ücreti nispi olarak belirlenir. Nitekim Yargıtay da AAÜT'de belirtilen maktu vekalet ücretinin üzerinde nispi vekalet ücretine hükmedilmesini isabetsiz bulmaktadır¹⁰⁵⁰.

İcra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararıyla birlikte borçlu lehine hükmettiği yargılama gideri¹⁰⁵¹ ve vekalet ücreti ayrı bir ilâmlı icra takibi aracılığıyla alacaklıdan tahsil edilebilir¹⁰⁵². Aynı durum borçlu lehine hükmedilen tazminat için de geçerlidir¹⁰⁵³. Zira bu alacak kalemleri eda hükmü içermektedir¹⁰⁵⁴. Doktrinde Tanrıver, icra mahkemesi kararlarının ilâm niteliğini haiz olup olmadığını incelerken; takibinin tamamının iptal edildiği icra mahkemesi kararının ilâmlı icra takibine konu olamayacağını fakat bu kararda yer alan yargılama gideri ve vekalet ücretinin ilâmlı icra takibine konu olabilmesi gerektiğini ifade etmiştir¹⁰⁵⁵.

İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararıyla birlikte alacaklı ayrıca İİK m. 68/V'te hükme bağlanan borçlunun ibraz ettiği belgenin taalluk ettiği değer veya miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edilmiş ise bu para cezası alacaklıdan AATUHK'a göre tahsil edilir¹⁰⁵⁶.

B. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI KARARI VE SONUÇLARI

1. Genel Olarak

İtirazın kesin kaldırılması istemini inceleyen icra mahkemesi, alacaklının ibraz ettiği belgelerden alacaklı olduğunu ve borçlunun da itiraz sebeplerini ispatlayamaması sebebiyle borçlu olduğunu tespit ederse itirazın kesin kaldırılması kararı verir. İcra

¹⁰⁴⁹ Kiraz, s. 329; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1185, 1186.

¹⁰⁵⁰ Yarg. 12. HD, T. 12.12.2011, E. 2011/8878, K. 2011/29425, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 17.10.2018, E. 2018/2, K. 2018/10033, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.03.2021.

¹⁰⁵¹ Bilsel, s. 237.

¹⁰⁵² Kiraz, s. 329; Uyar, İlâmlı Takipler, s. 3; Yarg. 12. HD, T. 22.11.1976, E. 1976/10170, K. 1976/17890 (Uyar, İlâmlı Takipler, s. 81, 82).

¹⁰⁵³ Kuru, El Kitabı, s. 307; Kiraz, s. 329; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1185; Bilsel, s. 237; Yarg. 12. HD, T. 06.03.2007, E. 2007/1158, K. 2007/4104, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.02.2021.

¹⁰⁵⁴ Bilsel, s. 237.

¹⁰⁵⁵ Tanrıver, İlâmlı İcra, s. 56.

¹⁰⁵⁶ Berkin, Rehber, s. 432; Kiraz, s. 331; Uyar, Kesin Kaldırma II, s. 595; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1164.

mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı vermesinin birtakım sonuçları vardır. Bu sonuçları sırasıyla genel olarak, inkâr tazminatı, yargılama gideri ve vekalet ücreti ile mal beyanı bakımından ayrı ayrı ele almakta fayda vardır.

İtirazın kesin kaldırılması kararının en önemli sonucu; alacaklının daha önce itiraz üzerine durmuş olan icra takibine tekrar devam edebilecek olmasıdır. İtirazın kesin kaldırılması kararı yalnızca icra takibinin devamını sağlamakta ve böylece uyuşmazlığın çözümünde nihâi değil, tâli bir işleve sahip olmaktadır¹⁰⁵⁷. Daha önce ödeme emrine itiraz nedeniyle kesinleşemeyen takip, itirazın kesin kaldırılması kararıyla birlikte kesinleşir¹⁰⁵⁸. Bu sayede takip, ödeme emrine itiraz edilmemiş gibi devam eder¹⁰⁵⁹. Diğer bir ifadeyle cebrî icra hukuku bakımından borçlunun borcunu ödemesi gerekmektedir. Ödeme emrindeki süre geçtiği hâlde borçlu bir ödeme yapmamış ise alacaklı takibe devam edilmesini talep edebilecektir¹⁰⁶⁰. Takibe devam etmek isteyen alacaklının itirazın kesin kaldırılması kararını icra dairesine ibraz ederek haciz talebinde bulunması gereklidir (İİK m. 78/I). Haciz talebi için itirazın kesin kaldırılması kararı yeterlidir, ayrıca bu kararın kesinleşmiş olması aranmaz. Zira İİK m. 363/IV, c.1 ve m. 364/III gereği istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuru, satış dışında icra takip işlemlerini durdurmaz¹⁰⁶¹. Burada yapılacak olan haciz, kesin hacizdir. İcra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması istemi hakkında bir karar vermeden haciz yapılması mümkün değildir¹⁰⁶². Bu kararın verilmesiyle birlikte ayrıca varsa ihtiyati haciz, kendiliğinden kesin hacze dönüşür (İİK m. 264/V). Ayrıca ifade etmek gerekir ki itirazın kesin kaldırılması, bir icra takip işlemidir¹⁰⁶³.

İİK m. 78/I hükmü 7251 sayılı Kanun m. 49 ile değişikliğe uğramıştır. İİK m. 78/II gereği alacaklının haciz isteme hakkı, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir sene

¹⁰⁵⁷ Yeşilırmak, s. 224.

¹⁰⁵⁸ Gürdoğan, s. 46; Tercan, s. 62; Muşul, s. 376; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 126; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 168.

¹⁰⁵⁹ Kuru, İcra, s. 385; Kuru, İtirazın Ref'i, s. 1058; Kuru, El Kitabı, s. 311; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195; Kuru/Aydın, s. 126; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 212; Gören-Ülkü, s. 111; Çiçek, İcra, s. 104.

¹⁰⁶⁰ Kiraz, s. 320; Tüzerkan, s. 9; Bilsel, s. 236.

¹⁰⁶¹ "...İ.İ.K.'nın 363 ve sonraki maddelerinde, icra mahkemesince verilecek kararlardan temyizi kabil olanlar belirlenmiş, bunların infaz edilebilmesi için kesinleşmesi gerektiğine dair bir hükme yer verilmemiştir. Diğer bir ifade ile icra mahkemesi kararlarının infazı için, kesinleşmesi zorunlu bulunmamaktadır..." Yarg. 12. HD, T. 25.05.2011, E. 2010/28622, K. 2011/10543, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 01.02.2021.

¹⁰⁶² Ansay, s. 57.

¹⁰⁶³ Ansay, s. 41; Kuru, İcra, s. 137; Kuru, El Kitabı, s. 148; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 98; Kuru/Aydın, s. 59; Tercan, s. 32; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 114; Boran-Güneysu, İşlemler, s. 47.

geçmekle düşer. Yine aynı fıkra gereği itiraz veya dava hâlinde bunların vukuundan hükmün kesinleşmesine kadar geçen zaman hesaba katılmaz. Çalışmamızın önceki bölümlerinde hesaba katılmaması gereken sürenin başlangıç noktasının, alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemiyle icra mahkemesine başvurma tarihinin olduğunu ayrıntılı olarak açıklamıştık¹⁰⁶⁴.

İtirazın kesin kaldırılması kararı üzerine borçlu borçtan kurtulma davası açamaz. Zira borçtan kurtulma davası yalnızca itirazın geçici kaldırılmasında uygulama alanı bulur¹⁰⁶⁵.

Bu kısım ile ilgili son olarak değinmek istediğimiz bir nokta da borçlunun hem imzaya hem de imza itirazıyla çelişmeyecek şekilde borca itiraz etmesi, itiraz üzerine alacaklının icra mahkemesinden itirazın kaldırılması isteminde bulunması ve icra mahkemesinin de itirazın kaldırılması kararı vermesi hâlinde borçlunun yedi gün içerisinde açtığı davanın borçtan kurtulma davası mı yoksa menfi tespit davası mı olarak nitelendirileceği hususudur. Bu konuda Uyar, imza itirazı ile borca itirazın çelişmemesi hâlinin imzaya itiraz olarak nitelendirileceğinden ve icra mahkemesinin kararının itirazın geçici kaldırılması kararı olarak kabul edilmesi gerektiğinden hareketle borçlunun açtığı davanın borçtan kurtulma davası olduğunu ifade etmiştir. Yazar, görüşünün ardından Yargıtay'ın aksi yönde bir kararına yer vermiş ve uygulamada karışıklığa sebebiyet vermemesi için icra mahkemelerinin itirazın kaldırılması şeklinde bir karar vermemelerinin isabetli olacağını, İİK'ya uygun bir şekilde itirazın kesin kaldırılması veya itirazın geçici kaldırılması kararı vermeleri gerektiğini ifade etmiştir¹⁰⁶⁶. Kanaatimizce Uyar'ın ifade etmiş olduğu görüşü son derece isabetlidir. Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde imza itirazı ile borca itirazın gerek çelişmesi gerekse çelişmemesi hâlinde bu itirazın imzaya itiraz olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştik. Böyle bir itiraz hâlinde icra mahkemesinin vereceği karar itirazın geçici kaldırılması kararı olmalı ve borçlunun açtığı dava da borçtan kurtulma davası olarak nitelendirilmelidir. Yine Uyar'ın ifade ettiği gibi karışıklığa sebebiyet vermemek için icra mahkemeleri itirazın kaldırılması şeklinde bir karar vermemelidir. Zira itirazın kaldırılması kavramı, itirazın geçici kaldırılması ve itirazın

¹⁰⁶⁴ Bkz. İKİNCİ BÖLÜM-VI.

¹⁰⁶⁵ Ansay, s. 58; Kuru, Borçtan Kurtulma, s. 129; Karanlı, s. 206; Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 325; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1225; Tüzerkan, s. 11.

¹⁰⁶⁶ Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 325, 326; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1225, 1226. Ayrıca Uyar'ın aksi yönde verdiği Yargıtay kararı için bkz. Uyar, Borçtan Kurtulma, s. 326, dn. 16; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1225, dn. 21.

kesin kaldırılmasını içine alan bir üst kavramdır. Oysa gerek doktrinde gerekse Yargıtay kararlarında geçen “itirazın kaldırılması” kavramı ile kastedilen genelde “itirazın kesin kaldırılması” kavramıdır. Öte yandan kanun koyucunun da kavram bakımından yeknesaklık sağladığını ifade etmek güçtür. Zira her ne kadar İİK m. 68 hükmünün başlığı “İtirazın kesin olarak kaldırılması” olsa da madde metninde sık bir şekilde “itirazın kaldırılması” kavramı geçmektedir. Bu bağlamda kanaatimizce İİK m. 68 hükmünün metninde “itirazın kaldırılması” kavramı yerine “itirazın kesin kaldırılması” kavramına yer verilmesi maddenin başlığıyla metni arasında yeknesaklık sağlaması sebebiyle isabetli olabileceği gibi özellikle uygulamada karışıklığa meydan vermemesi bakımından da isabetli olacaktır.

2. İnkâr Tazminatı

İtirazın kesin kaldırılması isteminin reddi hâlinde alacaklı aleyhine hükmedilen tazminatın bir benzeri, itirazın kesin kaldırılması kararı ile birlikte borçlu için söz konusudur. Diğer bir ifadeyle İİK m. 68/son gereği itirazın kesin kaldırılması isteminin esasa ilişkin nedenlerle kabulü hâlinde borçlu, alacaklının talebi üzerine yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir. İcra mahkemesince esasa ilişkin olmayan örneğin yetki¹⁰⁶⁷ veya mükerrerlik itirazının¹⁰⁶⁸ haksız olduğunun tespit edilmesi hâlinde borçlu, inkâr tazminatına mahkûm edilemeyecektir. Yargıtay, icra mahkemesinin borçlunun kabulünü esas alarak karar verdiği ve esasa ilişkin bir inceleme yapmadığı gerekçesiyle borçlunun inkâr tazminatına mahkûm edilemeyeceğine hükmetmiştir¹⁰⁶⁹. Yine doktrinde zamanaşımı itirazının icra mahkemesince haksız bulunmasının da esasa ilişkin olmayan neden kabul edilip borçlunun inkâr tazminatına mahkûm edilmeyeceği ifade edilmişse¹⁰⁷⁰ de itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı ve sonuçları kısmındaki haksız takip tazminatı başlığı altında ifade ettiğimiz üzere kanaatimizce zamanaşımı incelemesi esasa ilişkin bir neden olduğu için alacaklının talebi üzerine borçlu inkâr tazminatına mahkûm edilmelidir.

¹⁰⁶⁷ Karşlı, s. 191; Ulukapı, İcra, s. 123; Uyar, Yenilikler, s. 170; Uyar, Yetkili İcra Dairesi, s. 151; Çiçek, İcra, s. 102; Yarg. 12. HD, T. 21.04.2003, E. 2003/5439, K. 2003/8872, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 11.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 04.06.2018, E. 2017/1995, K. 2018/5765, Yargıtay Karar Arama, E. T. 16.03.2021.

¹⁰⁶⁸ Ulukapı, İcra, s. 123.

¹⁰⁶⁹ Yarg. 12. HD, T. 08.02.2005, E. 2004/24989, K. 2005/2111, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.02.2021.

¹⁰⁷⁰ Muşul, s. 374; Ulukapı, İcra, s. 123; Uyar, Yenilikler, s. 170.

Borçlu inkâr tazminatına mahkûm edilmesinin yanında ayrıca para cezasına mahkûm edilemez¹⁰⁷¹.

Yargıtay, yakın tarihli bir kararında muacceliyet itirazının, esasa ilişkin olmadığı gerekçesiyle borçlu aleyhine hükmedilen inkâr tazminatını isabetsiz bulmuştur¹⁰⁷². Kanaatimizce bu karara katılmak mümkün değildir. Zira muacceliyet itirazının incelenmesinin esasa ilişkin bir inceleme olduğu kanaatindeyiz.

Borçlunun mahkûm edildiği bu tazminat, alacaklının başlattığı genel haciz yoluyla takibe haksız ve hukukî dayanaktan yoksun bir şekilde itiraz etmesi ve alacaklının alacağına kavuşmasını geciktirmesinin bir neticesidir¹⁰⁷³. Yine bu tazminata hükmedilebilmesi için borçlunun kötünियeti aranan bir şart değildir¹⁰⁷⁴. Fakat bu tazminata hükmedilebilmesi için aranan şartlardan biri de taleptir. Alacaklının böyle bir talebi olmaksızın icra mahkemesi kendiliğinden borçluyu tazminata mahkûm edemez¹⁰⁷⁵. Gerek alacaklı gerekse de borçlu hakkında talep olmaksızın icra mahkemesinin kendiliğinden tazminata mahkûm edememesi, taleple bağıllık ilkesi (HMK m. 26) ile de uyumludur¹⁰⁷⁶.

Hem alacaklının hem de borçlunun İİK m. 68/son'da düzenlenen tazminata mahkûm edilebilmesi için karşı tarafın talebi gerekmektedir. Tazminat talebinin ne zaman yapılması gerektiği doktrinde tartışmalıdır. Uyar, alacaklının itirazın kesin kaldırılması dilekçesi veya tutanağında, borçlunun da ilk duruşmada talep etmesi şartıyla tazminata hükmedileceğini ifade etmiştir¹⁰⁷⁷. Ulukapı taraflar için¹⁰⁷⁸, Kiraz ise borçlu için¹⁰⁷⁹ bu tazminatın itirazın kesin kaldırılması istemi incelemesi sırasında her zaman talep

¹⁰⁷¹ Uyar/Uyar/Uyar, s. 1184; Yarg. 12. HD, T. 26.09.1996, E. 1996/10895, K. 1996/11206, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.02.2021.

¹⁰⁷² Yarg. 12. HD, T. 12.05.2015, E. 2015/11087, K. 2015/13401, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 16.03.2021.

¹⁰⁷³ Kuru, El Kitabı, s. 311; Kılınç, s. 214; Bingöl, s. 337, 338.

¹⁰⁷⁴ Kuru, El Kitabı, s. 311; Kiraz, s. 318; Bingöl, s. 338; Bevrân Bahadır Akyürek, *İcra-İflas Hukukunda Borç İnkâr Tazminatı*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 92; "...Mahkemece esasa dair bir inceleme yapmamış sadece borçlunun kötü niyetli olduğundan söz edilip bununda 68/son maddesinde yasal dayanağı da bulunmadığından, onun icra inkâr tazminatı ile sorumlu tutulması isabetsiz olup, kararın bu sebeplerle bozulması gerekir ise de, bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması yoluna gidilmiştir." Yarg. 12. HD, T. 04.04.2006, E. 2006/4314, K. 2006/7039, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021; Yarg. 8. HD, T. 16.05.2018, E. 2018/9388, K. 2018/12781, Yargıtay Karar Arama, E. T. 18.06.2021.

¹⁰⁷⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 124.

¹⁰⁷⁶ Kılınç, s. 225; İnkâr tazminatı için aynı yönde bkz. Akyürek, s. 101.

¹⁰⁷⁷ Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 915, 921; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1177, 1185.

¹⁰⁷⁸ Ulukapı, İcra, s. 121.

¹⁰⁷⁹ Kiraz, s. 327.

edilebileceğini Yargıtay kararlarıyla ifade etmiştir. Buna karşın Karşlı ve Kuru ise alacaklının bu tazminatı itirazın kesin kaldırılması isteminin yer aldığı dilekçede, borçlunun da en geç ilk duruşmada talep etmesi gerektiğini aksi takdirde iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağını ihlâl edeceğini ifade etmiştir. Tarafların kanunda öngörülen yüzde yirmi oranında tazminat talep etmesi fakat daha sonra zararlarının daha fazla olduğunun ortaya çıkması hâlinde fazla zararın her zaman talep edilebileceğini ifade etmiştir¹⁰⁸⁰. Kuru, bu görüşüne ilaveten borçlunun en geç ilk duruşmada bildirmediği tazminat talebini savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağının istisnası olan karşı tarafın rızası kapsamında ileri sürebileceğini ifade etmiştir¹⁰⁸¹. Kanaatimizce de taraflar Karşlı ve Kuru'nun ifade ettiği zaman dilimlerinde yüzde yirmi oranında tazminat talep etmiş olmak şartıyla daha sonra zararlarının fazla olduğu ortaya çıktığında bu fazla zararı her zaman talep edebilmelidir. Fakat taraflar en başta yüzde yirmi oranında tazminat talep etmemişler ise bir daha tazminat talep etme imkânı tanınmamalıdır. Yargıtay uygulaması ise gerek alacaklının gerek borçlunun tazminat talebini her zaman ileri sürebileceği yönündedir¹⁰⁸². Yargıtay, bu kararlarında gerekçe olarak İİK m. 68/son'da tazminat talebi için belirli bir zaman dilimi öngörülmediğini, yargılamanın başlangıcında tarafların zarar miktarını bilemediğini, bu tazminatın daha sonra ayrı bir dava ile de istenemeyeceğini ve bu nedenle bu zararın tazmini talebini belirli bir aşamayla sınırlandırmanın menfaatler dengesine uygun düşmeyeceğini belirtmiştir.

Bu tazminatın belirlenmesi bakımından borçlunun itiraz ettiği kısım önemlidir. Borçlu kısmi itirazda bulunmuş ise alacaklı bu kısmi itirazın kaldırılması için itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunacağı için hükmedilecek inkâr tazminatı da borçlunun itiraz ettiği kısım üzerinden belirlenecektir¹⁰⁸³. Örneğin borçlu takip konusu alacağın tamamına değil de yalnızca faize itiraz etmiş ise mahkûm edilen inkâr tazminatı miktarı

¹⁰⁸⁰ Kuru, El Kitabı, s. 306, 307, 310; Karşlı, s. 191, 192.

¹⁰⁸¹ Kuru, İcra, s. 381; Kuru, El Kitabı, s. 306.

¹⁰⁸² Yarg. HGK, T. 19.04.1995, E. 1995/12-296, K. 1995/404, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 18.12.2003, E. 2003/21853, K. 2003/25776, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.02.2021; Yarg. HGK, T. 05.07.1995, E. 1995/12-512, K. 1995/729, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 03.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 28.05.2001, E. 2001/8512, K. 2001/9479, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.02.2021.

¹⁰⁸³ Kuru, El Kitabı, s. 312; Karşlı, s. 192.

da faize itiraz edilen kısım üzerinden belirlenecektir¹⁰⁸⁴. Öte yandan borçlunun borcun tamamına itiraz etmiş olup da icra mahkemesinin borcun bir kısmı için itirazın kesin kaldırılması, kalan kısmı için itirazın kesin kaldırılmasının reddi kararı vermesi hâlinde hem alacaklı hem borçlu İİK m. 68/son'daki koşulların sağlanması koşuluyla tazminata mahkûm edilecektir¹⁰⁸⁵. Ayrıca ifade etmek gerekir ki Yargıtay gerek itirazın iptali davası gerekse de itirazın kaldırılması incelemesine ilişkin bazı kararlarında borçlunun asıl alacakla birlikte alacağın faiz gibi çeşitli eklentilerine itiraz etmiş olması hâlinde mahkemenin borçlu aleyhine hükmedeceği inkâr tazminatı miktarının itiraz edilen asıl alacak üzerinden belirlendiğine hükmetmiştir¹⁰⁸⁶. 6352 sayılı Kanun ile İİK m. 67'ye eklenen son fıkra gereği tazminatın belirlenmesinde takip talebi veya davadaki talep esas alınmaktadır. Nitekim 6352 sayılı Kanun Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu'nda da uygulamada itirazın iptali davalarında tazminatın belirlenmesinde bazen asıl alacak bazen asıl alacak ile işleyen faiz birlikte olarak hesaplandığı belirtilmiş, bu konuda tereddütlerin yaşanmasının işlerin gecikmesine sebebiyet verdiği ifade edilmiştir. Bu tazminatların belirlenmesi bakımından takip ve dava taleplerinin ise kendisini oluşturan alacak kalemleri arasında bir ayrıma izin vermeksizin bütünlük oluşturduğu ifade edilmiştir¹⁰⁸⁷. Bu bağlamda kanaatimizce 6352 sayılı Kanun değişikliği sonrasında

¹⁰⁸⁴ Bingöl, s. 337; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 18.03.2010, E. 2009/24255, K. 2010/6443 (Süphandağ, s. 407); Yarg. 12. HD, T. 14.06.2002, E. 2002/11109, K. 2002/12847, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.02.2021.

¹⁰⁸⁵ Kuru, El Kitabı, s. 312; Yarg. 12. HD, T. 02.04.2004, E. 2004/3405, K. 2004/7957, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 10.02.2021.

¹⁰⁸⁶ "...Somut olayda, mahkemece, itirazın kaldırılmasına hükmedilen ve reddedilen tüm alacak kalemleri üzerinden taraflar lehine %20 tazminata karar verilmiştir. O halde, mahkemece, itirazın kaldırılmasına hükmedilen alacak miktarının ne kadarının asıl alacak, ne kadarının faiz ve fer'ilere ilişkin olduğu belirtilmeksizin infazda tereddüt oluşturacak biçimde hüküm kurulması isabetsiz olduğu gibi, itirazın kaldırılmasına karar verilen asıl alacak kısmı üzerinden alacaklı yararına tazminata hükmedilmesi gerekirken, takip çıkış toplamından itirazın kaldırılmasına karar verilen miktara göre tazminata hükmedilmesi de doğru değildir." Yarg. 12. HD, T. 17.02.2014, E. 2014/1908, K. 2014/4123, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.11.2014, E. 2014/19610, K. 2014/26757, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 11.06.2013, E. 2013/13179, K. 2013/22040, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.03.2021; Yarg. 22. HD, T. 24.06.2019, E. 2019/4789, K. 2019/13920, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.03.2021; Yarg. 9. HD, T. 09.12.2020, E. 2017/20033, K. 2020/17825, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.03.2021; Yarg. HGK, T. 04.06.2003, E. 2003/15-404, K. 2003/381, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.03.2021.

¹⁰⁸⁷ Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Mehmet Şandır'ın; 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi; Barış ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekili Şırnak Milletvekili Hasip Kaplan'ın; Türk Ceza Kanunun Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar Kanununda Yer Alan Maddelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk ve Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Emine Ülker Tarhan ve Yalova Milletvekili Muharrem İnce ile 34 Milletvekilinin;

gerek itirazın iptali davası gerekse itirazın kaldırılması bakımından tazminatın belirlenmesinde asıl alacak ve faiz ayrımı yapılmaksızın takip ve dava/inceleme talebi esas alınması gerekir. 6352 sayılı Kanun değişikliği sonrasında verilen Yargıtay'ın asıl alacak üzerinden inkâr tazminatına hükmeden kararlarının İİK'ya aykırı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Öte yandan bu hükümde yer alan tazminatın tespitinde takip talebi veya davadaki talebin esas alınacağı ibaresi; eğer takip ve davadaki talep aynı ise o miktar, farklı ise davadaki/incelemedeki miktar esas alınması gerektiği şeklinde yorumlanmalıdır¹⁰⁸⁸. Örneğin alacaklının takip çıkışı 10.000 TL olan bir icra takibi başlatıp borçlunun borcun tamamına itiraz etmesi fakat alacaklının 8.000 TL üzerinden itirazın kesin kaldırılması istemi bulunması hâlinde 8.000 TL üzerinden itirazın kesin kaldırılması kararı verilirse -alacaklının talepte bulunması ve esasa ilişkin neden koşulu oluşması şartıyla- borçlu aleyhine hükmedilen inkâr tazminatı 8.000 TL üzerinden belirlenecektir.

Alacaklı aleyhine hükmedilen haksız takip tazminatında olduğu gibi borçlu aleyhine hükmedilen inkâr tazminatının tahsili de tehir edilebilmektedir. Eğer borçlu menfî tespit veya istirdat davası açarsa hükmolunan tazminatın tahsili dava sonuna kadar tehir olunur. Borçlunun açtığı bu dava lehine sonuçlanırsa daha önce hükmedilmiş olan inkâr tazminatı kalkar (İİK m. 68/son). Yine burada da dava sonuna kadar tahsili ertelenen kısım, borçlunun dava konusu yaptığı alacak miktarına denk gelen kısımdır¹⁰⁸⁹.

3. Yargılama Gideri ve Vekalet Ücreti

İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması kararıyla birlikte alacaklı lehine yargılama gideri ve alacaklı kendini vekil aracılığıyla temsil ettirmiş ise kaldırılan alacak miktarına bağlı olarak AAÜT'deki maktu vekalet ücretini geçmemek kaydıyla

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; İstanbul Milletvekili Osman Oktay Ekşi'nin; Türk Ceza Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yasa Teklifi; İstanbul Milletvekili Osman Oktay Ekşi'nin; 3713 Sayılı Terörle Mücadele Yasasının 6 ve 7'nci Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Yasa Teklifi; İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel'in; Terörle Mücadele Kanununda Bazı Maddelerin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Teklifi; İzmir Milletvekili Rıza Türmen ve Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Emine Ülker Tarhan'ın; Adli Sicil Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi; Ağrı Milletvekili Halil Aksoy'un; Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Adalet Komisyonu Raporu (1/565, 2/90, 2/120, 2/223, 2/257, 2/268, 2/292, 2/322, 2/326), TBMM, Yasama Dönemi 24, Yasama Yılı 2, Sıra Sayısı 278, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss278.pdf>, E. T. 06.03.2021, s. 116.

¹⁰⁸⁸ İtirazın iptali davası bakımından aynı yönde bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 153.

¹⁰⁸⁹ Kuru, El Kitabı, s. 311, dn. 119.

nispi vekalet ücretine mahkûm eder¹⁰⁹⁰. Bu cümleden anlaşılması gereken icra mahkemesinin verebileceği vekalet ücretinin en fazla AAÜT'de yazan tutar olabileceği, kaldırılan alacak miktarının AAÜT'de yazan tutarın altında olduğu hâllerde nispi vekalet ücretine hükmedileceğidir. Nitekim örneğin miktarı 300 TL olan bir alacak için vekalet ücreti olarak AAÜT'de yazan tutara hükmedilmesi en başta hak arama özgürlüğüne aykırı olacaktır. Fakat çok büyük meblağlı alacaklarda bile hükmedilebilecek vekalet ücreti AAÜT'de yazan tutar maktu olarak hükmedilecektir. Nitekim Yargıtay da maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiği hâlde nispi vekalet ücretine hükmedilmesini isabetsiz bulmaktadır¹⁰⁹¹.

İtirazın kesin kaldırılması kararını uygulamak isteyen alacaklı, bu kararı icra dairesindeki icra dosyasına ibraz eder. Borçluya aynı icra dosyasından alacak ve eklentileri için icra emri gönderilemez. Fakat alacaklı lehine hükmedilen yargılama gideri ve tazminat için icra emri gönderilmesi gereklidir¹⁰⁹². Daha doğru bir ifadeyle alacaklı lehine hükmedilen yargılama gideri, vekalet ücreti ve inkâr tazminatı için ayrı bir ilâmlı icra takibine gerek olmayıp; bu alacak kalemleri mevcut icra dosyası üzerinden icra emri gönderilmek suretiyle tahsil edilebilecektir¹⁰⁹³.

4. Mal Beyanı

İtirazın kesin kaldırılması kararının bir diğer sonucu borçlunun mal beyanında bulunma mecburiyetinde olmasıdır. İİK m. 75 gereği borçlu, bu kararın kendisine tefhiminden veya tebliğinden itibaren üç gün içerisinde mal beyanında bulunmaya mecburdur. Mal beyanı borçlunun kendisinde ve üçüncü kişilerde bulunan mal, alacak ve haklarında borcuna yetecek miktarın nevi ve mahiyet ve vasıflarını ve her türlü kazanç ve gelirlerini ve yaşayış tarzına göre geçim membalarını ve buna nazaran borcunu ne suretle ödeyebileceğini yazı ile veya şifahen icra dairesine bildirmesidir (İİK m. 74). Borçlunun zamanında ve gerçeğe uygun olarak mal beyanında bulunması icra ceza suçlarına sebebiyet vermemesi bakımından önemlidir. İİK m. 78/I gereği alacaklı

¹⁰⁹⁰ Kiraz, s. 319; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 919; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1183.

¹⁰⁹¹ Yarg. 12. HD, T. 08.12.2005, E. 2005/20220, K. 2005/24465, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.03.2021.

¹⁰⁹² Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 920; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1185.

¹⁰⁹³ Kiraz, s. 320; “Takip dayanağı merci kararı yapılan bir takip dolayısıyla vâki itiraz üzerine takdir edilen vekalet ücretine ilişkin karardır. Bu karar ilâm hükmünde bulunmaması sebebiyle, esas takip dolayısıyla takip sırasında takip giderleri arasında tahsili gerekir.” Yarg. 12. HD, T. 18.11.1976, E. 1976/10090, K. 1976/11713 (Uyar, İlâmlı Takipler, s. 81). İcra tazminatı bakımından aynı yönde bkz. Tanrıver, İlâmlı İcra, s. 57, dn. 76.

haciz talebinde bulunmak için borçlunun mal beyanında bulunmasını beklemek zorunda değildir.

C. ALACAKLININ İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİ GERİ ALMASI HÂLİNDE VERİLEN KARAR

Medenî usûl hukukundaki tasarruf ilkesi gereği kimse dava açma zorlanmadığı gibi açmış olduğu davasını devam ettirmeye de zorlanamaz¹⁰⁹⁴. Her ne kadar itirazın kesin kaldırılması takip hukukuna özgü bir yol olsa da alacaklıya itirazın kesin kaldırılması yargılamasını sonuna kadar devam ettirme zorunluluğu yüklenemeyecektir. Bu bağlamda alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri alma imkânı mevcuttur.

Doktrinde çoğu yazar, alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri alması kavramını, alacaklının itirazın kaldırılması talebinden vazgeçmesi olarak ifade etmiştir¹⁰⁹⁵. Buna karşın bazı yazarlar alacaklının itirazın kaldırılması talebini geri alması kavramını kullanmıştır¹⁰⁹⁶. Biz de burada alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri alınması kavramını kullanmayı daha isabetli bulmaktayız. Zira ne HMK’da ne de İİK’da vazgeçme diye bir kavrama yer verilmiştir. Daha doğru bir ifadeyle HMK m. 307’de davadan feragat, davacının talep sonucundan vazgeçmesi olarak tanımlanmıştır. Yargıtay’ın bazı kararlarında da feragat ve vazgeçme kavramları iç içe geçmiş durumdadır¹⁰⁹⁷. Örneğin bu kararlardan birinde Yargıtay “*Somut olayda; alacaklı vekilinin 14/06/2016 tarihli duruşmada itirazın kaldırılması talebinden feragat ettiği, mahkemece; davadan vazgeçme nedeniyle davanın reddine karar verildiği...*”¹⁰⁹⁸ ibaresine yer vermiştir. Oysa feragatin söz konusu olduğu hâlde kavram bakımından kanuna uygun olması amacıyla vazgeçme kavramının kullanılmamasının isabetli olacağı kanaatindeyiz¹⁰⁹⁹.

¹⁰⁹⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 438.

¹⁰⁹⁵ Kuru, İcra, s. 387, 388; Kuru, El Kitabı, s. 312, 313; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195, 196; Karlı, s. 193; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 213; Kiraz, s. 332, 333; Bingöl, s. 338.

¹⁰⁹⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 127; Aslan, s. 535, 536.

¹⁰⁹⁷ Yarg. 12. HD, T. 25.12.2017, E. 2016/25894, K. 2017/16090, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.04.2021; Yarg. 12. HD, T. 23.05.2002, E. 2002/10043, K. 2002/10771, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.03.2021.

¹⁰⁹⁸ Yarg. 12. HD, T. 25.12.2017, E. 2016/25894, K. 2017/16090, Yargıtay Karar Arama, E. T. 25.04.2021.

¹⁰⁹⁹ Benzer yönde bkz. Kiraz, s. 332, dn. 90.

Bu başlık altında ifade edeceğimiz istemin geri alınması, feragatten farklı bir imkândır¹¹⁰⁰. Doktrinde itirazın kaldırılması talebinden vazgeçme kavramını kullanan bazı yazarlar bu hâlde, karşı taraf olan borçlunun açık rızasının arandığını ifade etmişler, diğer bir ifadeyle HMK m. 123'teki davanın geri alınması kurumuyla bağdaştırmışlardır¹¹⁰¹. Biz de aynı yönde bu kavramı HMK m. 123'teki davanın geri alınması kurumuyla bağdaştırdığımız, daha doğru bir ifadeyle bu hâli HMK m. 123'te düzenlenen davanın geri alınması kurumu olarak kabul ettiğimiz için HMK m. 123'ün lafzına uygun olarak “geri alma” ibaresinin kavramsal olarak daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.

HMK m. 123'te düzenlenen davanın geri alınması kurumunun dava niteliğinde olmayan itirazın kesin kaldırılmasında mümkün olup olmadığı noktasında bazı tereddütler oluşabilir. Bu konuda İİK'da açık bir düzenleme olmadığı gibi HMK'ya yapılan bir atfın da mevcut olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda HMK'da düzenlenen bu kurumun itirazın kesin kaldırılmasının niteliğine uyup uymadığı değerlendirilmelidir. Takip hukukuna özgü bir yol olan itirazın kesin kaldırılması nihayetinde mahkemede yargılama şeklinde cereyan ettiğinden kanaatimizce bu kurumun niteliğine ters düşmemektedir. Ayrıca Aslan'ın da isabetli olarak ifade ettiği üzere, HMK m. 322/1 hükmü gereği HMK'da yazılı yargılama usulü hükümleri arasında düzenlenen davanın geri alınması kurumu, basit yargılama usulünün uygulandığı itirazın kesin kaldırılmasında kıyasen uygulanması mümkündür¹¹⁰². Bu bağlamda davanın geri alınması (HMK m. 123) kurumunun itirazın kesin kaldırılmasında uygulama alanı bulabileceğini ifade etmek yanlış olmayacaktır.

İtirazın kesin kaldırılması istemini geri almak isteyen alacaklı, istemini icra mahkemesindeki duruşmada tutanağa yazdırmak suretiyle veya dilekçeyle ileri sürmelidir. Bu isteme açıkça rıza gösteren borçlu da rızasını icra mahkemesine aynı şekilde bildirmelidir¹¹⁰³. Doktrinde Kiraz, bir Yargıtay kararına atfen alacaklının isteminin borçluya tebliğ edilmediği sürece bu isteminden (yazarın ifadesiyle

¹¹⁰⁰ Davanın geri alınması ile davadan feragat arasındaki ilişki ve farklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aslan, s. 53-65.

¹¹⁰¹ Kuru, El Kitabı, s. 312; Karşı, s. 193; Kiraz, s. 332; Bingöl, s. 338.

¹¹⁰² İfade edilen görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aslan, s. 535, 536.

¹¹⁰³ Kiraz, s. 332.

vazgeçmesinden) dönebileceğini ifade etmiştir¹¹⁰⁴. Bunun yanında medeni usul hukukunda davanın geri alınmasından dönülüp dönülemeyeceği eş deyişle rücu edilip edilemeyeceği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte bu konuda baskın görüş davanın geri alınması beyanından dönülemeyeceği yönündedir¹¹⁰⁵. Kanaatimizce de baskın görüş doğrultusunda itirazın kesin kaldırılması isteminin geri alan alacaklının bu beyanından dönemeyeceğini kabul etmek gerekir.

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri almasıyla icra takibi son bulmaz¹¹⁰⁶. Öte yandan alacaklının istemini geri alması, HMK m. 307 anlamında alacağından feragat da değildir¹¹⁰⁷. Çünkü alacaklı HMK m. 307 anlamında alacağından feragat etmiş olursa talep sonucundan vazgeçeceği için bir daha aynı alacağı için talepte bulunması söz konusu değildir¹¹⁰⁸. Yargıtay, önüne gelen bir uyuşmazlıkta alacaklının icra mahkemesine verdiği dilekçedeki *“Borçluya karşı açtığım itirazın kaldırılması davasından vazgeçtiğimden, dosyanın işlemiden kaldırılmasını arz ve talep ederim”* cümlesini alacaklının alacağından vazgeçmesi olarak değil; itirazın kaldırılması isteminden vazgeçmesi (bize göre istemin geri alınması) olarak kabul etmiştir¹¹⁰⁹.

Doktrinde alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri almasıyla birlikte bu istemin konusuz kaldığından hareketle icra mahkemesinin vermesi gereken karar; karar verilmesine yer olmadığı kararı olarak ifade edilmiştir¹¹¹⁰. Fakat kanaatimizce HMK’da yapılan 7251 sayılı Kanun değişikliği ile birlikte artık karar verilmesine yer olmadığı

¹¹⁰⁴ Kiraz, s. 332; Kiraz’ın atıfta bulunduğu karar için bkz. *“...Alacaklı vekili itirazın kaldırılarak, tahliye karar verilmesi dileğiyle merciiine başvurduktan sonra 31.07.1979 tarihli dilekçesi ile bu istekten feragat ettiğini ve 08.08.1979 tarihli dilekçesi ile bu feragat isteğinden vazgeçtiğini ve davanın devamını istemiştir. Vazgeçme dilekçesi diğer tarafa tebliğ edilmediği gibi mercii de açılan ilk oturuma borçlu gelmemiş ve bu iki dilekçenin okunması ile yetinilmiştir. Bu durumda borçlu, alacaklı vekilinin vazgeçme iradesine ittila kesbetmiş değildir. Vazgeçen taraf, bu isteği diğer tarafa tebliğ edilmeden önce vazgeçmesinden dönebilir...”* Yarg. 12. HD, T. 10.12.1979, E. 1979/9074, K. 1979/9398, Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 20.06.2021.

¹¹⁰⁵ Baskın görüşteki yazarlar için bkz. Aslan, s. 128, dn. 360. Aslan da davacının tek taraflı irade beyanıyla geri alma beyanından dönemeyeceği görüşünde olup davalının davanın geri alınmasına göstereceği açık rıza anına kadar davacının geri alma beyanının kendisini bağlaması gerektiğini ifade etmiştir (Aslan, s. 128).

¹¹⁰⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 127.

¹¹⁰⁷ Kuru, İcra, s. 388; Kuru, El Kitabı, s. 312; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195, dn. 37; Karslı, s. 193; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 127; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 213; Kiraz, s. 332; Bingöl, s. 338.

¹¹⁰⁸ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 438.

¹¹⁰⁹ Yarg. 13. HD, T. 18.12.1979, E. 1979/5418, K. 1979/6709, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.03.2021.

¹¹¹⁰ Kuru, İcra, s. 387; Kuru, El Kitabı, s. 312; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195; Karslı, s. 193; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 127; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 213; Kiraz, s. 333; Bingöl, s. 338.

kararı vermek mümkün değildir. Zira 7251 sayılı Kanun değişikliği ile birlikte HMK m. 123'e yeni bir cümle eklenmiştir. Bu cümleye göre davacının davasını geri almasıyla birlikte davanın açılmamış sayılmasına karar verilecektir. Nitekim bu kanun değişikliği teklifinin m. 10 gerekçesinde davanın geri alınmasıyla davanın konusuz kalması sebebiyle esas hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararı ve davanın açılmamış sayılması kararı olmak üzere uygulamada birbirinden farklı kararlar verildiği ifade edilmiştir¹¹¹¹. Bu bağlamda HMK m. 123'e eklenen cümle ile birlikte davanın geri alınması neticesinde verilecek karar kesin bir şekilde açıklığa kavuşturulmuştur. Diğer bir ifadeyle 7251 sayılı Kanun değişikliği ile birlikte bu tartışmanın bir önemi kalmamıştır. Davanın geri alınmasıyla birlikte verilecek karar; davanın açılmamış sayılması kararıdır. Meseleyi çalışmamız bakımından ele alacak olursak kanaatimizce 7251 sayılı Kanun değişikliği ile birlikte alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri alması hâlinde icra mahkemesi “itirazın kesin kaldırılması incelemesinin açılmamış sayılmasına” kararı vermelidir. Nitekim 7251 sayılı Kanun değişikliği öncesinde dâhi doktrinde Aslan, alacaklının itirazın kaldırılması istemini geri almasıyla birlikte bu istemin yapılmamış sayılacağını ifade etmiştir¹¹¹². Ayrıca bu karar ile birlikte itirazın kesin kaldırılması istemiyle birlikte doğan sonuçlar, geçmişe etkili olarak ortadan kalkar¹¹¹³. Öte yandan karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi gerektiği görüşünde olan bazı yazarların görüşüne dayanak olarak ileri sürdükleri istemin konusuz kalması hususu da kanaatimizce isabetli değildir. Zira davanın geri alınması ile davanın konusuz kalması birbirinden farklı kurumlardır. Diğer bir ifadeyle davanın geri alınması, davanın konusuz kalmasının bir çeşidi değildir¹¹¹⁴.

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri alması hâlinde icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi kararı veya başka bir karar vermemelidir. Zira icra mahkemesinin vereceği kararın türüne göre farklı sonuçlar doğmaktadır. Alacaklı itirazın kesin kaldırılması istemini geri aldığı anda daha sonra aynı alacak için başvurma harcı ödemek suretiyle süresi içerisinde itirazın kesin kaldırılması isteminde

¹¹¹¹ TBMM, İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin ile 128 Milletvekilinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/2735) ve Adalet Komisyonu Raporu, Yasama Dönemi 27, Yasama Yılı 3, Sıra Sayısı 216, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss216.pdf> , E. T. 04.03.2021, s. 11.

¹¹¹² Aslan, s. 536.

¹¹¹³ Aslan, s. 536.

¹¹¹⁴ Davanın geri alınması ile davanın konusuz kalması arasındaki ilişki ve farklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aslan, s. 81-88.

bulunabilecek ya da itirazın iptali davası açabilecek¹¹¹⁵ hatta alacak davası açabilecektir¹¹¹⁶. Zira HMK m. 123 gereği davasını geri alan davacı, daha sonra aynı davayı tekrar açma hakkını saklı tutmaktadır¹¹¹⁷. Öte yandan icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılması isteminin reddi yönünde karar verirse aynı alacak için tekrar itirazın kesin kaldırılması incelemesi gündeme gelemeyecektir.

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri almasını HMK m. 123 anlamında davanın geri alınması olarak kabul ettiğimiz için kanaatimizce yargılama giderleri de HMK m. 123 hükmü doğrultusunda belirlenmelidir. Bu bağlamda 7251 sayılı Kanun değişikliği teklifinin m. 10 gerekçesinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi durumunda HMK m. 331 gereği yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılacağı ifade edilmiştir¹¹¹⁸. Yine bu hâlde davalı kendini vekil ile temsil ettirmiş ise davalı lehine vekalet ücretine hükmedilmesi gerekir¹¹¹⁹. Aynı durumu itirazın kesin kaldırılması incelemesine uyguladığımızda ise icra mahkemesi alacaklıyı yargılama gideri ve borçlu kendini vekil ile temsil ettirmişse vekalet ücretine mahkûm etmelidir. Fakat bu hâlde icra mahkemesi alacaklıyı haksız takip tazminatına mahkûm edemez. Çünkü bu hâlde İİK m. 68/son'da düzenlenen esasa ilişkin neden koşulu oluşmamaktadır¹¹²⁰.

Alacaklının itirazın kesin kaldırılması istemini geri almasının HMK m. 307 anlamında alacaklının alacağından feragat olmadığını ifade ettik. Tam bu noktada feragatin itirazın kesin kaldırılması incelemesinde mümkün olup olmadığı akla gelebilir. Bilindiği üzere İİK'da buna ilişkin açık bir düzenleme yoktur. Feragat konusunda İİK'da HMK'ya atıf yapan bir düzenleme de yoktur. Bu bağlamda feragatin itirazın kesin kaldırılması incelemesinin niteliğine uygun düşüp düşmediği irdelenmelidir. İlk

¹¹¹⁵ Kuru, İcra, s. 388; Kuru, El Kitabı, s. 313; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 196; Karşı, s. 193; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 127; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 213; Kiraz, s. 332, 333; Bingöl, s. 338.

¹¹¹⁶ Kuru, El Kitabı, s. 313; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 195, dn. 37; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 213; Kiraz, s. 333.

¹¹¹⁷ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 246.

¹¹¹⁸ TBMM, İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin ile 128 Milletvekilinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/2735) ve Adalet Komisyonu Raporu, Yasama Dönemi 27, Yasama Yılı 3, Sıra Sayısı 216, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss216.pdf>, E. T. 04.03.2021, s. 11.

¹¹¹⁹ Yarg. 15. HD, T. 08.05.2019, E. 2018/2877, K. 2019/2169, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 05.03.2021.

¹¹²⁰ Kuru, El Kitabı, s. 313; Karşı, s. 193; Kiraz, s. 333; Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD, T. 31.03.2006, E. 2006/2830, K. 2006/6621, Yargıtay Karar Arama, E. T. 05.03.2021. Kuru, daha önceki bir eserinde ise bu hâlde borçlunun talebi üzerine alacaklının İİK m. 68/son'da düzenlenen haksız takip tazminatına mahkûm edileceği kanaatindedir (Kuru, İcra, s. 387, 388).

etapta feragatin kesin hüküm gibi sonuç doğuruyor olması (HMK m. 311) ve itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde icra mahkemesinin kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi sebebiyle niteliğine uygun düşmediği düşünülebilir. Fakat HMK m. 307’de düzenlenen feragatin, taraf usûl işlemi¹¹²¹ olması sebebiyle buna engel olduğu söylenemez. Nitekim tasarruf ilkesi gereği de alacaklı, alacağından feragat etmek isteyebilir ve alacaklı istemediği hâlde alacağını almaya zorlanamaz. Bu bağlamda feragatin itirazın kesin kaldırılması incelemesi bakımından mümkün olduğunu söylemek gerekir¹¹²². Öte yandan feragat dışında davaya son veren diğer taraf işlemleri olan kabul ve sulh için de aynı açıklamaları yapmak yanlış olmayacaktır.

D. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İSTEMİNİN KONUSUZ KALMASI HÂLİNDE VERİLEN KARAR

İcra mahkemesinde inceleme konusu yapılan itirazın kesin kaldırılmasında çeşitli nedenlerle bu istem konusuz kalmış olabilir. Borçlunun itirazından vazgeçmesi veya borcun ödenmesi bu çeşitlere örnek verilebilir¹¹²³. Borçlunun itiraz etmesinden sonra alacaklının icra takibinden feragat etmesi de itirazın kesin kaldırılması isteminin konusuz kalmasına bir örnektir¹¹²⁴. Yine itirazın kesin kaldırılması incelemesi devam ederken alacaklının takip yolunu değiştirmesi hâlinde de (İİK m. 43/II) itirazın kesin kaldırılması istemi konusuz kalır¹¹²⁵. Bu hâlde icra mahkemesi, alacaklının istemi konusuz kaldığından bahisle karar verilmesine yer olmadığı kararı verir¹¹²⁶. İcra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması incelemesine devam ederek haksız olan tarafı yargılama gideri ve vekalet ücretine mahkûm eder¹¹²⁷. Örneğin borçlunun itirazdan vazgeçmesi hâlinde yargılama gideri ve vekalet ücretine mahkûm edilecek taraf, borçludur¹¹²⁸. Yine benzer şekilde takip yolunun değiştirilmesi hâlinde (İİK m. 43/II)

¹¹²¹ Feragat, kabul ve sulh gibi usûl işlemleri gerek maddi hukuk gerekse usûl hukuku bakımından sonuç doğurur (Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 123; Karabel, Yazılı Şekil, s. 170).

¹¹²² İtirazın kaldırılması incelemesinde alacaklının feragat etmesiyle ilgili bazı kararlar için bkz. Yarg. 12. HD, T. 25.12.2017, E. 2016/25894, K. 2017/16090, Yargıtay Karar Arama, E. T. 05.03.2021; Yarg. 8. HD, T. 11.04.2017, E. 2017/1834, K. 2017/5408, Yargıtay Karar Arama, E. T. 05.03.2021.

¹¹²³ Kuru, El Kitabı, s. 313; Karşı, s. 193; Kiraz, s. 334; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 915; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1177; Bingöl, s. 338.

¹¹²⁴ Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 915; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1177.

¹¹²⁵ Kardelen Karagüllü, *Takip Yolunun Değiştirilmesi (İİK m. 43/2)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 115, 116.

¹¹²⁶ Kuru, El Kitabı, s. 313; Karşı, s. 193; Kiraz, s. 334; Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 915; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1177; Bingöl, s. 338.

¹¹²⁷ Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 915; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1177.

¹¹²⁸ Karşı, s. 194; Kiraz, s. 334.

icra mahkemesinin bu değerlendirmesini borçlunun lehine olacak şekilde yapması ve alacaklıyı yargılama giderine mahkûm etmesi isabetli olur¹¹²⁹.

Yargıtay'ın icra mahkemesinin karar verilmesine yer olmadığı kararı vermesi üzerine haksız olan tarafın tazminata mahkûm edilmesi gerektiğine hükmeden kararları¹¹³⁰ olduğu gibi tazminata mahkûm edilmemesi gerektiğine hükmeden kararı¹¹³¹ da mevcuttur. Fakat burada Yargıtay'ın haksız olan tarafın tazminata mahkûm edilmesi gerektiği yönündeki kararlarının verildiği tarih önemlidir. Tespit edebildiğimiz Yargıtay kararları, İİK m. 68/son hükmünde esasa ilişkin neden koşulunun aranmadığı dönemde verilmiştir. Bu bağlamda kararların verildikleri dönem itibarıyla isabetli olduğu söylenebilir. Fakat bizim de katıldığımız görüşe göre karar verilmesine yer olmadığı kararı esasa ilişkin nedenle verilmiş bir karar olmadığı yani İİK m. 68/son koşulları oluşmadığı için icra mahkemesi, tazminata mahkûm edememelidir¹¹³². Kanaatimizce bu durum, 4949 sayılı Kanun değişikliğinin zorunlu bir sonucudur. Burada karşıt görüş olarak her ne kadar inceleme konusuz kalsa da icra mahkemesinin incelemeye devam ettiği ve esasa ilişkin inceleme yaparak kimin haklı kimin haksız olduğunun tespit

¹¹²⁹ Karagüllü, s. 116.

¹¹³⁰ “Borçlu kooperatif tarafından yasal süresinde takibe itiraz edilmesinden sonra dosyada konulu olan 10.04.2002 tarihli sirkülere göre, yetkililerce sunulan 27.11.2002 tarihli dilekçeyle itirazdan feragat edilmesi üzerine mercice itirazın reddine karar verildiği, ancak, talebe rağmen alacaklı yararına tazminata ve avukatlık ücretine hükmedilmediği anlaşılmıştır. Süresinde takibe itiraz edilmesinden sonra gerek borçlunun itirazdan vazgeçmesi ve gerekse alacaklının itirazı kabul etmesi, yahut takip şekline göre icra dairesine başvurup takipten feragat etmesi halleri tazminat isteminin reddini gerektirmez. Aksinin kabulü halinde; haklı olmadığını anlayan tarafın talebinden vazgeçmesi suretiyle, aleyhine tazminata hükmedilmesini engellemesi gibi kabulü mümkün olmayan bir durum ortaya çıkar. Bu durumda, mercice itirazın esaslı incelenmeli ve alacaklı yararına tazminat ve avukatlık ücreti verilir verilmeyeceği tartışılıp değerlendirilmelidir. (Hukuk Genel Kurulu 16.10.1996 tarih, 1996/601-711, Hukuk Genel Kurulu'nun 21.03.2001 tarih 2001/266 esas sayılı kararları). Eksik inceleme ile hüküm tesisi isabetsizdir.” Yarg. 12. HD, T. 16.05.2003, E. 2003/8566, K. 2003/11294, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 09.03.2021; Yarg. 12. HD, T. 30.06.2003, E. 2003/12310, K. 2003/15488, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 02.04.2002, E. 2002/5648, K. 2002/6762, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.02.2021; Yarg. 12. HD, T. 07.06.2002, E. 2002/10827, K. 2002/12237, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.03.2021.

¹¹³¹ “Alacaklı her ne kadar, borçlunun itirazından feragat etmesinden önce dava açmış olması nedeniyle mercie başvurmada haklı ise de, yargılama aşamasında itirazdan icra dairesine verilen dilekçe ile feragat edildiğinden alacaklı isteminin konusu kalmamıştır. Mercin işin esasına girmeden konusu kalmayan istek hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermesi ve işin esaslı incelenemeyeceğinden tazminata hükmetmemesi gerekir. Ancak alacaklı yararına avukatlık ücreti ve yargılama giderine hükmedilir. Bu hususlar gözönüne alınmadan itirazın kaldırılmasına karar verilmesi ve borçlunun tazminat ile yükümlü tutulması doğru değildir.” Yarg. 12. HD, T. 26.11.1997, E. 1997/12996, K. 1997/13230, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 12.02.2021.

¹¹³² Borçlunun itirazdan vazgeçmesi hâli için aynı yönde bkz. Karslı, s. 194; Kiraz, s. 334; Takip yolunun değiştirilmesi hâli için aynı yönde bkz. Karagüllü, s. 116. İtirazın iptali davalarına kıyasen borçlunun burada da inkâr tazminatına mahkûm edileceğine dair bir görüş için bkz. Kuru, El Kitabı, s. 313, dn. 125 ve s. 270, 271. Yine burada tazminata hükmedileceğine dair bkz. Uyar, Kesin Kaldırma III, s. 915; Uyar/Uyar/Uyar, s. 1177.

edildiği ileri sürülebilirse de icra mahkemesinin yaptığı inceleme; yargılama gideri ve vekalet ücretine ilişkin bir karar verilmesi içindir. Nitekim bu durumda icra mahkemesinin yaptığı inceleme itirazın kesin kaldırılması istemi hakkında karar verebilmek için yapılan bir inceleme değildir. Zira konusuz kalma hâlinde icra mahkemesinin vereceği karar bellidir.

İtirazından vazgeçmek isteyen borçlu, bu iradesini icra dairesine açıkça bildirmelidir. Aksi takdirde yani açıkça bir vazgeçme istemi ileri sürülmediği takdirde itirazın kesin kaldırılması istemi konusuz kalmayacaktır. Borçlunun ödeme emrine itirazından sonra borca ilişkin haricen ödeme yapmış olması, borcun kabulü ve yapmış olduğu itirazından vazgeçme anlamına gelmeyecektir¹¹³³.

III. İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI İNCELEMESİ SIRASINDA İFLÂS HUKUKUNA ÖZGÜ BAZI DURUMLARIN ORTAYA ÇIKMASI

A. BORÇLU HAKKINDA İFLÂSIN AÇILMASI

Borçlu hakkında iflâsın açılmasıyla birlikte müflis borçlu aleyhine yürütülen haciz yoluyla takipler durur (İİK m. 193/I). İflâs kararının kesinleşmesiyle birlikte ise bu takipler düşer (İİK m. 193/II). İtirazın kesin kaldırılması incelemesi de İİK m. 193 kapsamında değerlendirilir¹¹³⁴. Bu bağlamda borçlu hakkında iflâsın açılmasıyla birlikte icra mahkemesi, itirazın kesin kaldırılması incelemesine devam edip itirazın kesin kaldırılması kararı veremeyecektir¹¹³⁵.

Öte yandan itirazın iptali davasının İİK m. 193 kapsamında mı yoksa İİK m. 194 kapsamında mı ele alınması gerektiği doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bazı yazarlar, itirazın iptali davasının İİK m. 194 kapsamında hukuk davası olduğunu ve böylece borçlu hakkında iflâsın açılmasıyla birlikte itirazın iptali davasının duracağını fakat iflâs kararının kesinleşmesiyle düşmeyeceğini ifade etmiştir. İİK m. 194 gereği bu davaya alacaklıların ikinci toplanmasından (İİK m. 237) on gün sonra devam edilebilecektir¹¹³⁶. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise itirazın iptali davası İİK m. 193 kapsamında

¹¹³³ Kiraz, s. 335; Yarg. 12. HD, T. 11.05.2015, E. 2015/3458, K. 2015/13233, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 06.03.2021.

¹¹³⁴ Kuru, İcra, s. 388; Karşlı, s. 194; Kiraz, s. 336; Hasırcı, s. 274.

¹¹³⁵ Kuru, El Kitabı, s. 1223; Yılmaz, Şerh, s. 995; Hasırcı, s. 274; Yarg. 12. HD, T. 15.12.2003, E. 2003/21419, K. 2003/24799, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.02.2021.

¹¹³⁶ Kuru, El Kitabı, s. 1227; Kiraz, s. 336, 337.

değerlendirilmelidir¹¹³⁷. Yılmaz, bu görüşüne gerekçe olarak itirazın iptali davasının icra takibinden kaynaklandığını ve icra takibiyle doğrudan bağlantılı olduğunu ileri sürmüştür¹¹³⁸. Hasırcı, itirazın iptali davasının salt İİK m. 194 hükmü kapsamında değerlendirilecek bir dava olmadığını ve itirazın iptali kararının icra takip işlemi olması sebebiyle İİK m. 193 hükmünden de etkilenmesine sebep olacağını ifade etmiştir. Yazar, itirazın iptali kararının icra takip işlemi olduğundan hareketle iflâsın açılmasıyla birlikte genel mahkemenin itirazın iptali davasına devam edip itirazın iptali kararı verememesi gerektiği görüşündedir. Bunun haricinde itirazın iptali davasının ayrıca bir dava olarak İİK m. 193 hükmünün etkisini de kapsayarak İİK m. 194 hükmünün devreye girmesine sebep olduğunu belirtmiştir. Zira İİK m. 194 hükmü gereği bu davaya ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonra devam edilebileceğini, ikinci alacaklılar toplantısının ise iflâs kararının kesinleşmesi sonrasında yapılacağını (İİK m. 164/III, c. 2), iflâs kararının kesinleşmesiyle icra takibinin düşeceğini (İİK m. 193/II), böylelikle devam edilecek bir icra takibinin ve dolayısıyla itirazın iptali davasının kalmadığını ileri sürmüştür¹¹³⁹. Bu konuda Yargıtay uygulaması ise iflâsın açılmasıyla birlikte itirazın iptali davasının duracağı, ikinci alacaklılar toplantısında belirtilen alacak miktarının iflâs masasına kabul edilmesi halinde dava konusuz kalacağından karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi, alacağın masaya kabul edilmemesi hâlinde ise bu davaya kayıt kabul davası olarak devam edilmesi gerektiği yönündedir¹¹⁴⁰.

B. BORÇLUYA KONKORDATO MÜHLETİ VERİLMESİ

7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun¹¹⁴¹ ile birlikte iflâs erteleme yürürlükten kaldırılmış ve konkordato hükümleri revize edilmiştir. İflâs erteleme yürürlükten kaldırıldığı için itirazın kesin kaldırılması incelemesine etkisini incelemeye lüzum görmemekteyiz¹¹⁴².

¹¹³⁷ Yılmaz, Şerh, s. 995; Hasırcı, s. 299, 300.

¹¹³⁸ Yılmaz, Şerh, s. 995.

¹¹³⁹ Hasırcı, s. 299, 300.

¹¹⁴⁰ Yarg. 23. HD, T. 28.09.2015, E. 2014/10751, K. 2015/6020, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.02.2021; Yarg. 19. HD, T. 07.11.2012, E. 2012/8453, K. 2012/16194, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.02.2021; Yarg. 19. HD, T. 28.03.2002, E. 2001/8834, K. 2002/2293, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 04.02.2021.

¹¹⁴¹ RG T. 15.03.2018 – S. 30361.

¹¹⁴² Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kiraz, s. 337, 338.

Konkordato mühleti geçici ve kesin mühlet olmak üzere ikiye ayrılır. Geçici mühlet, kesin mühletin sonuçlarını doğurur (İİK m. 288/I). Kesin mühletin alacaklılar bakımından sonuçlarını düzenleyen İİK m. 294 hükmünün birinci fıkrası “*Mühlet içinde borçlu aleyhine 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyat tedbir ve ihtiyat haciz kararları uygulanmaz, bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Görüldüğü üzere mühlet içinde borçlu aleyhine kural olarak takip yapılamayacak ve mevcut takipler duracaktır. Borçlu hakkındaki bu takip yasağı, geçici mühlet kararıyla birlikte bařlar¹¹⁴³. Bizim de katıldığımız görüşe göre buradaki takip yasağı, icra takip işlemleri için geerlidir¹¹⁴⁴. Ayrıca ifade etmek gerekir ki takip yasağı kapsamındaki alacaklar; mühlet kararından önce doğan alacaklar ve mühlet kararından sonra konkordato komiserinin izni olmaksızın doğan alacaklardır (İİK m. 308/c/II)¹¹⁴⁵.

Konkordato mühleti içerisinde alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunup bulunamayacağı ve icra mahkemesinin karar verip veremeyeceği meselesi çalışmamız bakımından açıklanması gereken önemli bir konudur. Öncelikle ifade etmek gerekir ki borçlu hakkında geçici mühlet kararı verildiğinde takip yasağı başlayacağı için burada bahsi geçen itirazın kesin kaldırılması değerlendirmesi, geçici mühlet kararı verilmeden önce başlatılan takipler için geçerlidir. Diğer bir ifadeyle geçici mühlet kararı verildikten sonra borçlu hakkında yeni bir takip yapılamayacağı için itirazın kesin kaldırılması istemi ve incelemesi de mevzubahis olamayacaktır.

Konkordato mühleti içerisinde alacaklının itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunup bulunamayacağı ve icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı verip

¹¹⁴³ Cenk Akil, “Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları (28.02.2018 Tarih ve 7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklere Göre)”, *Ankara, TBBD*, S. 141, Y. 31, Mart-Nisan 2019, s. 230; Ali Cem Budak/Müjgan Tunç-Yücel, *Yeni Konkordato Hukuku*, Ed. Selçuk ztek, Güncellenmiş Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019, s. 262; Müjgan Tunç-Yücel, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 22; Sümer Altay/Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku*, 5. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019, s. 156.

¹¹⁴⁴ Kuru, İcra, s. 145, 146; Baki Kuru, *İflâs ve Konkordato Hukuku*, 3. Tıpkı Basım, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1992, s. 427, 428; Kuru, El Kitabı, s. 1462; Akil, Konkordato, s. 231; Serdar Kale, *Yeni Konkordato Hukuku*, Ed. Selçuk ztek, Güncellenmiş Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019, s. 337; Kiraz, s. 338; Altay/Eskiocak, s. 156, 157; Aynı görüşteki yazarlar için bkz. Tunç-Yücel, Konkordato, s. 130, dn. 20’deki yazarlar. Aksi yönde bkz. Tunç-Yücel, Konkordato, s. 132, 133.

¹¹⁴⁵ Hakan Pekcanıtez/Güray Erdönmez, *7101 Sayılı Kanun erevesinde Konkordato*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018, s. 94; Altay/Eskiocak, s. 155.

veremeyeceği tartışmalıdır. Bu tartışma itirazın kaldırılması üzerinden yapıldığı için biz de itirazın kaldırılması üzerinden ele alacağız. Doktrinde Kuru, icra mahkemesinin icra takip işlemi niteliğinde olan itirazın kaldırılması kararı veremeyeceği görüşündedir. Diğer bir ifadeyle bu görüşe göre alacaklı itirazın kaldırılması isteminde bulunabilecek fakat icra mahkemesi itirazın kaldırılması kararı veremeyecektir¹¹⁴⁶. Doktrinde bazı yazarlar, alacaklının mühlet içerisinde itirazın kaldırılması isteminde bulunamayacağı görüşündedir¹¹⁴⁷. Bu görüşteki yazarlardan Altay/Eskiocak, gerekçe olarak alacaklının haklı olması hâlinde icra takibine devam edilmesi kararı verilmesi gerekeceğini fakat mühlet içerisinde bunun mümkün olmadığını ileri sürmüştür¹¹⁴⁸. Bunun dışında Altay/Eskiocak, mühlet öncesinde verilmiş olan itirazın kaldırılması kararının konkordato koşullarına göre işlem görüp görmeyeceğini değerlendirmiştir. Yazarlar, alacaklının itirazın kaldırılması kararına rağmen alacağını İİK m. 299 gereği konkordatoya kaydettirmediyse konkordato nisabına dâhil olmayacağını, konkordatoya kaydettirdi ve borçlu da bu alacağı kabul ettiyse zaten alacağa ilişkin bir ihtilaf kalmadığını ifade etmiştir. Fakat alacaklının konkordatoya kaydettirdiği alacağa borçlu itiraz ettiyse alacağın nisaba dâhil olup olmayacağına ticaret mahkemesi karar verir ve böylelikle ticaret mahkemesinin kararı konkordato prosedürü çerçevesinde yürürlük kazanır. İİK m. 308/b gereği de alacakları itiraza uğrayan alacaklı, tasdik kararının ilanı tarihinden itibaren bir ay içerisinde dava açabilecektir. Dolayısıyla konkordatonun tasdik edilmesi hâlinde itirazın kaldırılması kararının bir anlamı yoktur. Öte yandan mühlet öncesinde itirazı kaldırılması kararı alan alacaklının alacağını İİK m. 299 gereği konkordatoya kaydettirmediği ve alacağının borçlunun bilançosunda yer almadığı durumda alacaklı konkordato koşullarından faydalanmak için genel mahkemede maddi hukuk davası açarsa da itirazın kaldırılması kararının bir anlamı olmayacaktır¹¹⁴⁹. Takip yasağının kapsamına icra takip işlemlerinin alınıp mühlet içerisinde taraf takip işlemlerinin yapılmasına izin vermenin sakıncalı olduğu görüşünde olan Tunç-Yücel ise mühlet içerisinde itirazın kaldırılması isteminin dinlenmeyeceği görüşündedir. Yazar, itirazın kaldırılması süresi olan altı ay içerisinde konkordato mühleti içerisinde de olsa

¹¹⁴⁶ Kuru, Konkordato, s. 428, dn. 63. İsviçre Hukuku bakımından aynı yönde olduğuna dair bkz. Pekcanitez/Erdönmez, s. 95; Tunç-Yücel, Konkordato, s. 136. Ayrıca alacaklının itirazın kaldırılması isteminde bulunabileceği yönünde bir İsviçre Federal Mahkemesi kararı için bkz. Akil, Konkordato, s. 231, dn. 27.

¹¹⁴⁷ Altay/Eskiocak, s. 165; Kiraz, s. 338, 339.

¹¹⁴⁸ Altay/Eskiocak, s. 165.

¹¹⁴⁹ Altay/Eskiocak, s. 165, 166.

alacaklının itirazın kaldırılması isteminde bulunması ve hatta icra mahkemesinin karar vermesi gerektiği düşüncesi kabul edilecek olursa; alacaklının itirazın kaldırılması kararı üzerine takibe devam etmesi gerektiği hâlde konkordato mühletinin takibi durdurması sebebiyle takibe devam edemeyeceğini; konkordatoda alacak kaydı yapılmadığı takdirde karara konu alacağın dikkate alınmayacağını ifade etmiştir. Hatta icra mahkemesi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi sebebiyle borçlunun mezkur alacağı kabul etmemesi olasılığında mahkemenin çekişmeli hâle gelen alacağın konkordato nisabına dâhil olup olmayacağı hakkında karar vereceğini dile getirmiştir. Yazar, bu nedenle itirazın kaldırılması incelemesinin mühlet içerisinde yapılmasının alacaklıya pratik fayda sağlamadığı gibi mühlet öncesinde verilen itirazın kaldırılması kararının da alacaklıya pratik fayda sağlamadığını ifade etmiştir¹¹⁵⁰. Pekcanitez/Erdönmez, mühlet içerisinde takip yasağı mevcut olduğu için icra mahkemesinin itirazın kaldırılması kararı vermesinin konkordato prosedürünü olumsuz bir şekilde etkilemeyeceği fakat bu kararın uygulanamayacağı görüşündedir¹¹⁵¹. Kanaatimizce mühlet içerisinde takip yasağının kapsamında yalnızca icra takip işlemleri olduğu, alacaklının taraf takip işlemleri yapabileceğini göz önünde bulundurduğumuzda alacaklının itirazın kaldırılması isteminde bulunabileceği fakat icra mahkemesinin itirazın kaldırılması kararı veremeyeceği yönünde olan Kuru'nun görüşü daha isabetlidir. Zira icra mahkemesinin itirazın kaldırılması kararının icra takip işlemi olduğunu daha önce ifade etmiştik. Fakat alacaklının itirazın kaldırılması isteminde bulunması bir taraf takip işlemi olduğundan alacaklının mühlet içerisinde itirazın kaldırılması isteminde bulunmasına bir engel yoktur. Buradaki engel, bir icra takip işlemi olan icra mahkemesinin itirazın kaldırılması kararı vermesidir. İcra mahkemesi itirazın kaldırılması kararı verse bile alacaklının bu karara istinaden takibe devam etmesi mümkün değildir¹¹⁵². İtirazın iptali davası bakımından ise doktrindeki baskın görüş; alacaklının itirazın iptali davası açabileceği, mahkemenin itirazın iptali kararı verebileceği fakat bu karara istinaden takibe devam edilemeyeceği/ilâmlı icra takibi yapılamayacağı yönündedir¹¹⁵³. Kanaatimizce de bu görüşe katılmak mümkündür.

¹¹⁵⁰ Tunç-Yücel, Konkordato, s. 138, 139.

¹¹⁵¹ Pekcanitez/Erdönmez, s. 95, 96.

¹¹⁵² Tunç-Yücel, Konkordato, s. 139; Kiraz, s. 339.

¹¹⁵³ Kuru, Konkordato, s. 428, dn. 63; Kuru, El Kitabı, s. 1462; Pekcanitez/Erdönmez, s. 95, 96; Kiraz, s. 339, dn. 131; Altay/Eskiocak, s. 166. Doktrinde Tunç-Yücel, itirazın iptali davasını icra hukukuna ve icra takibi kapsamında kendine özgü bir dava olarak nitelendirip; itirazın iptali davası neticesinde itirazın

Netice itibariyle mühlet içerisinde gerek itirazın kaldırılması gerekse de itirazın iptali seçenekleriyle takibe devam etmek mümkün değildir.

IV. İCRA MAHKEMESİ KARARLARINA KARŞI KANUN YOLLARI

A. İSTİNAF KANUN YOLU

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun¹¹⁵⁴ ile BAM'lar kurulmuştur. Fakat BAM'lar 20.07.2016 tarihinde fiilen göreve başlamışlardır. 5311 sayılı İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹¹⁵⁵ m. 29 ile İİK'ya geçici m. 7 eklenmiştir. Bu maddeye göre BAM'ın göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar İİK'nın bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Diğer bir ifadeyle BAM'ın göreve başlama tarihi olan 20.07.2016 tarihi ve sonrasında verilen kararlar için istinaf kanun yolu açıktır. Biz de bu doğrultuda şu an yürürlükte olan istinaf kanun yolu ile ardından temyiz kanun yolunu ele alacağız. Olağan kanun yolu olan istinaf ve temyiz dışında olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın iadesi yolu da vardır¹¹⁵⁶. Fakat yargılamanın iadesi yoluna icra mahkemesinin maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden kararları için başvurulabilmektedir¹¹⁵⁷. Çalışmamızın konusunu oluşturan itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için yargılamanın iadesi yolu mümkün değildir¹¹⁵⁸. Bu nedenle yargılamanın iadesi yolu ele alınmayacaktır. Öte yandan kanun yolu türü olmamakla birlikte hükmün tashihi ve tavzihi (HMK m. 304, 305, 306) hükümlerinin icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verdiği kararlar hakkında uygulanması niteliğine aykırı olmayacaktır. Diğer bir ifadeyle icra mahkemesinin itirazın kesin

iptali kararı verilirse alacaklının bu karar ile ilâmlı icra yoluna başvuramayıp icra takibine devam edebileceği gerekçesiyle mühlet içerisinde itirazın iptali davası açılmaması gerektiği görüşündedir (Tunç-Yücel, Konkordato, s. 137, 138).

¹¹⁵⁴ RG T. 07.10.2004 – S. 25606.

¹¹⁵⁵ RG T. 18.03.2005 – S. 25759.

¹¹⁵⁶ Muşul, s. 65; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 469; Atalı/Ermenek, s. 48.

¹¹⁵⁷ Gürdoğan, s. 13; Berkin, Rehber, s. 43; Üstündağ, İcra, s. 25; Postacıoğlu/Altay, s. 273; Kuru, İcra, s. 65; Kuru, El Kitabı, s. 80; Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 53; Kuru/Aydın, s. 354; Muşul, s. 67; Ulukapı, İcra, s. 28, 29; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 57; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 69, 74; Atalı/Ermenek, s. 48; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 47; Kiraz, s. 352; Talih Uyar, “İcra Mahkemesi Kararlarının Temyizi (İİK Mad. 364)”, *Ankara, THD*, C. 5, S. 46, Haziran 2010, s. 119; Bilsel, s. 239.

¹¹⁵⁸ Yarg. 12. HD, T. 02.06.1986, E. 1986/5576, K. 1986/6588, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 01.02.2021.

kaldırılması incelemesi neticesinde şartları oluşmuşsa taraflar, hükmün tashihi ve tavzihi yoluna başvurabilecektir¹¹⁵⁹. Aynı şekilde 7251 sayılı Kanun değişikliği ile yürürlüğe giren hükmün tamamlanmasını düzenleyen HMK m. 305/A hükmü de icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verdiği kararlar için uygulanabilecektir¹¹⁶⁰.

İcra mahkemesi tarafından verilen kararlara karşı kanun yararına temyiz yolunun açık olup olmadığı doktrinde tartışılmış¹¹⁶¹ olmakla birlikte bizim de katıldığımız görüşe göre icra mahkemesinin maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen kararları, yapılan bir hata varsa sonradan düzeltilebildiği için kanun yararına temyiz yolu açık değildir¹¹⁶². Nitekim Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü de icra mahkemesinin istihkak davaları ve ihalenin feshi taleplerinin reddi diğer bir ifadeyle icra mahkemesinin maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden kararlarına veya cezaya ilişkin hükümlerine karşı kanun yararına temyiz yolunun açık olduğunu kabul etmektedir¹¹⁶³. Buradan hareketle itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verilen karar da maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için bu karara karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulamayacaktır. Doktrinde Kiraz, tüm ülkede İİK'nın aynı şekilde uygulanması, İİK'nın uygulanmasında yapılan yanlışlıkların tespiti ve benzer diğer olaylarda aynı yanlışlığın yapılmaması amacıyla icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verdiği kararlara karşı kanun yararına temyiz yolunun açık olması gerektiği görüşündedir¹¹⁶⁴. Yürürlükte olan hukukumuz bakımından icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verdiği kararlar kanun yararına temyiz yoluna tâbi olmadığı için bu yol da çalışmamızda ele alınmayacaktır. Ayrıca tekrar ifade etmek gerekir ki icra mahkemesi kararına karşı kanun yolunun açık olması sebebiyle şekli anlamda kesinleşmeye elverişli iken maddi anlamda kesinleşmeye elverişli değildir¹¹⁶⁵.

5311 sayılı Kanun değişikliği öncesinde icra mahkemesi kararlarına karşı temyiz kanun yolu sınırlı hâllerde mümkün iken kanun değişikliği ile birlikte icra mahkemesi

¹¹⁵⁹ Kiraz, s. 356-358.

¹¹⁶⁰ Tolga Akkaya, “Medeni Usûl Hukukunda Hükümün (Nihai Kararların) Tamamlanması”, *Ankara, AHBVÜHFD*, C. XXV, Y. 2021, S. 1, s. 34, 35.

¹¹⁶¹ Tartışma hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Karşı, s. 126, 127; Kiraz, s. 353-355; Uyar, Temyiz, 117, 118.

¹¹⁶² Kuru, El Kitabı, s. 81.

¹¹⁶³ <https://higm.adalet.gov.tr/Home/SSSorularDetay/16>, E. T. 30.01.2021.

¹¹⁶⁴ Kiraz, s. 355.

¹¹⁶⁵ Postacıoğlu/Altay, s. 273; Yılmaz, Şerh, s. 49; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 45; Varol, s. 459.

kararları kural olarak istinaf kanun yoluna tâbi kılınmıştır¹¹⁶⁶. İstinaf kanun yoluna başvuru ve incelenmesi İİK m. 363'te düzenlenmiştir. İlgili hükmün birinci fıkrasının ilk cümlesinde belirli karar çeşitleri sayılmış, bu kararlar dışındaki kararların istinaf kanun yoluna tâbi olduğu belirtilmiştir. İİK m. 363/I, c. 1 “*İcra mahkemesince 85 inci maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103 üncü maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyein içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilânının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263 üncü maddenin uygulanma biçimi, iflâs idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflâs idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı, iflâs idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36 ncı maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararları dışındaki kararlara karşı, ait olduğu alacak, hak veya malın değer veya miktarının yedi bin Türk lirasını geçmesi şartıyla istinaf yoluna başvurulabilir.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. Bu hükümde istinaf kanun yoluna başvurulması mümkün olmayanlar arasında itirazın kesin kaldırılması sayılmadığı için itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde icra mahkemesi tarafından verilen karar, istinaf kanun yoluna tâbidir. Bu nedenle icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde kararını kesin olarak vermesi hatalı olur¹¹⁶⁷. İstinaf kanun yoluna başvuru süresi icra mahkemesi kararının tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gündür (İİK m. 363/I, c. 2). Sürenin tefhim tarihinden itibaren başlayabilmesi için kararın gerekçesinin de tefhim edilmiş olması gereklidir. Zira istinaf kanun yoluna başvuracak tarafın icra mahkemesinin verdiği kararın gerekçesini bilmesi gerektiği için karar gerekçesiz yani kısa karar olarak tefhim edilmiş ise istinaf kanun yoluna başvuru süresi kararın gerekçesiyle birlikte açıklandığı tebliğ tarihinden itibaren başlar¹¹⁶⁸. Nitekim AYM 2020 yılında verdiği bir bireysel başvuru kararında da gerekçe içermeyen kısa kararın tefhimi ile istinaf kanun yoluna başvuru süresinin başlamayacağını, gerekçeli kararın tebliği ile birlikte istinaf kanun yoluna başvuru süresinin başlayacağını ifade etmiştir.

¹¹⁶⁶ Karşı, s. 101; Ulukapı, İcra, s. 29; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 53; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 46.

¹¹⁶⁷ Yarg. 12. HD, T. 03.04.2014, E. 2014/7320, K. 2014/9927, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. 24.02.2021.

¹¹⁶⁸ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 55.

AYM, bireysel başvuruya konu olayda istinaf kanun yoluna başvuru süresinin gerekçe içermeyen kısa kararın tefhimi ile başladığından bahisle istinaf talebinin reddedilmesinin adil yargılama hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlaline yol açtığına karar vermiştir¹¹⁶⁹. AYM, 2021 yılında da benzer bir karar vermiştir. Karara konu olayda icra mahkemesinin tefhim edilen kısa kararı ile daha sonra tebliğ edilen gerekçeli kararı farklı olup istinaf başvurusunu inceleyen BAM, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren üç gün içerisinde gerekçeli istinaf dilekçesi verildiği hâlde, tefhim edilen kısa karardan sonra istinaf kanun yoluna başvuru için verilen süre tutum dilekçesinin süresinden sonra verildiği gerekçesiyle istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir. Bunun üzerine başvuru AYM'ye başvurmuş ve AYM, icra mahkemesince usul hükümlerine uygun tefhim yapılmadığı hâlde istinaf kanun yoluna başvuru süresinin tefhim tarihinden başlatılmasının mahkemeye erişim hakkının ihlâline yol açtığına karar vermiştir¹¹⁷⁰.

4949 sayılı Kanun m. 102 ile İİK'ya eklenen ek m. 1 gereği İİK m. 363'te anılan parasal sınır Maliye Bakanlığınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere belirlenir. 2021 yılı itibariyle icra mahkemelerinde belirlenen istinaf sınırı 13.740 TL'dir. İİK ek m. 1/II gereği bu parasal sınırın uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır.

İcra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararı vermesi üzerine alacaklının takibe devam edebileceğini ifade etmiştik. İcra mahkemesinin bu kararı üzerine borçlunun istinaf kanun yoluna başvurması satış dışında icra takip işlemlerini durdurmaz (İİK m. 363/IV, c. 1). Diğer bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması kararını borçlu istinaf kanun yoluna taşısa bile alacaklı haciz işlemlerini yaparak takibe devam edebilir fakat haczedilen mallar satılmaz. Borçlunun istinaf kanun yoluna başvurması hâlinde icra takibinin devamı için gereken evrak icra dosyasında alıkonularak birer örneği BAM'a gönderilecek dosyaya konulur (İİK m. 363/IV, c. 2).

Alacaklı veya borçlu, icra mahkemesinin verdiği karara karşı işlemleri uzatmak gibi kötüniyetle istinaf kanun yoluna başvurur ve bu durum anlaşılırsa HMK m. 351 hükmü uygulanır (İİK m. 363/II). İcra mahkemesinin vermiş olduğu karar kesin ise bu karara

¹¹⁶⁹ AYM Mahmut Macit Başvurusu, Başvuru Numarası: 2017/27177, T. 13.02.2020, T. C. Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, E. T. 30.01.2021.

¹¹⁷⁰ AYM Bişar Yusufoglu Başvurusu, Başvuru Numarası: 2018/2784, T. 10.02.2021, RG T. 03.03.2021 – S. 31412.

karşı da kötünıyetli olarak istinaf kanun yoluna başvurulursa HMK m. 351 hükmü uygulanır (İİK m. 363/III).

İİK m. 365'te istinaf dilekçesinin reddi düzenlenmiştir. Buna göre taraflar, istinaf kanun yolu süresi geçtikten veya istinaf kanun yoluna başvurulması mümkün olmayan bir karara veya vazgeçme sebebiyle itiraz veya şikâyetin reddine yahut süresi geçmiş bir şikâyete ilişkin olarak istinaf kanun yoluna başvurmuşlar ise HMK'nın ilgili hükümleri gereği icra mahkemesince istem reddedilir. Fakat istinaf kanun yoluna başvuran taraf bu ret kararını kabul etmez ise istinaf dilekçesi diğer tarafa tebliğ edildikten sonra karar sureti ve varsa cevap dilekçesiyle birlikte yetkili BAM'a gönderilir. Bu hâlde istinaf dilekçesinin kabulünden farklı olarak, satış dâhil hiçbir icra işlemi durmaz. Öte yandan eğer istinaf dilekçesinin icra mahkemesince reddi hâlleri mevcut olduğu hâlde icra mahkemesi dilekçeyi kabul edip BAM'a göndermiş ise BAM, başvuruyu geri çevirmez ve kesin olarak karara bağlar.

İstinaf incelemesi HMK'ya göre yapılır ve on beş gün içinde karara bağlanır (İİK m. 366/I). Doktrinde bazı yazarlara göre istinaf incelemesi için HMK'ya yapılan atıf, inceleme ve inceleme kapsamıyla sınırlı tutulmamalı; İİK'da istinaf kanun yoluna ilişkin olarak hükme bağlanan sayıca ve içerikçe az olan hükümler dışında kalan yani İİK'da düzenlenmeyen hükümler için HMK'nın uygulanması gerekmektedir. Yine bu yazarlara göre olması gereken hukuk bakımından İİK m. 366/I hükmü de bu anlama gelecek şekilde değiştirilmelidir¹¹⁷¹. Kanaatimizce de her ne kadar İİK'da istinaf incelemesi bakımından HMK'ya atıf yapılmış olsa da niteliğine uygun düştüğü ölçüde HMK'daki diğer hükümlerin de uygulanması mümkün olmalıdır. Öte yandan yazarların ifade etmiş olduğu İİK m. 366/I hükmünün değiştirilmesi de bu konuda isabetli bir çözüm olabilecektir. Ayrıca ilgili ister ve ücretini öderse karar özeti en seri vasıtalarla mahalline bildirilir (İİK m. 366/II).

Genel mahkemelerde istinaf kanun yoluna başvuru, kararın icrasını durdurmaz fakat İİK m. 36 gereği icranın geri bırakılması kararı verilebilir (HMK m. 350/1). Aynı durum icra mahkemesi kararının istinaf kanun yoluna taşınmasında kural olarak geçerli değildir. Diğer bir ifadeyle icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması incelemesi neticesinde verdiği kararı istinaf kanun yoluna taşınınca İİK m. 36 gereği icranın geri

¹¹⁷¹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 71.

bırakılması kararı verilemez¹¹⁷². Fakat istinaf kanun yolu neticesinde BAM'ın kaldırma, düzelterek veya yeniden esas hakkında karar vermesi ya da temyiz kanun yolu neticesinde Yargıtay'ın bozma kararı vermesi üzerine icranın iadesinin düzenlendiği İİK m. 40 hükmü kıyas yoluyla uygulanır (İİK m. 366/IV).

B. TEMYİZ KANUN YOLU

İstinaf kanun yolunun düzenlendiği İİK m. 363'te istinaf kanun yoluna başvurulamayan icra mahkemesi kararları sayılmakla birlikte temyiz kanun yolunun düzenlendiği İİK m. 364'te böyle bir sayım yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle istinaf kanun yoluna başvurulabilen icra mahkemesi kararları üzerine verilen BAM kararının parasal sınıra uyması koşuluyla temyiz kanun yoluna başvurulabileceğini ifade etmek gerekir¹¹⁷³. Nitekim İİK m. 364/I “*Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri elli sekiz bin sekiz yüz Türk lirasını geçen nihai kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.*” şeklinde hükme bağlanmıştır. 4949 sayılı Kanun m. 102 ile İİK'ya eklenen ek m. 1'de parasal sınırın her yıl belirleneceği istinaf kanun yolu için düzenlenmiş olmakla birlikte temyiz kanun yolu için böyle bir düzenleme söz konusu değildi. 7165 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹¹⁷⁴ m. 2 ile birlikte İİK'da yer alan ek m. 1'e İİK m. 364 hükmü de eklenerek temyiz kanun yoluna başvuru için de Maliye Bakanlığınca her takvim yılı başından itibaren geçerli olmak üzere bir parasal sınır belirleneceği hükme bağlanmıştır. 2021 yılı itibariyle BAM kararına karşı temyiz kanun yoluna başvuru sınırı ise 78.630 TL olarak belirlenmiştir. Yine İİK ek m. 1/II gereği bu parasal sınırın uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınmaktadır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki bu parasal sınır bakımından yargılamaya konu edilmemiş kısım dikkate alınmamaktadır¹¹⁷⁵. Parasal sınır haricinde temyiz kanun yoluna başvuran tarafın, temyiz kanun yoluna başvurmakta hukukî yararı olmalıdır¹¹⁷⁶. Öte yandan hukukî yarar koşulu, temyiz kanun yolunun yanı sıra istinaf kanun yolu bakımından da aranmalıdır.

¹¹⁷² Kuru/Aydın, s. 350; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 55.

¹¹⁷³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 56.

¹¹⁷⁴ RG T. 28.02.2019 – S. 30700.

¹¹⁷⁵ E. Gökçe Karabel, “Bölge Adliye Mahkemesi'nin Temyize Tabi Kararları”, *İstanbul, LHD*, C. 16, S. 190, 2018, s. 4635.

¹¹⁷⁶ Kiraz, s. 345.

İİK m. 364/II “Yukarıda belirtilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır. Bu durumda da 363 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri uygulanır.” şeklinde hükme bağlanmıştır. HMK m. 447/2 gereği HUMK’a yapılan atıflar, HMK’da ilgili hükmün karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılır. Her ne kadar İİK m. 364/II’de temyiz kanun yoluna başvuru ve incelemenin HMK’ya göre yapılacağı ifade edilmişse de İİK’da bu konuda yer alan özel bir hükmün varlığı hâlinde HMK hükümlerine gitmeye gerek yoktur¹¹⁷⁷. Doktrinde bazı yazarlar, İİK m. 364/II’de HMK’ya yapılan atfın; İİK’da temyiz kanun yoluna ilişkin düzenlenmeyen hususlarda HMK’nın uygulanacağı şeklinde anlaşılması ve olması gereken hukuk bakımından da İİK m. 366/I hükmünün bu şekilde değiştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir¹¹⁷⁸. Kanaatimizce temyiz kanun yoluna ilişkin İİK’da hüküm bulunmayan hâllerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde HMK hükümleri uygulanmalıdır. Bu bağlamda icra mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yolu neticesinde verilen karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulması hâlinde İİK m. 364 ve m. 366 hükümleri öncelikli olarak uygulanır. Temyiz kanun yoluna ilişkin olarak mezkur hükümler haricinde, mezkur hükümlere ters düşmemek kaydıyla HMK m. 361-373 hükümleri uygulanır¹¹⁷⁹. Benzer şekilde İİK’da yer alan temyiz parasal sınırının özel bir hüküm olması sebebiyle HMK hükümlerinin uygulama alanı bulmaması bunun bir örneğidir¹¹⁸⁰.

BAM kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvuru süresi İİK’da yer almamaktadır. İİK m. 364/II’de yer alan temyiz başvurusu ve incelemesinin HMK’ya göre yapılacağı düzenlemesinden hareketle temyiz kanun yoluna başvuru süresi HMK m. 361/1 gereği kararın tebliğinden itibaren iki haftadır¹¹⁸¹.

İİK m. 364/III gereği temyiz kanun yoluna başvuru, satış dışında icra işlemlerini durdurmaz. Diğer bir ifadeyle itirazın kesin kaldırılması üzerine alacaklı haciz talep edebilirse de haczedilen malların satışı yapılmaz. Haczedilen mallarının satışının yapılması için icra mahkemesinin itirazın kesin kaldırılması kararının Yargıtay

¹¹⁷⁷ Karabel, Temyiz, s. 4634, 4635; Uyar, Temyiz, s. 117.

¹¹⁷⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s. 71.

¹¹⁷⁹ Kuru, İcra, s. 45; Kuru/Aydın, s. 349; Karşlı, s. 114, 115; Kiraz, s. 343, 344; Bilsel, s. 238.

¹¹⁸⁰ Karabel, Temyiz, s. 4634, 4635.

¹¹⁸¹ Kuru/Aydın, s. 350; Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s. 56, 57; Atalı/Ermenek, s. 48; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 47. Doktrinde temyiz kanun yoluna başvuru süresi bakımından İİK m. 364/II’deki gönderme sebebiyle İİK m. 363/I hükmünün dikkate alınması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Karabel, Temyiz, s. 4635.

tarafından onanması diğer bir ifadeyle kesinleşmesi gereklidir¹¹⁸². Fakat Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Kısmı Genel Kurul Kararı gereği haczedilen şey bir mal değil de para ise temyiz kanun yoluna başvuru, icra veznesinde bulunan paranın alacaklıya verilmesine engel olmaz¹¹⁸³. Bu karar, kanaatimizce de isabetli olarak, borçlunun kanun yolu incelemesi neticesinde haklı çıkması hâlinde ödediği parayı geri alamama tehlikesi ve bu nedenle borçlunun daha fazla korunması gerektiği düşüncesiyle doktrinde eleştirilmiştir¹¹⁸⁴.

İstinaf kanun yolunun yürürlüğe girmediği dönemde eski İİK m. 363/I, b. 2 hükmünde göreve ve yetkisizliğe dair kararlara karşı temyiz kanun yolunun açık olduğu hükme bağlanmıştı. Mezkur hükümle ilgili doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Fakat şu an yürürlükte olan hukuk sistemimizde icra mahkemesi kararları kural olarak istinaf ve temyiz kanun yoluna tâbi olduğu için bu görüşlerin önemi kalmadığından çalışmamızda yer vermeye lüzum görmemekteyiz¹¹⁸⁵.

Temyiz incelemesi HMK'ya göre yapılır ve on beş gün içinde karara bağlanır. İlgili ister ve ücretini öderse karar özeti en seri vasıtalarla mahalline bildirilir. Yargıtay'ın icra iflâs uyuşmazlıklarına bakan hukuk dairesinin verdiği kararlara karşı genel hükümlere göre direnme kararı verilmesi mümkündür. Direnme kararları, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nda acele işlerden sayılmaktadır. Yargıtay'ın bozma kararı üzerine icranın iadesinin düzenlendiği İİK m. 40 hükmü kıyas yoluyla uygulanır (İİK m. 366).

¹¹⁸² Kuru, İcra, s. 54; Kuru, El Kitabı, s. 75; Kiraz, s. 349; Uyar, Temyiz, s. 115.

¹¹⁸³ Yarg. İçtihadı Birleştirme Hukuk Kısmı Genel Kurul Kararı, E. 1966/23, K. 1968/5, RG T. 10.04.1968 – S. 12871.

¹¹⁸⁴ Postacıoğlu, İcra, s. 212, 213; Postacıoğlu/Altay, s. 272, 273; Bu kararın İİK m. 364/III hükmüne aykırı olduğu yönünde bkz. Kuru, İcra, s. 54, dn. 48; Kuru, El Kitabı, s. 76, dn. 47.

¹¹⁸⁵ Doktrindeki bu görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Postacıoğlu, İcra, s. 111, 756; Postacıoğlu/Altay, s. 133; Üstündağ, Yetki, s. 256, dn. 2; Kuru, Yetki, s. 515, dn. 13 ve s. 517, dn. 20; Kuru, El Kitabı, s. 69.

SONUÇ

Genel haciz yoluyla takipte borçlunun borca itirazı üzerine elinde İİK m. 68/I’de düzenlenen belgeler bulunan alacaklı, hızlı ve pratik olarak itirazı hükümden düşürmek istediği takdirde itirazın kesin kaldırılması isteminde bulunmalıdır. İtirazın kesin kaldırılması takip hukukuna özgü bir yoldur.

İtirazın kesin kaldırılması için elverişli belgelerin düzenlendiği İİK m. 68/I hükmünde resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgelere yer verilmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Zira itirazın kesin kaldırılması için elverişli olan belgeler İİK m. 68/I’de örnek niteliğinde verilmemiş, sınırlı sayıda sayılmıştır. Doktrinde, isabetli olarak, resmî makamlar önünde borç ikrarını içeren belgeler de imzası noterlikçe tasdik edilmiş senetlere kıyas edilerek itirazın kesin kaldırılması için elverişli olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda bu belge türünün de İİK m. 68/I’de yer alması itirazın kesin kaldırılması için elverişli belgelerin sınırlı sayıda düzenlenmiş olması hususuyla uyumlu olacaktır.

Bununla birlikte itirazın kesin kaldırılması incelemesinde icra mahkemesinin sınırlı bir inceleme yetkisi olup her delilin incelenmesi mümkün değildir. Fakat bazı hâllerde tarafların uzman görüşü deliline dayanması mümkündür.

Ne var ki icra takibi ile itirazın kesin kaldırılması arasındaki sıkı ilişki sebebiyle borçlu ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebeplerini icra mahkemesine bildirmese dâhi icra mahkemesi ödeme emrine itirazda ileri sürülen itiraz sebeplerini kendiliğinden dikkate almalıdır.

Öte yandan icra mahkemesinin borçluya süre verip bekletici mesele yapabileceği tek hâl; borçlunun murisine ait bir alacak için takip edilmekte olup, terekenin borca batık olduğunu ileri sürmesi hâlidir (İİK m. 68/IV). İlgili fıkra da borçluya sürenin ilâm getirmesi için verildiği düzenlenmekle birlikte yapılacak kanun bakımından borçluya sürenin, dava açması için verildiği ifade edilmelidir.

Yukarıda ifade edilenler dışında değişiklik yapılmasının faydalı olacağını düşündüğümüz bir husus da İİK m. 68 hükmünün metninde geçen “itirazın kaldırılması” kavramlarının “itirazın kesin kaldırılması” olarak değiştirilmesidir. Zira itirazın kaldırılması, itirazın kesin ve geçici kaldırılmasını kapsayan bir üst kavramdır. Bununla birlikte hem İİK m. 68 hükmünde hem de doktrin ve uygulamada “itirazın kesin kaldırılması” kavramı yerine “itirazın kaldırılması” kavramı sıkça

kullanılmaktadır. Bu durum, özellikle uygulamada karışıklığa sebep olabilecek niteliktedir. Bu bağlamda İİK m. 68 hükmünün metninde “itirazın kaldırılması” kavramı yerine “itirazın kesin kaldırılması” kavramına yer verilmesi hem maddede yeknesaklık sağlanması hem de uygulamada karışıklığa sebep olmaması bakımından isabetli olur.

KAYNAKÇA

AKİL Cenk, *Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017 (İtiraz).

AKİL Cenk, “Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları (28.02.2018 Tarih ve 7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişikliklere Göre)”, *Ankara, TBBD*, S. 141, Y. 31, Mart-Nisan 2019, ss. 227-252 (Konkordato).

ÂKİL Cenk /Vildan PEKSÖZ, “Para Alacaklarına İlişkin İlamsız Takipte İcra Dairelerinin Yetkisinin Belirlenmesi”, *Ankara, UAÜHFD*, C. 4, S. 8, Aralık 2016, ss. 25-40.

AKYAZAN Sıtkı, “İcra ve İflâs Kanununun (68) inci Maddesi Üzerine Bir İnceleme”, *Ankara, AD*, S. 11, Y. 46, Kasım 1955, ss. 1046-1063 (İnceleme).

AKYAZAN Sıtkı, “İcra ve İflâs Kanununun 68 inci Maddesi Üzerinde Bir İnceleme”, *Ankara, AD*, S. 12, Y. 46, Aralık 1955, ss. 1141-1170 (İnceleme Devamı).

AKYÜREK Bevrân Bahadır, *İcra-İflas Hukukunda Borç İnkâr Tazminatı*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

ALTAY Sümer/Ali ESKİOCAK, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku*, 5. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019.

ANSAY Sabri Şakir, *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*, 5. Bası, Ankara: İstiklâl Matbaası, 1960.

ARSLAN Ramazan/Ejder YILMAZ/Sema TAŞPINAR-AYVAZ/Emel HANAĞASI, *İcra ve İflâs Hukuku*, 6. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

ASLAN Kudret, *Medenî Usul Hukukunda Davanın Geri Alınması*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.

ATALI Murat/İbrahim ERMENEK, *İcra ve İflâs Hukuku (Takip Hukuku I – Takip Hukuku II)*, Temel Hukuk Dizisi, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

ATALI Murat/İbrahim ERMENEK/Ersin ERDOĞAN, *İcra ve İflâs Hukuku*, 3. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

AYDEMİR Dilek, “İlamsız İcra Takibinde Borca İtirazla Birlikte İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz Üzerine Açılan İtirazın İptali Davasında Yetkiye İlişkin İnceleme

Hakkında Bir Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Değerlendirmesi”, *İlamat Torbası*, Ed. Ali Cem Budak/Varol Karaaslan, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020, ss. 117-136.

BELGESAY Mustafa Reşit, *İcra ve İflâs Hukuku*, Birinci Cilt İcra, İstanbul: Marifet Basımevi, 1945.

BELGİN-GÜNEŞ Derya, “Tebliğ Yokluğu”, *İstanbul, İÜHFM*, C. LXXIV, S. 1, 2016, ss. 221-231.

BERKİN Necmeddin M., “Senetlerin Tanzimi ve Takip Hukuku Bakımından Ehemmiyeti”, *İstanbul, İÜHFM*, C. 13, S. 2, 1947, ss. 622-656 (Senetlerin Tanzimi).

BERKİN Necmeddin M., *İcra Hukuku Dersleri*, 2. Bası, İstanbul: Hamle Matbaası, 1969 (İcra).

BERKİN Necmettin M., “Takip Hukuku Kararlarının Temyizinde Yeni Yargıtay Dairelerinin Görevleri ve Yargıtay İcra ve İflas Dairesinin Son İçtihadları”, *İstanbul, İÜHFM*, C. 41, S. 1-2, 1975, ss. 174-221 (İçtihat).

BERKİN Necmeddin M., *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*, İstanbul: Filiz Kitabevi, t. y. (Rehber).

BİLSEL Duygu, “İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması”, *İstanbul, İBD*, C. 84, S. 1, Ocak-Şubat 2010, ss. 221-240.

BİNGÖL Ediz, “İcra Hukukunda İtirazın Hükümden Düşürülmesi”, *İstanbul, İBD*, C. 87, S. 6, Kasım-Aralık 2013, ss. 316-348.

BORAN-GÜNEYSU Nilüfer, “İcra Takip İşlemleri”, *Ankara, TBBD*, S. 101, Y. 25, Temmuz-Ağustos 2012, ss. 31-60 (İşlemler).

BORAN-GÜNEYSU Nilüfer, “İtirazın Kaldırılmasında İtiraz Sebepleriyle Bağlılık ve Teksif İlkesi”, *İstanbul, MİHDER*, C. 10, S. 28, 2014/2, ss. 41-58 (Bağlılık).

BORAN-GÜNEYSU Nilüfer, “Yargıtay’ın Bir Kararı Işığında İlamsız İcra Takibinde Yetki İtirazı”, *Ankara, TAAD*, S. 26, Y. 7, Nisan 2016, ss. 203-226 (Yetki İtirazı).

BUDAK Ali Cem, *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2009 (İpotek).

BUDAK Ali Cem, “Ticarî Davalarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, *İstanbul, MİHDER*, C. 15, S. 42, 2019/1, s. 25-40 (Arabuluculuk).

ÇELİKOĞLU Cengiz Topel, “ “Yargı Reformu 3. Paket” Kapsamındaki İİK Değişiklikleri ve 6100 Sayılı HMK Etkileri Çerçevesinde Türk İcra – İflas Hukukunda

İlamsız İcra Prosedüründe Adi Takibe İlişkin Takip Talebi ve Takip Şartlarının İcra Memuru Tarafından İncelenmesi”, *Ankara, THD*, C. 7, S. 74, Ekim 2012, ss. 59-78 (Takip Şartları).

ÇELİKOĞLU Cengiz Topel, “6325 Sayılı HUAK’a Göre Arabuluculuk Yoluna Başvurulması ve Çözüm Anlaşmasının Mahkeme ve İcra Usulleri İle İlişkisi”, *Prof. Dr. Ejder YILMAZ’a Armağan*, C. 1, Ed. Emel Hanağası/Mustafa Göksu, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, ss. 669-723 (Çözüm Anlaşması).

ÇELİKOĞLU Cengiz Topel, *İcra Dairesi Kararı*, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2017 (İcra Dairesi Kararı).

ÇELİKOĞLU Cengiz Topel, “HMK Yargılama Modelinde İlkderece Mahkemelerinde Sözlü Yargılama ve Hüküm Evresi”, *İstanbul, MİHDER*, C. 14, S. 40, 2018/2, ss. 459-552 (Sözlü Yargılama).

ÇELİKOĞLU Cengiz Topel, “7155 Sayılı ASKATK ile Oluşturulan Merkezi Takip Sistemi ve İşlemleri”, *Ankara, TNBHD*, Y. 7, S. 2, 2020, ss.81-145 (Merkezi Takip Sistemi).

ÇİÇEK Hikmet, “Son Değişiklikler Çerçevesinde Ana Hatları İle İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması ve İtirazda Adres Bildirme Zorunluluğu”, *İstanbul, LHD*, C. 2, S. 23, 2004, ss. 3160-6166 (Adres).

ÇİÇEK Hikmet, *Teorik-Açıklamalı-İçtihatlı İcra Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012 (İcra).

ÇİFTÇİ Pınar, *İcra Hukukunda Menfaat Dengesi*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.

DEYNEKLİ Adnan, “İtirazın İptali Davasında İcra Dairesinin ve Mahkemenin Yetkisi İle İlgili Sorunlar”, *İstanbul, LHD*, C. 4, S. 39, 2006, ss. 755-782.

DEYNEKLİ Adnan/Sedat KISA, *İtirazın İptali Davaları*, İcra ve İflas Kanunu’nda 6103 ve 6352 Sayılı Kanunla Yapılan Son Değişikliklere Göre Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş ve 6098 Sayılı TBK, 6100 Sayılı HMK ve 6102 Sayılı TTK Hükümleri İşlenmiş 3. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2013.

DÜZGÜN Metin, “İlamsız İcrada Yetki İtirazı ve Bunun Giderilmesi”, *Ankara, ABD*, S. 4, Y. 54, 1997, ss. 44-64.

EKMEKÇİ Ömer/Muhammet ÖZEKES/Murat ATALI/Vural SEVEN, *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

ERDEM Murat, *İcra ve İflâs Hukukunda İtirazın İptali Davası*, (Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

EREN Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 23. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2018.

ERMENEK İbrahim/Betül AZAKLI-ARSLAN, “İcra ve İflâs Hukuku Açısından Ticarî Davalarda Arabulucuya Başvuru Zorunluluğu (TTK m. 5/A)”, *Ankara, TBBD*, S. 148, Y. 33, Mayıs-Haziran 2020, ss.135-196.

EROĞLU Orhan, *Islah*, (7251 Sayılı Kanunla Temmuz 2020’de Yapılan Değişiklikle) Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

ERİŞ Gönen, “Ödeme Emrine İtirazın İptali Davası ve Bazı Sorunlar”, *Ankara, ABD*, S. 5, 1977, ss. 822-841.

FAK Alican, “Genel Haciz Yoluyla Takip ile Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takibin Karşılaştırılması”, *Ankara, THD*, C. 11, S. 116, Nisan 2016, ss. 110-120.

FIRAT Erhan, *Özel Kanunlarda Düzenlenen İlâm Niteliğinde Belgeler*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

GÖKLER Ahmet Metin, *Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralı ile Bu Kuralın İstisnaları*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

GÖREN-ÜLKÜ Nazlı, *İcra Hukukunda Ödeme Emri*, İstanbul: Arıkan Basım Yayın Dağıtım, 2008.

GÜRDOĞAN Burhan, *İcra Hukuku Dersleri*, Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1970.

HANAĞASI Emel, “Takipten Önceki İhtiyati Haciz Kararının İnfazı Sırasındaki İkrarın İmzaya İtiraz Hakkına Etkisi”, *Ankara, ABD*, Y. 66, S. 3, Yaz 2008, ss. 153-163.

HASIRCI Hakan, *İflâsın Takiplere Etkisi*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.

IŞIK Melih, *İcra Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Belgesi ve Bu Nitelikteki Haciz Tutanakları (İİK m. 143, 105)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

KARAASLAN Varol, “Banka Dekontu ve Havale Makbuzunun Delil Değeri”, *İstanbul, MİHDER*, C. 12, S. 35, 2016/3, ss. 611-635.

KARABEL Emine Gökçe, *Yazılı Şekil Şartı*, (Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015 (Yazılı Şekil).

KARABEL E. Gökçe, “Bölge Adliye Mahkemesi’nin Temyize Tabi Kararları”, *İstanbul, LHD*, C. 16, S. 190, 2018, ss. 4613-4678 (Temyiz).

KARADEMİR-AYDEMİR Dilek, *Medeni Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisi*, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

KARAGÜLLÜ Kardelen, *Takip Yolunun Değiştirilmesi (İİK m. 43/2)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.

KARAKAŞ Cemal Fazıl, *İcra ve İflas Hukukunda Banka Alacaklarının Korunması*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.

KARSLI Abdurrahim, *İcra ve İflas Hukuku*, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, İstanbul: Alternatif Yayıncılık, 2014.

KAYNAK Seda, *Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz Yargılaması*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

KILINÇ Ayşe, “İcra Tazminatına Hükmüdelebilmesinde Talep Koşulu ve Taleple Bağlılık İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi”, *İzmir, DEÜHFD*, C. 21, S. 1, 2019, ss. 205-231.

KİRAZ Taylan Özgür, *Yargı Kararları İle Birlikte İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması(İİK md. 68-70)*, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

KOÇYİĞİT İlker/Alper BULUR, *Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk*, Ankara: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı Yayını, 2019.

KORKMAZ D. Nurdan, *İcra Hukukunda Rehin Açığı Belgesi*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

KÖKBUDAK Cihan Nebi, *Ticari Uyuşmazlıkların Arabuluculuk Yöntemi İle Çözülmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

KURT-KONCA Nesibe, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı (Zorunlu Arabuluculuk)”, *Seta Perspektif*, S. 225, Aralık 2018, ss. 1-6.

KURU Baki, “Ödeme Emri (İİK. m. 60-61)”, *Ankara, AD*, S. 1-2, Y. 52, Ocak-Şubat 1961, ss. 30-46 (Ödeme Emri).

KURU Baki, “Ödeme Emrine İtiraz”, *Ankara, AD*, S. 3-4, Y. 52, Mart-Nisan 1961, ss. 268-293 (İtiraz).

KURU Baki, “Ödeme Emrine İtirazın İptali Dâvası ve İcra İnkâr Tazminatı”, *Ankara, AD*, S. 7-8, Y. 52, Temmuz-Ağustos 1961 (İtirazın İptali).

KURU Baki, “Ödeme Emrine İtirazın Ref’i”, *Ankara, AD*, S. 11-12, Y. 52, Kasım-Aralık 1961, ss. 1043-1067 (İtirazın Ref’i).

KURU Baki, “Borçtan Kurtulma Dâvası”, *Ankara, AD*, S. 2, Y. 53, Şubat 1962, ss. 128-139 (Borçtan Kurtulma).

KURU Baki, “Teminat Alacakları İçin İlâmsız İcra Takibi Yapılması”, *Ankara, BATİDER*, C. 8, S. 3, Haziran 1976, ss. 33-40 (Teminat).

KURU Baki, “İlâmsız İcrada Zamanaşımı’nın İleri Sürülmesi”, *Ankara, BATİDER*, C. 13, S. 3-4, Aralık-Ocak 1986, ss. 91-110 (Zamanaşımı).

KURU Baki, *İcra ve İflâs Hukuku*, Tamamen Yeniden Yazılmış Üç Misli Genişletilmiş 3. Baskı, C. I, İstanbul: Evrim Dağıtım, 1988 (İcra).

KURU Baki, *İflâs ve Konkordato Hukuku*, 3. Tıpkı Basım, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1992 (Konkordato).

KURU Baki, *İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003 (Menfi Tespit).

KURU Baki, “İlâmsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz (Yetki İtirazı)”, *Makaleler*, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım, 2006, ss. 511-519 (Yetki).

KURU Baki, “İcra Takibi Konusu Alacağın Temlik”, *Makaleler*, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım, 2006, ss. 495-502 (Temlik).

KURU Baki, *İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı*, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013 (El Kitabı).

KURU Baki/Ali Cem BUDAK, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Başlıca Getirdiği Yenilikler”, *İstanbul, İBD*, C. 85, S. 5, Eylül-Ekim 2011, ss. 3-43.

KURU Baki/Burak AYDIN, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.

KURU Baki/Ramazan ARSLAN/Ejder YILMAZ, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, Gözden Geçirilmiş, 6352 sayılı Kanunla Getirilen Yenilikler ve Yapılan Değişiklikler İşlenip Değerlendirilmiş 28. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014.

MAZLUM İsmet, *Medeni Usul Hukukunda Belge ve Senet Ayrımı*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

MERİÇ Nedim, “İcra ve İflas Kanunu’nda Düzenlenen Süreler ve İrade Özerkliği İlkesi Kapsamında İcra İflas Kanunu Madde 20”, *İzmir, DEÜHFD*, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan, C. 16, Özel S. , 2014, ss. 2699-2733.

MUŞUL Timuçin, *İcra ve İflâs Hukuku*, C. I, Güncellenmiş Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

ÖKTEMER Y. Semih, “İcra ve İflas Kanununun 68/b ve 150/ı Maddelerine İlişkin Uygulama”, *Ankara, YD*, C. 23, S. 1-2, Ocak-Nisan 1997, ss. 155-170.

ÖNEN Ergun, *İnşâî Dâva*, Ankara: Olgaç Matbaası, 1981.

ÖZBAY İbrahim/Ferhat ÇELİK, “İcra ve İflâs Hukukunda Rehin Açığı Belgesi”, *Ankara, TAAD*, S. 34, Y. 9, Nisan 2018, ss. 1-36.

ÖZBEK Mustafa Serdar, *Noter Senetlerinde Sahtelik*, 4. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2018.

ÖZCENGİZ M. Nezir, *Tetkik Mercii*, Ankara: Fon Matbaası, 1975.

ÖZÇELİK Volkan, “Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usûlü Hakkında Kanun’a Göre İcra Takibi”, *Ankara, UMD*, Y. 7, S. 14, Aralık 2019, ss. 375-395.

ÖZEKES Muhammet, *İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 1999 (İhtiyati Haciz).

ÖZEKES Muhammet, *Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2003 (Hukuki Dinlenilme Hakkı).

ÖZEKES Muhammet, “İcra ve İflâs Kanunu’nda Yer Alan Kredi Kurumları ile İlgili İcra Hükümlerinin Eleştirisi”, Banka Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar 8 Haziran 2007, Ankara: BATİDER Yayını, 2007, ss. 97-122 (Kredi Kurumları).

ÖZEKES Muhammet, “Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi”, *İzmir, DEÜHFD*, Prof. Dr. Bilge UMAR’a Armağan, C. 11, Özel S. , 2009, ss. 921-940 (Öneri).

ÖZEKES Muhammet, “Türk İcra Hukukunun Sorunları ve Temel Haklar Bakımından Genel Değerlendirme”, *İlâmsız İcra, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı - VII*, İzmir/Çeşme 24-25 Ekim 2008, Ankara: TBB Yayını, 2009, ss. 265-291 (Tebliğ).

ÖZEKES Muhammet, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2009 (İlkeler).

ÖZEKES Muhammet, “Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Yeni Takip Yolu (7155 sayılı Kanun’un Düzenlemesi)”, *İzmir, İZBD*, Y. 83, S. 3, Eylül 2018, ss. 225-256 (Abonelik).

ÖZEKES Muhammet, *Temel Hukuk Bilgisi*, 11. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021 (Hukuk Bilgisi).

ÖZKAN Hasan, *Ödeme Emri ve İtiraz, İtirazın Kaldırılması ve İptali (Md. 57-71)*, Açıklamalı - İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatkibatı Serisi 4, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013.

ÖZKAN Yönel, *İcra İflâs Hukukunda İtirazın İptali Davası*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.

PASLI Ali, “Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi: Türk Ticaret Kanunu 5/A Maddesinin Yorumlanması”, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk*, Ed. Ceyda Süral Efeçinar/Mehmet Ertan Yardım, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, ss. 13-25.

PEKCANITEZ Hakan, “4949 Sayılı Kanun’la İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, *Ankara, TBBD*, S. 49, 2003, ss. 137-158 (Değerlendirme).

PEKCANITEZ Hakan, “Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı’nın Tanıtımı”, *Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı Değerlendirmesi, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-V*, Ankara/8-9 Eylül 2006, Ankara: TBB Yayını, 2007 (Tasarı).

PEKCANITEZ Hakan/Güray ERDÖNMEZ, *7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2018.

PEKCANITEZ Hakan/Oğuz ATALAY/Muhammet ÖZEKES, *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 8. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.

PEKCANITEZ Hakan/Oğuz ATALAY/Meral SUNGURTEKİN-ÖZKAN/Muhammet ÖZEKES, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı*, 7. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.

PEKSÖZ Vildan, “İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, *İstanbul, MÜHF-HAD*, Cevdet YAVUZ’a Armağan, C. 22, S. 3, 2016, ss. 2377-2406.

PETEK Hasan, “Mirasın Hükmen Reddi”, *Journal of Yaşar University*, C. 8, S. Özel, 2013, ss. 2191-2236.

PİŞKİNPASA Duygu/Nurettin FİLİNTE, “İcra Takiplerinde Görev ve Yetki”, *İstanbul, İBD*, C. 84, S. 6, Kasım 2010, ss. 3689-3717.

POSTACIOĞLU İlhan E. , “Ödeme Emrine İtirazın Sıhhat Şartları”, *İstanbul, İÜHFM*, C. 16, S. 3-4, 1950, ss. 782-798 (Sıhhat Şartları).

POSTACIOĞLU İlhan E. , “İcra İflâs Kanununun Muaddel Hükümlerine Göre Menfi Tesbit Dâvası”, *İstanbul, İÜHFM*, C. 32, S. 2-4, 1966, ss. 824-845 (Menfi Tespit).

POSTACIOĞLU İlhan E. , *İcra Hukuku Esasları*, 538 Sayılı Kanun Gözönünde Tutularak Yazılan 4. Bası, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1982 (İcra).

POSTACIOĞLU İlhan E./Sümer ALTAY, *İcra Hukuku Esasları*, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010.

RÜZGARESEN Cumhuriyet, “Mirasbırakanın Borca Batık Olması”, *Erzincan, EÜHFD*, C. XIV, S. 1-2, 2010, ss. 271-311.

SEVİĞ Vasfi Raşit, *Doktrin ve İçtihatlar Açısından Türk İcra ve İflas Kanunu*, İcra C. I, Ankara: İş ve Ekonomi Matbaası, 1966.

SÜPHANDAĞ Yavuz, *İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar*, 11. Baskı, Ankara: Aristo Yayınevi, 2019.

TANRIVER Süha, “Mahkeme Huzurunda Yapılan Sulhler”, *Ankara, AÜSBFD*, C. 49, S. 1, 1994, ss. 333-348 (Sulh).

TANRIVER Süha, *İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi*, Ankara: Yetkin Yayınları, 1996 (İlâmlı İcra).

TANRIVER Süha, “Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, *Ankara, TBBD*, S. 147, Y. 32, Mart-Nisan 2020, ss. 111-142 (Arabuluculuk).

TERCAN Erdal, *İcra ve İflâs Hukuku*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2010.

TÖRÜNER Ekrem, “Takip Konusu Alacağın Temliki”, *Ankara, ABD*, S. 4, Y. 50, Temmuz 1993, ss. 605-608.

TUNÇ-YÜCEL Müjgan, *Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takibi*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010 (İpotek).

TUNÇ-YÜCEL Müjgan, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020 (Konkordato).

TÜRK Ahmet, “Takip Konusu Alacağın Zamanaşımına Uğraması Nedeniyle Menfi Tespit Davası Açılması”, *Ankara, BATİDER*, C. XX, S. 1, 1999, ss. 57-72 (Makale).

TÜRK Ahmet, *Maddi Hukuk ve İcra-İflâs Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası*, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2006 (Kitap).

TÜZERKAN Nevzat, “Takip hukukunda borçlunun itirazının refine dair verilen kararın neticeleri, ve temyiz kabiliyeti, borçtan kurtulma ve istirdat davaları”, *Ankara, ABD*, C. 1, S. 7, 1944, ss. 8-13.

ULUKAPI Ömer, “İcra ve İflâs Hukukunda Gecikmiş İtiraz”, *Konya, SÜHFD*, Prof. Dr. Halil CİN’e Selçuk Üniversitesinde 10. Hizmet Yılı Armağanı, 1995, ss. 299-334 (Gecikmiş İtiraz).

ULUKAPI Ömer, *İcra ve İflâs Hukuku*, Konya: Mimoza Yayınları, 2015 (İcra).

UMAR Bilge, “Postacıoğlu’nun 538 Sayılı Kanuna göre yazdığı İcra Hukuku Esasları”, *İstanbul, İÜHFM*, C. 33, S. 3-4, 1967, ss. 334-389.

UYAR Talih, “İcra ve İflas Hukukumuzun Tarihçesi”, *Ankara, AD*, S. 1, Y. 63, Ocak 1972, ss. 72-78 (Tarihçe).

UYAR Talih, “Takip Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İİY. m. 68)”, *Ankara, YD*, C. 9, S. 1-2, Ocak-Nisan 1983, ss. 137-159 (Takip Hukuku).

UYAR Talih, “Takip Hukukunda İtirazın İptali Davası (İİY. m. 67)”, *Ankara, YD*, C. 11, S. 3, Temmuz 1985, ss. 265-281 (İtirazın İptali Makale).

UYAR Talih, *İcra Hukukunda İtiraz*, 3 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, Manisa: Feryal Matbaacılık, 1990 (İtiraz).

UYAR Talih, *İcra Hukukunda İlâmlı Takipler*, 2 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, Manisa: Feryal Matbaacılık, 1991 (İlâmlı Takipler).

UYAR Talih, *İcra Hukukunda Yetki-Görev ve Yargılama Usulü <<Tetkik Mercii>>*, 2 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, Manisa: Feryal Matbaacılık, 1991 (Tetkik Mercii).

UYAR Talih, *Uygulamalı İcra ve İflas Hukuku*, C. I, 2 Misli Genişletilmiş 2. Baskı, İzmir: Feryal Matbaacılık, 1993 (Uygulama).

UYAR Talih, “4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli “İcra ve İflas Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un Getirdiği Yenilikler”, *Ankara, TBBD*, S. 49, 2003, ss. 159-221 (Yenilikler).

UYAR Talih, “İcra Hukukunda Takip Talebinin İçeriği ve İşlevleri (İİK. mad. 58)”, *İstanbul, LHD*, C. 2, S. 21, 2004, ss. 2555-2601 (Takip Talebi).

UYAR Talih, “İcra Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası (İİK. m. 69/II, III, IV, V)”, *Ankara, TBBD*, S. 58, Y. 18, Mayıs-Haziran 2005, ss. 323-339 (Borçtan Kurtulma).

UYAR Talih, “İcra Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İİK mad. 68) (I)”, *İstanbul, LHD*, C. 3, S. 25, 2005, ss. 61-88 (Kesin Kaldırma I).

UYAR Talih, “İcra Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İİK. mad. 68) (II)”, *İstanbul, LHD*, C. 3, S. 26, 2005, ss. 577-597 (Kesin Kaldırma II).

UYAR Talih, “İcra Hukukunda İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması (İİK. Mad. 68) (III)”, *İstanbul, LHD*, C. 3, S. 27, 2005, ss. 905-921 (Kesin Kaldırma III).

UYAR Talih, “İcra Mahkemesi Kararlarının Temyizi (İİK Mad. 364)”, *Ankara, THD*, C. 5, S. 46, Haziran 2010, ss. 113-120 (Temyiz).

UYAR Talih, “Genel Haciz Yoluyla Takiplerde Yetkili İcra Dairesi (İİK m. 50)”, *Ankara, THD*, C. 10, S. 106, Haziran 2015, ss. 145-158 (Yetkili İcra Dairesi).

UYAR Talih, “İİK.’nın 68/b Maddesi Üzerine Bir İnceleme”, *Bursa, BBD*, C. 41, S. 96, Mart 2016, ss. 176-182 (İİK m. 68/b).

UYAR Talih, *Menfi Tespit ve İstirdat Davaları (İİK. m. 72)*, Ankara: Bilge Yayınevi, 2017 (Menfi Tespit).

UYAR Talih/Alper UYAR/Cüneyt UYAR, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, Cilt: 1-İİK. 1-82, Genişletilmiş Yeniden Yazılmış 3. Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi, 2014.

ÜSTÜNDAĞ Saim, *İcra ve İflâs Kanunu’nun Dünü ve Bugünü*, İstanbul: Evrim Kitabevi, 1990 (İİK Gelişimi).

ÜSTÜNDAĞ Saim, *İcra Hukukunun Esasları*, Baştan Sona Gözden Geçirilmiş ve (4949 Sayılı Kanun Hükümleri Gözönünde Tutulmak Suretiyle) Yenilenmiş 8. Bası, İstanbul, 2004 (İcra).

ÜSTÜNDAĞ Saim, “İlâmsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, *Makaleler, İçtihat Tahlilleri ve Çeviriler*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010, ss. 249-262 (Yetki).

VAROL Gökçe, “İcra Mahkemelerinde Yargılama Usulü”, *Ankara, AndHD*, C. 6, S. 2, Temmuz 2020, ss. 435-465.

VURAL Perihan, “İcra ve İflâs Kanunu ve Noterlik Kanunu Açısından Noterlik Senetleri”, *İcra-İflas Kanunu Uygulamasında Güncel Sorunlar Sempozyumu*, İstanbul, 17 Haziran 1977, İstanbul Ticaret Odası Mevzuat Dizisi No:1, İstanbul: Hüsnütabiat Matbaası, 1978, ss. 95-112, <https://docplayer.biz.tr/22626268-Icra-iflas-kanunu-sempozyumu.html> , E. T. 09.07.2020.

YAĞCI Mustafa Okan, “Rehin Açığı Belgesi”, *İstanbul, YÜHFD*, Özel Sayı: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin Kuruluşunun 20. Yılı Armağanı C: II, C. XIII, S. 2, 2016, ss. 313-337.

YAZAR Özlem, *İcra ve İflâs Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2011.

YAZICI-TIKTIK Çiğdem, “Bir İşin Yapılmasına veya Yapılmamasına İlişkin İlâmların İcrası”, *İzmir, DEÜHFD*, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan, C. 16, Özel S. , 2014, ss. 2735-2776.

YEŞİLİRMAK Ali, “Geçerli Bir Tahkim Anlaşmasının Varlığına Rağmen Genel Haciz Yoluyla Takip Yapılabilir Mi?”, *Ankara, TBBD*, S. 96, Y. 24, Eylül-Ekim 2011, ss. 205-228.

YEŞİLOVA Bilgehan, *İcra ve İflâs Hukukunda Kredi Alacaklarının Tahsili*, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

YILDIRIM Mehmet Kâmil/Nevhis DEREN-YILDIRIM, *İcra ve İflas Hukuku*, 7. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2016.

YILDIRIM M. Kamil/Ozan TOK, “İtirazın Kaldırılması Yargılamasında Delil Başlangıcının Delil Değeri”, *İstanbul, MÜHF-HAD*, C. 22, S. 1, 2016, ss. 241-250.

YILMAZ Ejder, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İcra İflâs Uyuşmazlıklarında Uygulanabilirliği”, *Prof. Dr. Ramazan ARSLAN’a Armağan*, C. 2,

Ed. Emel Hanağası/Mustafa Göksu, Ankara: Yetkin Yayınları, 2015, ss. 1835-1866 (Uygulanabilirlik).

YILMAZ Ejder, “Kredi Kuruluşlarının İİK m. 68/b ve İİK m. 150/1 Hükümlerinden Yararlanması”, *Prof. Dr. Ramazan ARSLAN’a Armağan*, C. 2, Ed. Emel Hanağası/Mustafa Göksu, Ankara: Yetkin Yayınları, 2015, ss. 1867-1885 (Kredi). YILMAZ Ejder, *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016 (Şerh).

Yararlanılan İnternet Kaynakları

Hukuk Türk İçtihat Bilgi Bankası, E. T. Çeşitli tarihler.

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, E. T. Çeşitli tarihler.

Legal Bank İçtihat Bilgi Bankası, E. T. Çeşitli tarihler.

Yargıtay Karar Arama, E. T. Çeşitli tarihler.

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/CS_/t04/c022/cs_04022013ss0481.pdf , E. T. 24.09.2020.

<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d18/c016/tbmm18016021ss0113.pdf> , E. T. 15.10.2020.

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MM_/d01/c029/mm_01029078ss0461.pdf , E. T. 13.12.2020.

<https://higm.adalet.gov.tr/Home/SSSorularDetay/16> , E. T. 24.01.2021.

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss216.pdf> , E. T. 04.03.2021.

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss278.pdf> , E. T. 06.03.2021.